

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI
KLASİK ARKEOLOJİ BİLİM DALI

LAODİKEİA HELENİSTİK VE ERKEN ROMA DÖNEMİ SERAMİĞİ

DOKTORA TEZİ

Danışman

PROF. DR. K.LEVENT ZOROĞLU

Hazırlayan

BAHADIR DUMAN

044103011002

KONYA 2010

Bilimsel Etik Sayfası	ii
Tez Kabul Formu	iii
Önsöz	iv
Özet	vi
Summary	vii
Figürler Listesi	viii
Giriş	
1.1. Konu, Amaç ve Önem	1
1.2. Sınırlamalar ve Yöntem	3
 BİRİNCİ BÖLÜM- Laodikeia'nın Tarihi Coğrafyası ve Son Kazılar	
Öncesindeki Araştırmalar	6
1.1. Tarihi Coğrafya	6
1.2. Araştırma ve Kazı Tarihçesi	14
 İKİNCİ BÖLÜM- Kazısı Yapılan Alanlar ve Yüzey Araştırmaları	17
2.1. Asopos Tepesi	17
2.2. Nekropoller	28
2.3. Batı Tiyatrosu	30
2.4. Mozaikli Güney Roma Villası	33
2.5. Pithoslu Mekân/A Evi	35
2.6. Tapınak A	38
2.7. Suriye Caddesi	43
2.7.1. Doğu Bizans Kapısı	46

2.7.1.1. Kuzey Kule	47
2.7.1.2. Güney Kule	49
2.8. A Nymphaeumu (Septimius Severus Çeşmesi)	50
2.9. Yüzey Araştırmaları	52

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM- Laodikeia Hellenistik Ve Erken Roma Dönemi Seramiği 54

3.1. Basit Astarlı Seramikler	54
3.1.1. Hamur ve Astar Özellikleri	54
3.1.2. Formlar	57
3.1.2.1. İçe Dönük Kenarlı Kâseler	57
3.1.2.1.1. Sığ Gövdeli İçe Dönük Kenarlı Kâseler	61
3.1.2.1.2. Derin Gövdeli İçe Dönük Kenarlı Kâseler	62
3.1.2.2. Dışa Dönük Kenarlı Kâseler	66
3.1.2.2.1. Sarkık Kenarlı Kâseler	69
3.1.2.2.2. Düz Kenarlı Kâseler	70
3.1.2.2.3. Oluklu Kenarlı Kâseler	71
3.2. Siyah Astarlı Seramikler	73
3.2.1. Hamur ve Astar Özellikleri	73
3.2.2. Formlar	74
3.2.3. Köken ve Tarihleme	74
3.3. Gri Hamurlu Seramikler	78

3.3.1. Formlar	79
3.3.1.1. İçe Dönük Kenarlı Kâseler	79
3.3.1.2. Sarkık Kenarlı Kâseler	81
3.3.1.3. Servis Tabakları	82
3.3.1.3.1. Alçak Kalın Kenarlı Servis Tabakları	83
3.3.1.3.2. Yüksek Kenarlı Servis Tabakları	85
3.3.1.3.3. Dışa Çekik Kenarlı Tabaklar	87
3.3.1.3.4. Oluklu Kenarlı Tabak ve Servis Tabakları	89
3.3.1.3.5. Şekillendirilmiş Kenarlı Tabaklar	92
3.3.1.3.6. Diğer Formlar	94
a) Dik Kenarlı Tabak	
b) Mastos(Parabolik Kâse)	
c) Ayaklı Kâse	
d) Testicik	
3.4. Batı Yamacı Tekniğinde Süslenmiş Seramikler	99
3.4.1. Hamur ve Astar Özellikleri	101
3.4.2. Form ve Süsleme	102
3.4.2.1. İç Yüzü Bezemeli Tabak ve Kâseler	103
a) Tabak	
b) Kâseler	
3.4.2.2. Yarım Küre Gövdeli Kâseler	105
a) Tip 1	
b) Tip 2	

3.4.2.3. Skyphoslar	107
3.4.2.4. Kantharoslar	108
3.4.2.5. Lagynos	110
3.5. Kalıp Yapımı Kabartmalı Kâseler ve Kalıplar	113
3.5.1. Laodikeia’da Bulunan Kabartmalı Kâseler	116
3.5.1.1. Hamur ve Astar Özellikleri	116
3.5.1.2. Form	119
3.5.1.3. Süslemeye Göre Sınıflandırma	120
3.5.1.3.1. Bindirme Yaprak Süslemeliler	120
3.5.1.3.2. Bitkisel Süslemeliler	122
3.5.1.3.3. Figürlü Süslemeliler	123
3.5.1.3.4. Uzun Taç Yapağı Süslemeliler	125
3.5.1.4. Bordürler	127
3.5.1.5. Madalyonlar	129
3.5.2. Kalıplar	131
3.5.3. Kabartmalı Kase ve Kalıpların Tarihlemesi	135
3.6. Kalıp Yapımı Lykos Skyphosları	138
3.6.1. Hamur ve Astar Özellikleri	139
3.6.2. Form	140
3.6.3. Süslemeye Göre Sınıflandırma	141
3.6.3.1. Çam Kozalağı Süslemeliler	142
3.6.3.2. Bindirme Yaprak Süslemeliler	143
3.6.3.3. Uzun Taç Yapağı Süslemeliler	144

3.6.3.4. Bitkisel Süslemeliler	145
3.6.3.5. Kabartma Nokta Süslemeliler	146
3.6.4. Bordürler	147
3.6.5. Üretim Yeri Sorunu ve Kronoloji	148
3.7. Kurşun Sırlı Seramikler	154
3.7.1. Hamur ve Astar (Sır) Özellikleri	156
3.7.2. Form	157
3.7.2.1. Skyphoslar	158
a) Tip 1	
b) Tip 2	
3.7.2.2. Tabaklar	162
3.7.2.3. Krater ve Kantharoslar	163
3.7.2.4. Kâseler	167
a) Tip 1	
b) Tip 2	
3.8. İnce Cidarlı Roma Seramikleri	171
3.8.1. Hamur ve Astar Özellikleri	174
3.8.2. Formlar	176
3.8.2.1. Bardak “ <i>Beaker- Becher</i> ”	176
a) Tip 1	
b) Tip 2	
c) Tip 3	
d) Tip 4	

e) Tip 5	
f) Tip 6	
3.8.2.2. Modiolus	183
3.8.2.3. Kâseler	184
a) Tip 1	
b) Tip 2	
4. Sonuç ve Değerlendirme	186
Katalog	196
Kaynakça ve Kısaltmalar	342
Ek 1	Kurşun Sırlı Seramiklerin Mineralojik İncelemesi 380
Ek 2	Çizimler 389
Ek 3	Katalog ve Kazı Buluntu Numaraları Eşleştirmesi 390
Figürler	Fig. 1-19 397
Levhalar	I- LXXVII

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin

Adı Soyadı

Bahadır DUMAN

Numarası

044103011002

Ana Bilim / Bilim Dalı

Arkeoloji/ K. Arkeoloji

Programı

Tezli Yüksek Lisans ☐

Doktora ☒

Tezin Adı

Laodikeia Helenistik ve Erken Roma Dönemi Seramiği

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

DOKTORA TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Bahadır DUMAN		
	Numarası	044103011002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Arkeoloji/Klasik Arkeoloji		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora	☒
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. K. Levent ZOROĞLU		
Tezin Adı		Laodikeia Helenistik ve Erken Roma Dönemi Seramiği		

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Laodikeia Helenistik ve Erken Roma Dönemi Seramiği başlıklı bu çalışma 13/05/2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler
Prof. Dr. K. Levent ZOROĞLU	Danışman
Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK	Üye
Doç. Dr. Billur TEKKÖK	Üye
Yrd. Doç. Dr. Mehmet TEKOC AK	Üye
Yrd. Doç. Dr. Ertekin DOKSANALTI	Üye

İmza

[Handwritten signatures of the committee members]

ÖNSÖZ

Batı Anadolu'nun kıyı kentlerinde uzun yıllardır sürdürülen arkeolojik çalışmalar antik çağın çanak çömlek kültürü hakkında önemli verilere ulaşmamız yolunda büyük katkılar sağlamıştır. İç Batı Anadolu'da ise geçmiş toplumların sosyal ve kültürel yapısıyla yakından alakalı olan seramik çalışmalarında bir boşluğun olması, bölgenin önemli metropollerinden birisi olan Laodikeia'da son yıllarda gerçekleştirilen kazı çalışmalarında bulunan Helenistik ve Erken Roma Dönemi Seramiği'ni konu alan bu çalışmayla doldurulmaya çalışılmıştır.

Bu tez çalışmasının tamamında fikir ve yönlendirmeleriyle yanımda olan danışman Hocam Prof. Dr. K. Levent ZOROĞLU'na, teze konu olan malzemenin çalışılmasına izin veren ve bunun dışında tezin tüm süreci boyunca her türlü desteği veren Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK'e, malzemeyi yorumlama aşamasından tezin yazım aşamasına kadar her türlü desteği gördüğüm Doç. Dr. Billur TEKKÖK'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca değerli hocalarım Yrd. Doç. Dr. Mustafa BÜYÜKKOLANCI ve Doç. Dr. Bilal SÖĞÜT'e de yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

Arş. Gör. Erim KONAKÇI tezin yazım aşamasının başlangıcından metnin son şeklini almasına kadar eleştirel bakış açısı ile teze büyük katkıda bulunmuştur, kendisine yakın ilgi ve dostluğu için sonsuz teşekkür ederim. Kazı, tasnifleme, çizim, fotoğraf, katalog gibi birçok çalışmanın ardından meydana çıkan bu tezin ortaya konmasında emeği geçen tüm kazı ekibine tek tek teşekkür ederim. Bu genel teşekkürün haricinde isimlerini anmadan geçemeyeceğim kişilerin başında gelen

Uzman Mustafa BİLGİN ve Mehmet OK'a ne kadar teşekkür etsem azdır. Çalışmanın farklı aşamalarında emekleri geçen arkeologlar Arzu Deniz KARABEYİN, Fatma RENÇBER, Ayşegül ARIĞ, Gökhan YILMAZ; mesai arkadaşlarım Arş. Gör. Barış YENER, Arş. Gör. Sedat AKYOL, Arş. Gör. M. Ayşem SEZGİN, Öğr. Gör. Esengül AKINCI ve Mehmet OKUNAK'a teşekkür ederim.

Son olarak, tüm eğitim hayatım boyunca her türlü desteği vererek yanımda olan aileme teşekkür ederim.

ÖZET

Phrygia Bölgesi'nin Güneybatısı'nda yer alan Laodikeia'da 2002 yılından günümüze kazı çalışmaları yürütülmektedir. Bu süre boyunca Suriye Caddesi, A Nymphaeum'u, Tapınak A, Batı Tiyatrosu, Doğu Bizans Kapısı ve Kuleleri, Latrina, A Evi, Mozaikli Güney Villa, Nekropoller ve Asopos Tepesi'nde kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte, çevresi 5000 m. civarında olan antik kentte kazı ekibi tarafından sistemli olarak yüzey araştırmaları gerçekleştirilmiştir.

Kazı ve Yüzey araştırmaları çalışmalarında elde edilen Helenistik ve Erken Roma Dönemi Seramiği bu tezin konusunu oluşturmuştur. Özellikle Asopos Tepesi'nde son yıllarda gerçekleştirilen kazılarla ortaya konulduğu üzere M. Ö. 3. binden itibaren seramikle iç içe olan antik kentte yerel anlamda seramik üretim geleneği, M. Ö. 3. yy.ın ikinci çeyreğinde Seleukoslar tarafından yeniden yapılandırılmasının hemen ardından başlayarak M. S. 2. yy.a kadar ne devam etmiştir. Laodikeialı çömlekçilerin yerel olarak ürettikleri çanak çömleğin başında basit astarlı kâse ve tabakların yanı sıra, kabartmalı kâseler, gri hamurlu kaplar, kurşun sırlı seramikler ve Lykos Skyphosları olarak adlandırdığımız içki kapları da yer alır.

Laodikeia'nın Phrygia, Karia ve Lydia Bölgeleri'nin kesişme noktasında yer alması ve ana ticaret yollarının buradan geçmesi nedeniyle Bergama, Efes gibi dönemin önde gelen kentlerinden yukarıdaki satırlarda geçen kap gruplarından ithal edilen seramiklerin de kentin seramik repertuarı içinde yer aldığı tespit edilmiştir.

SUMMARY

Laodikeia, which is located at southeast of Phrygia Region, is being excavated since 2002. During these years excavations have been made at Syria Street, Nymphaeum A, Temple A, East Byzantine Gate and Towers, Latrina, House A, South Villa with Mosaic, Necropolis' and Asopos Hill. Besides, systematical surveys have been made by the excavation team in the ancient city which its surrounding is about 5.000 m.

Hellenistic and Early Roman Period Pottery which obtained by the excavation and survey works constitute the scope of this thesis. As it's proved by recent excavation works especially at Asopos Hill, the ancient city is integrated with pottery manufacturing from 3rd millennium B.C. and local pottery manufacturing tradition has begun just after the restructuration of the ancient city by the Seleucids in the second quarter of 3rd c. B.C. and proceeded until 2nd c. A.D. Potters of Laodikeia produced mainly simple glazed bowls and plates as well as relief bowls, gray ware, lead glazed ware and drink vases that we named Lykos Skyphoi as local products.

Because of the location of Laodikeia on the intersection point of Phrygia, Lydia and Karia regions and main trade routes, it has been determined that the vase groups mentioned above, which are imported from the leading ancient cities such as Pergamon and Ephesos, are among the pottery repertory of the city.

FIGÜRLER LİSTESİ

Figür 1: Batı Anadolu Haritası.

Figür 2: Ptolemaios'un Haritası'nda Laodikeia ad Lykum (Cronin 1905, 432).

Figür 3: Laodikeia Kent planı.

Figür 4: Kent Planı üzerinde Kazısı Yapılan Sektörlere Göre Seramiklerin Dağılımı.

Figür 5: 2005 Yılında Gerçekleştirilen Yüzey Araştırmasında Örnek Toplama Alanları.

Figür 6: Yüzey Araştırmasında Toplanan Helenistik Seramiklerin Örnek Toplama Alanlarındaki Yüzdelik Dağılımı.

Figür 7: Yüzey Araştırmasında Toplanan Roma Seramiklerinin Örnek Toplama Alanlarındaki Yüzdelik Dağılımı.

Figür 8: İçe Dönük Kenarlı Kâselerin Çalışma Alanlarına Göre Buluntu Yoğunluğu.

Figür 9: İçe Dönük Kenarlı Kâselerin Hamur Renklerine Göre Dağılımını Gösteren Grafik.

Figür 10: Kabartmalı Kâselerin Sektörlere Göre Dağılımı.

Figür 11: Kabarmalı Kâselerin Hamur İçeriğinin Katkı Maddesine Göre Dağılımı.

Figür 12: Kabartmalı Kâselerin Hamur Özelliklerine Göre Dağılımı.

Figür 13: Kabartmalı Kâselerin Hamur Renklerine Göre Dağılımı.

Figür 14: Kabartmalı Kâselerde Hamur Çeşitlerinin En Az İki Örnekle Temsil Edildiği Grafik.

Figür 15: Kabartmalı Kâselerde Hamur Renklerinin En Az Üç Örnekle Temsil Edildiği Grafik.

Figür 16: Kabartmalı Kâselerin Astarlama Çeşitlerine Göre Dağılımı.

Figür 17: Geç Helenistik Kabartmalı Kâselerin Hamur Renklerine Göre Dağılımı.

Figür 18: Kabartmalı Kâse Kalıplarının Buluntu Yerleri Doğrultusunda Olası Seramik Atölyeleri.

Figür 19: Laodikeia’da Bulunan Kurşun Sırlı Seramiklerin Formlara Göre Dağılımı.

GİRİŞ

Konu, Amaç ve Önem

Bu çalışmanın konusunu Laodikeia Kazıları'nda bulunan Helenistik ve Erken Roma Dönemi seramikleri oluşturur. Laodikeia'da sürdürülen kazı çalışmalarında tespit edilen seramik malzemelerin değerlendirilmesiyle, kentin kuruluşundan itibaren Erken Roma Dönemi'ne kadar geçen süreçteki evrelerin seramik yoluyla kanıtlanması amaçlanarak seramik repertuarı ortaya çıkarılacaktır. Böylece daha önce kazısı yapılan antik kentlerdeki, yayımlanan seramik malzemenin dağılımı ve buna bağlı olarak da Laodikeia'nın sosyal ve ticari olarak ilişki içinde bulunduğu kentler ya da bölgeler ortaya çıkmış olacaktır ki bu da tezin amaçlarından birini oluşturmaktadır.

Prof. Dr. Celal Şimşek başkanlığında Laodikeia'da 2003 yılından bu yana yürütülen kazı çalışmalarında yaklaşık 4 km² lik bir alana yayılan yapılar içerisinde günümüze kadar; Sütunlu Ana Cadde (Suriye Caddesi), A Nymphaeum'u (Septimius Severus Çeşmesi), Tapınak A (Sebasteion), Merkezi Hamam, Batı Tiyatrosu, Doğu Bizans Kapısı ve Kuleleri, Mozaikli Güney Villa, Kuzey Atölyesi, Stadyum Caddesi, B Nymphaeumu, Latrina, Asopos Tepesi ve kentin dört tarafına yayılan nekropollerde (Kuzey, Kuzeydoğu, Kuzeybatı, Batı ve Güney) kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir¹. Adı geçen yapılarda stratigrafik tabakalar içerisinde, kontekst olarak ya da doldurmalarda birçok seramik bulunmuş ve bu malzeme üzerinde henüz bir çalışma yapılmamıştır.

Laodikeia’da yaklaşık olarak M.Ö. 3. yy.dan, M.S. 2. yy.a kadar geçen sürede kullanılan pişmiş toprak kapların biçimleri ve üzerlerindeki süsleme sayesinde bir takım sanatsal gelişmelerin saptanabilmesi öncelikli amaçlardandır.

Arazi çalışmaları sırasında çıkarılan malzeme üzerine yapılacak yorumlar ve seramiğin bulunduğu yapı ile arasında kurulacak bağlantılar, buna bağlı olarak ta mimari ve diğer buluntular ışığında tarihlenen yapılara seramik buluntularla da destek vermek tezin bir başka amacıdır. Aynı zamanda tarihlemesi yapılan seramiklerle, bulundukları yapıların kullanım evreleri ve kullanım süreleri hakkında fikirler ortaya koymak tezin amaçları arasında yer alır. Laodikeia’da bulunan seramiklerin ait oldukları dönemin sanatsal anlayışı içindeki yerleri, malzeme, teknik ve biçim özellikleri açısından belirlenmeye çalışılacaktır. Çevre kentlerdeki (Hierapolis, Kolossai, Aphrodisias, Tralleis vb.) benzerleriyle değerlendirerek Laodikeia’da olması muhtemel bir üretimin yayılımını ortaya çıkarmak, Laodikeia’da bulunan yapılar hakkında kronolojik saptamalarda bulunmak ve Laodikeia’nın seramik üretim/tüketim potansiyelini ortaya çıkarmak bu tezin öncelikli hedeflerindendir. Belirli merkezlerde üretilen seramiğin Laodikeia’daki kullanım yoğunluğu ve Laodikeia’da üretilen seramiğin ulaştığı merkezlerle arasındaki ilişkileri belirlemek ve bu ilişkilerden yola çıkarak kültürler arasındaki alış-veriş hakkında verilere ulaşmak ta tezin bir başka amacını oluşturmaktadır. Laodikeia, her ne kadar Prehistorik Dönemler’den itibaren farklı isimler altında (Rhoas, Diospolis) yerleşim görse de asıl kent kimliğine bürünmesi

¹ Antik kentte kazısı yapılan alanlar için bkz. **Fig. 3.** Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK başkanlığında yürütülen kazı çalışmaları ile ilgili olarak bkz. Şimşek 2005, 305 vd.; Şimşek 2006, 419 vd; Şimşek 2007a, 445 vd.; Şimşek 2007b, 1 vd.; Şimşek 2008, 99 vd; Şimşek 2009, 409 vd; Şimşek 2010, 101 vd.

çalışmanın konusunu oluşturan dönemler içerisinde, ne zaman gerçekleşmiştir, sorusuna da yanıt aranacak ve şüphesiz bu cevap tezin önemli yapı taşlarından birinin yerine oturmasını sağlayacaktır.

Sınırlamalar ve Yöntem

Günümüze kadar yapılan kazılar göz önüne alındığında kentin M.Ö. 4. Bin ortalarından, M.S. 7. yy. ın ilk yarısına kadar oldukça uzun bir dönem seramik ile iç içe yaşadığı görülmektedir. Kentte yüzeyde dahi yukarıdaki tarihler kapsamında hemen her dönemden ve gruptan seramik örneklerini görmek mümkündür.

Tezin başlığını oluşturan “Laodikeia Helenistik ve Erken Roma Seramiği” konunun sınırlanması ile ortaya çıkmıştır. Bu iki dönem arasında Helenistik Dönem’e ait Laodikeia’da bulunan seramiklerin büyük kısmı teze dâhil edilirken, bir kısmı Erken Roma İmparatorluk Dönemi’ne tarihlenen Doğu Sigillatları tezin kapsamı dışında bırakılmıştır. Bunun en önemli sebebi, Erken Roma Dönemi’nde kent kimliğini artık tamamen kazanan Laodikeia’da diğer kentlerle kurulan ticari ilişkilerle Sigillata gruplarının, en azından sekiz yıldır devam eden kazılar süresince, yerel üretimden daha çok ithal malzemeden oluşması ve bu nedenle tezin asıl amacından yola çıkarak daha çok yerel üretim olduğunu düşündüğümüz diğer gruplar üzerinde yoğunlaşmıştır.

İthal gruplardan daha çok Laodikeia’da üretilen yerel malzemenin ön plana çıkarılmasının dışında, Doğu Sigillata gruplarının birbirini izleyen dönemler boyunca sürekli bir devinim ve değişim içinde olması, son yapılan araştırmalarla Sagalassos Kırmızı Astarlıları gibi bazı grupların üretiminin M.Ö. 1. yy. dan başlayarak, M.S. 5-6. yy. lara kadar devam etmesi ve Laodikeia’nın söz konusu dönemlerde özellikle de

M.S. 4. yy. ve sonraki iki yüzyılda varlığını devam ettirmesi, kentteki kaba mutfak kapları ve servis kaplarının çok çeşitli olması, konuyu sonlanmaz bir hale getireceğinden, yukarıda bahsedilen dönemler ve malzeme grupları arasında sınırlandırılması uygun görülmüştür.

Teze dâhil edilen seramik grupları ilk önce dönemsel bir ayrıma gidilerek birbirinden ayrılmış, bu ayrımın ardından her dönemin içerisinde yer alan seramik grupları (*ware*) farklı başlıklar altında ele alınmıştır. Bu gruplardan her biri için ayrıntılı bir tanımlamanın ardından Laodikeia’da bulunan örnekler bulundukları yapı dâhilinde kronolojik olarak kataloglanmıştır. Yapılar ve yapılarda bulunan seramiklerle okuyucunun ilişki kurabilmesi için, kazı raporlarından ve Prof. Dr. C. Şimşek’in Laodikeia (Laodikeia Ad Lykum) isimli kitabından yararlanılarak bunlarla ilgili kısa bilgiler verilmiştir. Seramik buluntulardan literatürde geçen her grupta için Laodikeia’da bulunanlardan en az bir örnek kataloglanmıştır. Grup içerisinde yer alan seramiklerden varyasyon gösteren örneklerde kataloga eklenerek parçalar detaylı olarak irdelenmiş ve kataloglamada her mal grubuna bir harf ve grup içerisindeki her bir örneğe sıra numarası verilerek (**A1, B3, C8**) kazı buluntu numaraları karışıklık yaratmaması için **EK 3**’de ayrı bir dosya olarak verilmiştir.

Katalogda kullanılan buluntu numaralandırmasında L.07.TAP.54 örneğinde görüleceği üzere baştaki L: Laodikeia’yı; 07: Buluntu Tarihini; TAP Buluntu Alanı ya da Yapısını; sondaki 54: Buluntu Numarasını ifade etmektedir. Buluntu Yerlerini simgeleyen harfler göz önüne alındığında TA: Tapınak A; TDS: Tapınak A Doğu Sokak; TAPB: Tapınak A Batı Portik; TAPD: Tapınak A Doğu Portik; 13P: Pithoslu Mekân; SC: Suriye Caddesi; MH: Merkezi Hamam; MA: Merkezi Agora; MGv: Mozaikli Güney Villa; BT: Batı Tiyatro; DBK: Doğu Bizans Kapısı; AN: A

Nymhaeumu; STC: Stadyum Caddesi; LT: Latrina; KN: Kuzey Nekropolü; KBN: Kuzey-batı Nekropolü; KDN: Kuzey-doğu nekropolünü, GN: Güney Nekropolü'nü ifade etmektedir.

Daha sonra kapların gruplar içerisine dâhil edilmesinde yer alan önemli özellikler göz önüne alınarak, sırasıyla form, kap durumu, grubu, dâhil edildiği grup içerisindeki form numarası, ölçüler, hamur ve astar özellikleri sıralanarak katalog oluşturulmuştur. Son olarak ta katalogda yer alan her örnek için farklı kentlerde bulunan paralel örneğe atıf yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM- Laodikeia'nın Tarihi Coğrafyası Ve Son Kazılar Öncesindeki Araştırmalar

1. 1. Tarihi Coğrafya

Laodikeia Phrygia Bölgesi'nin² batı ucunda, Denizli İli'nin 6 km. kuzeydoğusunda, Eskihisar, Goncalı, Bozburun mahalleleri sınırları içinde, topografik olarak engebeli bir tepe düzlüğüne kurulmuştur³ (**Fig. 1-3**). Antik kentin kuzeydoğusunda Lykos⁴ (Çürüksu), kuzey batısında Asopos (Gümüşçay), güneydoğusunda ise Kapros (Başlıçay) Nehri yer almaktadır⁵.

Antik kaynaklar ve yazıtların verdiği bilgiler dâhilinde Laodikeia, M.Ö. 3. yy.ın ortalarında Seleukos Kralı II. Antiochos Teos tarafından eşi Laodike'nin ismiyle⁶ zaten eskiden beri burada var olan yerleşimlerin olduğu yere, yeniden yapılandırılan bir kent olarak kurulmuştur⁷. Yerel halkça, kentin Zeus tarafından

² Olshausen 1972, 825–826; Vollkommer 1994, 405–407, Taf. 338–339, no: 6,7, 9.

³ Traversari 2000, 9.

⁴ Strabon (XII.8.16) “...Burada Kapros Irmağı Maiandros ile birleşir. Keza büyük ölçüde bir ırmak olan Lykos da aynı yerde Maiandros'a katılır. Bu ırmağa izafeten kent Lykos yanındaki Laodikeia olarak adlandırılır.” Lykos için bkz. Volkommer 1992b, 308, Pl.156–157.

⁵ Laodikeia'nın çevresindeki nehirler için bkz. Ramsay 1887, 346- 347; Anderson 1897, 404- 408.

⁶ Seleukos hükümdarları birçok kente eşlerinin ya da kızlarının adı olan Laodikeia, Arsinoe, Eurydikeia, Stratonikeia gibi isimler vermiştir. Bunun dışında Seleukos kraliçelerinin onuruna yapılan ve bu isimlerle anılan yapılarda vardır bkz. Le Nymphée 1969, 2 ve Ridgway 1987, 407-408.

⁷ Kent, II. Antiokhos'un Laodike'den boşandığı M.Ö. 253 yılından önce kurulmuş olmalıdır. Plinius V. 105; Ramsay 1895, 32; Anderson 1897, 409–410; Head 1906, lxxiii; Ruge 1924, 722; Buckler-Calder 1939, x, 3–4, no:5; Magie 1950, 127, 986–987, no.23; Le Nymphée 1969, 1–2; Treidler 1969,

kurulduğuna da inanılır⁸. Plinius’a göre⁹ Helenistik kent, önce *Diospolis* sonra *Rhoas* olarak adlandırılan kutsal köy yerleşimlerinin üzerinde kurulmuştur¹⁰. Bununla birlikte A.H.M. Jones ise; Plinius’un verdiği bilgileri tekrarlayarak, köy yerleşimlerinden önce bu alanda Grek Kolonileri’nin varlığının bulunmadığını söylemektedir¹¹. 1970- 1971’de Laodikeia civarında bulunan ve M.Ö. 267 yılına tarihlenen onur yazıtından¹² da anlaşılacağı üzere bölgede zaten var olan Rhoas ve Diospolis yerleşimleri, M.Ö. III. yy. ın ilk çeyreğinde Seleukoslar’ın yayılma politikalarına paralel olarak stratejik önemi büyük olan bir bölgede, Laodikeia olarak yeniden yapılandırılmak üzeredir¹³.

Hippodomik planlı kent, Seleukos kent kimliğini kazanmasından çok önce iskân edilmiştir. 2004–2005 kazı sezonlarında kentin kuzey ve kuzeybatısında

483–484; Chandler 1971, 182; Forrer 1975, 520–521, no. 7127–7129, Pl. 254; Wörrle 1975, 161; Head 1977, 678; Jones 1983, 42; Belke, Mersich, 1990, 323; Malay 1992, 112–113; Brewster 1993, 149–150; Cohen 1995, 309–310, 418; SNG 1998, no. 4120–4124, Taf. 138; Mitchell, Waelkens 1998, 4–5; Bean 2000, 265; Karttunen 1999, 1127–1131; Traversari 2000, 11; Bejor 2000, 15–16; Magie 2001, 14, dipnot 21; Texier 2002, 383.

⁸ Kentin farklı bir kuruluş efsanesinin versiyonu olarak da “*Zeus tarafından Hermes’e verilen ilham ile*” kurulmuş olduğuna da inanılır. Ramsay 1895, 33.

⁹ Plinius, N.H V. 105–108.

¹⁰ Diospolis Zeus’un kenti, Rhoas ise eski bir Anadolu adıdır. Le Nymphée 1969, 1; Bean 2000, 265.

¹¹ Jones 1983, 42.

¹² Guizzi 2008, 39- 43

¹³ Laodikeia’nın Seleukos kolonisi olarak kurulmasıyla ilgili olarak bkz. Jones 1964, 6.

yapılan yüzey araştırmalarında bulunan seramikler antik kaynakların verdiği bilgiyi desteklemektedir¹⁴.

Laodikeia, antik yol güzergâhları üzerinde kavşak noktada olması¹⁵, Seleukos politikasına uygun yer seçimi¹⁶, askeri, idari ve ekonomik konumu sebebiyle bölgenin merkezi konumundadır¹⁷, bu nedenle de kuruluşundan, M.S. 7. yy.a kadar, önemli olaylara sahne olmuştur. Bunlardan biride, III. Seleukos'un, en güvendiği komutanı ve yeğeni olan Akhaios isyanıdır¹⁸. M.Ö. 190'da Bergama Krallığı ile

¹⁴ Şimşek 2007b, 55.

¹⁵ Ramsay 1960, 36, 44–45, 178–181; Leake 1976, 154; Marchese 1986, 157. Kent; Efes, Smyrna, Bergama, Perge ve Sardis'e giden yolların kavşağında, stratejik bir noktada yer almaktadır. Pekman 1989, 4; Malay 1992, 112; Akarca 1998, 53–54; Bean 2000, 265–266. Roma Dönemi'nde önemli yol belgelerinden olan "*Itinerarium Antonini*" ile "*Tabula Peutingerum*" da yol güzergâhındaki merkezler arasında Laodikeia'da bulunmaktadır. Bkz. Cronin 1905, 432; Ramsay 1883, 377; Anderson 1898, 85; Ramsay 1960, 50; Hansen 1971, 161–162; Traversari 1995, 67–71, Çiz. 2; Traversari 2000, 10–12.

¹⁶ Seleukos politikasına göre kentler; halkın serbestliğine dayalı olup, ticarete ve savunmaya dayalı yerlerde kurulmaktaydı. Günaltay 1985, 156–159. Laodikeia, Apameia ve Tralleis gibi kentler, Seleukos'un aktif savunma stratejisine dayalı olarak özellikle de Galatlara karşı bölgelerin güvenliğini sağlamak için stratejik noktalara kurulmuştur. Meshine 1964, 167; Cohen 1995, 45,47; Arslan 2000, 76–77.

¹⁷ Weber 1898b, 178–179; Ruge 1924, 722; Le Nymphée 1969, 1; Belke, Mersich 1990, 323; Malay 1992, 113; Sevin 2001, 203; Şimşek 2007b, 43–54.

¹⁸ III. Seleukos batıdaki isyanları bastırmak üzere Akhaios'u görevlendirmiştir. Bergamalılar'a karşı büyük başarılar kazanan Akhaios, Sardes'teki isyanı bastırmıştır (Özsait 1985, 46; Günaltay 1987, 229; Malay 1992, 113). Polybios'unda(V.56.11–57. 5) bahsettiği gibi; Akhaios, olasılıkla Ptolemaioslar'ın entrikaları ve Attalos'a karşı kazandığı zaferin de etkisiyle (İsyana sebep olan farklı görüşler için bkz. Bouché-Leclercq 1913, 129,139) III. Seleukos'un ölümünün ardından başa geçen

Seleukoslar arasındaki Magnesia Savaşı'na kadar Seleukoslar'ın hâkimiyetinde bulunan kent bu savaş sonrasında M.Ö. 188'de yapılan Apameia Antlaşması ile Bergamalılar'ın egemenliğine girer¹⁹.

Böylece hem Attaloslarla hem de varisi Roma İmparatorluğu ile sıkı bir bağ kurarak önemli ayrıcalıklar elde eder²⁰. M.Ö. 133'te Bergama Krallığı'nın vasiyet yoluyla Roma İmparatorluğu'na geçmesiyle M.Ö. 129'dan itibaren, Asya eyaletine dâhil edilir²¹.

III. Antiokhos'a baş kaldırmıştır. Bu isyan sonrasında Akhaios, M.Ö. 220 kışında Laodikeia'da kendisini kral ilan etmiş ve adına sikke bastırmıştır (Ramsay 1895, 37; Tarn 1928, 725–726; Magie 1950,9–10 127,741, no:28; Volkmann 1964, 43; Le Nymphée 1969, 3; Astin- Frederiksen vd. 1984, 431–432; Walbank 1984, 431; Özsait 1985, 46–47; Malay 1992, 113; Cohen 1995 309; Corsten 1997, 12; Mitchell- Waelkens 1998, 4; Mørholm 2000, 139; Bejor 2000, 16–17; Lang 2003, 677. Akhaios sikkesi için bkz. Newell 1941, 267–270, no: 1439–50, Plate LX 1–11; Davis- Kraay 1973, 61, 64.) Bu olayın ardından Güneydoğu Anadolu seferine çıkan Akhaios, Pamphylia'yı ele geçirerek, Sardes'e dönmüştür. M.Ö. 216 yılının ilkbaharında III. Antiokhos Bergama Kralı ile anlaşarak, M.Ö. 213'te Sardes'i kuşatmış ve Akhaios'un, ihanetine karşılık O'nu doğu geleneklerine göre cezalandırmıştır (Ruge 1924, 722–723; Magie 1950, 11, 743, no: 31; Volkmann 1964, 43; Le Nymphée 1969, 3; Bengston 1975, 237; Jones 1983, 41; Walbank vd. 1984, 440; Özsait 1985, 51; Günaltay 1987, 106, 229; Pekman 1989, 23; Malay 1992, 35; Cohen 1995, 47, 307; Lang 2003, 677). Bu olayın ardından Seleukos Krallığı'nın bütünlüğü yeniden sağlanmıştır.

¹⁹ Hansen, 1971, 155; Malay 1992, 113; Magie 2001, 39–41; Şimşek 2007b, 64.

²⁰ Rostovtzeff 1961, 945; Crock- Lintott vd. 1994, 34.

²¹ Strabon XIII.4. 2; Le Nymphée 1969, 3; Magie 1950, 127, 986–987, no.23; Crock- Lintott vd. 1994, 34; Bean 2000, 266; Magie 2001, 68.

M.Ö. 88- 85 yıllarında Pontus Kralı Mithridates Savaşları'nda Mithridates'in Phrygia'da ilk kuşattığı yerlerden birisi Laodikeia'dır²². Laodikeia, Mithridates komutanlığındaki bu kuşatmaya Romalı komutan Oppius ile karşılık vermeye çalışmıştır²³.

Ancak Appianus'un bildirdiğine göre Mithridates, Romalı Komutan Oppius'u kendisine vermeleri koşuluyla Laodikeialılara bir zarar vermeyeceğini söylemesi üzerine Laodikeialılar Oppius'u Mithridates'e verirler. Mithridates'te Oppius'u esir olarak alır ve kente zarar vermeden yoluna devam eder²⁴.

M.Ö. 51 yılı sonu- 50 yılı başlarında Kilikia Valisi ve Romalı büyük devlet adamı Cicero 10 hafta boyunca Laodikeia'da yargı işlerini yürütmüş²⁵ ve Kibyra, Apamea, Synnada, Pamphylia, Lycaonia, Isauria ve Kilikya'da meydana gelen anlaşmazlıklarla ilgili olarak mahkemeler kurmuştur²⁶.

Daha sonra Parth güçleriyle bölgeye M.Ö. 40 yılında gelen Labienus'a Laodikeia'lı Zenon adlı soylunun karşı direnişi sonucu, Laodikeia Roma İmparatorluğu'nca büyük saygı görmüştür. Bunun sonucu Zenon'a Pontus Bölgesi hediye edilmiş ve Laodikeialılar Roma yurttaşı sayılma hakkını elde etmiştir²⁷. Roma

²² McGING 1986, 110.

²³ McGING 1986, Dipnot 103.

²⁴ App, Mith., 3. 20.

²⁵ Cicero, Letters, A V. 15.

²⁶ Cicero, Letters, A V, 21; F XV, 4

²⁷ Şimşek 2007b, 35, 62. Bu olaydan sonra Laodikeia ve Roma arasındaki ilişkiler gittikçe gelişir. Hatta Laodikeia'da yaşayan Romalılar'ın varlığı çeşitli epigrafik kanıtlarla ortaya konmuştur (Le Nymphée 1969, 265-66, 325-26).

Dönemi'nde, kent stratejik öneminin de etkisiyle daha da büyümüş, ticarete özellikle de yün ve keten giysilerden oluşan tekstil ticaretinde adını duyurmuştur²⁸.

Antik Dönem'de büyük üne kavuşan Loadikeia yünlü dokuma ürünleri, Diocletianus'un Fermanındaki fiyat genelgesinde de yer almıştır²⁹. Laodikeia'yı, M.S. 129 civarında Hadrian³⁰, M.S. 215'te Caracalla³¹ ve M.S. 370'te Valens³² ziyaret etmiş, kentteki imar faaliyetlerini desteklemişlerdir³³. İmparator Commodus'un (M.S. 180–192) himayesindeki kent, İmparator adına bir tapınak yapmış, bundan dolayı da ilk kez *Neokoros* (tapınak koruyuculuğu) unvanını alarak vergiden muaf tutulmuştur³⁴. Commodus, M.S. 192 yılında öldükten sonra, kentin

²⁸ Vitruvius VIII.3.14, Strabon XII.8.16; Ramsay 1895, 37–42; Ramsay 1897, 347; Ruge 1924, 723; Buchan 1937, 297; Buckler- Calder 1939, x, 7–8,11, no:11-12,21; Jones 1960, 185- 186; Le Nymphée 1969, 6; Chandler 1971, 184; Magie 1950, 47-48; Jones 1983, 74; Ritti 1987a, 88; Malay 1992, 113, 165, 168; Ferrero 1993, 113,180; Belke 1996, 1708; Bowman- Garnsey vd. 2000, 724–725; Bean 2000, 268–269; Magie 2002, 28; Texier 2002, 91.

²⁹ Ramsay 1895, 40–41; West 1939, 244; Le Nymphée 1969, 6-7.

³⁰ Ramsay 1887, 345; Humann vd. 1898, 23–24; Weber 1907, 206; Ruge 1924, 723; Toynbee 1934, 127; Buckler- Calder 1939, x, 10; Le Nymphée 1969, 5; Akşit 1976, 201–202; Head 1977, 679; Ferrero 1993, 179; Bowman, Garnsey 2000, 143,267; Burrell 2004, 121.

³¹ Buckler- Calder 1939, xi, 10; Le Nymphée 1969, 5.

³² Şimşek- Ceylan 2003, 148.

³³ Hadrian'ın kentteki imar faaliyetleri için bkz. Bowman- Garnsey 2000, 975–976. Commodus ve Caracalla Dönemleri'nde kentte imar faaliyetleri yoğundur (Sevin 2001, 203–204).

³⁴ Ramsay 1895, 58; Head 1906, 1xxix, no: 225–236; Le Nymphée 1969, 5,10; Robert 1969, 283,286; Head 1977, 679; Corsten 1997, 214; Bean 2000, 267.Commodus tarafından verilen Neokoros'luk unvanının senato tarafından kabul edilmesini gösteren sikke için bkz. Burrell, 2004, 119–120, 123, Coin Type 10. Laodikeia'nın neokoros ünvanını alması ile ilgili bilgiler için bkz a.g.e. 219- 225.

aldığı unvan geri alınarak yerine *İmparator Seven* sıfatı verilmiştir³⁵. Bununla birlikte kentin aldığı tapınak koruyuculuğu unvanı, olasılıkla Hierapolisli sofist Antipater'in Roma'da İmparatorun sekreterliğini yapması ve varisleri olan Geta ile Caracalla'nın hocası olmasının da etkisiyle³⁶ bu unvan ikinci kez İmparator Caracalla (M.S. 211–217) Dönemi'nde geri verilmiştir³⁷.

Laodikeia, Geç Roma İmparatorluk Dönemi sonuna kadar önemini korumuştur. M.S. 3. yy.a kadar kent, Kibyra Convetusu'na bağlıdır³⁸. Diocletianus Dönemi'nde getirilen idari reformlarla, Anadolu daha büyük eyaletlere ayrılmaya başlanmış olup, I. Constantinus Dönemi'nde reform hareketlerine devam edilmiştir³⁹. Reform hareketleri sonrası, Phrygia Bölgesi ikiye bölünerek⁴⁰ Laodikeia, Phrygia Secunda Pacatiana'nın yönetim merkezi olmuştur⁴¹. M.S. 451'de Chalcedon Konsülü'nde adı

³⁵ Robert 1969, 284; Corsten 1997, 2.

³⁶ Humann vd. 1898, 26; Ritti 1987b,73; Ferrero 1993, 111,179; D'Andria 2003 11.

³⁷ Ramsay 1895, 59–60; Head 1906, 279, no:114; Le Nymphée 1969, 5,10; Robert 1969,284, 293; Corsten 1997, 2, 214; Bean 2000, 267. Caracalla Dönemi'nde geri verilen unvan ile ilgili Neokoros ünvanlı sikkeler için bkz. Burrell 2004, 119–120, no: 95–97, Pl. 25; SNG 1982, Pl.17, no: 587–594.

³⁸ Ramsay 1895, 37–42; Humann vd. 1898, 31; Leclercqo 1928, 1322; Robert 1962, 116. Kibyra Conventusu'na Laodikeia'dan başka Hydrela, Themisionium, Hierapolis gibi toplam 25 kent dâhildi. Jones 1983, 61, 64,73; Corsten 1997, 2; Sevin 2001, 204.

³⁹ Diokletianus'un reform hareketleri hakkında detaylı bilgi için bkz. Hanslik 1967, 36–39; Cook vd. 1982, 383–408; Bleckmann 1997, 581–586; Heaton 2005, 60.

⁴⁰ Ramsay 1895, 39; Barnes 1982, 223; Ostrogorsky 1999, 30–32.

⁴¹ Ramsay 1895, 80–83; Buckler- Calder 1939, 9, no:15; Belke- Mersich 1990, 323; Leake 1976, 155; Ferrero 1993, 177; Belke 1996, 1708; Olshausen 1999, 1132; Bean 2000, 267; Lang 2003, 677. Ayrıca kentte yapılan dinsel toplantılarla bugünkü il sınırlarına göre Ortaçağ-Bizans Phrygia'sı ve başlıca yerleşim merkezleri hakkındaki geniş bilgi için bkz. Parman 2002, 49–50,75–76, Harita 4.

geçen kent⁴² Bizans Dönemi'nde dini, kültürel ve ticari merkez konumunu sürdürmüş olan kent, İncil'de adı geçen kentlerden birisidir⁴³.

M.S. 7. yy.ın ilk yarısında meydana gelen depremle⁴⁴ kent, güneye su kaynaklarına yakın olan bugünkü Denizli Kaleiçi'ne aynı adla taşınmış olup, bu isim 13. yy. başında bölgeye Türklerin gelişiyle Lâdik adını almıştır⁴⁵.

Kent, her dönemde depremlerle yıkılıp, sürekli ayağa kaldırılmıştır⁴⁶. Günümüze kadar ulaşan yapıların büyük çoğunluğu, M.S. 60 yılı depremi sonrasına aittir⁴⁷.

⁴² Ramsay 1883, 372.

⁴³ Ramsay 1895, 78–83; Leclercqo 1928, 1322; Akçakoca 1937,14; Levick 1967, 23; Le Nymphée 1969, 10–11; Arundell 1975,182–187; Ritti 1987d, 118; Brewster 1993, 151; Cohen 1995, 71; Sarre 1998, 14–15; Texier 2000, 385; Bean 2000, 268; Gelichi- Negrelli 2000, 125; Sevin 2001, 204. Yapılan yüzey araştırmasıyla tespit edilen Hristiyanlık Dönemi kilise ve yapıları için bkz. Traversari 1997,80–82.

⁴⁴ Guidoboni 1994, 349–351; Ferrero 1997, 87; D'Andria 2002, 100; D'Andria 2003, 38, 110, 116, 126, 146, 181; Şimşek 2005a, 306, 310–312–313, tablo 1.

⁴⁵ Magie 1950, 986–987, no:23; Le Nymphée 1969, 4, 11; Bekle- Mersich 1990, 324–325; Brewster 1993, 152; Belke 1996, 1708–1709; Texier 2002, 385; Parman 2002, 76; Şimşek 2005a, 312–313.

⁴⁶ Tacitus, Annales, XIV. XXVII.

⁴⁷ Ramsay 1895, 38; Humann vd. 1898, 23–24; Ruge 1924, 723; Magie 1950, 127, 987, no.23; 1421, no.73; Treidler 1969, 484; Le Nymphée 1969, 11; Ritti 1985, 24–27; D'Andria 1987a, 15; Ronchetta 1987, 32; Bekle- Mersich, 1990, 67; Ferrero 1993, 110, 128, 145; Brewster 1993, 151–152. Bölge; M.S. 1 yy. ile M.S. 9. yy. arasında sarsıcı depremlerle karşılaşmıştır (Guidoboni 1994, 174–175, 188–190, 194–195,239–240, 254–255, 306, 349–350, 409–413) ve Broughton 1938, 601- 602; Bean 2000, 268. M.Ö. 27- 47 ve M.S. 6. yy.daki yıkıcı depremler için bkz. Malay 2000, 37–39; Ozansoy 1996, 56. Büyük Menderes ve Gediz graben fayları ile bölgedeki depremler hakkındaki detaylı bilgi için

1.2. Araştırma ve Kazı Tarihçesi

Anadolu'nun anakentlerinden biri olan Laodikeia, hem coğrafi hem de iktisadi konumu nedeniyle antik çağdan beri ilgi çekmiştir. Strabon, Phrygia kentlerini sıralarken Laodikeia'yı Apameia Kibotos ile birlikte bölgenin en büyük iki kentinden birisi olarak gösterir ⁴⁸. Topraklarının verimliliğinin yanı sıra Laodikeia'daki özel bir koyun türünden bahsederek, kentteki dokuma ve gelir kaynakları hakkında bilgiler vermiştir.

Vitrivius beyaz renkli koyunların kuzguni ve kurşuni renkte koyunlar doğurmalarının nedenini Laodikeia'daki pınarlardan su içmelerine bağlamaktadır⁴⁹.

Bölgedeki tekstil üretiminin 14. yy.da devam ettiğini İbn-i Batuta'dan öğreniyoruz⁵⁰.

Laodikeia, 17. yy. dan 20. yy. ın başlarına kadar birçok seyyah tarafından ziyaret edilmiştir ve bu araştırmalarda kentte yerüstünde görülen yapı kalıntıları, yazıtlar vb. arkeolojik materyal kayıt altına alınarak büyük bir kısmı yayımlanmıştır⁵¹.

bkz. Altunel 2000, 315–325; Sevin 2001, 203- 204. Kentte gerçekleştirilen son kazılarla tespit edilen M.S. 3. yy. ın sonu- 4. yy. ın başına tarihlenen deprem için bkz. Şimşek- Ceylan, 2003, 153–154.

⁴⁸ Strabon, XII.8.13,16.

⁴⁹ Vitruvius VIII, 3.14.

⁵⁰ İbn-i Batuta, 408.

⁵¹ Hamilton 1984, 514–515; Buckler-Calder 1939, x; Spon- Wheeler 1679, 268; Pococke 1743–1745, 71–74; Buckler- Calder 1939, x; Chandler 1971, 178–179,182–185; Arundell 1975, 180–189; Cramer 1971, 38–42; Leake 1976, 225; Laborde 1838, 86–87, Pl. XXXIX; Cochran 1887, 242–394; Texier 2000, 278, 383–385; Fellows 1838, 280–284; Fellows 1852, 210–212; Sarre 1998, 14–15; Weber

Laodikeia’da ilk kazı çalışmaları; 1961–1963 yılları arasında Fransız Arkeolog Prof. Dr. J. Des Gagniers başkanlığında Caracalla Nymphaeum’unda yapılmıştır. Bu çalışmayla ilgili olarak 1969 yılında *Laodicee Du Lycos Le Nymphée* adlı kitapta sonuçlar yayımlanmıştır⁵². Kentin tarihi coğrafyası ve Caracalla Nymphaeumu’nda ele geçen heykel, kabartma, mimari ve yazıtların ele alındığı çalışmada, yapıda bulunan seramikler oldukça az sayıda olup örneklerin büyük bir kısmını Geç Roma-Erken Bizans Dönemi kandilleri oluşturur⁵³.

1992 yılında Denizli Müzesi Müdürlüğü adına Haşim Yıldız, Sütunlu Ana Cadde (Suriye Caddesi) de kurtarma kazısı yapmıştır ve bu çalışmalarda caddenin 26.50 m.lik bölümü ile cadde kenarında yer alan dükkân sıralarının 39.50 m.lik bölümü açığa çıkarılmıştır⁵⁴. Bu çalışmalarda seramik buluntularla ilgili herhangi bir rapor yayımlanmamıştır.

1995–2002 yılları arasında İtalya Ca’Foscari-Venedik Üniversitesi’nden Prof. Dr. G. Traversari başkanlığında yüzey araştırması yapılmıştır⁵⁵. Bu çalışmalarda yeni topografik harita çıkarılarak, yapılar plan üzerine işlenmiş ve yüzey araştırmasıyla ilgili olarak “*Laodiceia di Frigia I*” adlı yayın yapılmıştır⁵⁶. Bu yayında kentin tarihi

1898b, 178–195; Weber 1898a, 1–13; Ramsay 1895, 32–83; Hawley 1918, 186–191; Buckler- Calder 1939, x-xi, 1–14, Plate 1–8; Bean 2000, 265–275.

⁵² Le Nymphée, 1 vd.

⁵³ Le Nymphée, 235- 241.

⁵⁴ Yıldız 1994, 219–225.

⁵⁵ Traversari 1995, 76 vd.; Traversari 1996, 81 vd.; Traversari 1997, 79 vd.; Traversari 1998, 295 vd.; Traversari 1999, 293 vd.; Traversari 2000, 245 vd.; Traversari 2001, 219 vd.

⁵⁶ Traversari 2000. Ayrıca yapılan yüzey araştırması ile ilgili makaleler için bkz. Sperti 2000, 22–26; Gelichi 2005, 32–36.

coğrafyası ile ilgili bilgilerin yanında yüzey araştırmalarında elde edilen seramik buluntuların bir kısmı da incelenmiştir⁵⁷. Daha çok Kuzey Bazilika ve çevresinde yapılan yüzey araştırmalarında elde edilen seramiklerin büyük bir çoğunluğunu Geç Roma- Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen günlük kullanım kapları ve amphoralar oluşturur. Bunun yanında aynı alanda Afrika, Kıbrıs, Foça ve Sagalassos Kırmızı Astarlıları'na ait parçalar da bulunmuştur⁵⁸. Yayınlanan seramik buluntuları arasında kabartmalı kâseye ait yazıtlı bir kalıp parçası da bulunmaktadır⁵⁹.

2002 yılında Denizli Müzesi Müdürlüğü başkanlığında, Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nün de katılımıyla kentte ilk defa sistemli kazı çalışmalarına başlanmıştır.

2003 yılından itibaren Prof. Dr. Celal Şimşek başkanlığındaki bir ekip tarafından kapsamlı kazılar başlatılarak kentte yer altında bulunan yapılar ortaya çıkartılmaya başlanmış ve kazıları tamamlanan yapılar ve burada ele geçen buluntular yayımlanmaya başlanmıştır⁶⁰.

⁵⁷ Gelichi- Negrelli 2000, 149- 164.

⁵⁸ Gelichi- Negrelli 2000, 149- 152.

⁵⁹ Gelichi- Negrelli 2000, 160, Fig. 40.

⁶⁰ Şimşek 2005, 305 vd.; Şimşek 2006, 419 vd; Şimşek 2007a, 445 vd.; Şimşek 2007b, 1 vd.; Şimşek 2008, 99 vd; Şimşek 2009, 409 vd; Şimşek 2010, 101 vd.

İKİNCİ BÖLÜM- Kazısı Yapılan Alanlar ve Yüzey Araştırmaları

2.1. Asopos Tepesi (Fig. 4: 1)

Laodikeia’da 2006 yılında gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında elde edilen veriler sonucunda kentin kuzeybatısında Roma İmparatorluk Dönemi öncesi iskân alanlarını bulmak amacıyla kazı çalışmalarına başlanmıştır. Bu alanda 2007-2009 yılları arasında çalışılmıştır. Höyüğün batısında yer alan Asopos nehrinden (Gümüşçay-Goncalı Deresi) dolayı konilere “Asopos Tepesi 1” ve “Asopos Tepesi 2” adları verilmiştir⁶¹. Bugüne kadar tespit edilen veriler Erken Laodikeia’nın 100x100 m’lik kent paftasında J 17 ve J 18 karelerinde yer aldığını ortaya koymaktadır. 2007 yılında bir sondaj ile başlayan kazılar Asopos Tepesi I’de G3, G4; Asopos Tepesi II’de C-D 2, 3, 4 karelerini kapsayan alanlarda tamamlanmıştır. Yapılan kazı çalışmaları sonucunda her iki tepede elde edilen stratigrafi şöyledir:

Tabaka I Geç Roma

Tabaka II Roma İmparatorluk Dönemi

Tabaka III Hellenistik

a-Erken Roma- Geç Hellenistik

b-Erken Hellenistik

Tabaka IV Demir Çağı

Tabaka V Geç Tunç Çağı

a

b

⁶¹ Şimşek 2010, 101-105.

Tabaka VI Orta Tunç Çağı

Tabaka VII Erken Tunç Çağı

Tabaka VIII Kalkolitik Çağ

Asopos Tepesi II’de, I. ve VIII. tabakalara ait veriler henüz bulunamamıştır. Tezimiz kapsamında materyalleri değerlendirilen malzeme daha çok III. Tabakadan gelmiştir. Kronolojik bütünlüğün okuyucu tarafından daha rahat algılanabilmesi açısından, Tepe üzerinde görülen diğer tabakadan da kısaca bahsedilmiştir.

Tabaka I:

Bu tabaka sadece Asopos Tepesi I’de (G3- G4 açması) bulunmuştur⁶². Yer yer farklılıkların olmasına rağmen tabaka, genel anlamda kahverenkli taneli ve yumuşak yapıda bir toprak ile temsil edilmektedir. Tabaka içerisinde kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu 11.84 m. uzunluğunda bir duvar⁶³ ve bu duvarla biri bağlantılı diğeri bağlantısız 2 ayrı Geç Roma duvarı bulunmuştur⁶⁴. Söz konusu duvarla bağlantılı künk sistemi ise ortaya çıkarılan bir diğer mimari öğedir. Geç Roma duvarının ana örgüsünü ara birimlere bölmede kullanılmış duvar, çalışılan alanın sınırlı ve yüzey seviyesine çok yakın olmasından dolayı işlevi hakkında net bilgilere ulaşılmamasını engellemiştir. Söz konusu duvarın 1.40 m. batısında, Geç Roma duvarının 0.96 m. kuzeyinde, 0.70 cm genişliğinde çağdaş olan üçüncü bir duvar yer almaktadır. Bu duvar yaklaşık 1.25 m. devam ederek kuzey kesite girmektedir. Ayrıca duvarın taban

⁶² Asopos Tepesi 2005 yılı sondaj çalışmaları ve I. Tabaka hakkında elde edilen ilk bulgular hakkında bkz: Şimşek 2009, 410- 411; Şimşek 2010, 101- 105.

⁶³ Duvarın ortalama genişliği 0.69 m. dir.

⁶⁴ Şimşek 2010, 101- 105.

seviyesi ve çevresinde 2007-2008 kazı çalışmalarında bulunan bulunan çok sayıdaki seramiğin ve küçük buluntunun yanı sıra Theodosius⁶⁵ (M.S. 379-395), 2 adet Costantinius⁶⁶ (M.S. 308–330) ve Valens Dönemi'ne (M.S. 375–378) ait sikkeler, duvarın kullanım süreci hakkında tarihlemeye yardımcı olmuştur⁶⁷. Geç Roma duvarının taban seviyesinin hemen altında bulunan künklerin boyları 0.30 ile 0.50 m. arasında değişmektedir, bu künkler 286.71 m. kod seviyesinde 1.80 m. boyunda devam etmekte daha sonra çökerek 1.25 m. boyunda devam ederek Geç Roma duvarının altına girmektedir. Geç Roma duvarının çevresinde bulunan seramiklerin büyük bir çoğunluğu homojen bir karakter sergileyerek çağdaş nitelikte repertuar ortaya koymuştur. Yürütülen kazı çalışmalarında I. tabaka içerisinde ayrıca çatı kiremitleri, az sayıda kemik ve cam örnekleri bulunmuştur

Tabaka II:

Tabaka ile bağlantılı mimari unsurlar Asopos Tepesi I ve II'de bulunmuştur. Tabakanın son kullanımı (M.S. 270- 275), G3- G4 açmasının güneybatısındaki Geç Roma duvarının batı kesitten 1.80 m. güneyinde, 0.70 m. genişliğinde, 1.40 m. uzunluğunda, ön yüzünde beyaz freskle kaplı bir duvarla temsil edilmektedir. Çay taşları ve yer yer çay taşları arasında kiremit parçalarının yerleştirilmesiyle oluşturulmuş duvar 1.40 m. uzunluğundadır. Yapının korunan tabanı, duvarın 1.70 m. güneyinde 1.22 m. genişliğinde 3.04 m uzunluğunda bir alanda belirlenmiştir.

⁶⁵ L.07.AST.1b.10 kod: 287.87 m.

⁶⁶ L.07.ASJ.1a 68 kod: 288.65 m.

⁶⁷ Şimşek 2009, 410.

Taban üzerinde olasılıkla ahşap bir rafın yıkılması sonucunda üst üste binmiş konteks bir buluntu topluluğuna ulaşılmıştır.

Bu buluntu toplulukları içerisinde çok sayıda Roma Dönemi'ne ait çanak çömleğin ve küçük buluntunun yanı sıra aynı alanda kolye ucu olarak kullanılan bir sikke bulunmuştur. Söz konusu sikke Aurelianus Dönemi'ne ait olup M.S. 270–275 yıllarına tarihlenmesi duvarın ve konteksın yaklaşık değinilen tarihe ait olduğunu ortaya koymuştur.

Erken evrenin kaldırılmasının ardından duvarın hemen altında traverten bloklardan örülmüş Roma'nın daha erken safhasına (M.S. 200-270) ait ikinci bir duvar tespit edilmiştir. Birbirleri ile bağlantısı olmayan gerek örgü gerekse yapılaş teknikleri açısından farklılık gösteren iki duvar bu evre adı altına değerlendirilmiştir. II. tabaka altında değerlendirilen 3. duvar traverten bloklardan örülmüş olup, 2.70 m. uzunluğunda 1 m. genişliğindedir. Bu duvarlar ile bağlantılı (II. tabaka adı altında) değerlendirilen çalışmalarda üç yeni künk sistemi belirlenerek toplamda 4 adet künk sistemi açığa çıkartılmıştır. Bu duvarlarla birlikte Philip I (M.S. 244- 249, Otacilla Severa) ve Avrelinus Dönemi'ne (M.S. 270-275) tarihlenen sikkelerin bulunmuş olması, duvar yapılarının kullanım süreçlerine katkı sağlayıcı niteliktedir. Söz konusu duvarlar M.S. 2- 3. yy. lar arasında yapılan inşa çalışmalarının bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Yukarıda bilgileri verilen Asopos Tepesi I'de bulunan tabaka ile çağdaş daha geniş çaplı mimari öğeler Asopos Tepesi II'de bulunmuştur⁶⁸.

⁶⁸ Şimşek 2010, 101- 105.

Bu tabaka, M1, M2, M3, M4, M5 ve M6 olarak adlandırılan toplam da altı mekân ve bu mekânların dışında yer alan Roma fırınından oluşmaktadır. Bulunan mekânların duvarları genel olarak 0.60 m. genişliğinde olup dere taşlarından inşa edilmiştir. M1⁶⁹, kuzeybatı–güneydoğu yönünde 4.40 m, kuzeydoğu–güneybatı yönünde ise 3.30 m ölçülerindedir. Mekâna ait batı duvarının⁷⁰ üç sırası korunmuş olup iç ve dış yüzleri sıvalıdır. M1 mekanının 287.25 m. kodunda bulunan sıkıştırılmış toprak taban üzerinde, *in-situ* konumda tam olarak günlük kullanım kapları ve M.S. 3. yy. ın ilk çeyreğine tarihlenen 3 sikke bulunmuştur⁷¹. M2 numaralı mekânın⁷² yalnızca kuzeydoğu köşesi korunabilmiştir. M2, kuzey yönünde uzanan köşesine bitişik olarak inşa edilmiş olan Roma İmparatorluk Dönemi fırını ile ilişkili olarak kullanım görmüş olmalıdır. M2 mekânının güneyinde kalan kesimde, yalnızca bu yapıya ait kalıntılar değil, tabakanın geri kalanının da oldukça tahrip olmuş olduğu belirlenmiştir. M3⁷³, kazı alanının kuzeybatı köşesinde bulunmakta olup, M2 no.lu mekânın kuzeybatı duvarını ortak olarak kullanmaktadır. M4, M1 mekânı ile Roma İmparatorluk Dönemi fırını arasında yer almaktadır. Kuzeydoğu, güneydoğu ve güneybatıda olmak üzere üç iç köşesi açığa çıkarılmıştır.

M2, M3 ve M4 mekânları arasında kalan kesimde, kısmen yükseltip üzeri tuğla parçaları ile örülerek oluşturulmuş sıkıştırılmış toprak bir platform üzerinde,

⁶⁹ L-17 f-1

⁷⁰ 287.70 m üst kodunda Gen: 0.60 m. Uz: 3 m.

⁷¹ M.S. 211 – 217 Julia Domna, M.S. 214 Caracalla ve M.S. 221 Anna Faustina ait olmak üzere, bu kontekste ait üç adet sikke ele geçmiştir.

⁷² L-22

⁷³ L-23

yuvarlak formlu, çapı ortalama 0.94 m. olan, duvarları ve tabanı tuğla ile örülmüş, batısında 0.07 m. çapında bir havalandırma deliğine sahip bir fırın açığa çıkarılmıştır⁷⁴.

M5 olarak adlandırılan mekân⁷⁵, M1'in kuzeydoğu duvarına bitişik olarak ve ortak duvarlı bir biçimde inşa edilmiştir. Bu duvarın kuzey ucunda 0.60 m. genişliğinde, 1.07 m uzunluğunda mekân girişi tespit edilmiştir.

Bu tabakada 2007 yılında bulunan fırın, Roma duvarının bitiş noktasına dayandırılmış olup D3 açmasının kuzeydoğu köşesine 3.70 m. güneydoğu köşesine ise 8.10 m. uzunluğunda tuğlalardan örülmüş, 1.15 m. çapa sahip fırın kendi içine yıkılmış olarak tespit edilmiştir. Fırının çevresi 0.30 m genişliğinde dere taşları ve kiremit parçalarıyla çevrelenmiştir. Bir ağzı fırının dışına, diğer ağzı ocağın içine doğru uzanan ve muhtemelen ocağın içine hava aktarılması için kullanılan 0.10 m. çapa sahip bir künk tespit edilmiştir. Fırın içinin kademe kademe temizlenme çalışmalarında üst yapıya ait çok sayıda kiremit parçaları ve Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilen seramikler bulunmuştur. Fırının pişmiş toprak tuğlalardan oluşan zemini 286.95 m. kodunda açığa çıkarılmıştır. Yanık olan taban tuğlalarının üzerinde yaklaşık 0.06 m. kalınlığında kül tespit edilmiştir. Ocağın 1.20 m. doğusunda, 287.60 m. kodunda 0.28 m. genişliğinde, 1.51 m. uzunluğunda, güneybatı-kuzeydoğu hattında uzanan düzgün bir şekilde döşenmiş, traverten blok parçaları açığa çıkartılmıştır. Söz konusu bloklar olasılıkla mekânın arka duvarına

⁷⁴ Çapı 0.91x0.97 m. arasında değişmekte olup, korunan derinliği 0.18 m.dir. Havalandırma deliğinin uzunluğu 0.10 m. olarak ölçülmüştür.

⁷⁵ L-28

dayandırılan fırınla, avlu arasında bağlantı sağlayan bir duvar birimi olmalıdır. Söz konusu blokların taban seviyesinin altından künk geçmektedir⁷⁶.

Bu tabakada bulunan çok sayıda seramik ve sikke tabakanın M.S. 200-300 arasında kullanım gördüğünü ispatlamaktadır.

Tabaka III:

IIIA Evresi

Geç Hellenistik- Erken Roma tabakası Asopos Tepesi I ve II’de oldukça tahrip olmuş durumdaki mimari konteksler ile birlikte bulunmuştur. Tabaka ile bağlantılı net mimari unsurlar özellikle 2008 yılı kazılarında belirlenmiştir. Geç Hellenistik- Erken Roma Dönemi’ne ait işlik kompleksinin bir bölümünde yapılan kazılarda bir seramik fırını, fırının doğusunda işlikle bağlantılı iki su kanalı, künkler ve duvar tespit edilmiştir. İçerisinde bulunan kandiller aracılığıyla Hellenistik Dönem ortalarından biraz sonraya tarihlendirilen fırın, 0.91 m. çapa sahiptir. Fırının girişi 0.77 m. uzunluğunda uzun ince bir koridor ile sağlanmakta ve anahtar deliği biçiminde bir plan ortaya koymaktadır. Fırın içerisinde 0.25 m. yüksekliğinde bir tabakada yanmış kemik yığınınna ulaşılmıştır. Fırın içerisinde 8 tam kandilin yanı sıra farklı kandillere ait çok sayıda parça da tespit edilmiştir⁷⁷. Bu durum fırının kandil yapımında işlev görürken yıkıldığını düşündürmektedir.

Hellenistik Dönem’e tarihlendirilen işliğe yönelik çalışmalarda taban, künk ve iki su kanalı tespit edilmiştir. Tespit edilen 1 nolu kanal dış örgüsü tuğlalardan oluşmaktadır ve kuzeyden gelen bir künk aracılığıyla suyu boşaltmaktadır. Söz

⁷⁶ Şimşek 2010, 101- 105.

⁷⁷ Şimşek 2010, 101- 105.

konusu kanal 0.28 m. genişliğinde 1.50 m. uzunlukta 0.20 m. derinliğe sahiptir. Tespit edilen işliğe ait ikinci kanal ise (2 nolu kanal) yarım daire biçiminde bir planla ortaya koymaktadır. Söz konusu kanal açmanın doğu kesitinden çıkmakta ve güney kesite kıvrım yaparak 3.80 m. uzanmaktadır. Kanalin genişliği 0.24 m. derinliği 0.25 m.dir. Kanalin yapımında traverten bloklar, dere taşları ve kiremit parçaları kullanılmıştır. Ayrıca kanal sıkıştırılmış toprak ile desteklenmiştir. Kanal yapısının üstü ise traverten ve kiremit parçalarıyla örtülmüştür. Kanalin zemini pişmiş toprak tuğla döşemelidir. Söz konusu iki kanal birbirleriyle birleşmektedir. 2 nolu kanalın suyunu boşalttığı nokta kazı çalışmalarında dolgu ile kaplı bulunmuştur. Bu durum 2 nolu kanalın ya işlevini kaybettiğini ya da meydana gelen yıkılma nedeni ile 1 nolu kanala boşaldığını, ancak bu işlevin gerçekleştiği noktanın sonradan kapanmış olduğunu ortaya koymaktadır. Söz konusu kanal sistemlerinin güneyinde ise işlikle bağlantılı 0.80 m. genişliğinde 2.56 m. uzunluğunda duvar tespit edilmiştir.

Gerçekleştirilen çalışmalarda 286.66 m. kodunda işliğe ait sıkıştırılmış sert topraktan oluşan zemin tespit edilmiştir. Zemin seviyesinin 0.10 m. altında doğu kesitten çıkıp güney kesite doğru kıvrım yaparak uzanan 2.95 m. uzunluğunda künk sistemi açığa çıkarılmıştır. Bu künkün güneye doğru uzanan bölümü ise alandaki tahribattan dolayı bulunamamıştır.

Asopos Tepesi 2’de yürütülen 2009 yılı kazılarında ise işliğin kuzeyinde farklı bir görünüm olduğu ve tahribatın daha yoğun bir derecede olduğu belirlenmiştir. Açmanın kuzeyinde yer alan Geç Helenistik Dönem yapılarının, Roma Dönemi mekânlarının (M1- M6) hemen altında kaldığı belirlenmiştir. II. Tabaka yapıları içinde neredeyse tüm mekânların Geç Helenistik- Erken Roma mekân

temellerinin üzerine oturduğunu ve yapıların çok ufak kaymalar hariç genelde aynı planda ve aynı yerde yeniden inşa/tamir edildiğini göstermiştir.

Çalışmalarda M1 mekanının⁷⁸ kuzeybatı ve kuzeydoğu duvarları altında, 287.20 m. kodundan itibaren III. Tabakaya ait duvarlar belirlenmiştir. Duvarların dış yüzleri, tamamıyla geç evre duvarının altında kaldığından kalınlıkları anlaşılamamıştır ve 286.80 m kodunda bu tabakanın tabanına ulaşılmıştır. M4 olarak tanımlanan mekanın içinde, Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait tabanın kaldırılmasıyla, 287.02 m. kodunda Helenistik Dönem'e tarihlenen çatı kiremiti parçaları ve seramikler tespit edilmiştir. M3 ve M4 mekânları arasında kalan alanda, Roma İmparatorluk Dönemi tabakasının geç evresiyle çağdaş olan fırın çevresindeki derinleşme çalışmalarında, bu fırının da tıpkı yapıların duvarları gibi, erken evreye ait fırın üzerine oturtularak inşa edildiği görülmüştür. M5 mekânının II. tabaka sıkıştırılmış toprak tabanının kaldırılması ile birlikte, kuzeybatı duvarının altında da, tıpkı bu duvarın devamı niteliğinde olan III. tabakaya ait duvarın iç yüzü belirlenmiştir. Bu erken evre duvarı ile çağdaş olarak açığa çıkarılan yeni bir sıkıştırılmış toprak taban da söz konusudur⁷⁹. Bu alanda bulunan sikkeler⁸⁰, taban üstü konteksti için M.Ö. 1.- M.S. 1. yy. tarihlemesini ortaya koymaktadır.

⁷⁸ L-21

⁷⁹ L-28

⁸⁰ Taban üzerinden ele geçmiş üç adet sikkeden biri Augustus (M.Ö. 27- M.S. 14), biri Caligula (M.S. 37-41) dönemine, bir tanesi de M.Ö. 133 yılından sonraya tarihlenmektedir.

IIIB

Bu dönem ile bağlantılı veriler Asopos Tepesi I ve Asopos Tepesi II’de bulunmuştur. Asopos Tepesi I’de bu tabaka kuzey ve doğu duvarları korunmuş olan mekân ve olasılıkla bu mekâna ait olan çöp çukuru ile temsil edilmektedir. Geç Roma duvarının güneyinde yoğun seramik parçaları bulunduran, kahve renkli, yer yer sert yapıya sahip alanda bulunan taş kümelerinin IIIB. Tabakasına ait olduğu ve bu taş kümelerinin Helenistik mekânın batı duvarının yıkıntıları olduğu tespit edilmiştir. Duvar olasılıkla bu alana yapılan Roma duvarının inşası sırasında yıkılmıştır. Ayrıca söz konusu taban seviyesine paralel olarak Erken Helenistik Dönem’e tarihlenen çöp çukuru tespit edilmiştir. Çöp çukuru kuzeye doğru 0.33 m. uzunluğunda, 0.58 m. genişliğinde yayılmaktadır. Bu çukur içerisinde gerçekleştirilen kazı çalışmalarında yaklaşık 0.30 m. boyunca ağırlıklı olarak ağız kenarları içe ve dışa dönük kâseler, kabartmalı kâselerden oluşan seramik örnekleri ve kemik parçaları bulunmuştur. Asopos Tepesi I’de Erken Helenistik Dönem ile bağlantılı nispeten daha yoğun mimari gruplardan söz etmek mümkündür. Erken Helenistik yapı katında gerçekleştirilen çalışmalarda Helenistik mekân içerisinde ve çöp çukurunda figürün parçaları, ağırlıklar ve çok sayıda seramiğin yanı sıra, M.Ö 223- 187’ye tarihlenen 2 adet sikke⁸¹ (Antiochos Dönemi) bulunmuştur.

Asopos Tepesi II’de Erken Helenistik Dönem’e tarihlenen çanak çömlek verileri önemli bir miktarda olmakla birlikte sağlam durumda geniş mimari unsuların elimize geçmediğini belirtmek gerekir. Bu yapı katı ile bağlantılı mimari unsurlar

⁸¹ Şimşek 2009, 410.

özellikle II. tabakanın inşası sırasında birçok alanda kaldırılmış ve Asopos Tepesi I’de bulunan birkaç duvar dizesi dışında net veriler ele geçmemiştir.

Asopos Tepesi II kazı çalışmalarında IIIA evresinin tabanının hemen altında bulunan karışık buluntu toplulukları arasında (OTÇ ve ETÇ seramikleri ile birlikte) Erken Helenistik örnekler bulunmuştur. Görülen bu durum yine II ve IIIA evrelerinin inşası sırasında daha erken tabakaların kazılmış olduğunu (burada özellikle künklerin taban altına yerleştirilmiş olduğu göz önüne alınmalıdır) göstermektedir. IIIA tabakasının tabanı üzerinde bulunan bir adet M.Ö. 3. yy.ın ilk yarısına tarihlenen Ilion sikkesi bulunduğu tabakanın ve kontekstin tarihlemesi ile tutarsızlık göstermekle birlikte, sikke ile çağdaş tabakaların da Asopos Tepesi üzerindeki varlığına seramik buluntuların yanı sıra görülen bir diğer kanıtı oluşturmaktadır.

Kentte günümüze kadar kazısı yapılan alanlar içerisinde teze dâhil edilen malzeme içerisinde hemen her gruptan seramiğin yer alması, Asopos Tepesi’nde 4. Bin ortalarından itibaren görülen iskânın M.Ö. 3. yy. ın ikinci yarısından itibaren yoğunlaşarak devam ettiğini göstermektedir. Kentin, M.Ö. 3. yy. ın ikinci çeyreğinde II. Antiochos tarafından zaten burada var olan Diospolis ve Rhoas isimli küçük yerleşimlerin birleştirilerek Laodikeia ismiyle kurulması, Asopos Tepesi’nde ele geçen Helenistik Dönem seramiklerinde de takip edilebilmektedir. Asopos Tepesi’nde Helenistik ve Erken Roma Dönemi içerisinde kesintisiz bir iskânın olduğu, özellikle M.Ö. 200’den itibaren yoğunlaşarak, Roma Dönemi’nde de devam ettiği görülmektedir. M.Ö. 2- 1. yy. larda her ne kadar kent şehirleşme aşamasını tamamlayıp geniş bir alana yayılsa da, Asopos Tepesi’nde de yerleşimin hala devam ettiği görülmektedir. Ancak Tepe’deki yerleşim özellikle Asopos Nehri’nin hemen kenarında ve Roma Dönemi şehir merkezinin biraz dışında olması itibariyle üretim

atölyelerinin konumlandırılmasına yönelik bir iskân olmalıdır. Atölyelerin bu alanda konumlandırılmasının nedenlerinden birisi de üretim atölyelerinden çıkan is, toz ve kötü kokular gibi olumsuz koşulların çoğunlukla Güney Batı ve Batı'dan esen rüzgârlarla şehirden uzaklaştırılıyor olması ile açıklanabilir.

2.2. Nekropoller (Fig. 4: 2, 4, 14)

Laodikeia antik kentin etrafı kuzey, güney, doğu ve batı yönde yer alan nekropol alanlarıyla çevrilidir. 2004 yılından günümüze nekropollerde gerçekleştirilen çalışmalarda farklı tipte çok sayıda mezar kazılmış ve kazılan bu mezarlardan elde edilen buluntularla kentte yaşayan nüfusun yaşam standartları hakkında çeşitli veriler elde edilmiştir⁸². Nekropol alanlarında gerçekleştirilen kazılar sonucunda yoğun olarak basit kiremit mezarların yanı sıra, taş örgülü mezarlar, arkosollü mezarlar, hypogeumlar ve lahitler ortaya çıkarılan mezar tipleri arasında sayılabilir⁸³. Teze dâhil edilen mezar buluntusu seramikler yoğunlukla karışık buluntu gruplarından oluşmaktadır. Örneğin 2005 yılında Kuzey Nekropolü'nde gerçekleştirilen kazılarla ortaya çıkarılan M9 no.lu mezar içerisinde çok fazla sayıda seramik buluntu olmasına rağmen mezar tarihlenmesi için kullanabileceğimiz net bir veriye sahip değiliz. Bu mezarda ele geçen buluntular, gruplarına göre; kabartmalı kâseler (**F11, F13, F23, F45, F48, F64, F70**); kabartmalı kâse kalıpları (**G1, G3, G4**) ve İnce Cidarlı Roma Seramikleri olarak (**K7, K11, K16, K17, K18**) sıralanabilir. Ancak M.Ö. 2. yy. dan yaklaşık olarak Augustus Dönemi'ne kadar tarihlenen

⁸² 2004- 2009 kazı sezonlarında nekropol alanlarında gerçekleştirilen kazıların sonuçlarına yönelik yayın çalışması Prof. Dr. C. Şimşek tarafından hazırlanmaktadır.

⁸³ Şimşek 2007b, 302- 325.

yukarıdaki buluntulardan **F** ve **G** grubunda yer alan kabartmalı kase ve kalıpları, mezar buluntusundan daha çok bir seramik atölyesine işaret etmektedir. Söz konusu alanda ele geçen 3 kabartmalı kâse kalıbı ve çok sayıdaki kabartmalı kâse, bunun açık bir göstergesidir. Kuzey Nekropolü'nün üst kodlarında Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen ve yaklaşık 200 yıl bu alanda hizmet veren bir boya atölyesinin varlığı 2005 yılında tespit edilmiştir⁸⁴. Dolayısıyla su kaynaklarına yakın olan kentin kuzey kesiminin üretim faaliyetlerine elverişli bir ortam oluşu Helenistik Dönem'de de (M.Ö. 2. yy.) burada bir seramik atölyesinden bahsetmemizi olanaklı kılar.

Adı geçen mezarda bulunan **K** grubunda irdelenen buluntular da tezin ilerleyen bölümlerinde görüleceği gibi genelde M.Ö. 1. yy. sonu- M.S. 1. yy. ortasına (Augustus Dönemi) tarihleyebileceğimiz kap grupları arasında yer alırlar ki olasılıkla bu kaplar mezar hediyesi olarak kullanılmıştır.

Kuzeydoğu Nekropolü'nde ele geçen buluntular genelde KDN M10 ve M4 no.lu kiremit çatma mezarlar (**H15, H43**) ve çevresinden gelen buluntulardan oluşur (**B9- B11, B13, G2, G7, K4, K10**). Bu buluntular arasında **G2** ve **G7** no.lu kabartmalı kâse kalıbı Kuzey Nekropolü'nün Helenistik Dönem'de en azından bir süre (olasılıkla M.Ö. 2. yy) üretim atölyelerinin yerleşkesi olarak kullanıldığını gösteren bir başka kanıttır. Kuzey Nekropolü'nden gelen **A25, B14, C8, F25, F53, H16, H56, J3, J39** Kat. No.lu parçalar M.Ö. 2. yy. ın ikinci yarısından M.S. 1. yy. ın ilk yarısına kadar tarihleyebileceğimiz diğer buluntuları oluşturur.

Kuzgunderesi Mevkiinde 2007 yılında kaçak kazı sonucu ortaya çıkarılan L 07 GN M01 no.lu tonozlu mezar 4.50 x 3.25 m ölçülerinde olup yüksekliği 2.30 m.dir.

⁸⁴ Şimşek 2007b, 294- 299.

İçerisinde dört mezar teknesi ve tekneler arasında dolaşımı sağlayan koridorlu yapıdan çok sayıda seramik ve küçük buluntu ele geçirilmiştir. Buluntular aynı mezardan ele geçen Hadrianus (M.S. 117- 138) ve Antoninus Pius (M.S. 138- 161) sikkeleriyle tarihlenmiştir. Aynı mezardan ele geçen ve kataloda yer alan **G1** ve **G3** no.lu kabartmalı skyphos parçaları mezarın sikkelerin işaret ettiği dönemden önce de bu alanda bir gömünün olduğuna işaret eder.

2.3. Batı Tiyatrosu (Fig. 4: 5)

Antik kentin kuzeybatısında tamamen doğal zemine oyularak inşa edilen tiyatro, kentte öğleden sonra başlayan batı esintilerini alacak şekilde düzenlenmiştir⁸⁵. Batı Tiyatrosu'nda 2004–2005 yıllarında kazı ve araştırmalar yapılmıştır⁸⁶. Yapı, 7 merdiven geçişiyle, 9 kerkidese bölünmüştür. Alt caveada 23, üst caveada ise 19 oturma sırası tespit edilmiştir. Tiyatronun oturma basamaklarının yer aldığı caveanın (theatron) çapı 85 m. dir⁸⁷.

Tiyatroda alt cavea ile sahne binası cephesindeki mimari süslemeler mermerden, kalan diğer bölümler ise traverten bloklarla inşa edilmiştir.

Yan parados duvarı önünde yapılan kazı çalışmalarında diazomaya çıkışı sağlayan, alt kısmı traverten, taç kısmı mermer, kemer kısmı ise traverten bloklardan yapılan tonoz tespit edilmiştir. Bu alanın yaklaşık 5 m. güneyinde, tonozlu geçişle

⁸⁵ Batı tiyatrosu 17.yy. dan itibaren Laodikeia'ya gelen birçok seyyah ve araştırmacının dikkatini çekmiş ve çeşitli yayımlarda yerini almıştır; bkz. Pococke 1755, 108; Chandler 1806, 109; Laborde 1838, 86; Fellows 1975, 211; Sperti 2000, 88-91; Davies 2006, 71; Şimşek 2007b, 207- 213.

⁸⁶ Şimşek 2006, 422- 423.

⁸⁷ Şimşek 2007b, 207- 213.

aynı doğrultuda olan alt tonozun üst kısmı görülebilmektedir. Alt tonozun batı tarafında ve yan parados duvarı önünde geç dönem düzenlemeleri sırasında, devşirme malzemeler ve toplama taşlarla örülmüş kuzey-güney doğrultulu bir duvar açığa çıkarılmıştır.

Tiyatronun traverten bloklardan inşa edilen üst caveası daha sağlamdır. Mermerden yapılan alt caveayı oluşturan oturma basamakları ise oldukça tahrip edilmiştir. Güneybatı tarafta yer alan kerkidese ait basamaklar üzerinde A, B, Γ, Δ, H, Θ, K, Λ, M, N, Σ, T, Y gibi harfler yer alır⁸⁸. Orkestra sınırı, diazoması ve birinci caveanın basamak sayısını belirlemek amacıyla batıda 2. kerkidesin alt kısmında kazı çalışması yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda alt caveanın, 23 basamaktan oluştuğu ve 24. basamağın bittiği seviyede 0.65 m. yüksekliğinde mermer orthostat blokların yer aldığı anlaşılmıştır. 24. basamak sırası sonraki düzenlemelerde orthostat taç bloğu olarak kullanılmıştır. Bu basamak sırası üzerinde kırık taş parçalarından örülmüş, tuğla katkılı harç ile birleştirilmiş duvar açığa çıkarılmıştır. Benzer düzenleme orthostat bloklarının bittiği zemin seviyesinde de tespit edilmiştir. Ayrıca basamaklar ile orthostatlar arasında tuğla ve mermer parçalarından oluşan dolgu malzemesi kullanılmıştır.

Tüm bu düzenlemeler geç dönemde tiyatronun farklı amaçlar için kullanıldığını göstermektedir.

Helenistik tiyatroda orkestra sınırını oluşturan proedria (şeref koltuğunun) genişliği 0.75 m., yüksekliği 1.02 m., derinliği 0.62 m.dir. Oturma alanı genişliği ise 0.55 m.dir. Şeref koltuğunun yan kısmında ise 0.72 m. yüksekliğinde, 0.20 m.

⁸⁸ Şimşek 2006, 422-423.

genişliğinde korkuluk geçki bölümü yer almaktadır. Ayrıca tiyatrodan yapılan çalışmalar yaklaşık orkestra çapının 22 m. olduğunu anlamamızı da sağlamıştır. Orkestranın içi tamamen traverten ve mermer mimari blok parçalarıyla doludur. Orkestra içinde görülen mermer kabartmalı mimari bloklar, proskeniumun mermer cephe ve kabartmalarla süslendiğini göstermektedir.

Orkestra alanında görülen ve M.S. 5-6. yy.a tarihlenen Korinth düzenli sütun başlıkları da tiyatronun Helenistik Dönem'den itibaren M.S. 7. yy. başlarına kadar kullanıldığını ve bu dönemler içinde birçok tamiratlar geçirdiğini göstermektedir. Oturma basamaklarının orkestraya doğru dik eğimli olması, ele geçen proedria, seramik ve sikke (M.Ö. 2. yy.) buluntuları, Batı Tiyatrosu'nun Helenistik Dönem orijinli bir yapı olduğunu göstermektedir⁸⁹.

Batı Tiyatro'da ele geçen seramik malzemenin büyük kısmı Helenistik Dönem'e aittir. Bunlar arasında İç Dönük Kenarlı Kâseler (**A4, A6, A19, A55**); Gri hamurlu kaplar (**D5, D6, D7**); kabartmalı kâseler (**F2, F3, F6, F7, F9, F12, F15, F16, F18, F22, F24, F26- F28, F30, F33- F36, F38, F43, F46, F47, F49, F58- F63, F66, F68, F71**) ve bir adet Lykos skyphosu (**H2**) buluntular arasında yer alır.

Batı Tiyatro'da ele geçen malzemenin büyük bir kısmının M.Ö. 2- M.Ö. 1. yy. lara ait olması kentte bulunan iki tiyatrodan daha erken yapılmış olanın Batı Tiyatro olduğunu göstermektedir. M.Ö. 1. yy. dan sonraya ait çok az sayıdaki seramik buluntu tiyatronun en azından yoğun olarak kullanıldığı dönemlerin sınırlarını çizmiştir.

⁸⁹ Şimşek 2007b, 212-213.

2.4. Mozaikli Güney Roma Villası (Fig 4: 13)

Laodikeia 1. Derece sit alanının güneybatı bitişiğinde ilk kez kaçak kazılarla tespit edilen Mozaikli Roma Villası, kentin sivil yerleşimlerinin dağılım alanını göstermesi açısından önemlidir.

2006 yılı kazı çalışmalarında Roma Villası'nın doğu-batı yönünde 24.23 m., kuzeydoğu-güneybatı yönünde ise 27.80 m. ve toplamda 674 m².l ik kısmı ortaya çıkarılmıştır. Uzun yıllar alanın traktörle sürülmesi ve tesviye edilmesi nedeniyle, villanın yer yer 40-60 cm. duvarları ayakta kalabilmiştir⁹⁰. Ayrıca mozaiklerin de yarıya yakını tarımsal sebeplerle tahrip olmuştur.

Mozaik tabanlı Güney Roma Villası; dikdörtgen geniş iç avlu (atrium), bunun sonunda olasılıkla havuz olabilecek apsisli mekân ve avlunun iki yanında sıralanan diğer mekânlardan oluşan karmaşık bir yapıdır.

Kazı çalışmalarında; dikdörtgen şeklindeki büyük taban mozaikli kısım (atrium-iç avlu, 16x8.75m mekân, 14.96x8.60 m. mozaik), onun ilerisindeki apsisli (apsis r.3.47m) mekân (8.25x8.25m), büyük taban mozaikli mekânın sağında beş, solunda ise iki oda olmak üzere toplamda 9 mekân açığa çıkarılmıştır. Bunlardan büyük taban mozaikli kısım (atrium-iç avlu) dışında, güneydoğuda yer alan odanın (7.25x4.66 m.) tabanında da mozaikler (4.32x4.57 m.) bulunmuştur⁹¹.

Laodikeia Güney Roma Villası'nda ele geçen sikkeler ve buluntular; villanın M.S. 3. yy.da yapıldığını, 4. yy.da yoğun olmak üzere, 5. yy.ın ilk çeyreğine kadar kullanım gördüğünü ortaya çıkarmıştır.

⁹⁰ Şimşek 2007b, 252.

⁹¹ Şimşek 2007b, 254- 256.

Güney Roma Villası, Asopos'un (Gümüşçay-Goncalı Deresi) suladığı verimli tarım arazisine hâkim konumdadır. Villa sahibi, Geç Roma Dönemi'nde (M.S. 4. yy. ve 5. yy.ın ilk çeyreğinde) bu arazileri işlemenin yanı sıra, değişik üretimler de (cam, şarap, zeytinyağı gibi) yaparak, bunları Laodikeia'da satmış olmalıdır. Ele geçen Attouda ve Hierapolis şehir sikkeleri ve kurşun mühürler ise komşu kentlerle olan ticari ilişkileri belgelemektedir. Bu yönüyle villa değişik amaçlara göre planlanmış tarımsal ve sanayi üretimine yönelik karmaşık bir yapıdır⁹².

Mozaikli Güney Villa'da bulunan çok sayıdaki Helenistik ve Erken Roma Dönemi'ne ait seramikten yoğunluk gösteren her gruptan parçalar kataloğa dâhil edilmiştir. Kataloğa dâhil edilmeyen diğer parçalarda göz önüne alındığında Mozaikli Villa'daki ilk yerleşimin buluntular dâhilinde M.Ö. 2. yy. ortalarından başlayarak (**B15, B16, D2, D4**), M.S. 2. yy. a kadar (**H14, K15**) yoğun bir kullanım gördüğü daha sonra mekânlarda çeşitli değişikliklere gidilerek villanın ikinci kullanım evresi başlamıştır⁹³. Bu evre M.S. 3. yy. da yoğun olmakla beraber, M.S. 5. yy. a kadar olarak devam eder⁹⁴.

⁹² Şimşek 2007b, 258.

⁹³ Mozaikli Güney Villa'nın erken kullanımına işaret eden ve yapının doğusunda bulunan Geç Helenistik Dönem mezarları ile ilgili olarak bkz. Şimşek 2009, 423.

⁹⁴ Şimşek 2007b, 258.

2.5. Pithoslu Mekân/ A Evi (Fig. 4: 8)

Kent merkezinde Suriye Caddesi'nden kuzeye ayrılan sokak üzerinde yer alan ve "Pithoslu Mekân" olarak adlandırılan yapının bir bölümü ilk kez 2006 yılı kazılarında ortaya çıkarılmıştır. 2007 kazı çalışmalarıyla beraber Pithoslu Mekan olarak bilinen bu alanın çeşitli mekanlardan oluşan bir kompleks olduğu tespit edilmiş ve bir ada (insula) üzerine kurulan birkaç ev ve atölyeden oluşan kompleks A Evi olarak yeniden adlandırılmıştır⁹⁵. Kazılarda büyük bölümü açığa çıkarılan dört mekânın duvar yüksekliği yer yer 0.80 ile 1.15 m arasında kalmış olup, duvar kalınlıkları 0.60- 0.80 m.dir⁹⁶.

Caddeden kuzeye ayrılan ara sokağın doğu kısmında yer alan kaldırımdan bir kapıyla Pithoslu Mekân'a girilmektedir Giriş odasının karşısında doğu tarafta I nolu pithosun bulunduğu mekân (6.25x4.40m) ve bunun kuzeyinde diğer mekânlar yer alır.

Pithoslu Mekân ile caddeden girilen odanın doğu ortak geçiş kapısı, Erken Bizans Dönemi (M.S. 5-6. yy.) kullanımında değiştirilmiştir. Kapı merkez olmak üzere, batıya doğru çıkıntılı küçük dikdörtgen (2.40x2.0m) bir boşaltım hazneli bölüm yapılmıştır. Boşaltım haznesi sekiyle yükseltilmiş ve batı kısmından üzeri tuğla kaplı kanalla sokaktaki kanalizasyon sistemine bağlanmıştır. Boşaltım hazneli mekânın üç tarafının sonradan yapıldığı duvar tekniğinden algılanabilmektedir. Buradaki duvarda, küçük traverten ve çay taşları ile yoğun tuğla kireç harç kullanılmış olup, hazne kısmı da tuğladan yapılmıştır.

⁹⁵ Şimşek 2009, 414- 417.

⁹⁶ Şimşek 2007b, 289- 294.

Pithosun yer aldığı I no.lu mekâna kuzeydeki 0.96 m.lik kapıdan girilir. 1.47 m. yüksekliğinde olan şişkin gövdeli pithos, kuzey duvarının açılması sonucu buraya yerleştirilmiş ve daha sonra bu duvar tekrar örülmüştür. Duvarlar sıvalıdır, ancak bu bölümde fresk tespit edilememiştir.

Çalışmalar sonucunda mekânın güney bölümünde pişmiş toprak tuğlaların dikine yerleştirilmesiyle oluşturulmuş geometrik desenli taban döşemesine, kuzey bölümde ise kireçli ve sıkıştırılmış toprak tabana ulaşılmıştır. Ele geçen her iki tabanın farklılık göstermesi ve yaklaşık 10 cm.lik kod farkı, daha üst kodda yer alan kireçli tabanın sonraki bir dönemde kullanılmış olduğunu göstermektedir⁹⁷. Bu mekân Erken Bizans kullanımında bir üretim mekânı olup, olasılıkla Suriye Caddesi'nin iki yanında yer alan dükkânlarla bağlantılıdır. Sonraki kullanımında üretim atölyesine dönüştürülen bu mekânlar, olasılıkla zeytinyağı ya da şarap üretiyor olmalıdır. Ancak Pithoslu Mekân'ın kuzeyinde yer alan ve III no.lu mekân olarak adlandırılan odanın duvarlarında fresklerin yapılmış olması, kompleksin M.S. 3- 4. yy. daki orjinal kullanımının bir ev olabileceğini göstermektedir.

III no.lu mekânın açığa çıkarılan batı, güney ve doğu duvarlarında; 3-5cm arasında değişen kalınlıkta altta kaba ve üstündeki ince sıva üzerine bitkisel bezemeli fresklerin yapıldığı ortaya çıkarılmıştır. İnce sıva üzerine çekilen beyaz kireçli fonda, dikine bölümler yapılarak kırmızı, yeşil, sarı ve gri renklerin fırçayla direkt uygulandığı çiçek ve yaprak betimlerinden oluşan süslemeler yapılmıştır.

Mekân içerisinde yığın halinde çıkarılan kiremit ve omurgalar, ahşap çatı sistemi üzerine örtü yapıldığını göstermektedir.

⁹⁷ Şimşek 2007b, 293.

Batıdaki sokak kapısıyla bağlantılı olan IV no.lu mekânın kuzey duvarının tamamı, doğu ve batı duvarının büyük çoğunluğu açığa çıkarılmıştır. Mekân içindeki dolgu toprak içerisinde bol miktarda seramik parçaları, hayvan kemikleri, cam ve metal parçaları ele geçmiştir. Bunun yanında ele geçen bol miktardaki testi parçaları, buradaki üretimle ilişkili olmalıdır.

2006 yılında Pithoslu Mekân'da yapılan kazı çalışmaları sonunda elde edilen bulgular; mekânın M.S. 3-4. yy. da ev, 5-6. yy.da ise değişiklikler yapılarak üretim atölyesine dönüştürüldüğünü göstermiştir. Bununla ilgili olarak kullanım aşamalarını duvar tekniği ve fresklerde de görmek mümkündür.

Pithosun omuz üzerine yapılan çentikli çift sıra yaprak şeklindeki süsleme kuşağı ise Laodikeia antik kentinde, M.S. 5-6. yy.lar için tipiktir. Ele geçen bol seramik ve kemik parçalı dolgu toprağının sebebi de mekânın işlevini yitirmesinden sonra çöplük veya benzeri bir amaçla kullanılmış olmasından kaynaklanıyor olmalıdır⁹⁸.

A Evi'nde günümüze kadar gerçekleştirilen kazılar sonucunda M.S. 3. yy. ın ilk yarısından başlayarak M.S. 7. yy. a kadar devam eden dört farklı evre tespit edilmiştir⁹⁹. A Evi kazılarında gerçekleştirilen kazı çalışmalarında genelde mekânların tabana yakın bölümlerinde bulunan Helenistik ve Erken Roma Dönemi'ne ait seramikler (**D3, F39, H9, H32, K19**) Suriye Caddesi'nin kenarında bulunan ev ve atölyelerden oluşan mekânların en azından M.Ö. 2. yy. ın sonundan itibaren kullanılmaya başladığının göstergesidir.

⁹⁸ Şimşek 2007b, 294.

⁹⁹ Şimşek 2009, 415.

2008 kazı sezonunda A Evi içerisinde yer alan 1 no.lu dükkan tabanında gerçekleştirilen 2x 2.5 m. ölçülerindeki sondaj çalışmalarıyla¹⁰⁰ 281.99 m. kodunda açığa çıkartılan; uzunluğu 1.98 m., kalınlığı 0.63 m. olan kuzey- güney doğrultulu duvar A Evi'nin önceki kullanım evreleriyle ilgilidir. Söz konusu seramikle buluntularda bu mimariye bağlı olarak değerlendirilmeleri açısından önemlidir.

2.6. Tapınak A (Fig. 4: 7)

İlk kazı çalışmalarına 2004 yılında başlanan ve Tapınak A olarak adlandırılan yapı kentin merkezi sayılabilecek bir alanda yer alır¹⁰¹. Avlusuyla birlikte derinliğine iki ada üzerine inşa edilen tapınak, uydu fotoğraflarında Suriye Caddesi'nin kuzey yanında dikdörtgen avlunun sonunda yer alan, bir yapı olarak görülmektedir¹⁰².

Etrafi portiklerle çevrilen ve dıştan dışa ölçüleri 58x 42.33 m. olan büyük avlunun kuzey sonunda yer alan Korinth düzenindeki prostylos planlı tapınak, 27.75x 13.60 m. ölçülere sahip Roma ayağı sistemine uygun, yüksek podyumlu traverten bloklardan yapılarak, üzeri mermer kaplanmıştır.

Yapıya, altında profilli toikhobater (süpürgelik) olan ve iki tarafı 1 m. yüksekliğinde mermer korkulukla sınırlandırılan 3.80 m. uzunluğundaki 7 basamaklı

¹⁰⁰ Şimşek 2010, 112- 117 .

¹⁰¹ Tapınak ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz Şimşek 2007b, 227 vd. Ayrıca İtalyan yüzey araştırması ekibince kentin hava fotoğrafından yola çıkılarak tapınak ve avlusunun kabaca planı çizilmiş ve yapının bir Sebasteion olabileceği üzerinde durulmuş ve tapınak civarında bulunan burgu yivli sütunlar ve diğer mimari elemanlar yardımıyla M.S. 2. yy. ın 2. yarısına tarihlenmiştir, bkz. Sperti 2000, 91- 92.

¹⁰² Şimşek 2006, 423.

merdivenle çıkılır. Mermer korkulukların iki ucu Grekçe yazıtlı heykel kaidesi olarak düzenlenmiştir. Yazıtına göre; Geç Roma Dönemi'nde Septimius Dionysos'un valilik yıllarında (M.S. 303), girişin solundaki heykel, Laodikeia Demos'unu, sağındaki heykel ise Laodikeia Boule'sini onurlandırır¹⁰³.

Tapınakta prostylos'u oluşturan 4 sütunda, pronaos'un iki yanında dikdörtgen ancak ön kısmı yarım daire şeklinde ve burgu yivli olan payeli-sütun parçalarının bulunması, iki köşede paye-sütun şeklinde, iç kısımda yer alan iki sütunun burgu yivli olarak düzenlendiğini göstermektedir. Batı köşede yer alan dört parça payeli burgu yivli sütun 4.77 m. yüksekliğindedir. 1.25 m. yüksekliğinde kaideli postamentleri olan ve prostylosu oluşturan sütunların üzerinde Korinth düzenli başlıklar yer alır. Bunlardan köşe paye sütun ve burgu yivli sütuna ait birer başlık ele geçmiştir¹⁰⁴.

Dar pronaos (ön giriş) kısmında M.S. 4. yy.da yapılan mermer taban döşemesi yer alır. Naos zemin ve onun altındaki tonozlu mekândan oluşur. Bu tonozlu mekânın iki uzun yanında 1.80 m yüksekliğinde dörder sıra tonozu oluşturan alt traverten bloklar ve bunun üzerinde 0.56x 0.56 m. ebadında ve 0.06- 0.07 cm. kalınlığında olan yer yer 3-5 sıra tuğla tonoz örgüleri kalabilmiştir. Olasılıkla bu tuğla tonoz, İmparator Diocletianus (M.S. 284-305) zamanındaki onarımda yapılmıştır. Ayrıca kazılarda az miktarda traverten tonoz bloğu da çıkarılmıştır.

Naos altındaki tonozlu mekâna giriş, güneydoğu köşede yer alan 1.0m genişliğindeki kapı ve buna bağlı merdivenle sağlanmıştır. Merdiven gittikçe genişleyen ve köşeye uydurulan oval formu tuğlalardan yapılmış olup, 7 basamakla

¹⁰³ Şimşek 2007b, 230.

¹⁰⁴ Şimşek 2006, 425.

tabana ulaşılmaktadır. Tabanda merdiven genişliği 2.70 m.ye, uzunluğu da 3.84 m.ye ulaşır. Taban, 10 cm kalınlığında içi tuğla, traverten, çay taşı ve mermer kırıntılı kireç harçla kaplanmıştır. Tonozlu mekânda kullanım fonksiyonuna bağlı olarak yapılmış olan ahşap bölmelerin geçkileri görülür.

Kuzey duvarında (0.90x1.40 m) ve doğu duvarı ortasında (0.95x1.80 m) olmak üzere, iki geçiş yer alır. Bu geçişler sonraki düzenlemelerde yapılmış olup, dıştaki mekânlarla bağlantılıdır. Ayrıca tonozlu mekânda karşılıklı olarak uzun duvarlarda yapılmış olan ahşap hatıl delikleri görülmektedir.

Tonozlu mekânın yan duvar sıvalarının bazı bölümlerinde dökülmeler olmasına rağmen, sıvalar üzerinde yer yer kazıma olarak yapılmış şematik çizimler ile Grekçe yazılar yer alır. Şematik çizimler arasında yelkenli ve önündeki dört katlı deniz feneri, balık ve ağları, rozetler ve sıralar halindeki geyikler ile güneybatı duvarda yer alan siyah kömürle yapılmış çim adam şeklindeki baş sayılabilir.

Naos içinde yapılan kazılarda, İmparator Diocletianus (M.S. 284-305) Dönemi'ne tarihlenen Efes Artemisi heykeli ve çelenkler içinde Apollon, Artemis, Fortuna ve Laodikeia Tykhesi'nin kabartmalarının yer aldığı Latince yazıtlı iki sütun bulunmuştur. Avluda ise Hermes ve İmparator heykeli ile büst ve Asklepios-Hygieia heykeline ait parçalar ele geçmiştir. Bunlar tapınağın Roma Dönemi'nde tanrı ve İmparatorluk kültü için yapıldığını göstermektedir¹⁰⁵.

Naos içinde bulunan kalın mermer plakalar taban döşemelerini, ince olanlar ise duvar kaplamalarını oluşturur. Ele geçen buluntular naos içindeki kaplamaların belirli aralıklarla plasterli olarak yerleştirilerek, içeriinin hareketlendirildiğini

¹⁰⁵ Şimşek 2006, 424.

göstermiştir. Plaster başlıkları, Korinth düzeninde ve figürlü olup, akantus yapraklı kırmızı ve sarı boyalı Herakles, Avcı Artemis, Hygieia kabartmaları görülebilir. Bunun yanında Korinth düzeninde figürsüz plaster başlıklar da yer alır. Ayrıca tabandan duvara ve duvardan tavana geçişler profilli mermer silmelerle zenginleştirilmiştir.

Tapınak A naosu altındaki tonozlu mekânın boşaltılması çalışmalarında az sayıda M.S. 3. yy sikkeleri, çok sayıda M.S. 4. yy sikkeleri ve çok az sayıda M.S. 5. yy sikkeleri bulunmuştur. Toplam sikkelerin % 90'ını 4. yy. sikkeleri oluşturur. Ayrıca M.S. 4.-5. yy.a ait birçok kurşun mühür de ele geçmiştir. Ağzında orjinal tıparaklarıyla bulunan unguentariumlar da yaklaşık olarak yakın tarihlere verilebilir.

Buluntular, Tapınak A naosu altındaki tonozlu mekânın Büyük Constantine (M.S. 307-337) zamanında Hristiyanlığın resmi din olarak kabulüyle birlikte, dinsel arşiv olarak kullanıldığını göstermektedir. Çalışmalarda bulunan bronz makara ise tapınağa sunulan ağır eserlerin aşağıya indirilmesi veya çıkarılması için kullanılmıştır.

Buluntulara göre, Tapınak A, M.S. 2. yy.ın ikinci yarısında (Antoninler Dönemi) yapılmış, İmparator Diocletianus (M.S. 284-305) zamanında büyük bir tamirat geçirmiş, daha sonra M.S. 4. yy.ın ilk çeyreğinde Hristiyanlığın resmi din olarak kabul edilmesiyle birlikte dini arşiv olarak kullanılmış ve M.S. 494 yılı depreminde yıkılmıştır. Bu yıkımdan sonra alan, taş ve kireç ocağı olarak kullanılmıştır. Bu nedenle naos içinde çok az tuğla ve mimari blok ele geçmiştir.

Tapınak A avlusu ve etrafındaki alan M.S. 7. yy.ın başlarındaki büyük depreme kadar kullanılmıştır¹⁰⁶.

Tapınak A Kazıları'nda ortaya çıkarılan Helenistik Dönem Seramikleri'nin arasında içe dönük kenarlı bir kâse (**A9**) ve Lykos Skyphosları Grubuna ait dört parça seramik bulunmuştur (**H19, H26, H33, H36**). Tamamı Geç Helenistik Dönem'e tarihlenen bu seramiklerin tapınağın M.S. 2. yy. dan önceki bir evresine mi? ait olduğu (olasılıkla M.Ö. 1. yy.- Augustus Dönemi), yoksa bu alana sonradan mı taşındıkları hakkında fikir beyan etmek eldeki verilerin yetersiz olması nedeniyle olanaklı değildir. Ancak iki gruptan toplam beş seramiğin hemen hemen aynı tarihlere işaret etmesi bir ipucu niteliğinde olabilir, keza **F51, F52, J21, J27, K5, K9** no.lu hemen hemen aynı tarihlere ait olabilecek kabartmalı kâse, kurşun sırlı skyphos parçaları ve iki ince cidarlı uzun bardak parçasının Tapınak A portiklerinde bulunmuş olması önemli bir soru işaretidir.

¹⁰⁶ Şimşek 2007b, 234.

2.7. Suriye Caddesi (Fig. 4: 9)

Suriye Caddesi, batıda İmparator Caracalla'ya (M.S. 211-217) ithaf edilen Nymphaeum'un önünden başlayıp, kentin doğu girişinde üç kemerli geçişi olan Suriye Kapısı'na kadar devam eder. Hippodomik kent planlaması içinde doğu- batı yönlü olarak inşa edilen 900 m. uzunluğundaki cadde kentin ana caddelerinden birini oluşturur¹⁰⁷ (Plan 1).

Suriye Caddesi; 7.30 m. genişliğindeki yol, her iki yandaki portikler ve gerideki dükkân sıralarından oluşur. Portik genişlikleri 3.70- 4.30 m. arasında değişmektedir. Portik ve dükkânların üzerlerinin sundurma çatıyla kapatıldığını gösteren bol miktarda kiremit, omurga ve çiviler ele geçmiştir. Suriye Caddesi'nin eğimi, A Nymphaeumu (Septimius Severus Çeşmesi) önüne kadar batıya, buradan itibaren ise doğuya doğrudur.

Cadde de şehre girişi sağlayan Suriye kapısı gibi, M.S. 1. yy.ın ikinci yarısında İmparator Domitianus (M.S.81-96) zamanında, S. Iulius Frontinus'un Prokonsüllüğü'nde¹⁰⁸ (M.S. 84-85) Dor düzeninde inşa edilmiş olmalıdır¹⁰⁹. Caddenin bu dönem düzenlemesiyle ilgili olarak kazı çalışmalarında travertenden yapılmış triglif-metop, geisopodes ve Dor başlığı parçaları bulunmuş olup, bunlar daha sonraki düzenlemelerde portik basamaklarında ya da dükkân girişlerinde devşirme malzeme olarak kullanılmıştır.

¹⁰⁷ Suriye Caddesi'ndeki kazı çalışmaları için bkz. Şimşek 2005, 306- 308; Şimşek 2006, 419-429; Şimşek 2007b, 115- 127; Şimşek 2007a, 459- 460; Şimşek 2008, 99- 101; Şimşek 2009, 412- 414.

¹⁰⁸ Mitchel 1987, 340.

¹⁰⁹ Bejor- Bonetto 2000, 113, Fig. 10.

Caddenin Doğu Bizans Kapısı'na kadar olan yaklaşık 400 m.lik bölümünün kazıları tamamlanarak, İmparator Phocas (M.S. 601–610) zamanındaki büyük deprem öncesi olan son kullanım aşaması ortaya çıkarılmıştır¹¹⁰.

Portikler üzerindeki döşemeler son kullanım aşamasında büyük ölçüde tahrip edilmiştir. Bunun yanında yer yer portiklere ait opus sectile döşemeler ve birkaç noktada mozaikler bulunmuştur. Kalabilen opus sectile döşemeler enine dikdörtgen şeklinde panolara bölünmüş, bunların içine beyaz, lacivert, kırmızı ve damarlı mermerden yapılmış dikdörtgenler, düz kareler, sekizgenler ve üçgenlerden oluşan geometrik şekiller yapılmıştır. Döşemelerin altında ise opus caementicum tekniğinde yapılmış çay taşı ve kireç harçlı blokaj tabakası yer alır.

Caracalla Çeşmesi önünde cadde ortasında, 1.2 m. genişliğinde, 1.85 m. yüksekliğinde ana kanalizasyon sistemi yer almakta olup, atık suların iki yandan bu ana kanalizasyona bağlanmış olduğu tespit edilmiştir. Kanalizasyon sisteminin tabanı blok taşlarla döşenerek, yan duvarların üzerindeki yükü iki yana dağıtan beşik çatma alt bloklar ve bunun üzerine yaklaşık 0.20 m. kalınlığında büyük ebatlı traverten döşeme blokları yerleştirilmiştir. Geç dönemdeki kullanım aşamasında kanalizasyon sistemi doğuya doğru daraltılmış ve yüksekliği de düşürülmüştür. Yer yer cadde üzerinde kanalizasyon sisteminin temizlenmesine yönelik logar kapakları yerleştirilmiştir. Ayrıca cadde üzerindeki yağmur sularının tahliyesine yönelik belirli aralıklarla delikler açılmıştır. Portiklerin gerisinde bulunan dükkânların atık suları, pişmiş toprak borularla ana kanalizasyona aktarılmıştır¹¹¹.

¹¹⁰ Şimşek 2006, 420.

¹¹¹ Şimşek 2005, 306.

Erken Bizans Dönemi'ndeki son kullanımında, Caracalla Nymphaeumu'ndan itibaren, doğudaki dört ayağın yer aldığı tetrapylona kadar sütun yükseklikleri 3.80-3.85 m. iken, buradan itibaren Doğu Bizans Kapısı'na kadar olan bölümde ise sütun yüksekliklerinin daha kısa olması sebebiyle, üst kısımlarının harçlı tuğlalarla yükseltilerek kemerli yapıldığı tespit edilmiştir. Caddede M.S. 494 depreminden sonra yıkıntı tuğlaların üzeri kalın bir harç tabakasıyla düzeltilerek kullanılmıştır. Bu kullanım İmparator Focas Dönemi (602-610) depremine kadar devam etmiştir. Bu kullanımla ilgili olarak sütunlar üzerine Grekçe yazılar, graffitto olarak haçlar, dört apsisli ve içi haçlı kutsal alan betimlemeleri gibi şekiller çizilmiştir¹¹².

Suriye Caddesi'nde gerçekleştirilen kazı çalışmalarında bulunan birçok seramik arasında bu tezin konusu kapsamına giren parçalar İçer Dönük Kenarlı Kâseler (**A5, A16, A24, A63, A66, A77**), Gri Hamurlu testicik (**D59**), Batı Yamacı Tekniği'nde bezenmiş bir tabak(**E1**), Kabartmalı Kâseler (**F14, F42, F50**), Lykos Skyphosları (**H27, H45**); Kurşun Sırlı Krater **J38** ve İnce cidarlı uzun bardaktır (**K8**). Kataloğa dahil edilen seramikler arasında M.S. 1. yy. da Dor Düzeni'nde inşa edildiği düşünülen caddenin bu evresine ait seramik yer almamaktadır. İncelenen örneklerin tamamı M.Ö. 2- M.Ö. 1. yy. lara aittir. Dolayısıyla bu seramikler caddenin bir önceki evresiyle ilişkilendirilebilir.

¹¹² Şimşek 2007b, 126.

2.7.1. Doğu Bizans Kapısı (Fig. 4: 10)

Doğu batı yönlü Suriye Caddesi'nin, Bizans Dönemi'nde kentin küçültülmesiyle sur duvarlarının doğu ucuna “Doğu Bizans Kapısı” olarak adlandırılan giriş kapısı inşa edilmiş ve kapının her iki yanına surlarla bağlantılı kare planlı kuleler ilave edilmiştir. Bu inşada olasılıkla Roma Dönemi'ne ait olabilecek binaların mimari blokları ikinci kez kullanılmıştır. Buna kanıt olarak kenarları düzgün kesilmiş traverten bloklarla sınırlandırılmış olan sur duvarının giriş ile bağlantısının sağlandığı bölümlerde yer alan arşitrav, friz ve korniş blokları gösterilebilir.

Yapılan çalışmalar sonucu planı tam olarak belirlenen Doğu Bizans Kapısı'nın iki giriş kısmından oluştuğu tespit edilmiştir. Bu geçişlerden dar olan olasılıkla yayalar için, büyük olan giriş ise atlı arabaların geçişi için kullanılmış olmalıdır. Daha sonraki dönemde kuzeydeki giriş kısmının dış tarafına bir duvar eklenerek kuzeydeki kapı kapatılmış ve kente giriş çıkışlar sadece daha geniş olan ana girişten sağlanmıştır. Doğu Bizans Kapısı'nda bulunan sikkelerin M.S. 4. yy. ortası ile Erken 5. yy.a tarihlenmesi, bu sonraki düzenlemenin M.S. 494 yılında yaşanan depremden sonraki tamirat evresinde yapıldığını düşündürmektedir¹¹³.

Suriye Caddesi'nin orijinal döşemeleri üzerine inşa edilen Doğu Bizans Kapısı'nın giriş kısmının güneyinde portik sütunlarının oturduğu zemin korunmuş olup, Güney Kule ile cadde arasında kalan bu alan doldurularak, bir nevi kaldırım işlevi görmüştür. Kuzeydeki bölümde ise portik döşemeleri daha sonraki dönemde kaldırılmış ve bu alan tamamen moloz ile doldurulmuştur. Burada yapılan

¹¹³ Şimşek 2007b, 103- 107

çalışmalarda cadde seviyesinin altında, Kuzey Kule'nin iç kısmında açığa çıkan Roma evinin duvar kalıntılarına rastlanmıştır. Roma evinin zemin seviyesinde uzatılan dört sıra künk, buradan geçen su şebekesiyle ilgili olmalıdır¹¹⁴.

Kazı verileri, alanın M.S. 494 yılında yaşanan yıkıcı depremin ardından portik seviyesinde doldurularak tekrar kullanıldığını düşündürmektedir. Bu deprem arkasından yapılan değişiklikler sonunda kapı, İmparator Focas (M.S. 602–610) Dönemi depremi arkasından terk edilinceye kadar kullanılmıştır.

2.7.1.1. Kuzey Kule (Fig. 4: 10)

Kuzey Kule olarak adlandırılan yapı kareye yakın planlı olup dıştan dışa ölçüleri 7.15 x 8.95 m., içten içe ise 5.40 x 5.25 m. dir¹¹⁵.

Ölçülebilen yüksekliği 3.70 m., 1.80m kalınlığındaki duvarlar çift sıra düzgün kesilmiş büyük boyutlu traverten bloklardan inşa edilmiş olup, tıpkı Güney Kule'deki gibi aralarda daha küçük boyutlu taşlar dolgu malzemesi olarak kullanılmıştır.

Kuzey Kule'de yapılan çalışmalarda içinde traverten, taban tuğlası, çatı kiremiti, seramik, kil topakları, cam ve fresk parçalarının yer aldığı dolgu toprak tabakasıyla karşılaşılmıştır. Bu dolgudan çıkan seramiklerin bir kısmı Augustus Dönemi'nden başlayarak M.S. 5-6. yy.lara kadar geniş bir zaman dilimine tarihlenen Sagalassos Kırmızı Astarlıları, bir kısmı ise M.S. 4- 6. yy.la tarihlenen kaba mutfak kaplarıdır.

¹¹⁴ şimşek 2007b, 107.

¹¹⁵ şimşek 2007b, 108- 111; şimşek 2010, 108- 110.

Ele geçen buluntular, M.S. 1. yy. ile M.S. 6. yy.lar arasında kullanım görmüş bir ya da birkaç yapının molozunun bu alana taşındığını göstermektedir.

Kuzey Kule'nin iç kısmında yapılan çalışmalarda Roma Dönemi'ne ait bir evin duvar kalıntılarıyla karşılaşmıştır. Kalıntılardan anlaşıldığı kadarıyla odanın duvarları fresklerle süslenmiştir¹¹⁶.

Odaya giriş, kuzeybatı köşede yer alan tek kanatlı bir kapıyla sağlanmıştır. Ana zeminde yoğun kül ve karbonlaşmış ahşap parçaları ile Helenistik Dönem'e (M.Ö. 2.-1. yy.) tarihlenen seramik parçaları ele geçmiştir. Bunlardan üçü **A15, A59, A75** Kat. No.lu içe dönük kenarlı kâse; bir diğeri ise **D57** Kat. No.lu mastos parçasıdır. Ele geçen bu parçalar Kule'nin daha önceki evresinde burada yer alan "Roma Villası" olarak adlandırılan kalıntıların erken ve geç safhaları ile ilişkilendirilebilir.

Buluntular, Villanın ilk kullanım evresinin Helenistik Dönem'e kadar gittiğini, son kullanımın ise M.S. 1. yy.da olduğunu göstermiştir. Helenistik Dönem kökenli olan yapının daha sonraki dönemde bir yangın sonucu tahrip olduğu açıktır. Bu tahribat M.Ö. 27 yılında yaşanan deprem sonucu olmalıdır¹¹⁷.

Bundan sonra yapının kullanımının devam ettiği ve son kullanım evresinin öncesinde, sıvalı olan duvarlarının fresklerle süslendiğini göstermektedir. Bu freskler, Pompei dördüncü stiline uymaktadır. M.S. 1. yy.ın ilk evresine rastlayan bu zaman dilimi villanın son kullanım evresini vermektedir.

Yapının M.S. 60 yılında yaşanan şiddetli deprem sonucu kullanımının son bulduğu düşünülmektedir. Kuzey Kule'nin güneydoğu köşesinde ve A Evi'nde gerçekleştirilen kazılarda 1. No.lu dükkân ismi verilen mekânda, M.S. 84–85

¹¹⁶ Şimşek 2007b, Res. 45g, Res. 45h.

¹¹⁷ Şimşek 2007b, 111.

yıllarında inşa edilen Suriye Caddesi'nin orjinal portik seviyesinin altında yapıya ait odalardan birisinin duvar kalıntılarının açığa çıkması da bu düşüncüyü desteklemektedir.

2.7.1.2. Güney Kule (Fig. 4: 10)

Kareye yakın bir plana sahip Güney Kule'nin dıştan dışa ölçüleri 7.75 x 8.95 m. dir. Kulenin duvarları sandık tipinde inşa edilerek blokların araları daha küçük boyutlu traverten, mermer ve çaytaşı gibi irili ufaklı taş ve bloklarla doldurulmuştur¹¹⁸.

Kalabilen duvar yüksekliği içten 2.60 m., dıştan 3.00 m. dir. Duvarların inşasında Kuzey Kule'nin aksine, düzgün kesilmiş traverten blokların yanı sıra, sağlam durumdaki mermer arşitrav, friz ve korniş blokları da kullanılmıştır. Yine Güney Kule'nin batısını sınırlandıran, her iki tarafı düzgün kesilmiş traverten bloklardan inşa edilen 3.35m genişliğindeki sur duvarının içinde de sağlam durumdaki Korinth başlığı, sütun tamburları ve korniş bloğu, doldurucu malzeme olarak kullanılmış, böylece sur duvarlarının sağlamlığı artırılmıştır. Aynı uygulama Kuzey Kule'nin batısını sınırlandıran sur duvarında da görülmektedir.

Kule içinde dolgu toprak tabakasından, çok sayıda kırmızı astarlı seramikler ile Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen mutfak kaplarına ait parçalar bulunmuştur.

Kulenin zeminindeki çalışmalar sırasında bulunan sikkeler, bu dolgu tabakasının M.S. 494 depreminin ardından yapıldığını göstermektedir¹¹⁹. Söz konusu yapıda Helenistik Dönem'e tarihlenebilen herhangi bir seramik parçasının olmayışı,

¹¹⁸ Şimşek 2007b, 107- 108; Şimşek 2010, 106- 107.

¹¹⁹ Şimşek 2007b, 108.

bir önceki başlık altında incelenen Kuzey Kule’de bulunan seramiklerin bu yapının altında yer alan ev ile ilişkilendirilmesini desteklemektedir.

2.8. A Nymphaeumu (Septimius Severus Çeşmesi) (Fig. 4: 10)

Suriye Caddesi üzerinde yer alan ve A Nymphaeum (Septimius Severus Çeşmesi) olarak adlandırılan yapı, 2003 yılı kazı çalışmalarında ortaya çıkarılmıştır¹²⁰. Hippodomik sistemde tek adayı kaplayan A Nymphaeum, 41.60x14.30 m. ölçülerinde dikdörtgen planlı olarak caddenin girinti yapan kuzey kenarında doğu-batı yönünde uzanmaktadır. A Nymphaeum’u büyük oranda tahrip olmasına rağmen yapının doğu ve batı kanattaki duvarları ile kuzeyde yer alan cephe duvarı kısmende olsa görülebilmektedir.

Yapının ana taşıyıcı duvarları traverten bloklarla inşa edilmiştir. Dikdörtgen havuzun üç tarafını çeviren ve ilk katı Kompozit ikinci katı Korinth düzeninde olup mimari cephe ile güney yönde yer alan plasterli parapetler, bunların profilli taç ve kaideleri mermerden yapılmıştır¹²¹.

Yapının kuzey yönde yer alan uzun duvarının kalınlığı 3.80- 4.00 m. arasında değişmekte, kısa cepheler olan batı ve doğu duvarlarının kalınlıkları ise 2.75 m. dir. Batı duvarına bitişik yapılan ve kuzeye geçişi sağlayan kemer ayağıyla birlikte bu yönde toplam duvar kalınlığı, 5.10 m. yi bulmaktadır. Bu çıkıntı duvarlar ikişer sütunun taşıdığı mimari cephe ve heykel nişleriyle hareketlendirilmiştir. Üç yönde sütunlu galerilerin bulunduğu stylobat altındaki traverten duvarın genişliği ise 1.05 m. dir.

¹²⁰ Şimşek 2005, 308 vd.

¹²¹ Şimşek 2007b, 141- 142.

Dikdörtgen havuzun içten içe ölçüleri 31.40x 8.20 m. olup, üç tarafını kısa cephelerde 6'şar, uzun cephede ise 16 adet olan sütunlu galeri çevirir.

Havuzun tabanı kare ve dikdörtgen (0.60 x 0.60 m., 0.60 x 0.30 m.) tuğlalarla kaplanmıştır. Havuz derinliği 1 m. olup, havuz tabanından 0.75 m. üstte yer alan 8 adet su tahliye kanalı ile fazla sular dışarıya verilerek belli seviyede su tutulması sağlanmıştır.

Zemin kat üzerindeki arşitrav-friz bloğu parçasındaki yazıtından İmparator Septimius Severus'a (M.S. 198-211) ithaf edildiği anlaşılan anıtsal çeşme, zaman içinde bazı tamiratlar geçirmiş ve M.S. 494 yılı depreminde yıkılmıştır¹²².

A Nymphaeumu'nda ele geçen **D52** no.lu gri hamurlu, şekillendirilmiş kenarlı geniş tabak ve **F8** no.lu kabartmalı kâse olasılıkla çeşme binasının işlevini tamamladıktan sonra buraya taşınan dolgu malzemesiyle ilgilidir.

¹²² Şimşek 2006, 421; Şimşek 2007b, 149.

2. 9. Yüzey Araştırmaları

Laodikeia kentinde 2005 yılında geniş çaplı yüzey araştırmaları yapılmıştır¹²³. Söz konusu çalışmada kentin tel çit ile çevrili sınırları ve çevresinde toplam 72 örnek toplama alanı incelenmiştir. 12 kişilik bir ekip tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda yüzey araştırması ekibi fotoğraf, harita, örnek toplama, çevre çizim ve rapor olmak üzere toplam 5 gruba ayrılarak incelemelerini tamamlamıştır.

Yüzey araştırmalarında kent 1/5000 ölçekli harita üzerinde plan karelere ayrılmıştır. İncelenen bölgelerde arazinin topografyasına göre çalışma alanları belirlenmiş ve 1’den itibaren numaralandırılarak araştırmalara başlanmıştır. Söz konusu alanlar LS 1, LS 2, LS 3 biçiminde numaralar verilerek incelenmiştir. Araziye götürülen haritalarda gezilen alana uygun olarak incelenen bölge işaretlendirilmiş, arazi üzerinde incelenen alanın sınırlarının harita üzerinde belirlenmesi ve numaralandırılmasının ardından bu veriler 1/5000’lik temel harita üzerine manüel ve bilgisayar üzerinde işaretlenmiş ve numaralandırılmıştır.

Laodikeia antik kenti çevresinde yürütülen yüzey araştırmalarında oluşturulan 72 örnek toplama alanı kentin tel çit ile çevrili olan sınırının tamamını ve tel çit sınırları dışında kalan tarımsal arazilerde yapılan ekime bağlı olarak gezilmesi mümkün olabilen tüm tarlaları kapsamıştır¹²⁴. Ayrıca kentin doğu, batı, kuzey ve güneyinden ortalama 5-6 km ilerlenerek kentin sınırları tespit edilmiştir.

Kentin tel çit sınırları dışında yürütülen çalışmalarda LS 9, LS 10, LS 11, LS 13, LS 14, LS 23, LS 24, LS 26, LS 27, LS 28, LS 70, LS 71, LS 52, LS 53, LS 54,

¹²³ Laodikeia’da yapılan yüzey araştırmaları hakkında bkz Şimşek 2007: 455 vd.

¹²⁴ Yüzey araştırması çalışmalarında oluşturulan örnek toplama alanları için bkz. **Fig. 5.**

LS 51, LS 47, LS 48, LS 49 örnek toplama alanları oluşturulmuştur. LS 1 ve LS 73 arasındaki diğer alanlar ise kentin tel çit sınırları içerisinde kalan bölgelerdir.

Tez konumuz kapsamında en yoğun malzeme grupları kentin kuzey batısında ve Asopos Tepesi çevresinde yoğunlaştığı görülmüştür. Bu bölge dışında Suriye kapısı ve çevresi, Stadyum ve çevresi en yoğun oranda Helenistik ve Erken Roma Dönemi seramiklerinin bulunduğu alanları oluşturmuştur¹²⁵.

Yüzey araştırmalarında toplanan seramik kentte özellikle Helenistik ve Erken Roma Dönemi'nde kullanım gören seramik repertuarını ortaya koyması açısından büyük öneme sahiptir. Bunun yanı sıra yüzeyden toplanan seramiklerle bazı kap gruplarının belirli örnek toplama alanlarından yoğun olarak ele geçmesi kentteki kamu mimarisinin yanı sıra konut mimarisine yönelik olarak ileride yürütülecek çalışmalara bir ön araştırma niteliğinde bilgiler verecektir. Nitekim Asopos Tepesi ve Kuzey Doğu Nekropolü'nde ele geçen çok sayıdaki kabartmalı kâse kalıpları, kentte mevcut olan seramik üretim atölyelerinin yerlerine yönelik saptamalarda bulunmamız sağlamıştır¹²⁶.

¹²⁵ Yüzey araştırmalarında toplanan Helenistik ve Roma dönemi seramik buluntularının örnek toplama alanlarındaki dağılımı için bkz. **Fig. 6- 7**.

¹²⁶ Bkz. **Fig. 18**.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM- Laodikeia Helenistik ve Erken Roma Dönemi Seramiği

3.1. Basit Astarlı Seramikler (Levha I- XV)

Atina'da üretilen kaliteli siyah astarlı seramik M.Ö. 3. yy.ın erken safhalarından itibaren Akdeniz Havzası'nda yer alan belli başlı kentlerde sıkça karşımıza çıkar. Ancak M.Ö. 3. yy. ın erken safhasında Attik malların asıl üretim yerlerinin dışında taklit örnekleri de piyasada yavaş yavaş yaygınlaşmaya başlar.

Attik örneklerinden farklı olarak daha mat, diğer bir deyişle daha kalitesiz bu mal grubunun pazarda rağbet görmesi yerel seramik üreticilerini harekete geçirmiş ve asıl kökeni siyah astarlı olan bir grup malzeme daha kalitesiz ve basit bir teknikle siyah dışında açık kiremit kırmızından kahverengiye oldukça geniş bir renk repertuarı ile kullanıma girmiş olmalıdır.

Laodikeia'da kazılar sırasında bulunan malzemelerin biçim bakımından büyük çoğunluğu asıl kökeni Attik olan ancak yerel atölyeler tarafından üretilen kâselerden oluşur. Bunların dışında Laodikeia dışındaki kentlerde üretilerek buraya ithal edilen seramikler de buluntular arasında yer alır.

3.1.1. Hamur ve Astar Özellikleri:

Laodikeia'da bulunan içe dönük kenarlı kâseler hamur özellikleri dikkate alındığında kendi içerisinde üç farklı grup altında değerlendirilebilir.

1. Grup:

Hamur ve astar özellikleri dikkate alındığında buluntu yoğunluğu bakımından en fazla sayıdaki parça 34 adetle bu grupta yer almaktadır.

Kaba görünümlü parçaların hamurları genelde krem (**A6, A19, A57, A77**) ve tonlarında (7.5YR 6/6 reddish yellow, 10YR 8/4 very pale brown, 7.5YR 8/4 pink) olmakla beraber, bazı örneklerde kırmızı- kahve, sarımsı kırmızı (**A9**: 5YR 5/6 yellowish red) ve açık devetüyü (**A60**: 10 YR 8/4 very pale brown) gibi renkler de görülmektedir.

1. grupta yer alan kâselerin astarlanmasında daldırma tekniği uygulanmıştır. Kapların iç yüzleri tamamen astarlanırken, dış yüzde sadece ağız kenarı ve gövdenin üst yarısında astar görülür.

Gövde alt yarısında ve kaide üzerinde astarlama yapılmamıştır (*semi-glazed*). İç yüzü tamamen astarlanan kaplarda kırmızı ve tonları (**A71**: 5YR 5/6 yellowish red) ile kahverengi ve tonları (**A47**: 10YR 8/4 very pale brown) olmak üzere başlıca iki renk kullanılmıştır.

Laodikeia kazılarında bulunan içe dönük kenarlı kâselerin %80 inde kâselerin iç yüzünde kullanılan renk dış yüzde de aynıdır. Ancak az da olsa bazı örneklerde kâselerin iç yüzlerinde kırmızı ve tonlarında olan renk dışta kahverengi ve tonlarındadır.

2. Grup:

Bu grupta yer alan kâselerin bir kısmı kenar-gövde, bir kısmı da gövde- kaide parçalarından oluşmaktadır. 1. Grupta yer alan parçalara oranla daha kaliteli görünüme ve yapıya sahiptirler.

İlk grupta görülen pürüzlü yüzey yerini daha kaygan ve düzgün görünümlü yüzeye bırakmıştır (**A8, A11, A17**). Kaideler geniş tabanlı (0.5-0.7 cm.) ve yüksektir (0.6-0.7cm.). Kaide de dışa bakan bölüm dışbükey bir profil vermektedir.

Hamur özelliklerine bakıldığında tüm örneklerde genelde kırmızı, kırmızı kahverengi tonlar hâkim olup, bazı örneklerde çok miktarda kireç ve mika görülürken, bazılarında ise sadece yoğun olarak mika ve az sayıda kireç gözlemlenmektedir (**Kat. No. A42, A46, A52**).

Astar ilk grupta olduğu gibi iç yüze tamamen, dışta ise gövdenin üst bölümüne kadar uygulanmıştır. Daldırma tekniğinde yapılan astar, gövde alt yarısında ve kaidede görülmez. Dış yüz astarında kullanılan renkler genelde mat kırmızı-kahverengi, kahverengi ve koyu kahve- siyahtır. Buluntular arasında az sayıdaki örnekte iç ve dış yüzdeki renklerin farklı olduğu tespit edilmiştir.

3. Grup:

Laodikeia'da bulunan içe dönük kenarlı kâseler arasında buluntu yoğunluğu bakımından fazla sayıda olan parçalar yukarıda iki farklı grup altında toplanmıştır, bu iki grup dışında sayıca çok daha az olan parçalar hamur ve astar özellikleriyle yukarıdaki gruplardan farklılık göstermektedir.

Ele geçen parçalardan bir kısmında astar içte ve dışta parlak ve kaygan bir özellik gösterirken (**A29**), bazılarında sadece dış yüze uygulanarak iç yüz astarsız bırakılmıştır. Hamur sert yapılı, ince gözeneklidir (**Kat. No. A7: 7.5 YR 7/4 pink, A13: 7.5 YR 6/4 light brown**).

Mika ve kireç katkısının yanı sıra birkaç örnekte az miktarda taşçık görülür (A62, A80).

3.1.2. Formlar:

3.1.2.1. İçe Dönük Kenarlı Kâseler (Levha I- XI: A1- A82)

Helenistik Dönem’de en çok kullanım gören ve dönemin karakteristik kap gruplarından biri olan içe dönük kenarlı kâseler hemen hemen tüm Akdeniz Havzası’nda oldukça geniş bir coğrafyada karşımıza çıkar¹²⁷. Form, Klasik

¹²⁷ İçe dönük kenarlı kâselerin başlıca buluntu merkezleri için bkz. Bergama: Schaffer 1968, 37, 38, 43, Taf. 4; Kunisch 1972, Abb. 8, 4-5; Radt- De Luca, 2003, 4, Taf. III; Troia: Tekkök- Bıçken 1996, 20- 22, fig. 2. A2, fig. 3. A3- A8; Berlin 1997, 74- 75, pl. 16. PW 133- 140; Berlin 2002, pl. 12. 63- 68, pl. 13, pl. 15. 89- 92; Efes: Liko 2001, 84, 87, Taf. 55. 3- 12, Taf. 57. 55; Halikarnassos: Vaag- Norskov- Lund 2002, 220, Pl. 57. L 73; Sardes: Rotroff- Oliver 2003, 24, 26- 28, Pl. 7- 8, Pl. 9. 43- 45; Tarsus: Goldman 1950, 157, fig. 122, 122. 57, 70- 71, 80, fig. 178. 3, 5- 8, fig. 121. 51, 64; Kıbrıs: Vessberg- Westholm 1956, 57- 58, 76, fig. 21. 2- 7; Salamis: Diederichs 1980, 27, pl. 7. 65- 72, pl. 8. 68- 71; Paphos: Hayes 1991, 26- 27, fig. XII.5, fig. XIII. 1- 9, fig. XIV. 1- 19, fig. XL. 7- 11, 24- 25, fig. XLII. 12, 21, 23, 36, 38, fig. XLIII. 17- 18, 36, fig. XLIV. 9- 12, 46, 47, 52, fig. XLIX. 57- 71, BZ 20, fig. LIII. 13- 15, 39, 41- 43; fig. LVII. 22- 43, fig. LIX. 5-6, 17.4, fig. LXII. 44; Atina: Miller 1974, 204- 205, fig. 4. 29- 33; Rotroff 1997, 161- 164, fig. 62. 965- 992, fig. 63, fig. 64. 1026- 1033; Rotroff 2006a, 115, 277, fig. 52. 307- 308; Isthmia- Rachi: Anderson- Stojonovic 1966, 65, 73, 74, fig. 5. 2, fig. 8; Knossos: Coldstream 1999, 324, 335; Coldstream- Eiring- Forster 2001, 98- 100, fig. a- t; Eretria: Metzger 1969, 15, Taf. 8. 1-2, Taf. 10. 1 3a, 18- 19; Dura- Europos: Cox 1949, 4- 5, no. 17- 19; Samaria- Sebaste: Crowfoot- Crowfoot- Kenyon 1957, 248- 251, fig. 49. 1- 15; Zayadin 1966, 60, Pl. XXIX. 47- 58; Benghazi: Riley 1979, 283, fig. 110. 609- 614; Dor: Guz- Zilberstein 1995, 289- 290, fig. 6. 1; Filistin: Lapp 1961, 18- 19, 172. A- M; Hama: Christensen- Johansen 1971, 9- 16, fig. 4. 44- 50, fig. 6. 51- 59.

Dönem'in Attik kökenli¹²⁸ siyah astarlı içe dönük kenarlı kâselerinin devamı olarak birçok Helenistik yerleşimde yaygın olarak kullanılmıştır.

Helenistik Dönem'de birçok kentte hem Atina'dan ithal edilen siyah astarlı örnekler hem de bunların yerel atölyelerce ortaya konan tipleri kullanımdadır. Bunun yanında yerel atölyelerce yapılan ve Laodikeia'da da sıkça karşımıza çıkan bir grup kâse yapılmıştır ki bunlar astar açısından daha kaba, çabuk dökülebilen ve özensiz bir görünüme sahiptir¹²⁹.

Kazısı yapılan bazı merkezlerde ele geçen içe dönük kenarlı kâselerin dönemsel olarak form gelişimini takip etmek mümkünken, bazı merkezlerde ise bu gelişim tespit edilememiştir¹³⁰.

Dönemsel form gelişiminin saptandığı merkezlerin başında Tarsus gelir ki burada farklı birimlerde tespit edilen içe dönük kenarlı kâseler stratigrafiye dayanılarak verilmiştir¹³¹.

Tarsus'da Erken Helenistik Dönem birimlerinde bulunan içe dönük kenarlı kâseler derin, kenarları hafif içe dönüktür. Orta Helenistik Birimde (*Middle Hellenistic Unit*) kâseler daha küçük boyutlu ve sığdır. Ağız kenarında görülen içe dönüklük daha sert bir profil izler. Bu profil yüzyılın sonlarında daha da yaygınlaşır.¹³²

¹²⁸ Sparkes- Talcott 1970, 131- 132, fig. 8, L. 33, No. 825- 842.

¹²⁹ Crowfoot - Crowfoot- Kenyon 1957, 248; Waage 1948, 15; Hayes 1991, 26.

¹³⁰ Lapp 1961, 18- 19; Guz- Zilberstein 1995, 290; Edwards 1975, 29- 33, pl. 2, 43, 44; Ladstätter- Lang- Auimger 2001, 76.

¹³¹ Jones 1950, 157.

¹³² Jones 1950, 157.

Tarsus’da stratigrafiye dayalı olarak takip edilen benzer biçimsel gelişim Paphos¹³³, Troia¹³⁴ ve Knossos’da¹³⁵ da küçük farklarla izlenebilir.

Laodikeia’da bulunan içe dönük kenarlı kâseler farklı kazı alanlarında ortaya çıkmıştır¹³⁶. Buluntu yoğunluğu ve stratigrafik veriler göz önüne alındığında Asopos Tepesi’ndeki çalışmalarda ele geçen içe dönük kenarlı kâse formları mimariye bağlı değildir. Ancak, buluntu derinlikleri göz önüne alındığında tabakalar arasındaki çeşitli biçimsel farklılıklar ön plana çıkar¹³⁷.

Asopos Tepesi’nde yaptığımız çalışmalarda içe dönük kenarlı kâseler 289.10/286.30 m. arasında yaklaşık 3 m. lik derinliğe sahip bir tabakadan ele geçmiştir. 287.80/286.30 m. arasında bulunan içe dönük kâseler oldukça az sayıda olup bazılarında ağız kenarları kalınlaştırılmış sığ kâse formundayken (**A1, A5**), bazıları daha derin ve kenar kısımları daha ince yapılıdır (**A13, A14**). Benzer örnekler de göz önüne aldığımızda aynı derinlikte bulunan kâseleri M.Ö. 2. yy. ın erken safhalarına tarihleyebiliriz.

288.68 m./287.80 m. derinlikler arasında ele geçen içe dönük kenarlı kâselerin sayısında oldukça önemli bir artış görülür. Genelde derin kâselerden oluşan gruptaki kapların ağız kenarlarındaki içe dönüklük oldukça yumuşaktır. Ağız çapları 9-14 cm. arasında değişiklik gösterir. Aynı derinlikte bulunan halka biçimli kaide çapları 4-10

¹³³ Hayes 1991, 26- 27.

¹³⁴ Tekkök- Biçken 1996, 20.

¹³⁵ Coldstream 1999, 335.

¹³⁶ Kazı alanlarında bulunan içe dönük kenarlı kâselerin buluntu yoğunlukları için bkz. **Fig. 8**.

¹³⁷ Bkz. Levha XI/ A. Asopos Tepesi’ndeki stratigrafi ile ilgili olarak bkz. Şimşek 2010, 101- 105.

cm. arasında değişiklik gösterirken, bu kaidelerden bazıları ince tabanlı ve yüksek, bir grupta ise taban oldukça geniş ve alçaktır.

İkinci tipte yer alan geniş tabanlı kaidelere bir örnek Kuzey Doğu Nekropolü'nde sağlam olarak ele geçmiş içe dönük kenarlı kâsede izlenebilmektedir.

Birçok merkezde tespit edilen içe dönüşü yumuşak ancak daha belirgin olan bu kâselerin benzerleri Atina¹³⁸, Paphos¹³⁹, ve Tarsus'ta¹⁴⁰ M.Ö. 2. yy. ın farklı safhalarına tarihlenmiştir. Antiocheia'da bulunan içe dönük kenarlı kâseler iki grup altında incelenir ve daha kaba görünümlü olanlar M.Ö. 3. yy.ın geç safhası ile M.Ö. 2. yy. ortasına tarihlenir¹⁴¹. Laodikeia'da aynı tabakada bulunan ve benzer form özellikleri gösteren bu tipteki kaplar diğer yerleşimlerde bulunan örneklerde göz önüne alınarak, yaklaşık olarak M.Ö. 2. yy. ın ortalarına tarihlenebilir.

286.30/ 287.80 m. derinlikte en üst seviyeden ele geçen kâselerin ağız kenarında alt tabakalara oranla daha sert bir dönüş görülür ve konik bir görünüm alır¹⁴².

İçe Dönük Kenarlı kâse üretiminin Laodikeia'da da diğer birçok merkezde olduğu gibi¹⁴³ yaklaşık olarak M.Ö. 2. yy. sonu- M.Ö. erken 1. yy.da sona erdiği söylenebilir.

¹³⁸ Thompson 1931, D9 (P 612), fig. 55, 117.

¹³⁹ Hayes 1991, 26- 27, fig. 26-27; fig. XLII. 12; fig. XLIX. 57, 59, 63, 68.

¹⁴⁰ Jones 1950, fig. 180. 80.

¹⁴¹ Waage 1948, 15

¹⁴² Benzer bir saptama Chios'ta bulunan bir grup içe dönük kenarlı kâse için de yapılmıştır. Anderson 1954, 168.

¹⁴³ Crowfoot - Crowfoot- Kenyon 1957, 9- 11; Hayes 1991, 27; Eiring 2000, 57, 59.

Laodikeia’da bulunan içe dönük kenarlı kâseleri biçimsel olarak sığ ve derin olmak üzere iki ana başlık altında değerlendirebiliriz. Her iki grup birlikte değerlendirilip ağız çapları göz önüne alındığında en küçük boyutlu olan kâseler 6.6-11.6 cm. lik **(A52, A60)** ağız çapına sahiptirler. İkinci sırada ve yoğun olarak bulunan kâseler 12-18 cm. lik **(A56, A80)** ağız çapına sahipken, son grupta yer alan ve sayıca da diğer gruplardan daha az oranda bulunan kâseler 20 cm. lik **(A8, A70)** çaplarıyla oldukça geniş kenara sahiptirler.

3.1.2.1.1. Sığ Gövdeli İçe Dönük Kenarlı Kâseler (Levha I)

Sayıca derin kâselere oranla daha az miktarda bulunan sığ gövdeleri kâseler kendi içerisinde ağız kenarı kalın **(A1, A2)** ve ince **(A3, A5- A6)** olmak üzere iki farklı grup altında değerlendirilebilir.

Ağız kenarı kalın olan parçaların içe dönüklükleri gövdede değil dudak kenarındadır. Dudak hafif yukarı doğrudur ve içe dönüklük yumuşaktır. Daha ince kenarlı örneklerde ise içe dönüklük biraz daha fazladır. Bunlarda ise içe dönüklük gövde ile bir bütünlük oluşturacak şekildedir. Kat. No. **A7- A9**’da yer alan içe dönük kenarlı kâseler, sığ ve derin gövdeli içe dönük kenarlı kâseler arasında ara form niteliğinde kullanılmış olmalıdır. Ağız kenarları ile sığ gövdeli kâseleri andırırlarken, gövdenin daha derin yapısı ikinci grupta incelenecek olan derin gövdeli içe dönük kenarlı kâselere daha yakındır.

3.1.2.1.2. Derin Gövdeli İçe Dönük Kenarlı Kâseler (Levha II- XI)

Laodikeia’da bulunan içe dönük kenarlı kâseler içerisinde en yaygın grubu oluşturlar. İlk grupta olduğu gibi derin gövdeli kâselerde de hafif yukarı-içe dönüklükten, ağız kenarındaki dönüşün daha sert ve kapanmaya doğru bir profil içerisinde olduğu gözlemlenir.

Bu grupta yer alan kâselerin bazılarının ağız kenarı oldukça ince profilliye (Lev. II, A10- A16), bazılarında ise kenar kısmı daha kalındır (Lev. III- XI, A17- A82).

Derin gövdeli kalın içe dönük kenarlı kâseleri kendi içerisinde; ağız kenarı yukarı-hafif içe dönük olanlar (Lev. III, A17- A25), gövde çapı ağız kenarı çapından oldukça fazla olup, içe dönüklüğü yumuşak olanlar (Lev. IV, A26- A32), gövde çapı ağız kenarı çapından geniş olup içe dönüklüğün belirgin olduğu kâseler (Lev. V, A33- A37), içe dönüklüğün dudak kenarında başladığı kâseler (Lev. VI- X, A38- A76) ve içe dönüklüğü dudak kenarında oldukça sert bir profil gösteren kâseler (Lev. XI, A77- A82) olarak değerlendirebiliriz.

Laodikeia’da bulunan içe dönük kenarlı kâseleri hamur yapılarına göre dört grup altında toplamak mümkündür. Yumuşak hamurlu kâseler, buluntu yoğunluğu dikkate alındığında %50 lik bir dilimi oluştururken, sert hamurlu kâseler % 40, orta sert hamurlu kâseler ise %10 luk buluntu oranlarıyla oldukça az sayıdadır.

Buluntuların tamamına yakınında mika ve kireç katkısı dikkati çeker. Kâse hamurlarında mika ¹⁴⁴ ve kireç ¹⁴⁵ oranı kapların bazılarında oldukça fazlayken, bazı

¹⁴⁴ Mika oranı gözle görülür şekilde fazla olan kâseler: A9, A14, A22, A23, A38, A40, A42, A43, A46, A53, A69, A70, A80.

örneklerde daha azdır¹⁴⁶. İncelenen buluntular arasında sadece altı örnekte taşçık (**A1, A23, A33, A38, A57, A76**) katkısı görülürken, seramik kırığı katkılı hamur, altı örnekle temsil edilir (**A17, A29, A48, A49, A57, A69**).

Laodikeia’da bulunan içe dönük kenarlı kâselerin çok geniş bir renk repertuarına sahip olmadığını söyleyebiliriz. Ele geçen parçaların renk şablonu arasında bir gruplama yapıldığında ilk sırada 7.5 YR¹⁴⁷, ikinci olarak 5 YR¹⁴⁸ ve son olarak ta 10 YR¹⁴⁹ gelmektedir. Bunların yanında az sayıda da olsa 2.5 Y, 2.5 YR ve 10 R hamur rengine sahip kâselerde ele geçmiştir¹⁵⁰.

Kâselerin tamamına yakınının da astar oldukça ince uygulanmış olup genelde dış yüzde dökülmüştür. Astarlama kâselerin iç kısmının tümünde görülürken, dışta ağız kenarı üzerinde ve gövdenin üst yarısında izlenebilmektedir.

Dış yüzde gövdenin üst yarısına uygulanan astar bazen iki kalın şerit halinde karşımıza çıkar ki burada kullanılan renkler genelde üstte kırmızı, altta siyah ya da üstte krem, bej altta kahverengidir.

Helenistik Dönem’de günlük kullanıma dönük olarak yapılan yerel üretim kâseler, form olarak bir bütün içinde olsa da, boyama ya da astarlamada bölgeden

¹⁴⁵ Kireç oranı oldukça fazla olan kâseler: **A19, A71**.

¹⁴⁶ **A3, A8, A52, A56**. Kireç oranı çok az miktarda olan kâseler: **A9, A28**.

¹⁴⁷ 7.5 YR 5/6 yellowish red, 7.5 YR 6/4 light brown, 7.5 YR 6/6 reddish yellow, 7.5 YR 8/4 pink.

¹⁴⁸ 5 YR 5/6 yellowish red, 5 YR 5/8 yellowish red, 5 YR 6/6 reddish yellow, 5 YR 6/8 reddish yellow.

¹⁴⁹ 10 YR 4/3 brown, 10 YR 7/4 very pale brown, 10 YR 8/4 very pale brown.

¹⁵⁰ İçe dönük kenarlı kâselerin hamur renklerinin dağılımı içi bkz. **Fig. 9**.

bölgeye çeşitli farklar görülmektedir¹⁵¹. Bu bağlamda Laodikeia’da bulunan içe dönük kenarlı kâseler hamur ve astar özelliklerinde görülen farklılıklar nedeniyle üç farklı grup altında toplanmıştır. Yukarıdaki satırlarda detaylı olarak ele alınan gruplardan ilk ikisi büyük olasılıkla Laodikeia’da üretilmiş olmalıdır. 3. Grup başlığı altında değerlendirdiğimiz kâseler ise hem hamurunda görülen farklı katkı maddeleri hem de astarlama stili ve renkleriyle Laodikeia dışında bir merkez ya da bölgede üretilmiş olmalıdır.

Sonuç olarak büyük bir kısmının Laodikeia’da üretildiğini düşündüğümüz içe dönük kenarlı kâselerin küçük çaplı olanları olasılıkla sosluk ya da tuzluk olarak kullanım görürken, bunlardan biraz daha geniş çaplı olanlar ise kazılarda ele geçen örneklerin oldukça fazla sayıda olması nedeniyle günlük kullanıma hizmet eden sofrakapları olarak kullanım görmüş olmalıdırlar. Değerlendirmeye alınan kâselerde görülen yarı ya da tam astarlama çeşitliliği(*semi-glazed, fully glazed*) ise içe dönük

¹⁵¹ Kızılırmak yayı içerisinde yaygın olarak görülen bir grup seramik gösterdiği homojen özelliklerle Helenistik Dönem bölgesel seramik üretimine örnek olarak önemli bir grubu oluşturur. Kızılırmak Havzası Kaplarıyla ilgili olarak, bir kısım araştırmacı yaptıkları çalışmalarda bu seramik grubunun Frig ve Pontus Seramiği özelliği gösterdiğini savunurken (Maier 1963, 238; Akarca 1960, 142), bir kısmı da bunların ‘Galat Seramiği’ olarak değerlendirilmesi gerektiğini öne sürmüştür (Zahn 1907, 638). Ancak Prof. Dr. L. Zoroğlu yapmış olduğu doktora çalışmasında bu kap grubunun bazı kap biçimlerinin ve metal kapların taklitleriyle ortaya çıktığını ileri sürmüştür (Zoroğlu 1978). Böylece Kızılırmak Havzası’na özgü yerli bir seramik sanatının meydana çıktığını kanıtlayarak grubu ‘Kızılırmak Havzası Kapları’ olarak değerlendirmiştir (Zoroğlu 1986, 459; Zoroğlu 1997, 15- 25). Bu görüş hala geçerliliğini korumaktadır. Amasya Müzesi’nden iki çanağı inceleyen Ş. Dönmez bu grubu ‘Kızılırmak Kavsi Helenistik Çağ Yerel Boya Bezekli Çanak Çömlek’ olarak değerlendirmiştir (Dönmez 2001, 94).

kenarlı kase üretimi yapan Laodikeialı çömlekçilerin bu kaselerin yoğun kullanımının olması nedeniyle yeni arayışlar içerisinde olduğunu gösterir niteliktedir.

3.1.2.2. Dışa Dönük Kenarlı Kâseler (Levha XII- XV: B1- B16)

Helenistik Dönem'in basit astarlı kâseleri arasında değerlendirebileceğimiz bir diğer kap grubu da halka kaideli, derin ya da sığ gövdeleriyle, dışa dönük kenarlı tabaklardır. İçe dönük kenarlı kâselere oranla kullanımı daha az olan¹⁵² bu kâseler, Akdeniz Havzası'nda konumlanan birçok antik kentte bulunmuştur¹⁵³.

Form olarak M.Ö. 5. yy. Attik örneklerden türeyen¹⁵⁴ dışa dönük kenarlı kâselerin tipolojik gelişimi hakkında günümüze kadar kazısı yapılan merkezler dâhilinde bazı bilgilere sahibiz.

Kâselerin dışa uzantılı kenar kısmı geç örneklerle oranla, Erken Helenistik Dönem'de daha kısadır¹⁵⁵. Gövde hafif dışbükey profillidir¹⁵⁶. Halka şekilli yüksek kaide ve siyah astar Erken Helenistik Dönem özellikleri arasında sayılabilir¹⁵⁷.

Helenistik Dönem'in ortalarında dudaktaki yana- aşağı sarkış gitgide artar ve Geç Helenistik safhada ise kenar kısmında uzama ve aşağı doğru sarkma en üst

¹⁵² Laodikeia'da, dışa dönük kâselerin, içe dönük kenarlı kâselere göre buluntu yoğunluğu 1/20 dir.

Benzer saptama bazı araştırmacılar tarafından da tespit edilmiştir (Rotroff 1983, 263; Durukan-Körsulu 2007, 160).

¹⁵³ Efes: Mitsopoulos-Leon 1991, 24, taf. 12- 13; Troia: Berlin 1997, Tarsus: Jones 1950, 156, nos. 27- 38, fig. 178. 27, fig. 179. 32, 34, 36- 41, A- G; Salamis: Diederichs 1980, 28, pl. 9. 87; Paphos: Hayes 1991, 27, fig. XV. 1- 9, fig. 1. 5, fig. XV. 1- 6, fig. IV. 1, AΛ. 1, AΛ. 3- 4, fig. XLII. 46, fig. XLIV. 8, fig. LVI. 10- 11; Samaria: Crowfoot- Crowfoot- Kenyon 1957, 220, fig. 37. 9- 13; Hama: Christensen- Johansen 1971, 9, 13, fig. 4. 40- 43, fig. 55; Atina: Rotroff 2006a, 115, fig. 302- 304.

¹⁵⁴ Sparkes- Talcott 1970, 128- 130.

¹⁵⁵ Edwards 1945, 33.

¹⁵⁶ Jones 1950, 156.

¹⁵⁷ Tekkök- Biçken 1996, 22.

seviyeye ulaşır¹⁵⁸. Bunun yanında yuvarlak kenarlı kalın dudak kısmı yerini daha düz ve genişleyen bir yapıya bırakır¹⁵⁹.

Astar özellikleri göz önüne alındığında ise Geç Helenistik kâseler, Erken Helenistik Dönem örneklerine göre genelde mat ve pürüzlü yüzeylidirler ve bu yüzden de daha kaba bir görünüme sahiplerdir¹⁶⁰.

Laodikeia’da günümüze kadar süregelen kazılılarda kentin birçok farklı yapısında dışa dönük kenarlı kâseler bulunmuştur. Buluntu yoğunluğu bakımından Asopos Tepesi’ndeki örnekler sayıca diğerlerinden daha fazladır.

Asopos Tepesi haricinde Kuzey ve Kuzeydoğu Nekropolü (**B9- B11**), Mozaikli Güney Roma Villası (**B15- B16**) ve Atölyeden (**B12**) de bu forma ait parçalar bulunmuştur.

Parçaların tamamına yakını daldırma tekniğiyle astarlanmıştır. Kaideden tutularak astarlandığı görülen kaplarda, boya kapların iç yüzüne tamamen uygulanırken, dış yüzde sadece ağız kenarında ve gövde üst yarısında görülür.

Astarın iç yüzde tam olarak uygulanıp, dış yüzün astarsız bırakıldığı örnekler de Laodikeia’da ele geçmiştir (**B1, B8**).

Astarlamada kullanılan renk genelde kahverengi ve kırmızı-kahverengidir. Kapların büyük bir kısmında yüzey mat ve pürüzlüdür, ancak az da olsa parlak ve yarı parlak yüzeyle örnekler de mevcuttur (**B1- B2, B6, B8**).

¹⁵⁸ Jones 1950, 156.

¹⁵⁹ Tekkök- Biçken 1996, 22.

¹⁶⁰ Edwards 1945, 33; Jones 1950, 156.

Dışa dönük kenarlı kâselerin tamamına yakınında görülen ortak özellik hamur yapılarının oldukça yumuşak olmasıdır. Ele geçen çok az sayıdaki örnekte ise hamur daha serttir.

Laodikeia Kazılarında bulunan kaplarda tüm dönemler boyunca birçok kap grubunda¹⁶¹ görülen mika ve kireç katkısı dışa dönük kenarlı kâselerde de görülen ortak özelliktir. Sınırlı sayıdaki parçada ise bu katkılar tespit edilememiştir (**B3, B6**).

Laodikeia’da ele geçen dışa dönük kenarlı kâse hamurlarında renk genelde kırmızımsı sarı renkli olup (5 YR 7/6 ve 6/6 reddish yellow), ayrıca sarımsı krem (7.5 YR 7/3 pink), sarımsı kırmızı (2.5 YR 6/8 red) ve kahverengi tonlarında ele geçen buluntuların astarlarında görülebilir (10 YR 5/4 yellowish brown).

Hamur içeriğinde görülen ortak özellik, tüm parçalarda mikanın bazen yoğun bazen de seyrek olarak görülmesidir. Bunun yanı sıra mika ve kireç katkılı hamurlarda örnekler arasında yer alır (**B2, B5, B9- B12, B16**). **B8** Kat. No.lu tek örnekte ise hamur içerisinde taşçık katkısı da görülür.

Dışa dönük kenarlı kâselerin yukarıda bahsedilen astar ve hamur yapıları göz önüne alındığında, içe dönük kenarlı kâselerin **1.Grubu** ile ortak özellikler gösterdiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla burada ele alınan dışa dönük kenarlı kâselerin büyük bir kısmının Laodikeia’nın yerel üretimi olduğunu söyleyebiliriz.

Bunun yanı sıra astar ve hamur özellikleri bakımından yukarıda sıraladıklarımızdan farklı özellikler gösteren parçalar da buluntular arasında yer alır.

Laodikeia’da bulunan dışa dönük kenarlı kâseler ağız kenarındaki çeşitli farklar göz önüne alınarak üç grup altında değerlendirilebilir.

¹⁶¹ Şimşek- Duman 2007a, 285 vd.; Şimşek- Duman 2007b, 77 vd.

3.1.2.2.1. Sarkık Kenarlı Kâseler (Levha XII-XIII: B1- B9)

Laodikeia’da ele geçen dışa dönük kenarlı kâseler arasında buluntu yoğunluğu bakımından ilk sırada gelen bu formun ağız çapları 14-16 cm. arasında değişiklik gösterir. Kaideden itibaren yukarı ve yana doğru açılarak gelen orta kalınlıktaki duvar kısmı gövdenin üst bölümünde yumuşak bir iç bükey profil yaparak ağız kenarına bağlanır. Ağız kenarı burada oldukça belirgin bir biçimde dışa ve aşağıya doğru sarkar **(B2)**.

Bir grup kâsede dudak iç kısmında bazen küçük, hafif sivri bir çıkıntı görülür **(B1, B3- B4, B8)**. Bu çıkıntının daha yumuşak olduğu ve göze çarpmayan örnekleri de mevcuttur **(B6)**. Dudak kenarındaki sarkıklığın oldukça belirgin **(B1)** ve daha az belirgin **(B8)** olduğu örnekler ele geçmiştir.

Kenarı aşağı sarkık kâselerin hemen hepsinde dudak hafif “S” profilli olup sadece iki örnekte ağız kenarındaki aşağı sarkıklık oldukça azdır **(B9)** ve bunların dudak altındaki profili de düzdür.

B9 Kat. No.lu tabağın, gövde profili ve düz kenarında görülen aşağı doğru hafif sarkıklık genelde balık tabaklarında görülen özellikleri anımsatmaktadır¹⁶². Ancak bu parçanın kaide bölümü elimizde olmadığı için net olarak balık tabağı ifadesini kullanamıyoruz.

Sarkık kenarlı derin tabakların benzerlerine Anadolu ve Akdeniz Havzası’nda birçok antik kentte rastlanmıştır. Özellikle Milet, Paphos, Salamis ve Samaria örnekleri form açısından Laodikeia’da bulunan parçalarla yakın benzerlik içerisindedir. Bunlar arasında Paphos örnekleri M.Ö. 2. yy. ın çeşitli safhalarına¹⁶³,

¹⁶² Edwards 1975, pl. 5. 136.

¹⁶³ Hayes 1991, fig. IV. 1, AA. 4, fig. LVI. 10- 11, fig. XLII. 46, fig. XLIV. 8, fig. XLVIII. 49.

Samaria örnekleri Geç Helenistik Dönem'e¹⁶⁴, Salamis'te bulunan kâseler ise genel olarak M.Ö. 2. yy. a tarihlenmiştir¹⁶⁵.

Bu grupta yer alan derin tabaklar için önerilen en erken tarih M.Ö. Geç 3. – M.Ö. 2. yy. ın ilk yarısı ile Milet'te bulunan örneklerdir¹⁶⁶.

Laodikeia'da bulunan sarkık kenarlı derin tabakları, aynı alanda bulunan içe dönük kenarlı kâseler ve diğer merkezlerde bulunan benzerleri de göz önüne alarak, M.Ö. 2. yy. ın geç safhalarına tarihlemek mümkündür. Ancak bu kâseler içinden Kat. No. **B8** hem kaliteli astar ve hamur yapısı ile hem de bulunduğu alandaki stratigrafi göz önüne alındığında yukarıdaki parçalardan biraz daha önceye, yüzyılın başına tarihlenebilir.

3.1.2.2.2. Düz Kenarlı Kâseler (Levha XIV: B10- B13)

Buluntu yoğunlu bakımından ikinci sırada yer alan dışa dönüşü, düz kenarlı kâselerin ağız çapları 12-18 cm. arasındadır.

Gövdeden ağız kenarına doğru dışa düz olarak gelen duvar, ağız kenarına bağlanır ve burada yana doğru düz bir şekilde ilerler. Ağız kenarı uç kısmı bazen küt (**B10, B11, B12**) bazen de daha sivri biçimli olabilmektedir (**B13**).

Benzerlerine Efes, Tarsus, Paphos, Atina ve Samaria gibi merkezlerde rastlanan kâseler için, M.Ö. 3- 2. yy. tarihleri verilmiştir¹⁶⁷. Laodikeia'da bulunan

¹⁶⁴ Crowfoot- Crowfoot- Kenyon 1957, fig. 11, fig. 43. 5- 6.

¹⁶⁵ Diederichs 1980, 28, pl. 9. 87.

¹⁶⁶ Pfrommer 1985, abb. 39.

¹⁶⁷ Jones 1950, fig. 178. 25; Crowfoot- Crowfoot- Kenyon 1957, fig. 51. 8; Mitsopoulos- Leon 1991, taf. 15. A67; Hayes 1991, fig. XLVIII. 47; Rotroff 2006, fig. 52. 302.

düz kenarlı kâseler astar ve biçim özellikleri değerlendirildiğinde Paphos ve Tarsus örnekleriyle yakın benzerlik içindedir.

Benzerlerine Efes ve Atina’da rastlanan düz kenarlı kâseler için her iki merkezde de önerilen tarih, M.Ö. 3- 2. yy. lardır¹⁶⁸. Biçimsel olarak birçok merkezde sarkık kenarlı kâselerden daha önce ortaya çıkan düz kenarlı tabaklar için M.Ö. 2. yy. in erken safhaları önerilebilir.

3.1.2.2.3. Oluklu Kenarlı Kâseler (Levha XV: B14- B16)

Laodikeia’da bulunan dışa dönük kenarlı kâseler arasında en az sayıda ele geçen grubu oluşturan oluklu kenarlıların çapları 7.5- 31 cm. arasında değişmektedir.

Dudak üzerindeki oluklu kısımla diğer kaplardan ayrılan bu gruptaki kâselerden bir kısmının kenarı aşağıya doğru sarkıkken (**B14, B16**), bir grupta ise kenar kısmı düzdür (**B15**).

Düz kenarlı oluklu kenara sahip kâselerin benzerleri Samaria ve Tarsus’ta bulunmuştur. Tarsus’ta bulunan kâseler Orta Helenistik Dönem tabakasında ele geçerken¹⁶⁹, Samaria’daki benzer örnekler ise M.Ö. 3- 2. yy. lara tarihlenmiştir¹⁷⁰.

Laodikeia’da bulunan dışa dönük kenarlı kâseler arasında en erken örnekleri oluşturan oluklu kenara sahip bu kâseler için diğer merkezlerde bulunan benzer kapları da dikkate alarak M.Ö. geç 3- erken 2. yy. a tarihlemek mümkündür.

¹⁶⁸ Efes’de bulunan örnekler M.Ö. 3. - 2. yy. in ilk yarısına tarihlenen kontekste (Mitsopoulos- Leon 1991, taf. 16, A 74), Atina’daki benzerler ise M.Ö. Geç 3 yy. – Erken 2. yy. a tarihlenmiştir (Rotroff 1997, fig. 68. 1106).

¹⁶⁹ Jones 1950, fig. 179. 39.

¹⁷⁰ Crowfoot- Crowfoot- Kenyon 1957, fig. 51. 5.

3.2. SİYAH ASTARLI SERAMİKLER (Levha XVI- XVII: C1- C8)

Laodikeia’da Erken Helenistik Dönem’e tarihleyebileceğimiz seramik sayısı sınırlıdır. Bu sınırlı sayıdaki parçaların tamamını, yalın siyah astarlı örnekler oluşturur.

Kataloğa dâhil edilen örneklerden beşi Asopos Tepesi’nden, biri Doğu Bizans Kapısı yanında yer alan Kuzey Kule’den, birer parça ise Stadyum Caddesi kenarında yer alan Latrina¹⁷¹ ve Kuzey Nekropolü’nde bulunmuştur. Ele geçen siyah astarlı parça sayısı oldukça az olduğu için üretim yeri konusunda önemli kanıtlarımız bulunmamaktadır. Ancak buluntular arasında hamur ve astar özellikleri göz önüne alındığında Attik kökenli bir malzeme bulunmamaktadır. Sayıca oldukça küçük bir grubu oluşturan bu örneklerin üretim yerinin Laodikeia’dan daha çok dönemin önde gelen üretim atölyelerinden Efes, Bergama ya da Knidos gibi şehirler de aramak gerekmektedir.

3.2.1. Hamur ve Astar Özellikleri

C3- C6 no.lu dört parçada 7.5 YR 6/6 kırmızımsı sarı hamur renkleri ve hamurlarının katkısız ve homojen bir yapıda olmaları nedeniyle olasılıkla aynı yerde üretilmiş olmalılardır. Bunlar arasında **C6** no.lu ağız kenarı hafif dışa dönük, parlak

¹⁷¹ 2009 kazı sezonunda Stadyum Caddesi kazıları sırasında caddenin doğu bitişiğinde ortaya çıkarılan yapıda ele geçen kâsenin bulunduğu yapı ile bir bağlantısı olmadığını düşündüğümüzden söz konusu yapı ile ilgili bilgiler tezin 2. Bölümünde yer alan “Kazısı Yapılan Alanlar” bölümüne dâhil edilmemiştir. Yapıyla ilgili ilk veriler <http://laodikeia.pau.edu.tr/sayfa.aspx?id=2009Latrina> web sitesinden takip edilebilir.

siyah astarlı kâse parçası ele geçen mükemmel kalitedeki astarı ile Klasik Dönem örneklerine benzer özellikler gösterir.

C1- C2 ve **C7** no.lu örnekler de hamur yapıları ile yukarıdaki örneklerden pek de uzak değildir. Ancak **C8** no.lu kaide- tondo parçası hem hamurunda bulunan mika, kireç, kum katkılarıyla hem de yukarıda tanımlanan diğer örneklerle göre daha kalitesiz ve mat astarıyla bu gruplardan ayrılır.

3.2.2. Formlar:

Yalın siyah astarlı seramikler içerisinde **C1- C8** no.lu tamamı kâse formu sekiz parçadan; beş âdeti içe dönük kenarlı kâse, biri ise dışa dönük kenarlı tabak parçasıdır. Diğer iki parça ise olasılıkla aynı formlardaki kâselere ait kaide ve tondodan oluşan örneklerdir.

3.2.3. Köken ve Tarihleme

Yalın siyah astarlı grup içerisinde en erken tarihli kâse (*echinus bowl*) ya da tuzluk (*saltcellar*) olarak değerlendirebileceğimiz metalik siyah astarlı **C1** no.lu parça, Stadyum Caddesi üzerinde yer alan Latrina'da bulunmuştur. Ağız kenarı kalınlaştırılmış echinus kâse formundaki bu tip seramiklerin buluntu alanları Akdeniz Havzası ve Karadeniz kıyıları da dâhil olmak üzere, geniş bir coğrafya da görülür¹⁷². Adı geçen buluntu merkezlerinde verilen tarihlerin tamamı, M.Ö. 4. yy. ın ikinci

¹⁷² Labraunda: Hellström 1965, 14, Pl. 33, no. 35; Naksos: Kolia 2006, 199, Θ17; Atina: Rotroff 1997, 167, Fig. 65, 1079; Rotroff 1983, 266- 267, Fig. 5, 6; Salles 1993, Fig. 198, 223; Fig. 203, 271; Fig. 206, 291; Panskoye: Hannestad- Stolba vd., 2002, 129, Pl. 65, B 129; Chersonesos: Zolotarev 2005, 196, Fig. 7, 9

çeyreğinden başlayarak aynı yüzyılın sonuna kadar devam eder¹⁷³. Laodikeia buluntusu olan **C1** no.lu kâse ise form açısından, Naxos buluntusu içe dönük kenarlı yalın siyah astarlı kâse ile oldukça benzerdir¹⁷⁴. Atina’da bulunan kâselerle karşılaştırılan Naxos buluntusu kâseler için önerilen tarih M.Ö. 300 dür. Laodikeia buluntusu içe dönük kenarlı kâse, Naxos örneği ile form açısından gösterdiği yakın benzerlikler nedeniyle aynı tarihe ait olmalıdır.

Asopos Tepesi’nde üç adet siyah astarlı seramikle (**C3- C4, C6**) aynı tabakada bulunan Bergama üretimi kabartmalı bir kâse (**F19**), grubun Bergama’da üretilmiş olabileceği görüşünü ön plana çıkarır. Tarihleme konusunda ise bu seramiklerle aynı tabakada bulunan Antiokhos III. Dönemi’ne (M.Ö.223-187) ait sikke oldukça önemlidir¹⁷⁵.

C6 no.lu dışa dönük kenarlı kâse, **C3** ve **C4** no.lu içe dönük kenarlı kâselerle oldukça benzer hamur özelliği gösterdiğinden olasılıkla aynı kökene sahip olmalıdırlar. Hemen hemen aynı tabakada bulunan bu örnekler, M.Ö. 3. yy. sonu- M.Ö. 2. yy. ilk çeyreğine tarihlenebilir¹⁷⁶.

C5 no.lu içe dönük kenarlı kâse aynı tabakadan olmasa da bu parçalarla olan hamur, astar ve form özelliği dikkate alındığında yine aynı tarihler içerisine verilebilir.

¹⁷³ Hellström 1965, 57- 58; Κολια 2006, 199; Zolotarev 2005, 196, Fig. 7, 9; Rotroff 1983, 284; Rotroff 1997, 167; Salles 1993, 187, 192, 195.

¹⁷⁴ Κολια 2006, 199, Θ17

¹⁷⁵ L 08 AT1 G3- G4 S08.

¹⁷⁶ Thomson 1934, Fig. 3, A9- A13, Fig. 117, A71; Schaffer 1968, Taf. 3, C5- C6; Rotroff 1997, Fig. 60, 895; Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 4, A18.

C7 no.lu parçanın tondosunda betimlenen palmetler, Bergama’da Schaffer’in, palmetleri göz önüne alarak yaptığı sınıflamada 1. Grupta yer alır¹⁷⁷. Thompson, volütsüz palmetlerin M.Ö. 3. yy. ortasından sonra görülmeye başladığını belirtir¹⁷⁸. Gordion’da bulunan ve M.Ö. 3. yy. ın ilk yarısına tarihlenen dışa dönük kenarlı kâsenin tondosunda yer alan palmet, Laodikeia’da bulunan örnekle oldukça benzerdir¹⁷⁹. Paphos’ta bulunan siyah astarlı bir tabağın tondosunda görülen benzer süsleme kompozisyonunun yanı sıra, betimlenen palmetin tipi açısından da Laodikeia’da bulunan parça ile oldukça yakın benzerlik gösterir¹⁸⁰. Parçanın hamur yapısı ve rengi Knidos orijinli olabileceğini düşündürmektedir.

Tüm bu örneklerin yanı sıra **C6** ile birlikte bulunan **C7** no.lu kâsenin tarihlemesi konusunda bu tabakada bulunan Antiokhos III. Dönemi’ne (M.Ö. 223-187) ait sikke, kâselerin M.Ö. 3. yy. sonu- M.Ö. 2. yy. ilk çeyreği arasına tarihlenmesine olanak sağlar.

C2 no.lu içe dönük kenarlı kâse parçasının dışı metalik siyah astarlıyken iç yüzde renk koyu gri- kahverengidir. Benzerlerine Efes¹⁸¹ ve Bergama¹⁸² gibi merkezlerde rastlanan bu kâseler, Efes’de M.Ö. 3. yy. ortası- M.Ö. 2. yy. ortasına tarihlenirken¹⁸³, Bergama örnekleri, Atina Agorası’ndaki benzerleriyle

¹⁷⁷ Schaffer 1968, 41.

¹⁷⁸ Thompson 1934, 432.

¹⁷⁹ Winter 1984, Pl. 5, 48.

¹⁸⁰ Hayes 1991, Pl. 4, 14, Fig. 2. 27.

¹⁸¹ Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 1, A2; Gassner 1997, Taf. 4, 72

¹⁸² Schaffer 1968, Taf. 4, 19.

¹⁸³ Mitsopoulos- Leon 1991, 18.

karşılaştırılarak Thomson'un Grup D içinde değerlendirdiği kâselere benzetilir¹⁸⁴ ve M.Ö. 150 civarına tarihlenir.

Laodikeia'da Asopos Tepesi'nde 288.64/288. 42 m. de bulunan siyah astarlı bu kâse ile hemen hemen aynı kodda **A48** no.lu kaba yapım başka bir içe dönük kenarlı kâse de bulunmuştur. Her iki kâsenin aynı dönemde kullanılmış olması, Laodikeia'da hem kaba görünümlü kâselerin hem de kaliteli parlak siyah astarlı seramiklerin aynı dönemler içinde birlikte kullanıldığını gösteren önemli bir kanıttır. Yukarıdaki benzer örnekler ve Asopos Tepesi'nde aynı tabakada bulunan içe dönük kenarlı kâseler göz önüne alındığında **C2** no.lu siyah astarlı kâseyi M.Ö. 2. yy. ortasına tarihlemek mümkündür. Bu tarih belki de parlak siyah astarlı kâselerin Laodikeia'daki son kullanım evresini göstermektedir.

Kuzey Nekropolü'nde mezar dışı buluntusu **C8** no.lu kâse kaide- tondo parçası hem astarı hem de yukarıda bahsedildiği gibi hamur içinde bulunan katkılarıyla yukarıdaki örneklerden farklılık gösterir. Benzer kaide formu Doğu Sigillataları B Grubu'nda karşımıza çıkar¹⁸⁵. Zaten oldukça özensiz astarı da bu kâseyi Helenistik Dönem'in kaliteli siyah astarlılarından ayırır. Dolayısıyla **C8** no.lu kâse kaide- tondo parçası siyah astarlı seramiğin artık tamamen dejenere olduğu ve kırmızı astarlı sigillataların kullanımda olduğu dönemde, yaklaşık olarak M.S. 1. yy. ın ilk yarısına tarihlenebilir.

¹⁸⁴ Thompson 1934, Fig. 55, D9.

¹⁸⁵ Hayes 1985, Tav. XII, 19. Hayes, Form 19'un prototipi olarak değerlendirdiği kâseleri M.S. 1. yy. ortasına tarihler. Benzer bir örnek Efes'de bulunmuştur C. Sentius atölyesine ait bu kâse için bkz. Zabehlicky- Scheffenecker 2003, Pl. LXXX, 1- 2.

3.3. GRİ HAMURLU SERAMİKLER (Levha XVIII- XXVIII: D1- D60)

Tüm Akdeniz Havzası'nda uzun bir süre kullanılan bir kap grubu olan Gri Hamurlu kaplar, fırın içindeki havanın azaltılmasıyla hamurun gri, astarın siyah ya da koyu gri renge dönüşmesiyle elde edilir¹⁸⁶.

M.Ö. 3- 2. yy. dan, Erken Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar¹⁸⁷ kullanım gören gri hamurlu siyah astarlı kapların üretim yeri olarak Batı Anadolu'yu öneren araştırmacılar¹⁸⁸ olmasına rağmen yoğun olarak kullanım gören kapların dağıldığı coğrafya oldukça geniştir¹⁸⁹. Gri hamurlu seramikler içerisinde Erken Helenistik Dönem örnekleri metalik bir görünüme sahiptir¹⁹⁰. Laodikeia'da gri hamur ve siyah ya da koyu gri astarlı seramikler kentin hemen sektöründe çok sayıda bulunmuştur. Ele geçen örnekler form olarak çeşitlilik gösterir.

¹⁸⁶ Shepard 1995, 371- 372.

¹⁸⁷ Robinson 1965, 29; Mitsopoulos- Leon 1991, 78; Gassner 1997, 251; Berlin 1998, 29; Rotroff 2003, 31.

¹⁸⁸ Waage 1948, 59; Anderson 1954, 167.

¹⁸⁹ Efes: Mitsopoulos- Leon 1991, 78- 85; Gassner 1997, 251- 252; Priene: Zahn 1904, 398- 399; Troia: Tekkök- Biçken 1996, 8; Berlin 1999a, 86- 87; Labraunda: Hellström 1965, 44- 45; Antandros: Polat 2006, 92; Adramytteion: Çoruhlu 2006, 232; Antiocheia: Waage 1948, 59- 60; Samaria: Crowfoot - Crowfoot- Kenyon 1957, 256; Tel Anafa: Slane 1997: 364- 371; Naukratis: Berlin 1998, 28- 29; Chios: Anderson 1954, 166- 167; Atina: Rotroff 1997, 232- 233; Korint: Edwards 1975, 30, 33, 36- 37, 23, 40, 44, 50, 66, 90- 91, 172, 176- 177, 180, 183; Grazia- Williams II 1977, 57; Pydna: Hammond 1984, 31; Paphos: Hayes 1991, 8-11.

¹⁹⁰ Rotroff 2003, 31.

3.3.1. Formlar:

Gri hamurlu kaplar içerisinde değerlendirilen kaplar kenar biçimlerine göre içe dönük ve sarkık kenarlı kâseler ile alçak, yüksek, dışa çekik, oluklu ve şekillendirilmiş kenarlı tabaklardan oluşur. Bunların dışında birer parça ile temsil edilen örnekler ise Diğer Formlar başlığı altında değerlendirilmiştir. Son grupta yer alan formlar arasında dik kenarlı tabak, mastos, ayaklı kâse ve testi formundaki kapalı kap yer almaktadır.

3.3.1.1. İçe Dönük Kenarlı Kâseler (Levha XVIII-XIX, D1- D11)

Attik çömlekçilerin ürünlerinin tekrarı niteliğindeki gri hamura sahip kap kacakta bilinen formlar tekrar eder. Bunlar arasında en yaygını içe dönük kenarlı kâseler oluşturur. İçe dönüşü yumuşak olan kâselerin, sert ve keskin olan kâselere oranla daha erkene tarihlenmesi gerektiği konusunda çeşitli öneriler vardır¹⁹¹.

Grupta yer alan kâselerin tamamında hamur rengi gri ve tonlarından oluşur. **D3, D6- D9** no.lu içe dönük kenarlı kâselerin iç yüzlerinde astar rengi siyah, dış yüzlerinde ise koyu gri- kahverengindedir(**D3, D8- D9**).

D1, D6- D7 no.lu buluntuların dış yüzlerinde görülen astarlama Laodikeia'da bulunan içe dönük kenarlı kâselerde nadirdir. Her üç örneğinde gövdesinde siyah ve yeşilimsi-koyu kahverenginin bir biri ardına gelmesiyle kuşaklar halinde astarlama yapılmıştır.

Ağız çapları 9-14 cm. arasında değişen kâselerin gövdedeki cidarları 0.3- 0.4 cm. olup oldukça ince duvarlıdır.

¹⁹¹ Anderson 1954, 168.

Form olarak yakın benzerlik içerisinde olan içe dönük kenarlı kâseler (**D2- D4, D8- D9**) arasında **D6** ve **D7** no.lu sığ kâseler ağız kenarlarındaki içe dönüklüğün daha az olması ile diğerlerinden ayrılır. Bunun yanında **D5** no.lu kâsenin ağız kenarındaki içe dönüklüğün oldukça sert bir görünümde olması ile ilk gruptan farklı bir diğer örnektir.

D10 ve **D11** no.lu kâse kaidesine ait iki parça, astarlama ve kalite açısından gruptaki diğer örneklerden ayrılır. Bu parçaların kaidelerinin bir kısmında görülen siyah astar izleri, daldırma tektiğinde astarlandığını gösterir.

D2, D4, D8 ve **D9** no.lu kâselerin benzerleri Paphos'ta karşımıza çıkar. M.Ö. Geç 2. yy. a tarihlenen parçalar Paphos'ta yoğun olarak bulunmuştur¹⁹². Ayrıca Tarsus¹⁹³ ve Salamis'te¹⁹⁴ bu formdaki kâselerin başlıca buluntu merkezleri arasında yer alır.

D1 no.lu içe dönük kenarlı kâse gri hamurlu ve siyah gri parlak astarıyla Kat. No. **D6** ve **D7** ile birlikte değerlendirilebilir ancak **D1** no.lu kâse tam profil vermesi itibarıyla tondosundaki palmet süslemesi görülebilmektedir. **D9** no.lu yarı astarlı kaide gövde parçasının tondosunda bu kez baskı ile yapılmış palmet betimlemesi görülmektedir.

Hamur yapısı ve astarlama dikkate alındığında Knidos hamuruyla oldukça benzer özellikler gösteren bu gruptaki kâseler, Sardes'de M.Ö. 3. yy. ın ikinci yarısına tarihlenen bir kontekstte bulunmuştur¹⁹⁵. Khios'da bulunan bir grup yarım

¹⁹² Hayes 1991, 136, fig. XLIX. 57.

¹⁹³ Jones 1950, fig. 178. 5.

¹⁹⁴ Diederichs 1980, 27, pl. 7. 69.

¹⁹⁵ Rotroff 2003, 24. Cat. 45- 47, Pl. 9, 45- 47.

astarlı içe dönük kenarlı kâsenin kendi içerisinde tipolojik bir gelişim gösterdiği, erken örneklerin içe dönüklüğü daha yumuşak görünümlüken içe dönüşü daha sert olanların geç örnekler olduğu belirtilir¹⁹⁶. Efes’de palmet baskılı benzer formlar, M.Ö. 3. yy. ortasından başlayarak- M.Ö. 2. yy. ortasına kadar tarihlenir¹⁹⁷. Tüm bu örnekler göz önüne alındığında ve Asopos Tepesi’ndeki stratigrafik diğer veriler de değerlendirildiğinde yarı astarlı, gri hamurlu içe dönük kenarlı kâseleri, M.Ö. 3. yy. ın sonu ile M.Ö. 2. yy. ın ortasına tarihleyebiliriz.

D5 Kat. No.lu kâsenin benzeri Paphos’ta M.Ö. 2. yy.ın sonuna tarihlenen (yaklaşık M.Ö. 110- 100) bir odada ele geçmiştir¹⁹⁸. Hama’da da benzer formda bir kâse bulunmuş ve yerel üretimli kâseler olarak değerlendirilmiştir¹⁹⁹. Benzer bir örnek Tel Anafa’da da bulunmuştur²⁰⁰. Laodikeia’da bulunan aynı formdaki **D5** benzerleriyle karşılaştırılarak M.Ö. 2. yy. sonu- M.Ö. 1. yy. başına tarihlenebilir.

3.3.1.2. Sarkık Kenarlı Kâseler (Sosluk): (Levha XX: D12- D13)

Sarkık kenarlı kâseler başlığı altında değerlendirilen buluntular tam profil veren iki örnek ile temsil edilir. **D12** ve **D13** no.lu soslukların kenar kısmında hem içe hem de dışa çekiklik gözlemlenir ve oldukça küçük formuyla sosluk işlevi görebilecek yapıdadırlar.

¹⁹⁶ Anderson 1954, 168. Chios’da bulunan yarı astarlı seramikler genelde M.Ö. 225 den önceye tarihlenir.

¹⁹⁷ Mitsopoulos- Leon Taf. 2, A8; Taf. 3, A10

¹⁹⁸ Hayes 1991, 136, fig. XLIX. 67.

¹⁹⁹ Christensen- Johansen 1971, 12, fig.6. 58.

²⁰⁰ Slane 1997, 278, pl. 3. FW 20.

Kâselerin hamurları, sert ve sık dokusu ile dikkat çeker. Seyrek mika katkılı sosluklarda astar, iç yüzün tamamına uygulanırken, dış yüzde sadece ağız kenarında görülür, diğer bölümler hamur renginde bırakılmıştır. **D12** no.lu sosluğun dış yüzünde kazıma ile yapılmış monogrom oldukça ilgi çekicidir²⁰¹.

Efes ve Atina'da bulunan sarkık kenarlı kâseler, için her iki merkezde de yaklaşık olarak aynı tarihler verilir. Efes'de bu tipteki kâseler M.Ö. 3- 2. yy. ın ilk yarısına tarihlenen kontekste; Atina'da M.Ö. Geç 3. ve 2. yy. a tarihlenir²⁰². Asopos Tepesi'nde diğer buluntu grupları da değerlendirildiğinde bu kâse için M.Ö. 3. yy. ın ikinci yarısı- M.Ö. 2. yy. ın ilk yarısı önerilebilir.

3.3.1.3. Servis Tabakları:

Akdeniz Havzası içerisinde yer alan birçok kentte bulunmasına rağmen, bu grupta görülen formların Doğu Sigillatları B Grubu'nda yer alan formlarla benzerlik göstermeleri itibariyle daha çok Güney Batı Anadolu kökenli olabileceği bazı araştırmacılar tarafından ileri sürülmüştür²⁰³. Ele geçen malzemenin büyük çoğunluğunda hamurun grinin açık ya da koyu tonlarında, bazen de kahverengi-gri renkte olduğu tespit edilmiştir. Hamur içerisinde kireç ve mika parçacıkları hemen hemen tüm örneklerde görülür. Astar parlak ve kaygan yüzeyli olup siyah, koyu gri, kahverengimsi-gri ya da gri bir görüme sahiptir. Bazı örneklerde ise pişirme

²⁰¹ Dikdörtgen bir alan içerisinde ters olarak yapılmış “Y” (upsilon) harfinin bir benzeri Bergama'da bulunan bir amphoranın kulpunda görülmektedir, bkz. Meyer- Schlichtmann 1988, taf. 6, AS 3.

²⁰² Mitsopoulos- Leon 1991, taf. 16, A 74; Rotroff 1997, fig. 68. 1106.

²⁰³ Wright- Jones 1980, 168, Gassner 1997, 153; Rotroff 2003, 32.

sırasında kaynaklanan nedenlerden dolayı, astarın yeşilimsi gri renk aldığı seramikler buluntular arasında yer alır.

Form olarak genelde Doğu Sigillataları B, Campana C ve İmparatorluk Dönemi kırmızı astarlıları ile benzerlik gösterdiğinden²⁰⁴ ve bazı merkezlerde Augustus-Tiberius Dönemi'ne tarihlenen kontekstlerde bulunmuş olmaları nedeniyle tarihleme konusunda fazla problemle karşılaşılmamıştır. Genel anlamda M.Ö. 2. yy. dan başlayarak M.Ö. 1. yy. ın ilk yarısına kadar tarihlenebilirler²⁰⁵.

3.3.1.3.1. Alçak Kalın Kenarlı Servis Tabakları (Levha XXI: D14- D20)

Laodikeia'da bu tipteki geniş tabaklar buluntu yoğunluğu bakımından yüksek kenarlılara oranla daha fazla sayıda bulunmuşlardır. Kenar kısmı kalın hafif eğimli ve kısa olup, tondo bölümleri oldukça geniş olan büyük tabaklar Anadolu ve Akdeniz Havzası'nda birçok merkezde bulunmuştur²⁰⁶.

Form olarak bir önceki bölümde incelenen yüksek kenarlı tabaklarla büyük benzerlik içerisinde olmalarına rağmen, kalın ve kısa kenarları ile farklı bir başlık altında değerlendirilen servis tabaklarının çapları 32-42 cm. arasında değişiklik gösterir (**D14- D19**). Asopos Tepesi A plankaresinde **D14** no.lu servis tabağı kenar

²⁰⁴ Wright- Jones 1980, 168; Gassner 1997, 153.

²⁰⁵ Mitsopoulos- Leon 1991, 82.

²⁰⁶ *Sardes*: Rotroff 2003, Pl. 16, 88; *Efes*: Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 94, F2-7; Zabehlicky-Scheffenecker 1996, Taf. 11, 1-2; Meriç 2003, Taf. 11, K97- 103; Rogl 2004, K1- K6; *Knidos*: Doksanaltı 2006, K66a, Çiz. 174; *Tarsus*: Jones 1950, Fig. 196, 556; *Atina*: Rotroff 1997, Fig. 95, 1574- 1575; *Paphos*: Hayes 1991, Fig. XIII, 11- 12.

parçası ile birlikte bulunan **D20** no.lu tondosunda baskı ile yapılmış rulet bezemesinin bulunduğu kaide, büyük olasılıkla bu servis tabaklarına aittir.

Duvar yükseklikleri 1.5 cm. ile 2.3 cm. arasında ölçülen servis tabaklarından **D15** no.lu parça oldukça sığ formludur. Grup içerisinde dikkat çeken bir başka parça ise üçgen şekilli kenar profiline sahip **D16** no.lu servis tabağıdır.

Benzerlerine birçok merkezde rastlanan üçgen kesitli formun başlıca buluntu merkezi Efes'tir²⁰⁷. Bunun dışında Sardes, Knidos, Tarsus, Assos, Paphos ve Atina gibi farklı yerleşimlerde de ele geçmiştir²⁰⁸. Yukarıda adı geçen buluntu merkezlerinin birçoğunda formun üretim yeri olarak Efes ön plana çıkar. Ancak Laodikeia'da bulunan üçgen kesitli servis tabağı kahverengimsi astar ve yoğun kireç katkılı hamuru ile grup içerisinde yer alan diğer örneklerden ayrılır. **D16** no.lu servis tabağı ve bu tip tabakların kaidesi olabilecek, diğer örnek gibi yoğun kireç katkılı, kahverengimsi- gri ince astarlı **D20** büyük olasılıkla Laodikeia üretimidir.

Tüm buluntu merkezlerinde önerilen tarih M.Ö. 1. yy- M.S. 1. yy.ın ilk yarısı²⁰⁹ olmasına rağmen Laodikeia'da bulunan Efes imitasyonu servis tabağı, belki biraz daha geç M.Ö. 1. yy. ortası ile aynı yüzyılın sonlarına tarihlenebilir.

²⁰⁷ Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 94; Zabehlicky- Scheffenegeger 1996, Taf. 11, 2; Meriç 2003, Pl. XLIX, 1; F13; Rogl 2004, Taf. 1, K4.

²⁰⁸ Rotroff 2003, Pl. 16, 88; Doksanaltı 2006, K66a, Çiz. 174, Jones 1950, Fig. 196, 556; Ellinghaus 1992, 72, Abb. 5.1- 2; Hayes 1991, Fig. XIII, 11- 12; Rotroff 1997, Fig. 95, 174. Gri hamur ve siyah astarlı örneklerin dışında form Korinth'te bulunan İtalyan sigillatoları arasında da görülür. Korinth örnekleri için bkz. Slane 1986, Fig. 8, 37.

²⁰⁹ Rotroff, Sardes'te bulunan parçayı M.Ö. 1. yy. ile M.S. 1. yy. ın ikinci çeyreğine tarihler (Retroff 2003, 233); Efes'de bulunan benzer forma ait tabaklar Augustus Dönemi'ne tarihlenir (Meriç 2003, 80). Hayes, Paphos'ta bulunan örneklerin killeri ile geç ESB tabaklarının killerin aynı olduğunu

D17- D19 no.lu kısa kenarlı servis tabaklarının çapları farklı olsa da form olarak birbirinin benzerleridir. Kenarı dış bükey görünümlü form Efes’de yaygın olarak kullanımdadır²¹⁰, bunun yanı sıra Atina’da da benzer tipte servis tabakları bulunmuştur²¹¹. Olasılıkla Laodikeia’ya Efes’den ithal edilen servis tabakları, Laodikeia’da M.Ö. 1. yy. da kullanımdadır.

3.3.1.3.2. Yüksek Kenarlı Servis Tabakları (Levha XXII: D21- D25)

Bu grup içerisinde değerlendirdiğimiz büyük ölçekli tabakların kenar yükseklikleri genelde 2.5 cm- 2.8 cm. arasında değişiklik gösterir (**D12, D22, D24,**). Grup içerisinde 3.2 cm. lik kenar yüksekliği ile **D23** no.lu parça en yüksek kenarlı tabağı oluşturur. Ağız çapları 30- 32 cm. arasında olan geniş tabakların yükselikleri ile çap ölçüleri arasında herhangi bir oran gözetilmemiştir. Kenar kalınlıkları göz önüne alındığında **D21** ve **D22** no.lu tabakların grup içerisinde yer alan diğer örneklerle oranla daha kalın duvarlara sahip olduğu görülür. Ayrıca tüm geniş tabaklar içerisinde Kat. No. **D24** tondoyu çevreleyen oluk şekilli iki bant çizgi ile süslenen tek tabaktır. **D21** no.lu kenar parçası kenar kalınlığına bakıldığında grup içerisinde yer alan diğer örneklerden oldukça farklıdır ancak kenar yükseklikleri dikkate alındığında grupla bütünlük içerisinde. Bu tipteki büyük servis

ifade ederek bu tipteki servis tabaklarını M.Ö. 1- M.S. 1. yy. a tarihler(Hayes 1991, 8); Tarsus’da bulunan benzer servis tabağı “*Samian Ware*” grubu altında ele alınır (Jones 1950, 253); Atina örnekleri ise M.Ö. 1. yy. ın ikinci yarısına tarihlenir (Rotroff 1997, 35).

²¹⁰ Zabehlicky- Scheffenegeger 1996, Taf. 11, 1; Rogl 2005, Taf. II, K10- K11.

²¹¹ Rotroff 1997, Fig. 95, 1575.

tabaklarının kaidesi olabilecek bir parça, Asopos Tepesi kazı çalışmalarında bulunmuştur (**D25**).

Laodikeia’da bulunan yüksek kâseler tüm bu örnekler göz önüne alındığında, Efes tabakları ile çap ve biçim olarak büyük benzerlik içerisindedir. Ancak, hamur ve astar özellikleri incelendiğinde **D21- D23** no. lu örneklerin homojen özellikler gösterdiklerini söyleyebiliriz. Olasılıkla Laodikeia’da üretilen servis tabakları Efes servis tabaklarının imitasyonu şeklinde yorumlanabilir. Yukarıda bahsedilen her üç örneğin de astarı 2.5 Y 5/3 açık yeşilimsi kahverengindedir (light olive brown). Hamur yapıları da benzer olan parçaların içerisinde yoğun olarak küçük kireç parçacıkları ve çok sayıda gözenek görmek mümkündür. Mika oranı ise bazı parçalarda çok nadir olarak görülür. Adı geçen bu üç parça haricindeki örnekler, yoğun mika katkılı hamurları ve metalik siyah astarlarıyla Efes üretimi olmalıdırlar.

İnce duvarlı ve yüksek kenarlı bu tip geniş tabaklara benzer formlara genelde kırmızı astarlı sigillatolar arasında rastlanır²¹². Bunun yanı sıra siyah astarlı örnekler sıklıkla Orta ve Kuzey İtalya ile Avusturya’da yer alan yerleşmelerde görülür²¹³ ve bu tabaklar Campana A ve B grubu ile karşılaştırılarak M.Ö. 2- 1. yy. lara tarihlenir²¹⁴. Anadolu’da bulunan örneklere bakıldığında Tarsus’da Helenistik-Roma tabakasında tespit edilen benzer bir tabak bulunmuştur²¹⁵. Efes’te bulunan yüksek kenarlı büyük tabakların çapları 26- 38 cm. arasında değişiklik gösterir, formun benzerleri Samaria’da bulunan ve M.S. 1. yy. başına tarihlenen Pompei Kırmızı

²¹² Kenyon 1957, Fig. 68, 10- 11 (Pompei Kırmızı Astarlıları).

²¹³ Capena: Roth 2006, Fig. 2, 1; Fig. 1, 3; Magdalensberg: Migotti 1989: Tab. 3, 3.

²¹⁴ Roth 2006, 128; Migotti 1989, 26.

²¹⁵ Jones 1950, 239, Fig. 190, A.

Astarlıları ile karşılaştırılır²¹⁶. Efes'te bulunan siyah astarlı tabaklar genel anlamda M.Ö. 2- 1. y.y. lardan başlayarak, Erken Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar tarihlenir ve daha dar bir tarih olarak ta M.Ö. 1. yy. başı ile ortası önerilir²¹⁷.

Laodikeia'da bulunan yüksek kenarlı tabaklardan **D24** no.lu parça Efes ithali olması nedeniyle grup içerisinde yer alan diğer örneklerden belki biraz daha önceye tarihlenebilir, ancak diğer örnekler M.Ö. 1. yy. ın ortasına ait olmalıdır.

3.3.1.3.3. Dışa Çekik Kenarlı Tabaklar (Levha XXIII-XXIV: D26- D35):

Ağız kenarında görülen hafif dışa çekiklik nedeniyle aynı grup altında toplanan parçalarda formlar küçük farklarla birbirinden ayrılır (**D26- 35, D48**). Genel olarak dik ya da hafif eğik kenarlı, dışa çekik kenarlı formun çapları 20-41 cm. arasında değişiklik gösterir. Bunlar arasından **D29, D35** ve **D48** no.lu tabaklar 20-22 cm. lik ağız çapları ve ince cidarları ile bir grup altında toplanabilir. İkinci grup olarak ise ağız çapları 24- 33 cm. (**D26- D28, D31- D32, D34**) olarak ölçülen servis tabakları gelir. Kat. No. **D32**'de kenar iç yüzünde kazıma şeklinde alt alta iki bant çizgi tüm kenarı çevrelerken, **D26** ve **D27**' de kenar iç yüzünde kazıma şeklinde tek bant çizgi yer alır. Kat. No. **D31** de bu kez kazıma daha yüzeysel olarak yapılmıştır. **D29** no.lu tabağın ağız kenarı üzerinde rulet süsleme yer alır. **D28** no.lu örnekte ise rulet süsleme bu kez ağız kenarı üzerinde ve dış kenar altında görülür. Grup altında değerlendirilen tabak ve servis tabakları biçimsel olarak birbirlerinden farklı özelliklere sahip olsalar da genel anlamda form olarak bir bütünlük içerisindedirler. Bazı örneklerde ağız kenarındaki dışa çekiklik fazlayken (**D26- D27, D32- D33**)

²¹⁶ Rogl 2004, Taf. II, K10- K11.

²¹⁷ Rogl 2004, 212.

bazı örneklerde daha normal ölçülerde olup (**D28- D31**) bunun tam tersi olarak bu alanın oldukça dar tutulduğu tabaklar da buluntular arasında yer alır (**D34- D35**).

Grupta yer alan parçaların büyük çoğunluğu siyah veya koyu kahverengi astarlı olup tam profil veren **D34** no.lu parçada astarın tabağın iç ve dış yüzünde muntazam olarak uygulanmasına rağmen, tondo alt kısmında uygulanmadığı görülür. Genel olarak yoğun mika katkılı parçalar olasılıkla Laodikeia'ya, Efes'ten ithal edilmiş olmalıdırlar (**D26- D27, D29, D32- D35**).

Kataloga alınan dışa çekik kenarlı kâseler arasında **D28, D30** ve **D31** no.lu tabaklar astar ve hamur özellikleri dikkate alındığında gruptaki diğer parçalardan farklılık gösterirler. Her üç örneğin hamur yapısı yumuşak dokulu ve yoğun olarak kireç katkılıdır. Aynı şekilde bu üç parçanın astar renkleri de 2.5 Y 5/3 açık yeşilimsi kahverengi(light olive brown) ve 2.5 Y 3/1 koyu gri(very dark gray) ile birbirine benzer özelliktedir.

Form gri hamurlu kaplar içerisinde diğer merkezlere oranla Laodikeia'da fazla sayıda bulunmuştur ve bu çalışmada kataloga alınan 10 parça ile temsil edilir.

Benzer formda örnekler Efes²¹⁸ ve Paphos'da²¹⁹ ele geçmesine rağmen formun varyasyonları açısından Laodikeia'da bulunan bu tipteki servis tabakları çeşitlilik gösterir.

Efes örnekleri M.Ö. 1. yy. ortasına tarihlenirken²²⁰, Paphos'ta bulunan tek parçanın Arretine Sigillataları ile paralellik gösterdiği belirtilerek, M.S. erken 1. yy. a tarihlenir²²¹.

²¹⁸ Rogl 2004, Taf. 2, K12; Zabehlicky- Scheffenegger 1996, Taf. 11. 5.

²¹⁹ Hayes 1991, Fig. XIII, 10.

²²⁰ Rogl 2004, 214.

Biçimsel olarak ilk grupta incelenen kalın kenarlı büyük servis tabaklarından ayrılan ve daha çok Sigillata formları ile benzerlik gösteren bu tipin bazı varyasyonlarına DSB Grubu içerisinde Augustus Dönemi'nde rastlanır²²².

Laodikeia'da bulunan dışa çekik kenarlı tabak ve servis tabaklarını diğer merkezlerde bulunan benzerleri ile karşılaştırarak Efes üretimi olan parçaları M.Ö. 1. yy. a, Laodikeia'da üretilmiş olabilecek parçaları da en geç M.S. 1. yy. ın ilk çeyreğine tarihlemek uygun görünmektedir.

3.3.1.3.4. Oluklu Kenarlı Tabaklar (Levha XXV-XXVI: D36- D50)

Gri hamurlu tabak ve servis tabakları içerisinde Laodikeia'da yürütülen kazı çalışmalarında en fazla sayıda bulunan formdur. Grupta yer alan parçaların ortak özelliği ağız kenarlarının üst bölümde oluk şeklinde betimlenmiş olmasıdır. Genelde hafif eğik dışbükey duvarlı tabakların yassı şekilli dibe geçişi yumuşaktır.

Ağız çapları 20-40 cm. arasında değişen ve bu nedenle tabak ve servis tabakları olarak ayrılan parçalar arasında bir gruplama yapıldığında; ağız çapları 20-26 cm. ve 29- 40 cm. olmak üzere iki grup altında değerlendirilebilir.

D49 no.lu parça, 0.4 cm. lik ince cidarı ile dikkat çekerken bunların dışında kalan parçaların cidar kalınlıkları 0. 6-1.1 cm. gibi ölçülerle birbirine yakındır.

Astar özelliklerine bakıldığında genelde kahverengi-gri (**D36, D40, D41, D43, D45, D47, D50**) yaygın olmakla beraber bunun dışında siyah ve siyahımsı-gri renkli metalik astar (**D37, D38, D42, D44, D49**) ve kızıl-kahve (**D39, D46**) gibi renklerde astarlamada kullanılmıştır.

²²¹ Hayes 1991, 11.

²²² Hayes 1991, 56, Form 16, Tav. XII, 9.

Oluklu kenarlı tabakların hamur dokusuna baktığımızda bir grup örnekte hamurun yoğun olarak gümüş renkli mika katkılı olduğu görülür (**D39, D46, D50**). Bunların dışında kalan parçaların birçoğunda hamur yapısı nadir olarak mika katkılıdır, ancak kireç parçacıkları hemen her örnekte karşımıza çıkar.

Anadolu’da Helenistik ve Erken Roma İmparatorluk Dönemi yerleşmelerinde çok fazla ön plana çıkan bir form olmamakla birlikte Laodikeia’da çok sayıda ele geçmeleri formun yerel atölyelerce ortaya konan bir repertuarın ürünü olduğunu ya da tüm oluklu kenarlı servis tabaklarının tek bir merkezden ithal edildiği görüşünü ön plana çıkarır. Ancak buluntu sayısı göz önüne alındığında ve parçaların birçoğunun ortak hamur ve astar özellikleri göstermeleri nedeniyle yukarıda bahsi geçen ilk görüş biraz daha ön plana çıkmaktadır.

Oluklu kenarlı tabak ve servis tabaklarının form olarak benzerleri Tarsus/Gözlükule’de bulunmuştur²²³. Krem-kırmızı hamur ve devetüyü astarlı Tarsus örnekleri Helenistik ve Roma tabakalarının orta seviyesinde bulunmuştur²²⁴. Efes Yamaç Evler’de sürdürülen kazılarda da benzer formda parçalar bulunmuş ve tava olarak değerlendirilmişlerdir²²⁵. Atina’da ele geçen ve Laodikeia’da bulunan tabaklarla aynı formdaki kiremit-kırmızı hamurlu²²⁶ seramiklerin dış yüzeyinde yoğun ateş etkisiyle deformasyonlar tespit edilmiştir ki bu yüzden adı geçen grup

²²³ Jones 1950, Fig. 190, B ve Fig. 190, 352.

²²⁴ Jones 1950, 239.

²²⁵ Ladstätter 2005, Taf. 162, K250- K252.

²²⁶ Rotroff 2006a, 318- 319.

tava (*Orlo Bifido Pan*) başlığı altında değerlendirilmiştir²²⁷. Sicilya’da, Morgantina’da ortaya çıkarılan Presigillata olarak adlandırılan kırmızı astarlı bir grup servis tabağında da hemen hemen aynı formlar takip edilebilir²²⁸. Mısır’da sürdürülen Naukratis/Kom Hadid kenti çalışmaları da Geç Helenistik Dönem’e tarihlenen pişirme kabı olarak kullanılmış benzer formda parçalar bulunmuştur²²⁹.

Oluklu kenarlı kâselerin benzerlerine rastlanan farklı yerleşim biriminde bulunan parçaların hamur ve astar özellikleri Laodikeia örneklerinden oldukça farklıdır. Ancak kesin olan bir husus formun pişirme kaplarından türeyen bir tip olduğudur. Laodikeia örneklerinin hiçbirisinde oluklu kenarlı seramiklerin pişirme amaçlı olarak kullanıldığını söyleyebileceğimiz herhangi bir kanıt yoktur. Büyük olasılıkla *Orlo Bifido* olarak bilinen tava ya da pişirme kaplarından türeyen formun Laodikeia yerel atölyelerinde taklit edilmesiyle servis tabağı olarak kullanımlarına devam edilmiştir.

Laodikeia’da bulunan oluklu kenarlı seramikler arasında bazılarının Asopos Tepesi’nde belirli bir stratigrafi içerisinde ele geçmesi, bu kapların tarihlenmesi konusunda aydınlatıcı bilgiler vermektedir. **D37** no.lu oluklu kenarlı parçayla beraber bulunan **D60** no.lu gri hamurlu ve siyah astarlı seramik 10 cm. lik kaide çapı ile

²²⁷ Rotroff 2006a, Fig. 89, 699- 707. Atina’da bulunan tavalar Rotroff tarafından *Pan* Form 6 başlığı altında değerlendirilmiş ve gruptaki tavalar M. Ö 150- 110’dan başlayarak M.Ö. 20- M.S. 10 arasına tarihlenen farklı kontextlerde ele geçmiştir. Rotroff yayınında Atina dışındaki birçok buluntu merkezinde vermiştir(Rotroff 2006a, 193) .

²²⁸ Stone 1983, ill III, 3. Laodikeia’da bulunan servis tabakları ile aynı tipte olan Presigillatanın bulunduğu tabakada L. Flaminus Chilo (M.Ö. 43) ve Marcus Cato Dönemi’ne (M.Ö. 47- 46) ait iki sikke bulunmuştur.

²²⁹ Berlin 1998, Fig. 2. 32, 11.

M.Ö. 1. yy. ortasına tarihlenen alçak kalın kenarlı servis tabaklarının yaklaşık 19- 20 cm. lik kaide çapından oldukça farklı ölçülere sahiptir. Yine bu tabakada bulunan bir başka gri hamurlu tabak parçası ise **D55** no.lu dik kenarlı tabak kenarıdır. Dolayısıyla oluklu kenarlı kâselerle, dik kenarlı tabakların hemen hemen aynı tarihlerde kullanımda olduğunu, oluklu kenarlı seramiklerin üretim başlangıç tarihi olarak ta M.Ö. 2. yy. sonu- M.Ö. erken 1. yy. ı önerilebilir.

3.3.1.3.5. Şekillendirilmiş Kenarlı Tabaklar (Levha XXVII: D51- D54)

Şekillendirilmiş kenarlı olarak isimlendirilen geniş çaplı servis tabaklarının kenar profilleri birbirinden farklıdır. Kenarları genelde hafif kalınlaştırılmış servis tabaklarının çapları 31- 36 cm. arasında değişiklik gösterir. Astar rengi diğer gruplarda bulunan seramiklere oranla daha koyu gri- siyah renkte olup, hamur bazen kireç, bazen mika katkılı olup, sertliği değişiklik gösterebilmektedir.

Ağız kenarları oldukça yatay pozisyonda olduğundan kenar üzerinde genelde baskı ile yapılmış bezemeler görülür (**D51- D52**) ancak bezemesiz örneklerde buluntular arasında yer alır (**D53**). **D51** no.lu tabağın kenarı üzerinde bant şeklinde iki sıra halinde rulet süsleme görülürken, **D52** ve **D54** no.lu parçaların kenar üst bölümüne baskı ile İon-chymationu yapılmıştır.

Kenarı şekillendirilmiş profile sahip servis tabaklarının yayılım alanı geniştir. Levant'tan, Kıta Yunanistan'a kadar farklı merkezde ele geçen bu tipteki seramikler, form olarak birbirlerine oldukça yakın olsalar da kenar uç kısmındaki varyasyonlar dikkat çekici ölçüdedir.

Tel Anafa'da bulunan şekillendirilmiş kenarlı tabakların Bergama kökenli olabileceği üzerinde durularak, M.Ö. 2. yy. ın ikinci yarısına tarihlenmiştir ²³⁰. Hama'da bulunan gri hamurlu bu tipteki seramikler DSA grubu içerisinde Form 3 altında incelenir, ancak bu tarihin daha erken bir tarihe çekilmesi gerekliliği vurgulanır²³¹. Kıta Yunanistan'daki buluntular Korinth'te ele geçmiştir. Yuvarlatılmış kenarlı Korinth örneği 1. yy. a tarihlenir²³². Anadolu'daki örnekler Antiocheia ve Efes'de bulunmuştur. Antiocheia'da bulunanlar için Geç Helenistik Dönem, Efes buluntuları içinse M. Ö 1. yy. ortası önerilmiştir²³³.

Laodikeia'da bu tipte üç tabak bulunmuştur. Servis tabaklarının tamamı kenar-gövde profiline ait olup hamur ve astar özellikleri dikkate alındığında Efes üretimi seramiklerle yakın benzerlik gösterirler. Dolayısıyla Laodikeia'da bulunan şekillendirilmiş kenarlı servis tabakları M.Ö. 1. yy. a ait Efes imalatı seramikler olmalıdırlar.

²³⁰ Slane 1997, Pl. 32, FW 531, 365- 366.

²³¹ Hama III. 2, Fig. 33, 3.3, 80.

²³² Slane 1986, Fig. 11.64, 310.

²³³ Waage 1948, Pl. XI, GW2, 60; Zabehlicky- Scheffenecker 1996, Taf. 18, 62; Rogl 2004, Taf. 2, K15, 214.

3.3.1.3.6. Diğer Formlar (Levha XXVIII: D55- D60):

Yukarıda belli başlıklar altında değerlendirilen gri hamurlu seramiklerin dışında şimdiye kadar yapılan kazılar dâhilinde farklı formlarda ancak sayıca az olan buluntular diğer formlar başlığı altında değerlendirilmiştir.

a) Dik Kenarlı Tabak:

Laodikeia’da bulunan gri hamurlu seramikler arasında nadir olarak bu tipte tabak formu bulunmuştur. **D56** no.lu parça genel görünüm itibariyle dik kenarlı, yayvan gövdeli ve duvarları kaideye doğru daralan bir formdadır.

Asopos Tepesi’nde bulunan **D55** no.lu benzer formdaki başka bir tabakta ise ağız kenarından gövde duvarına geçiş daha yumuşak bir profille verilmiştir. Dik kenarlı bu iki tabağın ağız çapları 19- 22 cm. dir. Dik kenarlı tabak kenarı ile aynı tabakada bulunan **D60** no.lu kaide olasılıkla bu tipteki tabakların kaidesini oluşturmaktadır.

Campana B grubu kapları içerisinde M.Ö. 2. yy. ın ortalarına tarihlenen benzer formda tabaklar görmek mümkündür²³⁴. Her ne kadar Atina Agorası’nda bulunan dik kenarlı tabağın²³⁵ Atina’ya Anadolu’dan gelmiş olabileceği düşünülse de²³⁶, Bergama²³⁷, Efes²³⁸ ve Tel Anafa²³⁹ dışında daha çok tespit edilen az sayıdaki buluntu haricinde genel anlamda Anadolu’da bu tipin çok yaygın olmadığı görülür.

²³⁴ Morel 1986, 473, Fig. 15, 80.

²³⁵ Rotroff 1997, Fig. 97, 1605; Atina Agorası’nda M.Ö. 1. yy. ın ilk çeyreğine tarihlenen bir başka örnek için bkz. Hayes 2008, 59, Fig. 28, 901.

²³⁶ Thompson 1934, Fig. 116, E154.

²³⁷ Ziegenaus- De Luca 1968, 149, Kat. 311(12), Taf. 53, 66.

Laodikeia’da bulunan az sayıdaki form içerisinde **D55** no.lu kenar- gövde parçası Asopos Tepesi’nde belirli bir stratigrafi içerisinde bulunmuştur. Yaklaşık 1 m. lik toprak tabakası içerisinde alçak ve yüksek kalın kenarlı servis tabakları, şekillendirilmiş kenarlı tabaklar ve oluklu kenarlı tabaklardan oluşan buluntu topluluğunun en alt seviyesinde ele geçmiştir.

Yukarıda ele alınan oluklu kenarlı tabaklarla hemen hemen aynı tarihlerde kullanım gören ancak onlardan biraz daha erken üretildiğini düşünecek olursak, Laodikeia’da bulunan dik kenarlı tabaklar için M.Ö. 2. yy. sonu uygun görünmektedir.

b) Mastos (Parapolik Kâse):

Kat. No **D57**’de yer alan mastos ya da parabolik kâseye ait kenar ve gövdeden oluşan bir parçanın, ağız kenarı oldukça ince olup gövde iç duvarında alt alta kazıma şeklinde iki yatay bant yer alır. Doğu Bizans Kapısı, Kuzey Kule’de bulunan kâsenin hamuru kırmızı renkli olup sert, sık dokulu ve katkısız bir yapıdadır. Astar yarı mat ve yarı kaygan siyah renklidir.

Atina Agorası’nda²⁴⁰ ve Halikarnassos’ta bulunan örneklerin her ikisi de M.Ö. 2. yy. ın ilk çeyreğine tarihlenir. Halikarnassos örneği, Laodikeia’da bulunan mastos ile oldukça benzerdir²⁴¹. Laodikeia’da şu ana kadar gerçekleştirilen kazılarda çok

²³⁸ Gassner 1997, 47, Taf. 6, 112- 113.

²³⁹ Slane 1997, Pl. 28, FW 465.

²⁴⁰ Rotroff 1997, Fig. 20, 328.

²⁴¹ Vaag- Norskov- Lund 2002, 201, K94.

nadir olarak karşımıza çıkan mastosun oldukça yakın benzerleri Efes kazılarında bulunmuştur²⁴².

Gassner, Efes örneklerini Batı Yamacı tekniği ile bezenen kap formlarıyla ilişkilendirir ve bu doğrultuda da M.Ö. 3- 1. yy. arasına tarihler²⁴³. Efes kazılarında bulunan bir başka mastos ise M.Ö. 1. yy. malzemeleriyle beraber değerlendirilir²⁴⁴. Slane, Samaria'da bulunan mastoslardan sadece siyah astarlı olanların erken tarihli olabileceğini, aynı formdaki diğer buluntuların kırmızı astarlı olduğunu belirtir²⁴⁵. Samaria'da bulunan siyah astarlı mastos, M.Ö. 110- M.Ö. 80 arasına tarihlenen tabakada tespit edilmiştir²⁴⁶. Tarsus'da bulunan mastos kenar parçası yerel astarlı seramikler başlığı altında irdelenmiştir ve Orta-Geç Helenistik tabakalarda bulunmuştur²⁴⁷.

Dik kenarlı kâse Doğu Bizans Kapısı'nın yanında yer alan Kuzey Kule'nin temelleri altında kalan ve duvarlarında fresklerin yer aldığı bir mekânda bulunmuştur. Duvar fresklerinin Pompeii IV. Stili'ne benzemesi ve mekânın zeminde yoğun kül ve karbonlaşmış ahşap parçalarının bulunması, buradaki olası tahribatın M.Ö. 27 yılında yaşanan deprem sonucu meydana geldiğini düşündürür²⁴⁸. Tüm bu veriler göz önüne alındığında Helenistik Dönem içinde farklı merkezlerdeki

²⁴² Gassner 1997, Taf. 7, 123- 124; Ladstätter- Lang- Auinger 2001, Taf. 50, 36;

²⁴³ Gassner 1997, 49.

²⁴⁴ Ladstätter- Lang- Auinger 2001, 76.

²⁴⁵ Slane 1997, Pl. 3, FW 30- 31.

²⁴⁶ Slane 1997, 24, Fig. 11.

²⁴⁷ Goldman 1950, Fig. 125, No. 114.

²⁴⁸ Şimşek 2007, 109.

tarihler değişebilmekle beraber Laodikeia’da bulunan örnek formun son kullanım evrelerine M.Ö. 1. yy. a tarihlenmek olanaklı görünmektedir.

c) Ayaklı Kâse:

Kat. No. **D58** tam profil veren derin, hafif içe dönük ve dik kenarlı kâse parçası metalik görünümlü, kaygan yüzeyli ve siyah astarlıdır. Hamur gri renkli olup, dokusu sert ve seyrek olarak kireç tanecikleri görülebilmektedir. Benzerlerine Bergama²⁴⁹ ve Atina’da²⁵⁰ rastlanan ayaklı ve yarım küre gövdeli kâsenin Laodikeia’da çok fazla tercih edilmeyen bir form olduğu mevcut buluntular dâhilinde söylenebilir. Atina’da bir sarnıç içinde bulunan kâse, M. Ö 1. yy. ın erken safhasına tarihlenirken²⁵¹, Bergama’da bulunan kâse için de yaklaşık aynı tarih M.Ö. 100 önerilmiştir²⁵². Form itibariyle aynı ancak kırmızı astarlı kâseler birçok merkezde M.Ö. 1. yy.- M.S. 1. yy.’ın ilk yarısına tarihlenmiştir²⁵³. Laodikeia’da bulunan ayaklı kâse, diğer merkezlerde bulunan benzer örneklerin göz önüne alınmasıyla M.Ö. 1. yy. a tarihlenebilir.

²⁴⁹ Schaffer 1968, Taf. 4, C. 20.

²⁵⁰ Thompson 1934, 396, Fig. 84, E46, Fig. 117, E46.

²⁵¹ Thompson 1934, 394.

²⁵² Schaffer 1968, 38.

²⁵³ Tarsus: Jones 1950, 175, Fig. 137, No. 271; Samaria: Crowfoot - Crowfoot- Kenyon 1957, 291, Fig. 65, 1- 2;

d) Testicik:

D59 no.lu bir testiciğe ait ağız boyun ve omuz parçasından oluşan form Laodikeia’da tek örnekle temsil edilir. Aynı tipte olmasa da benzer formda olan Augustus Dönemi’ne tarihlenen gri hamurlu ve siyah astarlı testi ve testicikler Efes, Tel Anafa ve Samaria gibi kentlerde de bulunmuştur²⁵⁴. Laodikeia’da bulunan testicik parçası karışık bir tabakadan geldiğı için bu kentlerde yapılan tarihleme esas alınabilir.

²⁵⁴ Mitsopoulos- Leon 1991, 81, Taf. 104, F 61; Slane 1997, FW 529.

3.4. BATI YAMACI TEKNİĞİNDE SÜSLENMİŞ SERAMİKLER

(Levha XXIX- XXXII: E1- E15):

Helenistik Dönem'in boyalı kapları içerisinde standardın dışında daha ölçülü ve çeşitli süsleme özelliği gösteren Batı Yamacı Kapları²⁵⁵, İlk kez Atina Akropolü'nün Batı Yamacı'nda W. Dörpfeld'in yaptığı kazılar sırasında ortaya çıkan bir kap grubudur²⁵⁶.

C. Watzinger, Dörpfeld'in kazılarda bulduğu malzemeyle birlikte müzelerden topladığı benzer vazoları da yayınlarak literatüre “Batı Yamacı Seramiği”(Westabhang Keramik) terimini kazandırır²⁵⁷. Sonraki araştırmalarda ele geçen malzemede bu isimle anılsada, terimin kap grubundan ziyade süsleme tekniğini ifade etmesi açısından “Batı Yamacı Tekniği” olarak kullanılması gerekliliği üzerinde duran araştırmacılar olmuştur²⁵⁸.

Batı Yamacı Seramiği, öncelikle M.Ö. 4. yy. ın sonuna doğru Kırmızı Figür Vazoculuğu'nda meydana gelen bozulma ile yeni arayışlar içerisine giren Atinalı ustaların, aynı yüzyılda kullanımda olan birçok vazo grubundan etkilenererek, bu vazolarda görülen ikincil süsleri ön plana çıkarmalarıyla ortaya çıkar²⁵⁹. Bu

²⁵⁵ Batı Yamacı terimi, formları ve süsleme repertuarı için bkz. Rotroff 1991: 59-102; Rotroff 1997, 38-71.

²⁵⁶ Dörpfeld 1894, 496-509.

²⁵⁷ Watzinger 1901, 50 vd.

²⁵⁸ Rotroff 1997, 39.

²⁵⁹ Batı Yamacı Tekniğinin gelişiminde etkisi olan Kerch Vazoları ve diğer gruplar için bkz. Rotroff 1997: 40- 42 ve Rotroff –Oliver 2003, 37.

etkileşim ve yenilik sonucunda Batı Yamacı Vazoları, M.Ö. 3. yüzyılın ilk çeyreğinde gelişimini tamamlayarak yaygın bir kullanım görür²⁶⁰.

Grubun Anadolu'ya gelişi M.Ö. III. yy. ortalarını bulur ve üretimlerine M.Ö. 2. ve 1. yy. a kadar devam edilir²⁶¹. Tüm Akdeniz havzasında büyük beğeni ile kullanım gören Batı Yamacı Seramikleri birçok merkezde ithal ve yerel üretim taklit seramikler olarak yaygın biçimde kullanım görür²⁶².

Bu kap grubunun en önemli özelliği kabın siyah astarı üzerine portakal sarısı veya beyaz boya ile yapılan bitkisel süslemelerin dallarının kazıma tekniği ile verilmesidir.

Son yıllarda yapılan kazılarla, Atina dışındaki bazı merkezlerin Batı Yamacı Tekniği'nde vazolar imal ettikleri öncelikli olarak Bergama daha sonra da Efes'de ele geçen buluntularla ortaya konulmuştur²⁶³. Bu üretim merkezlerinden Bergama hem kap formu hem de bezeme çeşitliliği açısından Efes'den daha üretken bir görünümündedir, buna paralel olarak Bergama üretimi Batı Yamacı Seramiği'nin tespit

²⁶⁰ Rotroff 1991, 60.

²⁶¹ Behr 1988, 102.

²⁶² Antiocheia: Waage 1948, 28, Fig. 8. 1-14; Tarsus: Jones 1950, 158- 163; Samaria: Crowfoot, Kenyon vd., 1957, 225, 236- 239, Fig. 39. 1, Fig 44; Bergama: Schafer 1968, 45- 63; Eretria: Metzger 1969: 18- 23; Hama III.2: 21, Fig. 11. 95; Samos: Rölle- Kastenbein 1974, 153- 155, abb. 246- 250; Efes: Mitsopoulos- Leon 1991, 32- 74; Gassner 1997, 59- 69; Meriç 2002, 32, taf. 3; Dor: Rosenthal- Heginbottom 1995, 222- 231, fig. 5.8- 5. 12; Sardes, Rotroff- Oliver 2003, 37- 60; Kelenderis, Zoroğlu 2004, 299 vd.; Didyma, Wintermeyer 2004, 140- 141, abb. 1354- 1365. Batı Yamacı Seramiği'nin dağılımı ile ilgili daha geniş bibliyografya için bkz. Rotroff 2002, 102- 108.

²⁶³ Schafer 1968, 45- 63; Behr 1988, 97 vd, taf. 13- 18; Mitsopoulos- Leon 1991, 43; Gassner 1997, 59- 69.

edildiği kentler Batı Anadolu dâhil, Levant'tan, Karadeniz'e geniş bir alanda kullanım görmüştür²⁶⁴. Özellikle Batı Anadolu ve civarındaki kentlere dağıtımı yapan merkezin Bergama olduğu çeşitli araştırmacılar tarafından kabul görmüştür²⁶⁵. Siyah astarlı kapların yanında, kırmızı ve kahverengi üzerine kazıma ile yapılan süslemeler de Bergama ve Efes gibi atölyelerin kullandığı bir tekniktir ve Batı Yamacı kapları ile ilişkilendirilir²⁶⁶. Laodikeia'da bulunan örneklerde bu grup içerisinde değerlendirilmiştir.

3.4.1. Hamur ve Astar Özellikleri:

Laodikeia'da bulunan örneklerin hamurları tüm parçalar göz önüne alındığında üç ana grup altında toplanabilir. Bunlar arasında kahverengi ve tonlarındaki (2.5 Y 5/2, 7.5 YR 4/3 ve 10 YR 5/3) seramikler yoğunluk olarak ön plandadır (**E1, E6, E8-E11, E14- E15**).

Bunun yanı sıra kırmızı ve tonlarına (2.5 YR 6/6-8) sahip hamur rengi dikkati çeken ikinci grubu oluşturur (**E2- E3, E5, E7, E12**). İki örnekte ise 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı renk tespit edilmiştir (**E4, E13**). Hamur içerikleri genelde homojen

²⁶⁴ Rotroff 2002, 102.

²⁶⁵ Rotroff 2002, 99- 100. Rotroff yayınında Attik Batı Yamacı Seramiği'nden daha çok Bergama üretimi Batı Yamacı Seramiği'nin, Batı Anadolu ve Akdeniz'de hâkim olduğunu belirterek, bu iki büyük üretim merkezinin yanı sıra güney ve güney-batıya (Güney Levant) üretim yapan bir başka merkezi de (Ivy Platter) buluntularla ortaya koyarak, üçüncü üretim merkezinin lokalizasyonunun Suriye, Lübnan ya da Güney Anadolu sahil şeridinde bir yerleşim olabileceğini ileri sürer (Rotroff 2002, 101).

²⁶⁶ Wright 1997, 280, pl. 4, FW 32- 34; Rotroff- Oliver 2003, 38.

bir yapıda olup mika hemen her örnekte karşımıza çıkar sert dokulu olan bu seramiklerin bazılarında da kireç parçacıkları dikkati çeker.

Batı yamacı tekniğinde bezenen Laodikeia buluntusu seramiklerin astarlarında renk kahverengi, kırmızı-kahverengi ve siyahtır. E7 no.lu yarım küre gövdeli kâse kenarı parçası metalik görünümlü kırmızı astarıyla diğer örneklerden ayrılır. E1, E9, E15 no.lu parçalarda astar kahverengi- gri renktedir.

Bu beş örnek dışında kalan parçaların hemen hepsi benzer astar renklerine ve yapısına sahiptir. Metalik görünümlü kalın astar iç ve dış yüzde hemen hemen aynı renkte olup kapların dış ve iç yüzeyleri kırmızı ile kahverengi arasında alacalı bir görünüme sahipken bazı örneklerin ağız kenarında bant şeklinde siyah renkli bir kuşak görülür (E2).

3.4.2. Form ve Süsleme:

Laodikeia kazılarında çoğunluğu Asopos Tepesi'nden bulunan ve onbeş örnekle temsil edilen Batı Yamacı tekniğinde yapılan kapların üçü tabak ve kâse (E1- E3) sekizi yarım küre gövdeli kâse şeklindedir. Yarım küre gövdeli kâseler kendi içerisinde ağız kenarları düz (E4- E7) ve dudaklılar (E8- E11) olarak iki tip altında incelenmiştir. Batı yamacı tekniği ile bezeli üçüncü bir form Laodikeia kazılarında şu ana kadar tespit edilen parçalar dâhilinde tek örnekle temsil edilen skyphostur (E12). Bunların dışında kantharos formuna ait iki parça (E13, E14) ele geçen buluntular arasında yer alırken Batı Yamacı tekniğinde bezenen tek kapalı formu lagynos oluşturur (E15).

Laodikeia'da bulunan Batı Yamacı tekniğinde bezenen kaplar genelde küçük parçalar halinde ele geçtiğinden, bu parçalar üzerindeki süsleme kompozisyonun tam

olarak içeriği anlaşılamamakla beraber genelde kazıma ve boyanın bir arada kullanılarak bezemelerin oluşturulduğu görülür.

Eldeki parçaların hemen hepsinde kazıma ile yapılan düz (**E3, E5**) ya da kıvrımlı dallardan (**E2, E4, E6- E11, E13- E14**) çıkan sarmaşık (**E4, E12- E14**) ve zeytin yaprakları (**E3, E5**) betimlenmiştir. Yukarıda süsleme tipleri ayrı ayrı verilen kazıma ile yapılmış kıvrımlı dallardan çıkan asma yaprakları arasında betimlenen meyveler kompozisyonun bütünü oluşturur (**E8, E10- E11**). Bir dala bağlı kalmaksızın, bağımsız olarak bir dizi şeklinde bir biri ardına sıralanan bitkisel süslemelerde betimlemeler arasında yer alır (**E12, E15**).

Yaprakların ve meyvelerin (koruk) yapımında kullanılan renkler, kapların astarla oluşturulan fonu üzerinde kontrast oluşturacak şekilde farklılık gösterir. Boyamada kullanılan renkler kirli beyaz, koyu kahverengi ve siyahtır.

3.4.2.1. İç Yüzü Bezemeli Tabak ve Kâseler: (Levha XXIX: E1- E3)

a) Tabak: (Levha XXIX: E1)

Açık kaplar arasında ağız kenarı dışa çekik bir tabak formu buluntular arasında yer alır. Tabağın iç yüzünde dudak kenarı altında kazıma olarak yapılmış birbirine paralel iki çizgi bulunmaktadır (**E1**). Efes ve Atina'da Batı Yamacı Tekniği'nde yapılan tabak örnekleri bulunmuştur²⁶⁷. Ancak Laodikeia'da bulunan parça form özellikleriyle Sardes'de bulunan bir tabak parçasıyla yakın benzerlik içerisindedir²⁶⁸. Laodikeia ve Sardes'te bulunan bu iki örnek Bergama Atölyeleri'nin form repertuarında görülmez. Batı yamacı tekniği ile bezeli tabak formları Laodikeia

²⁶⁷ Mitsopoulos- Leon 1991, taf. 46- taf. 48; Retroff- Oliver 2003, 48, pl. 28, 191.

²⁶⁸ Retroff- Oliver 2003, 45, pl. 28. 191.

örneklerinden biçimsel olarak farklı olsa da Troia’da da ele geçmiştir²⁶⁹. Laodikeia’da bulunan tabak, buluntu konteksti itibariyle olasılıkla Geç Helenistik Dönem içerisinde değerlendirilmelidir²⁷⁰.

Laodikeia’da bulunan ve benzerine Sardes’de de rastlanan tabak büyük olasılıkla Efes üretimi olup, M.Ö. 2. yy. ait olmalıdır.

b) Kâseler: (Levha XXIX: E2- E3)

Batı Yamacı seramikleri tipinde Laodikeia’da bulunan bir başka form ise ağız kenarı ince, gövde iç duvarı kazıma ile yapılmış bant şekilli çizgilerle bezeli bir kâse parçasıdır (**E2**). Kat. No. **E2** ile benzer tipteki kâseye form olarak yakın örnekler Efes ve Bergama Kazıları’nda ortaya çıkmıştır²⁷¹. Batı Yamacı tarzında aynı tipte olmasa da yakın örnekler Sardes’te ele geçmiştir²⁷². Bergama’da bulunan benzer tipteki iç yüzü batı yamacı tarzında dekorlu seramikler M.Ö. 2. yy. ortasına tarihlenir²⁷³. Anadolu dışında Tel Anafa’da da benzer iki örnek bulunmuş²⁷⁴ ve Geç Helenistik Dönem’e tarihlenmişlerdir²⁷⁵.

²⁶⁹ Berlin 1999a, Pl. 1, 23- 24, no. 136, 152.

²⁷⁰ Rotroff- Oliver 2003, 44.

²⁷¹ Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 43, B86; Gassner 1997, Taf. 12, 191vd; Lädstätter- Auinger 2001, Taf. 50, 36- 37; Behr 1988, Abb. 12, Kat. Nr. 49- 51.

²⁷² Rotroff- Oliver 2003, Pl. 21, 141, Pl. 22, 145.

²⁷³ Behr 1988, 145- 146.

²⁷⁴ Wright 1997, Pl. 3, FW 30- 31.

²⁷⁵ Wright 1997, 315.

Kat. No. **E3** ile benzer form ve bezeme anlayışı ile hemen hemen aynı tarihlere ait olması gereken Kat. No. **E2** diğer yerleşimlerde bulunan benzer örnekler göz önüne alındığında M.Ö. 2. yy. ortasına tarihlenebilir.

3.4.2.2. Yarım Küre Gövdeli Kâseler: (Levha XXX- XXXI: E4- E11)

Laodikeia’da bulunan dış yüzü batı yamacı tekniğinde bezeli yarım küre gövdeli kâseler form bakımından en yoğun grubu oluşturur. Bu kâseler ağız kenarlarında yer alan küçük şekilsel farklılıklar nedeniyle iki grup altında değerlendirilmiştir.

a) Tip 1: (Levha XXX: E4- E7)

Bu tipte yer alan yarım küre gövdeli kâselerin ağız kenarları ince, gövdeye doğru dışbükey bir kavisle genişleyen, gövdeden sonra kaideye doğru ise daralan bir profile sahiptirler. Bezeme kapların dış yüzünde ağız kenarı altında bir kuşak şeklinde yapılmıştır. Ele geçen örneklerin tamamı kenar ve gövde parçası olduğundan, en azından Laodikeia örneklerinin kaideleri hakkında bir fikre sahip değiliz (**Kat. No E4- E7**).

Ağız çapları 12- 14 cm. arasında değişen kâseler içerisinde **E5** no.lu kâsenin ağız kenarındaki bitişi grupta yer alan diğer parçalara oranla daha diktir.

Birçok merkezde farklı isimler altında değerlendirilen form başta Bergama²⁷⁶ olmak üzere, Efes²⁷⁷, Sardes²⁷⁸ ve Troia²⁷⁹ gibi kentlerde karşımıza çıkar.

²⁷⁶ Schafer 1968, Taf. 9, D 26; Behr 1988: Abb. 13, Kat. Nr. 55- 58, Abb. 14, Kat. Nr. 59.

²⁷⁷ Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 36, B51, Taf. 38, B 57; Gassner 1997, Taf. 11, 178, Taf. 12, 183;

²⁷⁸ Rotroff- Oliver 2003, Pl. 19, 117- 120, Pl. 20, 121- 123.

Efes ve Bergama buluntuları ile benzerlikler ve Asopos Tepesi'nde tespit ettiğimiz tabakalaşma göz önüne alındığında Tip 1 içerisinde değerlendirilen kâseler M.Ö. 2. yy.ın ilk çeyreğine ait olmalıdır.

b) Tip 2: (Levha XXXI: E8- E11)

Bu tipte bulunan toplam dört parça kapların kenar ve gövde bölümlerinden oluşur(E8- E11). Form, Tip 1 ile aynı özelliklere sahiptir ancak bu grupta yer alan kâselerin tamamının dış yüzünde ağız kenarlarında yer alan bir yivle dudak oluşturulduğu görülür. Çapları 11- 13 cm. arasında olan kâselerden E11 ağız kenarından gövdeye doğru ilerleyen profilin daha dik olmasıyla grupta yer alan diğer üç örnekten farklılık gösterir.

Özellikle Kat. No E8 'de metalik astarın yanı sıra kazıma ile yapılmış kıvrık dal süslemesi oldukça kalitelidir. Bu özellikleriyle Efes Atölyeleri'nin üretimi olduğunu düşündüğümüz yukarıdaki kaplardan farklı olarak kırmızı- koyu kahve astarlı bu örneğin benzerleri Bergama'da M.Ö. 2. yy. a tarihlendirilir²⁸⁰. Metropolis'te bulunan örnekler ise formun en erken örneği olarak gösterilir ve M.Ö. 3. yy. ın ilk yarısına tarihlenir²⁸¹. Samos'da ele geçen benzer profilli kâselerin M.Ö.

²⁷⁹ Tekkök vd. 2011. Bu ve bundan sonraki sayfalarda Troia ile ilgili dipnotlarda verilen bilgileri benimle paylaştığı için Sayın Tekkök'e teşekkür ederim.

²⁸⁰ Batı Yamacı Tekniği'nde yapılan Bergama buluntuları Behr tarafından form ve stilistik açıdan çeşitli gruplara ayırmıştır (Behr 1988, 97 vd, taf. 13- 18). Bu gruplar içerisinde “dış yüzü süslemeli kâseler” (*Becher mit Außendekor*) başlığında değerlendirilen yarımküre gövdeli ve dış yüzlerinde genelde ince kanal bulunan kâseler M.Ö. 2. yy. a tarihlenmiştir (Behr 1988: 148- 149).

²⁸¹ Gürler 1994, 26, Çiz. 10, no. 36.

erken 2. yy. a tarihlenen Bergama üretimi mallar olduğu ileri sürülmüşse de²⁸², daha sonraki araştırmalarda bu seramiklerin Bergama değil Efes kökenli olduğu tespit edilmiştir²⁸³.

Laodikeia örnekleri Behr'in "*Phase I Variation A (1. Evre A Tipi)*" isimli grubunda yer alan parçalar ile benzerlik gösterir²⁸⁴. Asopos Tepesi'ndeki buluntu tabakaları göz önüne alındığında **E8** ve **E9** no.lu parçalar 288.36/288.27 m. derinlikte aynı tabaka içersinde bulunurken, **E10** no.lu kâse parçası 287.95/287.85 m. kot seviyesinden diğer iki parçadan yaklaşık yarım metre daha derinde bulunmuştur.

Asopos tepesindeki diğer buluntu grupları da göz önüne alındığında Laodikeia'da bulunan ikinci tipteki kâseler, Tip 1' e göre biraz daha geç bir tarihe M.Ö. 2. yy.'ın ilk yarısına ait olmalıdır.

3.4.2.3. Skyphos: (Levha XXXII: E12)

Laodikeia kazılarında skyphos formunda ele geçen tek örnek **E12** no.lu ağız kenarı ve gövde parçasıdır. Gövdenin alt kısmında yer alan tutamağın gövdeye bağlandığı bölümdeki kabartma şeklindeki iz, parçanın skyphos olarak değerlendirilmesini gerektirir. M.Ö. 3. ve 2. yy. larda üretildiği düşünülen bu formla Efes ve Bergama gibi üretim yapan merkezlerde sıkça karşılaşılır²⁸⁵.

²⁸² Isler 1978, Nr. 284. 297, 9.

²⁸³ Gassner 1997, 62. Efes buluntusu benzer kâseler için bkz. a. g. e. Taf. 11, 175- 176, Taf. 12, 186- 187; Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 32, B 42, Taf. 33, B 41, B 43, B 46, Taf. 35, B 49.

²⁸⁴ Behr 1988, 147, 149- 150, Kat. Nr. 55- 59, abb. 13. 53- 58.

²⁸⁵ Schafer 1968, 47- 48, D26, Taf. 9- 10; Behr 1988, 150, Fig. 14; Mitsopoulos- Leon 1991, 36- 37, 46- 47, B 30- B 38, Taf. 28- 32; Liko 2001, Taf. 57, 48.

Laodikeia örneği 7 cm. lik ağız çapı ile oldukça küçük boyutlarda olup bu yüzden yarım küre gövdeli kâselerden ayrı olarak değerlendirilmiştir. Ağız kenarı oldukça incedir. Ağız kenarının hemen altında ve gövdenin üst bölümünde yer alan üç yivin sınırlandığı kuşak şeklindeki alana bitkisel süsleme yerleştirilmiştir. Batı yamacı tekniğinde bezenen formun benzerlerine başta Efes olmak üzere Bergama, Sardes, Troia gibi yerleşimlerde de rastlanır²⁸⁶.

Bu merkezlerde skyphoslar için önerilen tarihler M.Ö. 3- 2. yy. ları kapsar²⁸⁷. Laodikeia’da bulunan skyphos parçası yukarıda irdelenen Batı Yamacı Tekniği ile bezenmiş tabak ve kâse örneklerinin de bulunduğu tabakanın en alt seviyesinde ele geçmiştir. Dolayısıyla skyphos bu parçalardan biraz daha erken M.Ö. 3. yy. sonu- M.Ö. 2. yy. ın başlarına ait olmalıdır.

3.4.2.4. Kantharoslar: (Levha XXXII: E13- E14)

Laodikeia’da bulunan Asopos Tepesi buluntusu iki kantharos, kentin kullanmış olduğu Batı Yamacı Tekniği’nde bezenmiş kap gruplarından bir diğerini oluşturur. Ele geçen her iki örnekte ağız kenarı ve gövdenin bir bölümünden oluşan parçalardır **(E13- E14)**.

²⁸⁶ Efes: Mitsopoulos- Leon 1991: Taf. 28, B 30; Gassner 1997, Taf. 11, 182; Liko 2001, Taf. 57, 48; Bergama: Schafer 1968, Taf. 9, D 26, Behr 1988, Abb. 13, 55- 58; Sardes: Rotroff- Oliver 2003, Pl. 19, 113; Troia: Tekkök 2011.

²⁸⁷ Schafer 1968: Taf. 9- 10, D 26 (M.Ö. 200); Rotroff- Oliver 2003: 38 (Erken Helenistik); Gassner 1997, 62 (M.Ö. 3-2. yy.); Tekkök vd. 2011. Troia’da Mozaik Binası’nda bulunan Batı Yamacı Tekniğinde yapılan skyphoslar yaklaşık olarak M.Ö. 3. yy. ın son çeyreğine tarihlenir.

Ağız kenarından başlayan profil boyuna doğru iç bükey bir dönüşle devam eder, bu noktadan sonra ise karına doğru genişleme başlar. Asopos Tepesi Kazıları'nda farklı derinliklerde bulunan kantharosların ağız çapları 9- 10 cm. arasında değişiklik gösterirken, hamur ve astar özelliklerinin yanı sıra formda görülen benzerlik nedeniyle Laodikeia'da bu formun uzun süre kullanıldığını söyleyebiliriz.

Laodikeia'da form açısından çok fazla karşılaşılmayan bir tip olan kantharoslara birçok merkezde rastlanır. Efes²⁸⁸, Sardes²⁸⁹ ve Troia'da²⁹⁰ bulunan çok sayıdaki kantharos M.Ö. 3- 2. yy. lara tarihlenirken, Bergama buluntusu kantharoslar için önerilen tarih M.Ö. 2. yy. dır²⁹¹. Daskyleion ve Paphos buluntu merkezleri arasında yer alır²⁹².

Laodikeia'da bulunan kantharoslardan **E14** no.lu parça tabaka olarak Asopos Tepesi'nde bulunan bir başka Batı Yamacı tekniğinde bezenen yarım küre gövdeli L.09.AT2.C4.L24.978 no.lu kâse ile aynı seviyede bulunmuştur. Diğer buluntu

²⁸⁸ Mitsopoulos- Leon 1991, 36, Taf. 26- 27.

²⁸⁹ Rotroff- Oliver 2003, Pl. 18, 105- 107.

²⁹⁰ Tekkök vd. 2011. Troia'da Mozaik Binası'nda bulunan Batı Yamacı Tekniğinde yapılan kantharoslar M.Ö. 3. yy. sonuna (M.Ö. 225- 200) tarihlenir.

²⁹¹ Schafer 1968, Taf. 15, D 65. Schafer'in çalışmasından sonra Behr, Bergama'da bulunan yaklaşık 200 kantharos parçasından seçtiği yirmi kantharosu form ve kulplardaki gelişim ve değişimi göz önüne alarak üç evre altında değerlendirmiştir. M.Ö. 3. yy. ın ilk yarısından başlayan ilk evre, M.Ö. 1. yy. ın 2. çeyreğine kadar devam eden üçüncü evre ile son bulur (Behr 1988, 115).

²⁹² Daskyleion buluntuları için bkz. Dereboyu 2003, XLII, BY 24, BY 28, BY 29 ve Pl. XLV, BY 12. Paphos'ta bulunan kantharos M.Ö. 3. yy. a tarihlenmiştir (Hayes 1991, 6, Fig. III, 5).

merkezleri de göz önüne alındığında bu örnek M.Ö. 2. yy. ın ilk çeyreğine tarihlenebilir.

E13 no.lu diğer kantharos parçası ise ağız kenarında yer alan kabartma şeklindeki profil ile daha çok Behr'in yaptığı kronolojide M.Ö. 3. yy. sonundan başlayarak M.Ö. 1. yy. ın 2. çeyreğine kadar uzanan 2. Evre Kantharosları ile çağdaş görünmektedir²⁹³. Asopos Tepesi'nde E14 no.lu kantharostan daha üst kodlarda bulunması nedeniyle M.Ö. 2. yy. – M.Ö. 1. yy. arasına tarihlenebilir.

3.4.2.5. Lagynos: (Levha XXXII: E15)

Laodikeia'da bulunan Batı Yamacı tekniğiyle süslenmiş formlar içerisinde **E15** no.lu bir Lagynosa ait omuz ve gövde parçasından oluşan kabın iç yüzü astarsız, dış yüzü ise bu teknikte yapılan bezeme anlayışı ile boyanmıştır. Parçanın omuz kısmında, altta ve üstte birbirine paralel ikişerli olukların sınırlandırıldığı kuşak içerisinde damla şekilli iki yapraktan oluşan süsleme dizisi görülür. Oldukça kalın koyu kahve- siyah astar üzerine kabartma denilecek kadar kalın bir boya ile bitkisel süsleme yerleştirilmiştir.

Batı Yamacı Seramik repertuarında çok sık karşılaşılmayan bir form olan Lagynosa ait üç parça Daskyleion'da, bir başka lagynos ise Troia kazılarında bulunmuştur. Bu iki parçadan ilki için herhangi bir tarih önerilmezken, Troia buluntusu lagynos, üzerindeki bezemelerden yola çıkılarak M.Ö. 150- 100 arasına tarihlenmiştir²⁹⁴. Bunların dışında yurt dışında bir müzede sergilenen bir örnekte yine Batı Yamacı Tekniği ile bezenen lagynoslara örnek gösterilebilir²⁹⁵.

²⁹³ Behr 1988, 155.

²⁹⁴ Dereboyu 2003, Pl. XLIII, BY 38; Pl. XLIV, BY 40; Pl. XLV, BY 39.

Laodikeia’da Asopos Tepesi kazılarında E15 no.lu lagynos parçası ile beraber aynı kotta bulunan E12 no.lu skyphos, lagynosun tarihlenmesi konusunda önemli bir dayanaktır. Laodikeia’da bulunan Lagynos üzerinde betimlenen bitkisel süsleme, Bergama’da bulunan ve M.Ö. 2. yy. ın ortasına tarihlenen bir skyphosta görülür. Tüm bu veriler ışığında Laodikeia buluntusu lagynos aynı tabakada bulunan skyphostan biraz daha sonraya yaklaşık olarak M.Ö. 2. yy. ın başı ile bu yüzyılın ortasına tarihlenebilir.

Laodikeia kazılarında ağırlıklı olarak tabakalaşmanın takip edilebildiği Asopos Tepesi’nde bulunan Batı Yamacı Tekniği’nde bezemeli seramikler, kentin genel Helenistik Dönem buluntu gruplarına bakıldığında sayıca fazla değildir. Ancak ele geçen seramikler Batı Yamacı Tekniği ile bezenmiş Laodikeia’da kullanılan kap grupları hakkında önemli bilgiler verir. Buna göre kentte bu teknikte bezenen seramikler arasında daha çok yarım küre gövdeli kâseler ve tabaklar ön plana çıkar, ikinci planda ise form açısından ilk iki gruba oranla daha kapalı görünüme sahip skyphos, kantharos ve lagynos tipleri karşımıza çıkar. Bu gruplar içerisinde farklı hamur dokusuna ve farklı astara sahip birkaç örnek dışında buluntular homojendir.

Helenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi boyunca kesintisiz olarak yerleşim gören Laodikeia’da diğer buluntu gruplarından çok sayıda olmasına karşın Batı Yamacı Tekniği’nin uygulandığı seramik sayısının az olması, en azından şu aşamada Laodikeia halkının bu seramikleri ithal olarak kullandığını gösterir.

Öncelikli olarak bu ithalat; zekâ, düşünce ve hayal gücünden yararlanarak tekniği ortaya koyan Atinalı ustaların memleketinden değildir. Ele geçen örnekler

²⁹⁵ Biers 1987, 314, Fig. 10. 46.

kalite anlayışı, hamur ve astar özellikleriyle tekniğin anavatanının ürünlerinden uzak bir görünümündedir.

Batı Yamacı Seramiği, Atina dışında ikincil olarak üretim yapan ve zamanla pazara hâkim olarak Anadolu’da batı ve güneyde bulunan birçok kente Bergama’dan dağılır. Bunun dışında yeri henüz netleşmemiş ancak ele geçen buluntulardan adı geçen merkezin dışında üretim yapan ikinci bir atölyede henüz tam olarak lokalize edilmemiş “Ivy Platter” grubudur. Bu üretim merkezinin ürünleri daha çok Güney Levant’da yer alan kentlerde karşımıza çıkar²⁹⁶.

Batı Anadolu’da yer alan bir başka üretim merkezini oluşturan Efes’de üretilmiş olabilecek iki örnek dışındaki (**E1, E8**), diğer buluntular Bergama Atölyeleri’nin ürünü olmalıdır. Laodikeia’da 2002 yılından günümüze kadar süren kazı çalışmalarında ele geçen arkeolojik, epigrafik ve nümismatik veriler kentin ikili ilişkilerinin ön planda olduğu kent olarak Bergama’yı işaret eder. Laodikeia’da bulunan seramiklerin morfolojik özellikleri de bu bilgileri destekler niteliktedir. Dolayısıyla Laodikeia’da bulunan Batı Yamacı Tekniği’ndeki seramikler büyük olasılıkla Bergama kökenlidir.

²⁹⁶ Rotroff 2002, 102. Atina, Bergama ve “Ivy Platter” atölyelerinin Batı Yamacı Tekniği’nde

üretilmiş seramiklerinin dağılımı için bkz. Rotroff 2002, Fig. 5- 7.

3.5. KALIP YAPIMI KABARTMALI KÂSELER VE KALIPLAR

Helenistik Dönem Vazoculuğu dikkate alındığında tartışmasız bir şekilde dönemin iç içe geçmiş sosyal ve kültürel özelliklerini oldukça açık bir şekilde yansıtan kap grubu Kabartmalı Kâselerdir. Uzun bir süre Megara Kâseleri²⁹⁷ olarak adlandırılan bu gruptaki kâseler yarım küre gövdeli, kulpsuz ve kaidesiz olarak yapılmış ve tüm dış yüzeyi çizgisel, bitkisel ve figürel öğelerle kalıp tekniğinde süslenmiştir. Kabartmalı kâselerin ilk kez ortaya çıktıkları Megara'dan aldıkları isimlerini, bu grubun Akdeniz Havzası'nda birçok antik yerleşimde bulunmasıyla²⁹⁸ üretim yerinin adı geçen şehir dışında birçok bölge ve merkezde de olduğu ortaya konmuştur. Kabartmalı kâseler ile ilgili olarak günümüze kadar birçok bilimsel çalışma yapılmasına rağmen, bu yayınlardan bazıları, süsleme özellikleri dikkate

²⁹⁷ Terim, ilk kez O. Bendroff tarafından kullanılmış olup (Bendroff 1869-83, 117-118) daha sonraki yayınlarda bu ifadenin kastedilen grubu işaret etmediği düşünülerek arayış içine girilmiş, buna müteakip Helenistik Kabartmalı Kâseler (Courby 1922, 277; Schwabacher 1941, 1), Kalıp Yapımı Seramikler (Edwards 1956, 83), gibi ifadeler kullanılmıştır. S. Rotroff, bu gruptaki seramikler için Kalıp Yapımı Kâseler (Retroff 1982, 3) ifadesini tercih etmiş olsa da, bu ifadeyi kapların morfolojik özelliklerini biraz daha ön planda tutarak Yarım Küre Gövdeli Kalıp Yapımı Kabartmalı Kâseler (Retroff 2003, 91) şeklinde değiştirmiştir. Genel anlamda Retroff'un Kalıp Yapımı Kâseler ifadesi kullanıla gelmektedir. Kabartmalı kâselerin antik çağdaki anlamdaş önerileri için bkz. Edwards 1956, 83; Hellström 1965, 19.

²⁹⁸ Waage 1948, 29- 31; Jones 1950, 163- 165; Crowfoot - Crowfoot- Kenyon 1957, 272- 281; Schaffer 1968, 116- 118; Christensen- Johansen 1971, 24- 41; Retroff 1982, 1 vd.; Smetana- Scherrer 1982, 77- 83; Edwards 1986, 389 vd; Negev 1986, 4- 6; Kossatz 1990, 1 vd.; Bouzek 1990, Neuru 1991, 13- 17; Massa 1992, 31 vd.; Gassner 1997, 71- 88; Maslennikov 2001, 89, 92- 93;

alınarak yapılan tasnifleme²⁹⁹ ile bazıları da kronolojinin net bir şekilde ortaya konmasıyla öne çıkar³⁰⁰.

Prototiplerinin metal vazolar olduğu kabul gören bu kapların yapım tekniği hakkında araştırmacılar ayrıntılı bilgiler vermişlerdir³⁰¹. Kısaca çömlekçi çarkında çekilen henüz yaş hamurun içine el ve alet yardımıyla yapılan süslemeler kalıbın kurumasıyla beraber artık üretilecek kabın dış yüzünü bezemek için hazırdır. Kalıbın içine yumuşak halde iken oturtulan kâse iç yüzüne iyice bastırılarak dıştaki kalıbın süslemelerinin kâse dış yüzüne çıkması sağlanır. Daha sonra kalıptan çıkartılan kabın iç ve dış yüzündeki ayrıntılar (ağız kenarı formu, madalyon, sınırlayıcı çizgiler vs.) işlenerek satışa hazır hale getirilir.

Oldukça değerli altın ve gümüşten yapılan metal vazoların ucuz kopyaları olarak değerlendirilen³⁰² bu kaplar hemen hemen tüm Helenistik coğrafyada kullanım görmüştür³⁰³.

²⁹⁹ Her ne kadar Courby'nin yapmış olduğu tasnif (Courby 1922, 328 vd.) kendinden sonra gelen çalışmaların başlangıç noktası olsa da yazarın tarihleme konusundaki hataları ilk kez Atina malzemesini çalışan Thompson tarafından ele alınmıştır. Thompson, Agora'da bulunan kabartmalı kâselerin başlangıç tarihi olarak aynı yerde bulunan sikke buluntularını da göz önüne alarak M.Ö. 3. yy.ın ilk çeyreği sonunu önermiştir (Thompson 1934, 457). Pnyx'de bulunan örnekler ise M.Ö. 3. yy. ortalarına tarihlenir (Edwards 1956, 90). Kabartmalı kâselerin tarihi ile ilgili eski öneriler için bkz. Rotroff 2006b, 358- 359.

³⁰⁰ Edwards 1975, 155; Edwards 1981, 189 vd.; Rotroff 1982, 13; Son olarak Rotroff, Agora'da ele geçen buluntuları mühürlü amphora kulplarının tarihlenmesini göz önüne alarak, kabartmalı kaselerim başlangıcı olarak M.Ö. 224/223 tarihini önerir (Retroff 2006, 363, 376).

³⁰¹ Thompson 1934, 452; Baur 1941, 245- 246; Edwards 1956, 85; Rotroff 1982, 4.

³⁰² Courby 1922; Baur 1941, 229; Siebert 1980, Rotroff 1982, 4.

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâseler başlıca iki form altında gruplanmıştır. Attika tipinde³⁰⁴, derin, duvarları düz ve ağız kenarı dışa doğru yumuşak bir eğimle genişler bir profil izlenirken³⁰⁵, Attika Grubu'nda yer alan formlara oranla daha sonra yapıldığı düşünülen Ion- Efes Tipi'nde (Delos) kâse iç duvarında yer alan kırılma bazen yumuşak bazen de daha sert olabilmektedir³⁰⁶. Ion- Efes Tipi'nin bir başka özelliği ise kâse genişliğinin Attika tipindeki gibi boyuna değil enine doğru genişlemesidir.

³⁰³ Bergama: Schaffer 1968, Taf. 51, K 419/603, MB 570, K 417/556, MB 119; Efes: Mitsopoulos-Leon 1991, 67- 74, Taf. 76- 88; Amorium: Harrison 1991, 224, Fig. 7.4; Milet: Kossatz 1991, 1 vd; Sardes: Rotroff-Oliver 2003, 91- 152, Pl. 60- 113; Metropolis: Gürler 2003, 9- 16, Pl. X, A17-27, Pl. XI- XV, Pl. XVI, D1- 11; Hierapolis: Semeraro 2003, 83- 85, Pl. LII- LV; Daskyleion: Dereboyu 2003, 55- 59, Pl. XLII, Pl. XLIII, K 27- 30; Knidos: Doksanaltı 2003, Pl. XXIX, 1-2, 4; Labraunda: Hellström 1965, 19- 23, Pl. 9- 11, Pl. 34. 94- 160; Halikarnassos: Vaag- Norskov- Lund 2002, 39- 40, Pl. 76, K52- K57, Pl. 77- 78, Pl. 79, K77- 78; Antiocheia: Waage 1948, 29- 30, Fig. 9- 15; Tarsus: Jones 1950, 163- 165, Fig. 128- 131; Paphos: Neuru 1991, 19 vd, Fig. VI-IX; Samaria: Crowfoot - Crowfoot- Kenyon 1957, 272- 281; Hama: Hama III.2, 24- 40; Tel Anafa: Cornell 1997, 417- 418; Tell Gezer: Gitin 1990, 251, Pl. 40. 15, Pl. 44. 15- 16; Dor: Rosenthal- Heginbottom 1995, 209- 217, Fig. 5.3- 5.5, Fig. 5.9- 5.27; Oboda: Negev 1986, 4-7; Kerameikos: Schwabacher 1941, 182- 228, Pl. I- X; Eretria: Metzger 1969, 22- 27, Taf. 22- 27, 41, 41. V1, V21, V12; Delos: Laumonier 1978, 1 vd; Samos: Rölle- Kastenbein 1974, 156- 158, Abb. 194- 195; Korinth: Edwards 1975, 151- 187, Pl. 65- 83; Atina: Rotroff 1982, 2 vd; Pl. 1- 98; Aigina: Smelana- Scherrer 1982, 77- 83, Taf. 45- 49; Nemea: Miller 1984, 184, Pl. 40. b; Stobi: Anderson- Stojavonic 1991, 29- 35, Pl. 18- 19; Olympia: Hausmann 1996, 38- 109, 16- 45; Elis: Rogl 1996, 114- 158; Gindaros: Kramer 2004, 136- 157, Taf. 56- 62.

³⁰⁴ Thompson 1934, 454, Fig. 11b, A. 74.

³⁰⁵ Courby 1922, Fig. 47. 1.

³⁰⁶ Courby 1922, Fig. 47. 2

3.5.1. LAODİKEİA'DA BULUNAN KABARTMALI KÂSELER

(Levha XXXIII- XXLI)

Laodikeia Kazıları'nda seramik buluntular arasında önemli bir grubu da antik kentin hemen hemen tüm sektörlerinde bulunan kabartmalı kâseler oluşturur³⁰⁷. Bu çalışmalarda bugüne kadar çok sayıda parça tespit edilmiş, bunlardan seksen altısı bu tez çalışmasına dâhil edilmiştir. Genişlik ya da yükseklikleri 2 cm. altında olan parçalar ile dönemsel ve stilistik açıdan bir anlam ifade etmeyen parçalar kataloga dahil edilmemiştir.

3.5.1.1. Hamur ve Astar Özellikleri:

Kabartmalı kâselerin hamur yapıları oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir. Bu durum kâselerin yapılışında kullanılan hammaddenin Laodikeia çevresinden elde edilen farklı kil yataklarında mı geldiğini, yoksa bunların başka bir bölgeden Laodikeia'ya ithal olarak mı geldiği sorusunu akla getirmektedir.

Ele geçen malzemelerin büyük bir kısmında gümüş renkli mika katkısı bazen seyrek (**F20, F24, F32, F36, F46, F53, F64, F69**) bazen de yoğun (**F12, F22, F34, F44, F50, F62, F66**) olarak hamurun içinde gözle görülebilir şekilde fark edilir.

Bazı kâselerin hamurlarında ise mikanın yanında seyrek ve yoğun olarak kullanılan iri kireç parçacıkları da görmek mümkündür (**F2, F31, F49, F47**).

Tüm bunların yanında içerisinde katkı maddesi saptanamayan örnekler de sayıca az olmakla beraber buluntular arasındadır (**F11, F14, F15, F26**).

Hamurun içerisinde mika, kum ve kirecin birlikte tespit edildiği örnekler oldukça fazladır (**F4, F41, F42, F48, F56**).

³⁰⁷ Laodikeia'da bulunan kabartmalı kâselerin sektörlere göre sayısal dağılımı için bkz. **Fig. 10**.

İçerisinde muhtemelen demir oksit ihtiva eden bir grup parça dikkat çekici buluntular arasında yer alır **(F35, F61)**.

Sadece mika ve kirecin birlikte tespit edildiği hamur örnekleri en fazla sayıda olanlardır **(F3, F6, F8, F16- F18, F25, F27- F30, F33, F39, F43, F45, F51, F59, F60, F65, F67, F68, F70)**.

Katkı maddesi olarak taşıyıcı olarak düşündüğümüz parçacıklar ihtiva eden tek örnek **(F37)** no.lu parçadır³⁰⁸.

Sonuç olarak Laodikeia kazılarında bulunan kabartmalı kâselerin hamur yapısına baktığımızda malzemenin %85'inin mika ve kireç katkılı olduğunu, %63'ünü sert ve sıkı dokulu bir yapıya sahip olduğunu söyleyebiliriz³⁰⁹.

Kullanılan hamur renkleri pişmeden sonra oldukça geniş bir renk repertuarı sergilese de birbirine yakın tonlar bir bütünlük içerisinde değerlendirildiğinde Laodikeia'da bulunan örneklerin 7.5 YR 6/4, 6/6, 7/4, 7/6 tonlarının % 44'lük bir dilimi, 5 YR 5/6, 6/6, 7/6 tonlarının ise % 40 lık bir dilimi oluşturması önemli bir oranla ortaya çıkar. Bunun dışında 10 YR 8/4, %11 ve 2. 5 YR 5/6 renk tonu da %5 lik dilimlerle temsil edilirler³¹⁰.

Yukarıda değinildiği gibi bu malzemelerin yerel olup olmadığını kanıtlamak amacıyla ortaya koyan bu sayısal veriler kentin diğer sektörlerinde bulunan ve özellikle Geç Roma-Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen malzeme gruplarının hamur yapılarıyla da büyük benzerlik göstermektedir.

³⁰⁸ Kilin içindeki katkı maddelerinin dağılımı için bkz. **Fig. 11**.

³⁰⁹ Bkz. **Fig. 12**.

³¹⁰ Kil renklerinin dağılımı için bkz. **Fig. 13- 15**.

Kabartmalı kâselerin Laodikeia örneklerini astarlama çeşitlerine göre dört farklı grupta toplamak mümkündür³¹¹.

1. Grup: Bu grupta ele geçen malzemeler Batı Tiyatrosu, Asopos Tepesi ve A Evi gibi üç farklı sektörlerde ortaya çıkmıştır. Kabartmalı kâseler arasında sayıca en az (% 4) grubu oluşturan bu kâselerden **(F40)** no.lu parça iç yüzde ve dışta calyx bölümünde 5 YR 4/6(sarımsı kırmızı) astarlıyken; dış yüzde ağız kenarı ve bordürde 5 YR 3/2(koyu kırmızımsı kahverengi) ile astarlanmıştır. **(F39)** no.lu örnekte ise bu kez astarın iç yüzde ve dışta calyx bölümünde 10 R 5/8(kırmızı), dışta gövde üst bölümünde 5 YR 5/6(sarımsı kırmızı) olduğunu görmekteyiz. **(F47)** no.lu parçada Asopos Tepesi'nde bulunan örnekle hemen hemen aynı şekilde astarlanmıştır.

2. Grup: Ele geçen toplam beş örneğin, üçü Batı Tiyatrosu'nda **(F6, F18, F49)** diğerleri ise Kuzey Nekropolü'nde 9 no.lu mezarda **(F11)** bulunmuştur. Dört örnekte dışta görülen alacalı astarlama, tek örnekte kabın iç yüzü ile dışta sadece ağız kenarında görülür **(F49)**. Örneklerin tamamı kırmızı ile kırmızı kahve arasında alacalı bir renk tonuna sahiptir. Tüm kabartmalı kâseler içinde grubun yoğunluğu % 6 ile temsil edilir.

3. Grup: Buluntu yoğunluğu bakımından %17'lik bir dilimi oluşturan bu gruptaki kâselerin özelliği astar renklerinin iç ve dış yüzeyde iki farklı rengin kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Tapınak A Portikosu, Kuzey Nekropolü, Batı

³¹¹ Astarlama çeşitlerine göre sayısal dağılım için bkz. **Fig. 16**.

Tiyatrosu gibi farklı sektörlerde bulunan kâselerin astar renklerinin çoğunlukla 2.5 YR 5/6 (**F34**), 5 YR 4/4 (**F43, F71**) ve 7.5 YR 4/3 (**F22**) 10 R 3/2 (**F71**) olduğu görülürken iki örnekte astarın iç yüzde 5 YR 3/1, dış yüzde 2.5 YR 5/8 olması dikkat çekicidir (**F17, F23**).

4. Grup: Tüm gruplar içerisinde % 73 ile buluntu yoğunluğu açısından en fazla karşılaşılan kâselerin iç ve dış yüzünün aynı astar rengine sahip olması nedeniyle farklı bir grup altında değerlendirilmiştir. Astar renkleri genelde kırmızı ve kahverenginin tonlarında olup 2.5 YR 4/6- 4/8- 5/8- 6/8 (**F21, F26, F27, F67**) ve 7.5 YR 4/3- 5/6 (**F16, F20**), 5 YR 4/3- 4/4- 5/6- 5/8 (**F4, F8, F14, F16**) gibi renk tonlarını görmek mümkündür. Bu grupta örneklerin bir kısmında görülen Gley 1 3/N koyu gri (**F7, F25, F27, F57**) ve 5/N yeşilimsi gri (F15) astarlılar grubun dikkat çekici parçalarıdır.

3.5.1.2. Form: (Levha XXXIII- XXXIV)

Laodikeia’da bulunan örnekler form yapılandırılması ile Efes- Ion Atölyeleri’nin etkisindedir (**F18, F30, F43**). Ağız kenarı Atina ve batı atölyelerinin tersine Efesos- Ionia etkisini gösterecek şekilde ya diktir ya da hafifçe içe döndürülmüştür.

Kabartmalı Kâseler içerisinde ikinci grubu Attik Atölyelerin etkisindeki gövde profili daha düz ve enine daha dar olan kâseler oluşturur (**F53, F49, F61**). Bu grupta yer alan kâseler olasılıkla Attik Atölyeler’in ürünlerini taklit eden yerel ürünler olmalıdır.

Üçüncü grup ise yine Attik Atölyelerin etkisinde yapılmış olmasına rağmen, Attik Atölyelerin ağız kenarında görülen dışa dönüklük, bu grupta ki kâselerde daha düz bir görünümündedir. Grupta yer alan ve gövde duvarları ağız kenarına doğru düz yükselen derin kâseler, hamur ve astar özellikleri ile bir bütün olarak değerlendirildiklerinde Attik Formun Bergamalı ustalar tarafından tekrar yorumlanarak İç Batı Anadolu'ya sundukları bir form niteliğindedir (**F40, F41, F42**).

3.5.1.3. Süslemeye Göre Sınıflandırma:

Laodikeia'da bulunan kalıp yapımı kabartmalı kâseler süsleme özelliklerine göre Bindirme Yapraklılar, Bitkisel Süslemeliler, Figürlüler ve Uzun Taç Yapraklılar olmak üzere 4 grup altında toplanabilir. Bunun dışında gövde üzerindeki süsleme çeşidine göre tanımlanamayan kâseler Bordür Süslemeleri ve Madalyonlar olarak iki farklı başlık altında incelenmiştir.

3.5.1.3.1. Bindirme Yaprak Süslemeliler: (Levha XXXV: F1- F4)

Kabartmalı kâselerin gövde süslemesini oluşturan bu tip örneklerde eğreltiotu, palmet, akantus ve taç yaprağı gibi bazen damarlı bazen de damarsız olarak betimlenen yaprakların³¹² birbiri üzerine bindirilmesiyle oluşturulur. Atina Agorası'nda bulunan örnekler M.Ö. 3. yy. ın son çeyreği ile M.Ö. 1. yy. ın erken safhalarına tarihlenirken³¹³, Korint'te el geçen örnekler M.Ö. 146'da gerçekleşen

³¹² Küçük yaprakların formundan yola çıkarak önerilen isimler için bkz. Kossatz 1990, 7.

³¹³ Rotroff 1982, 16. Kendi içerisinde küçük ve büyük yapraklı bindirme süslemeliler olarak tasnif edilirler(Rotroff 1982, 17). M.Ö. 1. yy. örneği için bkz. Edwards 1965, 19, Fig. 1. 1.

tahribat sırasında kullanımdadır³¹⁴. Pnyx buluntusu küçük yapraklı kâseler, kabartmalı kâselerin en erken örnekleri olarak gösterilir ve M.Ö. 3. yy. ın 3. çeyreğinden itibaren tarihlenir³¹⁵. Delos’da bulunan benzer örnekler en erken M.Ö. 166’ya tarihlenir³¹⁶. Efes’te bindirmeli küçük yapraklı kâseler M.Ö. 2. yy. ın yarısına tarihlenir³¹⁷. Labraunda örnekleri M.Ö. 2. yy. a tarihlenirken, damarlı ve konturları belirgin yapraklıların, daha doğal örneklerden sonraya tarihlenebileceğini belirtir³¹⁸.

Laodikeia’da bu tipte dört örnekten ikisi Batı Tiyatrosu’nda diğerleri ise yüzey araştırmasında ele geçmiştir. Her dört parçada betimlenen bindirme yaprakların tipi farklıdır. **F2** no.lu örnekte yaprakların dış sınırları belirgin ve dikine damarlıyken yaprak formu soğan biçimlidir³¹⁹. **F3** no.lu parçada eğreltiotu yaprakları betimlenirken, **F4** no.lu parçada bu kez yaprakların ucu yuvarlak şekilli ve damarlıdır. **F1** no.lu parçada ise bu kez gövde üzerinde birbiri üstüne bindirilmiş şekilde betimlenen damarlı yaprakların sivri kısımları aşağıya bakar şekildedir.

Gövde parçalarından oluşan bu örneklerden **F2** ve **F4** 7.5 YR 6/4 ve 6/6 tonlarıyla birbirlerine yakın özellikler gösterirken, benzerleri de göz önüne alındığında M.Ö. 2. yy. ın son çeyreğine³²⁰, **F3** hem kırmızı astarlı olması hem de

³¹⁴ Edwards 1975, 161. Korinth örneklerinin Atina kökenli bu süsleme anlayışını devam ettirdiği belirtilerek, bu tipteki örneklerin Korinth’te M.Ö. 146 tarihinden 25-30 yıl önce ortaya çıktığı öne sürülür.

³¹⁵ Edwards 1956, 90.

³¹⁶ Laumonier 1977, 7.

³¹⁷ Gassner 1997, 77.

³¹⁸ Hellström 1965, 21- 22.

³¹⁹ Laumonier 1977, Pl. 41, 55.

³²⁰ Neuru 1991, 15.

süslemelerin plastik özellik göstermesiyle M.Ö. 1. yy.a tarihleyebileceğimiz daha geç bir örnek olmalıdır.

3.5.1.3.2. Bitkisel Süslemeliler: (Levha XXXVI- XXXVII: F5- F17)

Birçok merkezde sıkça karşımıza çıkan bu gruptaki kâselerin tarihlendirilmesiyle ilgili çeşitli görüşler ortaya konmuştur. Thompson, Kabartmalı Kâseler içerisindeki en erken grup olarak gösterir ve M.Ö. 3. yy. ın ilk çeyreğinin sonlarına tarihler³²¹. Atina Agorası'ndaki örnekler in başlangıcı olarak M.Ö. 3. yy.ın son çeyreğine önerilirken³²², Korinth'te bu tarih M.Ö. 250 civarındır³²³.

Laodikeia'da bulunan kabartmalı kâseler arasında yaptığımız tipolojide sayıca en fazla grubu oluşturur. Bunlardan yedisi Batı Tiyatrosu'ndan, üçü Kuzey Nekropolü'nde, üçü 293. Parsel Sondajında, ikisi yüzey araştırmalarında birer âdeti de Suriye Caddesi ve A Nymphaeum çalışmalarında bulunmuştur.

Buluntuların büyük kısmını gövde parçaları oluştururken, iki kâse tama yakın olarak bulunmuştur. **F7, F9, F15** no.lu üç parça gri hamur ve siyah ya da koyu gri astarlarıyla diğer örneklerden ayrılır. Bu üç örneğin ikisinde sivri uçlu lotus yaprakları bezemeyi oluştururken, diğerinde eğrelti otu görülür. Bu grup dışındaki parçalardan bir bölümü mat ve pürüzlü astarı ve oldukça kalın cidarlarıyla ile dikkat çekerken (**F8, F14, F16**), bir diğer grupta bu kez astar daha parlak ve metalik görünümlü olup cidarları da oldukça incedir (**F5, F6, F10- F13, F17**).

³²¹ Thompson 1934, 457.

³²² Rotroff 1982, 18.

³²³ Edwards 1975, 156. Edwards, Korint'de bulunan bitkisel süslemeli kaselerin Attik kökenli Bion ve Argos Atölyeleri'nin ürünü olduğunu belirtir (Edwards 1986, 396).

Laodikeia’da bulunan bitkisel süslemeli kabartmalı kâseler üzerinde görülen en yaygın bezeme sivri uçlu lotus yapraklarıdır. Lotus yaprağının ortasında bulunan ve yaprağı dikine kesen damar bazen düz bir kabartma çizgi şeklinde betimlenirken (**F8, F9, F12, F13**), bazen de kabartma noktalardan oluşur (**F6, F7**).

Kabartmanlı kâselerde sıkça karşımıza çıkan bir başka bitkisel süsleme ögesi de eğrelti otudur. Gövde üzerinde geniş boşlukları dolduran bu süsleme ögesi bir merkezden çıkarcasına yanında çeşitli yardımcı süsleme elemanlarıyla birlikte görülür. Bu bazen bir rozet (**F15**), uzun taç yaprağı (**F16**), bazen de bitki filizi (**F14**) ya da mask ve satyr başı (**F5, F17**) gibi figürel öğelerde olabilmektedir.

3.5.1.3.3. Figürlü Süslemeliler: (Levha XXXVIII: F18- F27)

Mitolojik temaların işlendiği bu gruptaki vazolarda insan, hayvan, mitolojik yaratıklar sıkça karşımıza çıkar. Atina’da figürlü kâseler, M.Ö. 3. yy. ın son çeyreği ile M.Ö. 2. yy. ın ortası arasında üretilmişlerdir³²⁴. Pnyx’de bulunan figürlü kâseler Atina örnekleri ile karşılaştırılarak, M.Ö. 3. yy. ın son çeyreğini ile M.Ö. 2. yy. ın ilk yarısına tarihlenir³²⁵. Korinth örnekleri ise Attik Bion ve Argos Atölyeleri’nin üretimleri olarak gösterilir³²⁶. Laodikeia’da bu tipte toplam 10 örnek karşımıza çıkar. Buluntuların ikisi yüzey araştırmalarından, dördü Batı Tiyatrosu, ikisi kuzey Nekropolü’nde, birer âdeti de A Evi ve Asopos Tepesi’nde bulunmuştur.

³²⁴ Rotroff 1982, 19.

³²⁵ Edwards 1956, 91. Edwards, Attalos ve Orta Stoa’dan bulunan örneklerle karşılaştırma yaparak bu değerlendirmeyi yapar.

³²⁶ Edwards 1986, 396.

Figürlü kompozisyona sahip kâselerin bir örnek dışında tamamı homojen hamur ve astar özellikleri gösterir. Cidarları ince ve parlak astarlı bu kâseler genelde kırmızı ve tonlarında astarlanmıştır. Gri hamurlu ve metalik astarlı **F25** no.lu parça bu özellikleriyle diğer örneklerden ayrılır.

Figürsel öğelerle bezeli kâseler içerisinde ikisi bitkisel motiflerin arasında kullanılan ikincil süslerdir. Lotus yaprakları arasında betimlenen tekli figürlerin her ikisi de çıplak olup **F22** no.lu parçada arkadan, **F25** ve **F26** no.lu parçada ise cepheden betimlenmiştir.

F23 no.lu parçada gövde üzerinde çıplak olarak ayakta betimlenen pskyhenin vücudu profilden, yüzü cepheden sağ ayağı uzun bir adım atar pozisyonda betimlenmiştir. İleri doğru uzattığı sağ elinde kısa bir sopa, sopanın hemen önünde de iki ucu bir araya getirilmiş bir kurdele yer alır.

F20 no.lu parçada kâse gövdesi üzerinde, profilden betimlenmiş çıplak, ereksiyon halindeki erkek figürü, sağ kolunu dirsekten kırarak çenesine dayandırmaktadır. Karşısında muhtemelen bir figür daha yer almaktadır.

F21 ve **F24** no.lu parçalarda çeşitli pozisyonlardaki tekli figürler karşımıza çıkar. **F20** no.lu parçada muhtemelen bir satyr sola doğru yürür pozisyonda betimlenmiştir.

Bordür altında çeşitli figürlerden oluşan süsleme dizileri içerisinde Eros-Psyche (**F18**) ve Antitetik horozların (**F27**) yer aldığı örnekler buluntular arasında yer alır. **F19** no.lu bordüründe mask betimlemesinin yer aldığı gövdesinde muhtemelen Eros'un betimlendiği bir kâse parçası da buluntular arasında yer alır.

E6 no.lu Batı Yamacı Tekniğinde bezenmiş yarım küre gövdeli kâse kenar parçası ile birlikte bulunan **F20** no.lu parça, stratigrafik olarak ele geçen buluntular

arasındadır. M.Ö. 2. yy. ın ilk yarısına tarihleyebileceğimiz bu iki örnek figürlü kabartmalı kâselerin Laodikeia’da kullanımını gösteren önemli verilerden birisidir³²⁷.

3.5.1.3.4. Uzun Taç Yaprığı Süslemeliler: (Levha XXXIX- XL: F28- F38)

İlk kez Atinalı çömlekçiler tarafından üretimine başlandığı³²⁸ ve kökeninin metal kaplar olduğu düşünülen³²⁹, uçları yuvarlatılmış uzun taç yapraklarının tüm gövdeyi kapladığı kâseler Atina Agorası’nda M.Ö. 2. yy.ın 2. yarısında ortaya çıkar³³⁰. Rotroff daha sonraki bir çalışmasında Uzun Taç Yapraklı örneklerin Atina’da ortaya çıkış tarihini biraz daha konsantre hale getirerek M.Ö. 2. y.y. ın 2. çeyreği olarak değiştirir³³¹. Grace, bu tipin M.Ö. 2. yy. ın 2. çeyreğinde başladığını söyler, ancak başlangıçta yapımı zor olduğu için sınırlı üretimin olduğunu belirtir³³². Korinth örneklerinin başlangıcı olarak M.Ö. 165 tarihi önerilir³³³. Pnyx örnekleri

³²⁷ Asopos Tepesi’nde 1b duvarının altında yer alan tabaka 286.62- 286. 36 m. içerisinde bulunmuştur.

³²⁸ Rotroff 1982, 36.

³²⁹ Rotroff 1982, 34.

³³⁰ Rotroff 1982, 36. Atina Agorası’nda M.Ö. 86’da yoğun olarak bulunur ancak daha sonra erken Roma tabakalarında görülmez. Bu kâseleri Grup D içerisinde değerlendiren Thompson M.Ö. 2. yy. ın 2. çeyreğini önerir (Thompson 1934, 457- 458). Uzun taç yapraklı kâselerin farklı merkezlerdeki tarihlenmesine yönelik çalışmalar için bkz. Massa 1992, 113, dipnot 505.

³³¹ Rotroff 1988, 93; Rotroff 2003, 122.

³³² Grace 1985, 23.

³³³ Edwards 1975, 176; Bu yayında Korinth örnekleri M.Ö. 150- 146 arasına tarihlenir. Daha sonra C. M. Edwards ise Korinth örneklerinin M.Ö. 146’dan daha önce üretilmiş olmaları gerektiğini savunur (Edwards 1986, 392, dipnot 20.) ve Korinth’teki üretimin başlangıç tarihi olarak M.Ö. 165 tarihini önerir (Edwards 1981, 191; Edwards 1986, 392).

M.Ö. 2. yy. ın ortasına tarihlenir³³⁴. Efestia buluntularını değerlendiren Massa, uzun taç yapraklı kâselerin M.Ö. 2. yy.ın 2. çeyreğinden başlayarak, M.Ö. 1. yy. ın erken safhalarına kadar üretildiklerini belirtir³³⁵. Anadolu'daki örnekler bulundukları merkezlere göre değişiklik gösterirler. Labraunda'da uzun taç yapraklı örnekler M.Ö. 2. yy. ortalarına tarihlenirken³³⁶, Bergama'da M.Ö. 165 uzun taç yapraklı kâselerin başlangıcı olarak gösterilir³³⁷. Sardes'de ise M.Ö. 165'de görülmeye başlanarak, M.Ö. 145 tarihine kadar kullanımlarına devam edilir³³⁸.

Uzun taç yapraklı kâselerin uzun süre kullanımda olduğu düşünüldüğünden kendi içerisinde bir gelişim gösterdiği düşünülmektedir bir repertuara ortaya konar³³⁹. Korinth için yapılan bu değerlendirmede erken örneklerin taç yapraklarının ortası kabarık(dışbükey) olup, yapraklar birbirinden bağımsızdır. Sonraki aşamada, taç yapraklarının ortası yassılaşıyor veya yapraklar birbirine bitişik olarak betimlenir. Son dönemde ise yapraklar birbirine bitişik ve yaprak ortaları içbükey şekilli bir görünüm kazanır³⁴⁰.

Laodikeia'da bulunan uzun taç yapraklı 11 kâse Batı Tiyatrosu, 293. no.lu parsel 1 no.lu sondaj ve yüzey araştırmaları çalışmalarında bulunmuştur.

³³⁴ Edwards 1956, 91.

³³⁵ Massa 1992, 113.

³³⁶ Hellström 1965, 22, Pl. 11, nos, 142- 149.

³³⁷ Callaghan 1982, 65- 67.

³³⁸ Rotroff 2003, 108, 124.

³³⁹ Edwards 1975, 177- 178.

³⁴⁰ Edwards bu gelişime ters düşen örnekleri vererek aynı düşüncede olmadığını gösterir (Edwards 1986, 392).

Buluntulardan ikisi gri hamur ve metalik siyah astarlarıyla diğer örneklerden ayrılır. **F29** ve **F30** no.lu kâseler üzerinde birbirine bitişik olarak yapılmış dikey yivlerin ortası iç bükey şekillidir. Gri hamurlu ancak kırmızı-kahve astarıyla **F28** no.lu parçada bu gruba dâhil edilebilir. **F31** no.lu örnekte ikişerli gruplar halinde birbirinden bağımsız olarak betimlenen kabartma kenarlı uzun taç yapraklarının yanında bitki filizleri görülür. **F32** no.lu kâse birbirinden bağımsız ancak madalyon odaklı merkezden çıkarcasına ortası iç bükey, uçları yuvarlatılmış yan yana uzun taç yaprakları ile dekore edilmiştir.

Kırmızı ve kahverengi tonlarındaki diğer örnekler üzerilerindeki süsleme çeşitliliğiyle ön plana çıkar. **F33- F36** no.lu kâselerde görülen uzun taç yapraklarının arasında dikey olarak kabartma nokta dizini yapılmıştır. Bu tipteki örneklerin tamamında taç yaprağının ortası iç bükeydir. **F38** no.lu parçada ise bu kez birbirinden ayrı olarak betimlenen taç yapraklarının ortasında kabartma nokta dizini bir damar şeklinde betimlenir. **F37** no.lu kâsedede ise bu kez gövdede ortası düz uzun yapraklar arasında uzun saçlı ve sakallı satyr başı betimlemesi yer alır.

3.5.1.4. Bordürler: (Levha XLI- XLV: F39- 63)

Gövde ve calyx bölümlerindeki süslemeleri göz önüne alarak yaptığımız gruplamaya genelde bordür bölümündeki süslemelerin sağlam kaldığı örnekler bu bölümde ele alınmıştır. Laodikeia'da bu gruba dâhil ettiğimiz toplam 25 parça bulunmuştur. Antik kentte kazısı yapılan hemen her sektörde ele geçen parçalar bordürlerindeki süslemelerle oldukça çeşitlilik gösterir.

Bunlar arasında iki parça gri hamur ve koyu gri-siyah astarlarıyla diğer parçalardan ayrılır. **F42** nolu parçanın bordüründe ion chymationu altında tek sıra

nokta dizini yer alırken gövde de palmet yaprağı betimlenmiştir. **F43** no.lu parçanın bordür kısmı çok az sağlam kalabilmiştir. Bu bölümde muhtemelen kıvrık dallardan oluşan bir dizi yer almaktadır.

F46- F48, F50, F51, F53, F54 no.lu parçaların bordür kısmında İon chymationu görülür. Yumurta ok dizisindeki ok, birçok örnekte düzken tek örnekte damla şekillidir (**F47**).

F48, F51, F53, no.lu parçalar mat pürüzlü astarları ve kalın cidarlarıyla diğer İon chymation süslemeli parçalardan farklı bir görünüm içerisindedir. Astarları kırmızı ve koyu kahve- siyah olup, metalik görünümlüdürler (**F46, F50**).

F39- F41, F44, F45, F49, F52 no.lu parçalar bordür ve gövde üst kısımları sağlam olarak bulunmuştur. Astar ve hamur dokusu incelendiğinde **F39, F41, F49** no.lu parçalar diğerlerine oranla daha özensiz ve mat görünümlü bir astara sahipken, cidarları da diğer örneklerle göre kalındır. Örneklerden birinde giyoş dizini (**F39**); diğer parçalarda ise İon chymationu bordür süslemesini oluşturur.

Gövde üst yarısındaki süslemelerde asma çelengi (**F40**), ranke (**F41**), zeytin çelengi (**F44, F45**) ve rozet dizini betimlemeleri görülür (**F49**).

Sayıda daha az diğer örneklerde görülen bordür süslemeleri ise çift uçlu spiral (**F55, F56**), meander (**F57³⁴¹, F58**), asma yaprakları (**F59**), rozet (**F60**), palmet (**F61, F63**) ve Lesbos chymationudur (**F62**).

³⁴¹ Oldukça parlak metalik görünümü yoğun mikalı kili ile diğer parçalardan farklılık gösterir.

3.5.1.5. Madalyonlar: (Levha XLVI: F64- F71)

Bu bölümde calyxdeki süslemelere göre herhangi bir sınıflamaya dâhil edilemeyen ve yalnızca madalyon kısımlarına göre değerlendirilen yedi parça incelenmiştir.

Kırmızı metalik astarlı **F65** ve **F67** mat ve pürüzlü yüzeyli, **F64** no.lu parçaların madalyon kısmında sırasıyla dört, altı ve sekiz petalli rozetleri arasında kabartma şeklinde birer nokta yer almaktadır³⁴². **F64** no.lu parçada görülen baklava dilimi biçimli yaprak, diğer iki örnekte daha standart formdadır.

F68 ve **F17** no.lu kâse parçalarında madalyon bölümünün etrafı bir sıra kabartma çizgi ile çevrili sekiz petalli rozetten oluşmaktadır. Her iki örnekte de rozet yaprakları baklava biçimli olup, yaprak damarları dikey çizgilerle betimlenmiştir.

F66 no.lu parçanın etrafı bir sıra kabartma çizgi ile çevrili altı petalli rozet etrafında iki sıra alt alt kabarma nokta dizini yer almaktadır. Rulet biçimli rozet örnekleri kabartmalı kâseler içerisinde en geç örnekleri oluşturur.

F38 ve **F69** no.lu madalyon parçalarında diğer örneklerden farklı olarak madalyon üzerinde görülen yapraklar kalp şekillidir.

F71 no.lu kâse parçasında ise 3 petali sağlam rozetin petalleri arasında küçük yapraklar betimlenmiştir. Rozeti oluşturan plastik görünümlü yapraklara sahip kâse

³⁴² Hausmann 1996, 100: Hausmann, Madalyon bölümünde rozet petalleri arasında görülen kabartma nokta süslemeli örneklerin Hellen örneklerinde görülmemekle birlikte, daha çok Suriye kaplarında tespit edildiğini bildirir (Hausmann 1996, 100). Bunun yanı sıra Laumonier'in yayınında bir kaç İon kökenli kaptada bu tip süsleme görülür (Laumonier 1977, Taf. 26). Ayrıca Bergama Asklepieion'da gerçekleştirilen kazılarda da bir örnek tespit edilmiştir (Ziegenaus- De Luca 1968, Taf 45, Nr. 192)

parçasının dış yüzünde de koyu kahve, iç yüzündeki siyah astar ile Bergama örneklerine oldukça yakın özellikler gösterir.

Yukarıdaki malzemenin değerlendirilmesinin yapılmasıyla Laodikeia'nın ithal olarak kullandığı kabartmalı kâseler repertuarında başta Efes- Ion Atölyeleri'nin geldiği görülür. Az sayıda olsa da Bergama'dan ithal malzemelerin de buluntular arasında yer alması Laodikeia'nın tek bir merkeze bağlı kalmadığını ve birden çok kentten ithal olarak malzeme kullandığını gösterir. Bunun yanı sıra ithal olarak Efes ve Bergama Atölyeleri'nden Laodikeia getirilen kabartmalı kâseler belli bir zaman diliminden sonra Laodikeialı yerel atölyeler tarafından da taklit edilmişlerdir.

3.5.2. KALIPLAR (Levha XLVII- XLVIII: G1- G12)

2002 yılından günümüze kadar süren kazı ve yüzey araştırmaları çalışmalarında bulunan kabartmalı kâse kalıpları kentin kuzey ve doğusunda bulunmuştur. Kentin Kuzeyi'nde ele geçen bu kalıpların yanı sıra, 2007 sezonunda Asopos Tepesi'nde ortaya çıkarılan seramik fırını³⁴³ da bu buluntuları destekler niteliktedir.

Bugüne kadar yapılan çalışmalarda kabartmalı kâse üretimine yönelik başlıca buluntularımızı kalıplar oluşturur (**G1- G7, G10, G11**). Bunun yanında bir adette madalyon bölümüne ait patris damgası bulunmuştur (**G12**).

Kalıpların hamur renkleri birbirine oldukça yakındır. Bunlardan beş parçanın renk tonu 10 R 8/4 very pale brown (**G1, G2, G6, G9, G11**), birer parçanın 7.5 YR 7/4 pink (**G3**), 7.5 YR 7/6 reddish yellow (**G5**), 7.5 YR 8/3 pink (**G4**), 7.5 YR 6/6 reddish yellow (**G7**), 2.5 YR 7/6 red (**G10**) renk tonuna sahip olduğu görülmüştür. Madalyon Patris damgası ise 2.5 YR 7/6 red rengindedir (**G12**).

Kalıplarda tespit edilen bir diğer ortak özellik ise hamur yapılarının hemen hepsinde sert ve sıkı dokulu olmalarıdır. Bunun yanı sıra tüm parçalarda mika ve kireç katkısı ortak özelliklerin başında gelir. Hamur dokusu ve içeriğindeki bu homojenlik yukarıda “kabartmalı kâseler” bölümünde de kâse parçalarında dikkati çeken en önemli unsur olmuştur. Hem kalıplarda hem de kâselerde görülen bu özellikler Laodikeia'da kabartmalı kâse üretimine yönelik olarak bir aktivitenin varlığına ışık tutmaktadır.

³⁴³ Şimşek 2010, 101- 105.

Ele geçen örneklerden yedisi ağız kenarına (**G1- G6, G9**), üçü gövdeye (**G7, G8, G10**) birisi madalyon- gövde bölümüne ait olup (**G11**), bir parçada madalyon damgasıdır (**G12**).

Ağız kenarına ait parçaların bir kısmı dışa çekik kenarlı, üstte düz profilliye, bazılarında ise dışa-aşağıya dönük ağız kenarı üstte dış bükey yapılıdır. Tüm parçalar göz önüne alındığında bunların büyük kısmında bitkisel süslemenin ön planda olduğu görülür. Bu örneklerde ağırlıklı olarak dal ve taç yapraklarından oluşan süslemeler görülür (**G7**). Ranke, kıvrımlı dallardan (**G2**) ve yan yana dizilmiş lotuslardan oluşan süsleme unsurları da betimlerin arasında yer alır (**G9, G10**).

Bordürde görülen süslemelerin başında meander (**G4**), spiral, Ion-chymationu (**G6, G3**), rozet (**G1**) ve defne yaprakları dizisi gelir (**G5**).

Laodikeia’da olası kabartmalı kâse üretimine yönelik olarak ortaya koyabileceğimiz bir diğer veri de, bazı kâselerin kalıplarının da antik kentte bulunmasıdır. Özellikle **F55** no.lu çift spiralli parça **G5** no.lu kalıptan; **F53** no.lu ion chymationu dizili kâse **G3** no.lu kalıptan çıkmış olmalıdır. Bir diğer örnek ise **F58** no.lu meander dizisi ile bezenmiş parçadır. Bu parçanın kalıbı **G4** no.lu parça olmalıdır.

Laodikeia’nın komşusu olan Hierapolis’te³⁴⁴ gerçekleştirilen kazılarda ortaya çıkartılan kabartmalı kâse kalıbı parçası üzerinde Psellos yazıtı okunabilmektedir³⁴⁵. Kabartmalı kâse parçasındaki bu yazıtın aynısı Laodikeia’da bulunan başka bir kâsenin dış yüzünde tespit edilmiştir (**F24**). Ayrıca her iki kentte bulunan kabartmalı kâselerde birbirine çok yakın bitkisel ve figürel öğeler dikkati

³⁴⁴ D’Andria 2003, 1 vd.; D’Andria 2005, 113 vd.

³⁴⁵ Semeraro 2003, 84, Pl. LIII, I.

çeker. Özellikle diğer kentlerde pekte sık karşılaşılmayan madalyon bölümündeki rozetler arasında betimlenen kabartma nokta dizileri her iki kentte sıkça karşımıza çıkar³⁴⁶. Yine Hierapolis ve Laodikeia’da bulunan kabartmalı kâseler üzerinde benzer betimli satyr başları ve masklar oldukça fazladır.

Yukarıdaki veriler bu iki kent arasındaki ticarete yönelik sıkı ilişkinin üretim alanında da birlik içerisinde olduğunu destekler niteliktedir. Büyük olasılıkla yukarıda örnekleri verilen neredeyse birbirinin aynısı kalıp ve kâse örnekleri bu iki kentten birinde ya da her ikisinde de üretime yönelik faaliyetin olduğunu gösteren kanıtlarımızı destekler. Şu anki veriler ışığında Laodikeia’da ele geçen kalıp ve kabartmalı kâse sayısı göz önüne alındığında, Laodikeia’nın iki kent arasındaki sıkı ilişkide üretici yönünü biraz daha ön plana çıkartmaktadır.

Sonuç olarak kâselerin hamur özelliklerinin, kalıpların hamur özellikleri ile aynı olması ve kâseler üzerindeki süslemelerde de takip ediliyor olması, Laodikeia’da sadece kâselerin değil, imalatı kullanılan kalıplarında üretildiğini gösterir.

Kabartmalı Kâselerin yanı sıra, bunların imalatında kullanılan kalıpların ortaya çıkartılması, Laodikeia’nın en azından kendi ihtiyacını karşılamak üzere üretim faaliyeti içerisinde olduğunu açıkça göstermektedir. Kalıpların imalatında kullanıldığı anlaşılan ve daha önceki çalışmalarda ortaya çıkartılan üzerinde rozet motifi taşıyan pismiş topraktan bir mühür **(G12)** bu düşüncüyü doğrulamaktadır.

Asopos Tepesi’nde 2008-9 kazı sezonunda ortaya çıkarılan ve içerisinde Helenistik Dönem’in ortalarına tarihleyebileceğimiz sekizi tam ellinin üzerindeki

³⁴⁶ Laodikeia örnekleri için bkz. (F17, F64, F65, F67), Hierapolis örnekleri için bkz. Semeraro 2003, 84, Pl. LIII, I; Pl. LIV, II; madalyon mührü Pl. LIV, 5.

kandil parçası bulunan seramik fırını, kentin Helenistik Dönem’de seramik ürettiğinin bir başka kanıtıdır³⁴⁷. Tüm bu sonuçların yanı sıra kentin kuzeydoğusunda bulunan kalıp parçalarını da, 2005 yılında ortaya çıkarılan Boya Atölyesi’nin bulunduğu alanla bağdaştırabiliriz. Kapros nehrinin hemen yanında yüksek bir plato üzerinde konumlanan antik kentin kuzeydoğu yamaçlarına kurulan bu atölye, M.S. 4- 6 yy. da faaliyet gösteren bir tesis niteliğindedir³⁴⁸. Boya atölyesinin yakınlarında yine Erken Bizans Dönemi’ne tarihleyebileceğimiz bir grup amphora mühründe görülen aynı karakterdeki yazılar da Laodikeia’da gerçekleştirilen seramik üretimine dair önemli verilerimizden bir diğerini oluşturur. Bu nedenle daha erken dönemlerde de kentin ihtiyacını karşılamak üzere yapılan diğer hammadde atölyeleri de bu bölgede tesis edilmiş olmalıdır. Aynı şekilde 2005 yılında gerçekleştirilen yüzey araştırmasında ve son yıllarda Asopos Tepesi’nde gerçekleştirilen çalışmalarda ele geçen kabartmalı kâse kalıpları kentte seramik üretimi içerisinde olan bir başka atölyesinde Asopos Tepesi’nde olduğunu gösterir³⁴⁹.

³⁴⁷ Bkz. EK 2.

³⁴⁸ Şimşek 2007, 294- 298.

³⁴⁹ Kabartmalı kâse kalıplarının buluntu yerleri doğrultusunda olası seramik atölyelerini gösteren plan için bkz. **Fig. 18**.

3.5.3. KABARTMALI KÂSE VE KALIPLARIN TARİHLEMESİ

Laodikeia'nın tarihsel gelişim süreci içerisinde Terminus Ante ya da Post Quem oluşturabilecek bir olay, örneğin bir savaş ya da tahribatla karşılaşmaz. Bunun yanı sıra kentin defalarca depremlerle yıkılmış olması da, bu depremlerin net tarihleri ve kentin hangi yönünde tahribata yol açtığı konusunda kesin bilgilerimizin olmayışı nedeniyle tarihleme de kullanılacak bir etken olmamıştır.

Laodikeia'da bulunan kabartmalı kâselerin büyük kısmı tam anlamıyla stratigrafik tabakalaşmalardan elde edilmemiştir. Ancak Nekropol kazılarında bazı mezarlarda kontekst olarak tespit edilen örnekler mevcuttur. Bunun dışında Asopos Tepesi'nde gerçekleştirilen çalışmalarda da stratigrafik anlamda bir bütünlük içinde değerlendirilebilirler. Dolayısıyla herhangi bir kontekste ya da stratigrafiye bağlı olarak bulunmayan parçalar önce Laodikeia'da bulunan stratigrafik ve mezar kontekstleriyle karşılaştırılmış daha sonra da diğer kentler de bulunan benzerleriyle stil kritik yöntemine başvurularak tarihleme yöntemine gidilmiştir.

Sardes kazılarında bulunan kabartmalı kâselerden uzun taç yapraklarıyla bezeli olanlar çeşitli kıstasların göz önünde bulundurulmasıyla M.Ö. 2. yy. ın ikinci yarısından önceye tarihlenmezler³⁵⁰.

Hierapolis'de bulunan kâseler için M. Ö 2. yy. ın ikici yarısı ile M.Ö. 1. yy. ortası önerilmiştir³⁵¹. Semeraro, Hierapolis'de faaliyette olan Kabartmalı Kâse

³⁵⁰ Uzun taç yapraklı, Makedon kalkanı ve ağ süsü bezemeli kâselerin M.Ö. 175/150'den önce henüz kullanılmadığı Sardes kazılarında tespit edilmiştir. Dolayısıyla Sardes kâselerinin birçoğu M.Ö. 165'den sonra yapılmaya başlanmıştır (Rotroff- Oliver 2003, 93- 94).

³⁵¹ Semeraro 2003, 83.

Atölyeleri'ni Agora kazılarında orta çıkan 3 kalıp parçası ve bir madalyon mührüne dayandırır³⁵².

Efes'de bulunan kabartmalı kâse örnekleri ise M.Ö. 166- M.Ö. 69 arasına tarihlenmektedir³⁵³.

Bergama'da bulunan kabartmalı kâseler ise Zeus Altarı'nın altındaki M.Ö. 3. yy. malzemesi arasında bulunmuş ve Atina'da M.Ö. 3. yy. ın son çeyreğinde ortaya çıkan kabartmalı kâselerden hemen sonra Bergama'da görülmeye başlandığı ifade edilir³⁵⁴.

Bergama Zeus Altarı'nın altında gerçekleştirilen kazılarda ele geçen malzeme grubu hem bezemede kullanılan motiflerin daha önce ele geçen kalıp parçalarıyla aynı olması nedeniyle hem de Bergama kabartmalı kâselerinde görülen parlak ve canlı ifadenin bu seramiklerde de tespit edilmesi nedeniyle, bunların yerel üretim olduğu ortaya konmuştur³⁵⁵. Altarın altında tespit edilen kabartmalı kâseler, Asklepeion'da tespit edilen benzer stratigrafi ile M.Ö. 200- M.Ö. 2. yy. ın ilk çeyreğine tarihlenmiştir.

Bergama'da oluşturulan bu kronolojiye benzer bir stratigrafi Laodikeia'da kazısı devam eden Asopos Tepesi çalışmalarında da tespit edilmiştir. Kat. **F40**, **F44** ve **F54** no.lu parçalar aynı tabaka içerisinde tespit edilmiştir³⁵⁶. Bitkisel bezemeli metalik astarlı ve form olarak ta Bergama'da bulunan kabartmalı kâselerle oldukça

³⁵² Semeraro 2003, Pl. LIII, 1 ve Pl. IV.5-6.

³⁵³ Mitsopoulos- Leon 1991, 67.

³⁵⁴ Schaffer 1968, 110.

³⁵⁵ Radt- De Luca 2003, 6.

³⁵⁶ Lokus 11, Feature 1, 1 C tabakası.

yakın benzerlik gösteren Laodikeia örnekleri muhtemelen Bergama ithali olmalıdır³⁵⁷. Laodikeia’da bulunan ve benzer hamur, astar³⁵⁸ ve form özelliği gösteren bu üç bitkisel bezemeli kâse ile yine aynı tabakadan Antiokhos III. Dönemi’ne (M.Ö. 223-187) tarihlenen bir sikke de bulunmuştur³⁵⁹. Dolayısıyla Bergama Kazıları’nda tespit edilen stratigrafinin Laodikeia’da da ortaya konması, Bergama’da kabartmalı kâse üretiminin Atina’da keşfedilmesinden kısa bir süre sonra bu kente yayıldığını ve Bergama’dan da kabartmalı kâse üretiminin kısa bir süre içerisinde diğer kentlere dağıldığını söyleyebiliriz.

Tüm bunlara paralel olarak **F19** no.lu figürlü ve bitkisel bezemeli kabartmalı kâse de yine Asopos Tepesi’nden **C6, C7** ve **D58** no.lu M.Ö. 3. yy. sonu- erken 2. yy. a tarihlenen siyah astarlı ve gri hamurlu seramiklerle aynı tabakada bulunmuştur.

Görüldüğü gibi Laodikeia’da ve çevresinde sıkı ilişkiler içerisinde olduğu diğer kentlerde kabartmalı kâseler genel anlamda M.Ö. 2. yy. ın başından itibaren üretilmeye başlanarak, M.Ö. 1. yy. ın erken safhalarına kadar kullanım görmüşlerdir.

Laodikeia’da kabartmalı kâse kullanımı yukarıdaki örneklerde görüldüğü üzere M.Ö. 2. yy. ın başından itibaren başlamıştır. Kentin kendi ihtiyacını karşılamak üzere üretime geçtiği süreç ise M.Ö. 2. yy.ın 2. çeyreğinden itibaren başlar ve M.Ö. 1. yy. ın ilk yarısına kadar devam eder.

³⁵⁷ Radt- De Luca 2003, Pl. VII. 1. Dış yüzünde kanal şekilli bant süslemenin olduğu bir örnekte

Tarsus Gözlükule’de bulunmuştur. Bu kâse için bkz. Jones 1950, Fig. 188, 293.

³⁵⁸ Bkz. bu metin içerisinde 1. Grup.

³⁵⁹ L 08 AT1 G3- G4 S08.

3.6. KALIP YAPIMI LYKOS SKYPHOSLARI (Levha XLIX- L, H1- H60)

Helenistik Dönem'in yaygın ifade ile "Megara Kâseleri" olarak bilinen kalıp yapımı kabartmalı kâselerinin dışında, yine kabartmalı olarak kalıpta yapılan bir grup, üzerinde uygulanan bezeme anlayışı ve astarlanma yöntemiyle farklılık gösterir. Laodikeia ve çevresindeki kentlerde sıkça karşılaşılan bu grupta yer alan kaplarda çoğunlukla tercih edilen form skyphostur, ancak az da olsa bilindik skyphosların ölçülerinden daha büyük ölçekli birkaç parça da buluntular arasında yer alır.

Laodikeia Kazıları'nda gerçekleştirilen çalışmalarda bu tipte 200 civarında parça bulunmuştur. Bu parçalardan biçim ve süsleme repertuarını en iyi yansıtan 60 parça kataloga alınmıştır.

Kabartmalı skyphosların büyük çoğunluğu 2005 yılında kazı ekibi tarafından gerçekleştirilen Yüzey araştırması çalışmalarında bulunmuştur. Bunun dışındaki buluntular ise 293. no.lu parsel, Kuzey Nekropolü, Güney Nekropolü, Tapınak A, Asopos Tepesi, A Evi, Mozaikli Villa, Suriye Caddesi ve Batı Tiyatrosu gibibi kentte kazısı yürütülen hemen her sektörde bulunmuştur. Buluntu dağılımına baktığımızda Kalıp Yapımı Skyphoslar'ın Laodikeia'da oldukça geniş bir alanda yaygın olarak kullanım gördüğü söylenebilir.

3.6.1. Hamur ve Astar Özellikleri:

Bu çalışmada incelen toplam 66 parçadan sadece 7 örnekte kâselerin iç ve dış yüzü farklı renklere sahiptir (**H4, H21, H42, H43, H53**).

Astarlama sonrası kâselerin yüzeyleri genelde mat ve pürüzlü bir görünüme sahipken, bunlar arasından altı parça metalik ve kaygan astarlı yapılarıyla dikkat çekerler (**H2, H8, H33, H20, H27, H60**).

Astar renkleri 2.5 YR 4/8 red (**H38**), 5 YR 6/6 reddish yellow (**H51**), 5 YR 4/4 reddish brown (**H39**), 7.5 YR 4/3 brown (**H46**) ve 7.5 YR 6/4 light brown (**H42**) gibi geniş bir renk repertuarına sahiptir.

Skyphosların hamurları da astarları gibi çok çeşitli bir renk yelpazesine sahiptir³⁶⁰. Ancak bir grupta yapıldığında öne çıkan hamur renkleri % 44 ile 7.5 YR 6/4-6; 7/2-6; 8/3-6, % 29 10 YR 7/4, 8/3-4 ve %27 lik oranla 5 YR 5/6, 6/6, 7/6 dan oluşur.

Görüldüğü gibi Helenistik Dönem Kabartmalı Kâseleri'nde yoğunlukları ile ön plana çıkan renk ve tonlar, Kabartmalı Skyphoslar'da da aynı doğrultuda devam etmektedir. Yukarıdaki satırlarda bahsedildiği gibi Laodikeia'da üretime dönük faaliyet içinde olan seramik atölyeleri, Helenistik Dönem Kabartmalı Kâse Üretimi'nde olduğu gibi, burada incelenen Kabartmalı Skyphoslar için de aynı hamur yataklarını kullanmış olmalıdır. Laodikeia'nın kabartmalı kâseleri ithal olarak kullandığı düşünülecek olursa da homojen bir renk görüntüsü içerisinde olan bu kâseler için tek bir merkezden ithalatın gerçekleştiğini düşünmek doğru olacaktır.

3.6.2. Form: (Levha XLXI- L)

Çalışmada incelenen malzemenin tamamında form skyphostur. Ağız kenarı düz ya da hafifçe dışbükey olan skyphosların dudak iç kısımlarında keskin bir içe çekik profil görünür. Ağız kenarından çıkarak gövde üst bölümüne bağlanan halka formulu çift kulp bu kâselerde standarttır (**H15, H28, H47**). Gövde profili göz önüne alındığında ağız kenarından gövdeye doğru düz inen duvar gövdenin alt yarısından itibaren kaideye doğru hafif bir iç bükey eğimle kaideye bağlanır (**H5**). İkinci tipte ağız kenarı içe dudak yapan kısım bazı örneklerde belli belirsizdir (**H55**). Tanımı yapılan bu tipin büyük ölçekli örnekleri de ele geçen buluntular arasında yer alır (**H29**), ancak tüm grup içerisinde yer alan skyphoslarla birlikte değerlendirildiğinde buluntu yoğunluğu 1/50 dir.

Tüm formlarda takip edilebilen ortak biçimsel özellik gövde üzerinde görülen derin veya kabartma yivler ile özellikle ağız kenarı iç kısmında dirsek yapan keskin çıkıntıdır.

İkinci tipte ele geçen skyphos sayısı ilk tipe oranla daha azdır. Form ağız kenarından gövde ortasına kadar ilk tipteki gibi olup, gövde ortasından sonra dış bükey profil izleyen duvar, kaideye doğru yumuşak bir eğimle bağlanır. Gövde ortasında görülen dışbükey profil, bu tipteki skyphosların torba gövdeli bir görünüme bürünmesini sağlamıştır (**H28**). İkinci tipin de ilk tipte olduğu gibi büyük ölçekli örnekleri buluntular arasında yer alır (**H14**).

Skyphosların boyutuna göre gövde cidarları değişse de genelde 0.3- 0.5 cm. arasındadır. Kabartmalı skyphosların büyük çoğunluğunda ağız çapları 8- 10 cm.

³⁶⁰ Bkz. Fig. 17.

arasında değişiklik gösterir (**H18, H34, H39, H40, H44, H47**). Bunun yanında daha geniş ağız çaplı (max. 17) örneklerde buluntular arasında yer alır (**H4, H27, H41**).

Yüksek halka kaidenin zemine oturduğu taban kısmı genelde yuvarlak formudur (**H11, H12, H36, H49**). Kaide tabanı bazen tek bazen de çift yivle çevrili olup düzdür. Yuvarlak formu kaide ayağı dışında Kat. No. **H13** de bu bölüm düzdür. Kat. No. **H51** de ise kaide diğer örneklerle oranla oldukça farklıdır. Yüksek halka kaidenin kenarları dışa çekik biçimlidir.

3.6.3. Süslemeye Göre Sınıflandırma:

Helenistik Dönem klasik kabartmalı kâselerinin ardılı olarak Geç Helenistik Erken Roma Dönemi'nde bir süre kullanım gören skyphoslarda da benzer süsleme anlayışı değişmez. Gruptaki başlıca süsleme kompozisyonları arasında bir tasnif yapılacak olursa Çam Kozalağı Bezemeliler, Bindirme Yaprak Süslüler, Uzun Taç Yapraklılar ve Bitkisel Bezemeliler olarak gruplayabiliriz. Süslemelerin tamamı Kabartmalı Kâseler üzerinde sıkça karşımıza çıkan bilindik dekorasyonlardır. Kabartma Nokta bezemesi ise süsleme repertuarına belki de en son katılan kompozisyonu oluşturur, bu grup içerisinde değerlendirilen kâselerde figürlü kompozisyon görülmez.

3.6.3.1. Çam Kozalağı Süslemeliler: (Levha LI: H1- H5; Levha LIII: H17)

Çam Kozalağı Süslemeliler başlığı altında değerlendirilen skyphosların ağız kenarı altındaki bordür bölümünde betimlenen süslemelerin başında dikey olarak yerleştirilmiş çift uçlu spiral dizileri (**H1, H2**) ve merkezinde kabartma bir nokta bulunan halka dizileri (**H3**) gelir. Tek örnekte ise bordüre yatay olarak yerleştirilmiş kozalakların arasında çift uçlu dikey spiraller yer alır (**H4**).

Bordür bölümünde herhangi bir süsleme olmayıp gövde üzerinde yumurta kabukları içerisinde kabartma noktalarla betimlenen kozalak betimlemesi farklı bir örnek olarak dikkati çeker (**H5**). Grupta bulunan parçaların birçoğunda kozalaklar yumurta içerisinde betimlenmiştir.

Çam kozalağı bezemeli **H17** no.lu kalıp parçası Asopos Tepesi'nde bulunmuştur. Bordür kısmında üstte yan yana iki küçük yuvarlak, altta ise biraz daha büyük yuvarlak şekillerden oluşan dizin yer alır. Gövde de ise U biçimli yaprakların içerisinde kozalak betimlemesi yer alır. Kalıp parçası bordüründe görülen yuvarlak şekilli süsleme dizisi **H7** no.lu bindirme yaprak süslemeliler grubu içerisinde yer alan skyphosun bordür süslemesiyle aynıdır. **H17** no.lu kalıp parçası kabartmalı skyphosların Laodikeia'da üretilmiş olduğuna dair en önemli arkeolojik materyalin başında gelir.

3.6.3.2. Bindirme Süslemeliler: (Levha LII- LIII: H6- H19)

Kataloga dâhil edilen skyphoslardan Kat. No. **H8** no.lu buluntu sert hamur ve metalik görünümlü astar yapısıyla; Kat. No. **H12** ise açık krem renk hamur ve kırmızı astarıyla, kaba görünümlü diğer örneklerden farklılık gösterir.

Bindirme Yaprak Bezemeli skyphoslardan üçünde bordür süslemesi görülür. **H7** no.lu parçanın bordüründe tek sıra kabartma şeklinde yapılmış küçük karelerden oluşan dizinin altında, üstteki sıradan biraz daha büyük ebatlı tek sıra kabartma nokta dizisi yer alır. **H16** no.lu parçada dikey yerleştirilmiş tek uçlu spiral dizisi betimlenirken, **H14** no.lu büyük ölçekli skyphosta gövde üzerinde betimlenen ana kompozisyonun bezemelerini oluşturan yumurta dizilerinin sivri uçları yukarı bakarken, bordürde tek sıra halinde yer alan dizideki yumurtaların sivri uçları aşağı bakar şekilde betimlenmiştir. Kenarları birbirine bitişik olarak betimlen yuvarlak uçlu yumurta şekilli yaprakların ortasında birbirine paralel yatay damarlar betimlenmiştir. İki ucu sivri tam yaprakların betimlendiği tam profil veren bir skyphosta buluntular arasında yer alır (**H15**).

Gövde üzerinde betimlenen süslemeler farklı şekillerdeki küçük yaprak betimlemelerinden oluşur. Dekorasyonda bazen damarlı tek ucu sivri yapraklar (**H6**, **H8**, **H9**) yan yana ve üst üste bindirme şeklinde betimlenirken bazen de sivri şekil yaprağın her iki ucunda da görülür (**H10**, **H11**). Kuzeydoğu nekropolünde M10 no.lu mezarda sağlam olarak bulunan **H15** no.lu kâsede de benzer süsleme özellikleri görülür.

Klasik yaprak formlarının dışında kahve çekirdeği biçiminde daha geniş ve yuvarlak hatlara sahip dikey damarlı bindirmeli yaprak süsleri iki kaide-gövde parçası üzerinde görülür (**H12**, **H13**).

Gövde üzerinde betimlenen bindirme yaprak dekorlu parçaların dışında (**H18**, **H19**) no.lu skyphos gövde parçalarında bu kez yaprak yerine uçları sivri dört köşeli kabartma yumrular dizisi betimlenmiştir.

3.6.3.3. Uzun Taç Yapağı Süslemeliler: (Levha LIV- LV: H20- H28)

Grupta yer alan **H20** ve **H27** no.lu parçalar metalik görünümlü astarları ile mat yüzeyli diğer örneklerden ayrılırlar. Mat yüzeyli ve tebeşirimsi krem renkli hamuruyla **H24** no.lu parça bindirme yaprak süslemeli grup içerisinde yer alan **H12** no.lu parça ile yakın morfolojik özellikler gösterir.

Gövde üzerindeki süsleme çeşitleri göz önüne alındığında üçüncü grup içerisinde değerlendirdiğimiz uzun taç yapağı süslemeli skyphoslar, taç yapraklarının birbirinden farklı biçimsel özellik göstermeleriyle tasnif edilebilirler. Gövde üzerinde ana kompozisyon olarak betimlenen taç yaprak süslü skyphoslarda bordür kısmı yer almaz, bunun yerine ana kompozisyon kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır.

Gövde üzerinde sıkça betimlenen uzun taç yaprakların en yaygın olanı taç yapağının bir kenarının (sol) kabartma şeklindeki nokta dizileri ile verilmesidir. Bu örneklerin hepsinde yaprak ortası kabartma olarak (dışbükey) betimlenmiştir (**H20**, **H21**, **H22**, **H24**). Bazı örneklerde ise bu kez taç yapağının farklı kenarının (sağ) kabartma şeklindeki nokta dizileri ile verildiğini görmekteyiz (**H23**). Uzun taç yapağı kenarının düz kontur çizgileriyle betimlendiği tek örnek da buluntular arasında yer alır (**H24**).

Şekilsel olarak farklılık gösteren diğer uzun taç yapraklı örnekler arasında **H25**, **H26** no.lu örneklerde bu kez dış çizginin betimlenmediği, yapağı dikine kesen

ve ana damara yatay olarak eklenen küçük kısa çizgilerle formun oluşturulduğu görülür.

Bir diğer örnekte ise ortası dışbükey ve düz çerçeveli uzun taç yaprakları arasında Phryig şapkasına benzer bir başlıkla tasvir edilen ağzı açık satyr maskaları görülür (**H27**).

Gövde üzerinde iki ucu koçbaşı (kargı) şeklinde betimlenen kabartma noktalardan oluşan süsleme dizisi bu grup içerisinde değerlendirilebilecek farklı bir dekorasyon çeşitini oluşturur (**H28**).

3.6.3.4. Bitkisel Süslemeliler: (Levha LVI: H29- H36)

Grupta yer alan kâselerin tamamına yakını mat görünüşlü ve pürüzlü bir yüzeye sahipken **H35** no.lu gövde parçasında astar daha metalik bir görünüme sahiptir. Bu parçanın bordür kısmında görülen süslemenin hemen hemen aynısı bindirme yaprak süslemeliler bölümünde görülen **H7** no.lu parça ile aynıdır.

Bitkisel Süslemeliler grubunda incelen yedi örnekten birisi kaide-gövde (**H36**) diğerleri ise kenar-gövde parçalarından oluşur. Tüm örneklerde bordür bölümünde yumurta dizileri (**H30**, **H31**), yaprak dizileri (**H33**), bazen tek (**H34**), bazen de çift uçlu dikey spiraller betimlenmiştir (**H32**). Gövde üzerinde sıkça betimlenen süslemeler arasında çınar yaprağı, çiçek ve meyveler; nar?, üzüm salkımları, asma yaprakları, sarmaşık yaprağı ve dalları yer alır.

H 29 no.lu parçada ise bu kez kap formu oldukça geniş ölçekli olsa da kraterin bordür altında görülen yaprak betimlemesi nedeniyle bu gruba dâhil edilmiştir.

3.6.3.5. Kabartma Nokta Süslemeliler³⁶¹: (Levha LVII-LIX: H37- H51)

Geç Helenistik Dönem Kabartmalı Kâseleri içerisinde buluntu yoğunluğu bakımından sayıca en fazla grubu oluştururlar³⁶². Kabartmalı kâselerde sıkça kullanılan kabartma şeklindeki nokta dizilerinden oluşan süsleme çeşidi “Megara Kâseleri’nde” madalyon etrafında sınırlayıcı olarak ya da Makedon kalkanı dekorlu kâseler de ikincil süsleme olarak görülür. Uzun Taç Yapraklı kâseler de ise bu kez bazen taç yapraklarının konturlarını oluştururken bazen de yapraklar arasında sınırlayıcı olarak görülürler. Bu grupta ise tüm gövdeyi kaplayan ana süsleme ögesi olarak karşımıza çıkar, dolayısıyla kabartma nokta dizilerinden oluşan süslemenin gövdenin tümünde görülmesi yukarıdaki örneklere göre daha geç bir süsleme çeşidi olarak karşımıza çıkar³⁶³.

Grupta yer alan 11 parça kenar ve gövde (**H37- H48**), diğerleri ise kaide parçalarıdır (**H49- H51**).

Hamur ve astar özellikleri bakımından **H40** ve **H38** no.lu parçalar yoğun altın sarısı renkli mika katkıları ve metalik görüntüleri ile farklılık gösterirler. **H51** no.lu

³⁶¹ Grupta yer alan parçaların tamamında gövde üzerinde yuvarlak, kare ya da dikdörtgen şekilli kabartma bezemeler görülmekle birlikte grup bütünlüğünü sağlamak amacıyla böyle bir isimlendirmeye gidilmiştir.

³⁶² Benzer süslemenin betimlendiği örnekler için bkz. Waage 1948, Fig. 16, 32- 33; Jones 1950, Fig. 153, 660; Laumonier 1977, Pl. 3, 1356, Pl. 11, 8640, Pl. 84, 4300, Pl. 28, 4182, 4901, 4182, Pl. 80, 9336, Pl. 108, 9754; Pl. 112, 4301, 4334; Atik 1990, Abb. 22, 58; Rotroff 2003, Pl. 131, 743- 744; Semeraro 2003, Pl. LVIII, 14; Polito 2007, Fig. 6, 2.

³⁶³ Schaffer 1968, Taf. 51, MB 119 ve MB 570, Rotroff 1982, Pl. 68, 400; Pl. 88, 398; Mitsopoulos-Leon 1992, Taf. 84, D42; Taf. 85, D48.

parçada kırmızımsı sarı astar rengiyle diğer örneklerle oranla farklı renktedir. Bunların dışında kalan diğer parçalar daha mat ve kaba görünümlüdürler.

Dikkat çekici diğer örnek hem biçimsel hem de hamur ve astar özellikleri ile **H42** no.lu parçadır. Parçanın bu grupta görülmeyen bir özellik olarak bordür kısmında yumurta dizisi üstte tek sıra kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. 7.5 YR 6/4 light brown astarıyla diğer örneklerden oldukça farklıdır. Parçanın bir başka özelliği ise diğer örneklerin gövde bölümünde görülen kabartma şeklindeki küçük kare, dikdörtgen ve yuvarlak formlu süslemelerin bu parça üzerinde çivi biçiminde olmasıdır. Tüm parçalarda görülen ortak özellik ağız kenarı altında yer alan kabartma şekilli bir çizginin altında bütün gövdenin alt alta küçük enine ya da boyuna dikdörtgen, kare ve yuvarlak şekilli kabartma şeklindeki nokta dizileri ile süslenmesidir.

3.6.4. Bordürler: (Levha LX- LXII: H52- H60)

Buluntular arasında yer alan 11 parça gövde bölümlerinin kırık olması nedeniyle yukarıda verilen bölümler arasına alınmamış, ayrı bir bölüm altında incelenmiştir. **H60** no.lu parça metalik görünümü ile grupta yer alan mat görünümlü diğer örneklerden ayrılır.

Bordür kısmındaki süslemeler ele geçen parça sayısı sınırlı olmasına rağmen çeşitlilik gösterir. Tüm örneklerde bordür kısmı üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. **H59** ve **H60** no.lu parçalarda dikey olarak betimlenmiş çift uçlu

spiral dizisi, **H52- H55** no.lu parçalarda yumurta dizisi, **H29** da Ion chymationu, **H56 ve H 57** de halka dizisi, **H58** de tek uçlu spiral dizisi betimlenmiştir³⁶⁴.

3.6.5. Üretim Yeri Sorunu ve Kronoloji:

Megara kâselerinin ardılı niteliğindeki bu kâselerin Anadolu'daki buluntu merkezleri sınırlıdır. Sardes'te bu tipte birkaç parça ele geçmiş³⁶⁵ ve bu parçalar Kurşun Sırlı Seramiklerle ilişkilendirilmiştir³⁶⁶. Hierapolis'te bulunan parça sayısı Sardes'e oranla oldukça fazladır³⁶⁷. Burada bulunan parçalar form ve stilistik açıdan değerlendirilmiştir³⁶⁸.

İki grup altında toplanan skyphoslardaki tek fark ağız kenarı ve kaidede görülen biçimsel değişikliklerden kaynaklanmaktadır³⁶⁹. Sardes örneklerinde olduğu gibi Hierapolis'te ele geçen parçalar da Boscoreale Villası ve Alesia'da bulunan gümüş kâselerin üzerindeki bitkisel bezemelerle karşılaştırılmıştır³⁷⁰.

Perge'de bulunan bir skyphos üzerinde yer alan kabartma nokta dizileri, Laodikeia'da bulunan bazı parçalarla benzerlik gösterir³⁷¹. Antiocheia'da bulunan

³⁶⁴ Laodikeia'da bulunan Lykos Skyphosları bordürlerindeki bezemeler için bkz. Levha LXII.

³⁶⁵ Rotroff 2003, Pl. 131, 743- 745.

³⁶⁶ Rotroff 2003,171.

³⁶⁷ Semeraro 2003, Pl. LVI-LVIII, PL. LIX, 1-2, 5; Polito 2007, Fig. 5- 6.

³⁶⁸ Semeraro 2003, 85- 87.

³⁶⁹ Semeraro 2003, Pl. LVI, 1-5.

³⁷⁰ Rotroff 2003, 171; Semeraro 2003, 86.

³⁷¹ Atik 1995,Abb. 22, 58, Taf. 10, 58.

dokuz parça üzerinde Laodikeia örneklerindeki benzer bitkisel motifler³⁷² ve kabartma nokta dizileri betimlenmiştir³⁷³.

Tarsus'ta bulunan skyphoslar "Kurşun Sırlı Seramikler" (*Lead Glazed Ware*) bölümü içerisinde bitirilmemiş vazolar, astarsız (*unfinished vases, no glaze*) başlığı altında incelenmiştir³⁷⁴. Jones, Tarsus'ta bulunan parçaları kurşun sırlı seramiklerin bitirilmemiş örnekleri olarak gösterir. Ancak bu parçalarla Laodikeia örnekleri arasında form olarak birkaç örnekte benzerlik olsa da³⁷⁵, Laodikeia örnekleri kulp formları ve bezeme anlayışıyla Tarsus örneklerinden oldukça farklıdır.

Laodikeia'da bulunan ve sayıca önemli bir potansiyeli oluşturan Geç Helenistik Dönem Skyphosları'nın Laodikeia'da üretildiğine dair somut olarak ortaya koyabileceğimiz bir kalıp parçası Asopos Tepesi'nde bulunmuştur. Laodikeia'da bulunan örnekler dâhilinde bu parçaların büyük bir çoğunluğunun hamur yapısının, kalıp parçası ile benzerlik içerisinde olmasının yanı sıra, Laodikeia'da üretilen Helenistik Dönem Kabartmalı Kâseleri'nde (Megara Kâseleri) kullanılan hamur ve astarlarla da aynı özellikler göstermesi, bu kâselerin Laodikeia'da üretilmiş olduğu görüşünü ön plana çıkartmıştır.

Grafiklerde ayrıntılı olarak hamur ve astar renklerinin yanı sıra hamur içindeki katkı oranları da görülebilir. Laodikeia'da üretildiğini düşündüğümüz kâselerdeki ortak özellikler, hamur renklerinin birbirine yakın olması ve kâselerin astarlanmasından sonraki kaba görünümüdür. Bunun dışında "Megara Kâseleri'nde"

³⁷² Waage 1948, Fig. 16, 27- 31.

³⁷³ Waage 1948, Fig. 16, 32- 33.

³⁷⁴ Jones 1950, 263-264.

³⁷⁵ Jones 1950, Fig. 199, 669- 670 ve Fig. 153, 660.

görülen süsleme anlayışının küçük farklar dışında değişmeden Geç Helenistik Dönem Kabartmalı Kâseleri'nde de uygulanmış olması bu kentte zaten var olan üretim faaliyetlerinin bu kâselere yansımaları olarak düşünülebilir.

Kabartmalı kaplardaki benzer özellikler Laodikeia'nın komşusu Hierapolis'te de görülür. Hierapolis'te bulunan kâselerin süsleme özellikleri³⁷⁶ ile birebir örtüşen Laodikeia örnekleri üretimin Laodikeia ve Hierapolis haricinde daha uzak bir yer de aranmasını zorlaştırır³⁷⁷. Şu anki buluntular dâhilinde Hierapolis'te de bulunan kalıplar³⁷⁸ her iki kenttin aynı dönemde farklı atölyelerde üretim yaptığını gösterir. Dolayısıyla Laodikeia ve Hierapolis'te üretildikleri her iki kentte ele geçen kalıplarla belgelenen bu kap grubunu *Lykos Skyphosları* olarak adlandırmak doğru olacaktır.

Megara Kâseleri'nin ardılı niteliğindeki bu kaplar yukarıda ki satırlarda geçtiği gibi bazı araştırmacılar tarafından Kurşun Sırlı seramiklerle ilişkilendirilerek, tarihleme konusunda da bu ölçüt kullanılmış ve Sardes'de bulunan kâseler Rotroff tarafından M.Ö. 50- M.S. 50 tarihleri arasında tarihlenmiştir³⁷⁹. Perge'de bulunan kâse³⁸⁰ üzerindeki bezemeler Tarsus ve Milet'te bulunan M.Ö. 1. yy. ın son çeyreği ile M.S. 1. yy. ın ilk yarısına tarihlenen kurşun sırlı kâselerle ilişkilendirilerek Augustus Dönemi'ne tarihlenmiştir³⁸¹. Antiocheia'da bulunan kâse parçaları Geç Yerel Üretim Kâseler başlığı altında incelenmiş ve bunların M.Ö. 1. yy. dan, M.S. 2.

³⁷⁶ Semeraro 2003, Pl. LVII, 1-16.

³⁷⁷ Semeraro 2003, 85- 87.

³⁷⁸ Semeraro 2003, 86, Pl. LIX: 1-2, 5.

³⁷⁹ Rotroff 2003, 171.

³⁸⁰ Atik 1995, Abb. 22, 58, Kat. No. 58.

³⁸¹ Atik 1995, 52.

yy. a kadar azalarak devam ettiği belirtilmiştir³⁸². Buluntu yoğunluğu bakımından yukarıda adı geçen kentlerden oldukça fazla bir potansiyele sahip Hierapolis’de bulunan kâseler ise M.Ö. 1. yy. ın ortasından başlayarak, Julius- Cladiuslar Dönemi’ne kadar tarihlenir³⁸³. Ayrıca son yıllarda Hierapolis Tiyatro’sunda VIII. Bölge kazılarında bulunan skyphos parçaları M.Ö. 2- 1. yy.lara tarihlendirilmiştir³⁸⁴.

Kâseler üzerinde görülen bazı bezemelerin hemen her grupta tekrar edilmesi nedeniyle süsleme özelliklerine göre yapılacak bir kronoloji bu grupta yer alan kâseler için yanıltıcı olabilir. Bu nedenle kâselerin bulunduğu alandaki stratigrafi ve kontekstler tarihleme konusunda daha net ve doğru sonuçlara ulaşmamızı sağlayabilir.

Laodikeia’da bulunan bu gruptaki kâselerin çoğunluğu yüzey araştırmasında bulunduğu için tarihleme konusunda Asopos Tepesi ve Kuzey Nekropolü’nde kontekst olarak bulunan skyphoslar önemli rol oynarlar.

Asopos Tepesi’nde bulunan **H7, H24 ve H42** no.lu parçalar ile kentin güney doğusunda 2002 yılında gerçekleştirilen 293. no.lu parsel kazılarında bulunan **H10, H29, H51, H60 ve H55** no.lu skyphos parçalarının tamamı farklı sektörlerde “Megara Kâseleri”nden üst kodlarda bulunmuştur.

Bazı sektörlerde ise Augustus Dönemi’ne tarihlenen kırmızı astarlı seramiklerle bir arada bulunan bu kâselerin kabartmalı kâselerden sonra ya da

³⁸² Waage 1948, 30.

³⁸³ Semeraro 2003, 87.

³⁸⁴ Polito 2007, 159.

üretimlerinin azalmaya başladığı M.Ö. 1. yy. ın ortasından hemen sonraya tarihlemek mümkün görünmektedir³⁸⁵.

Kuzeydoğu Nekropolü'nde 2007 yılında gerçekleştirilen kazılarda ortaya çıkarılan M10 no.lu mezarda bulunan **H15** no.lu kabartmalı skyphos bu kâselerin Laodikeia'da kullanımı ile ilgili önemli bilgiler vermektedir.

Gövde üzerinde iki ucu sivri oval formlu yaprak dizileri bulunan kâse L07 KDN M10 01 ve 08 no.lu iki sikke ve L07 KDN M10 06 no.lu kırmızı astarlı tek kulplu bir çömlek ile kontekst olarak bulunmuştur. M.S. 81- 96 yıllarında İmparator olan Titus ve Domitianus Dönemi'ne tarihlenen bu iki sikke Lykos Skyphosları'nın Laodikeia'da kullanımının sona ermesiyle ilgili olarak net bilgiler verir.

Sonuç olarak kurşun sırlı seramikler üzerinde görülen süsleme repertuarının hemen tüm öğelerinin kabartmalı skyphoslarda görülmesi ve iki grupta da birbirinin oldukça benzeri formların kullanılması, bu iki grubun hemen hemen aynı tarihler arasında kullanımda olduğunu gösterir. Yüzyılın ortasında kullanımı biten kurşun sırlı kâselere göre kabartmalı skyphosların bir süre daha kullanımına devam edilerek M.S. 1. yy. ın sonlarında tamamen ortadan kalktığını söyleyebiliriz.

Dolayısıyla Kurşun Sırlı seramiklerle Lykos Skyphosları form ve süsleme açısından her ne kadar benzer özellikler gösterebilirler de bu kâselerin kullanım dönemleri, form biçimlendirilmesindeki küçük farklılıklar, özellikle de hamur ve astarda görülen farklılıklar dikkati alındığında kurşun sırlı kaplardan ayrı bir grup olarak değerlendirilmesi gerekir.

³⁸⁵ Kuzey Doğu Nekropolü'nde M10 no.lu mezarda bulunan L.07 KDN.M10. 06 no.lu kırmızı astarlı tek kulplu çömlek için bkz. Ek. 2.

3.7. KURŞUN SIRLI SERAMİKLER (Levha LXIII- LXX: J1- J46)

Geç Helenistik- Erken Roma İmparatorluk Dönemi'nin görsel açıdan oldukça etkileyici bir grubunu oluşturan Kurşun Sırlı Seramikler yayınlanan örnekler dâhilinde form olarak geniş bir repertuara sahiptir. Anadolu'da Perge ve Tarsus, Anadolu dışında ise Canosa gibi bazı kentlerde üretim atığı ve kalıp gibi üretime yönelik materyellerin bulunması kurşun sırlı kapların tek bir merkezden daha çok birkaç atölyede üretildiğini göstermiştir³⁸⁶.

Buluntu merkezlerinde ele geçen örneklerde çoğunluğu skyphos olan içki kaplarının yanı sıra tabak, kâse ve kapalı kaplarda kurşun sırla kaplanmıştır. Zahmetli yapım ve pişirim tekniği³⁸⁷; cam endüstrisindeki gelişim³⁸⁸; İtalyan ve Doğu Sigillataları'nın ortaya çıkması³⁸⁹ belki de kurşun maddesinin zehirleyici etkisi³⁹⁰ gibi henüz tam anlamıyla açıklık kazanmayan nedenlerden dolayı kısa bir

³⁸⁶ *Çandarlı*: Loeschcke 1912, 396- 397; *Tarsus*: Jones 1950, 194-195, Tarsus'da bulunan kurşun sırlı seramiklerin kökeni ile ilgili olarak yapılan son arkeometrik araştırmalar için bkz. Tekkök- Akyol vd., 101 vd. ve Akyol- Tekkök vd. 2008; *Smyrna*: Gabelmann 1964, 263; *Caria*: Hellström 1965, 36; *Perge*: Atik 1995, 57; *Mytilene*: Hayes 1997, 65; *Canosa*: De Benedetto- Acquafredda vd. 2004, 623; Colchester: Hatcher- Kaczmarczyk vd. 1994, 431; Allier: Charleston 1956, 26. Anadolu ve Anadolu dışındaki üretim merkezleri için bkz. Atik 1995, 19 ve Brusic 1999, 34, Map 6.

³⁸⁷ Kurşun sırlı kapların kalıplama, pişirme ve sırlama gibi üretim aşamaları ve kullanılan teknikler için bkz. Jones 1950, 193- 194; Hellström 1965, 35, dipnot 3; Alexander- Robinson 1945, 136; Charleston 1956, 24- 26; Atik 1995, 19- 21, Greene 2007, 653 vd.

³⁸⁸ Jones 1961, 59.

³⁸⁹ Chase 1951, 78.

³⁹⁰ Seramiklerde yer alan kurşunun vücuttaki etkileri için bkz. Avila- Romieu vd. 1991, 117- 120; Kurşun sırlı asidik ortamda çözünümü ile buna bağlı olarak zehirlenmeye yol açmasıyla ilgili olarak bkz. Tekkök- Akyol vd. 2008, 176.

süreçte kullanılmışlardır³⁹¹. Ortaya konan bu ve benzeri nedenlere rağmen Anadolu'da yoğun olmak üzere tüm Doğu Akdeniz Havzası'nda birçok merkezde bulunmuş olmaları³⁹², kapların sır renklerinin gümüş ve altıntan yapılan pahalı orjinallerinin birer imitasyonu oluşu dolayısıyla maliyetlerinin daha ucuz olması ile açıklanabilir³⁹³.

Kurşun sırlı seramiklerin genelinde iç yüzey sarımsı kahverengi, kahverengi ve sarı, dış yüzey ise çimen yeşili ve tonlarındadır. Bazı seramiklerin ise iç ve dış yüzey renginin aynı renklerde yapıldığı, hem Laodikeia kazı çalışmalarında bulunan kaplarda hem de diğer buluntu merkezlerinde ele geçen örneklerle tespit edilmiştir.

³⁹¹ Tarih boyunca kurşun ve alkalin içerikli kaplar dönem dönem ortaya çıkmış ve kısa bir kullanım döneminden sonra ortadan kalkmışlardır. Alkalin ve kurşun sıran doğu ve batıda erken dönem kullanımları ve bibliyografya için bkz. Richter 1924, 94.

³⁹² *Çandarlı*: Loeschcke 1912, 396- 397; *Bergama*: Pinkwart 1972, 140- 163; *Labraunda*: Hellström 1965, 34- 37, Pl. 14, 36, Nos. 261- 286; *Milet*: Pülz 1985, Abb. 1, Kat. Nr. 5-6; Pülz 1987, 35, Abb. 6, Kat. Nr. 1-2, Taf. 20, 3; *Arykanda*: Oransay 2001, 171, No. 1- 29; *Tarsus*: Jones 1950: 191- 196, Fig. 151- 154, Fig. 198, 199: 669- 677; *Perge*: Atik 1995: 21- 58; *Antiocheia*: Waage 1948, 81, Fig. 42.11, 16 ve Fig. 43; *Galler, G. Rusya, Almanya*: Rostovtzeff 1943, 175; *Paphos*: Hayes 1991, 61, Fig. 22, 7-8; *Atina*: Hayes 2008, 57- 58, Fig. 27 ve Pl. 46, 854- 868, Fig. 28 ve Pl. 47, 870- 888, Pl. 48, 889- 898; *Rotroff* 1997, 222, Cat. No. 1795- 1796; *Korint*: Hayes 1973, 459- 460, 470, Pl. 79. c, Pl. 98, 175- 177; *Slane* 1990, 37- 39, Fig. 3 ve Pl. 6, 63- 64; *Pompeii*: Hayes 1973, 460; *Canosa*: De Benedetto- Acquafredda vd. 2004, 623; *Kuzey ve Batı Adriatik*: Brusic 1999, 33- 34, Fig. 62- 63, Nos. 432- 441; *Obodo*: Negev 1986, 12-13.

³⁹³ Hayes 1973, 470.

Kimi araştırmacılara göre kapların iç yüzey renklerinin şarap nedeniyle zamanla matlaşması nedeniyle, orijinde gümüş olan kapların içi altın ile kaplandığından bunlardan esinlenerek yapılan kurşun sırlı kaplara da rengini verir³⁹⁴.

Laodikeia’da bulunan kurşun sırlı seramik grubuna dâhil edebileceğimiz toplam 46 parça bu teze dâhil edilmiştir. İncelenen örnekler kentte 2002 yılından bu yana ortaya çıkarılan malzemenin bütününe yönelik olarak seçilmiş ve ortaya çıkan saptamalar yaklaşık 200 parçanın değerlendirilmesi sonucu elde edilmiştir.

Laodikeia’da kazısı yapılan hemen her sektörden ele geçen bu tipteki seramiklerin buluntu yoğunluğu göze alındığında Asopos Tepesi’nde bulunan parçalar kronolojik anlamda önemli tespitlerde bulunmamız açısından da ön plana çıkar. Buluntu yoğunluğu açısından 2005 yılında kazı ekibi tarafından Laodikeia’da gerçekleştirilen yüzey araştırmaları da kurşun sırlı seramik grubunun kent içerisindeki dağılımı konusunda önemli tespitlerde bulunmamızı sağlamıştır. Bunların dışında Suriye Caddesi, Kuzey Nekropolü ve Tapınak A buluntu sektörlerinin arasında yer alır.

3.7.1. Hamur ve Astar (Sır) Özellikleri:

Laodikeia’da bulunan örneklerin %50 sinde hamur rengi pembemsi kahverengi ve tonlarındadır (7.5YR 7/3-6; 7.5 YR 6/4-6). **J44** no.lu parça gri hamuru (2.5 Y 5/1 gray) ile şu ana kadar gerçekleştirilen çalışmalarda ele geçen tek kurşun sırlı kaptır. Bunların dışında kalan beş örnekte ise krem ya da bej renk (10YR 8/3-4 very pale brown; 2.5Y 8/4 pale yellow) dikkati çeker (**J8, J18, J20, J21**).

³⁹⁴ Gabelmann 1974, 265; Hochuli- Gysel 1977, 18, 23; Rotroff 2003, 169; Greene 2007, 660.

Hamur içerikleri oldukça geniş bir yelpazede kendini gösterir. Mika, ele geçen örneklerin çoğunda gözle görülür şekilde ön plana çıkar bunun dışında bazı örneklerde de kireç katkısı az da olsa görülür. Kimi parçalarda ise hamur oldukça iyi arıtılmış ve temizdir.

Kurşun sırlı kapları kullanımda olduğu dönem içerisinde, diğer kap gruplarından ayıran en büyük özellik, kapların iç ve dış duvarlarının oldukça dikkat çekici olan renklerle sırlanmış olmasıdır. Birkaç istisna parça dışında Laodikeia’da bulunan kurşun sırlı seramiklerin %95’inin dışı yeşil ve tonlarında, iç yüzeyleri ise kahverengi ve sarımsı kahverengi tonlarındadır. İstisna oluşturacak parçalardan **J3**, **J35** ve **J43** no.lu parçalarda ise seramiklerin iç ve dış yüzü aynı olup sarımsı kahverengindedir³⁹⁵.

3.7.2. Form:

Laodikeia’da bulunan kurşun sırlı seramiklerin form repertuarı çeşitlilik göstermesine rağmen ele geçen örneklerin % 68’ i skyphos, %18’i kâse ve %14’ü de kraterdir. Açık kaplar sınıfında değerlendirebileceğimiz birisi kaide diğeri ağız kenarı ve gövdeden oluşan iki tabak parçası da (**J33**, **J34**) buluntular arasında yer alır³⁹⁶.

³⁹⁵ İç ve dış yüzey rengi aynı renk olan seramiklerin Smyrna(Lampsakos) Atölyesi’nin üretimi olduğunu ileri süren görüş için bkz. Akyay- Meriçboyu 109.

³⁹⁶ Kurşun sırlı seramiklerin formlara göre yüzdelik dağılımı için bkz. **Fig. 19**.

3.7.2.1. Skyphoslar: (Levha LXIII- LXVII: J1- J32)

Genel anlamda ağız kenarından çıkarak gövde üst bölümüne bağlanan karşılıklı iki tutamağa sahip, içki kaplarıdır. Ağız kenarı iç kısmında, dudaktan gövdeye geçişte görülen dirsek hemen hemen tüm skyphoslarda karşımıza çıkar.

Laodikeia’da bulunan skyphoslardaki biçimsel farklar göz önüne alındığında başlıca iki tip altında incelenebilir.

a) Tip 1: (Levha LXIII: J1- J10)

Bu başlık altında değerlendirilen skyphoslarda form ağız kenarından gövde orta bölümüne doğru hafif bir genişleme yapar ve buradan sonra kaideye doğru daralarak iç bükey bir profil izler (**J1- J10**).

Kataloga dâhil edilen on parçadan dokuzunun ağız çapı 9- 12 cm. arasında değişiklik gösterirken **J5** no.lu örnekte çap 15 cm. dir. Grupta yer alan skyphoslar arasından iki örnekte kapların tutamak kısmı kısmende olsa sağlam olarak korunabilmiştir. Bunlardan sağlam olarak ele geçen iki skyphosta tutamağın ağız kenarına bağlandığı parmak destek bölümünde karşılıklı birer volüt yer alır.

J9 no.lu skyphosun halka formu tutamak deliği gövdeye direk bağlanarak Güney Batı Atölyesi’nin özelliklerini yansıtır³⁹⁷.

Bir bölümü sağlam olarak ele geçmiş skyphoslarda görülen süslemelerin hemen hepsi bitkisel kompozisyonların takip edildiği taç yaprak, lotus ve meşe yaprağı- palamut repertuarı ile sınırlıdır (**J6**³⁹⁸, **J7**³⁹⁹, **J8**⁴⁰⁰, **J9**⁴⁰¹, **J10**⁴⁰²). Gövde

³⁹⁷ Akyay- Meriçboyu 2005, 114.

³⁹⁸ Pinkwart 1972, Abb. 44, Kat. 12; Gabelmann 1974, Abb. 35; Akyay- Meriçboyu 2005, Res. 20.

üzerinde yer alan ana bitkisel süsleme üstte bazen rozet ve yumurta dizileri gibi daha küçük boyutlu ikincil bezemelerle ile sınırlandırılırken bazen bu sınır kabartma şeklinde yapılmış bir ya da birkaç kabartma yatay çizgi ile gerçekleştirilir.

b) Tip 2: (Levha LXIV- LXV: J11- J21)

Ağız kenarından kaideye doğru devam eden profilin, daha düz bir biçimde takip edildiği örnekler de buluntular arasında yer alır (**J11- J20**). Sayıca Tip 1'den biraz daha fazla olan bu grupta yer alan skyphoslardan **J21** no.lu parça, ağız çapının oldukça dar olması nedeniyle daha kapalı bir kap görünümündedir. Bunun dışında kalan parçaların ağız çapları ise 9-11 cm. arasında değişir. Grupta ele geçen örneklerden ikisinde tutamak kısmı sağlam olarak korunabilmiştir. **J13** ve **J15** no.lu bu tipteki skyphoslarda tutamağın ağız kenarına bağlandığı parmak destek bölümünde karşılıklı birer volüt aynı şekilde tutamağın diğer ucunda da takip edilebilir. Daha çok Güney Batı Anadolu Atölyesi'nin ürünlerinde görülen karşılıklı çifte volütlü tutamak kısmının⁴⁰³ altında yer alan halka formu tutamak deliği gövdeye direkt bağlanarak Güney Batı Anadolu Atölyesi'nin bir başka özelliğini de yansıtır⁴⁰⁴.

³⁹⁹ Hellström 1965, Pl. 14, No. 262; Gabelmann 1974, 293, Abb. 19; Hochuli- Gysel 1977, Taf. 35, Langen- Lanzett und Lotosblätter, 8.

⁴⁰⁰ Hochuli- Gysel 1977, Taf. 46, T36.

⁴⁰¹ Hochuli- Gysel 1977, Zungen- Lanzett und Lotosblätter, Ia.

⁴⁰² Akyay- Meriçboyu 2005, Res. 10.

⁴⁰³ Hochuli- Gysel 1977, 31, Abb. 10 M52, M36.

⁴⁰⁴ Akyay- Meriçboyu 2005, 114.

Tip 1'e paralel olarak Tip 2'de ele geçen skyphos süslemelerinin de tamamı bitkisel kompozisyonlardan oluşur. Bunlar arasında asma yaprağı, meşe yaprağı-palamut, akantus yaprağı sıkça kullanılan bitkisel bezemeler arasında yer alır (**J12, J17, J18, J21**).

Tip 1 ve 2 de incelenen skyphosların üzerinde görülen süslemelerle ilgili olarak yukarıdaki satırlarda bahsedilmişti, ancak ele geçen parçalar itibariyle formu skyphos olupta bu iki tip altında değerlendirilmeyen gövde parçaları üzerinde görülen süslemeler çeşitlilik gösterir. Genelde tercih edilen süsleme çeşidi bitkisel ağırlıklı olmakla beraber, figüratif öğeler içeren bezemelerde tespit edilmiştir⁴⁰⁵. Bitkisel süslemeler arasında başta bindirme yapraklar olmak üzere (**J22, J23, J32**⁴⁰⁶) kabartma nokta dizileri (**J24**)⁴⁰⁷, uzun taç yaprakları (**J25**), yapraklar (**J26, J27**) ve kozalak (**J28**) betimlenmiştir.

Her iki tipe ait olabilecek skyphosların kaideleri ile ilgili olarak dört parça kırık olarak ele geçmiştir. Dip çapları 4.6- 9 cm. arasında değişen skyphoslardan **J29** no.lu parça oldukça kalın cidarı ile geniş ölçekli bir skyphosa ait olmalıdır.

Alçak halka kaideli **J32** no.lu parçanın zemine basan kaide düzlemi ortasında oluk şeklinde bir iç bükeylik görülürken **J30** ve **J31** no.lu kaidelerin kaide ayak tabanları ilk örneğe oranla daha düzdür. **J31** no.lu örneğin benzeri Bergama

⁴⁰⁵ Laodikeia'da bulunan Kurşun Sırlı Seramikler üzerinde betimlenen bezemeler için bkz. Levha LXX.

⁴⁰⁶ Gabelmann 1974, Abb. 18.

⁴⁰⁷ Jones 1950, Fig. 153, Nos. 660; Gabelmann 1974, 266- 268, Abb. 1, Nr. 1-5; Hochuli- Gysel 1977, Taf. 54, T 182, Taf. 56, T 218; Pülz 1987, Abb. 6, Kat. Nr. 2; Atik 1995, Abb. 22, Kat. 58; Oransay 2001, 178, No. 25- 26; Hayes 2008, Pl. 46, 865.

kazılarında ele geçmiş ve Hochuli-Gysel tarafından Güney Batı Anadolu Atölyesi ürünleri içerisinde değerlendirilmiştir⁴⁰⁸. **J30** no.lu skyphos kaide parçası diğerlerine göre daha yüksek ve basamaklı görünümüne sahiptir.

Laodikeia Asopos Tepesi'nde Geç Helenistik Dönem kronolojisine dair en önemli buluntularımız skyphoslarla hemen hemen aynı derinliklerde bulunan Erken İmparatorluk Dönemi sikkeleridir. D3 plankaresinde gerçekleştirilen çalışmalarda Augustus ve Caligula Dönemi sikkeleri, kurşun sırlı skyphoslarla hemen hemen aynı tabakalarda bulunmuştur⁴⁰⁹.

Skyphosların tarihlenmesine yönelik ikinci veri ise, Asopos Tepesi D3 plankaresinde gerçekleştirilen kazı çalışmaları sırasında L 08 AT2 D3 1316 no.lu Sagalassos Kırmızı Astarlı kâsesinin **J11** ve **J19** no.lu kurşun sırlı skyphoslarla aynı tabakada yan yana bulunmasıdır⁴¹⁰. Sagalassos Kırmızı Astarlı seramik grubu Augustus Dönemi'nden başlayarak M.S. 7. yy. ın ilk yarısına kadar üretimine devam edilen önemli bir gruptur⁴¹¹.

Laodikeia'da bulunan parça Sagalassos Kırmızı Astarlı Seramikleri'nin tipolojisini yapan Poblema tarafından 1A 150 tipiyle değerlendirilir⁴¹² ve M.Ö. 1. yy. başına tarihlenir⁴¹³.

⁴⁰⁸ Hochuli- Gysel 1977, Taf. 14, W48.

⁴⁰⁹ L 08 AT2 D3 S 04 (Augustus Sikkesi), L 08 AT2 D3 S 05 (Caligula Sikkesi).

⁴¹⁰ Asopos Tepesi'nde J11 ve J19 no.lu kurşun sırlı skyphoslar ile birlikte bulunan L.08.AT2.D3.1316 no.lu kâse için bkz. EK2.

⁴¹¹ Poblome 1999, 13 vd.

⁴¹² Poblome 1999, Fig. 14, Type 1A150, No. 3.

⁴¹³ Sagalassos Kırmızı Astarlıları, tipin ortaya çıkışı, popüler olduğu dönem ve ortadan kalkması şeklinde değerlendirilerek form gelişimi tespit edilmeye çalışılmıştır. Buna göre 1A150 tipinin ilk

Sonuç olarak Laodikeia’da kurşun sırlı skyphosların kullanımına yoğun olarak Augustus Dönemi’nde başlanarak, M.S. 1. yy. ın ilk yarısının sonlarına doğru kullanımın oldukça azaldığı tespit edilmiştir.

3.7.2.2. Tabaklar: (Levha LXVII: J33- J34)

Laodikeia’da gerçekleştirilen kazı çalışmalarında bulunan kurşun sırlı seramikler içerisinde tabak formunda iki parça ele geçmiştir.

J33 no.lu düz dipli kaide parçasının tabanında kuğu betimlemesi yer almaktadır. Kabartma şeklinde yapılan kuğunun baş kısmı kâsenin yere oturma düzlemini oluşturmaktadır. Sadece kaide kısmı sağlam olarak kalabilmiş tabağın kaide yüzeyinde kabartma şeklinde yapılmış dört adet kuğu betimlenmiş olması gerekir⁴¹⁴.

ortaya çıkışı Augustus Dönemi ile başlar ayrıntılı bilgi için bkz. Poblome 1999, 25, 305 ve Poblome-Waelkens 2003, 184, Pl. CV, 3. Kurşun sırlı seramiklerin özellikle de skyphosların sınırlı bir süreçte yapıldığı düşünüldüğünde Asopos Tepesi’nde bulunan 1A150 formundaki Sagalassos Kırmızı astarlı seramiği, kronolojik veri olarak değerlendirilmiştir. 1A 150 tipinin yanı sıra 2006 yılında Kuzey Kule’de gerçekleştirilen kazı çalışmalarında yaklaşık 2 m. lik doldurma içerisinde çıkan yüzlerce seramik ve Mozaikli Güney Roma Villası’ndan elde edilen buluntular, Sagalassos Kırmızı Astarlıları tipindeki seramiklerin Laodikeia’da oldukça yaygın olarak kullanıldığının bir göstergesidir. Laodikeia’da Doğu Bizans Kapısı Kuzey Kule ve Mozaikli Güney Roma Villası’nda ortaya çıkarılan seramikler ayrı bir çalışma olarak tarafımızdan yayına hazırlanmaktadır.

⁴¹⁴ Bergama buluntusu olup Güney Batı Anadolu Atölyesi grubu içinde değerlendirilen benzer bir kâse formu için bkz.Hochuli- Gysel 1977, 193, Taf. 15, W82; Perge’de bulunan benzer formlu kâbin tabanında herhangi bir süsleme yer almaz, Atik 1995, Abb. 22, 42; Güney Batı Atölyesi’nin ürünü olduğu düşünülen benzer formlu ancak kaidesinde süslemenin yer almadığı başka bir örnek için bkz. Akyay- Meriçboyu 2005, Res. 16.

Ağız kenarı dışı çekik kâseler grubunda form açısından grupta yer alan kaplardan biraz daha farklı bir görünüme sahip olan **J34** no.lu kâsede ağız kenarı üst bölümünde yer alan düzlem üzerinde bir oluk yer alır. Tutamak izi kabın kenar kısmında kırıkta olsa korunabilmiştir. Kurşun sırlı kâseler bölümünde yer alan formlarla ağız kenarı biçimi ile benzeşen **J34** no.lu tabak parçasının, kâselerden ayrı olarak değerlendirilmesinin en önemli nedeni ise kenardan kaideye doğru izlenen profil diğer örneklerde kavisli bir görünümdeyken bu örnekte daha düz bir profil sergiler. Laodikeia’da gerçekleştirilen yüzey araştırması sırasında ele geçen **J33** ve **J34** no.lu parçaların tarihlenmesine yönelik olarak herhangi bir veriye sahip değiliz. Ancak, **J3** no.lu tabak kaidesiyle benzer formdaki parçalar, diğer merkezlerde M.S. 1. yy. ın 2. ve 3. çeyreğine tarihlenir⁴¹⁵. Laodikeia’da bulunan diğer formlardaki kurşun sırlı seramikler de göz önüne alındığında **J33** ve **J34** no.lu iki tabak içinde aynı tarihler verilebilir.

3.7.2.3. Krater ve Kantharoslar: (Levha LXVIII: J35- J39)

Laodikeia’da ele geçen kurşun sırlı seramiklerin buluntu yoğunluğu olarak %14 lük bölümünde form kraterdir. Kataloğa dâhil edilen tek örnekte ise form kantharostur. Buluntuların büyük çoğunluğu ağız kenarı-gövde parçalarından oluşurken, gövde parçası olarak tanımladığımız sadece tek örnek ele geçmiştir.

Ağız çapları 11-18 cm. arasında değişiklik gösteren kraterlerin tamamında ağız kenarı biçimi farklıdır. **J 35** ve **J36** no.lu kraterlerin ağız kenarlarının dik kenarlı olması nedeniyle diğer örneklerden ayrılır. Bunlardan **J 35** no.lu kabın kenar üst

⁴¹⁵ Hochuli- Gysel 1977, 136, Taf. 15, W82.

bölümü dışa eğik bir yapıdayken **J 36** no.lu örnekte kenar üstte düz bir görünümlüdür. Her iki kapta ağız kenarının altında dışa çıkıntı yapan bir dirsekle gövdeye geçiş sağlanır, “U” gövdeli ve yüksek, basamaklı kaideli olması gereken kapların bu bölümleri kırıktır. Anadolu’da kurşun sırlı seramiklerin bulunduğu merkezlerde görülmeyen bir tip olan Laodikeia örneklerinin (**J35- J36**) benzerlerine İtalyan Sigillatları’nın formları içerisinde rastlanır⁴¹⁶.

Bu tipteki kurşun sırlı seramikler için Kenrick⁴¹⁷, Geç Augustus- Erken Tiberius Dönemi’ni verirken, Hochuli- Gysel tipolojik gruplandırma ile, Kenrick’in kronolojisini biraz daha daraltarak M.Ö. 1. yy. ın son çeyreğini önerir⁴¹⁸.

Yukarıdaki örnekler dışında yüzey araştırmaları sırasında bulunan **J 37** no.lu kraterin ağız kenarı dik, ancak bu kez daha kısadır. Kenarın gövdeye bağlanması için dönüş yaptığı yerde çıkıntı şeklinde bir dirsek yer alır. 16 cm. lik ağız çapı dik kenarlı diğer iki örneğe oranla daha geniştir. Kurşun sırlı kraterler içerisinde yaygın bir tip oluşu buluntu merkezlerinin Bergama⁴¹⁹, Tarsus⁴²⁰, Perge⁴²¹, Sardes⁴²²,

⁴¹⁶ Benzer formdaki İtalyan Sigillatası için bkz. Kenrick 1990, Taf. 57, R 6.1.1; **J36** no.lu örnekle hemen hemen aynı formdaki krater formu için bkz. Pülz 1985, Abb. 1, Kat. Nr. 5, 6; bu parça ile benzer ancak ağız kenarındaki çıkıntının olmadığı Tarsus atölyesinin ürünü krater için bkz. Hochuli- Gysel 1974, Taf. 3, T39.

⁴¹⁷ Kenrick 1990, 176.

⁴¹⁸ Hochuli- Gysel 1974, 113.

⁴¹⁹ Pinkwart 1972, Abb. 57. Kat. 19.

⁴²⁰ Jones 1950, Fig. 198, no. 640. Tarsus’ta bulunan bu örneğin ağız kenarı biraz farklıdır ancak aynı formun bir varyasyonu olarak değerlendirilebilir.

⁴²¹ Atik 1995, Abb. 21, 55.

Korint⁴²³ ve Atina⁴²⁴ gibi birçok kentte bulunmasıyla açıklanabilir⁴²⁵. Hochuli-Gysel, Laodikeia örneği ile benzer bir parça Smyrna Atölyesi içerisinde değerlendirir⁴²⁶. Pompeii’de ele geçen benzer formlu bir başka buluntu için M.S. 1. yy. tarihi verilir⁴²⁷. İtalyan sigillataları arasında da sıkça karşımıza çıkan form⁴²⁸ araştırmacılar tarafından M.S. 1. yy’a tarihlenir⁴²⁹. Bir anlamda Kurşun sırlı kap repertuarı İtalyan Sigillata formlarını takip eder. Korint örneği Slane tarafından diğer buluntular göz önüne alınarak M.S. 1. yy.ın ilk yarısı/ortasına tarihlenirken⁴³⁰; Atina örnekleri, Perge üretimi ile ilişkilendirilmiş ve M.S. 2. yy. ın ilk yarısına tarihlenmiştir⁴³¹. Laodikeia’da bulunan J37 no.lu krater özellikle İtalyan sigillataları arasındaki formlarla benzerliği göz önüne alınarak M.S. 1. yy. ın ilk yarısına tarihlenebilir.

⁴²² Rotroff 2003, Pl. 128, 731. Sardes örneğinin ağız kenarı biraz farklıdır ancak form genel anlamda benzerdir. Rotroff, formun daha çok Tarsus Atölyesi’nin üretimi olduğunu belirtir.

⁴²³ Korint’de bulunan örnek iki farklı yayında karşımıza çıkar. Hayes 1973, Pl. 88, 175; Slane 1990, Fig. 3, Pl. 6, a.

⁴²⁴ Hayes 2008, Fig. 28, 877.

⁴²⁵ Museum of Fine Arts’da yer alan benzer bir örnek için bkz. Chase 1951, Fig. 10.

⁴²⁶ Hochuli-Gysel 1974, 38, Abb. 16, Smyrna- Gruppen 2-3, Taf. 18, I 30.

⁴²⁷ Bretschneider 1990, 203.

⁴²⁸ M. PERENI mühürlü örnek için bkz. Pryce 1942, Fig. I, 4; M. Perennius mühürlü başka bir örnek için bkz. Brown 1968, Fig. 2.1; Kabartma süslü benzer bir krater için bkz. Kenrick 1990, Taf. 54, R3.1.1.

⁴²⁹ Pryce, 1942, 20; Kenrick 1990, 170.

⁴³⁰ Slane 1990, 37.

⁴³¹ Hayes 2008, 209, no. 877.

Krater formunda ele geçen kurşun sırlı seramikler arasında **J38** no.lu ağız kenarı ve gövdenin bir kısmından oluşan kabın, ağız kenarı altında tutamak izleri görülebilmektedir. Yukarıdaki satırlarda tanımlanan dik kenarlı örneklerin aksine bu tipte ağız kenarı dışa eğik ve iç kısmında iç bükey bir profil sergiler. Ağız kenarının bitiş yaptığı bölümde sert bir dönüşle gövdeye geçiş sağlanır. Benzer formu bir örnek Perge’de bulunmuş ve Augustus Dönemi’ne tarihlenmiştir⁴³². Hochuli-Gysel’in yayınında Tarsus üretimi bir başka benzer örnek ise M.S. 1. yy. başı- M.S. 80/90 arasına tarihlenirken, bu tipteki kraterlerin yoğun üretim döneminin M.S. 1. yy. ın ilk yarısı olduğunu belirtilmiştir⁴³³.

J39 no.lu, ağız kenarı dışa eğik ve kenardan gövdeye geçişte içte dirsek yapan oval gövdeli bir kantharos, Kuzey Nekropolü’nde bulunmuştur. Laodikeia kurşun sırlı seramikleri içerisinde tek örnekle temsil edilen formun yakın benzerleri Bergama⁴³⁴, Usk⁴³⁵ ve Colchester’de⁴³⁶ bulunmuştur. Ayrıca Royal Ontario Müzesi’nde sergilen bir kupanın ağız kenarı, dışa eğik gelen yapısıyla Laodikeia örneği ile karşılaştırılabilir⁴³⁷. Metropolitan Müzesi’nde de benzer bir örnek tespit edilmiştir⁴³⁸. Söz konusu buluntular için önerilen tarihler genelde M.Ö. 1 ile M.S. 1-

⁴³² Atik 1995, 50, Abb. 22, 56.

⁴³³ Hochuli- Gysel 1974, 120, 166, Taf. 9 ve 54, T182.

⁴³⁴ Pinkwart 1972, Abb. 41, Kat. 1.

⁴³⁵ Green 1979, Fig. 44, 3.

⁴³⁶ Hatcher- Kaczmarczyk vd. 1994, Fig. 2, RG 86.

⁴³⁷ Hayes 1976, Fig. 9, 137.

⁴³⁸ Chase 1951, Fig. 7.

2. yy. lardır⁴³⁹. Laodikeia Kuzey Nekropolü'nde M11 no.lu kiremit çatma tipinde bir mezarda bulunan **J39** no.lu parça diğer buluntu merkezleri dikkate alındığında daha çok Bergama'da bulunan kantharos ile yakın benzerlik içerisindedir. Laodikeia buluntusu kantharos için, parçanın geldiği tabakada göz önüne alındığında M.S. 1. yy. ın 2. çeyreği önerilebilir.

3.7.2.4. Kâseler: (Levha LXIX: J40- J46)

Laodikeia'da ele geçen buluntuların büyük çoğunluğu yüzey araştırmaları çalışmalarında bulunurken, sadece bir parça Asopos Tepesi kazı çalışmalarında ortaya çıkmıştır. Laodikeia'da ele geçen kurşun sırlı seramikler içerisinde % 18 lik oranla ikinci

sırada gelen kâselerin ağız çapları 13- 31 cm. arasında değişiklik gösterir.

Form olarak aynı başlık altında değerlendirilseler de, ağız kenarlarındaki biçimsel farklılar göz önüne alındığında çeşitlilik gösterirler.

Başlıca iki grup altında değerlendirebileceğimiz form, ağız kenarı dışa çekik (**J40- J42**) ve ağız kenarı dışa-içe çekik (**J43- J46**) olmak üzere iki ana tip altında değerlendirilebilir.

a) Tip 1: (Levha LXIX: J40- J42)

İlk grupta yer alan örneklerden **J40** no.lu kâsenin ağız kenarı dışa ve aşağı çekik bir görünümdeyken, gruptaki kâselerin büyük çoğunluğu gibi gövde oval bir

⁴³⁹ Bergama'da bulunan hemen hemen aynı tipteki Kantharosun üzerindeki bezemeler, M.Ö. 2. yy. a tarihlenen kabartmalı kâselerle karşılaştırılır, bkz. Pinkwart 1972, 161; Green 1979, 105; Hayes 1976, 28; Hatcher- Kaczmarczyk vd. 1994, 437.

görünümdedir. **J41** no.lu kâsede ise ağız kenarı kalınlaştırılmış ve dışa çekik bu kenar üstte yatay bir düzlem oluşturmuştur. **J42** no.lu kâsede ise ağzın dışa çekik kenarı aşağı doğru eğik bir görünümüdedir. Kurşun sırlı seramikler içerisinde Anadolu ve Anadolu dışındaki merkezlerde benzerlerine rastlanmayan Tip I içerisinde yer alan örneklerden **J40** no.lu kâsenin form ve süsleme olarak bir benzeri Kıbrıs Sigillataları içerisinde Form P 23B içerisinde değerlendirilir ve M.S. 1. yy. başlarına tarihlenmiştir⁴⁴⁰. Tip I içerisinde yer alan ve benzerine yine Kıbrıs Sigillataları içerisinde rastlanan ve Form P 4A içerisinde değerlendirilen **J42** ise M.Ö. 1. yy. sonuna tarihlenir⁴⁴¹.

Tip I başlığı altında değerlendirilen kâselerin birçoğu yüzey araştırmaları çalışmalarında ele geçtiğinden tarihleme konusunda herhangi bir veriye sahip değiliz. Sadece Asopos Tepesi'nde ele geçen **J40** no.lu kurşun sırlı kâse ile yakın kodlarda bulunan **H42** no.lu “Lykos Vadisi Kabartmalı Skyphosları” grubuna ait kâse, yukarıdaki karşılaştırmalarla bir bütün olarak değerlendirildiğinde Tip I içerisinde yer alan kâseler M.Ö. 50- M.S. 25 arasına tarihlenebilir.

b) Tip 2: (Levha LXIX: J43- J46)

Tip 2 başlığı altında değerlendirilen kâselerin ilk gruptan ayrılmasının nedeni ağız kenarlarında görülen biçimsel farklılıktan kaynaklanmaktadır. Tip 2 de yer alan kâselerin ağız çapları 26- 31 cm. arasında olup oldukça geniştir. Her ne kadar ağız kenarlarındaki benzerlikler nedeniyle aynı grup altında toplansalar da kapların gövdelerinde yer alan farklılıklar katalogda ele alınan her üç örnekte de takip

⁴⁴⁰ Hayes 1985, 85, Tav. XX, 1.

⁴⁴¹ Hayes 1985, 81, Tav. XVIII, 8.

edilebilir. Bunlar arasında ağız kenarı grupta yer alan diğer örneklere oranla kalınlaştırılmış **J43** no.lu parça iç yüzünde kenarın hemen altında iki oluk yer alır. Kâsenin gövde yapısı yarım küre şeklindeyken, **J44** no.lu kâsede ağız kenarı üst bölümündeki düzlemin yukarı doğru eğimli olduğu görülürken, kâsenin gövde duvarı kaideye doğru daha dik bir açıyla bağlanır. **J45** no.lu kâsede de bir önceki örnekte görülen ağız kenarındaki yukarı kalkık eğim takip edilebilir.

J46 no.lu kâse 2. Tip içerisinde en geniş ağız çaplı örnek olmasına rağmen cidarı oldukça incedir. Ağız kenarı düzlemi üste yatay görünümlü olup içe ve dışa çekiklik kâsenin yarı kapalı bir görünüme bürünmesine neden olmuştur.

Tip II başlığı altında değerlendirilen kâselerin benzerlerine Tip I de olduğu gibi kurşun sırlı seramiklerin buluntu merkezlerinde rastlanmamıştır. Tip II içerisinde yer alan **J44** no.lu kâsenin yakın benzeri, kurşun sırlı gruplar içerisinde olmasa da Knidos Kabartmalı Kâseleri içerisinde yer alan bir kâsede takip edilebilir⁴⁴². M.S. 2. yy. ın ilk yarısına tarihlenen bir kontekste ele geçen Knidos örneği Tip II içerisinde yer alan kâseler için tek veri kaynağı olmasına rağmen, Laodikeia’da bulunan bu tipteki örnekler olasılıkla M.S. 1. yy. ın ortalarına tarihlenen örnekler olmalıdır.

Başlıca iki tip altında değerlendirdiğimiz kâselere mevcut yayınlarda diğer buluntu merkezlerinde rastlanmamıştır. Ancak Laodikeia’da bulunan kurşun sırlı seramikler içerisinde oldukça önemli bir potansiyele sahip bu kaplar hem astarlarının yapısı hem de hamurların içerikleri ve renkleri göz önüne alındığında homojen bir yapıdadırlar.

⁴⁴² Hayes 1991, Fig. XXII, 13.

Laodikeia kazılarında bugüne kadar gerçekleştirilen çalışmalarda kâse formunda ele geçen kurşun sırlı seramik sayısı, kenti bir üretim merkezi olarak lanse etmek için yeterli sayıda değildir. Ancak bu tipteki kurşun sırlı kâselerin en azından yayınlanan örnekler dâhilinde sadece Laodikeia’da ortaya çıkması kentin üretime yönelik bir faaliyet içerisinde olduğu görüşünü ön plana çıkarmaktadır. Kentte seramik üretimine yönelik çalışmaların olduğu Kabartmalı Kâse ve Lykos Skyphosları Grubu’nda görüldüğü gibi mevcuttur. Dolayısıyla M.Ö. 50- M.S. 50 arasında yoğun olarak birçok antik kentte kullanımda olan bir tipin Laodikeialı ustalar tarafından görmezden gelinmesi çok düşük bir ihtimaldir. Sonuç olarak Laodikeialılar en azından kentin ihtiyacını karşılayacak ölçüde kurşun sırlı seramik üretiminde bulunurken, aynı zamanda Anadolu’da üretim faaliyeti içerisinde olan başlıca atölyelerin ürünlerini de kullanmıştır.

Birçok araştırmacı tarafından Güney Batı Anadolu Atölyesi olarak kabul gören üretim merkezinin Laodikeia mı yoksa bu kente oldukça yakın başka bir kentte mi olduğu sorusu önümüzdeki yıllar içerisinde bölgede artan kazılar sayesinde netliğe kavuşacaktır.

3. 8. İNCE CİDARLI ROMA SERAMİĞİ (*Roman Thin- Walled Ware*):

(Levha LXXI- LXXVI: K1- K26)

M.Ö. 2. yy. da oldukça yaygın bir tip olarak tüm Akdeniz’de görülen ince cidarlı kapların formları değişiklik gösterse de genelde 00.1-00.2 cm. cidara sahiptirler⁴⁴³. İlk üretim yerinden sonra Doğu Akdeniz’de pek çok yerleşmede hem ithal hem de yerel üretim malzemesi olarak kullanıldığı, birçok araştırmacı tarafından tespit edilmiştir. M.Ö. 1. yy. ın son çeyreği ile M.S. 1. yy. ın ilk çeyreğinde Anadolu’da yoğun olarak kullanımda olan İtalya kökenli ince cidarlı seramik⁴⁴⁴,

⁴⁴³ Vegas 1968, 27.

⁴⁴⁴ Knidos buluntusu İtalya kökenli “*thorn ware*” grubundan bir parça için bkz. Kögler- Mandel 2004, 88, Abb. 13; Troia’da bulunan ithal ve yerel İnce Cidarlı seramikler için bkz. Hayes 1995, 190- 191, Fig. 1, 13- 24; Tekkök 2003, 240-241; Labraunda’da bulunan örnekler için bkz. Hellström 1965, 37- 38, Pl. 14, 15, 36, Nos. 287- 292; Efes örnekleri için bkz. Mitsopoulos-Leon 1991, 131- 137, Taf. 180- 194. Efes’de bulunan malzemenin batıdaki buluntu merkezlerinden farklı bir görünümde olduğunu bu nedenle Efes’de bulunan malzemenin yapım yerini Doğu’da olasılıkla da Efes’de aramak gerektiğini bildirir (Mitsopoulos-Leon 1991, 131); Ladstätter 2005, Taf. 155- Taf. 156, K 168-K 181; Bergama örnekleri için bkz. Japp 1999, 306–307; Japp 2003, 245-246; Antiocheia’da bulunan az sayıdaki örnek Erken İmparatorluk Dönemi’ne tarihlenir (Waage 1948, 42, Fig. 23, 1-3, 7-8); Tarsus’da 11 parça ele geçmiş ve bunların Tarsus’a M.S. 1. yy. başında ithal edildiği bildirilmiştir (Jones 1950, 189- 190, Fig. 150 ve 197, 617-621, A-D.); İnce cidarlı seramiklerinden Kuzey Doğu Anadolu’da bulunan ve M.Ö. 1. yy. sonu- M.Ö. 1. yy başına tarihlenen bir örnek için (*thorn ware*) bkz. Sagano- Pemberton-McPhee 1993, 79, Fig. 5, 8; Amorium’da bulunan İnce Cidarlı Seramiklerin Erken Roma Dönemi katmanlarından geldiği bildirilir (Lightfoot- Kuniholm 1994, 117); İnce cidarlı seramiklerin Yakın Doğu’daki buluntu merkezi sınırlıdır, M.S. 1. yy. a tarihlenen kontext içinde yer alan Berytus buluntusu ince cidarlı seramikler için bkz. Reynolds 2004, 118, Fig. 4, 8-10; Tel Anafa’da bulunan parçalar önemli sayıdadır ve burada ele geçen İnce Cidarlı Seramikler üç başlık altında toplam beş

M.S. 1. yy.ın ikinci çeyreğinden itibaren ortadan kalkar⁴⁴⁵ ve bunların yerine Anadolu yerel atölyelerinin üretimleri ön plana çıkar⁴⁴⁶.

Seramiklerin büyük bir kısmının dış yüzü kabartma ve baskı gibi çeşitli yöntemlerle süslenmiş ve araştırmacıların kimisi bu süslemelerden (*Thorn Ware*, *Dot-Decorated Ware*) yola çıkarak değerlendirme yaparken bir kısmı da grupta yer

grup altında değerlendirilmiştir (Slane 1997, 349- 355, Pl. 28, FW 466, FW 469, FW 474-477; Pl. 29); Sabratha'da bulunan ve İtalya veya Sicilya'dan ithal edilen ince cidarlı seramikler için bkz. Kenrick 1986, 179- 181, Fig. 85, nos. 49- 62. Yunanistan, İtalya, Kuzey Avrupa ve diğer buluntu merkezleri ise şöyledir: Tiberius öncesine tarihlenen Gindaros buluntusu ince cidarlı seramikler için bkz. Kramer 2004, 210- 212, Taf. 99, DK 1- 19; İsviçre'de *Locarna* Nekropolü'nde mezarlarda ele geçen çok sayıda ince cidarlı seramik bulunmuştur. Bu seramiklerin bir bölümü Claudius- Hadrian Dönemi'ne tarihlenirken, büyük bir kısmı da M.S. 1. yy. ın ilk yarısından başlayarak Flaviuslar Dönemi'ne kadar tarihlenir (De Micheli 1997, 220, 222); *Korint*: Hayes 1973, 460- 462, Pl. 89; Slane 2004, Fig. 7, 1- 10'da Erken ve Geç Augustus Dönemi'ne tarihlenen (M.Ö. 40- 25) ince cidarlı seramikleri inceler ayrıca *Korint* Forumu'nun yakınlarında yer alan Roma yapısının kazılarında bulunan Augustus ve Tiberius Dönemleri'ne tarihlenen ince cidarlı Roma seramikleri için bkz. Slane 1980, 171, Fig. 6, 83- 84, 87- 89; yine *Korint*'te Demeter Kore kutsal alanında çok sayıda ince cidarlı seramik ele geçmiş ve bunlar yerel ve ithal örnekler olarak incelenmiştir (Slane 1990, 89- 98, Fig. 22- 23); *Atina*: Robinson 1959, 12- 13, Pl. 1, F18- 20, F22-25; Rotroff 1983, 297, Pl. 61, 106; Hayes 2008, 94- 104, Fig. 46- 49; *Isthmia*: Gebhard- Hemans- Hayes 1989, 446, Fig. 14, 1- 2; *Gabii*: Vegas 1968, 27- 31, Bild 10. 73- 89; *Munigua*: Vegas 1969, 199- 250; Ayrıca İtalyan kökenli İnce Cidarlı Roma Seramiği'nin Doğu Akdeniz ve Anadolu'daki üretim yerleri için bkz. Lund 2004, 8.

⁴⁴⁵ Tekkök 2003.

⁴⁴⁶ Phokaia'da seramik üretim atölyesinin atıklarının kazılarına yönelik sonuçlar ve tarihleme için bkz. Özyiğit 1991, 102- 103; Gordion veya yakınlarındaki atölye için bkz. Sams 1996, 435, Fig. 5; Bergama: Japp 1999, 306-307; Kuzet Batı Anadolu (Ainos) üretimiyle ilgili olarak bkz. Hayes 1995, 187.

alan kapların ince cidarlı oluşlarını vurgulamak amacıyla yumurta kabuğu (Eggshell Ware) ve Brittle Ware⁴⁴⁷ (kırılgan, narin) gibi kapların niteliğini ön plana çıkaran isimler kullanmışlardır. Farklı isimler altında değerlendirilseler de genel olarak İnce Cidarlı Roma Seramiği (*Roman Thin- Walled Ware*) kabul gören bir terminolojidir.

İnce Cidarlı bu kapların kullanımına yönelik olarak bezemeli olanların masa serisi, bezemesiz olanların ise daha çok karıştırma, saklama gibi işlevsel bir kullanıma hizmet ettiği görüşünün yanı sıra, kapların bezemeli ya da bezemesiz olmasına bakılmaksızın, morfolojik yapısı göz önüne alındığında daha çok testi veya sürahi tarzı servis amaçlı kullanılmış olduklarını ileri süren araştırmacılar olmuştur⁴⁴⁸.

Laodikeia buluntusu İnce Cidarlı Roma Seramikleri göz önüne alındığında ağız kenarları dik yükselen ve çapları geniş olan örneklerin karıştırma amaçlı kullanıldığı düşünülebilir. Ağız kenarı içe ya da dışa dönük kenarlıların ise daha çok saklama kabı olarak işlev gördüğü söylenebilir.

Laodikeia kazı çalışmalarında bulunan toplam 28 parça tez çalışmasına dâhil edilmiştir. Ele geçen örneklerin beş âdeti 293 no.lu parselde 1 no.lu sondajda, 5'i Kuzey Nekropolü'ndeki M9 no.lu mezarda, 1 âdeti Kuzey Doğu Nekropolü'nde, 7'si Asopos Tepesi'nde, 4'ü Tapınak A portiğinde, 2'si yüzey araştırmalarında, kalan diğer parçalar ise birer adet olmak üzere Atölye, Mozaikli Güney Roma Villası, Suriye Caddesi ve A Evi'nde bulunmuştur.

⁴⁴⁷ Hellström, Labraunda'da bulunan bir grup ince cidarlı seramiği "Brittle Ware" başlığı altında toplamış ve bu grubun ayrı bir isimle adlandırılması gerektiğini belirtmiştir (Hellström 1965, 38, dipnot 3).

⁴⁴⁸ Slane 1990, 89.

3.8.1. Hamur ve Astar Özellikleri:

Laodikeia'da ele geçen İnce Duvarlı Roma Seramikleri'nin hamur ve astar özelliklerine bakıldığında parçaların birçoğu kendi içerisinde homojen bir yapıdadır. İnce cidarlı seramiklerin yapımında kullanılan hamur renkleri, kapların % 43'ünde kırmızı ve tonlarında (2.5 YR 4/6, 5/6, 5/8, 6/8), % 25'inde kahverengi ve tonlarında, % 32'sinde ise griden siyaha değişen bir renk skalası içerisinde değişiklik gösterir. Bu oranlardan da anlaşılacağı üzere, aslında kapların yapımında kullanılan kiremit kırmızısı renk, fırın içerisinde maruz kaldığı hava dolaşımının etkisiyle kırmızıdan-kahverengine bir sonraki aşamada ise griden- siyaha doğru bir değişim içerisine girer. Kapların fırın içerisindeki konumu ve pişirilme pozisyonları, hamur renklerinin değişime uğramasına neden olurken, bu değişimdeki en büyük etken kapların ince cidarlarından kaynaklanmaktadır. Hamur içeriklerine bakıldığında ele geçen örneklerin % 86'sında mika bazı örneklerde yoğun bazılarında ise daha seyrek miktarda karşımıza çıkar. Katalogda yer alan örneklerin % 14'ünde ise hamur içerisinde herhangi bir katkı izine rastlanmamıştır (**K2, K12, K17, K18**). Temiz hamur yapısı bilindiği gibi İtalic örneklerde oldukça sık karşımıza çıkar, dolayısıyla Laodikeia'da bulunan temiz hamurlu bu tipteki seramiklerin, Batı İthal Grubu olabileceği düşünülebilir.

Laodikeia'da bulunan ince cidarlı seramikler içerisinde hamurunda mika katkısı tespit edilen parçaların % 33'ünde kireç parçacıkları da tespit edilmiştir (**K1, K4, K5, K14, K15, K21, K22**). Kuzey Ege kökenli ince cidarlı seramiklerin kireç ve gümüş mika katkılı olduğu düşünülecek olursa, Laodikeia'da bulunan örneklerin de daha çok Kuzey Ege kökenli olabileceği düşünülebilir.

Yukarıdaki satırlarda da ifade edildiği gibi Laodikeia buluntusu İnce Duvarlı Roma Seramikleri'nin büyük kısmında hamur rengi kiremit kırmızısı renkte olup, bunların büyük çoğunluğunda mika dikkat çekici oranda tespit edilirken, parçaların bir kısmında da kireç parçacıkları dikkati çeker.

Çeşitli formlarda ele geçen buluntuların astar özelliklerine bakıldığında kataloğa dâhil edilen az sayıdaki örnekte astarlamanın daldırma tekniği ile yapıldığı görülürken (**K2, K13, K19, K20, K26**) bunların dışında kalan % 82 lik dilimde, kapların astarsız olarak hamur renginde yapıldığı görülmüştür.

Astarlı örnekler içerisinde yer alan parçaların büyük kısmında dış yüzey çift renklidir. **K19** no.lu içe eğik kenarlı derin kâsenin gövde dış yüzünün üst bölümü açık yeşilimsi kahverengi renkteyken (2.5Y 5/3 light olive brown), gövde alt yarısında kirli beyaz- açık gri renktedir (2.5Y 8/1 white). **K20** ve **K26** no.lu parçalardada daldırma tekniğinin kullanılmasıyla kahverengi (10R 4/3 brown) astar ağız kenarından gövdeye doğru akıtma şeklindedir. Parçaların kalan diğer bölümlerinde ise renk koyu gri (7.5 YR 3/1 very dark gray) renktedir. **K13** no.lu parça ise kırmızı (2.5YR 5/6 red) ve koyu kırmızı- gri (2.5YR 3/1 dark reddish gray) akıtma şeklindeki astarı ile alacalı bir görünüme sahiptir. İnce cidarlı ve daldırma tekniği ile astarlanan **K2** no.lu kaide gövde parçasında astarlamanın diğer örneklerde olduğu gibi üst bölümden başlayarak gövde alt kısmına kadar devam ettiği görülür (10 YR 4/3 brown).

Yukarıda bahsedilen daldırma tekniği ile astarlı grup dışında kalan parçaların tamamında dış yüzey hamur rengindedir. Kahverengi, gri ve kırmızının çeşitli tonlarında olan pütürlü yapıdaki dış yüzeyi astarsız grup içerisindeki parçaların tamamında izlenebilir.

3.8.2. Formlar:

3.8.2.1. Bardak (*Beaker-Becher*): (Levha LXXI- LXXIII: K1- K15; Levha LXXI: K16)

İnce Cidarlı Roma Seramiği içerisinde en yaygın form olarak kullanım gören bu tipteki seramikler kendi içerisinde alt tiplere ayrılarak incelenebilir.

a) Tip 1: (Levha LXXI- LXXII: K1- K9)

Ağız çapı kaideye oranla daha geniş olan, düz duvarlı gövde dibe doğru daralan bir görünümüdür (**K1- K3**). Yine aynı grup içerisinde değerlendirilen **K4** ve **K5** no.lu düz dipli bardakların yukarıdaki örneklerden tek farkı, düz dibi çevreleyen sıg bir oluğun yer almasıdır. Kaide çapları 4- 8 cm. arasında değişen bardakların yakın benzerleri Efes’de bulunmuş ve M.S. 1. yy. ın erken safhalarına tarihlenmiştir⁴⁴⁹. Anadolu dışında İtalya’da ele geçen bir örnekte Laodikeia’da bulunan bardakla hemen hemen aynı forma sahiptir⁴⁵⁰. **K1** no.lu parçanın gövdesi üzerinde kabartma şeklinde yapılmış yaprak betimlemesi (*thorn ware*) özellikle bu formdaki kaplarda birçok merkezde yaygın bir bezeme olarak karşımıza çıkar⁴⁵¹. Benzer süslemeye sahip M.S. erken 1. yy. a tarihlenen bir başka örnekte Tarsus’ta bulunmuştur⁴⁵². Yine bu grup içerisinde değerlendirebileceğimiz **K6** no.lu dört kırık parçadan oluşan bardak ilginç form yapısı ve gövde üzerinde yer alan bindirme

⁴⁴⁹ Ladstätter 2005, 235, Taf. 156, K175.

⁴⁵⁰ Vegas 1968, 28, Bild 10, 75.

⁴⁵¹ Hellström 1965, 37, Pl. 15, 288; Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 181, K 2; Tekkök 2003, Fig. 2, 35; Sagano- Pemberton- Mcphee 1993, Fig. 5, 8; Slane 1997, Pl. 29, FW 479.

⁴⁵² Jones 1950, 189- 190.

yaprak bezemesi ile dikkat çeker. Ağız kenarı dik, üst gövde duvarları hafif iç bükey profilli kabın gövdesi ovoid formlu olup dip kısmı düzdür. Ağız kenarının altından çıkarak gövde ortasına bağlanan çift kulplu bardağın form olarak benzeri Atina'da bulunmuştur⁴⁵³. Üzerinde herhangi bir bezeme izne rastlanmayan Atina'da bulunan bardak M. Ö 50- 20 konteksti içinde ele geçmiştir⁴⁵⁴.

Bardak başlığı altında değerlendirebileceğimiz **K7** ve **K8** no.lu iki kenar gövde parçası, ağız kenarlarında yer alan küçük çıkıntı ile diğer örneklerden farklılık gösterirler. Silindirik gövdeli olması muhtemel kapların alt yarısı ile ilgili olarak elimizde herhangi bir veri bulunmamakla beraber diğer merkezlerde ele geçen sağlam örnekler göz önüne alındığında, bu tipteki bardakların da kaideye doğru daralan bir yapıda olduğu ve düz bir dip kısmına sahip olduklarını söyleyebiliriz. Laodikeia buluntusu **K8** no.lu örnek Cosa'da bulunan ve Moevs'in Form XXXV içerisinde değerlendirerek Augustus Dönemi'ne tarihlediği bardakla karşılaştırılabilir⁴⁵⁵. Atina'da bulunan benzer bir örnek için de hemen hemen aynı dönem önerilmiştir⁴⁵⁶. **K7** no.lu bardak da ağız kenarındaki küçük farklılık dışında **K8** no.lu kenar- gövde parçası ile benzer özellikler içerisindedir.

Aynı grup içerisinde değerlendirebileceğimiz **K9** no.lu bardağın yukarıda irdelenen parçalardan farkı ağız kenarının düz olmasıdır. Bu farklılığı dışında diğer örneklerle benzer yapıdadır. Sabratha, Cosa ve Atina'da bulunan benzer örnekler için

⁴⁵³ Hayes 2008, 259, Fig. 46, 1503.

⁴⁵⁴ Hayes 2008, 259.

⁴⁵⁵ Moevs 1973, 104, Pl. 17, no. 174.

⁴⁵⁶ Hayes 2008, 259, 98, Fig. 46, 1514.

birbirlerine yakın tarihler verilmekle beraber genel olarak Augustus Dönemi önerilmiştir⁴⁵⁷.

Asopos Tepesi ve 293 no.lu parsellerde ele geçen ince cidarlı bardaklarla hemen hemen aynı kodlarda bulunan kurşun sırlı seramikler de yukarıda geçen tarihleri destekler niteliktedir.

b) Tip 2: (Levha LXXIII: K10)

Uzun bardak formlu örneklerin büyük kısmında dip kısmı düzdür, ancak dip kısmı düz olup gövdeye geçişte dışa dirsek yapan bir kaide- gövde parçası da buluntular arasında yer alır (**K10**). Kaide çapı 4.6 cm. olan bardak kaide parçasının benzerleri Efes’de bulunmuş ve M.S. erken 1. yy. a tarihlenmiştir⁴⁵⁸.

“*Aco Beakers*” grubu içerisinde değerlendirilen ve Augustus Dönemi’ne tarihlenen benzer profilli bir kaide ise Korint’te Güney Stoa kazılarında bulunmuştur⁴⁵⁹. İtalya Gabii ve Korint’te ele geçen benzer formdaki kaide parçaları Laodikeia’da bulunan örneğin ithal olduğunu düşündürür⁴⁶⁰.

c) Tip 3: (Levha LXXIII: K11- K12; Levha LXXVI: K21- K26)

Halka şekilli kaideye sahip **K11** ve **K12** no.lu kaidelerin çapları 3.6 cm.dir. Halka şekilli kaideden yarı küresel gövdeye geçiş yumuşak bir eğimle sağlanır. **K11**

⁴⁵⁷ Kenrick 1986, Fig. 85, nos. 52; Moevs 1973, 102, Pl. 16, 64, no. 169; Hayes 2008, Fig. 46, 1515.

⁴⁵⁸ Lädstätter 2005, 235, Taf. 156, K. 170.

⁴⁵⁹ Hayes 1973, 460, Pl. 89, 179.

⁴⁶⁰ Vegas 1968, 30, Bild 10, 87.

no.lu parçanın benzeri Efes’de bulunmuş ve M.S. erken 1. yy. a tarihlenmiştir⁴⁶¹. **K12** no.lu kaide-gövde parçasının ilk örnekten tek farkı gövdenin biraz daha geniş olmasıdır. Benzerleri Efes’de M.S. erken 1. yy. a tarihlenmiştir. Hemen hemen aynı formun bir başka benzeri ise Latium bölgesindeki Gabii’de bulunmuştur⁴⁶².

Bu örneklerin dışında sadece gövde parçası olarak ele geçen bir grup ince cidarlı seramik parçası yukarıda tiplere ayrılan bardak ve benzeri formlara ait olmalıdır. Bezemeli gövde parçaları üzerinde **K21** ve **K22** no.lu parçalarda görüldüğü gibi üst üste bindirilmiş yapraklar yaygın bezeme çeşidini oluştururken⁴⁶³, bunun yanı sıra düz ya da eğik hatlara sahip, kabı dikine kesen kabartma ya da kazıma şeklindeki çeşitli bezemelerde süsleme repertuarı arasında yer alır (**K23-K24**⁴⁶⁴ ve **K25**⁴⁶⁵).

Bunların dışında gövde parçaları içerisinde tek örnekte üzerinde rulet bezeme görülür

K26⁴⁶⁶.

⁴⁶¹ Meriç 2002, 73, Taf. 34, K 405; Ladstätter 2005, 235, Taf. 156, K 179.

⁴⁶² Ladstätter 2005, 235, Taf. 156, K 180; Vegas 1968, 27- 28, Bild. 10, 88.

⁴⁶³ Bezeme için bkz. Jones 1950, Fig. 150, 621; Moevs 1973, 49, Pl. 2, 14.

⁴⁶⁴ Benzer süslemeye sahip ince cidarlı seramikler için bkz. Vegas 1973, Fig. 21, Tipo 24, 9; Moevs 1973, 64, Form V- VI, Pl. 6, 59, no. 66; Moevs 1973, 71, Form X, pl. 8, 60, no. 89. Referans gösterilen her iki parça da M.Ö. 1. yy. ın ikinci ve üçüncü çeyreğine tarihlenmiştir.

⁴⁶⁵ Kenrick 1986, fig. 85, nos. 53; Moevs 1973, Pl. 29, no. 267- 268; Vegas 1968, Bild 10, 86.

⁴⁶⁶ Slane 2004, 38, Fig. 7, 4; Ozanic- Roguljic 2007, T1, 7; Hayes 1973, 462; Meriç 2005, 71, Taf. 31, K 352- 354; Ozanic- Roguljic 2007, T1, 7; Robinson 1959, Pl. 1, F20, F22; Moevs 1973, 106, Pl. 17, Nos. 179; Hayes 1973, 462.

Laodikeia’da ele geçen uzun bardak formlu kapların bir kısmı Tapınak A Portiği ve Asopos Tepesi’nde bulunmuştur. Bu iki sektörün dışında 293 no.lu parselde de bardak formundaki parçalar ele geçmiştir. Adı geçen sektörlerde ele geçen Laodikeia buluntusu ince cidarlı seramikler karışık tabakalardan geldiği için tarihlleme konusunda sağlam verilere sahip değiliz. Ancak 293 no.lu parselde ağırlıklı olarak gri hamurlu, siyah astarlı Efes tabakları ve kurşun sırlı seramiklerle hemen hemen aynı tabakalarda bulundukları için M.Ö. 1. yy. ın ikinci yarısı- M.S. 1. yy. önerilebilir bir tarih olarak görülebilmektedir.

d) Tip 4: (Levha LXXIII: K13- K14)

Ağız kenarı iç bükey şekilli olup dışa dönük yapıdaki yuvarlak formlu bardak Laodikeia’da tek örnekle temsil edilir **K13**. Form olarak benzerleri Atina’da bulunmuş ve M.Ö. 50- 25 kontekstinde ele geçen küresel gövdeli bu parçanın İtalya orijinli olduğu belirtilmiştir⁴⁶⁷. Munigua’da ele geçen ve yaklaşık olarak aynı tarihlere verilen bir başka parçada da benzer form takip edilebilir⁴⁶⁸.

Laodikeia’da ele geçen az sayıdaki astarlı ince cidarlı seramik arasında yer alan parçanın gövdesi üzerinde parmak baskısı ile yapılmış süsleme yer alır. Özellikle cam eserlerde sıkça görülen bu süsleme çeşidinin ince cidarlı seramiklerde de yaygın bir kullanımının olduğu görülür⁴⁶⁹. Astar, hamur ve biçim özellikleriyle **K13** no.lu

⁴⁶⁷ Hayes 2008, 97- 99, 259, Fig. 46, 1500

⁴⁶⁸ Vegas 1969, Abb. 4, 101.

⁴⁶⁹ Parmak baskısıyla yapılan süsleme için bkz. Moevs 1973, Form XXVII, Pl. 12, 62, no. 132- 133; Meriç 2005, Taf. 31, K 349; Lädstätter 2005, Taf. 155, K 165; Hayes 2008, 97- 99, 296, Fig. 46, 1500; Hellström 1965, Pl. 15, 289; Kögler- Mandel, 2004, 86, Abb. 10, 1.

parmak baskı süslü bardak, olasılıkla Laodikeia'ya İtalya'dan ithal edilmiş Augustus Dönemi'ne tarihleyebileceğimiz bir örnek olarak gösterilebilir.

K13 ile birlikte değerlendirebileceğimiz bir diğer bardak ta yuvarlak gövdeli bir formda olması gereken **K14** no.lu ağız kenarı-gövde parçasıdır. Ağız kenarındaki küçük farklarla **K13** no.lu örnekten farklılık gösteren örnek olasılıkla bardak işlevi için kullanılan bir diğer buluntudur. Çok sık rastlanan bir form olmasa da İtalya'da bulunan benzer örnekler nedeniyle kökenin İtalya olduğu söylenebilir⁴⁷⁰. İtalya'da bulunan benzer örnekler M.Ö. 1. yy.ın 3. çeyreğine tarihlenmiştir. Laodikeia'da bulunan **K14** no.lu parça da benzer örnekler göz önüne alındığında aynı tarihlere ait olmalıdır.

e) **Tip 5:** (Levha LXXIII: K15)

Laodikeia buluntusu ince cidarlı seramikler içerisinde **K15** no.lu bardak formu, ağız kenarı dışa eğik parçanın çok küçük bir bölümü kalabilmiştir. Anadolu'daki benzerleri Efes kazılarında diğerleri ise Atina ve Cosa kazılarında bulunmuştur⁴⁷¹. Birçok araştırmacı tarafından farklı tarihler önerilmiş olan bu kaplardan Laodikeia'da Mozaikli Güney Roma Villası Mekân 15'de ele geçen **K15** no.lu bardağa en yakın örnek M.S. 2. yy. ın ilk yarısına tarihlenen Atina örneğidir.

⁴⁷⁰ Ricci 1985, 249, Taf. LXXIX, 11.

⁴⁷¹ Meriç 2002, Taf. 31, K340; Hayes 2008, 102, Fig. 50, 1602; Moevs 1973, Pl. 4, no. 24.

f) Tip 6: (Levha LXXIV: K16)

İnce cidarlı seramikler içerisinde yaygın bir tip olarak karşımıza çıkan dik kenarlı derin gövdeli bardaklardan Laodikeia kazılarında sadece bir örnek bulunmuştur.

K16 no.lu parçada kaideye doğru dik inen profil hemen hemen gövde bitiğinde içeri doğru 45 derecelik bir açı yapar ve kaide ile birleşir. Kuzey Nekropolü çalışmalarında ele geçen kaide gövde parçasının benzerleri Atina, Korint, Gabii ve Gindaros gibi antik kentlerde ele geçmiştir⁴⁷². Anadolu'daki buluntu merkezleri arasında ise Tarsus sayılabilir⁴⁷³. Tüm bu buluntular arasında Atina'da bulunan bardak M.S. 1. yy. ın ortasına tarihlenen bir kontekste ele geçmesi açısından önemlidir. Munigua'da bulunan bir diğer parça için de Atina örneği gibi hemen hemen aynı tarihler önerilmiştir⁴⁷⁴. Modioluslarla hem form ve astar özelliklerinin yakın benzerlik göstermesi hem de bu üç örneğin M9 no.lu mezarda birbirlerine yakın tabakada bulunmuş olmaları nedeniyle **K16** no.lu derin kâse için de M.Ö. 1. yy. sonu- M.S. 1. yy. ortası tarihi önerilebilir.

⁴⁷² Hayes 2008, Pl. 75, 1543; Hayes 1973, 461, Pl. 89, 186; Vegas 1968, 28- 30, Bild 10, 83; Kramer 2004, 211, Taf. 99, DK 6; Vegas 1968, Bild 10, 83; Hayes 1973, Pl. 89, 186; Vegas 1973, 74, Fig. 24, Tipo 29.

⁴⁷³ Jones 1950, Fig. 197, 619.

⁴⁷⁴ Çok açık kahverengi hamurlu ve dik kenarlı Munigua örneği fincan-kupa olarak değerlendirilmiştir bkz. Vegas 1969, 219- 220, Abb. 4, 110

3.8.2.2. Modiolus: (Levha LXXIV: K17- K18)

Laodikeia’da gerçekleştirilen kazı çalışmalarında Kuzey Nekropolü M9 no.lu mezarda hemen hemen aynı tipte iki modiolus kaide ve gövde parçası ele geçmiştir (**K17- K18**). Silindirik gövdeli bu iki örnekte kaideye geçiş oldukça sert olup dönüşün sonlandığı yerde kaide başlar. Kaide çapları 9.6-11 cm. arasında değişir. Form pek yaygın olmamakla beraber İnce Cidarlı Roma Seramikleri arasında karşımıza çıkar⁴⁷⁵. **K17** no.lu parçanın yakın benzeri Hayes tarafından M.Ö. 25-1 tarihleri arasına tarihlenen ve Anadolu kökenli olabileceği belirtilen Atina örneğidir⁴⁷⁶. Sabratha’da bulunan parça ise formun Levant’taki yayılım alanını göstermesi açısından önemlidir⁴⁷⁷. **K17** ile hemen hemen aynı formdaki **K18** no.lu parçada kaide ayağı daha yüksek ve kabın gövde duvarları üst bölüme doğru hafif bir daralma gösterir niteliktedir.

Benzer örneklerle karşılaştırıldığında Laodikeia’da ele geçen modiolus formundaki bu kaplar için Atina’da bulunan örnekte göz önüne alınarak Augustus Dönemi önerilebilir.

⁴⁷⁵ Jones 1950, Fig. 197, 619; Kenrick 1986, Fig. 85, nos. 57; Mayet 1980, 222, 8; Hayes 2008, 99, Fig. 47, 1530.

⁴⁷⁶ Hayes 2008, 99, Fig. 47, 1530.

⁴⁷⁷ Kenrick 1986, Fig. 85, nos 57.

3.8.2.3. Kâseler:

a) Tip 1: (Levha LXXV: K19)

İnce cidarlı Roma Seramikleri içerisinde çok sık rastlanmayan bir form da içe eğik kenarlı derin kâsedir. Laodikeia kazılarında A evi sektöründe 31 no.lu mekanın zemininde 282.56-281.56 m. kodda bulunan **K19** no.lu kâse, ağız kenarı ve gövde parçasından oluşur. Laodikeia buluntusu ince cidarlı seramiklerin büyük bir kısmının astarsız olduğu göz önüne alındığında açık kahverengi- krem astarlı bu kâse bu özelliğiyle diğer örneklerden ayrılır. Marabbini- Moevs, Form LXVII içerisinde değerlendirdiği ve Tiberius Dönemi'nde ortaya çıkarak Claudius- Nero Dönemi'nde oldukça yaygın bir form olarak kullanıldığını belirtir⁴⁷⁸. İtalyan metal kaplardan türediği belirtilen formun mat kırmızı astarlı benzerleri Tel Anafa'da bulunmuş ve “*Fine Ware*” başlığı altında *TA TYPE 31* formu altında değerlendirilerek M.Ö. 1. yy. ın ilk çeyreğine tarihlenmiştir⁴⁷⁹. Bu veriler ışığında Laodikeia'da bulunan içe eğik kenarlı kâsenin bulunduğu alanda göz önüne alındığında M.S. 1. yy. ın ilk çeyreği önerilebilir bir tarih olarak görülmektedir.

b) Tip 2: (Levha LXXV: K20, LXXVI: K26)

Laodikeia'da ele geçen ince cidarlı seramik grubu içerisinde birisi kenar ve gövde (**K20**), diğeri sadece gövde parçası (**K26**) olmak üzere iki parça ele geçmiştir. İlk örnekten yola çıkarak form kısaca küçük ağız kenarı dışa dönük biçimli, küresel

⁴⁷⁸ Moevs 1973, 254, Pl. 52, 90, no. 484.

⁴⁷⁹ Slane 1997, 322, Pl. 23, FW 255- 257.

gövdeli olarak tanımlanabilir⁴⁸⁰. Her iki parçanın gövdesi kazıma ile yapılmış rulet bezeme ile kaplanmıştır⁴⁸¹.

Hamur ve astar özellikleri bakımından da tamamen homojen bir yapıda olan küresel gövdeli bu kâseler olasılıkla İtalya ya da Sicilya üretimi olmalıdır. M.Ö. 1. yy. ın başına tarihlenen bu tipteki seramikler Laodikeia’da ele geçen ince cidarlılar arasında pek rastlanan bir form olmamakla beraber özellikle Asopos Tepesi’nde bulunan gövde parçası formun Augustus Dönemi başlangıcı ya da biraz daha öncesine tarihlenmesine olanak verir.

⁴⁸⁰ Moevs 1973, 62, Form V, nos. 55.

⁴⁸¹ Rulet bezemeli ince cidarlı seramikler için bkz. Kenrick 1986, Fig. 85, nos. 50; Slane 2004, Fig. 7, 4; Ozanic- Roguljic 2007, T1, 7; Hellström 1965, Bild 10, 77.

4. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Phrygia, Lydia ve Karia Bölgeleri'ni birbirine bağlayan yolların kesişme noktasında kurulan Laodikeia coğrafi ve stratejik konumunun avantajını uzun bir süre kullanmıştır. Kentin üç tarafını çevreleyen ırmaklar ve kuzeyinde ova ortasında konumlanmış göl başta geniş ölçekli hububat tarımı olmak üzere bağcılık ve şarap üretiminin gelişimine büyük katkı sağlamıştır⁴⁸². Kentin çevresinde bulunan su kaynaklarının tarımsal katkılarının yanı sıra hayvancılık ve ticari faaliyetlerin organizasyonuna önemli derecede etkisinin olacağı da göz ardı edilmemelidir. Özellikle Laodikeia'nın üç bölgenin kesişme noktasında konumlanmış olması kentin ekonomisini özellikle Erken Roma İmparatorluk Dönemi'nde üst seviyede tutmuştur. Kentte yürütülen ithalat ve ihracat faaliyetlerinin en yaygın olduğu dönem de bu süreçte yaşanmış olmalıdır. Bu saptama Laodikeia'da gerçekleştirilen kazılarda ortaya çıkan seramik buluntularla da desteklenmiş olmaktadır.

⁴⁸² Laodikeia'da şarap üretimine dair en önemli kanıtlarımız kazılarda bulunan damgalı amphora kulplarıdır. Helenistik Dönem'in ortalarından Erken Bizans Dönemi'ne kadar oldukça uzun bir süreçte Laodikeia'da kullanımda olan damgalı amphoralar şarap ve benzeri sıvıların ithalinde ve ihracında kullanılmış olmalıdır. Laodikeia'nın şarap ihracatına yönelik olarak henüz yeterli bilgiye sahip değilken Rodos, Samos, Khios, Knidos Leukas ve daha birçok kentten şarap ve çeşitli sıvıları ithal ettiğini antik kentte bulunan amphoralar sayesinde biliyoruz. Laodikeia'da bulunan birkaç damgalı Erken Bizans Amphora kulpu için bkz. Şimşek 2007b, 305, Res. 107c. Laodikeia şehir sikkeleri üzerinde betimlenen sembollerden yola çıkarak kentte yapılan olası şarap üretimiyle ilgili olarak bkz. Cankardeş- Şenol 2006, 184. Laodikeia'da bulunan ticari amphora kulplarıyla ilgili ayrıntılı yayın çalışmamız devam etmektedir. Bunun dışında A Evi, Asopos Tepesi ve Laodikeia'da daha birçok yerde üzüm sıkma işinde kullanılan materyaller kazı buluntusu olarak ele geçmiştir.

Materyalden yola çıkarak analogik çalışmalarla kentin seramik alışverişinde bulunduğu kentleri saptamak adına köken arayışının yanı sıra, bu alışverişte kullanılan güzergâh ve değişimde kullanılan hammadde tüm bu araştırmaların özünde yatan ana nedendir. Seramiklerin hamur, astar gibi morfolojik özelliklerinden yola çıkarak yapılan köken arayışı üzerine yapılan araştırmaların yanı sıra, seramik alışverişinde bulunulabilecek muhtemel kentler arasındaki yol ağları da kentler arasındaki ticari faaliyetlerin gelişmesinde önemli rol oynarlar. Bu yüzden Laodikeia'nın yol ağları ile bağlantı içinde olduğu kentler bir anlamda kente ithal ya da ihraç edilen seramiğin yol haritasını çizerek seramiklerin üretim yerlerini öğrenmemizde önemli bir rol almaktadır.

Laodikeia'nın antik yol güzergâhları üzerinde lojistik öneme sahip bir kavşak noktada yer alması⁴⁸³, kurulduğu alanın topografik yapısı göz önüne alındığında ise adeta doğal bir kaleye benzer konumu ile Seleukoslar'ın yayılım politikası göz önüne alındığında Laodikeia'yı bir Seleukos kenti olarak yeniden yapılandırma istekleri doğrultusunda oldukça önemli bir seçim olmuştur⁴⁸⁴.

Laodikeia'nın Seleukoslar tarafından yeniden yapılandırılmak üzere seçilmiş askeri ve idari bir merkez olmasının nedenlerinden birisi, yukarıdaki paragrafta da

⁴⁸³ Ramsay 1960, 36, 44–45, 178–181; Leake 1976, 154; Marchese 1986, 157. . Bkz. Cronin 1905, 432; Ramsay 1883, 377; Anderson 1898, 85; Ramsay 1960, 50; Hansen 1971, 161–162; Traversari 1995, 67–71, Çiz. 2; Traversari 2000, 10–12.

⁴⁸⁴ Seleukos politikasına göre kentler; ticarete ve savunmaya elverişli topografyaya sahip yerlerde kurulmaktaydı. (Günaltay 1985, 156–159). Laodikeia, Apameia ve Tralleis gibi kentler, Seleukos'un aktif savunma stratejisine dayalı olarak özellikle de Galatlar'a karşı bölgelerin güvenliğini sağlamak için stratejik noktalara kurulmuştur bunun için bkz. Mcshine 1964, 167; Cohen 1995, 45,47; Arslan 2000, 76–77.

bahsedildiği gibi kentin doğal kale görünümlü konumudur. Lykos Vadisi'nin kenarında, hem batıdan hem de doğudan gelebilecek tehlikelere karşı korunaklı yapısı, kentin üç tarafından geçen ırmaklarla oldukça verimli bir alanda bulunması Laodikeia'nın buraya kurulmasında önemli bir rol oynamıştır. Seleukoslar'ın ikinci tercih sebebi şüphesiz Batı'da Efes- Tralleis ve Güney'de Perge- Kibyra hattından gelen antik yollarla denizlere ve denizaşırı batıya; Apameia- Antiocheia- İkonium yol hattıyla Tarsus ve Issus üzerinden Doğu'ya yani anavatana sağlanan bağlantı ile açıklanabilir⁴⁸⁵. Doğu ve Batı'ya olan bağlantısı sebebiyle, ekonomik durumunun oldukça refah düzeyde olmasına bağlı olarak bölgenin ana merkezi konumuna gelmiştir.

Roma Dönemi'nde önemli yol belgelerinden olan *Itinerarium Antonini* ve *Peutinger* Haritası'ndan yola çıkılarak ortaya konan bu savlar şüphesiz Roma Dönemi yol sistemini göstermeleri açısından en önemli belgelerin başında gelirler. Söz konusu belgeler her ne kadar Roma Dönemi ile ilgili yol ağlarına yönelik bilgiler verseler de Helenistik Dönem'de de benzer bir yol sistemi hemen hemen aynı noktalardan geçiyor olmalıydı. Günümüzde de Batı'da Laodikeia'ya, Aydın (Tralleis) ve Asartepe/Buharkent (Antiocheia) üzerinden bağlanan İzmir (Efes)-Denizli (Laodikeia) karayolu; doğuda ise Tarsus, Konya (İkonium), Dinar (Apameia) ve Acıgöl (Anaua) hattından gelen karayolunun kullanılıyor olması söz konusu güzergâhın binlerce yıldır önemini ve işlevini koruyor olmasını örneklemiştir.

⁴⁸⁵ Laodikeia'ya Efes- Magnesia- Antiocheia ayrıca, Sardes- Philadelphia -Tripolis- Hierapolis üzerinden bağlanan diğer iki yol hattı ile ilgili olarak bkz. Cronin 1905, 432'deki harita ve Traversari 1995, 67- 69.

Bu veriler ışığında Laodikeia'nın yerel üretim seramiklerinin ulaştığı kentler ya da ihraç edilerek Laodikeia'da kullanılan malzemenin kökeni daha rahat açıklanabilir. Helenistik Dönem'de kendi ihtiyacına yönelik olarak seramik üretiminde bulunan Laodikeia'da, daha çok kendi kendine yetebilme olgusu yerleşmiş gibi gözükmemektedir. Şöyle ki; günlük kullanıma hitap eden çok sayıdaki içe ve dışa dönük kenarlı basit astarlı seramikler, kabartmalı kâseler (**Grup A- B- F**) ve Laodikeia üretimi olduğunu düşündüğümüz kandiller⁴⁸⁶ kentin kuzeyinde yer alan Asopos Tepesi'nde, üretime işaret eden malzemelerle birlikte bulunmuştur (eril ve dişil kalıplar, seramik fırını vs.).

Olasılıkla kentin erken dönemlerinde akropol olarak işlev gören iki konili bu tepede yoğun olarak ele geçen Helenistik Dönem formları, diğer sektörlerde çok az sayıda ele geçmiştir. Aynı şekilde Helenistik Dönem'e tarihlenen Küçük Tiyatro'da ele geçen çok sayıdaki **A - B** ve **F** grubundaki Helenistik Dönem seramikleri kentte ilk yerleşimin kuzey kesimde olduğunu gösteren önemli bir diğer önemli veri kaynağımız olmuştur.

⁴⁸⁶ Başlı başına bir araştırma konusu olması itibarıyla kandiller bu tez çalışmasına dâhil edilmemiştir. 2008 Kazı sezonunda Asopos Tepesi II' de bir seramik fırını içerisinde pişmiş halde ele geçen Helenistik Dönem yerel üretim Laodikeia Kandilleri kentte seramik üretiminin olduğuna dair en önemli arkeolojik materyalin başında gelir. Laodikeia Kandilleri olarak adlandırdığımız bu tipteki örneklerin yayınlanmış örnekleri için bkz. Bailey 1975, 202- 203, Pl. 89, Q474; Kassab- Tezgör-Sezer 1995, 124- 124, Kat. 337; Tuluk 1996, 46- 47, Kat. 357- 365, Lev. 7a; Lev. 65 a-d ve Tuluk 2003, 23- 24, Pl. 23. 2; Öztürk 2003, 45- 46, 53- 56, 58, Lev. 3c; Barın 1995, 11- 12, Lev. 3 a-c; Schneider 1972; Okunak 2005, 51- 53, Çiz. 24- 25, Res. 47- 49. Asopos Tepesi'nde yoğun olmak üzere kentin farklı noktalarında da ele geçen bu tipteki kandillerle ilgili çalışma yayına hazırlanmaktadır.

Bunun dışında tezin 2. bölümünde stratigrafisi ayrıntılı olarak verilen Asopos Tepesi'ndeki yerleşimin M.Ö. 3. Bine kadar indiği son yıllarda yapılan kazı çalışmalarıyla netlik kazanmıştır⁴⁸⁷. Dolayısıyla Helenistik Dönem kentinin de ilk olarak zaten burada var olan daha önceki yerleşimlerin üzerinde yer aldığı bu tepe ve çevresinde kurularak, Roma Dönemi'ne doğru yayılımın Asopos Tepesi ve Küçük Tiyatro hizasından çekilecek bir çizgiyle güneye ve doğuya doğru geliştiği söylenebilir⁴⁸⁸. Yukarıdaki satırlarda da ifade edildiği gibi kentin Helenistik Dönem'deki ilk iskânı olan, bu alan Roma Dönemi'nde özellikle M.Ö. 2. yy. sonu- M.Ö. 1. yy. başında şehirleşme aşamasını tamamladıktan sonra daha çok üretim yapan atölyelerin konumlandığı bir yer olarak kullanılmış olmalıdır.

Laodikeia'daki nekropol alanları da bu tespiti doğrular niteliktedir. Kentin Kuzey, Kuzeydoğu ve Doğu Nekropollerinde gerçekleştirilen kazılarla ortaya çıkarılan mezarların ve mezarlarda ele geçen seramiklerin de (**Grup A- B- F**) ilk yerleşim alanı olan Asopos Tepesi yakınlarında olması, bu tespitin aksine Güney ve Güney Batı Nekropollerinde bulunan mezar ve buluntularının tamamen Roma(**Grup H**) ve Bizans Dönemi karakteri sergilemesi bu verileri doğrular niteliktedir.

M.Ö. 2- 1 yy.lar da ise kentin artık oldukça geniş bir alana yayıldığı ve tam anlamıyla şehirleşme aşamasına geçtiği, kazısı yapılan hemen her sektörde ele geçen seramik buluntularla açıklanabilir⁴⁸⁹. M.Ö. 188 yılında yapılan Apameia Barışı'nın ardından Anadolu'daki birçok kentte refah düzeyinde görülen artış, Laodikeia'da da

⁴⁸⁷ Şimşek 2007a, 455- 456; Şimşek 2009, 409- 411.

⁴⁸⁸ Şimşek 2007a, 455- 456.

⁴⁸⁹ Topografik harita üzerinde kazısı yapılarak çizime aktarılan yapılarda bulunan seramiklerin dağılımı için bkz. Figür 4.

yine aynı dönem içerisinde gerçekleşmiş olmalıdır. Bu dönemde kent yerel üretim seramiklerin yanı sıra (**Grup H- J**) ithal olarak ta diğer kentlerden seramik alışverişinde bulunmuştur (**Grup K**).

Helenistik Dönem’de Asopos Tepesi eteklerinde başlayan ve kente yetecek ölçüde üretim yapan Laodikeialı çömlekçiler bunun yanı sıra yukarıdaki satırlarda bahsedilen yol ağları ve siyasi ilişkileri ile çevre kentlerden de seramik ithalatında bulunmuştur.

Yerel üretim seramiğin yanı sıra Laodikeia’nın konumu nedeniyle siyasi ve coğrafik komşuluk ilişkilerinin etkisiyle başta Bergama (**Grup F**) olmak üzere Efes ve Knidos (**Grup D**) gibi dönemin önde gelen seramik üretim atölyelerinin ürünleri de Laodikeia’da kullanılmıştır. Anadolu’da birçok kentte karşımıza çıkan mal gruplarının hemen hepsi Laodikeia’da da bulunmuştur.

İthal mal gruplarından birini oluşturan Batı Yamacı Seramiği Laodikeia’nın Bergama ve Efes gibi dönemin önde gelen anakentleriyle ticaretinin bir yansımasıdır. Batı yamacı tarzında bezenen seramiklerin çoğunluğun Bergama ithali olması her iki kent arasındaki sıkı ilişkinin bir göstergesidir. Seramik buluntular dışında homonia sikkeleri ve yazıtlar da Laodikeia ile Bergama arasındaki ilişkiyi kanıtlar niteliktedir. Şöyle ki M.Ö. 190’da Roma ve Bergama Krallığı İttifakıyla, Seleukoslar arasındaki Magnesia Savaşı’na kadar Seleukoslar’ın hâkimiyeti altında bulunan kent bu savaş sonrasında M.Ö. 188’de yapılan Apameia Antlaşması ile Bergamalılar’ın egemenliğine girer⁴⁹⁰. M.Ö. 2. yy. dan itibaren tüm Helenistik Coğrafya’da hissedilen etki Laodikeia’da da seramik buluntular dahilinde yadsınamaz bir şekilde

⁴⁹⁰ Hansen, 1971, 155; Malay 1992, 113; Magie 2001, 39–41.

takip edilebilir. Kentte bulunan Batı Yamacı Tekniği'ndeki seramiklerin M.Ö. 2. yy. başından itibaren aynı yüzyılın ortalarına kadar tarih vermesi bunun en net göstergesidir.

Helenistik Dönem'de Laodikeia'da hem yerel atölyelerin ürettiği **(Grup G)** hem de ihraç edilerek kullanılan kap gruplarının başında Kabartmalı Kâseler **(Grup F)** gelir. Laodikeia kazılarında ele geçen Kabartmalı Kâselerin hamur ve astar özellikleri göz önüne alındığında, grupta yer alan buluntuların büyük kısmının benzer olduğu gözlemlenmektedir. Bu nedenle kabartmalı kâselerin Laodikeia'daki yerel atölyeler tarafından imal edildikleri söylenebilir. Antik kentte ele geçen çok sayıdaki kabartmalı kâse kalıbının da kabartmalı kâselerle hemen hemen aynı hamur özelliklerine sahip olması bu görüşü destekler.

2008 kazı sezonunda Asopos Tepesi'nde bulunan seramik fırını içerisinde ele geçen çok sayıdaki Helenistik Dönem'e ait kandil de kentin en azından kendi ihtiyacını karşılamak üzere bir üretim faaliyeti içerisinde olduğunu destekleyen bir başka arkeolojik belgeyi oluşturur. Laodikeia'nın yerel atölyeleri tarafından üretilen kabartmalı kâselerin yanı sıra, Batı ve Kuzey Batı Anadolu kökenli bir grup malzeme de buluntular arasında yer alır. Kökenin Efes, Bergama ya da Laodikeia'ya daha yakın bir merkez olan Tralleis'te aranması gereken az sayıdaki kabartmalı kâseler ise Laodikeialılar'ın kendi üretimlerinin yanı sıra ticaret ilişkisi içinde bulunduğu kentlerden de seramik ithalatında bulunduğunu gösterir.

Kalıp yapımı kabartmalı kâselerin (Megara kâseleri) ardılı niteliğindeki Lykos Skyphosları'nın Anadolu'daki buluntu merkezleri sınırlıdır. İki grup altında değerlendirilen skyphoslardaki tek fark ağız kenarı ve kaideye görülen biçimsel

değişikliklerden kaynaklanmaktadır⁴⁹¹. Laodikeia’da bulunan ve sayıca önemli bir potansiyeli oluşturan Lykos Skyphosları’nın Laodikeia’da üretildiğine dair en önemli arkeolojik materyal, Asopos Tepesi kazı çalışmalarında bulunan bir kalıp ve çok sayıda ele geçen skyphos formlu kapların, hamur yapılarının homojen özellikler göstermesidir. Laodikeia’da bulunan örnekler dâhilinde bu parçaların büyük bir çoğunluğunun benzer hamur ve hamur yapısında olmasının yanı sıra Laodikeia’da yerel atölyelerce üretilen Klasik tipteki Helenistik Dönem Kabartmalı Kâseleri’nde (Megara Kâseleri) kullanılan hamur ve astarlarla da aynı özellikler göstermesi nedeniyle, skyphosların Laodikeia’da üretildiğini söyleyebiliriz.

Laodikeia’da üretildiğini düşündüğümüz skyphoslardaki ortak özellikler hamur renklerinin birbirine yakın olması ve kâselerin astarlanmasından sonraki kaba görünümüdür. Bunun dışında “Megara Kâseleri’nde” görülen süsleme anlayışının küçük farklar dışında değişmeden bu grupta da uygulanmış olması, Laodikeia’da zaten var olan üretim faaliyetlerinin bu kâselere yansması olarak düşünülebilir. Skyphoslardaki benzer özellikler Laodikeia’nın komşusu Hierapolis’te de görülür. Hierapolis’te bulunan skyphosların süsleme özellikleri⁴⁹² ile birebir örtüşen Laodikeia örnekleri, üretimin Laodikeia ya da Hierapolis dışında daha uzak bir yerde aranmasını zorlaştırır⁴⁹³. Bu nedenle kabartmalı Skyphos üretimine dair kalıp

⁴⁹¹ Semeraro 2003, Pl. LVI, 1-5.

⁴⁹² Semeraro 2003, Pl. LVII, 1-16.

⁴⁹³ Semeraro 2003, 85- 87. Lykos Vadisi’nde yer alan Anaua ve Kolossai’de de bulunan bu tipteki seramikler için bkz. Duman- Konakçı 2006, 103, lev. 7, b. C0693 ve C0440; Duman 2008, 60, Res. 12.

parçaları Laodikeia'nın komşusu Hierapolis'te de bulunduğu için söz konusu grup **Lykos Skyphosları** olarak adlandırılmıştır.

Kâseler üzerinde görülen bazı bezemelerin hemen her grupta tekrar edilmesi nedeniyle süsleme özelliklerine göre yapılacak bir kronoloji *Lykos Skyphosları* grubunda yer alan seramikler için yanıltıcı olabilir. Bu nedenle kâselerin bulunduğu alandaki stratigrafi ve kontekstler, tarihleme konusunda daha net ve doğru sonuçlara ulaşmamızı sağlayabilir.

Sonuç olarak kabartmalı kâseler ve kurşun sırlı seramikler üzerinde görülen süsleme repertuarının hemen tüm öğelerinin *Lykos Skyphosları*'nda da görülmesi ve iki grupta da birbirinin oldukça benzer formların kullanılması hemen hemen aynı tarihler arasında kullanımda olduğunu gösterir.

Roma İmparatorluk Dönemi'nde özellikle M.S. 1. yy. dan sonra kentte seramik üretim faaliyeti oldukça azalmış ve bunun yerine pazara yavaş yavaş Kırmızı Astarlı Seramikler hakim olmaya başlamıştır. Kentin hemen her noktasında ortaya çıkan ve yerel üretim çanak çömleği olmadığı için bu tezin konusunun dışında tutulan Kırmızı Astarlı Seramikler genel anlamda Laodikeia'ya Efes, Tralleis, Sagalassos gibi Doğu Sigillataları üretim merkezlerinden ithal edilmiştir. Bu değiş tokuş sırasında kullanılan hammaddenin başında şüphesiz ünü Anadolu'yu aşmış olan kuzguni renkli koyunların tüylerinden elde edilen tekstil ürünleri gelir. Bunun yanı sıra sahip olduğu verimli topraklar sayesinde hububat ve bağcılık da değişimde kullanılan diğer hammaddeler olsa gerektir.

Helenistik Dönem ortalarından itibaren başlayan Laodikeia yerel üretim çanak çömlek repertuarı kente ihraç edilen diğer gruplarla birlikte M.S. 1. yy. a kadar

devam eder⁴⁹⁴. Bu yüzyıldan sonra ise kentte ortaya çıkarılan seramik gruplarının büyük bir kısmı Tralleis, Sagalassos gibi başlıca Doğu Sigillata üretim merkezlerinden ithal edilen seramiklerden oluşur. Helenistik Dönem'den Erken Roma Dönemi'ne kadar kentin seramik üretim faaliyetinin en azından kendi ihtiyacını karşılayacak boyutlarda olduğu söylenebilir.

⁴⁹⁴ Tez konusun dâhilinde Laodikeia'da bulunan seramiklerin kronolojik tablosu için bkz. Lev. LXXVII.

KATALOG

Katalogda verilen ölçüler aksi belirtilmedikçe santimetre cinsinden olup, metinde yer alan Kat. No. Katalog Numarası, Y. Yükseklik, C. Cidar, A. Ç. Ağız çapı, K. Ç. Kaide Çapı, G. Genişliği ifade etmektedir. Renk şablonu olarak Munsell Soil Color Chart 2000 versiyonu kullanılmıştır.

Basit Astarlı İçe Dönük Kenarlı Kâseler:

Kat. No: A1

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 2.4 C: 0.7 A.Ç: 16.5 AT I 286.40 m./286.30

m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Mika, az miktarda iri kireç ve taşçık katkılı sıkı dokulu, yumuşak hamur 7.5 YR 7/6 reddish yellow. Mat, pürüzlü yüzeyli, iç yüzde 7.5 YR 3/2 dark brown, dış yüzde 7.5 YR 6/6 reddish yellow.

Kat. No: A2

Tüm kabın 1/4'i. Y: 2.3 C: 0.5 A.Ç: 16 SC

İçe dönük kenarlı kâse, ağız kenarı üstte dışbükey, kenar gövde parçası. Geniş ağızlı ve sığ. Orta sertlikteki hamur; az miktarda mika ve kireç katkılı 7.5YR 7/6 reddish yellow. Mat pürüzlü yüzeyli, astar 7.5 YR 6/6 reddish yellow.

Kat. No: A3

Tüm kabın 1/5'i. Y: 2.6 C: 0.5 A.Ç: 16 ATL

Geniş ağızlı ve sığ içe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Orta sertlikteki hamur; az miktarda mika ve kireç katkılı 5YR5/8 yellowish red. Mat pürüzlü yüzeyli, astar 10R4/8 red .

Ref: Liko 2001, taf. 55. 5 (M.Ö. 2. yy.ın ilk yarısı).

Kat. No: A4

Tüm kabın 1/6'i. Y: 2.5 C: 0.3 A.Ç: 14.4

BT

Geniş ağızlı ve sığ içe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Sert, mika ve kireç katkılı, sıkı dokulu hamur 7.5YR 6/6 reddish yellow. Mat, pürüzlü yüzey içte 10 R 5/8 red, dışta 2.5 Y 8/3 pale yellow

Ref: Liko 2001, taf. 55. 5 (M.Ö. 2. yy.ın ilk yarısı).

Kat. No: A5

Tüm kabın 1/5'i. Y: 3.2 C: 0.5 A.Ç: 26

SC

Geniş ağızlı ve sığ içe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Orta sertlikteki hamur; az miktarda mika ve kireç katkılı 7.5YR 6/6 reddish yellow. Mat pürüzlü yüzeyli, astar 7.5 YR 6/5 light brown .

Kat. No: A6

Tüm kabın 1/7'si. Y: 3.6 C: 0.5 A.Ç: 22

BT

Geniş ağızlı ve sığ içe dönük kenarlı kâse kenar, gövde parçası. Sert hamurlu, mika katkılı, sıkı dokulu 7.5YR 6/6 reddish yellow. Astar 7.5YR 6/4 light brown ve 7.5 YR 4/2 brown.

Ref: Liko 2001, taf. 55. 5 M.Ö. 2. yy.ın ilk yarısı.

Kat. No: A7

Tüm kabın 1/5'i. Y: 2.9 C: 0.6 A.Ç: 22

AT S1

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Az miktarda kireç katkılı, sıkı dokulu, yumuşak hamur 7.5 YR 7/4 pink. İçte ve dışta mat pürüzlü yüzey 7.5 YR 2.5/1 black.

Ref: Hayes 1991, fig. XLIII. 36. M.Ö. 2. yy- M.Ö. Erken 1. yy.; Liko 2001, taf. 55. 5
(M.Ö. 2. yy.in ilk yarısı)

Kat. No: A8

Tüm kabın 1/5'i. Y: 4.7 C: 0.6 A.Ç: 20

LS 41

İçe dönük kenarlı kâse kenar, gövde parçası. Orta sertlikteki hamur, sıkı, mika ve kireç katkılı 10YR 4/3 brown. Astar ince, yarı parlak ve yarı kaygan, lekeli 10YR 4/2 dark grayish brown.

Ref: Hayes 1991, fig. XLIII. 36. (M.Ö. 2. yy- M.Ö. Erken 1. yy.); Liko 2001, taf. 57. 55; Ladstätter- Lang- Auimger 2001, taf. 50. 31 (Geç Helenistik).

Kat. No: A9

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 3.5 C: 0.5 A.Ç: 13

TA

İçe dönük kenarlı kâse kenar, gövde parçası. Az miktarda kireç, yoğun mikalı; gevşek dokulu, sert hamurlu, kötü pişirimli 5YR 5/6 yellowish red. Astar gövdede 5 YR 4/6 yellowish red. Yer yer akıtma izleri 5 YR 2.1/5 black. Ağız kenarı ve altında; 2.5YR5/8 red.

Ref: Hayes 1991, fig. XLIII. 36. (M.Ö. 2. yy- M.Ö. Erken 1. yy.); Liko 2001, taf. 57. 55; Ladstätter- Lang- Auimger 2001, taf. 50. 31, (Geç Helenistik).

Kat. No: A10

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 3.3 C: 0.4 A.Ç: 13 AT I 288.50
m./288.25 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Mika ve kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 2.5YR 5/6 red. Yarı mat ve yarı pürüzlü yüzeyli 2.5YR 5/8 red.

Kat. No: A11

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 3.8 C: 0.4 A.Ç: 15 AT I S1 287.93 m./287.87
m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Seyrek kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 5YR 6/6 reddish yellow. Mat, yarı kaygan yüzeyli, içte 10 R 5/4 weak red, dışta 2.5YR 4/3 reddish brown.

Ref: Coldstream- Eiring- Forster 2002: 98- 99, fig. 3.3, f.

Kat. No: A12

Tüm kabın 1/5'i. Y: 4.2 C: 0.4 A. Ç: 25 ATI S1 286.72 m./286.65
m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Az miktarda kireç katkılı, sıkı dokulu, yumuşak hamur 5YR 6/6 reddish yellow. Mat, pürüzlü yüzeyli, 2.5 YR 5/8 red.

Kat. No: A13

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 2.5 C: 0.5 A.Ç: 12 AT I 288.68 m./288.51 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Az miktarda mika ve kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 7.5 YR 6/4 light brown. Yarı parlak ve yarı kaygan yüzeyli; astar iç yüzde ve ağız kenarı dış yüzünde 2.5 YR 5/8 red, dışta 7.5 YR 3/3 dark brown.

Kat. No: A14

Tüm kabın 1/7'si. Y: 2.4 C: 0.4 A.Ç: 14 AT S1. 288.45 m. /288.27 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Bol miktarda mika, az kireç katkılı, sert hamurlu, sıkı dokulu 5YR 6/6 reddish yellow. Mat, pürüzlü yüzeyli, içte: 2.5 YR 4/8 reddish yellow. 5YR 6/6 reddish yellow.

Ref: Liko 2001, taf. 55. 10, (M.Ö. 2. yy.).

Kat. No: A15

Tüm kabın 1/7'si. Y: 2.3 C: 0.6 A.Ç: 18 DBK KK 102

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Mika ve kireç katkılı, sert hamur, sıkı dokulu 7.5YR 5/6 strong brown, mat pürüzlü yüzeyli 5 YR 4/4 reddish brown.

Kat. No: A16

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2.6 C: 0.4 A.Ç: 13 AT I 288.26 m./288.18 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenarı ve gövde parçası. Mika ve az miktarda kireç katkılı, sık dokulu hamur 7.5YR 7/6 reddish yellow. Mat ve hafif pürüzlü yüzeyli astar 7.5YR 2/3 dark brown.

Kat. No: A17

Tüm kabın 1/7'si. Y: 2.2 C: 0.4 A.Ç: 14 AT S1. 288.68 m. / 288.51 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Bol miktarda mika, az miktarda kireç ve seramik kırığı katılı. Sıkı dokulu, yumuşak hamurlu 5YR 6/6 reddish yellow. Mat ve yarı kaygan yüzeyli, astar iç yüzde 2.5 YR 4/6 red, dış yüzde 10R 4/8 red.

Ref: *Liko 2001, taf. 55. 5, (M.Ö. 2. yy.ın ilk yarısı).*

Kat. No: A18

Tüm kabın 1/3'ü. Y: 2.4 C: 0.4 A.Ç: 14 AT S1. 288.27 m. / 288.03 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Bol mika ve az miktarda kireç katkılı, yumuşak hamur 7.5YR 6/3 light brown. Mat ve pürüzlü yüzeyli, içte ve dış yüzde, 7.5 YR 4/3 brown.

Kat. No: A19

Tüm kabın 1/3'ü. Y: 4.2 C: 0.7 A.Ç: 18

BT

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Bol mika ve az miktarda kireç katkılı, yumuşak hamur 7.5YR 6/6 reddish yellow. Mat pürüzlü yüzeyli, iç yüzde, 7.5 YR 3/2 dark brown, dış yüzde bant şeklinde 2.5 YR 4/8 red ve 7.5YR 3/2 dark brown.

Kat. No: A20

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 4.1 C: 0.4 A.Ç: 14

AT S1

288.50

m./288.25 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Mika katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 7.5 YR 6/4 light brown. Mat ve yarı pürüzlü yüzeyli 2.5 YR 4/4 reddish brown.

Kat. No: A21

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 4 C: 0.4 A.Ç: 13

AT S1

288.50

m./288.25 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Mika ve kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 7.5 YR 6/4 light brown. Yarı mat ve yarı pürüzlü yüzeyli 5 YR 5/8 yellowish red.

Kat. No: A22

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 4.2 C: 0.5 A.Ç: 14.2

AT S1. 288.03 m./287.93 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Bol mika ve az miktarda iri kireç katkılı, orta sert hamur, sıkı dokulu 7.5YR 7/6 reddish yellow. Mat pürüzlü, iç yüzde 5 YR 3/1 very dark gray, dış yüzde 7.5YR 2/3 dark brown.

Kat. No: A23

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 3.5 C: 0.9 A.Ç: 15

LS45

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Orta sert hamurlu, gevşek dokulu; bol mika, kireç ve az miktarda taşçık katkılı 7.5YR 5/6 strong brown. Dışta gövde alt yarısında ve içte 5 YR 4/4 reddish brown; ağız kenarında ve gövde dış üst kısmında 2.5YR 5/8 red.

Ref: Hayes 1991, fig. LVII. 32.(M.Ö. 150- 140/130).

Kat. No: A24

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 3.3 C: 0.4 A.Ç: 13

SC

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Sert hamurlu mika ve kireç katkılı

7.5YR 7/6 reddish yellow, mat ve pürüzlü yüzeyli, astar içte ve dışta 7.4 YR 4/4 brown.

Kat. No: A25

Tüm kabın 1/8'i. Y: 3.1 C: 0.8 A.Ç: 15

KN TM1

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Orta sert hamur, kireç ve kum katkılı 10 YR 7/4 very pale brown. Astar içte ve dışta dökülmüş.

Ref: Hayes 1991, fig. LVII. 32. (M.Ö. 150- 140/130).

Kat. No: A26

Tüm kabın 1/9'u. Y: 1.7 C: 0.3 A.Ç: 13 AT S1. 287.85 m. /287.77 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Az miktarda kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 2.5YR 5/8 red. İç yüzey parlak ve kaygan 2.5 N black, dış yüzey mat ve yarı kaygan 2.5YR 4/4 reddish brown.

Ref: *Liko 2001, taf. 55. 5, (M.Ö. 2. yy. in ilk yarısı)*

Kat. No: A27

Tüm kabın 1/7'si. Y: 2.8 C: 0.5 A.Ç: 17 AT S1. 288.45 m. /288.27 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Az miktarda mika ve iri kireç katkılı, sert hamur, sıkı dokulu 5YR 6/6 reddish yellow. Yarı parlak, yarı kaygan yüzeyli, içte 2.5 YR 5/6 red ve 5 YR 4/2 dark reddish gray dalgalı astarlı 5YR 3/1 very dark gray.

Ref: *Liko 2001, taf. 55. 4. (M.Ö. 2. yy. in ilk yarısı); Ladstätter- Lang- Auinger 2001, taf. 50. 31.*

Kat. No: A28

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2.8 C: 0.4 A.Ç: 14 AT S1. 288.27 m. /287.95 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Az miktarda kireç ve mika katkılı, yumuşak hamurlu, sıkı dokulu 7.5YR 7/6 reddish yellow. Mat, pürüzlü yüzeyli, içte ve dışta 2.5YR 4/8 red.

Ref: *Liko 2001, taf. 55. 5.(M.Ö. 2. yy.in ilk yarısı)*

Kat. No: A29

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2.5 C: 0.5 A.Ç: 13.4 AT S1. 289.10 m. /288.87 m.

İçe dönük kenarlı kâsekenar gövde parçası. Az miktarda mika, iri kireç ve seramik kırığı katkılı, yumuşak hamurlu, sıkı dokulu 7.5YR 7/4 pink. İçte ve dışta yarı parlak ve yarı kaygan yüzeyli 5YR 2/1 black.

Ref: Liko 2001, taf. 55. 5. (M.Ö. 2. yy.ın ilk yarısı).

Kat. No: A30

Tüm kabın 1/9'u. Y: 1.8 C:0.5 A.Ç: 14 AT S1 287.85 m./287.77 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Az miktarda kireç ve mika katkılı sıkı dokulu, sert hamur 5YR 4/6 yellowish red. Mat ve pürüzlü yüzeyli 5YR 5/8 yellowish red.

Ref: Liko 2001, taf. 55. 3. (M.Ö. 2. yy. ın ilk yarısı).

Kat. No: A31

Tüm kabın 1/7'si. Y: 1.7 C: 0.3 A.Ç: 11 AT S1 287.85 m. /287.77 m.

İçe dönük kenarlı kâse. Ağız kenarı üstte dışbükey, kenar gövde parçası. Mika ve kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 7.5YR 7/6 reddish yellow. Yarı mat ve pürüzlü yüzeyli, astar içte 7.5 YR 2.5/1 black, dışta 7.4 YR 4/4 brown

Kat. No: A32

Tüm kabın 1/9'u. Y: 1.8 C:0.4 A.Ç: 16 AT S1 287.85
m./287.77 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Kireç ve mika katkılı sıkı dokulu, sert hamur 7.5YR 7/6 reddish yellow. Astar büyük oranda dökülmüş iç ve dış yüzde yarı parlak ve yarı pürüzlü yüzeyli 7.5 YR 4/2 brown.

Kat. No: A33

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 3 A.Ç: 14.4 C: 0.4 AT S1 288.27 m. /288.05 m.
İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Yumuşak hamurlu, az miktarda taşçık katkılı, sıkı dokulu 10YR 8/4 very pale brown. Mat pürüzlü yüzeyli, içte 7.5 YR 4/2 brown. Dışta 2.5YR 4/4 reddish brown.

Ref: Hayes 1991, 96. 1, abb. 2. 9, (M.Ö. 2. yy.); Liko 2001, taf. 55. 11.

Kat. No: A34

Tüm kabın 1/8'i. Y: 1.6 C: 0.6 A.Ç: 14 AT S1
287.93m./287.87 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Az miktarda kireç ve taşçık katkılı, sıkı dokulu, yumuşak hamur 2.5YR 6/6 light red. Mat, pürüzlü yüzeyli, içte ve dışta 5YR 5/4 reddish brown.

Ref: Lädstätter- Lang- Auimger 2001, taf. 50. 32(Geç Hellenistik).

Kat. No: A35

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2.7 C: 0.5 A.Ç: 17

AT S1. 288.27m./288.05

m.

İçe dönük kenarlı kâse. Ağız kenarı üstte dışbükey, kenar gövde parçası. Az miktarda mika ve kireç katkılı, sıkı dokulu, yumuşak hamur 5YR 7/6 reddish yellow. Mat, pürüzlü yüzeyli, içte ve dışta 5YR 5/4 reddish brown.

Ref: Liko 2001, taf. 55. 5 (M.Ö. 2. yy.ın ilk yarısı); Ladstätter- Lang- Auimger 2001, taf. 50. 32 (Geç Helenistik).

Kat. No: A36

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 3 A.Ç: 15 C: 0.4

AT S1. 287.87m./287.75

m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Az miktarda mika, kireç ve kum katkılı, sıkı dokulu, yumuşak hamur 5YR 7/6 reddish yellow. Mat, pürüzlü yüzeyli, içte 5YR 5/4 reddish brown, dışta 2.5YR 5/8 red.

Ref: (Liko 2001, taf. 55. 5 (M.Ö. 2. yy.ın ilk yarısı); Ladstätter- Lang- Auimger 2001, taf. 50. 32 (Geç Helenistik).

Kat. No: A37

Tüm kabın 1/7'i. Y: 3 A.Ç: 18 C: 0.7

AT S1. 287.93 m./

287.87 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Yumuşak hamur seyrek mika ve kireç katkılı sıkı dokulu, 5YR 6/6 reddish yellow. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü yüzeyli 7.5YR 4/3 brown.

Ref: Liko 2001, taf. 55. 5. (M.Ö. 2. yy.ın ilk yarısı).

Kat. No: A38

Tüm kabın 1/5'i. Y: 2.9 A.Ç: 13 C: 0.4. AT S1 288.68 m./ 288.51 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Bol miktarda mika, az miktarda kireç ve taşçık katkılı. Sıkı dokulu, yumuşak hamur 5YR 6/6 reddish yellow. Mat, pürüzlü yüzeyli 10R 5/6 red.

Ref: Sams- Voigt 1990, 89, Fig. 6, a, (M.Ö. 2. yy.ın başı); Liko 2001, taf. 55. 5. (M.Ö. 2. yy.ın ilk yarısı).

Kat. No: A39

Tüm kabın 1/7'i. Y: 2 A.Ç: 14 C: 0.5 AT S1. 287.93 m./ 287.87 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Yumuşak hamur seyrek mika ve kireç katkılı, sıkı dokulu, 5YR 6/6 reddish yellow. Mat, pürüzlü yüzeyli 5YR 5/4 reddish brown.

Ref: Liko 2001, taf. 55. 5. (M.Ö. 2. yy.ın ilk yarısı).

Kat. No: A40

Tüm kabın 1/5'i. Y: 2.6 A.Ç: 12 C: 0.4 AT S1. 288.68 m./ 288.51 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Bol miktarda mika, az sayıda iri kireç katkılı, sıkı dokulu, yumuşak hamur 7.5YR 7/6 reddish yellow. Mat, pürüzlü yüzeyli astar iç yüzde 2.5 YR 5/6 red, dış yüzde ağız kenarı ve hemen altında 5 YR 2/3 dark reddish brown.

Ref: Liko 2001, taf. 55. 5, (M.Ö. 2. yy.ın ilk yarısı).

Kat. No: A41

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2.5 A.Ç: 12 C: 0.4 AT S1. 288.68 m./ 288.51 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Yoğun kum, seyrek mika katkılı 7.5YR 6/3 light brown. Astar iç yüzde yer yer dökülmüş 7.5 YR 5/4 brown, dış yüzde 2.5YR 5/8 red.

Ref: Liko 2001, taf. 55. 5, (M.Ö. 2. yy.ın ilk yarısı).

Kat. No: A42

Tüm kabın 1/5'i. Y: 3.2 A.Ç: 14 C: 0.5 AT S1. 288.68 m./288.51 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Bol miktarda mika ve seyrek kireç katkılı, sert hamurlu, sıkı dokulu 10YR 6/3 pale brown. Yarı parlak ve yarı kaygan yüzeyli içte 10 YR 4/2 dark grayish brown, dışta 2.5YR 5/6 red.

Ref: Ladstätter- Lang- Auimger 2001, taf. 50. 31(Geç Helenistik).

Kat. No: A43

Tüm kabın 1/5'i. Y: 3.5 C: 0.4 A.Ç: 13 AT S1 287.93 m./ 287.87 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Bol mika, az kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 7.5YR 7/6 reddish yellow. Mat, pürüzlü yüzeyli içte: 7.5 YR 4/2 brown, dışta 2.5 YR 5/4 reddish brown.

Ref: Hayes 1991, fig. XLIII. 36 (M.Ö. 2.yyın ikinci yarısı).

Kat. No: A44

Tüm kabın 1/5'i. Y: 3.5 C: 0.6 A.Ç: 16.4 AT S1 288.27 m./ 288.05 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Az miktarda mika ve kireç katkılı, sıkı dokulu, orta sert hamurlu 7.5YR 7/4 pink. Mat, pürüzlü yüzeyli çte ve dışta 5YR 4/3 reddish brown.

Ref: Hayes 1991, fig. XLIII. 36. (M.Ö. 2. yy- M.Ö. Erken 1. yy.); Liko 2001, taf. 57. 55; Ladstätter- Lang- Auimger 2001, taf. 50. 31,(Geç Helenistik).

Kat. No: A45

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 3.8 A.Ç: 14 C: 0.5 SC

İçe dönük kenarlı kâsekenar gövde parçası. Mika ve az kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 7.5YR 7/6 reddish yellow. Mat ve pürüzlü yüzeyli, astar içte 5YR 7/6 reddish yellow dışta 2.5YR 5/4 reddish brown.

Kat. No: A46

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 3.5 A.Ç: 14 C: 0.4 AT S1 288.68 m./ 288.51 m.

İçe dönük kenarlı kâsekenar gövde parçası. Bol miktarda mika ve az kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 5YR 7/6 reddish yellow. Mat ve yarı kaygan yüzeyli, astar içte ve dışta gövde alt yarısında 2.5 YR 5/8 red, dışta ağız kenarı üstünde ve hemen altında 2.5YR 5/4 reddish brown.

Ref: Liko 2001, taf. 55. 5. (M.Ö. 2. yy.ın ilk yarısı).

Kat. No: A47

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 3.9 A.Ç: 16 C: 0.6 AT S1 288.27 m.
/288.15 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Kireç ve mika katkılı sık dokulu ince kumlu hamur 10YR 8/4 very pale brown. Mat pürüzlü yüzeyli 2.5YR 4/4 reddish brown.

Ref: Ladstätter- Lang- Auimger 2001, taf. 50. 33, (Geç Helenistik); Coldstream-Eiring- Forster 2002, 98- 99, fig. 3.3, l. (M.Ö 150- 125); Sams- Voigt 1990, 89, Fig. 6, c, (M.Ö. 2. yy. başı).

Kat. No: A48

Tüm kabın 1/5'i. Y: 2.6 A.Ç: 16 C: 0.3 AT S1 288.68 m. 288.51 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Az miktarda mika, kireç ve seramik kırığı katkılı 5YR 7/6 reddish yellow. Mat, pürüzlü yüzey içte 10 R 5/6 red, dışta 2.5YR 3/1 dark reddish gray.

Ref: Baldoni 1994, 69, fig. 3, pl. 16. 19 (M.Ö. 2. yy. ortası); Hayes 1991, fig. LVII. 28. (M.Ö. 150-140/130).

Kat. No: A49

Tüm kabın 1/5'i. Y: 3 A.Ç: 9 C: 0.6

AT S1 288.68 m./ 288.51

m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Az miktarda mika, kireç ve seramik kırığı katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 7.5YR 7/4 pink. Mat, pürüzlü yüzeyli astar dışta büyük oranda dökülmüş ağız kenarında ve iç yüzde 5YR 1/4 dark gray.

Ref: Coldstream- Eiring- Forster 2002: 98- 99, fig. 3.3, o. (M.Ö. 125- 100); Crowfoot 1957, fig. 56. 10. (M.Ö. 2. yy.); Hayes 1991, fig. LVII. 35. (M.Ö. 150- 140/130); Hayes 1991, fig. XLIII. 17. (M.Ö. 2. yy .ortası).

Kat. No: A50

Tüm kabın 1/5'i. Y: 2.1 A.Ç: 9.8 C: 0.4

AT S1. 288.45 m. /288.27

m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Az miktarda mika ve iri kireç katkılı, sıkı dokulu, yumuşak hamur 7.5YR 7/6 reddish yellow. Mat, pürüzlü yüzeyli, içte- dışta 2.5YR 5/4 reddish brown.

Ref: Liko 2001, taf. 55. 3. (M.Ö. 2. yy.in ilk yarısı).

Kat. No: A51

Tüm kabın 1/5'i. Y: 2 A.Ç: 11.5 C: 0.4

AT S1. 287.93 m. /

287.87 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Mika katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 7.5 YR 7/6 reddish yellow. Mat ve pürüzlü yüzeyli, astar içte 2.5YR 6/5 light reddish brown, dışta 5 YR 3/3 dark reddish brown.

Ref: Liko 2001, taf. 55. 4 (M.Ö. 2. yy.)

Kat. No: A52

Tüm kabın 1/7'si. Y: 2 A.Ç: 11.6 C: 0.3 AT S1. 288.05 m. /
287.80 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Seyrek miktarda mika ve kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 7.5YR 6/6 reddish yellow. Yarı parlak ve kaygan yüzeyli 5YR 5/8 yellowish red.

Ref: Mcfadden 1946, fig. 16. 83. (M.Ö. 3- 2. yy).

Kat. No: A53

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2.8 A.Ç: 14 C: 0.4 AT S1. 288.68 m.
/288.51 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Bol miktarda mika ve az iri kireç katkılı, sıkı dokulu, yumuşak hamur 2.5YR 6/6 light red. Mat, pürüzlü yüzey içte 2.5 YR 4/3 reddish brown; dış yüzde ağız kenarı ve hemen altında bant şeklinde 5 YR 6/4 light reddish brown. Gövde alt yarısında, 2.5YR 1/4 dark reddish gray.

Ref: Liko 2001, taf. 55. 5. (M.Ö. 2. yy.ın ilk yarısı).

Kat. No: A54

Tüm kabın 1/5'i. Y: 2.6 C: 0.6 A.Ç: 11 AT S1

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Sert hamur, sıkı dokulu mika katkılı 7.5YR 6/6 reddish yellow. İçte ve dışta mat pürüzlü yüzeyli 2.5 YR 6/6 light red.

Ref: Ladstätter- Lang- Auimger 2001, taf. 49. 29 (Geç Helenistik).

Kat. No: A55

Tüm kabın 1/3'ü. Y: 3 A.Ç: 10 C: 0.6.

BT

İçe dönük kenarlı kâse ağız kenarı üstte dışbükey, kenar, gövde parçası. Sert hamur bol mika katkılı 7.5YR 5/6 strong brown. Astar içte dökülmüş, dış yüzde 2.5YR 5/8 red.

Ref: Ladstätter- Lang- Auimger 2001, taf. 49. 29 (Geç Helenistik).

Kat. No: A56

Tüm kabın 1/7'si. Y: 2 A.Ç: 12 C: 0.3

AT S1 288.68 m. /288.51 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Az miktarda mika katkılı, sert hamur, sıkı dokulu 10YR 7/3 very pale brown. Mat, yarı kaygan yüzeyli, astar içte 7.5 YR 5/3 brown, dışta 7.5YR 2/1 black.

Ref: Hayes 1991, fig. LVII. 28. (M.Ö. 150-140/130); Liko 2001, taf. 55. 5. (M.Ö. 2. yy.ın ilk yarısı).

Kat. No: A57

Tüm kabın 1/3'ü. Y: 3.2 A.Ç: 12 C: 0.5

LS

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Yumuşak ve gevşek dokulu hamur seyrek kireç ve taşçık katkılı 10YR 8/4 very pale brown. Astar dış yüzde dökülmüş, içte 2.5YR 5/8 red.

Ref: Liko 2001, taf. 55. 4 (M.Ö. 2. yy.ın ilk yarısı); Ladstätter- Lang- Auimger 2001, taf. 50. 31 (Geç Hellenistik).

Kat. No: A58

Tüm kabın 1/3'ü. Y: 4.4 A.Ç: 14 C: 0.4. AT S1 288.50 m.
/288.25 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Mika katkılı, sıkı dokulu sert hamur
7.5YR 6/4 light brown. Mat, yarı pürüzlü yüzey 2.5YR 4/4 reddish brown.

Ref: Coldstream 1999, fig. 4. S 6. (M.Ö. 230- 200).

Kat. No: A59

Tüm kabın 1/3'i. Y: 2.7 A.Ç: 16 C: 0.5 DBK KK

İçe dönük kenarlı kâse, kenar gövde parçası. Sert hamur; sıkı doku, mikaç katkılı
7.5YR 6/4 light brown. Mat pürüzlü yüzeyli, astar 2.5 YR 4/4 reddish brown.

Kat. No: A60

Tüm kabın 1/5'i. Y: 2.5 A.Ç: 6.6 C: 0.5 BT

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Yumuşak hamur, sıkı dokulu ve kum
katkılı 10 YR 8/4 very pale brown, Astar içte ve dışta mat pürüzlü 2.5 Y 8/2 pale
yellow. Yarı parlak ve yarı kaygan yüzeyli 2.5YR 5/8 red.

Kat. No: A61

Tüm kabın 1/6'i. Y: 2.2 A.Ç: 10 C: 0.4 AT S1 287.93/
287.87 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Yumuşak hamur, sıkı dokulu ve seyrek
mika katkılı 2.5 Y 8/2 pale yellow, astar içte ve dışta mat pürüzlü 10 YR 5/8 red.

Ref: Ladstätter- Lang- Auinger 2001, taf. 50. 31(Geç Hellenistik).

Kat. No: A62

Tüm kabın 1/5'i. Y: 2.3 A.Ç: 10 C: 0.4 AT S1. 287.80 m.
/287.70 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Gövde de kâseyi çevreleyen iki geniş yiv. Kireç katkılı, sıkı dokulu, yumuşak hamur, 5YR 6/6 reddish yellow. Yarı parlak ve yarı kaygan yüzeyli 2.5YR 5/8 red.

Ref: Crowfoot 1957, fig. 56. 8.(M.Ö. 2. yy.); Ladstätter- Lang- Auimger 2001, taf. 50. 31, (Geç Helenistik).

Kat. No: A63

Tüm kabın 1/3'i. Y: 3.4 C: 0.4 A.Ç: 11 SC

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Yumuşak hamur kireç ve mika katkılı, sıkı dokulu 5YR 6/6 reddish yellow. Yarı parlak ve yarı kaygan yüzeyli içte 2.5YR 5/8 red, dışta 2.5 YR 4/4 reddish brown.

Ref: Ladstätter- Lang- Auimger 2001, taf. 49. 29 (Geç Hellenistik).

Kat. No: A64

Tüm kabın 1/5'i. Y: 2.6 C: 0.4 A.Ç: 14 AT S1. 287.80 m.
/287.70 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Gövdeyi çevreleyen iki geniş yiv. Yumuşak hamur kireç ve mika katkılı, sıkı dokulu 5YR 6/6 reddish yellow. Yarı parlak ve yarı kaygan yüzeyli içte 2.5YR 5/8 red, dışta 5YR 4/4 reddish brown.

Ref: Ladstätter- Lang- Auimger 2001, taf. 49. 29 (Geç Hellenistik).

Kat. No: A65

Tüm kabın 1/5'i. Y: 2.6 C: 0.4 A.Ç: 16 AT S1. 288.50 m.
/2887.25 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Gövde ortasında iki geniş yiv. Mika ve az miktarda kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 7.5 YR 6/4 light brown. Yarı mat ve yarı pürüzlü yüzeyli 2.5YR 4/4 reddish brown.

Ref: Coldstream 1999, fig. 4. S 6. (M.Ö. 230- 200).

Kat. No: A66

Tüm kabın 1/6'i. Y: 2.7 C: 0.5 A.Ç: 13.5 SC

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Mika ve az miktarda kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 7.5 YR 6/4 light brown. Yarı mat ve yarı pürüzlü yüzey 2.5YR 4/4 reddish brown, dışta 5YR 4/4 reddish brown

Ref: Coldstream 1999, fig. 4. S 6. (M.Ö. 230- 200).

Kat. No: A67

Tüm kabın 1/7'si. Y: 2.5 C: 0.5 A.Ç: 11.5 AT S1. 287.93 m.
288.87 m.

İçe dönük kenarlı kâsekenar gövde parçası. Mika, seyrek kireç ve taşçık katkılı, gözenekli, sert hamurlu 2.5 YR 7/6 light red. Mat, pürüzlü yüzeyli içte 2.5 YR 5/8 red, dışta 2.5 YR 4/4 reddish brown.

Kat. No: A68

Tüm kabın 1/7'si. Y: 2.1 C: 0.4 A.Ç: 14.8 AT S1.289.10 m. 288.87 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Yoğun mika ve az miktarda kum katkılı, gözenekli, sert hamur 10YR 6/2 light brownish gray. Mat, pürüzlü yüzeyli, içte dökülmüş dışta 10R 4/6 red.

Ref: Liko 2001, taf. 55. 5 (M.Ö. 2. yy.ın ilk yarısı).

Kat. No: A69

Tüm kabın 1/7'si. Y: 3.2 C: 0.4 A.Ç: 15 AT S1 287.70 m. /287.58 m.

İçe dönük kenarlı kâse, kenar gövde parçası. Yoğun mika, az miktarda kireç ve seramik kırığı katkılı, sıkı dokulu, yumuşak hamurlu 7.5YR 7/4 pink. Mat, pürüzlü yüzeyli içte 2.5 YR 4/8 red, dışta 5YR 4/4 reddish brown.

Ref: Hama III. 2, fig. 4.47. (M.Ö. 2. yy. ın ikinci yarısı- M.Ö. 1. yy.); Ladstätter-Lang- Auimger 2001, taf. 49. 29 (Geç Helenistik).

Kat. No: A70

Tüm kabın 1/7'si. Y: 3.1 C: 0.5 A.Ç: 20 AT S1. 287.70 m. /287.58 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Yoğun mika ve az kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 5YR 6/6 reddish yellow. Mat, pürüzlü yüzeyli, astar içte ve dışta 10R 4/6 red.

Ref: Rotroff 1983, fig. 5. 35. (M.Ö. 285- 250); Ladstätter- Lang- Auimger 2001, taf. 49. 29 (Geç Helenistik); Elaigne 2002, 172, fig. 10. (M.Ö. 2. yy. ortası).

Kat. No: A71

Tüm kabın 1/5'i. Y: 2.5 C: 0.5 A.Ç: 11 AT S1. 288.68 m./ 288.51 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. İnce hamurlu, sıkı dokulu bol miktarda kireç ve mika katkılı hamur 5YR 5/6 yellowish red. Mat ve pürüzlü yüzey; iç yüzde 2.5 YR 5/8 red ve 5YR 5/4 reddish brown.

Kat. No: A73

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2.7 C: 0.4 A.Ç: 13 AT S1. 288.50 m./288.25 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Mika ve kireç katkılı, sık dokulu, yumuşak hamurlu 7.5YR 6/6 reddish yellow. Astar yarı mat ve pürüzlü yüzeyli 5YR 5/8 yellowish red.

Ref: Ladstätter- Lang- Auinger 2001, taf. 49. 29.

Kat. No: A74

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2.6 C: 0.7 A.Ç: 20 AT S1. 287.93 m. /287.87 m.

İçe dönük kenarlı kâse kâse kenar- gövde parçası. Taşçık ve seyrek kireç katkılı sık dokulu, yumuşak hamur 7.5YR 6/6 reddish yellow. Astar yarı mat ve pürüzlü yüzeyli; iç yüzde 2.5 YR 5/4 reddish brown, dışta 2.5 YR 3/4 dark reddish brown.

Ref: Coldstream- Eiring- Forster 2002: 98- 99, fig. 3.3, q; Lädstatter- Lang- Auinger 2001, taf. 49. 26 (Geç Hellenistik).

Kat. No: A75

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2.6 C: 0.5 A.Ç: 12

DBK KK

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Taşçık ve seyrek kireç ve mika katkılı sık dokulu, yumuşak hamur 7.5YR 6/6 reddish yellow. Astar mat ve pürüzlü yüzeyli; iç yüzde 5 YR 6/8 reddish yellow, dışta 2.5 YR 5/4 brown.

Kat. No: A76

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 3.5 A.Ç: 9.4 C: 0.4

LS 65

İçe dönük kenarlı kâse kenar, gövde parçası. Yumuşak hamurlu; az mika az kireç ve taşçık katkılı; ince gözenekli hamur 5YR6/6 reddish yellow. Astar ağız kenarında; 2.5YR 5/8 red, gövdede: 5YR 5/4 reddish brown.

Ref: Lädstatter- Lang- Auinger 2001, taf. 49. 26,(Geç Helenistik).

Kat. No: A77

Tüm kabın 1/7'si. Y: 4.1 A.Ç: 25 C: 0.6

TK

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Mikalı, gevşek dokulu, yumuşak hamur 7.5YR 8/4 pink. Astar içte ve dışta mat pürüzlü yüzeyli, içte 7.5 YR 6/4 light brown; dışta ağız kenarında; 7.5 YR 2.1/5 black, dış yüzde gövdede 5YR 4/2 dark reddish gray.

Ref: Coldstream 1999, fig. 4, X 19; Ladstätter- Lang- Auinger 2001, taf. 49. 29

(Geç Helenistik); Rogl 2007, Abb. 1.5. (M.Ö. 100).

Kat. No: A78

Tüm kabın 1/7'si. Y: 2.4 C: 0.5 A.Ç: 14

AT S1 287.93/287.87 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Yumuşak hamur kireç, mika ve taşçık katkılı 5YR 7/6 reddish yellow. Mat, pürüzlü yüzeyli, astar içte 5 YR 6/4 light reddish brown, dışta 2.5 YR 5/8 red.

Ref: Coldstream 1999, fig. 4, X 19; Rogl 2007, Abb. 1.5. (M.Ö. 100); Ladstätter-Lang-Auimger 2001, taf. 49. 28(Geç Helenistik).

Kat. No: A79

Tüm kabın 1/9'u. Y: 1.6 C: 5 A.Ç: 14

AT S1

İçe dönük kenarlı kâse. Ağız kenarı üstte dışbükey, kenar gövde parçası. Mika ve az miktarda kireç katkılı, sert hamur 7.5 YR 6/4 light brown. Yarı mat ve yarı pürüzlü yüzeyli 2.5YR 4/4 reddish brown.

Ref: Coldstream 1999, fig. 4, X 19. Rogl 2007, Abb. 1.5. (M.Ö. 100); Ladstätter-Lang- Auimger 2001, taf. 49. 28 (Geç Helenistik).

Kat. No: A80

Tüm kabın 3/11'i. Y: 1.7 A.Ç: 18 C: 0.3.

AT S1 288.72 m. /288.65 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Bol miktarda mika ve az sayıda kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 5YR 5/8 yellowish red. Yarı kaygan ve yarı parlak yüzeyli. Astar iç yüzde 2.5 YR 4/8 red. 5YR 4/6 yellowish red.

Ref: Hama III. 2, fig. 6. 58-59; Coldstream 1999, fig. 4, X 19; Ladstätter- Lang-Auimger 2001, taf. 49. 28 (Geç Helenistik); Rogl 2007, Abb. 1.5. (M.Ö. 100).

Kat. No: A81

Tüm kabın 1/6'i. Y: 3.7 C: 0.5 A.Ç: 18 AT S1 287.85 m. /287.77 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Mika ve kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur aşırı ısı nedeniyle 7.5YR 7/1 light gray. Mat ve yarı pürüzlü yüzey hamur renginde 5YR 7/1 light gray.

Ref: Hama III. 2, fig. 6. 58-59; Coldstream 1999, fig. 4, X 19; Ladstätter- Lang-Auimger 2001, taf. 49. 28(Geç Helenistik); Rogl 2007, Abb. 1.5. (M.Ö. 100).

Kat. No: A82

Tüm kabın 1/7'i. Y: 3.1 C: 0.6 A.Ç: 15 AT S1

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Seyrek mika ve kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 7.5YR 7/4 pink. Mat, pürüzlü yüzey içte ve dışta 5YR 4/4 reddish brown.

Basit Astarlı Dışa Dönük Kenarlı Kâseler:**Kat. No: B1**

Tüm kabın 1/5'i. Y: 2.3 C.K: 0.6 A.Ç: 19 AT II 285.70 m./ 285.50 m.

Ağız kenarı dışa- aşağı sarkık kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Hamur yoğun mika katkılı, sık dokulu, sert hamurlu 2.5YR 5/8 red. Astar iç yüzde parlak kaygan 5 YR 3/3 dark reddish brown. Dış yüz astarsız.

Ref: Jones 1950, Fig. 120, 178; Pfrommer 1985, Abb. 37(M.Ö. 2. yy); Mitsopoulos-Leon 1991, Taf. 8, A40-41, Taf. 9, A42; Rotroff 2003, Pl. 10, 54, Pl. 11, 56(M.Ö. 3-1. yy).

Kat. No: B2

Tamdır. Y: 3.3 C.K: 0.6 K.Ç: 6 A.Ç: 14.5 AT S1 288.27m./288.15 m.

Ağız kenarı dışa dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Sık dokulu seyrek kireç ve mika katkılı hamur 7.5 YR 7/6 reddish yellow. Mat pürüzsüz yüzey; içte 7.5 YR 3/1 very dark gray, dışta mat pürüzlü 7.5 YR 6/3 light brown.

Kat. No: B3

Tüm kabın 1/3'ü. Y: 2.2 C. K: 0.6 A.Ç:15. AT I. 288.68 m. / 288.51 m.

Ağız kenarı aşağı sarkık sığ tabak kenar gövde parçası. Seyrek mika katkılı, sık dokulu, yumuşak hamur, 7.5YR 7/6 reddish yellow. Astar iç yüzde 2.5 YR 4/6 red. Dışta ağız kenarı ve hemen altında 5YR 3/3 dark reddish brown.

Kat. No: B4

Tamdır. Y: 1.9 C.K: 0.5 A.Ç: 18

AT I S1. 288.27 m./288.15 m.

Ağız kenarı dışa dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Mika katkılı, sık dokulu hamur 7.5YR 7/6 reddish yellow. Mat hafif pürüzlü yüzeyli. İçte ağız kenarı haricinde ve dışta gövde alt yarısında 2.5YR 4/6 red, dışta gövde üst yarısı ile ağız kenarında, 5 YR 3/3 dark reddish brown.

Kat. No: B5

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 2.1 C.K: 0.6. A.Ç: 16

AT I S1. 287.85 m./ 287.77 m.

Ağız kenarı aşağı sarkık sıg tabak kenar gövde parçası. Sert hamur sıkı dokulu kireç ve mika katkılı 7.5YR 7/6 reddish yellow. Yarı mat yüzeyli astar; iç yüzde 2.5 YR 4/6 red, dışta ağız kenarı ve hemen altında 5YR 3/3 dark reddish brown.

Kat. No: B6

Tüm kabın 1/4'ü. Y:1.8 C.K: 0.5 A.Ç: 14

AT I S1 288.68 m./ 288.51 m.

Ağız kenarı aşağı sarkık sıg tabak kenar gövde parçası. Hamur seyrek mika katkılı, yumuşak, sık dokulu 7.5YR 7/6 reddish yellow. Astar içte ve dışta mat, yarı kaygan yüzeyli; içte ağız kenarı haricinde ve dışta gövde alt yarısında 2.5YR 4/6 red, dışta gövde üst yarısı ile ağız kenarında, 5 YR 3/3 dark reddish brown.

Kat. No: B7

Tüm kabın 1/3'ü. Y: 2 C.K: 0.4 A.Ç: 12

AT I S1

Ağız kenarı aşağı sarkık sıg tabak kenar gövde parçasıYoğun miktarda kireç seyrek taşçık katkılı, sıkı dokulu orta sert hamur kötü pişirimli 7.5 YR 6/6 reddish yellow

ve 2.5 YR 6/8 light red dalgalı. Dışta astarsız, içte mat, yarı kaygan yüzeyli 2.5YR 4/8 red.

Kat. No: B8

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 1.7 C.K: 0.5 A.Ç: 16.

AT II

Ağız kenarı aşağı sarkık sığ tabak kenar gövde parçası. Gövde dış yüzeyinde, ortada kazıma ile yapılmış birbirine paralel iki çizgi. Yoğun miktarda kireç seyrek taşçık katkılı, sıkı dokulu orta sert hamur kötü pişirimli 7.5 YR 6/6 reddish yellow ve 2.5 YR 6/8 light red dalgalı. Dışta astarsız, içte mat, yarı kaygan yüzeyli 2.5YR 4/8 red.

Kat. No: B9

Tüm kabın 1/3'ü. Y: 2.1 C.K: 0.6 A.Ç: 14

KDN

Dışa dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Hamur mika ve kireç katkılı, sıkı dokulu 7.5 YR 6/6 reddish yellow. Astar mat, pürüzlü yüzeyli 2.5 YR 5/8 red.

Ref: De Luca 1968, n. 231, pl. 48. 136 (M.Ö. 190- 150); Metzger 1969, taf. 10. 1. 61 (Erken Helenistik); Edwards 1975, pl. 5. 136 (M.Ö. 275); Raeck 1988, abb. 10. 33 (M.Ö. 2. yy. ortası- M.Ö. 1. yy. sonu); Nohlen- Radt 1978, taf. 31. K 109 (M.Ö. 2- 1. yy.); Karametrou- Mensidi 1991, 157. a (M.Ö. 2. yy. ortası); Hayes 1991, fig. XV. 4 (M.Ö. 1. yy.in ilk yarısı); Mitsopoulos- Leoan 1991, taf. 9. A42; Rotroff 1997, n. 228, fig. 51. 317 (M.Ö. 225- 200); Tekkök 2000, pl. 7. 20.

Kat. No: B10

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 2 C.K: 0.5 A.Ç: 14.

KDN

Dışa dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Sıkı dokulu hamur, mika ve kireç katkılı 7.5 YR 6/6 reddish yellow. Astar büyük oranda dökülmüş, mat, pürüzlü yüzeyli 7.5 YR 3/1 very dark gray.

Ref: Jones 1950, fig. 178. 25; Kenyon- Crowfoot- Crowfoot 1957, fig. 51. 8 (M.Ö. 3-2. yy.); Hayes 1991, fig. XLVIII. 47 (M.Ö. 110- 100); Rotroff 2006a, fig. 52. 302 (M.Ö. 225- 175).

Kat. No: B11

Tüm kabın 1/5'i. Y: 1.7 C.K: 0,7 A.Ç: 15.

KDN

Dışa dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Hamur mika ve kireç katkılı 2.5 Y 8/4 pale yellow. Astar mat, pürüzlü yüzeyli 2.5 Y 4/2 dark grayish brown.

Ref: Jones 1950, fig. 178. 25; Kenyon- Crowfoot- Crowfoot 1957, fig. 51. 8 (M.Ö. 3-2. yy.); Hayes 1991, fig. XLVIII. 47 (M.Ö. 110- 100); Rotroff 2006a, fig. 52. 303 (M.Ö. 175- 150).

Kat. No: B12

Tüm kabın 1/3'ü. Y: 3.5 C.K: 0.6 A.Ç:18

ATL

Dışa dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Orta sertlikteki hamur kireç ve mika katkılı 5 YR 7/6 reddish yellow. Mat pürüzlü yüzeyli büyük oranda dökülen astar 5 YR 7/8 reddish yellow.

Ref: Jones 1950, fig. 178. 25; Kenyon- Crowfoot- Crowfoot 1957, fig. 51. 8 (M.Ö. 3-2. yy.); Hayes 1991, fig. XLVIII. 47 (M.Ö. 110- 100); Liko 2001, taf 56. 31 (Geç Helenistik); Rotroff 2006a, fig. 52. 303 (M.Ö. 175- 150).

Kat. No: B13

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 1.9 C.K: 0.5 A.Ç:17

KDN

Dışa dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Hamur mika katkılı, sıkı dokulu 10 YR 5/4 yellowish brown. Astar mat, pürüzlü yüzeyli 10 YR 3/3 dark brown.

Ref: Jones 1950, fig. 178. 25; Kenyon- Crowfoot- Crowfoot 1957, fig. 51. 8 (M.Ö. 3-2. yy.); Hayes 1991, fig. XV. 3 (M.Ö. 2. yy.); Hayes 1991, fig. XLVIII. 47 (M.Ö. 110-100); Rotroff 2006a, fig. 52. 302 (M.Ö. 225- 275).

Kat. No: B14

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 1.9 C.K: 0.6

KN TM1

Dışa dönük kenarlı kâse ağız kenarı- gövde parçası. Ağız kenarında üstte bir oluk. Sıkı dokulu sert hamur mika katkılı 7.5 YR 6/4 light brown. Astar yarı mat ve yarı pürüzlü iç yüzde ve dışta ağız kenarında 5 YR 6/6 reddish yellow.

Ref: Hayes 1991, fig. XV. 1 (M.Ö. 2. yy.)

Kat. No: B15

Tüm kabın 1/4'ü. Y:1.7 C.K: 0.6 A.Ç:18

MGV MK15

Dışa dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Ağız kenarında üstte bir oluk, tondo etrafında ikinci bir oluk daha mevcut. Dış yüzey kaburgalı yapıda. Sıkı dokulu sert

hamur seyrek miktarda mika katkılı 7.5YR 7/3 pink. Astar yarı mat ve yarı pürüzlü yüzeyli 2.5YR 4/4 reddish brown.

Ref: Jones 1950, fig. 179. 39.(Orta Helenistik); Kenyon- Crowfoot- Crowfoot 1957, fig. 51. 5 (M.Ö. 3- 2. yy.); Tekkök 2000, pl. 1. 18 (M.Ö. 225).

Kat. No: B16

Tüm kabın 1/9'u. Y: 2.1 C.K: 0.7 A.Ç: 31

MGV MK15

Dışa dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Ağız kenarında üstte bir oluk. Hamur yoğun miktarda mika ve kireç katkılı, sıkı dokulu, yumuşak 2.5YR 6/8 light red. Astar mat pürüzlü yüzeyli, içte ve dışta 2.5YR 5/8 red.

Ref: Jones 1950, fig. 179. 40; Raeck 1988, abb. 10. 34 (M.Ö. 3- 2. yy.).

Yalın Siyah Astarlı Seramikler:

İçe Dönük Kenarlı Kâse

Kat. No: C1

Tüm kabın 1/2'i. Y: 3.4 C: 1.1 A.Ç: 8

LT

Ağız kenarı kalınlaştırılmış echinus kâse formunda. Hamur sert sıkı dokulu, yoğun mikalı 2.5 Y 6/3 light yellowish brown. İçte ve dışta parlak, kaygan siyah astarlı.

Ref: Hellström 1965, 14, Pl. 33, no. 35; Kολια 2006, 199, Ø17; Rotroff 1997, 167, Fig. 65, 1079; Rotroff 1983, 266- 267, Fig. 5, 6; Salles 1993, Fig. 198, 223; Fig. 203, 271; Fig. 206, 291; Hannestad- Stolba vd., 2002, 129, Pl. 65, B 129; Zolotarev 2005, 196, Fig. 7, 9

Kat. No: C2

Tüm kabın 1/5'i. Y: 3.9 C: 0.4 A.Ç: 18

ATS1

288.64/288.42 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. Sert sıkı dokulu hamur, katkısız dışta 10 YR 2/1 black. 2.5 Y 3/2 very dark grayish brown. Metalik kaygan astar 2.5 YR 5/8 red.

Ref: Schaffer 1968, Taf. 4, 19; Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 1, A2; Gassner 1997, Taf. 4, 72

Kat. No: C3

Tüm kabın 1/4'ü.

ATS1

285.90/285.80 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası Sert sıkı dokulu hamur, katkısız 7.5 YR 6/6 reddish yellow. Metalik kaygan astarlı içte 5 YR 2.1/5 black, dışta 10 YR 2/1 black.

Ref: Thomson 1934, Fig. 3, A9- A13, Fig. 117, A71; Schaffer 1968, Taf. 3, C5- C6; Rotroff 1997, Fig. 60, 895; Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 4, A18.

Kat. No: C4

Tüm kabın 1/7 si. Y: 2.7 C: 0.4 A. Ç: 17. ATS1 286.00/285.90 m.

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası Sert sıkı dokulu hamur, katkısız 7.5 YR 6/6 reddish yellow. Metalik kaygan astarlı 10 YR 2/1 black.

Ref: Thomson 1934, Fig. 3, A9- A13, Fig. 117, A71; Schaffer 1968, Taf. 3, C5- C6; Rotroff 1997, Fig. 60, 895; Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 4, A18.

Kat. No: C5

Tüm kabın 1/8'i. Y: 2.7 C: 0.5 A.Ç: 17 ATS1

İçe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası Sert sıkı dokulu hamur, katkısız 7.5 YR 6/6 reddish yellow. Metalik kaygan astarlı 10 YR 2/1 black.

Ref: Thomson 1934, Fig. 3, A9- A13, Fig. 117, A71; Schaffer 1968, Taf. 3, C5- C6; Rotroff 1997, Fig. 60, 895; Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 4, A18.

Dışa Dönük Kenarlı Kâse

Kat. No: C6

Tüm kabın 1/5'i. Y:3.1 C: 0.5 D. Ç: 19. ATS1 286.71/286.59 m.

Ağız kenarı hafif dışa dönük derin kâse kenar gövde parçası. Sert sıkı dokulu hamur, katkısız 7.5 YR 6/6 reddish yellow. Metalik kaygan astarlı içte 10 YR 2/1 black.

Ref: Thomson 1934, Fig. 3, A9- A13, Fig. 117, A71; Schaffer 1968, Taf. 3, C5- C6; Mitsopoulos- Leon 1992, Taf. 4, A18; Rotroff 1997, Fig. 60, 895.

Kaideler

Kat. No: C7

Tüm kabın 2/3'ü. Y: 2.6 C: 0.3 D. Ç: 7.8 ATS1 286.71/286.59 m.

Kâse kaide parçası. Tondo ortasında altı petalli rozet dört tarafında palmet ve bu kompozisyonu çevreleyen kalın bir bant şeklinde rulet süsleme dizileri. Sert sıkı dokulu, seyrek mika ve kireç katkılı hamur özde 10 YR 5/3 brown, kenarlarda 5 YR 5/6 red. Metalik kaygan astarlı 10 YR 2/1 black, kaidede 7.5 YR 6/4 light brown.

Ref: Tondo süslemesi için bkz. Schaffer 1968, 41; Winter 1984, Pl. 5, 48; Hayes 1991, Pl. 4, 14, Fig. 2. 27

Kat. No: C8

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 1.9 C: 0.4 D. Ç: 5.8 KN

Yüksek halka kaideli kâse tondo kaide parçası. Sert sıkı dokulu hamur, seyrek mika, kireç ve kum katkılı özde 5 YR 5/6 yellowish red kenarlarda 7.5 YR 5/4 brown. Metalik kaygan astar GL2 3/5PB.

Ref: Hayes 1985, Tav. XII, 19; Zabehlicky- Scheffenegger 2003, Pl. LXXX, 1- 2.

Gri Hamurlu Seramikler:

Kat. No: D1

Tamdır. Y: 5 C: 0.5 K. Ç: 6.2 A.Ç: 12.6

AS 1 G3- G4

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde ve kaide parçası. Tondoda baskı ile yapılmış palmet süslemesi. Yüksek halka kaideli. Sert sıkı dokulu, yer yer gözenekli hamur Gley 1 8/1 light greenish gray. Parlak kaygan yüzeyli astar iç yüzde, ağız kenarında ve dışta gövde üst bölümünde 5 Y 5/1 gray ve 5 Y 2.5/1 black alacalı astarlı, diğer bölümler astarsız.

Ref: Form için Mitsopoulos- Leon Taf. 2, A8 (M.Ö. 3. yy. ortası- M.Ö. 2. yy. ortası), Taf. 3, A10 (M.Ö. 2. yy. ortası); Rotroff 2003, Pl. 9, 44. Benzer astarlama: Rotroff 2003, Pl. 9, 43; Ziegenaus- De Luca 1968, Taf. 43, 149 (M.Ö. 3. yy. in. 3. çeyreği)

Kat. No: D2

Tüm kabın 1/3'ü. Y: 3.3 C: 0.4 A.Ç: 9

MGV MK 15

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Yoğun mika katkılı, sert ve sıkı dokulu hamur 5Y 6/1 gray. Parlak, kaygan astarlı, iç ve dış yüzde gövde alt yarısında Gley 1 2.5/N black, içte ve dışta ağız kenarında 10YR 4/3 brown.

Ref: Jones 1950, fig. 178. 5; Diederichs 1980, 27, pl. 7. 69. Hayes 1991, 136, fig. XLIX. 67, (M.Ö. Geç 2. yy. M.Ö. 110- 100).

Kat. No: D3

Tüm kabın 1/3'ü. Y: 3.5 C: 0.3 A.Ç: 11

AE

İçe dönük kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Çok miktarda mika ve kireç katkılı sıkı dokulu, sert hamur 10YR 5/1 gray. İç yüzde mat kaygan 2.5/N black, dış yüzde parlak kaygan yüzeyli astar 2.5 Y 3/1 very dark gray.

Ref: Hayes 1991, 136, fig. XLIX. 67. (M.Ö. Geç 2. yy. M.Ö. 110- 100); Jones 1950, fig. 178. 5; Diederichs 1980, 27, pl. 7. 69.

Kat. No: D4

Tüm kabın 1/3'ü. Y: 5.3 C: 0.4 A.Ç: 14

MGV

Ağız kenarı hafif kalınlaştırılmış, içe dönük kenarlı kâse kenar gövde parçası. İç yüzde gövde üst kısmı ile ağız kenarı arasında kabartma bir çizgi. Çok miktarda mika, çok az kireç katkılı sert hamur sıkı dokulu 2.5Y 6/1 gray. Astar içte parlak kaygan 2.5/N black, dışta parlak yarı kaygan yüzeyli 10 YR 5/1 gray.

Ref: Hayes 1991, 136, fig. XLIX. 67. (M.Ö. Geç 2. yy. M.Ö. 110- 100); Jones 1950, fig. 178. 5; Diederichs 1980, 27, pl. 7. 69.

Kat. No: D5

Tüm kabın 1/5'i. Y: 3.1 C: 0.4 A.Ç: 15

BT

Ağız kenarı içe sert dönüşlü kenar gövde parçası. Çok az mika katkılı, sıkı dokulu, yumuşak hamur 2.5 Y 6/2 light brownish gray. İç ve dış yüzde parlak, kaygan yüzeyli içte 2.5/N black, dışta 2.5 Y 3/2 very dark grayish brown.

Ref: Christensen- Johansen 1971, 12. fig. 6. 58, Hayes 1991, 136, fig. XLIX. 67.(M.Ö. 2. yy. sonu-M.Ö. 110- 100); Slane 1997, 278, pl. 3. FW 20.

Kat. No: D6

Tüm kabın 1/4'i. Y: 3.2 C: 0.4 A.Ç: 11

BT

Ağız kenarı içe dönük kâse kenar- gövde parçası. Çok miktarda mika ve kireç katkılı, sıkı dokulu, orta sert hamur 5Y 6/2 light olive gray. İç ve dış yüzde parlak kaygan astar iç yüz ağız kenarında ve dış yüzde gövde alt yarısında 2.5 Y 4/1 dark gray, diğer yerlerde Gley 1 2.5/N black.

Kat. No: D7

Tüm kabın 1/5'i. Y: 2.8 C: 0.4 A.Ç: 16

BT

Ağız kenarı içe dönük geniş ağızlı kâse kenar- gövde parçası. Çok miktarda mika ve kireç katkılı sert hamur sıkı dokulu 2.5 Y 4/1 dark gray. İç ve dış yüzde parlak, kaygan yüzeyli, iç yüzeyin tamamında, dış yüzde gövde alt yarısında 2.5/N black, dış yüzde ağız kenar ve hemen altında 2.5 Y 5/2 grayish brown.

Kat. No: D8

Tüm kabın 1/4'i. Y: 3.4 C: 0.4 A.Ç: 11

293 PRS S1

Ağız kenarı içe dönük kâse kenar- gövde parçası. Çok miktarda mika ve kireç çok az seramik kırığı katkılı sıkı dokulu, sert hamur 2.5 Y 5/1 gray. Parlak, kaygan astarlı iç yüzde Gley 2 4/5 PB dark bluish gray, dış yüzde 10 YR 2/1 black.

Ref: Hayes 1991, 136, fig. XLIX. 67. (M.Ö. Geç 2. yy. M.Ö. 110- 100); Jones 1950, fig. 178. 5; Diederichs 1980, 27, pl. 7. 69

Kat. No: D9

Tüm kabın 3/1'i. Y: 4.6 C: 0.3 A.Ç: 11

TK

İçe dönük kenarlı kâse ağız kenarı, gövde parçası. Yoğun mika, seyrek kireç katkılı sıkı dokulu hamur sert 10YR 5 1/2 gray/grayish brown. Astar dış yüzde ağız kenarı ile gövde alt yarısındaki bölüm arasında kalın şerit şeklinde dökülmüş. Yarı parlak, kaygan yüzeyli astar iç yüzde, Gley 2 3/5 PB very dark bluish gray, dış yüzde ağız kenarında ve gövde üst yarısında 10 YR 4/3 brown, gövde alt yarısında GLEY 2 3/5PB very dark bluish gray.

Ref: Jones 1950, fig. 178. 5; Diederichs 1980, 27, pl. 7. 69; Hayes 1991, 136, fig. XLIX. 67. M.Ö. Geç 2. yy. M.Ö. 110- 100).

Kat. No: D10

Tüm kabın 1/5'i. Y: 1.8 C: 0.3 K.Ç: 6

ATI. S1

Halka kaideleli kâse kaide gövde parçası. Tondo da baskı ile yapılmış tek sıra rulet bezeme. Sıkı dokulu, sert hamur yoğun mika ve seyrek kireç katkılı 2.5 Y 5/1 gray. Astar büyük oranda dökülmüş Gley 1 2.5/N black.

Kat. No: D11

Tüm kabın 1/5'i. Y: 1.9 C: 0.6 K.Ç: 7

LS42

Sıkı dokulu, sert hamur yoğun mika ve seyrek kireç katkılı 2.5 Y 5/1 gray. Astar büyük oranda dökülmüş Gley 1 2.5/N black.

Kat. No: D12

Tamdır. Y: 2.8 C. K: 0.5 A.Ç: 8

ATS1 288.27 m./288.15 m.

Sosluk. Ağız kenarı içe ve dışa dudaklı sosluk. Hamur mika katkılı, sık dokulu 5Y 6/1 gray. Astar metalik görünümlü ve pürüzsüz yüzeyli 2.5/N black.

Ref: Mitsopoulos- Leon 1991, taf. 16. A 74. (M.Ö. 3- 2. yy.ın ilk yarısı). Rotroff 1999, fig .68. 1106. (M.Ö. Geç 3- 2. yy.). Liko 2001, taf 58. 80.Tekkök 2000, pl. 5. 39 (M.Ö. 250- 225). Monogrom için: Meyer- Schlichtmann 1988, taf. 6, A 53.

Kat. No: D13

Tamdır. Y: 3 C.K: 0.5 A.Ç: 8

ATS1 288.27 m./288.15 m.

Sosluk. Ağız kenarı içe ve dışa dudaklı sosluk. Kenar üzeri bant şeklinde oluklu. Az miktarda mika ve kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 5Y 6/1 gray. Mat ve pürüzlü yüzeyli, içte ve dışta ağız kenarında 2.5/N black.

Ref: Mitsopoulos- Leon 1991, taf.16. A 74. (M.Ö. 3- 2. yy.ın ilk yarısı); Rotroff 1999, fig. 68. 1106. (M.Ö. Geç 3- 2. yy.).

Kat. No: D14

Tüm kabın 1/10'i Y: 2.5 C.K: 1.2 A.Ç: 32

ATS1 288.68 m./288.51 m.

Ağız kenarı kalınlaştırılmış geniş tabak kenar- gövde parçası. Hamur yumuşak, sık dokulu, seyrek miktarda kireç ve mika katkılı 5Y 6/1 gray. Mat pürüzsüz yüzeyli, astar Gley 1 2.5/N black.

Ref: Hayes 1991, fig. XIII. 11.(M.Ö. 1- M.S. 1. yy.) ; Latstätter 2005, Taf. 153, K130 (M.Ö. 1. yy. in ikinci yarısı- M.S. erken 1. yy.).

Kat. No: D15

Tüm kabın 1/10'i Y: 2.4 C.K: 1.1 A.Ç: 32

LS05

Ağız kenarı alçak, dik kenarlı geniş tabak kenar tondo parçası. Yumuşak hamur sıkı dokulu, kireç katkılı 5Y 6/1 gray, içte ve dışta parlak, kaygan astar Gley 1 2.5/N black.

Ref: Meriç 2003, Taf. 11, K97- K103; Rogl 2004, Taf I, K1; Latstätter 2005, Taf. 153, K124 (Augustus Dönemi).

Kat. No: D16

Tüm kabın 1/10'i Y: 3.6 C.K: 1.8 A.Ç: 42

ATS1

Ağız kenarı alçak, dik kalın kenarlı geniş tabak kenar- tondo parçası. Olasılıkla Laodikeia üretimi. Yumuşak hamur sıkı dokulu, yoğun kireç katkılı Gley 1 6/N gray. İçte ve dışta parlak, kaygan astar 5Y 2.5/N black.

Ref: Jones 1950, Fig. 196, 556; Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 94, F13; Hayes 1991, Fig. XIII, 11- 12 (M.Ö. 1. yy.- M.S. 1. yy.); Zabehlicky- Scheffenegger 1996, Taf. 11, 2; Rotroff 1997, Fig. 95, 1574 (M. Ö 1- M.S. 1. yy. in ikinci çeyreği); Rotroff 2003, Pl. 16, 88 (M.Ö. 1. yy. in ikinci yarısı) ; Meriç 2003, Taf. XLIX, 1 (Augustus Dönemi); Latstätter 2005, Taf. 153, K124 (M.Ö. 1. yy. in 2. yarısı- M.S. erken 1. yy.); Doksanaltı 2006, K66a, Çiz. 174.

Kat. No: D17

Tüm kabın 1/10'i Y: 3 C.K: 1.2 A.Ç: 39

293 PRS S1

Ağız kenarı kalınlaştırılmış geniş tabak kenar- tondo parçası. Yumuşak hamur, gözenekli seyrek iri kireç katkılı 5Y 5/1 gray. İçte ve dışta parlak, kaygan astar Gley 1 4/N dark gray.

Ref: Zabehlicky- Scheffenegger 1996, Taf. 11, 1; Rotroff 1997, Fig. 95, 1575 (M. Ö 1- M.S. 1. yy. in ikinci çeyreği); Meriç 2003, Taf. 11, K97- 103; Rogl 2004, Taf. II, K10-K11.

Kat. No: D18

Tüm kabın 1/10'i Y: 2.2 C.K: 1.1 A.Ç: 32

293 PRS S1

Ağız kenarı kalınlaştırılmış geniş tabak. Yumuşak hamur, yoğun mika katkılı 2.5 Y 7/1 light gray. İçte ve dışta parlak, kaygan astar Gley 1 2.5/N black.

Ref: Zabehlicky- Scheffenegger 1996, Taf. 11, 1; Rotroff 1997, Fig. 95, 1575 (M. Ö 1- M.S. 1. yy. in ikinci çeyreği); Meriç 2003, Taf. 11, K97- 103; Rogl 2004, Taf. II, K10-K11.

Kat. No: D19

Tüm kabın 1/9'i Y: 2.6 C.K: 1.1 A.Ç: 38

LS05

Ağız kenarı kalınlaştırılmış geniş tabak. Yumuşak hamur, gözenekli, kireç ve seyrek mika katkılı 5Y 5/2 olive gray. İçte ve dışta parlak, kaygan astar 5 Y 6/2 light olive gray ve Gley 1 6/10 Y greenish gray alacalı astarlı.

Ref: Zabehlicky- Scheffenegger 1996, Taf. 11, 1; Rotroff 1997, Fig. 95, 1575 (M. Ö 1- M.S. 1. yy. in ikinci çeyreği); Meriç 2003, Taf. 11, K97- 103; Rogl 2004, Taf. II, K10-K11.

Kat. No: D20

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 1.2 C.K: 0.7 K.Ç: 19 AT 288.68/288.51 m.

Yuvarlatılmış halka kaideli geniş tabak kaide- tondo parçası. Tondoda kazıma ile yapılmış iki yiv çevresinde baskı ile yapılmış bant şeklinde rulet süsleme. Yumuşak hamur sıkı dokulu, yoğun kireç katkılı 2.5Y 5/2 grayish brown. Metalik görünümlü astar iç yüzde 10YR 2/3 very dark grayish brown.

Ref: Latstötter 2005, Taf. 154, K133 (M.Ö. 1. yy. in ikinci yarısı- M.S. erken 1. yy.)

Kat. No: D21

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2.9 C.K: 1.4 A.Ç: 32 LS

Ağız kenarı dik kenarlı geniş tabak kenar tondo parçası. Olasılıkla Laodikeia üretimi. Yumuşak dokulu hamur yoğun iri kireç ve seyrek mika katkılı 5Y 6/1 gray. İçte ve dışta parlak, kaygan astar 10 YR 6/4 light yellowish brown.

Ref: Zabehlicky- Scheffenegger 1996, Taf. 11, 1; Rotroff 1997, Fig. 95, 1575 (M. Ö 1- M.S. 1. yy. in ikinci çeyreği); Meriç 2003, Taf. 11, K97- 103; Rogl 2004, Taf. II, K10-K11; Ladstötter 2005, Taf. 153, K129 (M.Ö. 1. yy. in ikinci yarısı- M.S. erken 1. yy).

Kat. No: D22

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2.9 C.K: 1.1 A.Ç: 32

SC

Ağız kenarı dik kenarlı geniş tabak kenar tondo parçası. Olasılıkla Laodikeia üretimi.

Kireç ve kum katkılı hamur sert Gley 1 5/N greenish gray. İçte ve dışta parlak, kaygan astar tondo aly kısmı astarsız 2.5 Y 6/2 light brownish gray.

Ref: Jones 1950, Fig. 190, A (Hellenistik- Roma tabakası); Kenyon 1957, Fig. 68, 10- 11 (M.S. 1. yy. başı); Roth 2006, Fig. 2, 1 (M.Ö. 2. yy.); Rogl 2004, Taf. II, K10- K11.

Kat. No: D23

Tüm kabın 1/8'si. Y: 2.9 C.K: 1.4 A.Ç: 32

LS42

Ağız kenarı yüksek, dik kenarlı geniş tabak kenar tondo parçası. Olasılıkla Laodikeia üretimi. Sert dokulu hamur sıkı dokulu, seyrek kireç katkılı 10YR 5/1 gray. İçte ve dışta parlak, kaygan astar 10 YR 4/3 brown.

Ref: Jones 1950, Fig. 190, A (Hellenistik- Roma tabakası); Kenyon 1957, Fig. 68, 10- 11 (M.S. 1. yy. başı); Rogl 2004, Taf. II, K10- K11.

Kat. No: D24

Tüm kabın 1/5'i. Y: 3.3 C.K: 0.8 A.Ç: 30

AE

Ağız kenarı dik kenarlı geniş tabak kenar tondo parçası. İç yüzde tondoyu çevreleyen oluk şeklinde iki bant çizgi. Yumuşak dokulu hamur yoğun mika ve seyrek kireç katkılı Gley 1 5/N greenish gray. İçte ve dışta parlak, kaygan astar Gley 1 2.5/N black, tondo alt kısmı astarsız.

Ref: Kenyon 1957, Fig. 68, 10- 11 (M.S. I. yy. başı); Migotti 1989, Tab. 3, 3 (M.Ö. 2- 1); Rogl 2004, Taf. II, K10- K11; Roth 2006, Fig. 1, 3 (M.Ö. 2.- 1. yy.).

Kat. No: D25

Tüm kabın 1/5'i. Y: 2.5 C.K: 0.8 K.Ç: 14

AT II

Alçak kalka kaide- tondo parçası. Yumuşak hamurlu, sıkı dokulu mika katkılı 2.5 Y 6/2 light brownish gray. Parlak kaygan astar içte ve dışta Gley 1 2.5/N black.

Kat. No: D26

Tüm kabın 1/7'si. Y: 3.2 C.K: 1 A.Ç: 27

293 PRS S1

Dışa çekik kenarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. Ağız kenarı üstte düz. Dışta ağız kenarı altında derin ve geniş tek yiv. Yoğun mika ve seyrek kireç katkılı hamur yumuşak, sıkı dokulu 5Y 6/2 light olive gray. İçte ve dışta mat pürüzlü yüzeyli 2.5Y 3/1 very dark gray.

Ref: Hayes 1991, Tav. XII, 9, ESBForm 16 (Augustus Dönemi).

Kat. No: D27

Tüm kabın 1/5'i. Y: 3.4 C.K: 0.6-1.1 A.Ç: 24.

LS02

Dışa çekik kenarlı servis tabağı kenar- tondo parçası. Ağız kenarı üstte düz. İçte ağız kenarı altında derin ve geniş tek yiv. Yoğun mika katkılı hamur yumuşak, gevşek dokulu 2.5Y 7/2 light gray. İçte ve dışta metalik ince astar 2.5Y 7/4pale yellow.

Ref: Hayes 1991, Tav. XII, 9, ESBForm 16 (Augustus Dönemi).

Kat. No: D28

Tüm kabın 1/8'i. Y: 4 C.K: 1 A.Ç: 33

LS

Dışa çekik kenarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. Ağız kenarı üstte düz. Ağız kenarı üstünde ve dışta kenar altında tek sıra rulet süsleme. Yoğun kireç katkılı hamur orta sertlikte, sıkı dokulu 5Y 1/5 gray. İçte ve dışta metalik astar içte 2.5 Y 2/3 very dark grayish brown, dışta 2.5 Y 5/4 light olive brown.

Ref: Rogl 2004, Taf. 2, K12 (M.Ö. 1. yy.)

Kat. No: D29

Y: 3.9 C. K: 0.8 A.Ç: 33

LS 01

Dışa çekik kenarlı tabak kenar- gövde parçası. Ağız kenarı üstte düz, rulet süslemeli. Dışta ağız kenarı altında iki yiv. Seyrek mika katkılı hamur yumuşak, sıkı dokulu 2.5Y 7/2 light gray. İçte ve dışta metalik astarlı Gley 1 2.5/N black.

Kat. No: D30

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 3.9 C.K: 0.9 A.Ç: 24

LS 56

Dışa çekik kenarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. Ağız kenarı üstte düz. Yoğun kireç katkılı, hamur orta sertlikte ve sıkı dokulu 5Y 1/5 gray. İçte ve dışta metalik astar içte 2.5 Y 2/3 very dark grayish brown, dışta 2.5 Y 5/4 light olive brown.

Kat. No: D31

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 3.8 C.K: 1.1 A.Ç: 27

293PRS.S1

Dışa çekik kenarlı servis tabağı kenar- tondo parçası. Ağız kenarı üstte düz. Kireç katkılı hamur orta sertlikte, sıkı dokulu 5Y 1/5 gray. İçte ve dışta metalik astar 5Y 4/2 olive gray.

Kat. No: D32

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 3.9 C.K: 0.8 A.Ç: 33

293PRS.S1

Dışa çekik kenarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. İçte ağız kenarı altında biri derin biri sığ alt alta iki yiv. Yoğun mika katkılı hamur yumuşak, gevşek dokulu 2.5Y 8/1 white, içte ve dışta metalik astarlı Gley 1 2.5/N black.

Kat. No: D33

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 4.1 C.K: 0.7-1 A.Ç: 33

293PRS.S1

Dışa çekik kenarlı servis tabağı parçası. Ağız kenarı üstte düz. Dışta, ağız kenarı altında tek yiv. Seyrek mika, yoğun kireç katkılı hamur sert, sıkı dokulu 2.5Y 6/1 gray. İçte ve dışta çok ince metalik astar 2.5Y 6/2 light brownish gray.

Ref: Hayes 1991, Tav. XIII, 10 (M.S. erken 1. yy.); Zabehlicky- Scheffenegger 1996, Taf. 11, 5.(M.Ö. 1. yy); Doksanaltı 2006, K66b, Çiz. 175- 177 (M. Ö 1. yy.).

Kat. No: D34

Tüm kabın 1/5'i. Y: 3.8 C.K: 0.9 A.Ç: 28

293PRS.S1

Dışa çekik kenarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. Ağız kenarı üstte hafif dışbükey. Seyrek mika ve seyrek iri kireç katkılı hamur sert sıkı dokulu 2.5Y 1/5 gray, içte ve dışta metalik astar Gley 1 2.5/N black.

Kat. No: D35

Tüm kabın 1/11'i. Y: 2.3 C.K: 0.4 A.Ç: 22

LS

Dışa çekik kenarlı tabak kenar- gövde parçası. Ağız kenarı üstte düz, dışta ağız kenarı altında tek yiv. Yoğun mika seyrek, iri kireç katkılı hamur orta sertlikte sıkı dokulu 2.5Y 1/5 gray. İçte ve dışta metalik astar büyük oranda dökülmüş Gley 2 5/5 PB bluish gray.

Kat. No: D36

Tüm kabın 1/8'i. Y: 2.9 C.K: 0.8 A.Ç: 29

LS 20

Oluklu kenarlı, hafif eğik duvarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. Yumuşak hamur gevşek dokulu, çok az mika ve yoğun kireç katkılı 2.5Y 1/4 gray. İçte ve dışta metalik astar dışta 2.5 Y 1/5 gray, içte 2.5 Y 2.1/5 black.

Ref: Jones 1950, Fig. 190, B; Berlin 1998, Fig. 2.32, 11 (Geç Helenistik); Latstätter 2005, Taf. 162, K250- K252.

Kat. No: D37

Tüm kabın 1/10'u. Y: 2.6 A.Ç: 1 A.Ç: 32 ATS1

287.70/287.58 m.

Oluklu kenarlı, hafif eğik duvarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. Yumuşak hamur gevşek dokulu, çok az mika ve yoğun kireç katkılı 5Y 1/5 gray. İçte ve dışta metalik astar dışta 2.5 Y 4/2 gray, içte Gley 1 2.5/N black.

Ref: Jones 1950, Fig. 190, B; Berlin 1998, Fig. 2.32, 11 (Geç Helenistik); Ladstätter 2005, Taf. 162, K250- K252.

Kat. No: D38

Tüm kabın 1/11'i. Y: 2.7 C.K: 0.6 A.Ç: 31 LS 60

Oluklu kenarlı, hafif eğik duvarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. Yumuşak hamur sıkı dokulu, mika ve yoğun iri kireç katkılı 2.5Y 1/5 gray. İçte ve dışta metalik astarlı Gley 1 2.5/N black.

Kat. No: D39

Y: 3.3 C.K: 0.8 A.Ç: 39.4. LS 01

Oluklu kenarlı, hafif eğik duvarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. Yumuşak hamur sıkı dokulu, yoğun mika ve çok az kireç katkılı 2.5Y 6/1 gray. İçte ve dışta metalik astarlı 5YR 3/1 very dark gray.

Ref: Jones 1950, Fig. 190, B; Berlin 1998, Fig. 2.32, 11 (Geç Helenistik); Ladstätter 2005, Taf. 162, K250- K252.

Kat. No: D40

Tüm kabın 1/10'u. Y: 3.2 C.K: 1 A.Ç: 32

LS

Oluklu kenarlı, hafif eğik duvarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. Yumuşak hamur gevşek dokulu, mika ve seyrek kireç katkılı 2.5Y 6/1 gray. İçte ve dışta metalik astarlı içte 2.5 Y 1/4 dark gray, dışta 5 Y 4/2 olive gray.

Ref: Jones 1950, Fig. 190, B; Berlin 1998, Fig. 2.32, 11 (Geç Helenistik); Latstätter 2005, Taf. 162, K250- K252.

Kat. No: D41

Tüm kabın 1/10'u. Y: 3.9 C.K: 1.2 A.Ç: 38

293 PRS S1

Oluklu kenarlı, hafif eğik duvarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. Ağız kenarı altında derin bir yiv. Yumuşak hamur sıkı dokulu, yoğun mika ve iri kireç katkılı 2.5Y 6/1 gray. İçte ve dışta metalik astar dışta 2.5 Y 5/4 light olive brown, içte 2.5 Y 6/1 gray.

Ref: Jones 1950, Fig. 190, B; Berlin 1998, Fig. 2.32, 11 (Geç Helenistik); Latstätter 2005, Taf. 162, K250- K252.

Kat. No: D42

Tüm kabın 1/9'u. Y: 3.6 C.K: 1.1 A.Ç: 40.

293 PRS S1

Oluklu kenarlı, hafif eğik duvarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. Yumuşak hamur sıkı dokulu, seyrek mika ve yoğun kireç katkılı 2.5Y 1/5 gray. İçte ve dışta metalik astarlı, dışta gövde ve ağız kenarında Gley 1 2.5/N black, tondo astarsız; içte 2.5 Y 5/3 light olive brown.

Ref: Jones 1950, Fig. 190, B; Berlin 1998, Fig. 2.32, 11 (Geç Helenistik); Ladstätter 2005, Taf. 162, K250- K252.

Kat. No: D43

Tüm kabın 1/8'i. Y: 3.5 C.K: 0.6-0.9 A.Ç: 29

LS

Oluklu kenarlı, hafif eğik duvarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. Yumuşak hamur sıkı dokulu, iri kireç katkılı 2.5Y 6/1 gray. İçte ve dışta metalik astar; içte Gley 1 2.5/N black, dışta 5Y 5/2 ve 5Y 3/1 very dark gray alacalı astarlı.

Ref: Jones 1950, Fig. 190, B; Berlin 1998, Fig. 2.32, 11 (Geç Helenistik); Ladstätter 2005, Taf. 162, K250- K252.

Kat. No: D44

Tüm kabın 1/9'u. Y: 3.2 C.K: 0.8 A.Ç: 26

293 PRS S1

Oluklu kenarlı, hafif eğik duvarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. Sert hamur sıkı dokulu, çok az mika ve yoğun kireç katkılı 2.5Y 1/5 gray. İçte ve dışta metalik astarlı, içte Gley 1 2.5/N black, dışta 2.5 Y 2.1/5 black.

Ref: Jones 1950, Fig. 190, B; Berlin 1998, Fig. 2.32, 11 (Geç Helenistik); Ladstätter 2005, Taf. 162, K250- K252.

Kat. No: D45

Tüm kabın 1/9'u. Y: 2.6 C.K: 0.6 A.Ç: 30

LS16

Ağız kenarı hafif içe dönük, içe dışa dudaklı, oluklu kenarlı kâse kenar gövde parçası. Kenar dış kısmında bant şeklinde yiv. Yoğun mika, seyrek iri kireç katkılı, sert, gevşek dokulu hamur çift renk, kenarlarda 2.5 Y 7/1 light gray, özde 2.5 Y 4/1

dark gray. İç ve dış yüzde parlak, kaygan yüzeyli 2.5 Y 6/4 light brown ve 2.5 Y 2.5/1 black, dalgali astarlı

Kat. No: D46

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 3.3 C.K: 0.7 A.Ç: 20

LS 20

Oluklu kenarlı, hafif eğik duvarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. Sert hamur, sıkı dokulu, yoğun mika ve çok az kireç katkılı 2.5Y 1/5 gray. İçte ve dışta metalik astarlı 2.5Y 3/1 very dark gray.

Ref: Jones 1950, Fig. 190, B; Berlin 1998, Fig. 2.32, 11 (Geç Helenistik); Ladstätter 2005, Taf. 162, K250- K252.

Kat. No: D47

Tüm kabın 1/8'i. Y: 3.3 C.K: 1 A.Ç: 32

293 PRS S1

Oluklu kenarlı, hafif eğik duvarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. Yumuşak hamur sıkı dokulu, yoğun mika ve seyrek kireç katkılı Gley1 1/7Y light greenish gray. İçte ve dışta metalik astar dışta 2.5 Y 1/4 dark gray, içte 2.5 Y 3/1 very dark gray.

Ref: Jones 1950, Fig. 190, B; Berlin 1998, Fig. 2.32, 11 (Geç Helenistik); Ladstätter 2005, Taf. 162, K250- K252.

Kat. No: D48

Tüm kabın 1/8'i. Y:3.5 C.K: 0.9 A.Ç: 22

LS

Oluklu kenarlı, hafif eğik duvarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. Sert hamur sıkı dokulu, mika ve seyrek kireç katkılı 2.5Y 1/5 gray. İçte ve dışta metalik astarlı Gley 1 2.5/N black.

Kat. No: D49

Tüm kabın 1/10'i. Y: 2.6 C.K: 1 A.Ç: 32

AT S1

Oluklu kenarlı, hafif eğik ince duvarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. Yumuşak hamur gevşek dokulu, çok az kireç katkılı 2.5Y 6/2 light brownish gray. İçte ve dışta metalik astar GLEY 1 2.5/ N black.

Kat. No: D50

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 4 C.K: 0.8 A.Ç: 24

LS 17

Oluklu kenarlı, hafif eğik duvarlı servis tabağı kenar- gövde parçası. Yumuşak hamur gevşek dokulu, yoğun mikalı 2.5Y 6/1 gray. İçte ve dışta mat, pürüzlü astarlı 2.5Y 2.5/1 black.

Ref: Jones 1950, Fig. 190, 352 (Helenistik- Roma tabakası).

Kat. No: D51

Tüm kabın 1/11'i. Y: 1.4 C.K: 1.1 A.Ç: 31

LS 60

Şekillendirilmiş kenarlı servis tabağı kenar parçası. Ağız kenarı uçta yuvarlatılmış, kenar üstünde dışa dönük küçük bir çıkıntı yer almaktadır. Ağız kenarı üzerinde baskı ile yapılmış iki sıra bant şeklinde rulet süsleme. Sert hamur, sıkı dokulu, iri kireç katkılı 2.5Y 1/5 gray. İçte ve dışta parlak, kaygan astar içte 2.5/N black, dışta 2.5 Y 1/4 dark gray.

Kat. No: D52

Tüm kabın 1/9'u. Y: 1.8 C.K: 1.1 A.Ç: 32.6

AN

Şekillendirilmiş ağız kenarlı, hafif aşağı sarkık servis tabağı. Ağız kenarı üzerinde baskı ile yapılmış tek sıra İon-chymitionu. Yumuşak hamur iri gözenekli, gevşek dokulu, katkısız 5Y 6/1 gray. İçte ve dışta parlak, kaygan astar GL2 2.5 /5PB bluish black.

Ref: Waage 1948, Pl. XI, GW2 (Geç Helenistik); Slane 1986, Fig. 11, 64 (M. Ö 1. yy.); Slane 1997, Pl. 32, FW 531; Hama III. 2, Fig. 33, 3. 3 (M.Ö. 2. yy. in 2. yarısı).

Kat. No: D53

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2 C.K: 1.2 A.Ç: 36

293 PRS S1

Şekillendirilmiş kenarlı, ağız kenarı uçta yuvarlatılmış, kenar altında aşağı dönük küçük bir çıkıntı bulunan servis tabağı. Yumuşak hamur, gevşek dokulu, yoğun mika katkılı 2.5Y 4/1 dark gray. İçte ve dışta parlak, kaygan astar Gley 1 2.5/N black.

Ref: Rogl 2004, Taf. 2, K15 (M.Ö. 1. yy. ortası).

Kat. No: D54

Tüm kabın 1/12'i. Y: 2.9 C.K: 1 A.Ç: 47

AT2

Şekillendirilmiş kenarlı, dış kısımda ağız kenarı üzerinde baskı ile yapılmış İon chymationu dizisi yer alan servis tabağı kenar gövde parçası. Sert, yoğun mika ve seyrek kireç katkılı hamur 10YR 4/1 dark gray. İçte ve dışta parlak, kaygan astar 2.5Y 3/1 very dark gray bazı bölümlerde 10YR 5/6 yellowish brown.

Kat. No: D55

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 2.7 C.K: 0.5 A.Ç: 21

AT S1 287.70/ 287.58m.

Ağız kenarı dik, yayvan gövdeli tabak kenar- gövde parçası. Yumuşak hamur, sık dokulu mika ve seyrek kireç katkılı 7.5YR 7/2 pinkish gray. Metalik görünümlü astar Gley1 2.5 /N black.

Ref: Thompson 1934, Fig. 116, E154, Slane 1997, Pl. 28, FW 465 (M.Ö. 128/125 öncesi); Morel 1986, 473, Fig. 15, 80 (M.Ö. 2. yy. ortası).

Kat. No: D56

Tüm kabın 1/8'i. Y: 2.2 C.K: 0.6 A.Ç: 22

LS 22

Ağız kenarı dik, yayvan gövdeli tabak kenar- gövde parçası. Sert hamur, sıkı dokulu kireç katkılı 5Y 1/5 gray. Metalik görünümlü astar içte 2.5/N black, dışta 5Y 1/5 gray.

Ref: Thompson 1934, Fig. 116, E154.

Kat. No: D57

Tüm kabın 1/8'i. Y: 2.2 C.K: 0.4 A.Ç: 20

DBK KK 280.09m/ 279.68m.

Mastos. Ağız kenarı ince, mastos kenar gövde parçası. İçte ağız kenarı altında alt alta oluk şeklinde iki çizgi. Sert sıkı dokulu, katkısız hamur 2.5YR 5/6 red. Yarı metalik kaygan astar 10YR 2/1 black.

Ref: Slane 1997: Pl. 3, FW 30-31 (M.Ö. 110-80); Ladstätter- Auinger 2001, Taf. 50, 36- 37; Rotroff 1997, Fig. 20, 328 (M.Ö. 200- 175); Vaag- Norskov- Lund 2002, 201, K94 (M.Ö. 2. yy. in ilk çeyreği); Gassner 1997, Taf. 7, 123- 124; Ladstätter-

Lang- Auinger 2001, Taf. 50, 36; Goldman 1950, Fig. 125, No. 114 (Orta- Geç Helenistik).

Kat. No: D58

Tamdır. Y: 5.9 C.K: 0.5 D.Ç: 5.6 A.Ç: 9 ATS1 286.71/286.59

Ağız kenarı ince, hafif içe dönük kenarlı, ayaklı kâse parçası. Kırık olarak bulunan kaide ve gövde birleştirilmiştir. Yoğun mika, seyrek kireç katkılı, sert hamur sıkı dokulu 10 YR 5/2 grayish brown. İç ve dış yüzde parlak, kaygan astar Gley 1 2.5/N black.

Ref: Thompson 1934, 396, Fig. 84, E46, Fig. 117, E46 (M.Ö. 1. yy. in erken safhaları); Schaffer 1968, Taf. 4, C. 20 (M.Ö. 100); Chatzidakis 1994, Fig. 5 (M.Ö.1. yy.); Kırmızı astarlı: Jones 1950, 175, Fig. 137, No. 271 (Geç Hellenistik Tabaka); Samaria: Crowfoot - Crowfoot- Kenyon 1957: 291, Fig. 65, 1-2.

Kat. No: D59

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 3.2 C.K: 0.3 A.Ç: 7 SC

Ağız kenarı ince, boyunda dışa çıkıntı şeklinde bir boğumu bulunan testicik ağız ve boyun parçası. Sert hamur, sıkı dokulu, yoğun mika, seyrek kireç katkılı 10YR 6/2 light brownish gray. Astar iç ve dış yüzde metalik görünümlü, kaygan 2.5Y 4/2 dark grayish brown.

Ref: Mitsopoulos- Leon 1991, 81, Taf. 104, F 61 (Augustus Dönemi); Slane 1997, FW 529.

Kat. No: D60

Tüm kabın 1/8'i. Y: 1.1 C.K: 0.7 K.Ç: 10.

ATS1 287.70/287.59m.

Yuvarlatılmış alçak halka kaideli tabak kaide- tondo parçası. Tondoda baskı ile yapılmış iki şerit içerisinde rulet süsleme. Yumuşak hamur sıkı dokulu mika ve seyrek kireç katkılı 2.5Y 1/5 gray. Metalik görünümlü astar iç yüzde 2.5Y 2.1/5 black.

Batı Yamacı Tekniğinde Süslenmiş Seramikler:

Kat. No: E1

Tüm kabın 1/11'i. Y: 1.7 C: 0.7 A.Ç: 20

TK

Dışa dudaklı tabak kenar ve gövde parçası. Gövde dış yüzünde, ağız kenarı altında kabartma bir çizgi. İç yüzeyde ağız kenarı altında birbirine paralel alt alta iki kazıma çizgi. Yoğun mika ve seyrek miktarda kum katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 10YR 6/3 pale brown. İçte ve dışta parlak, kaygan yüzeyli 2.5 YR 4/8 red. Dış yüzde ağız kenarı ve altında 10YR 2/1 black.

Ref: Jones 1950, pl. 127, no. 137 (M.Ö. 3. yy. in ilk yarısı); Christensen- Johansen 1971, fig. 1.5; Mitsopoulos- Leon 1991, taf. 46- 47, B 96- 99; Mlynarczyk 2002, 130, nr. 54 (M.Ö. 2. yy. ortası); Rotroff- Oliver 2003, 48, pl. 28, 191.

Kat. No: E2

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 3.7 C: 0.4 A.Ç: 19

AT 286.59/286.41m.

İnce kenarlı, kırık iki parçadan oluşan tabak kenar ve gövde parçası. Gövde iç yüzünde, ağız kenarı altında alt alta bant şeklinde kazıma iki çizgi altında kazıma ile yapılmış kıvrık dalların uç kısmında kahverengi boyalı yaprak betimlemeleri. Yoğun mika ve seyrek kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 2.5 YR 6/6 light red. İçte ve dışta parlak, kaygan yüzeyli dışta ağız kenarında 2.5 YR 3/2 dusky red, dış yüzde gövdede 2.5 YR 4/6 red. İçte 2.5 YR 6/6 light red.

Ref: Thompson 1934, D 14, Fig. 56; Waage 1948, Pl. II, Nr. 52 (Erken Helenistik); Isler 1978, Nr. 279, Blg.9, Taf. 57; Mitsopoulos- Leon 1992, Taf. 43, B86 (M.Ö. 3. yy. sonu- M.Ö. 2. yy. in ilk yarısı); Behr 1988, Abb. 12, Kat. Nr. 49-51 (M.Ö. 2. yy.

ortası); Rosenthal 1995, Fig. 5. 9, 9; Gassner 1997, Taf. 12, 191, Taf. 82, 191; Rotroff- Oliver 2003, Pl. 31, 208.

Kat. No: E3

Tüm kabın 1/6'sı. G: 3.6 C: 0.3-0.5 AT II 285.88/ 285.78 m.

Derin kâseye ait gövde parçası. Dış yüzü sade, iç yüzde kazıma ile yapılmış yatay bir çizgi şeklindeki dal betimlemesi üzerinde birbirini takip eder pozisyonda kahverengi boya ile yapılmış sarmaşık yaprakları dizisi 7.5 YR 3/2 dark brown. Sert sıkı dokulu hamur mika katkılı 2.5YR 6/8 light red. Astar dışta 2.5 YR 4/6 red, içte 2.5 YR 4/8 red.

Kat.No: E4

Tüm kabın 1/10'i. Y: 2.8 C: 0.3 A.Ç: 12 AT II 287.33/287.23 m.

Yarım küre gövdeli kenar gövde parçası. İnce ağız kenarı altında kazıma ile yapılmış dallar ve dallardan çıkan koyu kahverengi boya ile yapılmış sarmaşık yaprakları dizisi. Sert hamurlu, sıkı dokulu 5YR 6/6 reddish yellow. Yarı mat ve hafif pürüzlü yüzeyli, içte 7.5 YR 2.5/1 black, dış yüzeyde 5YR 3/3 dark reddish brown.

Ref: Schafer 1968: Taf. 9, D 26; Behr 1988: Abb. 13, Kat. Nr. 55- 58, Abb. 14, Kat. Nr. 59; Rotroff- Oliver 2003: Pl. 19, 117- 120, Pl. 20, 121- 123; Mitsopoulos- Leon 1991: Taf. 36, B51, Taf. 38, B 57; Gassner 1997: Taf. 11, 178, Taf. 12, 183

Kat. No: E5

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 6 C: 0.4 A.Ç: 14 AT II 286.56/ 286.46 m.

Kırık, dört parçadan oluşan yarım küre gövdeli kâse kenar-gövde parçası. Oldukça ince ağız kenarı altında bant şeklinde kazıma olarak yapılmış dal ve bu daldan aşağı ve yukarı doğru çıkan, uçları sola bakar pozisyonda kremrenk boyalı yaprak dizisi. Sert hamurlu, sıkı dokulu, az mika katkılı 2.5YR 6/6 light red. Yarı mat ve hafif pürüzlü yüzey dışta 2.5 Y 3/2 very dark grayish brown içte 2.5 Y 3/2 very dark grayish brown.

Ref: Bkz. E4

Kat. No: E6

Tüm kabın 1/8'i. Y: 4.5 C: 0.4 A.Ç: 13.5 AT

Yarım küre gövdeli kâse kenar ve gövde parçası. Gövde dış yüzünde, gövde ortasında bir oluk. Bu olukla ağız kenarı arasındaki boşlukta kazıma olarak yapılmış kıvrık dal süslemesi arasında iki sarmaşık yaprağı ve dallarından oluşan bitkisel süsleme. Mika ve az miktarda kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 2.5Y 5/2 grayish brown. İçte ve dışta parlak, kaygan yüzey 10YR 3/2 very dark grayish brown.

Ref: Mitsopoulos- Leon 1991, 27, 48, taf. 38, B57 (M.Ö. Geç 3- 2. yy. ilk yarısı); Rotroff 2003, 47, pl. 20. 121 (M.Ö. 3. yy. ortası- M.Ö.2. yy. ortası); Behr 1988, Abb.13(M.Ö.2.yy.).

Kat. No: E7

Tüm kabın 1/12'si. Y: 1.9 C: 0.3 A.Ç: 14 AT II 286.46/ 286.36 m.

Yarım küre gövdeli kâse kenar gövde parçası. İnce ağız kenarı altında kazıma ile yapılmış dallar. Sert, sıkı dokulu, bol mika katkılı hamur 2.5YR 6/6 light red. Parlak ve kaygan dış yüzey 5 YR 4/6 yellowish red, iç yüzey 2.5 YR 6/6 light red.

Ref: Bkz. E7

Kat. No: E8

Tüm kabın 1/14'ü. Y: 2.3 C: 0.3 A.Ç: 11 AT II 288.36/ 288.27 m.

Yarım küre gövdeli kâse kenar ve gövde parçası. Gövde dış yüzünde, ağız kenarı altında kazıma dal arasında koyu kahverenkli boyalı üç benek. Bu süslemenin altında birbirine paralel alt alta iki oluk kabın tamamını dolaşmaktadır. Mika ve az miktarda kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 2.5 Y 5/2 grayish brown. İçte ve dışta parlak, kaygan yüzeyli 2.5 YR 4/8 red. Dış yüzde ağız kenarı ve altında 5 YR 2.5/2 dark reddish brown.

Ref: Rotroff- Oliver 2003, pl. 19. 113.(Erken Helenistik); Behr 1988, Abb. 13 (M.Ö. 2. yy.).

Kat. No: E9

Tüm kabın 1/14'ü Y: 2.4 C.K: 0.4 A.Ç:11 AT 288.36/ 288.27 m.

Yarım küre gövdeli kâse kenar ve gövde parçası. Gövde dış yüzünde, ağız kenarı altında bir oluk bunun altında iki adet kazıma dal. Mika ve az miktarda kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 2.5Y 5/2 grayish brown. İçte ve dışta parlak, kaygan yüzeyli 10YR 3/2 very dark grayish brown.

Ref: Behr 1988, Abb. 13 (M.Ö. 2. yy.); Mitsopoulos-Leon 1991, taf. 35, B 49 (M.Ö. Geç 3-2. yy. ilk yarısı). De Luca 1975, nr. 286. (M.Ö. 2. yy.ın ilk çeyreği).

Kat. No: E10

Tüm kabın 1/5'i. Y: 4.5 C: 0.4 A.Ç: 11 AT 287.95/ 287.85m.

Yarım küre gövdeli kâse kenar ve gövde parçası. Gövde dış yüzünde, ağız kenarı altında ve gövde ortasında bant şeklinde kazıma çizgiler. Bu çizgiler arasında iki sarmaşık yaprağı ve dallarında oluşan bitkisel süsleme. Mika ve az miktarda kireç katkılı, sıkı dokulu, sert hamur 2.5Y5/2 grayish brown. İçte ve dışta parlak, kaygan yüzeyli 10YR 3/2 very dark grayish brown.

Ref: De Luca 1968, nr. 286. (M.Ö. 2. yy. ın ilk üççeyreği); De Luca 1975, nr. 282. (M.Ö. 2. yy.ın 2. çeyreği); Mitsopoulos-Leon 1991, taf. 38, B 60 (M.Ö. Geç 3- 2. yy. ilk yarısı); Mlynarczyk 2002, 130, nr. 54 (M.Ö. 2. yy. ortası); Rotroff 2003, 39- 40, 48, pl. 20. 124; Behr 1988, Abb. 13. 57 (M.Ö. 2. yy.).

Kat.No: E11

Tüm kabın 1/18'i. Y: 2.5 C: 0.3 A.Ç: 13 AT II 287.00/ 286.93 m.

Yarım küre gövdeli kâse kenar ve gövde parçası. Gövde dış yüzünde, ağız kenarı altında derin bir oluk, bunun altında kazıma ile yapılmış dallar ve dalların arasında koyu krem renk boyayla yapılmış daire şekilli meyveler. Sert, sıkı dokulu, bol mika ve az kireç katkılı hamur 10YR 5/3 brown. İçte ve dışta yarı mat ve hafif kaygan yüzey 2.5 YR 4/6 red, içte: 7.5 YR 2.5/1 black.

Ref: Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 41, B 75; Dereboylu 2003, Pl. XLI, BY 30.

Kat. No: E12

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 4.3 C: 0.2 A.Ç: 7 AT II 286.25/ 286.16 m.

Yarım küre gövdeli kâse kenar-gövde parçası. Gövde dış yüzünde ağız kenarı altında uçları sağa bakan sarmaşık yaprağı dizisi. Bezemenin altında alt alta iki oluk, olukların altında gövde üzerinde boya ile yapılmış yaprak süslemesi. Gövde üst bölümünde tutamak izi görülmektedir. Sert hamur, sıkı dokulu 2.5YR 6/8 light red. Yarı mat-hafif pürüzlü yüzey içte 10 YR 4/3 brown, dışta: 2.5 YR 4/8 red.

Ref: Schafer 1968, 47- 48, Taf. 9- 10, D26(M.Ö. 200); Behr 1988, 150, Abb. 13, Kat. Nr. 55- 58 (M.Ö. 2. yy.); Mitsopoulos- Leon 1991, 36- 37, 46- 47, B 30- B 38, Taf. 28- 32(M.Ö.3- 2. yy.).

Kat. No: E13

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 3.5 C: 0.3 A.Ç: 9. AT II 287.25/287.00 m.

Kantharos ağız kenarı- gövde parçası. İnce ağız kenarı altında kazıma ile yapılmış dallar ve dallardan çıkan açık krem boya ile yapılmış sarmaşık yaprakları dizisi. Sert hamur, sıkı dokulu, bol mika katkılı 5YR 6/6 reddish yellow. Dışta ve içte, yarı mat ve hafif pürüzlü, dış yüzeyde 5YR 4/4 reddish brown, içte 5YR 2.5/1 black.

Ref: Crowfoot - Crowfoot- Kenyon 1957, Fig. 44.3, 5; Behr 1988, 115, Abb. 1-6, Kat. Nr. 1- 20; Mitsopoulos- Leon 1991, 36, Taf. 26- 27; Hayes 1991, 6, Fig. III, 5; Rotroff- Oliver 2003, Pl. 18, 105- 107; Dereboylu 2003, XLII, BY 24, BY 28, BY 29 ve Pl. XLV, BY 12.

Kat. No: E14

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 3 C: 0.3 A.Ç: 9.8

AT II 286.46/ 286.35 m.

Kalathos ağız kenarı- gövde parçası. İnce ağız kenarı altında kazıma ile yapılmış dallar ve dallardan çıkan koyu kahverengi boya ile yapılmış sarmaşık yaprakları dizisi. Sert hamur, sıkı dokulu, bol mika katkılı 7.5YR 4/3 brown. Yarı mat-hafif pürüzlü yüzey içte 5 YR 3/4 dark reddish brown-7.5 YR 2.5/1 black, dışta 5 YR 3/4 dark reddish brown- 7.5 YR2.5/1 black.

Ref. Crowfoot - Crowfoot- Kenyon 1957, Fig. 44.3, 5; Behr 1988, 115, Abb. 1-6, Kat. Nr. 1- 20; Mitsopoulos- Leon 1991, 36, Taf. 26- 27; Hayes 1991, 6, Fig. III, 5; Rotroff- Oliver 2003, Pl. 18, 105- 107; Dereboylu 2003, XLII, BY 24, BY 28, BY 29 ve Pl. XLV, BY 12.

Kat. No: E15

Tüm kabın 1/8'i. G: 3.3 C: 0.4

AT II 286.25/ 286.16 m.

Lagynos omuz parçası. Omuz üzerinde açık kahverengi boya ile yapılmış birbirini takip eder pozisyonda sarmaşık yaprakları dizisi, altta ve üstte iki yatay yivle sınırlandırılmıştır. Sert hamur, sıkı dokulu, bol mika ve az mineral katkılı 7.5YR 5/3 brown. Dışta parlak ve kaygan 7.5 YR 2.5 black, içte pürüzlü yüzeyli 10YR 6/3 pale brown.

Kabartmalı Kâseler:**Kat. No: F1**

Tüm kabın 1/2'i. Y: 4.8 C.K: 0.4 A.Ç: 11

LS

Kabartmalı kâse kenar gövde parçası. Bordürde ion chymationu dizini üstte ve altta kabartma birer çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövdede ucu aşağıya bakan damarlı yapraklardan oluşan bindirme yaprak süsleme. Sert ve sıkı dokulu mika ve seyrek iri kireç katkılı 5YR 7/6 reddish yellow. Mat, pürüzlü yüzeyli astar dışta 7.5 YR 3/2 dark brown, içte 2.5 YR 5/6 red.

Kat. No: F2

Tüm kabın 1/9'u. G: 3.6 C.K: 0.5

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Bordürde yaprak dizini altta kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövdede damarlı yapraklardan oluşan bindirme süsleme. Hamur sert ve sıkı dokulu mika ve seyrek iri kireç katkılı 7.5YR 6/4 light brown. Astar mat, pürüzlü yüzeyli Gley 1 3/N very dark gray.

Kat. No: F3

Tüm kabın 1/8'i. G: 4.1 C.K: 0.6.

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Gövdede damarlı yapraklardan oluşan bindirme süsleme. Hamur yumuşak ve sıkı dokulu seyrek mika, kireç katkılı 5YR 5/8 yellowish red. Astar yarı parlak ve kaygan yüzeyli 10R 4/8 red.

Ref: Anlağan 2001, 68; Dereboylu 2003, Pl. XLIII, K30.

Kat. No: F4

Tüm kabın 1/6'sı. G: 4.1 C.K: 0.6

LS 69

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde- madalyon parçası. Gövdede damarlı yapraklardan oluşan bindirme süsleme. Tek sıra yaprakla çevrili madalyonda, sekiz petalden oluşan rozetin beş yaprağı görülebilmektedir. Hamur sert ve sıkı dokulu seyrek mika, kireç ve kum katkılı 7.5YR 6/6 reddish yellow. Astar mat, pürüzlü yüzeyli 5YR5/6 red.

Ref: Neuru 1991, 15: (M.Ö. 125-100); Courby 1922, Fig. 80, 8; Metzger 1969, Taf. 22, Ia; Dereboylu 2001, Pl. 13, 59; Ladstätter- Lang- Auinger 2001, Taf. 48, 5; Rogl 2001, Taf. 67, Abb. 10: RB 8; Neuru 1991, Fig. 6. 10.

Kat. No: F5

Tüm kabın 1/5'i. Y: 0.7 G: 5.1 C.K: 0.3

293 PRS 1

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde- madalyon parçası. Gövdede dört lotus yaprağı arasında ağzı açık mask. Madalyonda lotusların birleşme noktasında on petalli rozet süslemesi. Hamur sert ve sıkı dokulu syrek mika katkılı 5YR 6/6 reddish yellow. Astar mat, pürüzlü yüzeyli 5YR 5/6 yellowish red.

Ref: Lotus, akantus gibi çeşitli yapraklar arasında kullanılan mask ve satyr başları çeşitleri için bkz. Edwards 1956, Pl. 41, 46a, 47, 49; Negev 1986, 6, No. 15, 7, No. 23; Semeraro 2003, Pl. LIII, 1 ve Pl. LIV, 1-2; Kabartmalı kâselerin diğer bölümlerinde görülen satyr başları için bkz. Thompson 1934, Fig. 40, 41, 44, 49(C45-46), Fig. 74(D49).

Kat. No: F6

Tüm kabın 1/9'u. Y: 3.8 C.K: 0.5

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Bordürde bir kısmı görülebilen ranke dalları. Gövdede dış kenarları çapraz süs ile sınırlandırılmış lotus yaprakları. Hamur sert ve sıkı dokulu yoğun mika, seyrek kireç katkılı 2.5YR 6/8 light red. Astar parlak ve yarı kaygan yüzeyli içte 5 YR 4/4 reddish brown, dışta 5 YR 4/4 ve 2.5 YR 5/8 red alacalı Gley 1 3/N very dark gray.

Ref: Hausmann 1996, Taf. 34, 161.

Kat. No: F7

Y: 3.1 C.K: 0.3

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Gövdede bir kısa bir uzun lotus yaprağı dizini. Uzun yapraklı lotusların ortasında yaprağı dikine kesen kabartma nokta dizini. Hamur sert ve sıkı dokulu seyrek kireç katkılı GL2 4/5PB dark bluish gray. Astar parlak ve yarı kaygan yüzeyli Gley 1 3/N very dark gray.

Ref: Jones 1950, Fig. 130, C; Edwards 1956, Pl. 46, 78b; Kossatz 1990, Abb. 8, M176.

Kat. No: F8

Tüm kabın 1/6'sı. G: 4 C.K: 0.7.

AN 285.90/285.50 m.

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Gövdede atlamalı olarak lotus ve akantus yapraklarından oluşan dizin. Hamur sert ve gözenekli dokulu seyrek mika ve kireç katkılı 7.5YR 7/4 pink. Astar mat, pürüzlü yüzeyli 5YR 4/4 reddish brown.

Kat. No: F9

Tüm kabın 1/12'si. G: 2.2 C.K: 0.3

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Gövdede kenarları birbirine bitişik lotus yaprakları dizisi. Hamur sert ve sıkı dokulu seyrek kireç katkılı Gley 1 6/N gray. Astar mat, pürüzlü yüzeyli 5Y 6/1 gray.

Kat. No: F10

G: 4.9 C.K: 0.4

LS

Tüm kabın 1/6'sı. Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Gövdede, yan yan uzun taç yaprakları. Calyxte akantus yaprakları betimlenmiştir. Hamur sert ve sıkı dokulu seyrek mika katkılı 5YR 5/6 yellowish red. Astar mat ve yarı kaygan yüzeyli 5YR 5/8 yellowish red.

Kat. No: F11

Tüm kabın 1/7'si. Y: 6.1 C.K:0.4.

KN M9

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse. Kabartmalı kâse gövde parçası. Bordürde İon cymationu üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövdede ortasında dikey kabartma çizgi bulunan lotus yaprağı. Hamur, sert ve sıkı dokulu, katkısız 7.5YR 7/4 pink. Astar mat, pürüzlü yüzeyli dışta 2.5 YR 4/8 red ve 5 YR 4/4 reddish brown alacalı, içte 2.5YR 5/8 red.

Kat. No: F12

Tüm kabın 1/9'u. G: 3.6 C.K: 0.4

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Gövdede kenarları birbirine bitişik lotus yaprakları dizisi. Hamur sert ve sıkı dokulu yoğun mika katkılı 2.5YR 5/8

red. Astar mat, pürüzlü yüzeyli 2.5YR 5/8 red.

Ref: Edwards 1986, Pl. 86, 9.

Kat. No: F13

Tüm kabın 1/10'u. Y:1.8 C.K: 0.4

KN M9

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde-madalyon parçası ortasında dikey kabartma çizgi bulunan lotus yaprağı. Madalyonda petalları arasında küçük yaprak bulunan madalyon. Hamur yumuşak ve sıkı dokulu seyrek mika ve çok az kireç katkılı 7.5YR 7/4 pink. Astar metalik ve kaygan yüzeyli dışta 7.5 YR 3/3 dark brown, içte 10R 2/3 dusky red.

Kat. No: F14

Tüm kabın 1/9'u. G: 4.3 C.K: 0.6

SC

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Gövdede atlamalı olarak uzun eğrelti otu ve bitki filizi dizini. Madalyon etrafında kabartma nokta dizini. Hamur yumuşak ve sıkı dokulu katkısız 7.5YR 7/6 reddish yellow. Mat pürüzlü yüzeyli 5YR 4/3 reddish brown.

Ref: Calyx: Crowfoot - Crowfoot- Kenyon 1957, Fig. 63, 19; Hamm III. 2, Fig. 16, 156; Raban 1987, fig. 11 (M.Ö. 2. yy. konteksi).

Kat. No: F15

Tüm kabın 1/9'u. G: 3 C.K: 0.3

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Gövdede eğrelti otları arasında altı petalli rozetler. Hamur sert ve sıkı dokulu katkısız Gley 1 5/N gray. Astar mat pürüzlü yüzeyli Gley 1 5/N gray.

Ref: Benzer bir eğrelti otu için bkz. Edwards 1975, Pl. 69, 817, Pl. 71, 823; Edwards 1981, Pl. 43, MF- 68- 346.

Kat. No: F16

Tüm kabın 1/7'si. G: 5.2 C.K: 0.6

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Gövdede atlamalı olarak uzun petal ve eğrelti otu dizini. Hamur sert ve sıkı dokulu, yoğun mika ve seyrek kireç katkılı 7.5YR 5/6 strong brown. Astar mat pürüzlü yüzeyli 2.5YR 5/4 reddish brown.

Ref: Smetana- Scherrer 1982, Taf. 45, 588; Bounegru 2003, Pl. LXXXVI, 1.

Kat. No: F17

Tüm kabın 3/4'ü. Y: 6.1 C.K: 0.4

293 PRS1

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde- madalyon parçası. Bordürde İon chymationu üstte negatif bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Calyxte atlamalı olarak lotus ve içi çentikli yaprak. Yapraklar arasında atlamalı olarak satyr ve dikey çift uçlu spiral süslemesi. Madalyonda sekiz petalli rozetin petalleri arasında kabartma noktalar. Hamur sert ve sıkı dokulu, yoğun mika ve çok az kireç katkılı 2.5YR 4/6

red. Astar parlak ve kaygan yüzeyli içte 5 YR 3/1 very dark gray, dışta 2.5 YR 5/8 red.

Ref: İçi çentik süslemeli benzer bir lotus için bkz. Semeraro 2003, Pl. IV, 2.

Kat. No: F18

Tüm kabın 1/5'i. Y: 6.9 C.K: 0.5 A.Ç: 15

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar gövde parçası. Üst bordürde uçları sola dönük üçlü yaprak demeti dizisi altta ve üstte birer kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Alt bordürde sağa dönük olarak sırasıyla: elinde ucu kurdela bir sopa tutan Eros, uzun tepelikli bir başlık giyen çıplak kadın figürü ve karşısında kadına dönük bir köpek ön ayakları kadının omuzlarında, uçar pozisyonda Psyche den oluşan figürler dizisi altta kabartma iki çizgi ile betimlenmiştir. Calyxte muhtemelen bitkisel süsleme. Hamur sert ve küçük gözenekli, kireç ve mika katkılı. 5YR 6/8 reddish yellow. Astar yarı mat ve yarı kaygan yüzeyli 5 YR 6/8 reddish yellow ve 5 YR 4/4 reddish brown alacalı.

Kat. No: F19

Tüm kabın 1/7'si. Y: 4.9 C.K: 0.4 A.Ç: 11

AT I 286.71/286.59m.

İki kırık parçadan oluşan kabartmalı kâse kenar-gövde parçası. Kenarda alt alta oluk biçiminde iki bant çizgi. Bordürde girland, ince uzun üçgen, satyr maskından oluşan dizin altta ve üstte kabartma şeklindeki nokta dizileri ile sınırlandırılmıştır. Gövde de kıvrık dal ve yapraklardan oluşan bitkisel süsleme arasında başı sağlam kalabilmiş Eros. Sert sıkı dokulu, yoğun mika ve seyrek kireç katkılı hamur 7.5 YR 5/3 brown.

Metalik ve kaygan yüzeyli astar, içte 10 YR 2.1/5 black, içte 2.5 Y 2/3 very dark grayish brown.

Kat. No: F20

Tüm kabın 1/9'i. Y: 2.8 C.K: 0.4 G: 3.1

ATI

Kabartmalı kâse gövde parçası. Gövdede profilden betimlenmiş çıplak ereksiyon halindeki erkek figürü sağ kolunu dirsekten kırarak çenesine dayandırmaktadır. Karşısında muhtemelen bir figür daha yer almaktadır. Yumuşak ve gevşek dokulu, seyrek mika katkılı hamur 10YR 6/3 pale brown. Mat ve pürüzlü yüzeyli, astar içte ve dışta 7.5YR 4/3 brown.

Kat. No: F21

Tüm kabın 1/10'u. G: 2.7 C.K: 0.5. LS 64

LS 64

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Gövdede sağ elinde sopa tutan, dinamik vücutlu, çıplak erkek figürü 3/4 dönük olarak arkadan ayakta betimlenmiştir. Hamur yumuşak ve gevşek dokulu seyrek kireç katkılı 7.5YR 7/4 pink. Astar mat ve pürüzlü yüzeyli 2.5YR 6/8 light red.

Kat. No: F22

Tüm kabın 1/12'i. G: 3.2 C.K: 0.3

BT

Kabartmalı kâse gövde-madalyon parçası. Gövdede belden aşağısı betimlenen çıplak figür arkadan tasvir edilmiştir. Sağ ayak dizden kırılarak sol ayağı çapraz keser pozisyonundadır. Kadın figürünün yanında damarlı bir lotus yaprağı yer alır. Madalyonda iki petali görülebilen bir rozet yer alır. Sert ve sıkı dokulu, yoğun mika

katkılı hamur 5YR 5/6 yellowish red. Parlak kaygan astar içte 7.5 YR 4/3 brown, dışta 2.5 YR 5/8 red.

Kat. No: F23

Tüm kabın 1/9'u. Y: 5 G: 6. C.K: 0.6

KN M9

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kalıbı kenar-gövde parçası. Ağız kenarı üstte dış bükey, kalınlaştırılmış. Bordürde İon chymationu üstte negatif bir çizgiyle sınırlandırılmıştır. Alt bordürde yedi petalli rozet dizisi. Gövdede rankelerden oluşan bitkisel süsleme. Hamur sert, sıkı dokulu, mika ve seyrek kireç katkılı 10YR 8/4 very pale brown.

Ref: Bordür için Kossatz 1990, Taf. 12, Abb. 12, M252; Dereboylu 2001, Taf 21, 177; Tuluk 2001, Taf. 35, Abb. 8a, Taf. 33, Abb. 6c; Rogl 2001, Taf. 61, RB 7; Calyx: Dereboylu 2001, Taf 22, 204.

Kat. No: F24

Tüm kabın 1/9'u. G: 3.4 C.K: 0.5

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Gövdede hareket yönleri farklı olan ayakta çıplak iki figür ve Grekçe yazıt: “τελλΥ” Sert, sıkı dokulu seyrek mika katkılı 5YR 5/6 yellowish red. Parlak, kaygan yüzeyli 2.5YR 4/8 red.

Ref: Benzer bir yazıt için bkz. Semeraro 2003, Pl. LIII, 1.

Kat. No: F25

Tüm kabın 1/9'u. Y: 2.4 G: 3.8 C.K: 0.4

KN TM1

Kabartmalı kâse gövde parçası. Gövdede atlamalı olarak eğrelti otu ve lotus yaprağı arasında atlamalı olarak arkadan betimlenen, sol bacağı dizden kırarak sağ bacağın diz kısmına hafif dayandır pozisyonda çıplak kadın figürü ve küçük yaprak. Sert ve sıkı dokulu, yoğun mika ve seyrek kireç katkılı hamur 10 YR 5/2 grayish brown. Parlak kaygan Gley 1 3/N very dark greenish gray.

Kat. No: F26

Tüm kabın 1/7'si. G: 5.4 C.K: 0.6

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Calyxte atlamalı olarak uzun petal ve akantus dizini arasında muhtemelen çelenk kurdelaı betimlenmiştir. Hamur yumuşak hamurlu seyrek dokulu katkısız 10YR 8/4 very pale brown. Astar mat, pürüzlü yüzeyli 2.5YR 4/8 red.

Kat. No: F27

Tüm kabın 1/8'i. G: 4.2 C.K: 0.5

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Bordürde çifli spiral dizisi üstte negatif altta kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövdede antitetik iki horoz. Hamur yumuşak hamurlu gevşek dokulu seyrek mika ve yoğun kireç katkılı. 2.5YR 5/6 red. Astar parlak, kaygan yüzeyli 2.5YR 4/6 red.

Kat. No: F28

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2.6 C.K: 0.6

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Calyxte ortası iç bükey, birbirine bitişik uçları yuvarlatılmış uzun petaller. Hamur, sert ve sıkı dokulu, kireç ve seyrek mika katkılı 10YR 1/4 dark gray. İç ve dış yüzde yarı parlak, kaygan 5YR 4/3reddish brown.

Ref: Metzger 1969, 64: (M.Ö. 2. yy./ M.Ö. 2. yy.ortası); Smetana-Scherrer 1982, 81: (M.Ö. 2. yy.in 2. yarısı- M.Ö. 1. yy. başı); Baur 1941, 238: (M.Ö. 2. yy.in 2.yarısı sonu); Rogl 1996, 137: (M.Ö. 2. yy.in 2. yarısı- M.Ö. 1. yy. sonu). Baur 1941, Fig. 6, Pl. XI, 1913 199; Metzger 1969, Taf. 26. 17, Taf. 41. 17; Edwards 1981, Pl. 41, 1980, 108; Smetana-Scherrer 1982, Taf. 48, 646; Rogl 1996, Abb. 19.

Kat. No: F29

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 4.3 C.K: 0.4

LS 18

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Ağız kenarı altında oluk şeklinde alt alta üç çizgi. Calyxte ortası iç bükey, birbirine bitişik uçları yuvarlatılmış uzun petaller. Hamur, sert ve sıkı dokulu, kireç ve mika katkılı 5Y 6/1 gray. Astar dış yüzde parlak, kaygan GL2 3/5PB very dark bluish gray.

Kat. No: F30

Tüm kabın 1/9'u. Y: 3.3 C.K: 0.3 A. Ç: 11

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar- gövde parçası. Calyxte, ortası dış bükey, uçları yuvarlatılmış yan yana uzun petaller, üstte bir kabartma çizgi ile

sınırlandırılmıştır. Hamur, sert ve sıkı dokulu, kireç ve mika katkılı 5Y 6/1

gray. Astar iç ve dış yüzde parlak, kaygan GL2 3/5PB very dark bluish gray.

Ref: Rogl 1996, 137: (M.Ö. 2. yy.ın 2. yarısı- M.Ö. 1. yy. sonu); Hellström 1965, Pl. 11, 144, 151; Rogl 1996, Abb. 18.

Kat. No: F31

Tüm kabın 1/5'i. Y: 6.4 C.K: 0.6

LS 20

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Ağız kenarı altında kabartma iki çizgi altında ion chymationu. Calyxte ortası iç bükey, birbirine bitişik uçları yuvarlatılmış ikili uzun petaller arasında dikey filiz betimlemesi. Hamur yumuşak ve gözenekli dokulu, iri kireç ve mika katkılı 7.5YR 6/6 reddish yellow. Astar iç ve dış yüzde mat pürüzlü yüzeyli 2.5YR 5/6 red.

Kat. No: F32

Tüm kabın 3/4'ü. Y: 1.5 C.K: 0.4

293 PRS S1

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse 4/3 ü sağlam. Calyxte, ortası iç bükey, uçları yuvarlatılmış yan yana uzun taç yaprakları. Madalyonda sekiz yapraklı rozet, bir sıra sivri uçlu on üç yaprakla çevrili. Yaprakların üzerinde bir sıra atlamalı kabartma nokta dizini. Hamur yumuşak ve sıkı dokulu, seyrek kireç katkılı 5Y 6/1 gray. Astar mat ve pürüzlü yüzeyli, iç yüzde gövde üzerinde siyahlaşmalar 5 YR 6/6 reddish yellow.

Ref: Metzger 1969, 64: (M.Ö. 2. yy./ M.Ö. 2. yy.ortası); Massa 1992, 113: (M.Ö. 2. yy.ın 2. çeyreği- M.Ö. 1. yy. başı); Metzger 1969, Taf. 26, 19; Massa 1992, Tav. 67, 419, Tav. 103, 419; Cornell 1997, Pl. 3, MB 27.

Kat. No: F33

Tüm kabın 1/9'u. Y: 2.8 C.K: 0.5

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Bordürde alt alta üç sıra uçları sola dönük yaprak dizini altta ve üstte birer kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır.

Calyxte ortası iç bükey uçları yuvarlatılmış uzun petaller arasında, alt alta nokta dizini. Hamuru yumuşak ve sıkı dokulu, kireç ve yoğun mika katkılı 7.5YR 6/6 reddish yellow. Astar iç ve dış yüzde mat, pürüzlü yüzeyli 5YR 3/3 dark reddish brown.

Ref: Bordür; Pappa 1994, Fig. 5- 6 (kalıp)(M.Ö. 2. yy. in 2. yarısı), Hausmann 1996, Taf. 25, 102; Calyx: Dereboylu 2001, Taf. 18, 135; Tuluk 2001, Taf. 41, Abb. 14; Aydın 2008, Pl. 9, Cat. No. 21 (M.Ö. 125-100).

Kat. No: F34

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 6 C.K: 0.4

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Bordürde yatay çiftli spiral dizisi altta kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Calyxte ortası içbükey petaller arasında alt alta nokta dizini. Hamur, yumuşak ve sıkı dokulu yoğun mika katkılı 5YR 5/6 yellowish red . Astar iç ve dış yüzde yarı parlak, pürüzlü yüzeyli, içte 2.5 YR 5/6 red, dışta 5 YR 5/4 reddish brown.

Ref: Semeraro 2003, 84 (M.Ö. 2. yy. 2. Yarısı); Hellström 1965, Pl. 11, 148-149; Semeraro 2003, Pl. LII, 2; Anlağan 2000, 107.

Kat. No: F35

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 3.2 C.K: 0.6

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Calyxte, ortası içbükey uzun taç yaprakları arasında alt alta nokta dizini. Hamur, yumuşak ve sıkı dokulu seyrek mika katkılı. Çok az kırmızı zerrecik katkılı. 10YR 6/4 light yellowish brown. Astar iç ve dış yüzde büyük oranda dökülmüş 10YR 5/2 grayish brown.

Ref: Hellström 1965, Pl. 11, 147; Rotroff 2003, Pl. 69, 408;

Kat. No: F36

Tüm kabın 1/6'sı. Y:6 C.K: 0.4 A. Ç: 15

BT

Kabartmalı kâse kenar- gövde parçası. Bordürde tek sıra yumurta dizisi üstte kabartma iki çizgi ile, altta tek sıra kabarma nokta dizisi ile sınırlandırılmıştır. Calyxte uzun taç yaprakları arasında tek sıra dikey kabartma nokta dizisi. Hamur sert, gevşek dokulu, seyrek mika katkılı 5YR 5/6 yellowish red. Astar mat, yarı kaygan yüzeyli 2.5YR 4/8 red.

Ref: Aydın 2008, Pl. 9, Cat. No. 21 (M.Ö. 125- 100).

Kat. No: F37

Tüm kabın 1/8'i. Y: 0.7 G: 1.5 C.K: 0.5

LS 44

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde- madalyon parçası. Gövdede uzun petaller arasında uzun saçlı ve sakallı satyr başı. İki petali görülebilen madalyonun etrafında kabartma çizgi. Hamur sert ve gözenekli dokulu yoğun kireç ve taşçık katkılı 5YR 6/6 reddish yellow. Astar mat, pürüzlü yüzeyli içte 5 YR 5/6 yellowish red, dışta 2.5 YR 5/6 red.

Ref: Lotus, akantus gibi çeşitli yapraklar arasında kullanılan mask ve satyr başları çeşitleri için bkz. Edwards 1956, Pl. 41, 46a, 47, 49; Negev 1986, 6, No. 15, 7, No. 23; Semeraro 2003, Pl. LIII, 1 ve Pl. LIV, 1-2; Kabartmalı kâselerin diğer bölümlerinde görülen satyr başları için bkz. Thompson 1934, Fig. 40, 41, 44, 49(C45-46), Fig. 74(D49).

Kat. No: F38

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 1.5 C.K: 0.4

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse. Kabartmalı kâse gövde-madalyon parçası. Calyxte, ortası dış bükey, uçları yuvarlatılmış, içi kabartma noktalarla doldurulmuş, yan yana uzun petaller. Madalyon etrafı bir sıra kabartma halka ile çevrili. Halka içerisinde kalp şekilli sekiz yapraklı rozetten üç yaprak görülebilmektedir. Hamur sert ve sıkı dokulu, kireç ve mika katkılı 5Y 6/6 reddish yellow. İç ve dış yüzde parlak, kaygan 2.5YR 5/8 red.

Metzger 1969, 64 (M.Ö. 2. yy./ M.Ö. 2. yy.ortası); ; Smetana-Scherrer 1982, 81 (M.Ö. 2. yy.in 2. yarısı- M.Ö. 1. yy. başı); Calyx için Edwards 1956, Pl. 49, 110; Hellström 1965, Pl. 11, 146; Metzger 1969, Taf. 26, 16; Smetana-Scherrer 1982, Taf. 48, 645; Kossatz 1990, Taf. 46, M 481, Abb. 35, M 637; Dereboyu 2001, Taf. 18, 134.

Kat. No: F39

Tüm kabın 1/9'u Y: 3.4 C.K: 0.4 A.Ç: 16

AE

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar ve gövde parçası. Bordürde iki kabartma çizgi arasında alt alta iki sıra iç içe geçmiş spiral dizisi altında, iki kabartma çizgi arasında inci payet dizisi. Kırık olan Calyxte muhtemelen bitkisel süsleme. Hamur gevşek dokulu, yumuşak hamurlu, mika ve seyrek kireç katkılı 5YR 5/6 yellowish red. Astar mat, pürüzlü yüzeyli iç yüzde ve dışta calyx bölümünde 10 R 5/8 red. Dışta gövde üst bölümünde 5 YR 5/6 yellowish red.

Kat. No: F40

Tüm kabın 1/7'si. Y: 5.3 C.K: 0.4 A.Ç: 14

AT I

286.41m./286.30 m.

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar ve gövde parçası. Kenarda iki kazıma çizgi. Üst bordür kısmında kabartma çizgi arasında yumurta dizisi. Alt bordürde asma yaprakları, dalları ve salkımdan oluşan yatay bitkisel süsleme. Hamur, sert ve sıkı hamurlu, seyrek kireç katkılı 5YR 5/8 yellowish red. Astar parlak, pürüzlü iç yüzde ve dışta gövde calyx bölümünde 5 YR 4/6 yellowish red; dış yüzde ağız kenarı ve bordürde 5 YR 2/3 dark reddish brown.

Ref: Radt- De Luca 2003, 6 (M.Ö. 2. yy.in ikinci yarısı); Gassner 1997, 77; Form ve asma frizi için Radt- De Luca 2003, Pl. VII.1; Gassner 1997, 78, Taf. 17, 228.

Kat. No: F41

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 5.1 C.K: 0.4 A.Ç: 13

ATL

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar ve gövde parçası. Bordürde iki kabartma çizgi arasında İon chymationu, altında ranke betimlemesi. İnce gözenekli, sık dokulu. Mika, kum ve seyrek kireç katkılı 7.5YR 6/2 light brownish brown. Astar içte ve dışta dökülmüş.

Ref: Form için; Christensen- Johansen 1971, Fig. 10, 102-103; Crowfoot - Crowfoot- Kenyon 1957, Fig. 62. 7; Neuru 1991, 15. 4, Fig. VI. 4 (M.Ö. 2. yy. sonu).

Ranke: Courby 1922, 379, Fig. 77.7; Dereboylu 2001, 43, Taf. 22, Nr. 204.

Kat. No: F42

Tüm kabın 1/7'si. Y: 4.1 C.K: 0.5 A.Ç: 13

SC

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar ve gövde parçası. Bordürde kabartma çizgi altında İon chymationu dizisi, altında tek sıra kabartma nokta dizini. Calyxte akantus olabilecek bitkisel süsleme. Hamur, ince gözenekli, sık dokulu, yumuşak. Mika, kum ve seyrek kireç katkılı Gley 1 /3/1 very dark greenish gray. Astar GL2 3/5PB very dark bluish gray.

Bordür: Mitsopoulos- Leon 1991, 74, Taf. 88, D 63; Gassner 1997, 81, Taf. 18. 241; Dereboylu 2001, 35, Taf. 17, Nr. 119; Kramer 2004, Taf. 57, MB 26, Taf. 58, MB 38.

Calyx: Courby 1922, 389, Fig. 81.6;

Kat. No: F43

Tüm kabın 1/10'u. Y: 3.3 C.K: 0.4 A.Ç: 15

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar gövde parçası. Bordürde ranke dizinine ait dal parçası Hamur sert ve sıkı dokulu, kireç ve seyrek mika katkılı Gley 1 1/5 greenish gray. Astar içte ve dışta, parlak ve kaygan yüzeyli, içte 5 YR 4/4 reddish brown, dışta 2.5 YR 5/6 red.

Ref: Form için; Kenyon- Crowfoot- Crowfoot 1957, fig. 62, 4; Cornell 1997: Pl. 1, MB 11; Gassner 1997, Taf. 14, 209, Taf. 16, 223- 224; Gürler 2003, Pl. XII, A41; Semeraro 2003, Pl. LII, 2. Bordür: Kenyon- Crowfoot- Crowfoot 1957, fig. 62, 4, Gassner 1997, Taf. 19, 255; Gürler 2003, Pl. X, A27.

Kat. No: F44

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 6.7 C.K: 0.4

AT

286.59 m./286.49 m.

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar ve gövde parçası. Bordürde kabartma çizgi altında İon chymationu dizisi, altında tek sıra kabartma nokta dizini. Calyxte zeytin dalları ve yapraklarından oluşan bitkisel süsleme. Hamur ince gözenekli, sık dokulu, sert. Mika katkılı 5YR 6/6 reddish yellow. Astar parlak, kaygan yüzeyli, iç ve dış yüzde 5YR 3/3 dark reddish brown.

Ref: Bordür için; Jones 1950, Fig. 131, J; Crowfoot - Crowfoot- Kenyon 1957, Fig. 62. 10;

Mitsopoulos- Leon 1991, 74, Taf. 88, D 63; Gassner 1997, 81, Taf. 18. 241; Dereboylu 2001, 35, Taf. 17, Nr. 119; Kramer 2004, Taf. 57, MB 26, Taf. 58, MB 38. Calyx: Courby 1922, 389, Fig. 81.6.

Kat. No: F45

Tüm kabın 1/7'si. Y: 4.1 C.K: 0.5

KN M9

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Üst bordürde ion chymationu dizisi altta ve üstte kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Geniş bordürde sağa doğru sıralanan zeytin ve yapraklarından oluşan demet dizisi. Hamur, sert ve sıkı dokulu yoğun mika, seyrek kireç katkılı 5YR 7/6 reddish yellow. Astar iç ve dış yüzde yarı parlak, pürüzlü yüzeyli içte 5 YR 2/3 dark reddish brown, dışta 5 YR 2.1/5 black.

Ref: İon Chymationu için; Courby 1922, 379, Fig. 76. 2; Gassner 1997, Taf. 20, 260.

Zeytin yaprağı demeti: Meriç 2002, Taf. 6, K 49; Radt 2003, pl. VII.1.

Kat. No: F46

Tüm kabın 1/5'i. Y: 4.8 C.K: 0.4 A.Ç: 11

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar ve gövde parçası. Bordürde iki kabartma çizgi arasında İon chymationu. Calyxte muhtemelen rozet dizisine ait üç pendant. Hamur sık dokulu, sert, mika katkılı 5YR 5/6 yellowish red. Astar parlak, kaygan yüzeyli, iç yüzde 2.5 YR 4/8 red. Dış yüzde 5YR 3/3 dark reddish brown.

Ref: Bordür için Kossatz 1990, Taf. 12, Abb. 12, M 252; Edwards 1981, Pl. 46, C.

1980-72, 74; Kramer 2004, Taf. 57, MB 16; Semeraro 2003, Pl. LII, 1.

Kat. No: F47

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 4.3 C.K: 0.5 A.Ç: 12

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar ve gövde parçası. Bordürde ion chymationu altta kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Hamur, yumuşak dokulu,

yoğun iri kireç ve mika katkılı 5YR 6/6 reddish yellow. Astar, iç yüzde ve dışta ağız kenarından bordür altına kadar 5 YR 3/3 dark reddish brown calyxte 2.5 YR 4/6 red.

Ref: İon Chymationu için; Dereboylu 2001, 35, Taf. 20, Nr. 169; Rotroff 2003, Pl. 69, 416.

Kat. No: F48

Tüm kabın 1/5'i. Y: 5.2 C.K: 0.6 A. Ç: 15

KN M9

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar ve gövde parçası. Bordürde derin bir yiv altında ion chymationu altta kabartma çizgi ile sınırlandırılmış. Alt bordürde inci-payet dizini. Hamur yumuşak, sıkı dokulu, kireç, kum ve seyrek mika katkılı. 2.5YR 1/4 dark reddish gray. Astar büyük oranda dökülmüş 7.5YR 7/6 reddish yellow.

Ref: İon Chymationu için Gassner 1997, Taf. 14, 210; Gürler 2003, Pl. X, A27; Baur 1941, Pl. XI, 1913- 204.

Kat. No: F49

Tüm kabın 1/5'i. Y: 5.4 C.K: 0.5 A.Ç: 17

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar ve gövde parçası. Bordürde kabartma çizginin altında, ion chymationu altta ve üstte birer kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Alt bordürde, altı pedalli bir rozete ait olabilecek olası bezeme dizisi. Yumuşak hamurlu, seyrek iri kireç ve mika katkılı 7.5YR 6/4 light brown. Astar iç yüzde ve dışta ağız kenarından bordür altına kadar 5 YR 5/4 reddish brown, Calyx kısmında 2.5 YR 5/6 red ve 5 YR 5/4 reddish brown alacalı.

Ref: Bordür için; Kossatz 1990, Abb. 12, M25.2; Dereboylu 2001, 35, Taf. 21, Nr. 177.

Kat. No: F50

Tüm kabın 1/5'i. Y: 6.3 C.K: 0.5

SC

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Bordürde ion chymationu dizisi altta ve üstte kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Hamur sert ve sıkı dokulu yoğun mika katkılı 2.5 YR 6/6 light red ve 5 YR 1/7 light red alacalı. Astar iç ve dış yüzde parlak, kaygan yüzeyli 2.5YR 4/6 red.

Ref: İon Chymationu için; Courby 1922, Fig. 76. 2; Hellström 1965, Pl. 9, 110; Gassner 1997, Taf. 20, 261; Semeraro 2003, Pl. LII, 1.

Kat. No: F51

Tüm kabın 1/9'u. Y: 4.1 C.K: 0.6 A.Ç: 19.4

TAP

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar ve gövde parçası. Bordürde derin bir yiv altında ion chymationu. Hamur sert sıkı dokulu, yoğun kireç ve seyrek mika katkılı

2.5YR 1/4 dark reddish gray. Hamur mat, pürüzlü yüzeyli, dış yüzde büyük oranda dökülmüş 2.5Y 6/3 light yellowish brown.

Kat. No: F52

Tüm kabın 1/7'si. Y: 4.8 C.K: 0.4 A.Ç: 11

TAP

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar ve gövde parçası. Bordürde inci-payet dizisi altında İon chymationu dizisi. Gövde üzerinde bitkisel süsleme. Hamur yoğun mika, seyrek kum katkılı, sıkı dokulu yumuşak hamurlu 10YR8/3 very pale brown. Metalik astar iç yüzde 10 YR 5/4 yellowish brown, dış yüzde 10YR 3/1 very dark gray.

Ref: Bordür için; Rotroff 2003, pl. 77. 451; Kramer 2004, Taf. 58, MB 33.

Kat. No: F53

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 4 C.K: 0.5 A.Ç: 12

KN

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar ve gövde parçası. Bordürde iki kabartma çizgi arasında ion chymationu. Yumuşak hamurlu, seyrek mika katkılı 7.5YR 5/6 strong brown. Hamur, mat, pürüzlü yüzeyle. Astar dış yüzde büyük oranda dökülmüş 5YR 4/4 reddish brown.

Ref: İon Chymationu için Rotroff 2003, Pl. 63, 378; Courby 1922, 379, Fig. 76.2; Gürler 2003, Pl. XI, A29; Kramer 2004, Taf. 58, MB 51; Hama III. 3, Fig. 16, 143.

Kat. No: F54

Y: 2.1 C.K: 0.3

AT

286.59m./286.49 m.

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar ve gövde parçası. Kenarda iki kazıma çizgi. Bordürde kazıma çizgi altında ion chymationu. Hamur sert ve sıkı, yoğun mika katkılı 7.5YR 5/4 brown. Astar parlak, kaygan yüzeyle 7.5YR 2.1/5 black.

Ref: İon Chymationu için; Dereboylu 2001, 35, Taf. 20, Nr. 176; Tuluk 2001, Taf. 45, Abb. 19c; Courby 1922, 379, Fig. 76.2.

Kat. No: F55

Tüm kabın 1/7'si. Y: 3.1 C: 0.6 A.Ç: 7.4

AE

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar ve gövde parçası. Bordürde iki kabartma çizgi arasında çiftli spiral dizisi yer alır. Hamur, ince gözenekli, sık dokulu,

mika ve kum katkılı 7.5YR 6/6 reddish yellow. Astar içte ve dışta kırmızı-kahverengi yarı mat ve pürüzsüz, ağız kenarında siyahlaşmalar. 2.5YR 5/6 red.

Ref: Çiftli spiral için; Courby 1922, 379, Fig. 76.12; Loumonier 1977, lev. II. 4776, lev. 105.4335, 4999, lev. 55. 9062; Parlasca 1982, 180; Kossatz 1990, Taf. 3, Abb. 9. M212; Gürler 2000, Çiz. 3; Rotroff- Oliver 2003, Pl. 104. 602.

Kat. No: F56

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 3 C.K: 0.3 A.Ç: 10

LS44

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar ve gövde parçası. Bordür kısmında kabartma iki çizgi arasında çiftli spiral dizisi yer alır. Hamur, ince gözenekli, sık dokulu, yumuşak. Mika, kum ve seyrek kireç katkılı 5YR 6/3 light reddish brown. Astar içte ve dışta parlak kaygan 5YR 5/6 yellowish red.

Ref: Çiftli spiral için; Courby 1922, 379, Fig. 76.12; Loumonier 1977, lev. II. 4776, lev. 105.4335, 4999, lev. 55. 9062; Parlasca 1982, 180; Kossatz 1990, Taf. 3, Abb. 9. M212; Gürler 2000, Çiz. 3; Rotroff- Oliver 2003, Pl. 104. 602.

Kat. No: F57

Tüm kabın 1/12'si. Y: 2.8 C.K: 0.4 A.Ç: 15.4

AT S1

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar- gövde parçası. Kenarda alt alta iki kabartma çizgi altında meander dizini. Meander aralarında çapraz süslemeleri. Hamur sert ve sıkı dokulu yoğun mika, seyrek kireç katkılı 7.5YR 5/4 brown. Astar iç ve dış yüzde metalik astarlı Gley 1 3/N very dark gray.

Ref: Gürler 2003,14: (M.Ö. 2. Yy.); Kenyon- Crowfoot- Crowfoot 1957, 274: (M.Ö. 2. yy. azalarak M.Ö. 1. yy. a kadar devam eder). Hayes 1991, 15: (M.Ö. 120);

Bordür için; Schwabacher 1941, Pl. 10, 31- 32; Kenyon- Crowfoot- Crowfoot 1957, fig. 62, 4, Fig. 63, 1; Laumonier 1977, Taf. 47, 9222, 9543; Hayes 1991, Fig. VI, 11, Fig. 7, 17, Fig. VIII, 23; Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 81, D 34, Taf. 86, D 52; Dereboylu 2001, Taf. 13, 61, Taf. 21, 187- 188, Tuluk 2001, Taf. 34, Abb. 7a; Rogl 2001, Taf. 64, RB 19, RB 21; Vaag- Norskov- Lund 2002, Pl. 77, K65, K66; Gürler 2003, Pl. XII, A38-A39, A43, A44, Pl. XV, C18-19, 22, 25.

Kat. No: F58

Tüm kabın 1/7'si. Y: 3.5 C.K: 0.4 A.Ç: 16

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Kenarda alt alta üç oluk şekilli çizgi altında meander dizini. Meander aralarında çapraz süslemeleri. Hamur yumuşak ve sıkı dokulu seyrek kireç katkılı 7.5YR 6/4 light brown. Astar iç ve dış yüzde büyük oranda dökülmüş 7.5YR 6/3 light brown.

Ref: Gürler 2003,14: (M.Ö. 2.yy.); Kenyon- Crowfoot- Crowfoot 1957, 274: (M.Ö. 2. yy. azalarak M.Ö. 1. yy. a kadar devam eder). Hayes 1991, 15: (M.Ö. 120); Bordür için; Schwabacher 1941, Pl. 10, 31- 32; Kenyon- Crowfoot- Crowfoot 1957, fig. 62, 4, Fig. 63, 1; Laumonier 1977, Taf. 47, 9222, 9543; Hayes 1991, Fig. VI, 11, Fig. 7, 17, Fig. VIII, 23; Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 81, D 34, Taf. 86, D 52; Dereboylu 2001, Taf. 13, 61, Taf. 21, 187- 188, Tuluk 2001, Taf. 34, Abb. 7a; Rogl 2001, Taf. 64, RB 19, RB 21; Vaag- Norskov- Lund 2002, Pl. 77, K65, K66; Gürler 2003, Pl. XII,A38-A39,A43,A44, Pl.XV, C18-19,22,25.

Kat. No: F59

Tüm kabın 1/5'i. Y: 4 C.K: 0.5 A.Ç: 15

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar-gövde parçası. Bordürde kalp şekilli sarmaşık yaprakları dizisi altta ve üstte kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Hamur sert ve sıkı dokulu mika ve kireç katkılı 5YR 7/6 reddish yellow. Astar iç ve dış yüzde parlak, kaygan yüzeyli 2.5YR 4/6 red.

Ref.: Bordür için; Jones 1950, Fig. 129, 155; Kenyon- Crowfoot- Crowfoot 1957, fig. 63, 10; Hausmann 1996, Taf. 35, 171; Gassner 1997, Taf. 15, 219.

Kat. No: F60

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 3.2 C.K: 0.5 A.Ç: 15

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar ve gövde parçası. Bordürde sekiz petalli rozet dizini altta ve üstte kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Hamur, sert ve gözenekli dokulu, kireç ve seyrek mika katkılı 7.5YR 6/6 reddish yellow. Astar iç ve dış yüzde parlak, pürüzlü yüzeyli 10YR 4/2 dark grayish brown.

Ref: Rozet için; Kossatz 1990, Taf. 31, Abb. 25, M 420; Taf. 45, Abb. 40, M 680; Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 84, D 45, Taf. 87, D 55; Rogl 2001, Taf. 60, RB 3; Başaran 2008, 189, Res. 9.

Kat. No: F61

Tüm kabın 1/5'i. Y: 5.3 C.K: 0.5 A.Ç: 12

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar ve gövde parçası. Bordürde tek sıra stilize palmet dizisi. Hamur, sert, sık dokulu, yumuşak. Kireç, kum ve seyrek mika

katkılı. Seyrek kırmızı zerrecikli 7.5YR 7/4 pink. Astar içte ve dışta büyük oranda dökülmüş 5YR 5/8 yellowish red.

Ref: Ranke için; Courby 1922, 379, Fig. 76.22; Edwards 1956, Pl. 40, 44; Kossatz 1990, Taf. 50, Abb. 2, M 42; Massa 1992, Tav. 61, 362.

Kat. No: F62

Tüm kabın 1/7'si. Y: 3.5 C.K: 0.4

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kenar ve gövde parçası. Bordürde Lesbos chymationu dizisi altta ve üstte kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Hamur, sert ve sıkı dokulu yoğun mika katkılı 10R 6/6 light red. Astar iç ve dış yüzde parlak, pürüzlü yüzeyli 2.5YR 2.1/5 reddish black.

Ref: Lesbos Chymationu için; Courby 1922, Pl. XVd, 379, fig. 76.6; Mitsopoulos-Leon 1991, Taf. 88, D 64

Kat. No: F63

Tüm kabın 1/7'si. Y: 3.5 C.K: 0,4 A.Ç: 16

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde parçası. Kenarda alt alta iki kabartma çizgi altında uçları yanlara doğru açılmış palmet dizini. Hamur sert ve sıkı dokulu kireç katkılı 10YR 5/3 brown. Astar iç ve dış yüzde mat, pürüzlü yüzeyli 5YR 2/3 dark reddish brown.

Ref: Bordür için; Cornell 1997, Pl. I, MB11; Anlağan 2001, 61.

Kat. No: F64

Tüm kabın 1/8'i. G: 4 C.K: 0.5

KN M9

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse madalyon parçası. Madalyonda baklava biçimli sekiz petalli rozetin petalleri arasında birer kabartma nokta yer alır. Hamur yumuşak ve sıkı dokulu, seyrek mika katkılı 7.5 YR 7/3 pink. Astar içte ve dışta, mat pürüzlü yüzeyli, dökülmüş.

Ref: Kossatz 1990, Abb. 2, M47; benzer yaprak betimlemeleri için bkz. Waage 1948, Fig. 14. 9-10.

Kat. No: F65

Tüm kabın 1/6'sı. G: 3.8 C.K: 0.3

LS 42

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse madalyon parçası. Madalyonda altı petalli rozet, petallerin uçları arasında birer kabartma nokta yer alır. Hamur, sert ve sıkı dokulu, seyrek mika ve kireç katkılı 2.5YR 5/6 red. Astar içte ve dışta parlak, kaygan yüzeyli 2.5YR 4/8red.

Kat. No: F66

Tüm kabın 1/6'sı. G: 4.3 C.K: 0.5

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse madalyon parçası. Etrafı bir sıra kabartma çizgi ile çevrili altı petalli rozet. Rozet etrafında iki sıra alt alt kabarma nokta dizini. Hamur yumuşak ve sıkı dokulu seyrek mika katkılı 7.5YR 7/4 pink. Astar mat, pürüzlü yüzeyli 10R 5/6 red.

Ref: Metzger 1969, Taf. 27, 7; Massa 1992, Tav. 99, 340, Tav. 95, 169; Qedem 1995, Fig. 5.5, 21; Rotroff 2003, Pl. 77, 454.

Kat. No: F67

Tüm kabın 1/7'si. G: 2.8 C.K: 0.4

LS 61

Yarım küre gövdeli kabartmalı madalyon parçası. Madalyonda rozete ait dört petal görülebilmektedir, petallerin uçları arasında birer kabartma nokta yer alır. Hamur sert ve sıkı dokulu, seyrek mika ve kireç katkılı 5YR 4/6 yellowish red. Astar içte ve dışta parlak, kaygan yüzeyli 2.5YR 5/8 red.

Ref: Ziegenaus- De Luca 1968, Taf 45, Nr. 192; Hausmann 1996, Taf. 42, 224, Taf. 45, 251; Anlağan 2001, 60- 61.

Kat. No: F68

Tüm kabın 1/5'i. G: 5.1 C.K: 0.6

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse madalyon parçası. Etrafı kabartma çizgi ile çevrili sekiz petalli rozet. Hamur yumuşak ve sıkı dokulu seyrek mika ve kireç katkılı 7.5YR 6/6 reddish yellow. Astar mat, pürüzlü yüzeyli 7.5YR 4/3 brown.

Ref: Gassner 1997, Taf. 14, 211; Madalyonda görülen benzer yaprak betimlemeleri için bkz. Waage 1948, Fig. 14. 9-10.

Kat. No: F69

Tüm kabın 1/12'si. Y: 1.6 G: 5 C.K: 0.4.

LS 41

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse gövde-madalyon parçası. Calyxte eğrelti otu dizini. Madalyonda kalp şekilli, dört petalli rozet. Hamur yumuşak ve sıkı dokulu seyrek mika katkılı 7.5YR 7/4 pink. Astar mat pürüzlü yüzeyli 2.5YR 4/4 reddish brown.

Ref: Eğrelti otu için; Edwards 1981, Pl. 43, C. 1972; Tuluk 2001, Taf. 33, Abb. 6c; Semeraro 2003, Pl. LIV, 4.

Kat. No: F70 (L 05 KN M9 02)

Tüm kabın 1/8'i. G: 4 C.K: 0.3

KN M9

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse madalyon parçası. Çevresi bir sıra kabartma çizgi ile çevrili sekiz petalli rozet. Hamur yumuşak ve sıkı dokulu, yoğun mika, seyrek

kireç katkılı 5YR 5/4 reddish brown. Astar içte ve dışta, parlak, yarı kaygan yüzeyli, içte 5 YR 4/4 reddish brown, dışta 2.5 YR 5/6 red.

Ref: Madalyonda betimlenen benzer yaprak betimlemeleri için bkz. Waage 1948, Fig. 14. 9-10.

Kat. No: F71

Tüm kabın 1/7'si. G: 3.6 C.K: 0.6

BT

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse madalyon parçası. 3 petali sağlam rozetin petalleri arasında küçük yapraklar. Hamur sert ve sıkı dokulu mika katkılı 5YR 5/6 yellowish red. Astar iç ve dış yüzde mat, pürüzlü yüzeyli 10YR 2/1 dark.

Kabartmalı Kase Kalıpları:**Kat. No: G1**

Tüm kabın 1/3'ü. Y: 4.2 C.K: 0.5 A.Ç: 13.8

KN M9

Kabartmalı kase kalıbı kenar-gövde parçası. Ağız kenarı üstte dış bükey, kalınlaştırılmış. Bordürde İon chymationu üstte negatif bir çizgiyle sınırlandırılmıştır. Alt bordürde yedi petalli rozet dizisi. Gövdede rankelerden oluşan bitkisel süsleme. Sert, sıkı dokulu, mika ve seyrek kireç katkılı hamur 10 YR 8/4 very pale brown.

Ref: Bordür için; Kossatz 1990, Taf. 12, Abb. 12, M252; Dereboylu 2001, Taf 21, 177; Tuluk 2001, Taf. 35, Abb. 8a, Taf. 33, Abb. 6c; Rogl 2001, Taf. 61, RB 7; Calyx: Dereboylu 2001, Taf 22, 204;

Kat. No: G2

Tüm kabın 1/3'ü. Y: 4 C.K: 0.5 A.Ç: 12

KDN

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kalıbı kenar-gövde parçası. Ağız kenarı üstte düz, dışa çekik. Bordür de ion chymationu dizisi altta ve üstte kalın birer kazıma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Alt bordür de çift uçlu spiral dizisi altta negatif birer çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövdede ranke ve damarlı yapraklardan oluşan bitkisel süsleme. Hamur sert, sıkı dokulu, yoğun mikalı 10YR8/4 very pale brown.

Ref: Kossatz 1990, Taf. 16, Abb. 31. M 484.

Kat. No: G3

Tüm kabın 1/7'si. Y: 3.7 C.K: 0.5

KN M9

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kalıbı kenar-gövde parçası. Ağız kenarı üstte düz, dışa çekik. Bordür de ion chymationu dizisi altta ve üstte kalın birer kazıma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövdede bitkisel süsleme. Hamur sert, sıkı dokulu, yoğun altın sarısı renkli mika, seyrek kireç ve kum katkılı 7.5YR 7/4 pink.

Ref: Rosenthal- Heginbottom 1995, Fig. 5. 3, 4.

Kat. No: G4

Tüm kabın 4/11'i. Y: 2. 5 C.K: 0.4 A. Ç.: 14.

KN M9

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kalıbı kenar-gövde parçası. Ağız kenarı üstte düz, dışa çekik. Alt ve üstten birer çizgiyle sınırlandırılan bordürde meander dizisi, meander ortasında çapraz süsleme. Gövdede muhtemelen yaprak ve dallardan oluşan bitkisel süsleme. Hamur sert ve gözenekli dokulu, yoğun mikalı, seyrek kırmızı zerrecikler görülebilmektedir 7.5YR 8/3 pink.

Ref: Bordür için; Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 86, D 52; Hannestad 2005, Fig. 13;

Calyx: Rogl 2001, Taf. 63, RB 15. Kenyon- Crowfoot- Crowfoot 1957, fig. 63, 1.

Kat. No: G5

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2.5 C.K: 0.6 A.Ç: 14

LS

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kalıbı kenar-gövde parçası. Ağız kenarı üstte düz, dışa çekik. Bordür de çiftli spiral dizisi altta ve üstte negatif birer çizgi ile sınırlandırılmıştır. Alt bordürde uçları sağa bakan defne yaprakları dizini sağa. Hamur, sert, sıkı dokulu, yoğun mikalı 2.5YR 7/6 red.

Ref: Hausmann 1996, Taf. 25, 107a, 108.

Kat. No: G6

Tüm kabın 1/5'i. Y: 1.1 G: 2.7 C.K: 1 A.Ç: 34

LS 15

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kalıbı kenar-gövde parçası. Ağız kenarı üstte geniş oluklu, dışa çekik. Alt ve üstten kalın birer kabartma çizgiyle sınırlandırılan bordür de ion chymationu dizisi aralarında birer dikey çizgi. Alt bordürde palmet dizisi. Hamur, yumuşak hamurlu, seyrek mika ve taşçık katkılı kırmızı zerrecikli 10YR 8/4 very pale brown.

Kat. No: G7

Tüm kabın 1/11'i. Y: 1.6 G: 3 C.K: 0.2

KN TM1

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kalıbı gövde parçası. Gövdede dal ve taç yapraklarından oluşan bitkisel bezeme. Hamur sert ve sıkı dokulu, yoğun mikalı, seyrek kırmızı zerrecikli 7.5YR 6/6 reddish yellow.

Kat. No: G8

Tüm kabın 1/10'u. U: 5.8 G: 3.5 C.K: 0.5

AT S1

Kabartmalı kâse kalıbı gövde parçası. Gövde denegatif şekilde yan yana iki damarlı yaprak betimlemesi. Hamur sert, sıkı dokulu, mika ve seyrek kireç katkılı 10YR 8/4 very pale brown.

Kat. No: G9

Tüm kabın 1/10'u. Y:2.6 C.K: 0.7

LS 19

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kalıbı kenar-gövde parçası. Ağız kenarı dış bükey, kalınlaştırılmış. Bordür de ion chymationu dizisi altta ve üstte kalın birer negatif çizgi ile sınırlandırılmıştır. Hamur sert, sıkı dokulu, mika ve seyrek kireç katkılı 10YR 8/4 very pale brown.

Ref: Lotus için Rotroff 2003, Pl. 79, 459; Dereboyu 2003, Pl. XLII, KA1; Rogl 1996, 120, Abb. 1.

Kat. No: G10

Tüm kabın 1/6'i. Y: 2 C. K: 0.6

LS 19

Yarım küre gövdeli kabartmalı kâse kalıbı gövde parçası. Gövdede yan yana lotus yaprakları yer alır. Yaprak damarları negatif çizgilerle betimlenmiştir. Hamur sert, sıkı dokulu, yoğun mika ve kireç katkılı 7.5YR 7/6 reddish yellow.

Kat. No: G11

Tüm kabın 1/5 i. C.K: 0.6 G: 4.1

LS19

Kabartmalı kase kalıbı madalyon- calyx parçası. Gövde de yan yana negatif damarlı lotus yaprakları, madalyonda 6 petali sağlam kalabilmiş negatif rozet betimlemesi. Hamur sert, sıkı dokulu, yoğun mikalı 7.5YR 7/6 reddish yellow.

Kat. No: G12

Tamdır. C.K: 0.5 K.Ç: 4.1

AT

Disk biçimli kabartmalı kâse madalyon damgası. Yuvarlak şekilli, ortada altı petalli rozet, iç yüzeyde parmak izleri görülebilmekte. Hamur sert, sıkı dokulu, yoğun mikalı 7.5YR 7/6 reddish yellow.

Lykos Vadisi Kalıp Yapımı Kabartmalı Skyphosları:

Skyphos

Kat. No: H1

Tüm kabın 1/5'i. Y:4.7 C.K:0,4 A.Ç:12

LS16

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar gövde parçası. Bordürde dikey yerleştirilmiş çift uçlu spiral dizisi üstte alt alta iki kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövdede içinde yuvarlak şekilli kozalak bulunan yumurta dizini.

Yumuşak ve sıkı dokulu hamur mika katkılı 7.5YR 7/2 light gray. Astar mat ve pürüzlü yüzeyli dışta 5 YR 2.1/5 black, içte 7.5 YR 4/2 brown.

Ref: Semeraro 2003, Pl. LVIII, 9.

Kat. No: H2

Tüm kabın 1/8'i. Y: 3.5 C.K: 0.4 A.Ç: 11

BT

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar gövde parçası. Bordürde dikey yerleştirilmiş çift uçlu spiral dizisi üstte alt alta iki kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövdede içinde yuvarlak şekilli kozalak bulunan yumurta dizini.

Sert ve sıkı dokulu hamur seyrek kireç katkılı 2.5YR 4/8 red. Astar parlak kaygan 2.5YR 4/6 red.

Ref: Semeraro 2003, Pl. LVIII, 9.

Kat. No: H3

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2.9 C.K: 0.3 A.Ç: 9.4

LS41

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar gövde parçası. Bordürde merkezinde kabartma bir nokta bulunan halka dizini üstte kabartma bir çizgi ile

sınırlandırılmıştır. Gövdede içinde kozalak betimlemesi yer alan yumurta dizini. Sert ve sıkı dokulu hamur seyrek mika ve kireç katkılı 2.5YR 6/8 light red. Astar yarı mat ve yarı kaygan 2.5YR 4/8 red.

Ref: Bordürde yer alan iç içe daire dizisi için bkz. Semeraro 2003, Pl. LVIII, 11.

Kat. No: H4

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 3.2 C.K: 0.7 A.Ç: 17

AT II

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar gövde parçası. Bordürde dikey yerleştirilmiş çift uçlu iki spiral arasında yatay olarak betimlenen çam kozalağı üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Yumuşak hamur sıkı dokulu, yoğun mika katkılı 7.5YR 7/6 reddish yellow. Astar mat ve pürüzlü içte 5 YR 4/3 reddish brown, dışta ve iç ağız kenarında 7.5 YR 7/6 reddish yellow.

Kat. No: H5

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 5.1 C.K: 0.5 A. Ç: 10

AT II

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar gövde parçası. Gövdede içinde dikey yerleştirilmiş kozalak betimlemesi yer alan yumurta dizini, üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Yumuşak hamur sıkı dokulu, mika katkılı 7.5YR 7/6 reddish yellow. Astar mat ve pürüzlü içte 5 YR 4/3 reddish brown, dışta ve iç ağız kenarında 7.5 YR 7/6 reddish yellow.

Kat. No: H6

Tüm kabın 1/5'i. Y: 3.1 C. K: 0.3 A. Ç: 9.8

LS 42

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar gövde parçası. Bordürde kabartma şeklinde yan yana kare dizisi üstte kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövdede yumurta biçimli, ucu sivri, damarlı birbiri üstüne binmiş şekilde yaprak betimlemeleri. Sert, sıkı dokulu hamur seyrek kireç katkılı 7.5YR 7/6 reddish yellow. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü içte 10 R 6/6 light red, dışta 5 YR 6/8 reddish yellow. *Ref: Semeraro 2003, Pl. LVIII, 7; Polito 2007, 159, Fig. 6, 3.*

Kat. No: H7

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 4.7 C.K: 0.6 A.Ç: 10

ATS1

288.91/288.71 m.

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar gövde parçası. Bordürde yan yana kare şekilli kabartma nokta dizini, altında yuvarlak şekilli iri kabartma nokta dizini. Gövdede yumurta biçimli ucu sivri, damarlı ve birbiri üstüne binmiş şekilde yaprak betimlemeleri. Yumuşak ve sıkı dokulu hamur yoğun mika katkılı 7.5YR 8/6 reddish yellow. Astar mat ve pürüzlü 10R 4/8 red.

Ref: Bindirme yapıklar için bkz. Polito 2007, 159, Fig. 6, 3

Kat. No: H8

Tüm kabın 1/7'si. Y: 2.3 C.K: 0.4 A.Ç: 9

LS 42

Ağız kenarı üstte ince, içe ve dışa dudaklı kabartmalı skyphos kenar gövde parçası. Gövdede yumurta biçimli, ucu sivri, damarlı birbiri üstüne binmiş şekilde yaprak betimlemeleri üstte kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Sert, sıkı dokulu hamur

seyrek kireç, mika ve taşçık katkılı 7.5YR 7/6 reddish yellow. Astar içte mat, pürüzlü; dışta parlak, kaygan 5YR 6/8 reddish yellow.

Kat. No: H9

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 4.6 C.K: 0.3 A.Ç:12

AE

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar gövde parçası. Gövdede sivri uçlu, dikey damarlı bindirme yaprak dekoru üstte kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Yumuşak, sıkı dokulu hamur seyrek mika katkılı 7.5YR 8/4 pink. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü 2.5YR 5/8 red.

Kat. No: H10

Tüm kabın 1/5'i. Y: 4.9 C.K: 0.5 A.Ç: 11.6

293 PRS1

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar gövde parçası. Gövdede baklava biçimli, damarlı yaprak betimlemeleri alt alta dizinler biçiminde tüm gövdeyi kaplamaktadır. Yumuşak ve sıkı dokulu hamur seyrek mika ve iri kireç katkılı 7.5YR 8/6 reddish yellow. Astar mat ve pürüzlü, 5YR 4/2 dark reddish gray.

Ref: Semeraro 2003, Pl. LVIII, 7.

Kat. No: H11

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 3.1 C.K: 0.5 K.Ç: 6

LS 42

Alçak halka kaide- gövde parçası. Gövde üzerinde baklava biçiminde, dikey damarlı üst üste bindirme yaprak süslemesi. Sert, sıkı dokulu hamur yoğun mika, seyrek kireç ve taşçık katkılı 7.5YR 6/4 light brown. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü 7.5YR 5/4 brown.

Ref: Polito 2007, Fig. 6, 3.

Kat. No: H12

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 3.1 C.K: 0.5 K.Ç: 6

KN

Alçak halka kaide- gövde parçası. Gövde üzerinde baklava biçiminde, dikey damarlı üst üste bindirme yaprak süslemesi. Yumuşak, gevşek dokulu hamur seyrek mika katkılı 2.5Y 8/3 pale yellow. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü 10R 5/6 red.

Kat. No: H13

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 2 C.K: 0.3 A.Ç: 6

LS 42

Alçak halka kaide- gövde parçası. Gövde üzerinde elips şekilli, dikey damarlı üst üste bindirme yaprak süslemesi. Yumuşak, sıkı dokulu hamur mika katkılı 2.5YR 7/6 light red. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü; içte 2.5 YR 5/8 red, dışta kaide ve gövdenin alt kısmında 7.5 YR 7/4 pink.

Kat. No: H14

Tüm kabın 1/3'ü. Y: 10.3 C.K: 0.5. A.Ç:12. 8

MGV

256.36/256.16 m. Karınlı skyphos kenar gövde parçası. Bordürde kenarları birbirine bitişik yumurta dizisi üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövde üzerinde dil şeklinde damarlı bindirme yaprak süslemesi dizileri. Yumuşak, sıkı dokulu hamur seyrek mika ve kireç katkılı 10YR 7/3 very pale brown. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü 7.5YR 1/5 gray.

Kat. No: H15

Tamdır. Y: 6.4 C.K: 0.5. A.Ç: 9.9

KDN M10 244. 70 m.

Skyphos. Gövde üzerinde alt alta beş sıra halinde iki ucu sivri yaprak dizileri üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Yumuşak, sıkı dokulu hamur seyrek mika katkılı 10YR 7/4 very pale brown. Astar büyük oranda dökülmüş; içte ve dışta mat, pürüzlü 2.5YR 4/3 reddish brown ve 2.5 YR 4/6 red.

Kat. No: H16

Tüm kabın 1/10'u. Y: 2.9 C.K: 0.4 A.Ç: 11

KDN TM1

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar gövde parçası. Bordürde tek uçlu dikey spiral dizisi üstte kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövdede yumurta biçimli, ucu sivri, damarlı birbiri üstüne binmiş şekilde yaprak betimlemeleri. Yumuşak ve gevşek dokulu hamur katkısız 10YR 8/4 very pale brown. Astar mat ve pürüzlü 2.5YR 4/8 red.

Kat. No: H17

KALIP. Y: 6 C.K: 1

AT2 D4

286.71 m.

Skyphos kalıbı kenar- gövde parçası. Bordürde üstte küçük altta büyük negatif nokta dizileri. Gövdede alt uçları yuvarlak bindirme yapraklar arasında negatif kozalak betimlemesi. Yumuşak ve gevşek dokulu seyrek mika ve kireç katkılı 7.5YR 7/6 reddish yellow.

Kat. No: H18

Tüm kabın 1/4'ü. Y:4.6 C.K: 0.6 A.Ç:8

LS

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar gövde parçası. Bordürde kabartma şeklinde yan yana kare dizisi üstte kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövdede ortası kabarık şekilde yan yana karelerden oluşan süsleme dizileri tüm gövdeyi kaplamıştır. Yumuşak ve gevşek dokulu seyrek mika katkılı 7.5YR7/4 pink. Astar iç yüzde parlak ve pürüzlü 2.5 YR 4/6 red, dışta mat, pürüzlü 10 YR 7/3 very pale brown.

Ref: Semeraro 2003, Pl. LVIII, 12.

Kat. No: H19

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 4.6 C.K: 0.5 A.Ç: 14

TA

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar gövde parçası. Kabartma şeklinde yumurta dizileri içinde baklava şekilli çam kozalakları, her kozalak ortasında dört kabartma nokta. Yumuşak ve gevşek dokulu hamur yoğun kireç katkılı 5YR 7/6 reddish yellow. Astar mat ve pürüzlü 2.5YR 6/8 light red.

Kat. No: H20

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 3.1 C.K: 0.6 A.Ç: 10

LS 02

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar-gövde parçası. Gövde üzerinde yan yana ortası dışbükey uzun taç yapraklarının sol kenar çizgileri kabartma noktalarla betimlenmiştir. Sert, sıkı dokulu hamur, seyrek mika katkılı 5YR 6/6 reddish yellow. Astar içte ve dışta metalik, kaygan 2.5YR 6/8 light red.

Ref: Semeraro 2003, pl. LVIII, 2.

Kat. No: H21

Tüm kabın 1/5'i. Y: 3.8 G: 4.8 C.K: 0.3 A.Ç:9

LS 38

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar-gövde parçası. Gövde üzerinde yan yana ortası dışbükey uzun taç yapraklarının sol kenar çizgileri kabartma noktalarla betimlenmiştir. Yumuşak, sık dokulu hamur, yoğun mika katkılı 10YR 8/4 very pale brown. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü 2.5YR 5/8 red.

Ref: bkz. Kat. No. H20

Kat. No: H22

Tüm kabın 1/5'i. Y: 5.4 C.K: 0.6 A.Ç: 12

GN

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı skyphos kenar-gövde parçası. Gövde üzerinde yan yana ortası dışbükey uzun taç yapraklarının sol kenar çizgileri kabartma noktalarla betimlenmiştir. Üstte kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Yumuşak, gevşek dokulu hamur, katkısız 10YR 8/3 very pale brown. Astar dışta döküşmüş, içte hafif metalik ve yarı kaygan 7.5YR 4/3 brown.

Ref: bkz. Kat. No. H20

Kat. No: H23

Tüm kabın 1/5'i. Y: 3.9 C.K: 0.4 A.Ç: 9

LS 20

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar-gövde parçası. Gövde üzerinde yan yana ortası dışbükey uzun taç yapraklarının sağ kenar çizgileri kabartma noktalarla betimlenmiştir. Yumuşak, gevşek dokulu hamur, seyrek mika katkılı 7.5YR 7/4 pink. Astar dışta dökülmüş, içte parlak kaygan 7.5YR 4/2 brown.

Ref: Semeraro 2003, Pl. LVI, 4

Kat. No: H24

Tüm kabın 1/11'i. Y: 3.3 C.K: 0.5 A.Ç: 11

ATI

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar-gövde parçası. Gövde üzerinde yan yana ortasında kabartma bir çizgi bulunan uzun taç yaprakları, üstte kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Yumuşak, sıkı dokulu hamur seyrek mika katkılı, 10YR 8/3 very pale brown. Astar içte mat, pürüzlü; dışta parlak kaygan 2.5YR 4/4 reddish brown.

Kat. No: H25

Tüm kabın 1/11'i. Y: 3.6 C.K: 0.6 A.Ç: 13

LS 64

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar-gövde parçası. Gövde üzerinde yan yana uzun taç yaprakları, üstte kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Yumuşak, gevşek dokulu hamur seyrek mika katkılı, 5YR 6/6 reddish yellow. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü 2.5YR 5/8 red.

Kat. No: H26

Tüm kabın 1/5'i. Y: 5.1 C.K: 0.5 A.Ç: 8.2

TA

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar-gövde parçası. Gövde üzerinde yan yana eğretili otlarının merkezlerinde kabartma bir çizgi, eğretili otunun üst ucu sola yatık alt ucu koçbaşı(kargı ya da meşale) şeklinde. Sert, sıkı dokulu hamur, seyrek mika katkılı 10YR 7/4 very pale brown. Astar iç yüzde metalik,

pürüzlü yüzeyle 5 YR 4/3 reddish brown; dışta mat ve pürüzlü 5 YR 4/4 reddish brown.

Ref: Semeraro 2003, Pl. LVIII, 1'de soldaki çerçevesiz yaprak.

Kat. No: H27

Tüm kabın 1/9'u. Y: 4.1 C.K: 0.4 A.Ç: 16

LS

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar-gövde parçası. Gövde üzerinde ortası dış bükey uzun taç yaprakları arasında Frig başlıklı satyr maskları üstte kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Yumuşak, sıkı dokulu hamur, mika katkılı, 10YR 8/4 very pale brown. Astar içte ve dışta metalik, kaygan, içte 7.5 YR 3/1 very darkgray, dışta 2.5 YR 4/4 reddish brown.

Kat. No: H28

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 4.6 C.K: 0.6 A.Ç: 13

LS

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar-gövde tutamak parçası. Küçük yuvarlak kulplu. Gövde üzerinde iki ucu koçbaşı(kargı) şeklinde betimlenen kabartma noktalardan oluşan süsleme dizisi. Sert, gevşek dokulu hamur, seyrek mika katkılı 10YR 8/4 very pale brown. Astar iç yüzde metalik, pürüzlü yüzeyle 7.5 YR 3/3 dark brown; dışta mat ve pürüzlü Gley 1 2.5/N black, yer yer 2.5 Y 6/2 light brownish gray.

Kat. No: H29

Tüm kabın 1/7'si. Y: 6.2 C.K: 0.9 A.Ç: 22

293 PRS S1

Kabartmalı büyük skyphos kenar-gövde parçası. Bordürde İon- chymationu dizisi üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövde de muhtemelen bitkisel bezeme. Sert, sıkı dokulu hamur yoğun mika katkılı 7.5YR 7/6 reddish yellow. Astar içte ve dışta yarı metalik pürüzlü, içte 5 YR 5/6 yellowish red; dışta 5 YR 5/2 reddish gray.

Kat. No: H30

Tüm kabın 1/7'si. Y: 3.5 C.K: 0.6. A.Ç: 10

LS

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kâse kenar-gövde parçası. Bordürde yumurta dizisi üstte iki kabartma çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövdede üzüm kozalak ve yapraklardan oluşan bitkisel bezeme. Yumuşak, sıkı dokulu hamur, yoğun mika katkılı 7.5YR 8/4 pink. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü 2.5YR 5/8 red. *Ref: Yapraklar arasında betimlen palamut süslemesi için bkz.Semeraro 2003, Pl. VII, 7.*

Kat. No: H31

Tüm kabın 1/10'u. G: 3.2 C.K: 0.4 A.Ç: 13

GN

Kabartmalı skyphos gövde parçası. Bordürde yumurta dizisi üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövde de sola yatık çınar yaprağı. Yumuşak, sıkı dokulu hamur, seyrek mika katkılı 7.5YR 7/4 pink. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü; içte 2.5 YR 5.8 red, dışta 5 YR 4/4 dark reddish brown.

Ref: Gövde de yer alan benzer süsleme için bkz. Semeraro 2003, LVII, 3.

Kat. No: H32

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 6.2 C.K: 0.6 A.Ç: 11

AE

282.49/282.39 m.

Ağız kenarı üstte ince, içe dudaklı kabartmalı skyphos kenar-gövde parçası.

Bordürde dikey yerleştirilmiş çift uçlu spiral dizisi üstte kabartma çizgi ile

sınırlandırılmıştır. Gövdede dal, çiçek ve meyvelerden(nar?) oluşan bitkisel bezeme.

Yumuşak, sıkı dokulu hamur, seyrek mika ve kireç katkılı 7.5YR 7/6 reddish yellow.

Astar içte ve dışta mat, pürüzlü dış yüzde büyük oranda dökülmüş, 2.5YR 4/8 red.

Ref: Gövde de yer alan benzer süsleme için bkz. Semeraro 2003, Pl. LVII, 5.

Kat. No: H33

Tüm kabın 1/5'i. Y: 4.2 C.K: 0.3 A.Ç: 9

TA

Kabartmalı skyphos kenar-gövde parçası. Bordürde sekiz petalli rozet dizisi üstte

kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövdede yapraklardan oluşan bitkisel

süsleme dizisi. Yumuşak, gevşek dokulu hamur seyrek kireç katkılı 2.5YR 7/6 light

red. Astar içte ve dışta metalik, kaygan 2.5YR 5/8 red.

Kat. No: H34

Tüm kabın 1/8'i. Y: 4.3 C.K: 0.4 A.Ç: 9

LS 32

Kabartmalı skyphos kenar-gövde parçası. Bordürde tek uçlu spiral dizisi üstte

kabartma şeklinde çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövde üzerinde ucu sola bakan

sarmaşık yaprağı ve dallarından oluşan bitkisel süsleme. Sert, sıkı dokulu hamur

seyrek kireç ve taşçık katkılı 10YR 7/3 very pale brown. Astar içte ve dışta mat,

pürüzlü, 5YR 5/6 yellowish red.

Ref: Yapraklar için bkz. Semeraro 2003, Pl. LVII, 4.

Kat. No: H35

Tüm kabın 1/8'i. Y: 3.9 G: 4.6 C.K: 0.7

LS 41

Kabartmalı skyphos gövde parçası. Bordürde alt alta bir sıra küçük bir sıra büyük kabartma nokta dizisi üstte kabartma şeklinde çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövde üzerinde ucu sola bakan sarmaşık yaprağı ve dallarından oluşan bitkisel süsleme. Yumuşak, sıkı dokulu hamur katkısız 10YR 7/3 very pale brown. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü; içte 2.5 YR 4/4 reddish brown; dışta 5 YR 2.5/2 dark reddish brown ve 2.5 YR 5/8 red alacalı astarlı.

Ref: Semeraro 2003, Pl. LVII, 9.

Kat. No: H36

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2.2 C.K: 0.3 K.Ç: 6.4

TA

Skyphos alçak halka kaide- gövde parçası. Gövde üzerinde sarmaşık yaprağı, dalları ve yaprakları kabartma nokta şeklinde altı petalli rozetler. Yumuşak, sıkı dokulu hamur yoğun mika katkılı, 7.5YR 6/6 reddih yellow. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü, 2.5YR 5/8 red.

Ref: Semeraro 2003, Pl. LVII, 5.

Kat. No: H37

Tüm kabın 1/5'i. Y: 4.9 C.K: 0.5 A.Ç: 8

LS 42

Ağız kenarı içe dudaklı skyphos kenar- gövde ve ağız kenarından gövde üst bölümüne bağlanan küçük, yuvarlak şekilli tutamak parçası. Gövdede alt alta küçük

kare şekilli kabartma süsleme dizileri. Sert, sıkı dokulu hamur seyrek mika, kireç ve kum katkılı 5YR 6/6 reddish yellow. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü 2.5YR 6/8 red. *Ref: Waage 1948, Fig. 16, 32- 33; Jones 1950, Fig. 153, 660; Laumonier 1977, Pl. 3, 1356, Pl. 11, 8640, Pl. 84, 4300, Pl. 28, 4182, 4901, 4182, Pl. 80, 9336, Pl. 108, 9754; Pl. 112, 4301, 4334; Atik 1990, Abb. 22, 58; Rotroff 2003, Pl. 131, 743- 744; Semeraro 2003, Pl. LVIII, 14; Polito 2007, 158, Fig. 5, 1 ve 159, Fig. 6,2.*

Kat. No: H38

Tüm kabın 1/8'i. Y: 2.8 C.K: 0.5 A.Ç: 12.

LS 19

Ağız kenarı içe dudaklı skyphos kenar- gövde parçası. Gövdede alt alta küçük dikdörtgen şekilli kabartma süsleme dizileri üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Yumuşak, gevşek dokulu hamur yoğun mika ve seyrek kireç katkılı 7.5YR 7/4 pink. Astar içte ve dışta yarı metalik, pürüzlü 2.5YR 4/8 red.

Ref: bkz. H37

Kat. No: H39

Tüm kabın 1/8'i. Y: 3.8 C.K: 0.4 A.Ç: 12.

LS 19

Ağız kenarı içe dudaklı skyphos kenar- gövde parçası. Gövdede alt alta küçük dikdörtgen şekilli kabartma süsleme dizileri üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Sert, sıkı dokulu hamur seyrek mika ve kireç katkılı 7.5YR 7/6 reddish yellow. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü, içte 5 YR 4/6 yellowish red. Dışta 7.5 YR 6/4 ve 7.5 YR 5/4 brown alacalı.

Ref: bkz. H37

Kat. No: H40

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 4.1 C.K: 0.5 A.Ç: 10

LS 19

Ağız kenarı içe dudaklı kenar- gövde parçası. Gövdede alt alta küçük dikdörtgen şekilli kabartma süsleme dizileri üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır.

Yumuşak, sıkı dokulu hamur seyrek mika katkılı, 2.5YR5/8 red. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü, 5YR 6/6 reddish yellow.

Ref: bkz. H37

Kat. No: H41

Tüm kabın 1/9'u. Y: 5 C.K: 0.6 A.Ç: 14

LS

Ağız kenarı içe dudaklı skyphos kenar- gövde parçası. Gövdede en üstte kabartma bir çizgi altında birer sıra küçük ve büyük kabartma nokta dizisi. Tüm gövdede küçük dörtgen şekilli kabartma süsleme dizileri. Yumuşak, sıkı dokulu hamur yoğun mika, seyrek kireç katkılı 7.5YR 7/3 pink. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü, içte 5 YR 5/4 reddish brown; dışta 2.5 YR 5/6 red.

Ref: bkz. H37

Kat. No: H42

Tüm kabın 1/4'ü Y: 3.7 C.K: 0.4 A.Ç: 9

ATII 289.21/289m.

Skyphos kenar-gövde parçası. Bordürde yumurta dizisi, üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövdede alt alta çentik şeklinde kabartma süsleme dizileri. Sert, sıkı dokulu hamur seyrek mika katkılı 7.5YR6/4 light brown. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü, içte 7.5 YR 6/4 light brown; dışta 10 YR 6/3 pale brown.

Ref: bkz. H37 ve Rotroff 2003, Pl. 132, 749.

Kat. No: H43

Tüm kabın 1/4'ü. Y: 3.8 C.K: 0.3 A.Ç: 9

KDN M4

Ağız kenarı içe dudaklı skyphos kenar- gövde parçası. Gövde de alt alta küçük dikdörtgen şekilli kabartma süsleme dizileri üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Yumuşak, sıkı dokulu hamur yoğun mika, seyrek kireç katkılı 7.5YR 7/4 pink. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü, içte 5 YR 4/4 reddish brown; dışta 2.5 YR 5/8 red.

*Ref: bkz. H37***Kat. No: H44**

Tüm kabın 1/9'u. Y: 3.1 C.K: 0.5 A.Ç: 9

LS 42

Ağız kenarı içe dudaklı skyphos kenar- gövde parçası. Gövdede alt alta küçük kare şekilli kabartma süsleme dizileri üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Yumuşak, sıkı dokulu hamur yoğun kireç ve mikalı, 5YR 6/6 reddish yellow. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü 2.5 YR 5/8 ve yer yer 2.5 YR 4/6 red alacalı astarlı.

*Ref: bkz. H37***Kat. No: H45**

Tüm kabın 1/7'si. Y: 2.2 C.K: 0.3 A.Ç: 9

SC

Ağız kenarı içe dudaklı skyphos kenar- gövde parçası. Gövde de alt alta kabartma küçük dikdörtgen dizileri üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Yumuşak, sıkı dokulu hamur yoğun mika katkılı 7.5YR 7/4 pink. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü 2.5YR 5/8 red.

Ref: bkz. H37

Kat. No: H46

Tüm kabın 1/9'u. Y: 3 C.K: 0.3 A.Ç: 11

LS 42

Ağız kenarı içe dudaklı skyphos kenar- gövde parçası. Gövdede alt alta küçük kare şekilli kabartma süsleme dizileri üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Sert, sıkı dokulu hamur katkısız 7.5YR 6/6 reddish yellow. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü, 5YR 4/4 reddish brown.

Ref: bkz. H37.

Kat. No: H47

Tüm kabın 1/7'si Y: 4.9 C.K: 0.5 A.Ç: 8

LS 42

Ağız kenarı, gövde- tutamak parçası. Ağız kenarından çıkan kulp gövde üst kısmına bağlanmıştır. Ağız kenarı üstte ince dışbükey içe-dışa dudaklı. Gövdede alt alta küçük kare şekilli kabartma süsleme dizileri. Yumuşak, sıkı dokulu hamur seyrek mika katkılı 2.5YR 7/6 light red. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü 2.5YR 5/8 red.

Ref: bkz. H37

Kat. No: H48

Tüm kabın 1/7'si. Y: 3.4 C.K: 0.3 A.Ç: 9

LS

Ağız kenarı içe dudaklı skyphos kenar- gövde ve ağız kenarından gövde üst bölümüne bağlanan küçük, yuvarlak şekilli tutamak parçası. Gövdede alt alta küçük kare şekilli kabartma süsleme dizileri, üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Sert, gevşek dokulu hamur seyrek mika katkılı 10YR 7/4 very pale brown. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü, içte 5 YR 4/3 reddish brown. Dışta 2.5 YR 4/6 red ve 2.5 YR 4/3 reddish brown alacalı astarlı.

Ref: bkz. H37

Kat. No: H49

Tüm kabın 1/12'si. Y: 1.9 C.K: 0.7 K.Ç: 6

LS 24

Skyphos gövde-kaide parçası. Alçak halka kaideli, kaide ayağı dış bükey. Gövdede alt alta küçük dikdörtgen şekilli kabartma süsleme dizileri. Sert, sıkı dokulu hamur yoğun kireç ve seyrek taşçık katkılı 5YR 6/8 reddish yellow. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü, 2.5YR 5/8 red.

Ref: bkz. H37

Kat. No: H50

Tüm kabın 1/9'u. Y: 1.7 C. K: 0.6 K. Ç: 6.4

LS33

Kabartmalı skyphos gövde-kadie parçası. Alçak halka kaideli. Kaide ayağı dışbükey. Gövdede alt alta küçük dikdörtgen şekilli kabartma süsleme dizileri. Yumuşak, sıkı dokulu hamur yoğun mika katkılı 5YR 7/6 reddish yellow. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü, 2.5YR 8/8 light red.

Ref: bkz. H37

Kat. No: H51

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2.5 C.K: 0.4 K.Ç: 4

293 PRS S1

Kabartmalı skyphos gövde-kadie parçası. Alçak geniş, halka kaideli. Kaide ayağı düz. Gövdede alt alta damla şekilli kabartma süsleme dizileri. Sert, sıkı dokulu hamur yoğun mika katkılı 7.5YR 7/4 pink. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü 5YR 6/6 reddish yellow.

Ref: bkz. H37

Kat. No: H52

Tüm kabın 3/11'i. Y: 3.1 C.K: 0.3 A.Ç: 10

LS

Kabartmalı skyphos kenar-gövde parçası. Bordürde yumurta dizisi üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövdede yaprakları kabartma nokta ile yapılmış 6 petalli rozet. Yumuşak, sıkı dokulu hamur yoğun kireç katkılı 2.5YR 5/6 red. Astar içte ve dışta yarı metalik ve yarı kaygan 2.5YR 6/8 light red.

Kat. No: H53

Tüm kabın 1/8'i. Y: 3.5 C.K: 0.6 A.Ç: 11

LS 32

Skyphos kenar-gövde parçası. Bordürde yumurta dizisi üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Yumuşak, sıkı dokulu hamur yoğun mika, seyrek kireç katkılı 5YR 5/6 yellowish red. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü, 10YR 7/4 very pale brown.

Kat. No: H54

Tüm kabın 4/11'i. Y: 2.2 C.K: 0.4 A.Ç: 9

LS33

Kabartmalı skyphos kenar-gövde parçası. Bordürde yumurta dizisi üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Yumuşak, sıkı dokulu hamur katkısız 2.5YR 5/8 red. Astar içte ve dışta yarı metalik pürüzlü 2.5YR 4/8 red.

Kat. No: H55

Tüm kabın 1/7'si. Y: 3.1 C.K: 0.3 A.Ç: 9

293 PRS S1

Kabartmalı skyphos kenar-gövde parçası. Bordürde yumurta dizisi üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Sert, sıkı dokulu hamur yoğun mika katkılı 5YR 6/6 reddish yellow. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü 2.5YR 5/8 red.

Kat. No: H56

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 4.5 C.K: 0.5 A.Ç: 11

KDN. TM 1

Kabartmalı skyphos kenar-gövde parçası. Bordürde halka dizisi üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Sert, sıkı dokulu hamur mika katkılı 10YR 8/3 very pale brown. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü 5YR 4/3 reddish brown.

Kat. No: H57

Tüm kabın 1/7'si. Y: 2.6 C.K: 0.4 A.Ç: 8

LS 16

Kabartmalı skyphos kenar-gövde parçası. Bordürde halka dizisi üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Yumuşak, sıkı dokulu hamur mika katkılı 10YR 8/4 very pale brown. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü 5YR 3/3 reddish brown.

Kat. No: H58

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2.9 C.K: 0.6 A.Ç: 10

LS 43

Kabartmalı skyphos kenar-gövde parçası. Bordürde tek uçlu spiral dizisi üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Yumuşak, sıkı dokulu hamur yoğun mika katkılı 7.5YR 7/4 pink. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü 2.5YR 5/6 red.

Kat. No: H59

Tüm kabın 1/11'i. Y: 3.3 C.K: 0.4 A.Ç: 9

LS33

Kabartmalı skyphos kenar-gövde parçası. Bordürde dikey yerleştirilmiş çift uçlu spiral dizisi üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Gövdede bitkisel süsleme?

Yumuşak, gevşek dokulu hamur katkısız 7.5YR 8/3 pink. Astar içte ve dışta mat, pürüzlü; içte 5 YR 5/4 reddish brown, dışta 2.5 YR 6/6 light red.

Kat. No: H60

Tüm kabın 1/6'sı. Y: 2.8 C.K: 0.4 A.Ç: 10.5

293 PRS S1

Kabartmalı skyphos kenar-gövde parçası. Bordürde dikey olarak betimlenmiş çift uçlu spiral dizisi, üstte kabartma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Sert, sıkı dokulu

hamur yoğun mika katkılı 10YR 8/3 very pale brown. Astar içte ve dışta metalik kaygan yüzeyli; içte 2.5 YR 4/3 reddish brown, dışta 7.5 YR 2/3 dark brown.

Kurşun Sırlı Seramikler

Skyphos

Kat. No: J1

Y: 4.5 C.K: 0.4 A.Ç: 17.6

LS

İçe çekik kenarlı kâse, ağız kenarı ve gövde parçası. Yumuşak hamurlu, sıkı dokulu, bol mika katkılı 7.5YR 6/4 light brown. Metalik görünümlü, iç yüzde 10 YR 5/8 yellowish brown, dış yüzde siyah-koyu çimen yeşili alacalı.

Ref: Form için bkz. Pinkwart 1972, Abb. 46, Kat. 5.

Kat. No: J2

Y: 3.3 C.K: 0.5 A.Ç: 12.6

LS

Skyphos, ağız kenarı ve gövde parçası. Yumuşak hamurlu, sıkı dokulu, bol mika katkılı 7.5YR 7/4 pink. Metalik görünümlü, iç yüzde 10 YR 5/8 yellowish brown, dış yüzde çimen yeşili alacalı.

Kat. No: J3

Y: 1.7 C.K: 0.5 A.Ç: 12

LS

Skyphos, ağız kenarı gövde parçası. Sert hamurlu, sıkı dokulu, bol mika katkılı 5YR 7/6 reddish yellow. Metalik görünümlü, iç yüzde 10 YR 6/8 brownish yellow, dış yüzde 10YR 5/8 yellowish brown.

Kat. No: J4

Y: 1.3 C.K: 0.3 A.Ç: 9

ATI I 287.15/287.05 m.

Skyphos ağız kenarı ve volütlü tutamak parçası. Sert hamurlu, sıkı dokulu, seyrek kireç ve mika katkılı 7.5YR 7/4. Metalik görünümlü, kaygan; iç yüzde 5Y 6 /6 olive yellow, dışta çimen yeşili, korezyonlu(vitrification).

Ref: Tutamak formu için bkz. Pinkwart 1972, Abb. 17, Kat. 11.

Kat. No: J5

Y: 4.7 C.K: 0.5 A.Ç: 15

AT II 287.40/287.30 m.

Skyphos ağız kenarı, volütlü tutamak ve gövde parçası. Sert hamurlu, sıkı dokulu, seyrek kireç ve yoğun mika katkılı, 5YR 6/6 reddish yellow. Metalik görünümlü ve kaygan; iç yüzde 10YR 5/8 olive yellowish brown, dışta koyu çimen yeşili, korezyonlu(vitrification).

Kat. No: J6

Y: 5.6 C.K: 0.4 A.Ç: 11

AT I 287.39/287.22 m.

Skyphos ağız kenarı ve gövde parçası. Gövde üzerinde yaprak ve meşe palamutundan oluşan bezeme üstte tek sıra yumurta dizisi ile sınırlandırılmıştır. Sert hamurlu, sıkı dokulu, seyrek kireç ve mika katkılı 2.5Y 5/1 gray. Metalik görünümlü; iç yüzde 2.5 Y 5/6 light olive brown, dışta Gley 1 5 /5G grayish green, korezyonlu(vitrification).

Ref: Pinkwart 1972, Abb. 44, Kat. 12; Gabelmann 1974, Abb. 35; Akyay- Meriçboyu 2005, Res. 20.

Kat. No: J7

Y: 4.7 C.K: 0.4 A.Ç: 11.6

AT II 286.90/286.84 m.

Skyphos ağız kenarı ve gövde parçası. Gövde üzerinde kabartma şeklinde uçları yukarı bakar vaziyette betimlenmiş lotus yaprakları dizisi. Sert hamurlu, sıkı dokulu, seyrek kireç ve mika katkılı 7.5YR 7/4 pink. Metalik görünümlü ve kaygan; iç yüzde 2.5 YR 6/8 olive yellow; dışta dökülmüş, korezyonlu(vitrification).

Ref: Süsleme için bkz. Pinkwart 1972, Abb. 4, Kat. 1; Hellström 1965, Pl. 14, No. 262; Gabelmann 1974, 293, Abb. 19; Hochuli- Gysel 1977, Taf. 35, Langen- Lanzett und Lotosblätter, 8.

Kat. No: J8

Y: 4 C.K: 0.5 A.Ç: 9

LS

Skyphos ağız kenarı, tutamak ve gövde parçası. Gövde üzerinde kabartma şeklinde tek sıra rozet süslemesi altında uzun taç yaprağı süslemeli. Sert hamurlu, gevşek dokulu, az mika ve mineral katkılı 2.5Y 8/4 pale yellow. Metalik görünümlü iç yüzde 10 YR 7/6 yellow, dış yüzde, 5Y 8/3 pale yellow.

Ref: Form için bkz. Hochuli- Gysel 1974, Taf. 17, I 13; Rosetler için bkz. Hochuli- Gysel 1974, Taf. 32, S. 83, 8-11; Uzun Taç yaprakları için bkz. Hochuli- Gysel 1974, Taf. 35, S. 95, 7.

Kat. No: J9

Y: 3.8 C.K: 0.2 A.Ç: 11

AT I 287.39/287.22 m.

Skyphos ağız kenarı, volütlü tutamak ve gövde parçası. Gövde üzerinde kabartma şeklinde yapılmış, sivri uçları ağız kenarına bakar şekilde lotus yaprakları. Sert

hamurlu, sıkı dokulu, seyrek kireç ve mika katkılı 5YR 7/6 reddish yellow. Metalik görünümlü kaygan; iç yüzde 7.5 YR 5/8 strong brown, dışta çimen yeşili.

Ref: Lotus yaprakları için bkz. Hochuli- Gysel 1974, Taf. 35, S. 95, 1A- 7.

Kat. No: J10

Y: 2.8 C.K: 0.5 A.Ç: 9

LS

Skyphos, ağız kenarı gövde parçası. Gövde üzerinde kabartma şeklinde uzun taç yaprağı süslemeli. Sert hamurlu, sıkı dokulu, bol mika katkılı hamur 7.5YR 7/4 pink. Metalik görünümlü; iç yüzde 10 YR 7/6 yellow, dış yüzde ağız kenarında çimen yeşili, korezyonlu(vitrification) ve 5Y 7/2 light gray.

Kat. No: J11

Y: 2.6 C.K: 0.3

AT II

Skyphos ağız kenarı gövde parçası. Gövde üzerinde sola devam eder şekilde stilize zeytin dalları arasında iki daire. Yumuşak hamurlu, sıkı dokulu, yoğun kireç ve seyrek mika katkılı 2.5YR 7/3 light reddish brown. Metalik görünümlü; iç yüzde 2.5 YR 7/8 yellow, dışta çimen yeşili, korezyonlu(vitrification).

Ref: Süsleme için bkz. Pinkwart 1972, Abb. 9, Kat. 3.

Kat. No: J12

Y: 4.1 C.K: 0.2-0.3 A.Ç: 9

LS 17

Skyphos ağız kenarı, gövde parçası. Gövde üzerinde kabartma şeklinde meşe palamutu ve yaprağı. Sert hamurlu, gevşek dokulu hamur, bol mika katkılı 7.5YR 8/4

pink. Metalik görünümlü; iç yüzde 2.5Y 6/6 olive yellow, dış yüzde koyu çimen yeşili alacalı.

Ref: Meşe palamutu ve yaprağı için bkz. Hochuli- Gysel 1974, Taf. 34, S. 90, 3; Hochuli- Gysel 1974, Taf. 34, S. 91, 1.

Kat. No: J13

Y: 3.3 C.K: 0.2 A.Ç:10 AT I 288.59/288.22 m.

Skyphos ağız kenarı, volütlü tutamak ve gövde parçası. Sert hamur sıkı dokulu, seyrek kireç ve mika katkılı 7.5YR 7/3 pink. Metalik görünümlü, kaygan; iç yüzde 10 YR 5/8 yellowish brown, dışta çimen yeşili, korezyonlu(vitrification).

Kat. No: J14

Y: 2.3 C.K: 0.3 A.Ç: 8 TK

Skyphos, ağız kenarı volütlü tutamak ve gövde parçası. Yumuşak hamur, sıkı dokulu, az kireç ve az mika katkılı 7.5YR 6/4 light brown. Metalik görünümlü; iç yüzde 5Y 7/4 pale yellow, dışta Gley 1 7/10Y light greenish gray.

Kat. No: J15

Y: 1.7 C.K: 0.4 A.Ç: 9 LS

Skyphos ağız kenarı, volütlü kulp ve gövde parçası. Sert hamur, sıkı dokulu, bol mika katkılı 10YR 8/4 very pale brown. Metalik görünümlü; korezyonlu(vitrification), iç yüzde 7.5YR 4/6 strong brown, 5Y 5/6 olive.

Kat. No: J16

Y: 2.2 C.K: 0.4 A.Ç: 11

LS

Skyphos, ağız kenarı gövde parçası. Yumuşak hamur, gevşek dokulu, bol mika katkılı 7.5YR 6/4 light brown. Metalik görünümlü; iç yüzde 10 YR 4/6 dark yellowish brown ve 10 YR 5/8 yellowish brown alacalı, dışta Gley 1 4/5G greenish gren.

Ref. Form için bkz. Pinkwart 1972, Abb. 48, Kat. 8.

Kat. No: J17

Y: 4.2 C.K: 0.2 A.Ç: 11

LS

Kurşun Sırlı skyphos ağız kenar, gövde ve tutamak parçası. Tutamak kısmı volütlü, dış yüzde kabartma şeklinde akantus yaprağı ve dalı betimlenmiş. Yumuşak hamur gevşek dokulu, az mika katkılı 10YR 8/4 very pale brown. Metalik görünümlü; iç yüzde 2.5Y 6/8 olive yellow, dış yüzde, Gley 1 5/5G grayish gren.

Kat. No: J18

Y: 2.8 C.K: 0.2 A.Ç: 10

LS

Skyphos, ağız kenarı gövde parçası. Ağız kenarının alt kısmında kabartma şeklinde sapı ile betimlenmiş sarmaşık yaprağı. Sert hamur, ince gözenekli ve katkısız 2.5Y 8/4 pale yellow. Metalik görünümlü, iç yüzde 2.5Y 7/8 yellow, dış yüzde Gley 1 7/5G light greenish gray.

Ref: Form için; Hochuli- Gysel 1974, Taf. 2, T16.

Kat. No: J19

Y: 3.8. C.K: 0.4 A.Ç: 10

AT II

Skyphos ağız kenarı volütlü tutamak ve gövde parçası. Sert hamur, sıkı dokulu, yoğun kireç ve seyrek mika katkılı 5YR 6/6 reddish yellow. Metalik görünümlü; iç yüzde 10 YR 6/8 brownish yellow, dışta çimen yeşili ve alacalı.

Kat. No: J20

Y: 2.5 C.K: 0.3 A.Ç: 11

LS

Skyphos, ağız kenarı volütlü tutamak ve gövde parçası. Yumuşak hamur, gevşek dokulu, az kireç ve az kırmızı noktacık katkılı 2.5Y 8/4 pale yellow. Metalik görünümlü, iç yüzde 2.5 Y 6/8 olive yellow, dışta Gley 1 6/5G greenish gray.

Kat. No: J21

Y: 4 C.K: 0.4 A.Ç: 8

TA

Skyphos ağız kenarı, tutamak ve gövde parçası. Gövde üzerinde yatay olarak yerleştirilmiş bir dal ve bu daldan çıkan meşe yaprağı ve palamut(?). Yumuşak hamur, sıkı dokulu, az mika katkılı 10YR 8/3 very pale brown. Metalik görünümlü; iç yüzde 10YR 6/8 brownish yellow, dış yüzde Gley 1 6/5G greenish gray-Gley 1 3/5GY very dark greenish gray.

Ref: Meşe yaprağı için bkz. Hochuli- Gysel 1974, Taf. 34, S. 90, 5.

Kat. No: J22

Y: 1.9 G: 2.6 C.K: 0.3-0.4

LS 22

Skyphos gövde parçası. Gövde üzerinde kabartma şeklinde yapılmış bindirme yaprak süsleri. Yumuşak hamur, gevşek dokulu, yoğun mika katkılı 10YR 6/2 light brownish gray. Yüzey içte parlak ve kaygan 2.5 Y 5/6 light olive brown.

Ref: Yaprak için bkz. Hochuli- Gysel 1974, Taf. 31, S. 81, 3.

Kat. No: J23

Y: 2.3 G: 2.6 C.K: 0.4.

LS

Skyphos gövde parçası. Gövde üzerinde kabartma şeklinde yapılmış bindirme yaprak süsleri. Yumuşak hamur, gevşek dokulu, mika katkılı 10YR 8/3 very pale brown. Metalik görünümlü dış yüzey, Gley 1 4/5G dark greenish gray, içte parlak ve kaygan 2.5 Y 6/6 olive yellow.

Ref: Yaprak için bkz. Hochuli- Gysel 1974, Taf. 31, S. 81, 3.

Kat. No: J24

Y: 2.8 G: 3.4 C.K: 0.5

AT II

Skyphos gövde parçası. Gövde üzerinde sivri uçları yukarı bakar pozisyonda yapılmış bindirme yaprak süslemesi. Yumuşak hamur, seyrek dokulu, çok az mika, mineral ve seramik parçacığı katkılı 10YR 7/2 light gray, kötü pişirimli. Metalik görünümlü; içte 2.5Y 5/6 light olive brown, dışta çimen yeşili renginde ve korezyonlu(vitrification).

Kat. No: J25

Y: 3.6 G:(?) C.K: 0.4.

LS

Skyphos gövde parçası. Gövde üzerinde kabartma şeklinde yapılmış, uzun taç yaprakları arasında rozet betimlemesi. Orta- sert hamur, gevşek dokulu, bol mika katkılı 5YR 8/4 pink. Metalik görünümlü; iç yüzde 10YR 5/8 yellowish brown, dışta Gley 1 8/5G pale green.

Kat. No: J26

Y: 3.5 C.K: 0.5

LS 42

Gövde üzerinde kabartma şeklinde yapılmış iri yaprak üzerinde çift uçlu spiral betimlemesi. Yumuşak hamur, ince gözenekli, bol mika katkılı 7.5YR 8/4 pink. İç yüzde mat Gley 1 6/5G pale green, dışta parlak ve kaygan 10 YR 6/8 brownish yellow.

Ref: Yaprak için bkz. Hochuli- Gysel 1974, Taf. 33, S. 88, 16; Spiral için bkz.

Hochuli- Gysel 1974, Taf. 32, S. 82, 8.

Kat. No: J27

Y: 2.8 G: 5.1 C.K: 0.3-0.5

TA

Skyphos gövde parçası. Gövde üzerinde kabartma şeklinde yapılmış zeytin dalı ve yaprağı. Orta sertlikteki hamur, sıkı dokulu, seyrek mika katkılı 7.5YR 8/4 pink. Dış yüzde mat, korezyonlu(vitrification), Gley 1 6/5G pale green, içte parlak ve kaygan 2.5 Y 6/8 olive yellow.

Kat. No: J28

Y: 2.1 C.K: 0.4

AT II

Skyphos gövde parçası. Gövde üzerinde kabartma şeklinde yapılmış çam kozalağı.

Sert hamur, sıkı dokulu, seyrek kireç ve yoğun mika katkılı 10YR 8/3 very pale brown. Metalik görünümlü, kaygan; iç yüzde 10 YR 5/8 olive yellowish brown, dışta koyu çimen yeşili, korezyonlu(vitrification).

Ref: Çam kozalağı için bkz. Hochuli- Gysel 1974, Taf. 31, S. 94, 4.

Kat. No: J29

Y: 1.7 C.K: 0.6 K.Ç: 9

LS42

Skyphos kaide-gövde parçası. Yüksek, sahte halka kaideli, kaide ayağı altta düz. Sert hamur, gevşek dokulu, bol mika katkılı 10 YR 8/4 very pale brown. Metalik görünümlü, iç yüzde 2.5Y 6/8 olive yellow, dışta 5Y 6/6 olive yellow.

Kat. No: J30

Y: 1.5 C.K: 0.3 K.Ç: 9.

LS66

Skyphos, yüksek halka kaide ve gövde parçası. Orta sert hamur, ince gözenekli, çok az mika katkılı 10YR 8/4 very pale brown. Yüzey içte hafif mat 2.5 Y 7/8 yellow, dışta Gley 1 5/5G grayish green ve GL2 4/5PB dark bluish gray.

Kat. No: J31

Y: 2.4 C.K: 0.3-0.5 K.Ç: 4.6

LS58

Skyphos kaide, gövde parçası. Halka şekilli alçak kaideli. Koyu krem renkli hamur sert ve gevşek dokulu, gözenekli, mika katkılı 7.5YR 8/4 pink. İç yüzey mat sarı glazürlü, kaygan yüzeyli; dış yüzey parlak koyu yeşil glazürlü.

Kat. No: J32

Y: 2.2 C.K: 0.5 K.Ç: 4.8

AT II 287.40/287.30 m.

Skyphos kaide ve gövde parçası. Gövde üzerinde sivri uçları yukarı bakar pozisyonda bindirme yaprak süsleri. Yüksek halka kaideli. Sert hamur; sıkı dokulu, seyrek kireç ve yoğun mika katkılı 5YR 7/6 reddish yellow. Metalik görünümlü, kaygan iç yüzde 10 YR 5/8 yellowish brown, dışta çimen yeşili, dış yüzde korezyonlu(vitrification).

Ref: Bindirme yapraklar için bkz. Hochuli- Gysel 1974, Taf. 31, S. 81, 6

Tabak**Kat. No: J33**

Y: 0.8 C.K: 0.3 K.Ç: 7.2

LS42

Tabak kaide ve gövde parçası. Kaide merkezinde kabartma şeklinde daire. Kaidede yer alan şerit içerisinde profilden betimlenmiş kuğu. Muhtemelen kuğuların baş kısmı kaide ayaklarını oluşturmaktadır. Sert hamur, gevşek dokulu, mika katkılı 7.5YR 6/4 light brown. Metalik görünümlü, iç yüzde 10YR 5/8 yellowish brown, dış yüzde 5Y 4/4 olive.

Ref: Bezeme için bkz. Hochuli- Gysel 1974, Taf. 31, S. 81, 4-7. Form için bkz. Pinkwart 1972, Abb. 62, Kat. 27.

Kat. No: J34

Y: 2.3 C.K: 0.3 A.Ç: 22.6

LS01

Ağız kenarı dışa çekik tabak kenar, tutamak ve gövde parçası. Yumuşak hamur; gevşek dokulu, bol mika katkılı 5YR 6/4 reddish brown. Metalik görünümlü, iç yüzde 2.5Y 5/6 light olive brown, dış yüzde siyah-koyu yeşil alacalı.

Krater

Kat. No: J35

Y: 6.3 C.K: 0.3 A.Ç: 13

LS

Krater, ağız kenarı ve gövde parçası. Yumuşak hamur; sıkı dokulu, bol mika ve az kireç katkılı 7.5YR 7/3 pink. İçte ve dışta parlak kaygan 10YR 5/8 yellowish brown.

Ref: Form için bkz. Pinkwart 1972, Abb. 59, Kat. 24; Kenrick 1990, Taf. 57, R 6.1.1(Geç Augustus- Erken Tiberius).

Kat. No: J36

Y: 3.5 C.K: 0.5 A.Ç: 14

LS19

Krater ağız kenarı ve gövde parçası. Sert hamur, sıkı dokulu, seyrek kireç ve mika katkılı 7.5YR 6/6 reddish yellow. Metalik görünümlü, kaygan iç yüzde 10YR 5/8 yellowish brown, dışta çimen yeşili, korezyonlu(vitrification).

Ref: Hochuli- Gysel 1974, Taf. 3, T39; Pülz 1985, Abb. 1, Kat. Nr. 5, 6; Kenrick 1990, Taf. 57, R 6.1.1.

Kat. No: J37

Y: 4.9 C.K: 0.3 A.Ç: 16

LS

Krater, ağız kenarı ve gövde parçası. Ağız kenarı üstte ince, dışa dirsekli. Gövde üzerinde kabartma şeklinde tek sıra, sekiz yapraklı rozet süslemesi. Sert hamur; gevşek dokulu, az mika ve bol taşçık katkılı 7.5YR 8/3 pink. Metalik görünümlü, iç yüzde ve dış ağız kenarında 2.5Y 6/8 olive yellow, dışta GL 8/5G pale green ve yer yer 4/5G grayish gren.

Ref: Rosetler için bkz. Hochuli- Gysel 1974, Taf. 32, S. 83, 1-7. Form için bkz. Jones 1950, Fig. 198, no. 640; Pinkwart 1972, Abb. 57. Kat. 19; Atik 1995, Abb. 21, 55; Rotroff 2003, Pl. 128, 731; Hayes 1973, Pl. 88, 175; Slane 1990, Fig. 3, Pl. 6, a; Hayes 2008, Fig. 28, 877; Chase 1951, Fig. 10; Hochuli- Gysel 1974, 38, Abb. 16, Taf. 18, I 30; Bretschneider 1990, 203, Kat. 115. İtalyan sigillatolarındaki benzerleri için bkz.: Pryce 1942, Fig. I, 4; Brown 1968, Fig. 2.1; Kenrick 1990, Taf. 54, R3.1.1.

Kat. No: J38

Y: 2.5 C.K: 0.3 A.Ç: 18

SCGP

Krater, ağız kenarı, gövde ve tutamak parçası. Yumuşak hamur; gevşek dokulu, bol mika katkılı 7.5YR 6/6 reddish yellow. Metalik görünümlü, iç yüzde 10YR 6/8 brownish yellow, dışta Gley 2 7/5G pale gren.

Ref: Hochuli- Gysel 1974, 166, 120, Taf. 182 ve 54, T182; Atik 1995, Abb. 22, 56.

Kantharos**Kat. No: J39**

Y: 3.3 C.K: 0.4 A.Ç: 11

KN

Kantharos ağız kenarı, gövde parçası. Gövde üzerinde kabartma şeklinde yapılmış meşe yaprağı. Yumuşak hamurlu, gevşek dokulu, bol mika katkılı 7.5YR 7/4 pink. Metalik görünümlü, iç yüzde 10YR 6/8 brownish yellow, dış yüzde: Gley 1 5/10GY gray-Gley 1 4/10GY dark gray.

Ref: Meşe yaprakları için bkz. Hochuli- Gysel 1974, Taf. 34, S. 90, 3-5; Form: Pinkwart 1972, Abb. 41, Kat. 1; Green 1979, Fig. 44, 3; Chase 1951, Fig. 7; Hatcher- Kaczmarczyk vd. 1994, Fig. 2, RG 86.

Kâse**Kat. No: J40**

Y: 2.1 C.K: 0.5 A.Ç: 13

AT I 289.35/289.19 m.

Ağız kenarı dışa sarkık kâse ağız kenarı ve gövde parçası. Sert hamur; sıkı dokulu, yoğun kireç ve mika katkılı 7.5YR 6 /4 light brown. Metalik görünümlü, kaygan iç yüzde 10YR 5/8 yellowish brown, dışta çimen yeşili.

Ref: Form için bkz. Hayes 1985, 85, Tav. XX, 1.

Kat. No: J41

Y: 2.5 C.K: 0.5-0.6 A.Ç: 14

LS42

Ağız kenarı dışa çekik kâse kenar gövde parçası. Yumuşak hamur; sıkı dokulu, bol mika ve az kireç katkılı 7.5YR 7/4 pink. Metalik görünümlü, iç yüzde 7.5YR 5/8 strong brown, dış yüzde mavi-koyu yeşil alacalı.

Kat. No: J42

Y: 2.7 C.K: 6 A.Ç: 22

LS05

Dışa çekik kenarlı, derin kâse kenar-gövde parçası. Ağız kenarı üstte düz dışa dudaklı, ağız kenar altında iç ve dış yüzeyde iki yiv yer almaktadır. Sert hamur; gevşek dokulu, az mika katkılı 5YR 5/6-8 yellowish red. Parlak ve kaygan yüzey 7.5YR 5/8 strong brown.

Ref: Form için bkz. Hayes 1985, 81, Tav. XVIII, 8.

Kat. No: J43

Y: 2.7 C.K: 0.5 A.Ç: 23.2

LS

Ağız kenarı içe ve dışa çekik kâse kenar gövde parçası. Ağız kenarı altında gövde iç yüzünde iki, dış yüzünde ince üç oluklu. Sert hamur; sıkı dokulu, bol mika katkılı çok az kireç katkılı 7.5YR 7/6 reddish yellow. Metalik görünümlü, iç yüzde 10YR 5/8 yellowish brown, dış yüzde, mavimsi yeşil alacalı.

Kat. No: J44

Y: 3.9 C.K: 0.6 A.Ç: 26

LS

Ağız kenarı içe- dışa çekik kâse kenar gövde parçası. Yumuşak hamur; gevşek dokulu, bol mika katkılı Gley 1 6/1 greenish gray. Metalik görünümlü, iç yüzde 2.5Y 5/6 light olive brown, dış yüzde koyu çimen yeşili alacalı.

Ref: Form için bkz. Hayes 1991, Fig. XXII, 13.

Kat. No: J45

Y: 2.9 C.K: 0.4-05 A.Ç: 27

LS

Ağız kenarı dışa çekik kâse kenar-gövde parçası. Yumuşak hamur; sıkı dokulu, mika katkılı 7.5YR 8/4 pink. Metalik görünümlü, iç yüzde 2.5Y 6/8 olive yellow, dış yüzde siyah-koyu çimen yeşili alacalı.

Kat. No: J46

Y: 2.3 C.K: 0.6 A.Ç: 31

LS42

Dışa-içe çekik kenarlı kâse kenar- gövde parçası. Yumuşak hamur, gevşek dokulu, bol mika ve az kireç katkılı 7.5YR 7/4 pink. Metalik görünümlü, iç yüzde 5Y 8/4 pale yellow ve 5Y 8/6 yellow, dışta Gley 1 4/5G dark greenish.

İnce Cidarlı Roma Seramiği:

Uzun Bardak

Kat. No: K1

Tüm kabın 1/7 i. Y: 2 C.K: 0.2 K.Ç: 6.4

293 PRS S1

Düz dipli derin uzun bardak kaide-gövde parçası. Dış yüzde kabartma şeklinde uç kısmı dışa çıkıntı yapan uzun taç yaprakları ve dalları bulunmakta. Sert hamur; sıkı dokulu, az mika ve kireç katkılı. Gley 1 3/N very dark gray. Mat, pürüzlü yüzeyli, iç yüz astarsız, dışta 5YR 6/4 light reddish brown.

Ref: Bezeme için bkz. Hellström 1965, Pl. 15, 288; Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 181, K2; Sagano- Pemberton- Mcphee 1993, Fig. 6, 8; Slane 1997, Pl. 29, FW 479.

Kat. No: K2

Tüm kabın 1/8 i. Y: 0.8 C.K: 0.2 K.Ç: 7.8

LS

Düz dipli uzun bardak kaide ve gövde parçası. Kötü pişirimli hamur çift renk kenarlarda 2.5YR 6/8 red, özde Gley 1 2.5/N black. Mat ve pürüzlü yüzeyli, astar gövde üzerinde 10 YR 4/3 brown, diğer bölümlerde 5YR 7/6 reddish yellow.

Ref: Ladstätter 2005, Taf. 156, K17 5 (M.S. erken 1. yy./Augustus)

Kat. No: K3

Tüm kabın 1/6 i. Y: 2.2 C.K: 0.2 K.Ç: 4.8

AT II

286.80-286.70 m.

Uzun bardak kaide ve gövde parçası. Sert hamur, ince gözenekli, bol mika katkılı, 7.5YR 4/1 dark gray. İçte ve dışta, mat-pürüzlü yüzey 7.5YR 4/1 dark gray.

Ref: Vegas 1968, Bild 10, 75.

Kat. No: K4

Tüm kabın 1/7 i. Y: 1.1 C.K: 0.1-0.2 K.Ç: 5

TAP

Uzun bardak, gövde- kaide parçası, düz dipli, gövde üzerinde kabartma şeklinde düzensiz yerleştirilmiş dikenler(*thorn*) bulunmakta. Sert hamur, sıkı dokulu, mika ve az kireç katkılı 7.5YR 4/3 brown. Mat ve pürüzlü yüzeyli 2.5YR 5/6 red.

Ref: Mitsopoulos- Leon 1991, Taf. 181, K2; Tekkök 2003, Fig. 2, 35.

Kat. No: K5

Tüm kabın 1/6 i. Y: 2.7 C.K: 0.2 A.Ç: 6.2

TAP

Uzun bardak kaide ve gövde parçası. Gövde dış yüzünde çark izleri görülmekte. Sert hamur, sıkı dokulu, bol mika ve az kireç katkılı 7.5YR 2.5/1 black. Astar içte ve dışta mat-pürüzlü yüzeyli 2.5Y 3/1 very dark gray.

Kat. No: K6

Tüm kabın 1/3 i. C.K: 0.2 K.Ç: 4 A.Ç: 8

AT II 287.40-

287.26 m.

Çift kulplu uzun bardak. Kırık dört parçadan oluşmaktadır. Sert hamur, sıkı dokulu, bol mika katkılı 2.5YR 4/3 reddish brown. Mat-pürüzlü yüzey dışta 5YR 5/1 gray-7.5YR 2.5/1 black. İç yüzde 7.5YR 4/2 brown.

Ref: Mayet 1980, 10; Hayes 2008, Fig. 46, 1503(M.Ö. 50- 20).Bezeme için bkz.

Moevs 1973, 49, Pl. 2, 14.

Kat. No: K7

Tüm kabın 1/3 i. Y: 3.1 C.K: 0.1-0.2 A.Ç: 11.6

KN M9

Ağız kenarı hafif dışa çekik, dik gövdeli, silindirik formlu uzun bardak kenar-gövde parçası. Sert hamur, sıkı dokulu, az mika katkılı 5YR 4/6 yellowish red. Dışta hafif pürüzlü ve kaygan 5YR 5/6 yellowish red.

Ref: Gebhord- Hemans 1989, Fig. 14, 1 (M.S. 1. yy. ortası).

Kat. No: K8

Tüm kabın 1/3 i. Y: 2.1 C.K: 0.1 A.Ç: 9

SC

Ağız çapı geniş, üstte dışbükey, oldukça dik gövdeli, silindirik formlu uzun bardak kenar-gövde parçası. Yumuşak hamur, sıkı dokulu, bol mika katkılı 2.5YR 5/8 red. Mat, pürüzlü yüzeyli içte astarsız, dışta 7.5YR 2.5/1 black.

Ref: Moevs 1973, 104, Form XXXV, Pl. 17, no. 174 (Augustus Dönemi); Hayes 2008, Fig. 46, 1514 (Augustus Dönemi: M.Ö. 20- 1).

Kat. No: K9

Tüm kabın 1/3 i. Y: 3.1 C.K: 0.1 A.Ç: 7.4

TAP

Silindirik formlu uzun bardak kenar-gövde parçası. Ağız çapı geniş, dik kenar üstte dışbükey. Sert hamur, sıkı dokulu ve mika katkılı kenarlarda 2.5YR 5/6 red, özde 2.5YR 2.5/1 black. İçte ve dışta parlak ve kaygan astar; dışta 2.5YR 6/6 light red, içte 2.5YR 5/6 red.

Ref: Moevs 1973, 102, Form XXXIII, Pl. 16, 64, no. 169 (Augustus Dönemi); Kenrick 1986, Fig. 85, nos. 52; Hayes 2008, Fig. 46, 1515 (Augustus Konteksti: M.Ö. 20- 1).

Kat. No: K10

Tüm kabın 1/7 i. Y: 1.3 C.K: 0.2 K.Ç: 4.6.

KDN

Uzun bardak kaide-gövde parçası. Gövde üzerinde oldukça yüzeysel sığ oluklar. Sert hamur sıkı dokulu, ince kumlu, bol mika katkılı 5YR 6/6 reddish yellow. Dışta parlak-kaygan 2.5YR 5/8 red, içte yarı mat-hafif pürüzlü yüzey 2.5Y 6/1 gray.

Ref: Vegas 1968, Bild 10, 87; Hayes 1973, Pl. 89, 179; Ladstätter 2005, Taf. 156, K170 (M.S. Erken 1. yy./Augustus)

Kat. No: K11

Tüm kabın 1/7 i. Y: 1.5 C.K: 0.1 K.Ç: 3.6

KN M9

Uzun bardak gövde- kaide parçası. Sert hamur, sıkı dokulu, bol mika katkılı 7.5YR 2.5/1 black. Dışta yarı mat ve kaygan astar 10YR 4/1 gray.

Ref: Ladstätter 2005, Taf. 156, K179 (M.S. erken 1. yy./Augustus); Meriç 2005, 73, Taf. 34, K 405.

Kat. No: K12

Tüm kabın 1/6 i. Y: 2 C.K: 0.2 K.Ç: 3.6

AT II

Tüm kabın 1/6 i. Uzun bardak gövde- kaide parçası. Halka kaideli, ovoid formlu gövde üzerinde çark izleri görülebilmektedir. Sert hamur, sıkı dokulu, ince kumlu 2.5YR 5/8 red, fırınlama nedeniyle 5YR 3/1 very dark gray e dönüşmüş. Astar dışta yarı mat ve pürüzlü 2.5YR 4/6 red.

Ref: Ladstätter 2005, Taf. 156, K180 (M.S. erken 1. yy./Augustus) Vegas 1968, Bild 10, 88.

Kat. No: K13

Tüm kabın 1/3 i. Y: 2.9 C.K: 0.1 A.Ç: 7

AT I

Ağız kenarı iç bükey dışa eğimli, şişkin gövdeliküçük bardak(fincan). Gövde üzerinde parmak baskısıyla yapılmış yuvarlak şekilli süsleme. Sert, sıkı dokulu, bol mika katkılı hamur 5YR 5/4 reddish brown. Astar ışıta parlak ve kaygan 2.5YR 5/6 red ve 2.5YR 4/1 dark reddish gray; içte, parlak ve hafif pürüzlü 5YR 5/6 yellowish red ve 2.5YR 3/1 dark reddish gray.

Ref: Vegas 1969, Abb. 4, 101(Cumhuriyet- Augustus Dönemi); Hayes 2008, 259, Fig. 46, 1500(M.Ö. 50- 25). Parmak baskısıyla yapılan süsleme için bkz. Moevs 1973, Form XXVII, Pl. 13, 62, no. 132- 133 (M.Ö. 1. yy.ın 2- 3. çeyreği), Ricci 1985, Tav. LXXXIII, 12- 13; Lädstätter 2005, Taf. 155, K 165 (M.S. erken 1. yy); Meriç 2005, Taf. 31, K 349; Hayes 2008, 259, Fig. 46, 1500(M.Ö. 50- 25); Hellström 1965, Pl. 15, 289.

Kat. No: K14

Tüm kabın 1/8 i. Y: 1.7 C.K: 0.2-0.3 A.Ç: 11

293 PRS1

Sert hamurlu, seyrek dokulu, bol mika, az kireç ve kiremit parçacığı katkılı. 10YR 4/2 dark grayish brown. Dışta ve içte mat- pürüzlü yüzey dışta 7.5YR 5/4 brown ve 7.5YR 4/2 brown. İçte 2.5YR 5/4 reddish brown.

Ref: Ricci 1985, 249, Taf. LXXIX, 11.

Kat. No: K15

Tüm kabın 1/8 i. Y: 1.2 C.K: 0.1-0.2 A.Ç: 8.6

MGV

Ağız kenarı dışa eğik uzun bardak ağız kenarı- gövde parçası. Sert hamur, sıkı dokulu, bol mika ve çok az kireç katkılı Gley 1 5/N gray kötü pişirimli. Dışta ve içte mat pürüzlü yüzey dışta Gley 1 5/N gray ve 5YR 5/2 reddish gray, iç yüzde 7.5YR 5/4 brown.

Ref: Meriç 2002, Taf. 31, K340 (M.Ö.2. yy.- M.Ö.1. yy. ortası); Hayes 2008, 102, Fig. 50, 1602 (M.S. 2. yy. in ilk yarısı); Ricci 1985, Taf. 78, 1- 3.

Kat. No: K16

Tüm kabın 1/4 i. Y: 2.2 C.K: 0.1 K.Ç: 6.6

KN M9

Silindirik gövdeli, halka kaideli uzun bardak gövde kaide parçası. Sert hamur, sıkı dokulu 7.5YR 4/3 brown. İçte ve dışta hafif parlak ve kaygan astar dışta 2.5YR 5/6 red ve 5YR 5/4 reddish brown.

Ref: Moevs 1973, 102, Form XXXIII, Pl. 16, 64, no. 171(Augustus Dönemi); Jones 1950, Fig. 197, 619; Vegas 1968, Bild 10, 83; Hayes 1973, Pl. 89, 186; Mayet 1980, 222, 8; Hayes 2008, Fig. 47, 1523(M.S. 20- 40); Ladstätter 2005, Taf. 156, K168 (M.S. erken 1. yy.- Augustus); Meriç 2005, Taf. 32, K 355.

Modiolus**Kat. No: K17**

Tüm kabın 1/3 i. Y: 6 C.K: 0.2 D.Ç: 9.6

KN

Modiolus gövde- kaide parçası. Sert hamur, sıkı dokulu 5YR 4/2 dark reddish gray ve 2.5YR 4/8 red. Mat ve pürüzlü yüzey dışta 7.5YR 4/2 brown, içte 2.5YR 5/6 red.

Ref: Vegas 1969, Abb. 4, 10; Kenrick 1986, Fig. 85, nos. 57; Hayes 2008, 99, Pl. 47, 1543 (M.Ö. 25- 1).

Kat. No: K18

Tüm kabın 1/6 i. Y: 2.9 C.K: 0.2-0.3 K.Ç: 11

KN M9

Modiolus kaide ve gövde parçası. Sert hamur, sıkı dokulu, bol mika katkılı 2.5YR 4/1 dark gray. Yarı mat, içte ve dışta hafif kaygan dış yüzey 7.5YR 4/2 brown; iç yüzey 7.5YR 5/3 brown.

Ref: bkz. K17

Kâse

Kat. No: K19

Tüm kabın 1/3 i. Y: 3.2 C.K: 0.2 A.Ç: 9

AE 282.56-281.56 m.

Kâse, ağız kenar-gövde parçası. Ağız kenarı içe eğik, ağız kenarı alt bölümünden yarım küre şekilli gövdeye geçiş dışa çıkıntı yapan bir dirsekle sağlanır. Sert hamur, sıkı dokulu, ince kumlu, az mika katkılı 5YR 5/3 reddish brown. Dışta ve içte yarı mat-hafif pürüzlü yüzey; dışta 2.5Y 5/3 light olive brown ve 2.5Y 8/1 white, içte 2.5Y 5/1 gray.

Ref: Moevs 1973, 254, Form LXVII, Pl. 52, 90, no. 284 (Tiberius-Claudius/Nero); Slane 1997, 322, Pl. 23, FW 255- 257 (M.Ö. 1. yy. ın ilk çeyreği).

Kat. No: K20

Tüm kabın 1/8 i. Y: 4.1 C.K: 0.2-0.3 A.Ç: 17

LS

Ağız kenarı üstte dışbükey, dışa dudaklı kenar -gövde parçası. Gövde üzerinde 4 sıra halinde kazıma şeklinde alt alta çentik süsleme. Sert hamurlu, ince gözenekli ve az mika katkılı. 10YR 7/4 very pale brown. İç yüzde akıtma astarlı 10R 4/3 brown ve 7.5YR 3/1 very dark gray.

Ref: Form için bkz. Moevs 1973, 62, Form V, nos. 55. Benzer süsleme için bkz. Hayes 1973, 462 (Augustus); Kenrick 1986, Fig. 85, nos. 50; Slane 2004, Fig. 7, 4 (Orta- Geç Augustus); Meriç 2005, 71, Taf. 31, K 352- 354(Augustus); Ozanic-Roguljic 2007, T1, 7 (M.S. 1. yy.- 2. yy. başı); Robinson 1959, Pl. 1, F20, F22; Vegas 1968, Bild 10, 77; Moevs 1973, 106, Pl. 17, Nos. 179 (Augustus).

Uzun Bardak(gövde parçaları)**Kat. No: K21**

Y: 4 G: 3.2 C.K: 0.1-0.3

293 PRS 1

Uzun bardak gövde parçası, gövde üzerinde uç kısımları dışa dönük uzun taç yaprağı dizisi. Sert hamur, sıkı dokulu ve kireç katkılı Gley 1 2.5/N black ve 2.5YR 4/6 red. Alacalı yüzey; dışta 5YR 5/4 reddish brown; içte 5YR 4/2 dark gray.

Ref: Jones 1950, Fig. 150, 621; Bezeme için bkz. Moevs 1973, 49, Pl. 2, 14.

Kat. No: K22

Y: 3 G: 2.9 C. K: 0.1

293 PRS 1

Uzun bardak gövde parçası, gövde üzerinde uç kısmı kabartma şeklinde, dışa dönük uzun taç yaprakları bulunmakta. Kötü pişirimli, sert hamurlu, sıkı dokulu, kireç

katkılı Gley 1 2.5N black ve 2.5YR 4/6 red. Mat, pürüzlü yüzeyli 5YR 5/3 reddish brown.

Ref: Bkz. K21.

Kat. No: K23

Y: 2.5 G: 3 C.K: 0.2

AT II 286.80- 286.70 m.

Uzun bardak gövde parçası. Sert hamur, sıkı dokulu, ince kumlu, bol mika katkı, 2.5Y 4/1dark gray. İçte ve dışta mat-pürüzlü yüzey dışta 2.5YR 5/6 red, içte 7.5YR 4/2 brown.

Kat. No: K24

Y: 2.8 G: 3.1 C.K: 0.1-0.2.

ATL

Uzun bardak gövde parçası üzerinde yan yana, dikine yapılmış alt alta çentik süsleme. Sert hamur, gevşek dokulu, bol mika katkı 5YR 4/6 yellowish red. Mat ve pürüzlü yüzey dışta 7.5YR 6/4 light brown, içte: 2.5YR 5/6 red.

Ref: Vegas 1973, Fig. 21, Tipo 24, 9; Moevs 1973, 64, Form V-VI, Pl. 6, 59, no. 66 (M.Ö. 1. yy.ın 3. çeyreği); Moevs 1973, 71, From X, Pl. 8, 60, no. 89 (M.Ö. 1. yy.ın 2- 3. çeyreği)

Kat. No: K25

Y: 2.5 G: 2.3 C.K: 0.1-0.2.

AT 286.80- 286.70 m.

Uzun bardak gövde parçası üzerinde belli aralıklarla dikine tarakla çekilmiş bezeme. Sert hamur, sıkı dokulu, az mika katkı 2.5YR 5/8 red. Dışta yarı mat ve pürüzlü yüzey 7.5YR 4/2 brown, içte 5YR 6/4 light reddish brown.

Ref: Vegas 1968, Bild 10, 86; Moevs 1973, 156, Pl. 29, 72, no. 267- 268 (Augustus Dönemi); Kenrick 1986, Fig. 85, nos. 53.

Kat. No: K26

Y: 2.6 G:3.6 C.K: 0.2-0.3

AT II 288.54- 288.35 m.

Gövde parçası üzerinde alt alta beş sıra halinde kazıma ile yapılmış rulet bezeme.

Yumuşak hamur, ince gözenekli, seyrek mika katkılı 2.5Y 6/4 light yellowish brown.

İçte ve dışta mat, hafif kaygan yüzeyli, dışta 2.5Y 7/4 pale yellow, içte 2.5Y 5/2 grayish brown.

Ref: Bkz. K 20

KAYNAKÇA ve KISALTMALAR

AJJ: Annual of the Department of Antiquities of Jordan.

Abadie- Reynal 1987: C. Abadie- Reynal, “Ceramique Romaine”, 45- 58, La Necropole D’Amathonte Tombes 113- 367, III. Etudes Chypriotes VIII (Ed. V. Karageorghis- O. Picard- Chr Tytgat), Nicosie.

AJA: American Journal of Archaeology.

Akarca 1960: “Yerli Pontus Seramiği”, V. Türk Tarih Kongresi, Ankara.

Akarca 1998: A. Akarca, Şehir ve Savunması, Ankara.

Akçakoca 1937: F. Akçakoca, Laodikya (Laodiceia), Denizli.

Akşit 1976: O. Akşit: Roma İmparatorluk Tarihi, İstanbul.

Akyay- Meriçboyu 2005: Y. Akyay Meriçboyu, “Kurşun Sırlı Keramiklerin Üretim Merkezleri”, TÜBA-AR 8, 99- 126.

Akyol- Tekkök vd. 2008: A. Akyol, B. Tekkök, B. Demirci, Ş. Kadioğlu, “Tarsus- Gözlükule Erken roma Dönemi Seramikleri Arkeometrik Çalışmaları”, 28. Uluslararası Kazı ve Arkeometri Sempozyumu 29 Mayıs- 2 Haziran 2006, Ankara.

Alexander- Robinson 1945: C. Alexander, M. Robinson, “Green-Glazed Ware: Three Hellenistic Vases”, The Metropolitan Museum of Art Bulletin, New Series, Vol. 3, No. 5., 133-136.

Altunel 2000: E. Altunel, “Hierapolis ve Yakın Çevresinde Tarihsel Deprem Aktivitesi”, Lykos Vadisi Türk Arkeoloji Araştırmaları, 315–325.

AM: Mittheilungen Des Kaiserlich Deutschen Archaeologischen Instituts, Athenische Abtheilung.

AncCivScytSib: Ancient Civilizations from Scythia to Siberia. An International Journal of Comparative Studies in History and Archaeology.

Anderson 1897: J. G. C. Anderson, “A Summer in Phrygia: I”, JHS 17, 396–424.

Anderson 1898: J. G. C. Anderson “A Summer in Phrygia: II”, JHS XVII, 396–424.

Anderson 1954: J. K. Anderson, “Excavations on the Ridge of Kofina in Chios”, BSA 49, 128- 172.

Anderson- Stojanovic 1966: V. R. Anderson- Stojanovic, “The University of Chicago Excavations in the Rachi Settlement at Isthmia, 1989”, Hesperia 65. 1, 57- 98.

Anderson- Stojanovic 1991: V. R. Anderson- Stojanovic, Stobi: The Hellenistic and Roman Pottery, Princeton.

App. Mith.: Appianus, Mithridates. The Foreign Wars. (Çev. Horace White), New York, 1899.

Arslan 2000: M. Arslan, Antikçağ Anadolu’sunun Savaşçı Kavmi Galatlar, İstanbul.

Arundell 1975: F. V. J. Arundell, Discoveries in Asia Minor, Band 2, New York.

AST: Araştırma Sonuçları Toplantısı.

Astin- Frederiksen 1984: A. E., Frederiksen M.W vd. The Cambridge Ancient History, Vol VII Part I, Hellenistic World, Cambridge.

Atik 1995: N. Atik, Die Keramik aus den Südthermen von Perge, IstMitt. Beih. 40, Tübingen.

Avila- Romieu vd. 1991: M. H. Avila, I. Romieu, C. Rios, A. Rivero, E. Palazuelos, “Lead-Glazed Ceramics As Major Determinants of Blood Lead Levels in Mexican Women”, Environmental Health Perspectives, Vol. 94, 117-120.

AvP: Altertümer von Pergamon.

Aydın 2008: B. Aydın, “The Hellenistic Pottery and Small Finds of Kordon Tumulus at Kordon Köyü/Salihli (Manisa) 2001”, ÖJh 76, 7- 28.

Bailey 1975: D. M. Bailey, A Catalogue of the Lamps in The British Museum, I. Greek, Hellenistic and Early Roman Pottery Lamps, London.

Barnes 1982: T. D. Barnes: The New Empire of Diocletian and Constantine, London.

BASOR: Bulletin of the American Schools of Oriental Research.

Başaran 2008: S. Başaran, “Enez(Ainos) 2006 Yılı Kazısı ve Onarım- Koruma Çalışmaları”, 29. KST, Cilt 3, 185- 203.

Baur 1941: P. V. C. Baur, “Megarian Bowls in the Rebecca Darlington Stoddard Collection of Greek and Italian Vases in Yale University”, *AJA* 45. 2, 229-248.

Bean 2000: G. Bean, Eski Çağda Menderesin Ötesi, Çev. Pınar Kurtoğlu, İstanbul.

Behr 1988: D. Behr, “Neue Ergebnisse zur pergamenischen Westabhangkeramik”, Istmitt 38, 97- 178.

Bejor- Bonetto 2000: G. Bejor- J. Bonetto, “La Ricognizione del 1999: Dalla Porta Efesia All’agora Occidentale”, *Laodicea Di Frigia I*, Roma, 105- 124.

Bejor 2000: G. Bejor, “Per Una Ricerda Di Laodicea Ellenistica”, *Laodicea Di Frigia I*, Roma, 15–23.

Belke 1996: K. Belke. *Laodiceia am Lykos*, *Lexikon Des Mittel Alters V*, München- Zurich.

Benndorf 1869- 83: O. Benndorf, *Griechische und sizilische Vasenbilder*, Berlin.

Bengston 1975: H. Bengston, *Herrschergestalten des Hellenismus*, München.

Benndorf 1883: O. Benndorf, *Griechische und Sizilische Vasenbilder III*, Berlin.

Berlin 1997: “The Plain Wares”, *Tel Anafa II*, i: *The Hellenistic and Roman Pottery*, (ed. S. C. Herbert), 1- 244, Missouri.

Berlin 1998: A. M. Berlin, “Naukratis/Kom Hadid: A Ceramic Typology for Hellenistic Lower Egypt”, *Ancient Naukratis: Excavations at a Greek Emporium in Egypt. Part II: The Excavations at Kom Hadid* (Ed. Albert Leonard, Jr.), ASOR 55, 26- 163.

Berlin 1999: A. M. Berlin, “The Archaeology of Ritual: The Sanctuary of Pan at Baniyas/Caesarea Philippi”, *BASOR* 315, 27-45.

Berlin 1999a: A. Berlin, “Studies in Hellenistic Ilion: The Lower City. Stratified Assemblages and Chronology”, *Studia Troica* 9, 73- 157.

Berlin 2002: A. M. Berlin, “Ilion before Alexander. A Fourth Century B. C. Ritual Deposit”, *StTroica* 12, 131- 165.

Biers 1987: W. R. Biers, *The Archaeology of Greece*, Cornell University Press, Ithaca, NY.

Bleckmann 1997: B. Bleckmann, Diocletianus, Der Neue Pauly, Band 3, Stuttgart.

Bouchè-Leclercq 1913: A. Bouchè-Leclercq, Histoire des Séleucides (323–64 avant J.-C.), Paris.

Bounegru 2003: O. Bounegru, “La Production des Ateliers de Céramique de Pergame (Vallée de Kestel): Un Aperçu Général”, Les Céramiques en Anatolie Aux Époques Hellenistique et Romaine (Ed. C. Abadie-Reynal), Varia Anatolica XV, 37- 40, Paris.

Bouzek 1974: J. Bouzek, L. Jansová, Megarian Bowls Avta Bernasia Uni. Carolinae, Kyme I, 1974.

Bouzek 1990: J. Bouzek, Studies of Greek Pottery in the Black Sea Area, Prag, 1990.

Bowman-Garnsey 2000: A. K., Garnsey vd., The Cambridge Ancient History The High Empire, A.D. 70–192, Vol. XI, London.

Bretschneider: L. Di Bretschneider, Rediscovering Pompeii, Roma.

Brewster 1993: H. Brewster, Classical Anatolia The Glory of Hellenism, London-New York.

Broughton 1938: T. R. S. Broughton, "Roman Asia Minor," ed. T. Frank, An Economic Survey of Ancient Rome 4, 505- 615, Baltimore.

Buchan 1937: J. Buchan, Augustus, London.

Buckler- Calder 1939: W. H. Buckler- W. M. Calder, MAMA VI, Manchester.

Burrell 2004: Burrell B. , Neokoroi: Greek Cities and Roman Emperors, Cincinnati Classical Studies ; New Ser., Vol. 9, Leiden.

- Brusic 1999:** Z. Brusic, Hellenistic and Roman Relief Pottery in Liburnia (North- East Adriatic, Croatia), BAR International Series 817, Oxford.
- Brown 1968:** A. C. Brown, Catalogue of Italian Terra Sigillata in The Ashmolean Museum, Oxford.
- Callaghan 1982:** P. J. Callaghan, “On the Origin of the Long Petal Bowl”, BICS 29, 63-68.
- Cankardeş- Şenol 2006:** G. Cankardeş Şenol, Mühürlü Amphora Üreten Merkezler ve Mühürleme Sistemleri, İstanbul.
- Chandler 1971:** R. Chandler, Travels in Asia Minor 1764–1765, London.
- Charleston 1956:** R. J. Charleston, Roman Pottery, London.
- Chase 1951:** G. H. Chase, “Glazed Vases of Hellenistic and Roman Date”, Bulletin of the Museum of Fine Arts, Vol. 49, No. 277, 75-78.
- Chatzidakis 1994:** P. Chatzidakis, “House of the Lake, South Well in the Atrium”, (ed. L. Kypraiou), Hellenistic Pottery From The Aegean, 47- 76, Mytilini.
- Cicero, Letters:** M. Tullius Cicero, Letters, (ed. E Shuckburgh), 2010, London.
- Cochron 1887:** W. Cochron, Pen and Pencil in Asia Minor or, Notes From The Levant, London.
- Cohen 1995:** G. M. Cohen, The Hellenistic Settlements in Europe, The Islands, and Asia Minor, California.
- Coldstream 1999:** J. N. Coldstream, “Knossos 1951- 1961: Classical and Hellenistic Pottery from the Town”, BSA 94, 321- 351.

Coldstream- Eiring- Forster 2001: J. N. Coldstream- L. J. Eiring- G. Forster, Knossos Pottery Handbook, British School At Athens Studies 7, London.

Cook 1982: S. A. Cook vd, The Imperial Crisis and Recovery A.D. 193–324, Vol. XII, The Cambridge Ancient History, Cambridge.

Cornell 1997: “A Note On The Molded Bowls”, Tel Anafa II, i: The Hellenistic and Roman Pottery, (ed. S. C. Herbert), 407- 416, Missouri.

Corsten 1997: T. Corsten, Die Inschriften Von Laodikeia am Lykos, Teil 1, Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien Band 49, Bonn.

Courby 1922: F. Courby, Les vases grecs a relief, Paris.

Cox 1949: D. H. Cox, The Excavations at Dura-Europos, Final Report IV, Part 1, Fascicle 2, The Greek and Roman Pottery, London.

Cramer 1971: J.A. Cramer, Geographical and Historical Descriptions of Asia Minor, Amsterdam.

Crock- Lintott 1994: J. A. Crock, A. Lintott vd. The Cambridge Ancient History the Last Age of the Roman Republic A.D. 146–43, Vol IX, London.

Cronin 1905: H. S. Cronin, “Ptolemy's Map of Asia Minor: Method of Construction”, The Geographical Journal, Vol. 25, No. 4, 429-441.

Crowfoot - Crowfoot- Kenyon 1957: J. W. Crowfoot- G. M. Crowfoot- K. M. Kenyon, Samaria- Sebaste. Reports of the Work of the Joint Expedition in 1931- 1933 and of the British Expedition in 1935, No. 3, The Objects from Samaria, London.

Çoruhlu 2006: T. Çoruhlu, “2004 Yılı Ören (Adramytteion Antik Kenti) Kazı Çalışmaları”, 27. KST, Cilt 1, 229- 238.

D'Andria 1987: F. D'Andria, Hierapolis Bölgesinin Coğrafik ve Topografik Durumu, Hierapolis di Frigia (1957–1987), Çev. E. Özbayoğlu, 15–20, Torino.

D'Andria 2002: F. D'Andria, “Hierapolis Antik Kenti 2000 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları”, 23. KST, Cilt I, 99–106.

D'Andria 2003: F. D'Andria, Hierapolis (Pamukkale) Arkeoloji Rehberi, İstanbul.

D'Andria 2005: F. D'andria , “Hierapolis of Phrygia”, (ed.W. Radt), Stadtgrabungen und Stadtforschung im westlichen Kleinasien - Geplantes und Erreichtes, Byzas 3, 113-124

David 1950: D. Magie, Roman Rule in Asia Minor To The End Of The Third Century After Christ Vol I-II, New Jersey.

Davies 2006: E. J. Davies, Anadolu (Anatolica), (Çev. F. Yılmaz), İstanbul.

Davis- Kraay 1973: N. Davis, C.M. Kraay, The Hellenistic Kingdom Potraits Coins and History, London.

De Benedetto- Acquafredda vd. 2004: G. E. De Benedetto- P. Acquafredda, M. Masieri, G. Quarta, L. Sabbatini, P. G. Zambonin, M. Tite ve M. Walton, “Investigation On Roman Lead Glaze from Canosa: Results of Chemical Analyses”, Archaeometry 46, 4 (2004) 615–624.

De Micheli 1997: C. De Micheli, “Aspects of Thin Walled Pottery From Canton Ticino(Switzerland), RCRF 35, 217- 224, Abingdon.

Dereboyu 2001: E. Dereboyu, “Weißgrundige Keramik und hellenistische Reliefbecher aus dem Hanghaus 2 in Ephesos”, F. Krinzing (Hrsg.), Studien zur hellenistischen Keramik in Ephesos, ErghÖJh 2, 21- 44, Wien.

Dereboyu 2003: E. Dereboyu, “Daskyleion Kabartmalı Kâseleri ve Batı Yamacı Kapları Kronoloji ve Üretim Yeri Problemleri”, *Les Ceramiques en Anatolie Aux Epoques Hellenistique et Romaine* (Ed. C. Abadie- Reynal), *Varia Anatolica* XV, Paris, 55- 63.

Diederichs 1980: C. Diederichs, *Salamine De Chypre IX, Ceramiques Hellenistiques, Romaines Et Byzantines*, Paris.

Doksanaltı 2006: E. M. Doksanaltı, *Knidos Kap-Krio Kazı Alanı, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi*.

Dönmez 2001: Ş. Dönmez, “ Amasya Müzesi’nde Boya Bezekli İki Çanak Işığında Kızılırmak Kavsi Geç Demir ve Helenistik Çağları Çanak-Çömleğine Yeni Bir Bakış”, *Tüba-Ar* 4, 89-99.

Dörpfeld 1894: W. Dörpfeld, “Die Ausgrabungen am Westabhange der Akropolis. I”, *AM* 19, 496-509.

Duman 2008: B. Duman, “Anaua’nın (Sanaos) Lokalizasyonu Üzerine Düşünceler”, *Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, I, 43-64

Duman- Konakçı 2006: B. Duman, E. Konakçı, “Kolossai: Höyük, Kalıntı ve Buluntuları”, *Arkeoloji Dergisi* VIII, 83- 109.

Durukan- Körsulu 2007: M. Durukan, H. Körsulu, “Helenistik Dönem Seramikleri”, (Ed. S. Durugönül), *Dağlık Kilikya’da Bir Antik Kent Kazısının Sonuçları*, *Adalya Ekyayın Dizisi* 6, 155- 186, İstanbul.

Edwards 1956: G. R. Edwards, *Hellenistic Pottery, Hesperia Supplements*, Vol. 10, *Small Objects from the Pnyx*: 2.

Edwards 1965: G.R. Edwards, “The Hellenistic Pottery From The Shipwreck Of Antikythera”, 18- 27, şurada: G. D. Weinberg, V. R. Grace vd., “The Antikythera Shipwreck Reconsidered”, Transactions of the American Philosophical Society, New Ser., Vol. 55, No. 3. 3-48.

Edwards 1975: G. R. Edwards, Corinthian Hellenistic Pottery, Vol. VII, Part III., New Jersey.

Edwards 1981: C. M. Edwards, “Corinth 1980: Molded Relief Bowls”, *Hesperia* 50. 2, 189-210.

Edwards 1986: C. M. Edwards, “Corinthian Moldmade Bowls: The 1926 Reservoir”, *Hesperia*, Vol. 55, No. 4, 389-419.

Eiring 2000: J. Eiring, “Hellenistic Pottery from Pyrgos at Myrtos”, 53- 68, Episthmonikh Synanthsh Gia Thn Ellhnistikh Keramikh Praktika, Aθhna..

Elaigne 2002: S. Elaigne, “L’Introduction des Ceramiques Fines Hellenistiques du Bassin Oriental De La Mediterranee A Alexandrie (Importations et Imitations Locales) ”, Ceramiques hellenistiques et romaines productions et diffusion en Mediterranee orientale, (ed. F. Blonde- P. Ballet- J. F. Salles), Travaux de la Maison de l’Orient 35, 159- 173, Lyon.

Ellinghaus 1992: C. Ellinghaus, “Klassische und Hellenistische Glanztonkeramik”, Ausgrabungen in Assos, (ed. Ü. Serdaroğlu- R. Stupperich), 67- 78, Bonn.

Fellows 1838: C. Fellows, A Journal written during an Excursion in Asia Minor, London.

Fellows 1852: C. Fellows, Travels and Researches in Asia minor The Province of Lycia, London.

Ferrero 1993: D. B. Ferrero, "Hierapolis", *AHIK Scavi archeologici italiani in Turchia*, Marsilio, 70–118

Ferrero 1997: D. B. Ferrero, "Excavations and Restorations in Hierapolis During 1995", *XVIII. KST, Cilt II*, 85–99.

Forrer 1975: L. Forrer, *The Weber Collection Vol III, Part II*, New York.

Gabelmann 1974: H. Gabelmann, "Zur Hellenistisch- Römische Bleigläserkeramik." *JdI* 89, 260–307.

Gassner 1997: V. Gassner, *Das Südtor der Tetragonos-Agora*, *FiE XIII/I/I*, Wien.

Gassner- Sokolicek- Trapichler 2003: V. Gassner- A. Sokolicek- M. Trapichler, "Die Hellenistischen Stadtmauern Von Elea", *JÖA* 72, 67- 95.

Gebhard- Hemans- Hayes 1989: E. R. Gebhard, F. P. Hemans, J. W. Hayes, "University of Chicago Excavations at Isthmia, 1989", *Hesperia*, Vol. 67, No. 4, 405-456.

Gelichi 2005: S. Gelichi, "Archaeological Survey at Laodicea of Phrygia, 2002", *Bollettino Dell'Associazione, Iasos Di Caria*, anno 11, 32–36.

Gelichi- Negrelli 2000: S. Gelichi, C. Negrelli, *Ricognizione Del 1999:* "Laodicea In Etá Tardoantica E Bizantina", *Laodicea di Frigia I*, 125–164, Roma.

Gitin 1990: S. Gitin, *Gezer III: A Ceramic Typology of the Late Iron II, Persian and Hellenistic Periods at Tell Gezer, Text and Data Base and Plates*, Vol. III of the *Annual of the Nelson Glueck School of Biblical Archaeology*, Jerusalem: Hebrew Union College.

Goldman 1950: H. Goldman, Excavation at Gözlü Kule, Tarsus; The Hellenistic and Roman Periods. Vol. I, Princeton, New Jersey.

Grace 1934: V. Grace, “Stamped Amphora Handles Found in 1931- 1932”, *Hesperia* III, 3.

Grazia- Williams II 1977: C. de Grazia, C. K. Williams II, “Corinth 1976: Forum Southwest”, *Hesperia* 46, No. 1, 40-81.

Green 1979: K. Green, Report on the Excavations at Usk 1965- 1976, The Pre-Flavian Fine Wares, Cardiff.

Green 2007: K. Green, “Late Hellenistic and Early Roman Invention and Innovation: The Case of Lead- Glazed Pottery”, *AJA* 111, 4, 653- 671.

Gugl 2001: C. Gugl, “Das Umland Teurnias vom 2. Jahrhundert v. Chr. Bis ins 1. Jahrhundert n. Chr.- Eine Studie zur Siedlungskontinuität von der Latene- zur Römerzeit im oberen Drautal”, *Archeoloski vestnik* 52, 303- 349.

Guidoboni 1994: E. Guidoboni, Catalogue of Ancient Earthquakes in the Mediterranean Area up to 10th Century, Roma.

Guizzi 2008: F. Guizzi, “Helenistik Dönem Yazıtları”, Ed. T. Ritti- E. Miranda- F. Guizzi, Denizli- Hierapolis Arkeoloji Müzesi Yunanca ve Latince Yazılı Eserlerin Kataloğu. Denizli Yöresinden Gelen Yazıtlar, 39- 67, Liguori.

Guz- Zilberstein 1995: B. Guz- Zilberstein, “The Typology of the Hellenistic Coarse Ware and Selected Loci of the Hellenistic and Roman Periods”, Excavations At Dor, Final Report, Vol. IB, Areas A and C: The Finds. Qedem Reports 2 (ed. A. Belfer- Cohen- A. Ben Tor- Y. Tsafir), 289- 433, Jerusalem.

Günaltay 1987: Ş. Günaltay, Yakın Şark IV I. Bölüm, Ankara.

Günay- Tuluk 1996: G. Günay- Tuluk, İonia Bölgesi'nde Hellenistik Dönem

Kandiller, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir.

Gürler 1994: B. Gürler, Metropolis Helenistik Dönem Seramiği

(Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Gürler 2000: B. Gürler, “Yeni Kronolojik Veriler Işığında İonia Kalıp Yapımı

Kâselerinin Bazı Serilerinin Değerlendirilmesi”. *Belleten* LXIV, 419-425.

Gürler 2003: B. Gürler, “Hellenistic Ceramic of Metropolis in Ionia”, 9- 16, *Les*

Ceramiques en Anatolie Aux Epoques Hellenistique et Romaine (Ed. C. Abadie-Reynal), *Varia Anatolica* XV, Paris.

Hama III.2: A. P. Christensen- C. F. Johansen, Hama, Fouilles et Recherches

1931- 1938, III 2, *Les Potteries Hellenistiques et Les Terres Sigillees Orientales*, Copenhagen, 1971.

Hama III.3: A. P. Christensen, P. Gunhild, T. Rudi, Hama III. 3, *Graeco-Roman*

Objects Of Clay, The Coins And The Necropolis, Copenhagen, 1986.

Hamilton 1984: W. J. Hamilton, *Researches in Asia Minor, Pontus and Armenia*

I-II, New York.

Hammond 1984: N. G. L. Hammond, “The Battle of Pydna”, *JHS* 104, 31-47.

Hannestad 2005: L. Hannestad, “The Dating of the Monumental Building U6 at

Panskoye I”, V.F. Stolba and L. Hannestad (eds.), *Chronologies of the Black Sea Area in the Period c. 400-100 BC.*, Aarhus, 179-192.

Hannestad- Stolba vd. 2002: L. Hannestad, H. Blinkenberg- Hastrup, V.F.

Stolba “Black- Glazed, Red- Figure and Grey Ware Pottery”, *Panskoye I. Vol. 1*,

The Monumental Building U6, (ed.L. Hannestad, V. Stolba, A. Sceglov), Aarhus, 127- 149.

Hansen 1971: E.V. Hansen, *The Attalis of Pergamon*, Ithaca.

Hanslik 1967: R. Hanslik, *Diocletianus*, *Der Kleine Pauly*, Band II, Stuttgart.

Harrison 1991: R. M. Harrison, "Amorium Excavations 1990: The Third Preliminary Report", *Anatolian Studies* 41, 215-229.

Hatcher- Kaczmarczyk vd. 1994: H. Hatcher, A. Kaczmarczyk, A. Scherer, R.P. Symonds, "Chemical Classification and Provenance of Some Roman Glazed Ceramics", *AJA* 98. 3, 431-456.

Hausmann 1996: U. Hausmann, *Hellenistische Keramik, Olympische Forschungen Band XXVII*, Berlin, New York.

Hawley 1918: W.A. Hawley, *Asia Minor*, London.

Hayes 1973: J. W. Hayes, "Roman Pottery from the South Stoa at Corinth", *Hesperia* XLII, 416-470.

Hayes 1985: J. W. Hayes, "Atlante Delle Forme Ceramiche II" *Ceramica Fine Romana Nel Bacino Mediterraneo (Tardo Ellenismo E Primo Impero)*, *Enciclopedia Dell'Arte Antica Classica E Orientale*, Rome.

Hayes 1991: J. W. Hayes, *Paphos Vol. III, The Hellenistic and Roman Pottery*, Nicosia.

Hayes 1995: J. W. Hayes, "An Early Well Group From Troia Excavations", *StTroica* 5, 185- 196.

Hayes 1997: J. Hayes, *Handbook of Mediterranean Roman Pottery*, London.

Hayes 2008: J. W. Hayes, Roman Pottery, Fine Ware Imports, Athenian Agora XXXII, Princeton- New Jersey.

Head 1906: B. V. Head, Catalogue of the Greek Coins of Phrygia, BMC Greek Coins, London.

Head 1977: B. V. Head, Historia Numorum A Manual Of Greek Numismatics.

Health- Tekkök 2006- 2009: Heath, S. and B. Tekkök, eds. (2006-2009). Greek, Roman and Byzantine Pottery at Ilion (Troia). Retrieved <03.01.2010> from <http://classics.uc.edu/troy/GRBPottery/html/hell-westslope.html>.

Heaton 2005: H. Heaton, Avrupa İktisat Tarihi, Çev. M.A. Kılıçbay-O.Aydoğuş, Ankara.

Hellström 1965: P. Hellström, Labraunda Vol. II,1: Pottery of Classical, and Later Date Terra Cotta Lamps and Glass, Lund.

Hochuli- Gysel 1977: Kleinasiatische glasierte Reliefkeramik(50 v. Chr. Bis 50 n. Chr.) und ihre oberitalischen Nachahmungen, Acta Bernensia 7, Bern.

Hochuli- Gysel 2002: A. Hochuli- Gysel, “La Céramique A Glaçure Plombifère D’ Asie Mineure et Du Bassin Méditerranéen Oriental”, Ceramiques hellenistiques et romaines productions et diffusion en Mediterranee orientale, Chypre, Égypte et côte syro-palestinienne), (ed. F. Blonde- P. Ballet- J. F. Salles), Travaux de la Maison de l'Orient 35, 303- 319, Lyon.

Humann- Cichorius 1898: C.Humann, C. Cichorius vd., Altertümer von Hierapolis, Berlin.

Isler 1978: H. P. Isler, Das archaische Nordtur und seine Umgebung im Heraion von Samos.

IstMitt: Istanbuler Mitteilungen.

İbn-i Batuta: Ebü Abdullah Muhammed İbn Batüta, İbn Batüta Seyahatnamesi I.Cilt, (çev. A. Sait Aykut), İstanbul.

Japp 1999: S. Japp, “Frührömische dünnwandige Hartware aus Pergamon”, IstMitt. 49, 301–331.

Japp 2003: S. Japp, “Sigillata und Dünnwandige Hartware aus Pergamon, Bemerkungen zu Westlichen Importen und Stilistischer Einflüssnahme”, RCRF 38, 243- 246.

JHS: The Journal of Hellenic Studies.

Jones 1950: F. F. Jones, “Pottery”, Excavations At Gözlü Kule, Tarsus. (Ed. H. Goldman), 149- 296, Princeton, New Jersey.

Jones 1960: A. H. M. Jones, “The Cloth Industry Under The Roman Empire”, The Economic History Review, New Series, Vol. 13, No. 2, 183-192.

Jones 1961: F.F. Jones. “A Lead- Glazed Cup”, Record of the Art Museum, Vol. 20, No. 2, 57- 59.

Jones 1964: A. H. M. Jones, “The Hellenistic Age”, Past and Present, No. 27, 3- 22.

Jones 1983: A. H. M Jones, The Cities of The Eastern Roman Provinces, Amsterdam.

JRS: The Journal of Roman Studies.

Karametrou- Montesidi 1991: G. Karametrou Montesidi, “Macedonian Tomb at Spelia of Eordaia”, Hellenistic Pottery from Makedonia, 147- 159, Thessaloniki.

Karttunen 1999: K. Karttunen, Laodike, Der Neue Pauly, Band 6, Stuttgart.

Kassab-Tezgör; Sezer 1995: D. Kassab-Tezgör, T. Sezer, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Pişmiş Toprak Kandiller Kataloğu, Cilt 1, Protohistorik, Arkaik, Klasik ve Helenistik Dönemler, Varia Anatolica VI/2, İstanbul.

Kenrick 1986: P. M. Kenrick, Excavations at Sabratha 1948- 1951, Journal of Roman Studies monograph no. 2, Libya.

Kenrick 1990: P. M. Kenrick, “Rim-forms of some relief-decorated vessels in Italian terra sigillata”, Conspectus Formarum Terrae Sigillatae Italico Modo Confectae (Ed. E. Ettlinger- B. Hedinger vd.), Materialien zur Römisch-Germanischen Keramik 10, 165- 185, Bonn.

KST: Kazı Sonuçları Toplantısı.

Klaus- Mersich 1990: B. Klaus- Mersich N. Phrygien und Pisidien, TIB 7, (Denkschr. ÖAW. Phil. hist. K1.211), Wien.

Κολια 2006: Ερωφίλη- Ιρίσ Κολια, Ελληνιστική Κεραμική Απο Τη Ναξο, Αθήνα.

Kossatz 1990: A. Ulrike- Kossatz, Funde Aus Milet I, Die Megarischen Becher, Berlin- New York.

Kögler- Mandel 2004: P. Kögler, U. Mandel, “Italische Einflüsse in der knidischen Keramik der frühen Kaiserzeit”, Early Italian Sigillata. The chronological framework and trade Patterns BABESCH Annual Papers on Classical Archaeology Supplement 10, 81- 93, Leuven.

Kramer 2004: N. Kramer, Gindaros. Geschichte und Archäologie einer Siedlung im nordwestlichen Syrien von hellenistischer bis in frühbyzantinische zeit. Internationale Archäologie 41, Rahden.

Kunisch 1972: N. Kunisch, “Grabfunde aus dem Stadtgebiet von Bergama”, PF 1 (ed. E. Boehringer), 94- 107.

Laborde 1838: Leon de A. Laborde, Voyage de la Syrie et de l’Asie Mineure, Paris.

Ladstätter- Lang- Auinger 2001: S. Ladstätter- C. Lang- Auinger, “Zur Datierung und Kunsthistorischen Einordnung Einer Apollon Kitharodos- Statuette”, Studien zur hellenistischen Keramik in Ephesos,(ed. F.Krinzinger), 71- 81, Wien.

Ladstätter 2005: S. Ladstätter, “Keramik”, Hanghaus 2 In Ephesos. Die Wohneinheit 4(ed. H. Thür), 230- 358, Wien.

Lang 2003: G. Lang, Klassische Antike Stätten Anatoliens, Band 2: Larissa-Zeleia, Norderstedt.

Lapp 1961: P. W. Lapp, Palestinian Ceramic Chronology, 200 B.C.- A. D. 70, New Haven.

Laumonier 1977: A. Laumonier, La Ceramique Hellenistique a Reliefs. 1. Ateliers ‘Ioniens’, Delos XXXI.

Le Nymphée 1969: J. D. Gagniers, P. Devambez, L. Kahil, R. Ginouves, Laodicée Du Lycos, Le Nymphée, Paris.

Leake 1976: W. M. Leake, Journal of a Tour in Asia Minor, New York.

Leclercqo 1928: H. Leclercqo- H. Marrou, Dictionnaire d’Archéologie Chrétienne et de Liturgie, Paris.

Levick 1967: B. Levick, Roman Colonies in Southern Asia Minor, Oxford.

Lightfoot- Kuniholm 1994: C. S. Lightfoot- P. I. Kuniholm, “ Amorium Excavations 1993: The Sixth Preliminary Report”, *Anatolian Studies*, Vol. 44, 105-128.

Liko 2001: H. Liko, “Hellenistische Keramik aus der Grabung beim sogenannten Lukasgrab”, F. Krinzinger (Hrsg.), *Studien zur hellenistischen Keramik in Ephesos*, *ErghÖJh* 2, 83- 97, Wien.

Lund 2004: J. Lund, “Italian-made fine wares and cooking wares in the eastern Mediterranean before the time of Augustus”, *Early Italian Sigillata. The chronological framework and trade Patterns BABESCH Annual Papers on Classical Archaeology Supplement* 10, 3- 15, Leuven.

MAAR: *Memoirs of the American Academy in Rome.*

Magie 1950: D. Magie, *Roman Rule in Asia Minor*, I, Princeton.

Magie 2001: D. Magie, *Anadolu’da Romalılar I, Attalos’un Vasiyeti* (Çev. N. Başgelen- Ö. Çapar), İstanbul.

Magie 2002: *Anadolu’da Romalılar II, Batı Anadolu Ve Zenginlikleri* (Çev. N. Başgelen- Ö. Çapar), İstanbul.

Maier 1963: F. Maier, “Bemerkungen zur sogenannten galatischen Keramik von Boğazköy”, *JdI* 78, 218-255.

Malay 1992: H. Malay, *Helenistik Devirde Pergamon ve Aristokinos Ayaklanması*, İzmir.

Malay 2000: H. Malay, “Miletos Civarından İki Büyük Deprem”, *Milet Müzesi Yıllığı* Sayı 4, 37–39.

Marchese 1986: R.T. Marchese, *The Lower Meander Flood Plain- A regional settlements study*, Part i, Oxford.

Massa 1992: M. Massa, *La ceramica ellenistica con decorazione a rilievo della bottega di Efestia. Monografie della Scuola archeologica di Atene e delle missioni italiane in Oriente*, 5, Roma.

Maslennikov 2001: A.A. Maslennikov, "A Rural Temenos in The Eastern Crimea", *AncCivScytSib* 7, 1- 2, 85- 97.

Mayet 1980: F. Mayet, "Les Ceramiques A Parois Fines: Etat de la question", *Ceramiques hellenistiques et romaines productions et diffusion en Mediterranee orientale, Chypre, Égypte et côte syro-palestinienne*, (ed. P. Lévêqué – J. P. Morel), 201- 221, Paris.

Mcfadden 1946: G. H. Mcfadden, "A Tomb of The Necropolis of Ayios Ermoyenis at Kourion", *AJA* 50. 4, 449- 489.

McGING 1986: B. C. McGING, *The Foreign Policy of Mithridates VI Eupator King of Pontus*, Leiden.

Mcshine 1964: R. Mcshine, *The Foreign Policy of the Attalis of Pergamum*, Urbana.

Meriç 2002: R. Meriç, *Spathellenistisch-römische Keramik und Kleinfunde aus einem Schachtbrunnen am Staatsmarkt in Ephesos*, FiE IX/3, Wien.

Metzger 1969: I. Metzger, *Die Hellenistische Keramik in Eretria, Eretria, Ausgrabungen und Forschungen II*, Bern.

Meyer- Schlichtmann 1988: C. Meyer-Schlichthman, *Die Pergamenische Sigillata Aus der stadtgrabung von Pergamon*, Berlin- New York.

Migotti 1989: B. Migotti, "Grčko-helenistička keramika iz Staroga Grada", VAMZ 3, XXII, 19- 42.

Miller 1974: S. G. Miller "Menon's Cistern", *Hesperia* 43. 2, 194-245.

Miller 1984: S. G. Miller, "Excavations at Nemea, 1983", *Hesperia*, Vol. 53, No. 2, 171-192.

Mitchell 1987: S. Mitchell, "Imperial Building in the Eastern Roman Provinces", *Harvard Studies in Classical Philology*, Vol. 91, 333-365.

Mitchell - Waelkens 1998: S. Mitchell- M. Waelkens, *Pisidian Antioch*, London.

Mitsopoulos- Leon 1991: V. Mitsopoulos- Leon, *Die Basilika Am Staatsmarkt in Ephesos Kleinfunde. 1. Teil: Keramik hellenistischer und römischer Zeit*, Wien

Mitten 1959: D. G. Mitten, "Ancient Lamps in the McDaniel Collection", *Harvard Studies in Classical Philology*, Vol. 64, 247-258.

MKKS: Müze Kurtarma Kazıları Semineri.

Mlynarczyk 2002: J. Mlynarczyk, "Hellenistic Fine Wares at Tell Keisan, A Pattern of Importations", *Ceramiques hellenistiques et romaines productions et diffusion en Mediterranee orientale, Chypre, Égypte et côte syro-palestinienne*, (ed. F. Blonde- P. Ballet- J. F. Salles), *Travaux de la Maison de l'Orient* 35, Lyon, 117- 132.

Moevs 1973: M. T. M. Moevs, *The Roman Thin Walled Pottery from Cosa (1948–54)*, *Memoirs of the American Academy in Rome*, XXXII, Rome.

Mørkholm 2000: O. Mørkholm, Erken Helenistik Çağ Sikkeleri, (Çev. O. Tekin), İstanbul.

Morel 1986: J. –P. Morel, “Céramiques a vernis noir d’Italie trouvées a Délos”, BCH 110, 1986, 461- 493.

Myres 1899: J. L. Myres, Catalogue of the Cyprus Museum, Oxford.

Negev 1986: A. Negev, The Late Hellenistic and Early Roman Pottery of Nabatean Obodo, Qedem 22, Jerusalem.

Neuru 1991: J. W. Hayes, Paphos Vol. III, The Hellenistic and Roman Pottery, Nicosia, içinde: L. L. Neuru, “Megarian Relief Ware”, 13- 17.

Newell 1941: E.T. Newell, The Coinage of The Western Seleucid Mints From Selecus I to Antiochos III, New York.

Nohlen- Radt 1978: K. Nohlen- W. Radt, Kapıkaya. Ein Felsheiligtum bei Pergamon, AvP XII, Berlin.

Okunak 2005: M. Okunak, Hierapolis Kuzey Nekropolü (159D No.lu Tümlüs) Anıt Mezar ve Buluntuları, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Denizli.

Olshausen 1972: E . Olshausen, Phrygia, Der Kleine Pauly Band IV, München.

Olshausen 1999: E. Olshausen, Laodikeia, Der Neue Pauly Enzyklopädie der Antike, Band 6, Stuttgart.

Oransay 2001: A. Oransay, “Arykanda’dan Bir Grup Kurşun Sırlı Seramik”, Gün Işığında Anadolu, Cevdet Batburtluoğlu için yazılar, İstanbul, 172- 177.

Ostrogorsky 1999: G. Ostrogorsky, Bizans Devleti Tarihi, (Çev. Prof. Dr. Fikret Işıltan), Ankara.

Ozanic- Roguljic 2007: I. Ožanić- Roguljić, “Keramika Tankih Stijenki S Tri Odabrana Položaja U Vinkovcima- Thin-Walled Pottery From Three Chosen Sites in Vinkovci”, *Antička Arheologija*, 173- 180.

Ozansoy 1996: E. Ozansoy, “Malalas’ın Khronographia’sında Iustinianus Dönemi Doğa Olayları”, *Adalya I*, 53–59.

ÖJh: Jahreshefte Des Österreichischen Archäologischen Institutes In Wien.

Özsait 1985: M. Özsait, *Helenistik ve Roma Devrinde Pisidya Tarihi*, İstanbul.

Öztürk 2003: N. Öztürk, *Kyzikos Kandilleri*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.

Özyiğit 1992: Ö. Özyiğit, “1990 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, *XIII. KST Cilt II*, 99- 122.

Pappa 1994: V. Pappa, “From the Hellenistic Pottery of Minoa”, L. Kypraiou(ed.), *Hellenistik Pottery From The Aegean*, 83- 98, Mytilini.

Parlasca 1982: K. Parlasca, “Zur hellenistischen Reliefkeramik Kleinasiens”, *BABesch* 57, 176- 180.

Parman 2002: E. Parman, *Ortaçağ’da Bizans Döneminde Frigya (Phrygia) ve Bölge Müzelerdeki Bizans Taş Eserleri*, Eskişehir.

Pekman 1989: A. Pekman, *Son Kazı ve Araştırmalar Işığında Perge Tarihi*, Ankara.

Pfrommer 1985: M. Pfrommer, “Milet 1983- 1984: 2. A. Klassische und Hellenistische Keramik aus dem Heroon III”, *IstMitt* 35, 39- 76.

Pinkwart 1972: D. Pinkwart, “Die Hellenistisch-römische Bleiglasurkeramik aus Pergamon”, *Pergamenische Forschungen Band I* (Ed. E. Boehringer), 140- 163, Berlin.

Plinius: *Naturalist Historia* V.105.

Poblome 1999: J. Poblome, *Sagalassos Red Slip Ware Typology and Chronology*, SEMA II, Brepols.

Poblome- Waelkens 2003: J. Poblome, M. Waelkens, “Sagalassos and Alexandria. Exchange In The Eastern Mediterranean”, *Les Ceramiques en Anatolie Aux Epoques Hellenistique et Romaine* (Ed. C. Abadie- Reynal), *Varia Anatolica* XV, Paris. 179- 191.

Pococke 1947: R. Pococke (1743–1745), *A Description of The East and Some Others Countries*, Vol 1,2, London.

Polat 2006: G. Polat- Y. Polat, “Antandros 2003-2004 Yılı Kazıları”, 27. KST, *Cilt* 2, 89-99.

Polito 2007: C. Polito, “Teatro (Regio VIII): campana di scavo 2003. Rapporto preliminare”, *Hierapolis Di Frigia I. Le Attivita Delle Campagne Di Scavo e Restauro 2000- 2003*(ed. F. D’Andria- M. P. Caggia), 157- 168, İstanbul.

Polybius: *The Histories of Polybius*, Vol. III of the Loeb Classical Library edition 1922-1927.

Pryce 1942: T. Davies Pryce, “Roman Decorated Red-Glazed Ware of the Late First Century B.C. and the Early First Century A.D”, *JRS* 32,Parts 1 and 2, 14- 26.

Pülz 1985: S. Pülz, “Kaiserzeitliche Keramik aus dem Heroon III”. *IstMitt*, 35, 77-99.

Pülz 1987: S. Pülz, “Zwei Keramikkomplexe Aus Dem Heroon III”, *IstMitt*, 37, 34- 69.

Raban 1987: A. Raban, “The City Walls of Straton’s Tower: Some New Archaeological Data”, *BASOR* 268, 71- 88.

Radt- De Luca 2003: W. Radt- G. De Luca, “Grabungen im Fundament des Pergamonaltars. Grobe Keramik- Graue Sondergruppe- Lampen”, *Les Ceramiques en Anatolie Aux Epoques Hellenistique et Romaine* (Ed. C. Abadie-Reynal), *Varia Anatolica* XV, 3- 8, Paris.

Raeck 1988: W. Raeck, “Zur hellenistischen Bebauung der Akropolis von Pergamon”, *IstMitt* 38, 201- 236.

Ramsay 1883: W. M. Ramsay, “Researches in Asia Minor, Pontus, and Armenia; With Some Account of Their Antiquities and Geology”, *JHS*, Vol. 4., 370-436.

Ramsay 1895: W. M. Ramsay, *Cities and Bishoprics of Phrygia*, Oxford.

Ramsay 1887: W. M. Ramsay, “Antiquities of Southern Phrygia and the Border Lands (I)”, *The American Journal of Archaeology and of the History of the Fine Arts* 3, No. 3/4, 344- 368.

Ramsay 1960: W. M. Ramsay, *Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası* (Çev. Mihri Pektaş), İstanbul.

RCRF: *Rei Cretariae Romanae Foutorum*.

RdA: *Rivista di Archeologia*

Reber 1998: K. Reber, *Die klassischen und hellenistischen Wohnhäuser im Westquartier*, Lausanne.

Reynolds 2004: P. Reynolds, Italian fine wares in first century AD Berytus: the assemblage from the Cistern Deposit BEY 006 12300/12237”, Early Italian Sigillata. The chronological framework and trade Patterns, BABESCH Annual Papers on Classical Archaeology Supplement 10, 117- 131, Leuven.

Ricci 1985: A. Ricci, “Ceramica a Pareti Sottili Orientali”, Enciclopedia Dell'arte Antica Classica e Orientale. Atlante delle Forme Ceramiche II, Ceramica Fine Romana nel Bacino Mediterraneo (Tardo Ellenismo e Primo Impero), 251-357, Rome.

Richter 1916 : G. M. A. Richter, “Hellenistic and Roman Glazed Vases”, The Metropolitan Museum of Art Bulletin, Vol. 11, No. 3, 64-68.

Richter 1924: G. M. A. Richter, “Hellenistic and Roman Glazed Vases”, The Metropolitan Museum of Art Bulletin, Vol. 11, No. 3, 64- 68.

Ridgway 1987: Brunilde Sismondo Ridgway, “Ancient Greek Women and Art: The Material Evidence”, AJA, Vol. 91, No. 3, 399-409.

Riley 1979: J. A. Riley, “The Coarse Pottery From Benghazi”, Excavations at Sidi Khrebish, Benghazi (Berenice). II, (ed. J. A. Lloyd), Supplements to Libya Antiqua, 5, Department of Antiquities, , 91-497, Tripoli

Ritti 1985: T. Ritti, Fonti Letterarie Ed Epigrafiche, Hierapolis Scavi E Ricerche I, Roma.

Ritti 1987a: T. Ritti, “Hierapolis'te Ekonomi”, Hierapolis di Frigia (1957–1987), 85–90, Torino.

Ritti 1987b: T. Ritti, “Hierapolis ve Romalılar”, Hierapolis di Frigia (1957–1987), 71–74, Torino.

Ritti 1987d: T. Ritti, “Hierapolis’de Hristiyanlık”, Hierapolis di Frigia (1957–1987), 118–120, Torino.

Robert 1962: L. Robert, Villes D’Asie Mineure, Etudes De Geographie Ancienne, Paris.

Robinson 1959: H. S. Robinson, Pottery of the Roman Period, The Athenian Agora V, Princeton, New Jersey.

Robinson 1965: H. S. Robinson, “The Early Roman Pottery From The Antikythera Wreck”, şurada: G. D. Weinberg-V. R. Grace vd. “The Antikythera Shipwreck”, Reconsidered Transactions of the American Philosophical Society 55, No. 3, 3-48.

Robert 1969: L. Robert, Les Inscriptions. Laodicée Du Lycos Le Nymphée, 247-419, Paris.

Rogl 1996: C Rogl, “Hellenistische Reliefbecher aus der Stadt Elis”, ÖJh 65, 114- 153.

Rogl 2001: C. Rogl, “Eine Vorschau zu den reliefverzierten Trinkbechern der ephesischen Monogramm-Werkstätte”, F. Krinzinger (Hrsg.), Studien zur hellenistischen Keramik in Ephesos, ErghÖJh 2, 99-111, Wien.

Rogl 2004: C. Rogl, “Zu dem Produktionsbeginn schwarzer Sigillata in Ephesos. Die Evidenz der Tetragonos-Agora”, ÖJh 73, 207-219.

Rogl 2007: C. Rogl, “Spathellenistische Keramik im Osten des Reiches Ephesos-Delos- Samos- Pergamon im Vergleich”, Neue Zeiten- Neue Sitten zu Rezeption und Integration römischer und italischen Kulturguts in Kleinasien,(Ed. M. Meyer), 181- 193, Wien.

Romano 1994: A Hellenistic Deposit from Corinth: Evidence for Interim Period Activity (146-44 B. C.), *Hesperia*, Vol. 63, No. 1, 57-104.

Ronchetta 1987: D. Ronchetta, “Şehir Planı”, *Hierapolis di Frigia (1957–1987)*, 31–38, Torino.

Rosenthal- Heginbottom 1995: R. Rosenthal- Heginbottom, “Imported Hellenistic and Roman Pottery”, *Excavations At Dor, Final Report*, Vol. IB, Areas A and C: The Finds. *Qedem Reports 2* (ed. E. Stern- A. Belfer- Cohen- A. Ben Tor- Y. Tsafir), 183- 256, Jerusalem.

Rostovtzeff 1961: M. Rostovzeff, *The Social Economic History of the Hellenistic World*, Vol I, Oxford.

Roth 2006: R. E. Roth, “Black- Gloss Wares from the Acropolis of Capena(La Civitucola, Provincia di Roma)”, *BSA LXXIV*, 119- 162.

Rotroff 1982: S. I. Rotroff, *Hellenistic Pottery, Athenian and Imported Moldmade Bowls*, *Agora Vol. XXII*, New Jersey.

Rotroff 1983: S. I. Rotroff , “Three Cistern Systems on the Kolonos Agoraios”, *Hesperia* 52, No. 3, 257-297.

Rotroff 1988: S. Rotroff, “The Long-Petal Bowl from the Pithos Settling Basin”, *Hesperia*, Vol. 57, No. 1, 87-93.

Rotroff 1991: S. Rotroff, “Attic West Slope Vase Painting”, *Hesperia* 60, 59-102.

Rotroff 1997: S. Rotroff, *Hellenistic Pottery, Athenian and Imported Wheelmade Tableware and Related Material*, *The Athenian Agora Vol. XXIX*, Princeton, New Jersey.

Rotroff 2002: S. Rotroff, “West Slope in The East”, *Ceramiques hellenistiques et romaines productions et diffusion en Mediterranee orientale*, (Chypre, Égypte et côte syro-palestinienne), (ed. F. Blonde- P. Ballet- J. F. Salles), Travaux de la Maison de l'Orient 35, 97- 115, Lyon.

Rotroff-Oliver 2003: S. Rotroff- A.Oliver Jr, *The Hellenistic Pottery From Sardis: The Finds Through 1994*, London.

Rotroff 2006a: S. I. Rotroff, *Hellenistic Pottery: The Plain Wares*, Agora Vol. XXXIII, New Jersey.

Rotroff 2006b: S. Rotroff, “The Introduction of the Moldmade Bowl Revisited. Tracking a Hellenistic Innovation”, *Hesperia* 75, 357- 378.

Rölle- Kastenbein 1974: R. Tölle- Kastenbein, *Das Kastro Tigani, Die Bauten und Funde Griechischer, Römischer und Byzantinischer Zeit*, Samos XIV, Bonn.

Ruge 1924: W. Ruge, *Laodikeia*, RE XII.1, Stuttgart.

Sagano- Pemberton- Mcphee 1993: A. Sagano- E. Pemberton- I. Mcphee, “Excavations at Büyüktepe Höyük, 1992: Third Preliminary Report”, *Anatolian Studies*, Vol. 43, 69-83

Salles 1993: J. P. Salles, *Les Niveaux Hellenistiques*, Paris.

Sams- Voigt 1990: G. K. Sams- M. M. Voigt, “Work at Gordion in 1988”, XI. KST, Cilt II.

Sams 1996: G. K. Sams, “Gordion Archaeological Activities, 1994”, XVII. KST. Cilt 1, 433- 452.

Sarre 1998: F. Sarre, *Küçük Asya Seyahatnamesi*, İstanbul.

Schaffer 1968: J. Schaffer, *Hellenistische Keramik Aus Pergamon*, Berlin.

Schneider- Equini 1972: B. Schneider- Equini, La necropoli di Hierapolis di Frigia : contributi allo studio dell'architettura funeraria di eta romana in Asia minore,Roma.

Schönenberg 1998: E. Schönenberg, “Die Hellenistischen Amphorenstempel”, şurada: K. Reber, Die klassischen und hellenistischen Wohnhäuser im Westquartier, Lausanne, 238- 245.

Semeraro 2000: G. Semeraro, “Per un Approccio Contestuale Alla Lettura Delle Immagni: Le Ceramiche a Rilievo di Hierapolis Di Frigia”, RdA XXIV, 83- 98.

Semeraro 2003: G. Semeraro, “Hierapolis De Phrygie. Les Ceramiques A Relief Hellenisiques et Romaines”, Les Ceramiques en Anatolie Aux Epoques Hellenistique et Romaine (Ed. C. Abadie- Reynal), Varia Anatolica XV, Paris. 83- 89.

Sevin 2001: V. Sevin, Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası I, İstanbul.

Shepard 1995: A. O. Shepard, Ceramics for the Archaeologist, Washington.

Slane 1980: K. W. Slane, “A Tiberian Pottery Deposit at Corinth”, *Hesperia* 49, 2, 135 177.

Slane 1986: K.W. Slane, “Two Deposits from the Early Roman Cellar Building, Corinth”, *Hesperia*, Vol. 55, No. 3., 271-318.

Slane 1990: K. W. Slane, The Sanctuary Of Demeter And Kore. The Roman Pottery And Lamps. Corinth, Vol. XVIII, Part II, Princeton, New Jersey.

Slane 1997: K. S. Wright, “The Fine Wares”, Tel Anafa II, i: The Hellenistic and Roman Pottery, (ed. S. C. Herbert), 249- 418, Missouri.

Slane 2004: K. W. Slane, “Corinth: Italian sigillata and other Italian imports to the early colony”, *Early Italian Sigillata. The chronological framework and trade Patterns*, BABESCH Annual Papers on Classical Archaeology Supplement 10, 31- 42, Leuven.

Smetana-Scherrer 1982: R. Smetana-Scherrer, “Spätklassische und hellenistische Keramik” *Alt-Ägina* II,1, (ed. E. Walter- Karydi, W. Felten, R. Smetana- Scherrer), Mainz am Rhein.

Siebert 1978: G. Siebert, *Recherches Sur Les Ateliers de Bols a Reliefs du Peloponnese a L’Epoque Hellenistique*, Paris.

SNG 1982: *Sylloge Nummorum Graecorum Phrygia*, The Royal Collection of Coins and Medals Danish National Museum, Phrygia, New Jersey.

SNG 1998: *Sylloge Nummorum Graecorum Heft 6*, München.

Sparkes- Talcott 1970: B. A. Sparkes- L. Talcott, *Black and Plain Pottery of the 6th, 5th, and 4th Centuries B.C., Athenian Agora XII*.

Sperti 2000: L. Sperti, *Ricognizione archeologica Laodicea sul Lico*, *Bollettino Dell’Associazione, Iasos Di Caria*, anno 6, 22–26.

Sperti 2000: L. Sperti, “*Ricognizione Archeologica A Laodicea di frigia: 1993- 1998*”, *Laodicea di Frigia I*, 29- 104, Roma.

Spon- Wheler 1679: J. Spon, G. Wheler, *Voyage de Dalmatie, de Grece, et Du Levant I-II*, Paris.

Stone 1983: S. C. Stone “*Sextus Pompey, Octavian and Sicily*”, *AJA*, Vol. 87, No. 1, 11-22.

Strabon: Antik Anadolu Coğrafyası (Kitap XII-XIII-XIV), Çev. Adnan Pekman, İstanbul 2000.

Şimşek 2003: C. Şimşek, “Laodikeia Antik Kentinden Haç Baskılı Tabaklar”, III. Uluslar arası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Eskişehir.

Şimşek-Ceylan 2003: C. Şimşek-A. Ceylan, “Laodikeia’da Tespit Edilen Bir Deprem ve Diocletianus’a İthaf Edilen Bir Yazıt (Lykos Laodikeia’sı)”, Archivum Anatolicum, Anadolu Arşivleri VI/1, 147-163.

Şimşek 2005: C. Şimşek, “2003 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazısı”, 26. KST, Cilt I, 305–320.

Şimşek 2006: C. Şimşek, “2004 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazısı”, 27. KST, Cilt I, 419-434.

Şimşek 2007a: C. Şimşek, “2005 Yılı Laodikeia Kazısı Çalışmaları”, 28. KST, Cilt I, 445-478.

Şimşek 2007b: C. Şimşek, Laodikeia ad Lycum, İstanbul.

Şimşek 2008: C. Şimşek, “2006 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazıları”, 29. KST, 3. Cilt, 99- 122.

Şimşek 2009: C. Şimşek, “2007 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazıları”, 30. KST, 2. Cilt, 409- 436.

Şimşek 2010: C. Şimşek, “2008 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazıları”, 31. KST 101-114.

Şimşek- Duman 2007a: C. Şimşek – B. Duman, “Laodikeia’da Bulunan Geç Antik Çağ Unguentariumları”, Adalya X, 285- 307.

Şimşek- Duman 2007b: C. Şimşek – B. Duman, “Laodikeia’da Bulunan Ampullalar”, Olba XV, 77- 101.

Tac. Ann.: Complete Works of Tacitus. Tacitus, The Annals, (ed.. A. J. Church. W. J. Brodribb- S. Bryant), 1942, New York.

Tarn 1928: W.W.Tarn, The Struggle of Egypt Againsts Syria and Macedonia, The Cambridge Ancient History Vol VII, Cambridge.

Tekkök-Biçken 1996: The Hellenistic and Roman Pottery from Troia: the Second Century B.C. to the Sixth Century A.D, Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of Missouri, Columbia.

Tekkök 2000: B. Tekkök, “The City Wall of Ilion: New evidence for Dating,” StTroica 10, 85-96.

Tekkök 2003: B. Tekkök, “Troy From The Julio Claudian To The Flavian Period: Its connections With The Mediterranean World”, RCRF 38, 237-242.

Tekkök- Akyol vd. 2008: B. Tekkök, A. Akyol, Y. K. Kadioğlu, Ş. Demirci, “Bir Grup Troia Seramiğinde Sır ve Malzeme Analizleri”, 23. Arkeometri Sonuçları Toplantısı, 173- 177.

Tekkök- Akyol vd. 2009: B. Tekkök, A. Akyol, Ş. Demirci, Y. K. Kadioğlu, “The Importance of Archeometric Analysis on Ceramics from Archaeological Excavations: The Example of early Roman Glazed Ware from Tarsus and Troia(Ilion)”, SERES 2009, 14-17 Ekim, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 101-121.

Texier 2002: C. Texier, Küçük Asya, Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, Cilt II, (çev. Prof. Dr. Kasım Y. Koprıman), Ankara.

Thompson 1934: H. A. Thompson, “Two Centuries of Hellenistic Pottery”, *Hesperia* 3, No. 4, 311-476.

Thompson 1954: H. A. Thompson, “Excavations in the Athenian Agora: 1953”, *Hesperia*, Vol. 23, No. 1, 31-67.

Toynbee 1934: J.M.C. Toynbee, *The Hadrianic School a Chapter in the History of Greek Art*, Cambridge.

Tölle- Kastenbein 1974: R. Tölle- Kastenbein, *Das Kastro Tigani, Die Bauten und Funde Griechischer, Römischer und Byzantinischer Zeit*, Samos XIV, Bonn.

Traversari 1995: G. Traversari, “1993’te Frigya Kenti Laodiceia’da Yapılan Araştırmalar”, XII AST, 67–74.

Traversari 1996: G. Traversari, “1994 yılında Laodiceia’da (Frigya) Yapılan Arkeolojik İnceleme”, XIII. AST, Cilt II, 81- 88.

Traversari 1997: G. Traversari, “Ladik’te 1995 Yılında Yapılan Arkeolojik ve Topografik İnceleme”, XIV. AST, Cilt I, 79–90.

Traversari 1998: G. Traversari, “1996 Yılı Laodicea Arkeolojik Yüzey Araştırması”, XV. AST, Cilt II, 295–305.

Traversari 1999: G. Traversari, “1997’de (Frigya’daki) Laodikea’da Yapılan Arkeolojik Yüzey Araştırması”, XVI. AST, Cilt II, 293- 298.

Traversari 2000: G. Traversari, “1998 Yılında (Frigya’daki) Laodikeia’da Yapılan Arkeolojik Yüzey Araştırması”, 17. AST, Cilt II, 245- 248.

Traversari 2000: G. Traversari, “La Situazione Viaria di Lodicea alla Luce Delgi Itinerari Romani”, *Laodicea Di Frigia I*, (Ed. Giorgio Bretschneider), 9–14.

Traversari 2001: G. Traversari, “1999 Survey At Laodikeia Ad Lycum”, 18. AST, Cilt II, 219- 224,

Treidler 1969: H. Treidler, Laodikeia, Der Kleine Pauly-Dritter Band 3, Stuttgart.

Tuluk 2001: G. Tuluk, “Hellenistische Reliefbecher im Museum von Ephesos”, F. Krinzing (Hrsg.), Studien zur hellenistischen Keramik in Ephesos, *ErghÖJh* 2, 51- 69, Wien.

Vaag- Nørskov- Lund 2002: L. E. Vaag - V. Nørskov- J. Lund , The Maussoleion At Halikarnassos, Vol. 7, The Pottery, Højbjerg.

Vegas 1968: M. Vegas, “Römische Keramik von Gabii(Latium)”, *Bonner Jahrbucher* 168, 13- 55.

Vegas 1969: M. Vegas, “Munigua: Römische Keramik des I. Jahrhunderts n. chr.”, *Madridrer Mitteilungen* 10, 199- 250.

Vegas 1973: M. Vegas, *Ceramica Romana del Mediterraneo Occidental*, Barcelona.

Vessberg- Westholm 1956: O. Vessberg- A. Westholm, The Swedish Cyprus Expedition Vol. IV. Part 3, The Hellenistic and Roman Periods in Cyprus, Stockholm.

Vitrivius: *Mimarlık Üzerine On Kitap* (Çev. Suna Güven), İstanbul 1998.

Volkmann 1964: H. Volkmann, Achaïos, Der Kleine Pauly Band I, Stuttgart.

Volkommer 1992: R. Volkommer, Lykos VII, LIMC VI.1–2, München.

Volkommer 1994: R. Volkommer, Phrygia, LIMC VII, 1–2, München.

Waage 1948: F. O. Waage, "Hellenistic and Roman Tableware of North Syria", *Antioch on the Orontes IV. I, Ceramics and Islamic Coins*, ed. F. O. Waage, 1-60, Menasha, Wisconsin.

Walbank 1984: F.W. Walbank vd, *Hellenistic World, Vol VII, Part I, The Cambridge Ancient History*, Cambridge.

Walters 1988: E. J. Walters, *Attic Grave Reliefs that Represent Women in the Dress of Isis*, *Hesperia Supp XXII*, New Jersey.

Watzinger 1901: C.Watzinger, "Vasenfunde aus Athen", *AM* 26, 50-102, 1901.

Weber 1898a: G. Weber, "Die Hochdruck-Wasserleitung von Laodicea ad Lycum," *Jahr-. buch des kaiserlich-deutschen archaologischen Institute* 13, 1-13.

Weber 1898b: G. Weber, "Die Flüesse von Laodicea", *AM XXIII*, 178–195.

Weber 1907: W. Weber, *Untersuchungen Zur Geschichte Des Kaiser Hadrianus*, Leipzig.

West 1939: L. C. West, "Notes on Diocletian's Edict", *Classical Philology* 34 No. 3, 239- 245.

Winter 1984: F. A. Winter, *Late Classical and Hellenistic Pottery from Gordion: The Imported Black Glazed Wares*, University of Pennsylvania (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

Wintermeyer 2004: U. Wintermeyer, *Die hellenistische und frühkaiserzeitliche Gebrauchskeramik. Auf Grundlage der stratifizierten Fundkeramik aus dem Bereich der Heiligen Straße Didyma 3.2., Mainz am Rhein*.

Wörle 1975: M. Wörle, "Eine Neue Inschrift Aus Der Zeit Antiochos I. in Denizli", *TAD XXII–2*, Ankara.

Wright- Jones 1980: K. S. Wright, R. E. Jones, “A Tiberian Pottery Deposit from Corinth”, *Hesperia* 49, 2, 135-177.

Yıldız 1994: H. Yıldız, “Denizli-Laodikeia Antik Kenti Temizlik ve Çevre Düzenleme Çalışmaları”, *IV MKKS*, 219–224.

Zabehlicky- Scheffenegger 2003: S. Zabehlicky- Scheffenegger, “C. Sentius and his commercial Connections”, *Les Ceramiques en Anatolie Aux Epoques Hellenistique et Romaine* (Ed. C. Abadie- Reynal), *Varia Anatolica* XV, Paris, 117- 119.

Zahn 1904: R. Zahn, “Tongeschirr”, in *Priene: Ergebnisse der Ausgrabungen und Untersuchungen in den Jahren 1895- 1898*, (ed. Theodor Wiegand and Hans Schrader), 394- 468.

Zahn 1907: R.Zahn, “Die bei den Ausgrabungen in Bohhaz-Köi gefundenen Tonscherben”, *Wochenschrift für klassische Philologie* 24, Berlin, 638-642.

Zayadin 1966: F. Zayadin, “Early Hellenistic Pottery from the Theatre Excavations at Samaria”, *AAJ* XI, 53- 64.

Ziegenaus- De Luca 1968: G.de Luca- O. Ziegenaus, *Das Asklepieion 1: Der südliche Temenosbezirk in hellenistischer und frühromischer Zeit*, *AvP* XI.1, Berlin, 1968.

Zolotarev 2005: I. Zolotarev, “A Hellenistic Ceramic Deposit from the North-eastern Sector of Chersonesos”, *Chronologies of the Black Sea Area in the Period c. 400- 100 B. C.*, (Ed. V. F. Stolba- L. Hannestad), 193- 215, Aarhus.

Zoroğlu 1978: K. L. Zoroğlu, *Hellenistik Çağ'da Kızılırmak Havzası Boyalı Yerli Seramiği*, Ankara Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.

Zoroğlu 1979: K. L. Zoroğlu, “Eskiyapar’da Bulunan Kızılırmak Havzası (Galat Denilen) Boyalı Seramikleri”, VIII. Türk Tarih Kongresi, I, 239-252.

Zoroğlu 1986: K. L. Zoroğlu, “ Kızılırmak Havzası Kapları’nın Biçim ve Süs Gelişimine Örnekler”, IX. Türk Tarih Kongresi, I, 459-472.

Zoroğlu 1997: K. L., “Zwei Zentralanatolische Tonskyphoi”, *Anatolia* VXII, 15-25.

Zoroğlu 2004: K. L. Zoroğlu, “Hellenistic Pottery from Kelenderis”, *Praktika* 2004, στ’επιστημονικε συναντηση για την ελληνιστικη κεραμικη, προβληματα χρονολογησις κλειστα συνολα - εργαστηρια, βολος 17-23 απριλιος 2000, αθηνα, 299-315.

EK 1:

Kurşun Sırlı Seramiklerin Mineralojik Verileri:

Laodikeia buluntusu Kurşun Sırlı seramiklerden bir grubunun ince kesiti Pamukkale Üniversitesi Jeoloji Bölümü Laboratuvarlarında alınarak, İnce kesit analizi tanecik dağılımı, tanecik boyutu ve minerallerin belirlenebilmesi için uygulanmıştır. İncelemeler, NIKON Eclipse E200POL model, elektro polarizan mikroskop kullanılarak (x4 ve x10) yapılmıştır. Mikroskopla büyütülen materyallerin mikrofotografı alınarak, petrografik sonuçları yayımlanan diğer merkezlerde ele geçen kurşun sırlı örneklerle karşılaştırılmaya gidilmiştir.

Laodikeia buluntusu kurşun sırlı 15 örnek incelemeye alınmıştır. Bu örneklerin tamamı katalogda yer almamakla beraber yukarıda hamur astar özellikleri bölümünde ele alınan malzeme sadece gözle görülebilen verileri içermektedir. Burada ele alınan örnekler mikroskobik inceleme sonucu kil renklerine, dokularına ve mineral içeriklerine göre 3 ana grupta toplanmışlardır.

İlk grubu oluşturan toplam dokuz parçada (**J2, J19, J26, J27, J29, J36, J46, J45, KD3**) hamur rengi pembemsi bejdir (7.5YR 7/4 pink). Mineral içerikleri açısından kaba taneli olan 5 örneğin belirgin ortak minerali kuvarstır. Bunun yanında opak minerallerden muskovite de rastlanmıştır. İlk grupta yer alan örneklerin birçoğunda minerallerin yönlenmeli olduğu tespit edilmiştir.

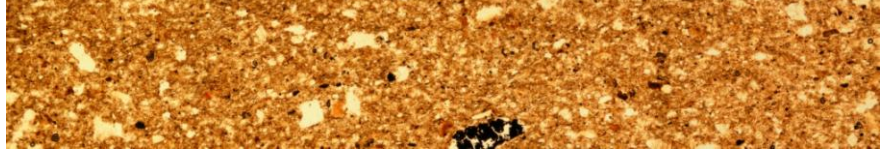
İkinci grupta yer alan **J18, J21, J28, KD2** ve **KD4** no.lu toplam beş örnekte hamur rengi kirli beyaz- kremidir. II. Grupta yer alan beş örnek kendi içerisinde iki alt grup oluşturmaktadır. **KD4** ve **J28** no.lu parçaların hamur rengi kirli beyaz, doku ise ilk gruba oranla daha taneciksiz **J18, J21, KD2** no. lu örneklerde ise sarımtırak beyaz renk görülür.

Tek örnekle temsil edilen üçüncü gruptaki **J42** no.lu örnekte hamur rengi 5 YR 5/6-8 sarımsı kırmızı renklidir.

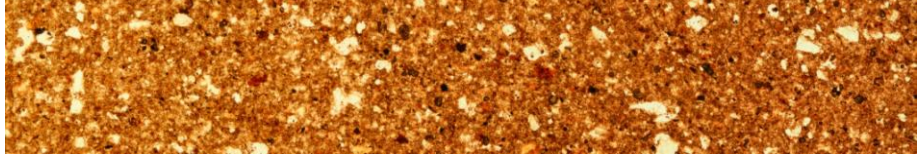
Mineralojik çalışmanın sonucunda Laodikeia’da bulunan örnekleri üç ana grupta toplandığı tespit edilmiştir. Bunlardan Grup I’de yer alan örneklerin hamur renkleri standart olarak pembemsi bejdir (7.5YR 7/4 pink). (**J2, J19, J26, J27, J36, J45, J46, KD1, KD3**). Olasılıkla Güney Batı Anadolu Atölyesi’nin ya da Laodikeia yerel atölyesinin kullandığı kil olmalıdır ki, kurşun sırlı seramikler içerisinde Laodikeia’dan başka merkezde karşılaşılmayan kâselerin büyük bir kısmında bu grupta yer alan hamur özellikleriyle karşılaşılmıştır.

Grup II de yer alan parçalar iki farklı hamur özelliği gösterse de, genel anlamda Tarsus ya da K.Suriye Atölyeleri’nin ürünü olmalıdır (**J18, J21, J28, KD2, KD4**). Bu grupta yer alan parçaların tamamında hamur ve astar özellikleri oldukça kaliteli ve canlı renkler sahiptir.

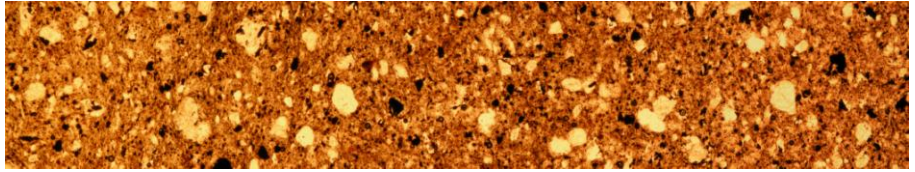
Grup III’ de yer alan tek örnek ise Laodikeia’da bulunan kurşun sırlı seramikler arasında belki de Smyrna Atölyesi’nin tek ürünü olarak değerlendirilebilir (**J42**).

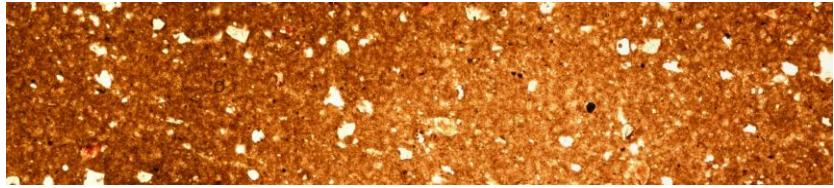
J46

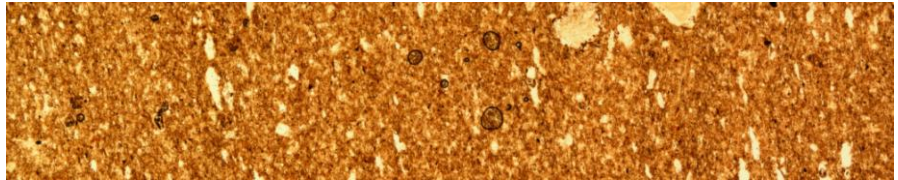
J45

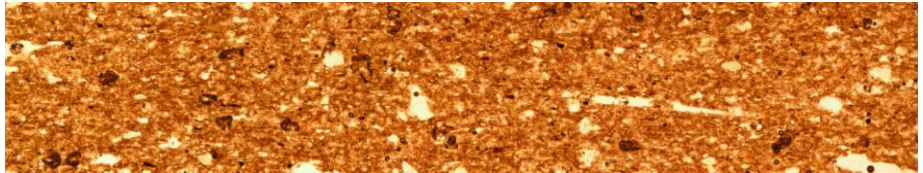
J36

J27

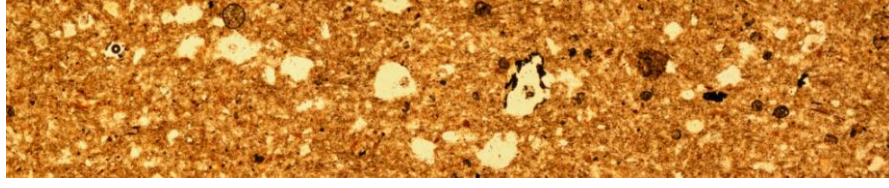

J2

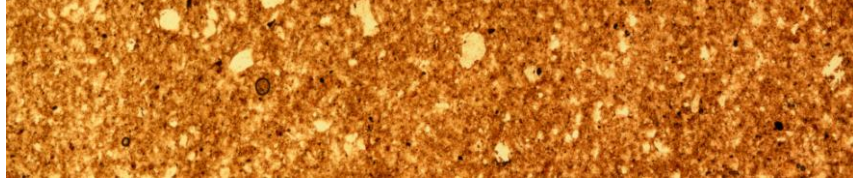

KD5

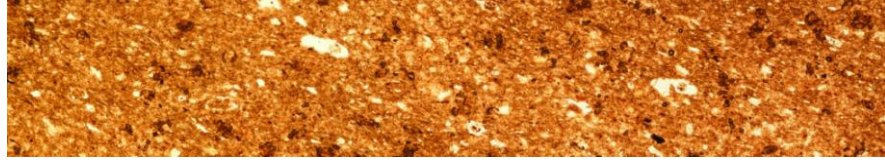
GRUP 1: Hamur renkleri standart Pembemsi bej(7.5 YR 7/4)

J26

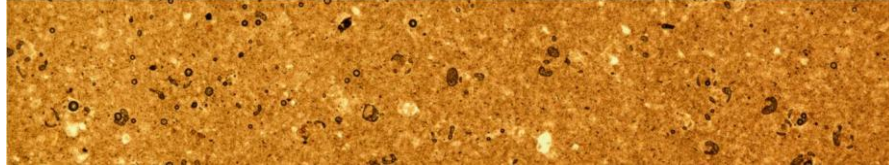

KD1

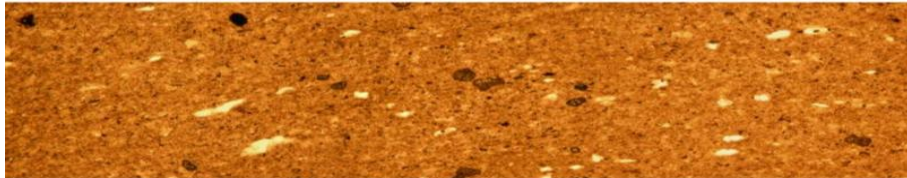

KD3

GRUP 1: Hamur renkleri standart Pembemsi bej(7.5 YR 7/4)

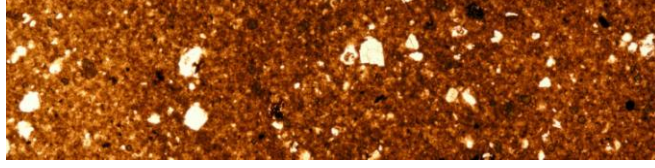
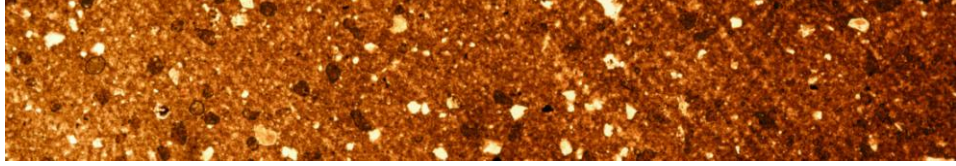
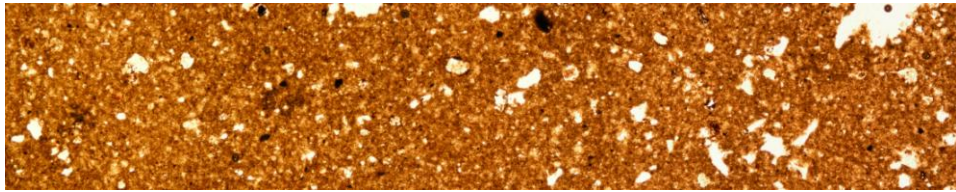

J28

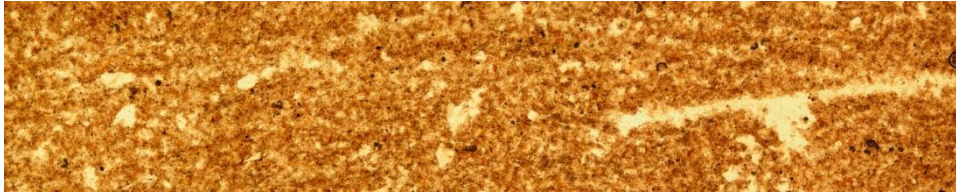

KD4

GRUP 2A: Hamur renkleri kirli beyaz

J21**KD2****J18**

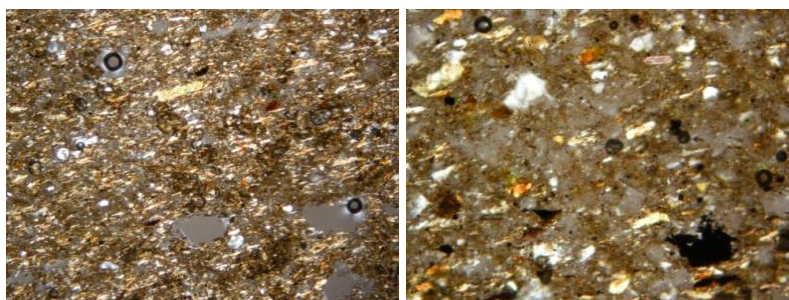
GRUP 1: Hamur renkleri sarımtırak beyaz

J42

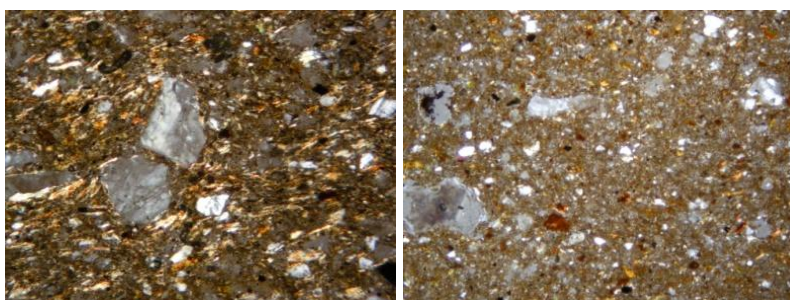
GRUP 3: Hamur rengi sarımsı kırmızı (5 YR 5/6-8)

100x

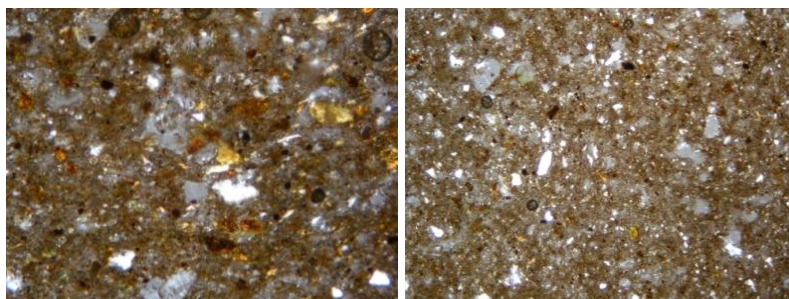
40x

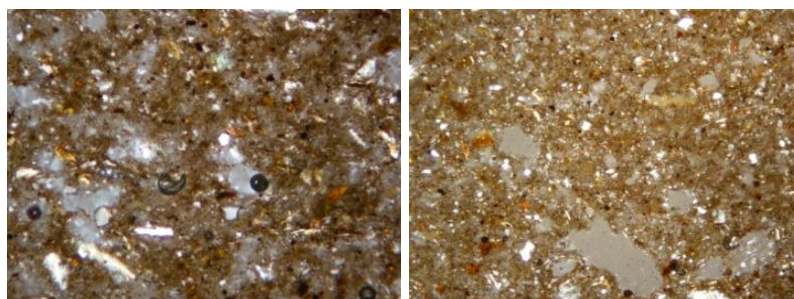
J46

J36

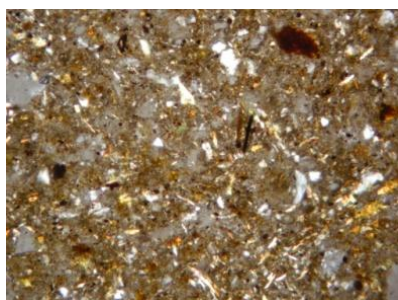

J45

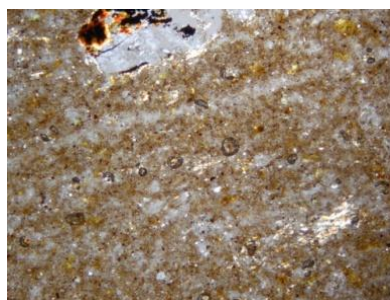

KD1

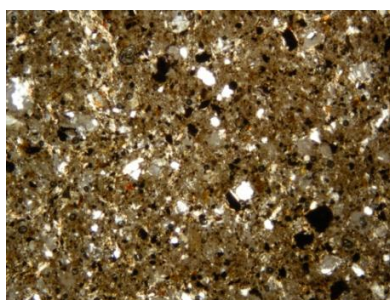
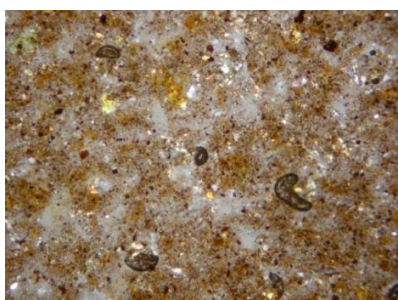
100x

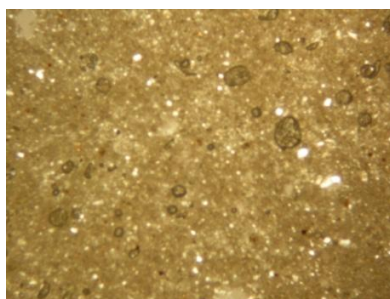
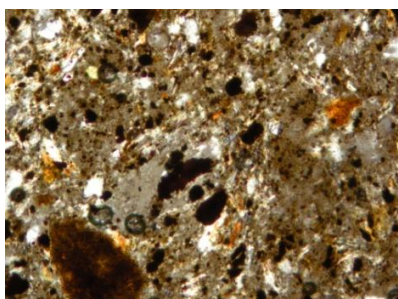
40x

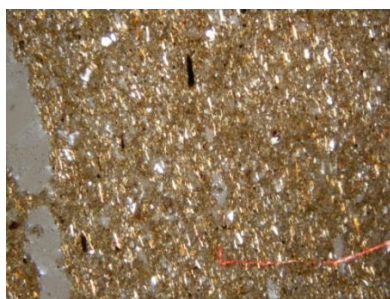
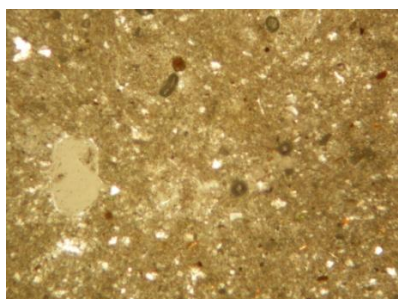
J26

J42

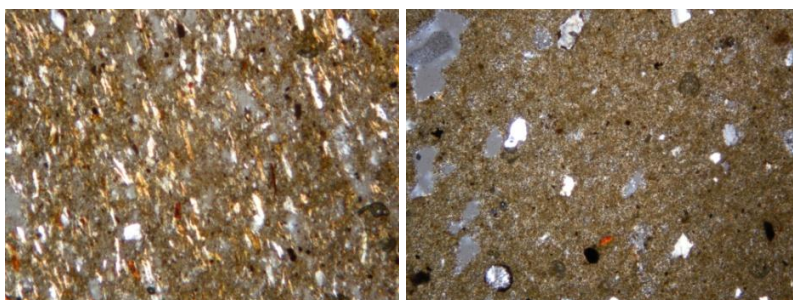
J19

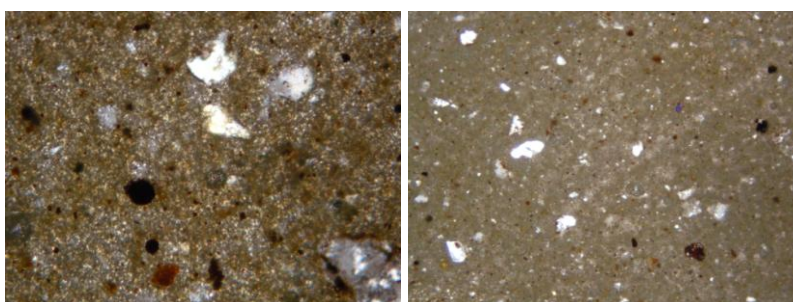
J28

100x

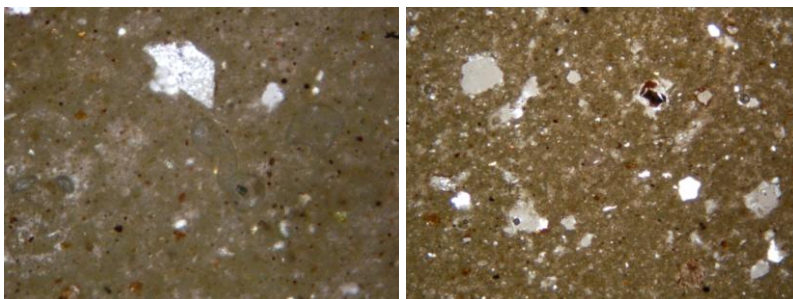
40x

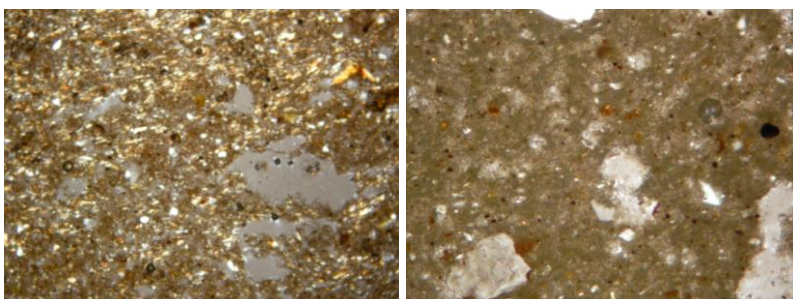
J2

J21

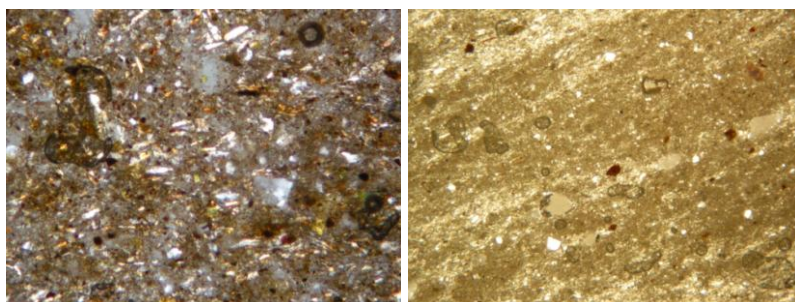
KD2

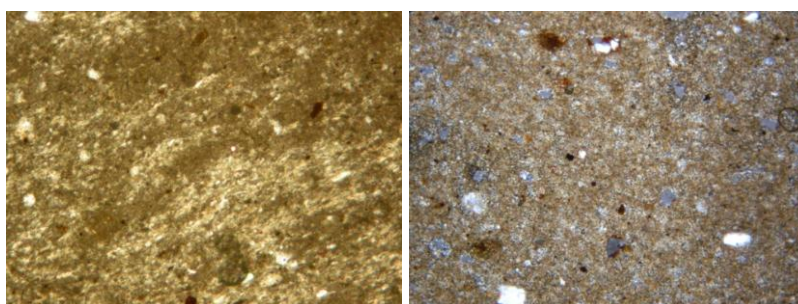
J18

100x

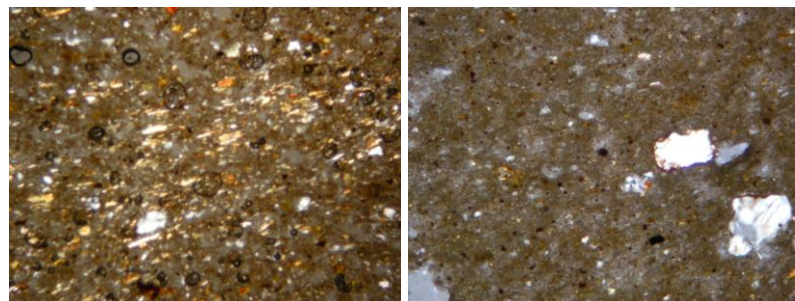
40x

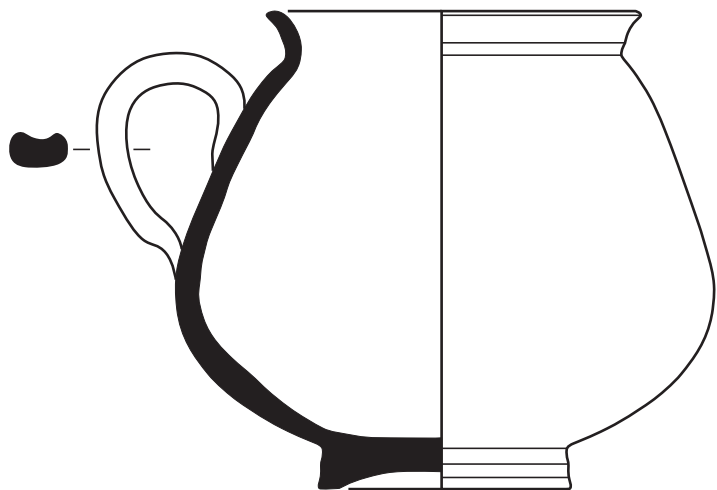
KD3

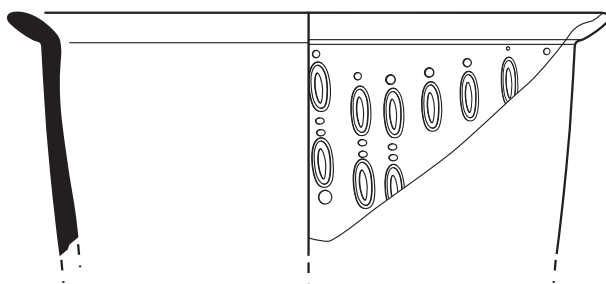
KD4

J27

L.07 KDN.M10. 06

L.08.AT2.D3.1316

EK 3: Katalogda Kullanılan Seramiklerin Kazı Buluntu No.sunu Gösteren Liste

<i>Kat. no.</i>	<i>Buluntu No</i>	<i>Kat. no.</i>	<i>Buluntu No</i>	<i>Kat. No.</i>	<i>Buluntu No</i>
A1	L07 AT S1 612	A2	L 06 SC 526	A3	L 05 ATL 27
A4	L 04 BT 135	A5	L 06 SC 443	A6	L 05 BT 34
A7	L 07 AT S1 908	A8	L 05 LS 100	A9	L 04 TA 242
A10	L 07 AT S1 758	A11	L07 AT S1 133	A12	L 07 AT S1 634
A13	L 07 AT S1 574	A14	L07 AT S1 58	A15	L 06 DBK KK 102
A16	L 06 SC 1095	A17	L07 AT S1 577	A18	L 07 AT S1 148
A19	L 04 BT 17	A20	L 07 AT S1 753	A21	L 07 AT S1 751
A22	L07 AT S1 39	A23	L 05 YB 19	A24	L 06 SC 807
A25	L 05 KN 10	A26	L 07 AT S1 679	A27	L 07 AT S1 60
A28	L07 AT S1 69	A29	L07 AT S1 514	A30	L 07 AT S1 683
A31	L 07 AT S1 680	A32	L 07 AT1 S1 684	A33	L 07 AT S1 412
A34	L 07 AT S1 205	A35	L 07 AT S1 22	A36	L 07 AT S1 30
A37	L AT S1 202	A38	L07 AT S1 575	A39	L AT S1 201
A40	L07 AT S1 576	A41	L 07 AT S1 572	A42	L07 AT S1 573
A43	L07 AT S1 134	A44	L 07 AT S1 409	A46	L07 AT S1 571
A47	L07 AT S1 1069	A48	L07 AT S1 568	A49	L07 AT S1 570
A50	L 07 AT S1 57	A51	L 07 AT S1 200	A52	L 07 AT S1 903
A53	L07 AT S1 569	A54	L 07 AT S1 535	A55	L 04 BT 01
A56	L07 AT S1 566	A57	L 05 LS 216	A58	L 07 AT S1 754
A59	L 06 DBK KK 206	A60	L 04 BT 117	A61	L 07 AT S1 212

A62 L 07 AT S1 969

A65 L 07 AT S1752

A68 L 07 AT S1 516

A63 L 06 SC 1105

A66 L 06 SC 552

A69 L07 AT S1 174

A64 L 07 AT S1 676

A67 L 07 AT S1 203

A70 L07 AT S1 175

A71 L07 AT S1 567

A74 L 07 AT S1 207

A77 L 02 TK 602

A80 L07 AT S1 635

A72 L 07 AT S1 567

A75 L 06 DBK KK 209

A78 L 07 AT S1 204

A81 L 07 AT S1 674

A73 L 07 AT S1 756

A76 L 05 LS 304

A79 L 07 AT S1 681

A82 L 07 AT S1 537

B1 L 07 AT2 1206

B4 L 07 AT S1 1090

B7 L 07 AT S1 209

B10 L 07 KDN A 144

B13 L 07 KDN A 146

B16 L 07 MG V 415

B2 L 07 AT S1 1107

B5 L 07 AT S1 663

B8 L 07 AT S1 416

B11 L 07 KDN A 112

B14 L 05 KN 33

B3 L 07 AT S1 578

B6 L 07 AT S1 565

B9 L 07 KDN A 147

B12 L 05 ATL 17

B15 L 07 MG V 417

C1 L 09 STC LT 163

C4 L 08 AT1 G3-G4 1208

C7 L 08 AT1 G3-G4 1204

C2 L 07 AT S1 599

C5 L 07 AT S1 226

C8 L 05 KN 07

C3 L 08 AT1 G3-G4
1207

C6 L 08 AT1 G3-G4
1203

D1 L 08 AS1 G3- G4 1209

D4 L 07 MG V 421

D7 L 04 BT 138

D10 L 07 AT S1 504

D2 L 07 MG V 431

D5 L 04 BT 30

D8 L 02 293P S1 183

D11 L 05 LS 42 033

D3 L 06 13P 186

D6 L 04 BT 99

D9 L 02 TK 134

D12 L 07 AT S1 1075

D13	L 07 AT S1 661	D14	L 07 AT S1 1053	D15	L 05 LS 05 604
D16	L 07 AT S1 227	D17	L 02 293PRS S1 267	D18	L 02 293PRS S1 176
D19	L 05 LS 406	D20	L 07 AT S1 562	D21	L 05 LS 107
D22	L 05 LS 108	D23	L 05 LS 81	D24	L 06 13-14P 383
D25	L 09 AT2 1219	D26	L 02 293 PRS S1 181	D27	L 05 LS 349
D28	L 05 LS 118	D29	L 05 LS 01 06	D30	L 05 LS 193
D31	L 02 293 PRS S1 407	D32	L 02 293 PRS S1 190	D33	L 02 293 PRS S1 189
D34	L 02 293 PRS S1 178	D35	L 05 LS 603	D36	L 05 LS 414
D37	L 07 AT S1 173	D38	L 07 LS 60 14	D39	L 05 LS 01 07
D40	L 05 SY 04	D41	L 02 293 PRS S1 186	D42	L 02 293 PRS S1 177
D43	L 05 SY 03	D44	L 02 293 PRS S1 179	D45	L 05 LS 16.02
D46	L 05 LS 413	D47	L 02 293 PRS S1 185	D48	L 05 SY 05
D49	L 07 AT S1 1445	D50	L 05 LS 17 02	D51	L 07 LS 60 12
D52	L 04 AN 03	D53	L 02 293 PRS S1 270	D55	L 07 AT S1 178
D56	L 05 LS 22 01	D57	L 08 DBK KK 04	D58	L 07 AS1 G3-G4 1205
D59	L 05 SC 95	D60	L 07 AT S1 119		
E1	L 02 TK 293	E2	L 08 AT G3-G4 1201	E3	L 09 AT2 C4 L30 1079
E4	L 09 AT2 C4 L17 270	E5	L 09 AT2 C4 L21 872	E6	L 07 AT S1 208
E7	L 09 AT2 C4 L24 978	E8	L 07 AT S1 1145	E9	L 07 AT S1 1200
E10	L 07 AT S1 1067	E11	L 09 AT2 C4 L22 883	E12	L 09 AT2 C4 L29 1025
E13	L 09 AT2 C4 L23 926	E14	L 09 AT2 C3-C4 L29 947	E15	L 09 AT2 C4 L29 1026

F1	L 05 SY 08	F2	L 04 BT 45	F3	L 05 BT 18
F4	L 05 LS 308	F5	L 02 293P S1	F6	L 04 BT 08
F7	L 04 BT 148	F8	L 04 AN 12	F9	L 04 BT 69
F10	L 05 LS 16 152	F11	L 05 KN M9 40	F12	L 05 BT 51
F13	L 05 KN M9 41	F14	L 03 SC 499	F15	L 04 BT 87
F16	L 05 BT 55	F17	L 02 293 PRS S1 56	F18	L 04 BT 116
F19	L 08 AS1 G3- G4 1202	F20	L 07 ASJ 1B 41	F21	L 05 LS 64 256
F22	L 04 BT 161	F23	L 05 KN M9 06	F24	L 05 BT 12
F25	L 05 KN TM1 66	F26	L 04 BT 97	F27	L 04 BT 58
F28	L 04 BT 29	F29	L 05 LS 412	F30	L 04 BT 131
F31	L 05 LS 420	F32	L 02 293 PRS S1 106	F33	L 04 BT 205
F34	L 04 BT 179	F35	L 04 BT 60	F36	L 04 BT 63
F37	L 05 LS 44 01	F38	L 04 BT 07	F39	L 06 13P 04
F40	L 08 AS1 G3- G4 48	F41	L 05 ATL 32	F42	L 05 SC 601
F43	L 04 BT 31	F44	L 08 AS1 G3- G4 49	F45	L 05 KN M9 101
F46	L 04 BT 06	F47	L 04 BT 223	F48	L 05 KN M9 04
F49	L 04 BT 04	F50	L 03 SC 269	F51	L 05 TAP K184A
F52	L 05 TAP K141	F53	L05 KN 25	F54	L 08 AS G3-G4 50
F55	L 06 13 P 09	F56	L 05 LS 44 02	F57	L 07 AT S1 1027
F58	L 04 BT 144	F59	L 04 BT 220	F60	L 04 BT 226
F61	L 04 BT 215	F62	L 05 BT 63	F63	L 04 BT 98
F64	L 05 KN M9 01	F65	L 05 LS 42 114	F66	L 05 BT 07
F67	L 05 LS 314	F68	L 04 BT 57	F69	L 05 LS 41 98

F70 L 05 KN M9 02

F71 L 05 BT 68

G1 L 05 KN M9 06

G2 L 07 KDNY 41

G3 L 05 KN M9 11

G4 L 05 KN M9 22

G5 L 08 YB 113

G6 L 05 LS 376

G7 L 05 KN TM1

G8 L 07 AT S1 581

G9 L 05 LS 69 01

G10 L 05 LS 19 01

G11 L 05 LS 19 02

G12 L 07 ASJ 1A 38

H1 L 05 LS16 359

H2 L 05 BT 46

H3 L 05 LS41 95

H4 L 05 LS19 325

H5 L 09 AS 2 1215

H6 L 05 LS42 03

H7 L 08 AS1 S3 52

H8 L 05 LS42 04

H9 L 06 13P 373

H10 L 02 293 PRS S1 154

H11 L 05 LS41 97

H12 L 05 KN 22

H13 L 05 LS 42 02

H14 L 07 MG V 237

H15 L 07KDN M10 2

H16 L 05 KN TM1 55

H17 L 02 293 PRS S1 154

H18 L 05 YA 26

H19 L 04 TA 628

H20 L 05 LS 337

H21 L 05 LS38 53

H22 L 05 GN 01

H23 L 05 LS20 02

H24 L 07 AT S1 479

H25 L 05 LS64 250

H26 L 05 TA 254

H27 L 02 SC 805

H28 L 05 SY 01

H29 L 02 293 PRS S1 151

H30 L 05 LS 419

H31 L 05 GN 03

H32 L 08 AE 35

H33 L 04 TA 103

H34 L 05 LS32 27

H35 L 05 LS41 94

H36 L 04 TA 315

H37 L 05 LS42 116

H38 L 05 LS19 329

H39 L 05 YB 46

H40 L 05 LS44 140

H41 L 05 LS 405

H42 L 08 AS1 G3-G4
131

H43 L 05 KDN M4

H44 L 05 LS42 08

H45 L 04 SC 54

H46 L 05 LS42 06

H47 L 05 LS42 07

H48 L 05 YB 14

H49 L 05 LS24 180

H50 L 05 LS33 14

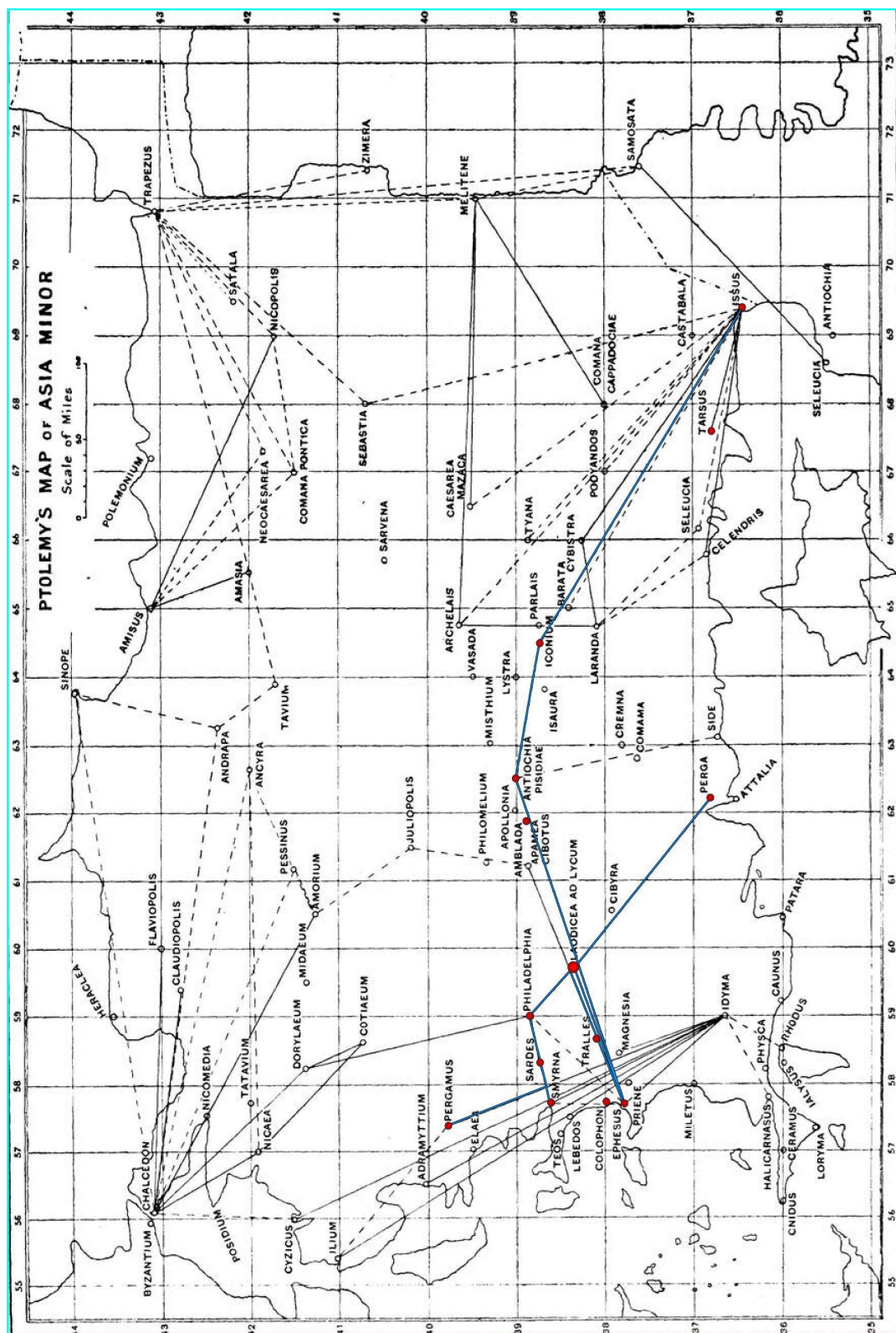
H51 L 02 293 PRS 1
288

H52	L 05 LS 136	H53	L 05 LS32 30	H54	L 05 LS19 331
H55	L 02 293 PRS1 325	H56	L 05 KN 8	H57	L 05 LS16 365
H58	L 05 LS43 65	H59	L 05 LS33 18	H60	L 02 293 PRS S1 323
J1	L 05 LS 400	J4	L 08 AT2 D3 1306	J2	L 05 LS 393
J3	L 05 KN TM1 12	J5	L 08 AT2 D3 1307	J6	L 08 AT2 D3 1308
J7	L 08 AT2 D3 1300	J8	L05 LS 358	J9	L 08 AT2 G3-G4 1304
J10	L 05 LS 182	J11	L 08 AT2 D3 1309	J12	L05 LS 17 05
J13	L 08 AS1 G3-G4 1305	J14	L 02 TK 604	J15	L 05 LS 410
J16	L 05 LS 56	J17	L 05 SY 50	J18	L 06 YA 24
J19	L 08 AT2 1310	J20	L 05 SY 033	J21	L 05 TAP 466
J 22	L 05 LS 22 06	J23	L 05 LS 05	J24	L 09 AT2 C2 L18 807
J25	L 05 LS 181	J26	L 05 LS 127	J27	L 05 TAP K86
J28	L 08 AT2 YB 1311	J29	L 05 LS 42	J30	L 05 LS 66
J31	L 06 YA 27	J32	L 08 AT2 D3 1302	J33	L 05 LS 42 12
J34	L 05 LS 01 01	J 35	L 05 LS 296	J36	L 08 AT2 1303
J37	L 05 LS 415	J38	L 02 SC GP 83	J39	L 05 KN 11
J40	L 08 AS1 G3 1301	J41	L 05 LS 42 10	J42	L 05 LS 05 600
J43	L 05 LS 601	J44	L 05 LS 110	J45	L 05 SY 02
J46	L 05 LS 42 11				
K1	L 02 293 PRS 3 168	K2	L 05 SY 22	K3	L 08 AT2 D3 1400
K4	L 05 KDN 154	K5	L 05 TAP K 184C	K6	L 09 AT2

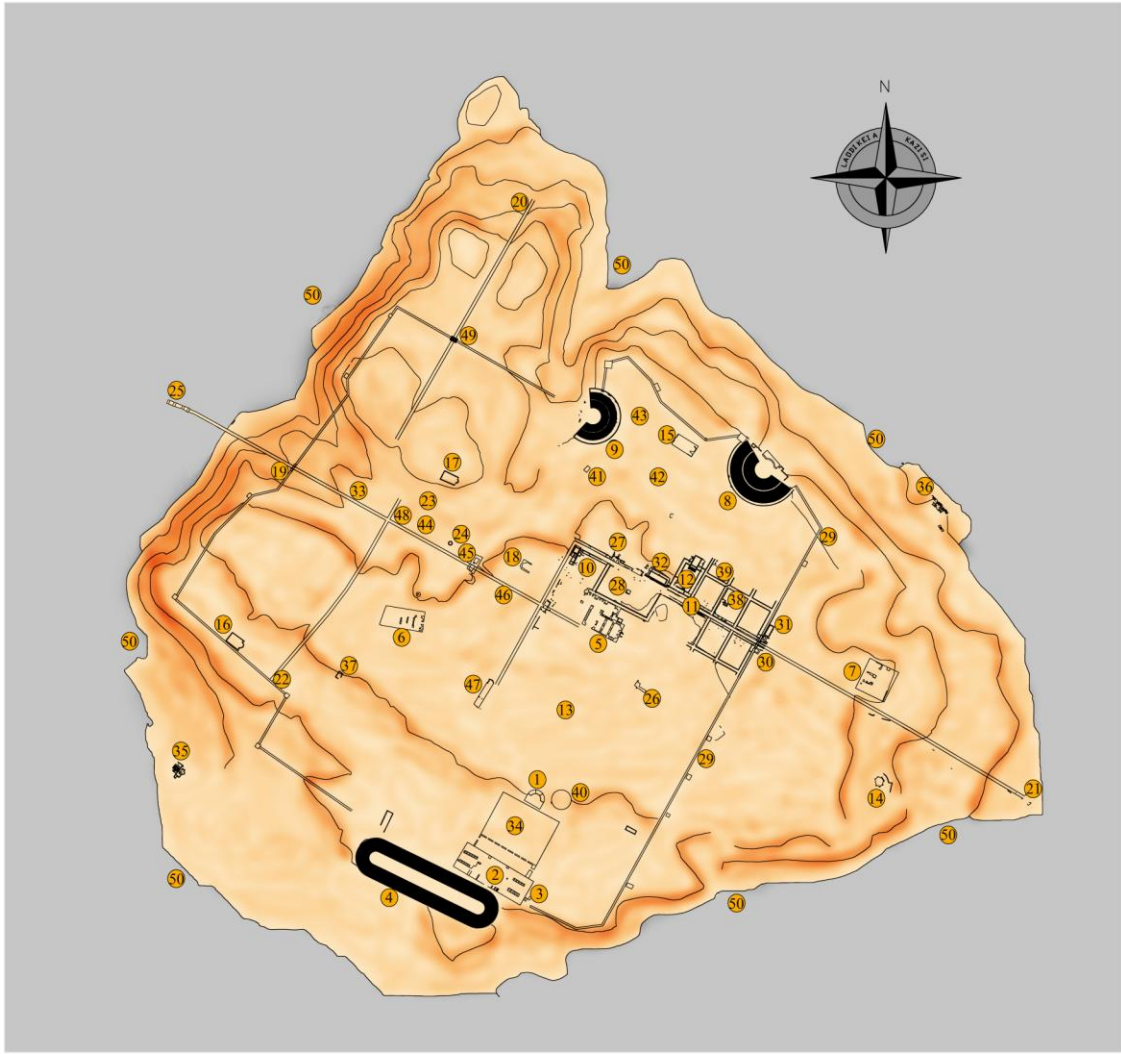
K7	L 05 KN M9 62B	K8	L 02 SC 801	K9	L 05 TAP K184B
K10	L 08 KDN 156	K11	L 05 KN M9 64B	K12	L 09 AT2 1216
K13	L 07 AT S1 1144	K14	L 02 293 PRS 3 069	K15	L 07 MG V MK 15
K16	L 05 KN M9 63B	K17	L 05 KN M9 60B	K18	L 05 KN M9 61B
K19	L 09 AE 1080	K20	L 05 LS 435	K21	L 02 293 PRS 71
K22	L 02 293 PRS 3 072	K23	L08 AT2 D3 1401	K24	L 05 ATL 1
K25	L 07 AT S1 005	K26	L 08 AT2 C2 L18 806		

Figür 1: Batı Anadolu Haritası

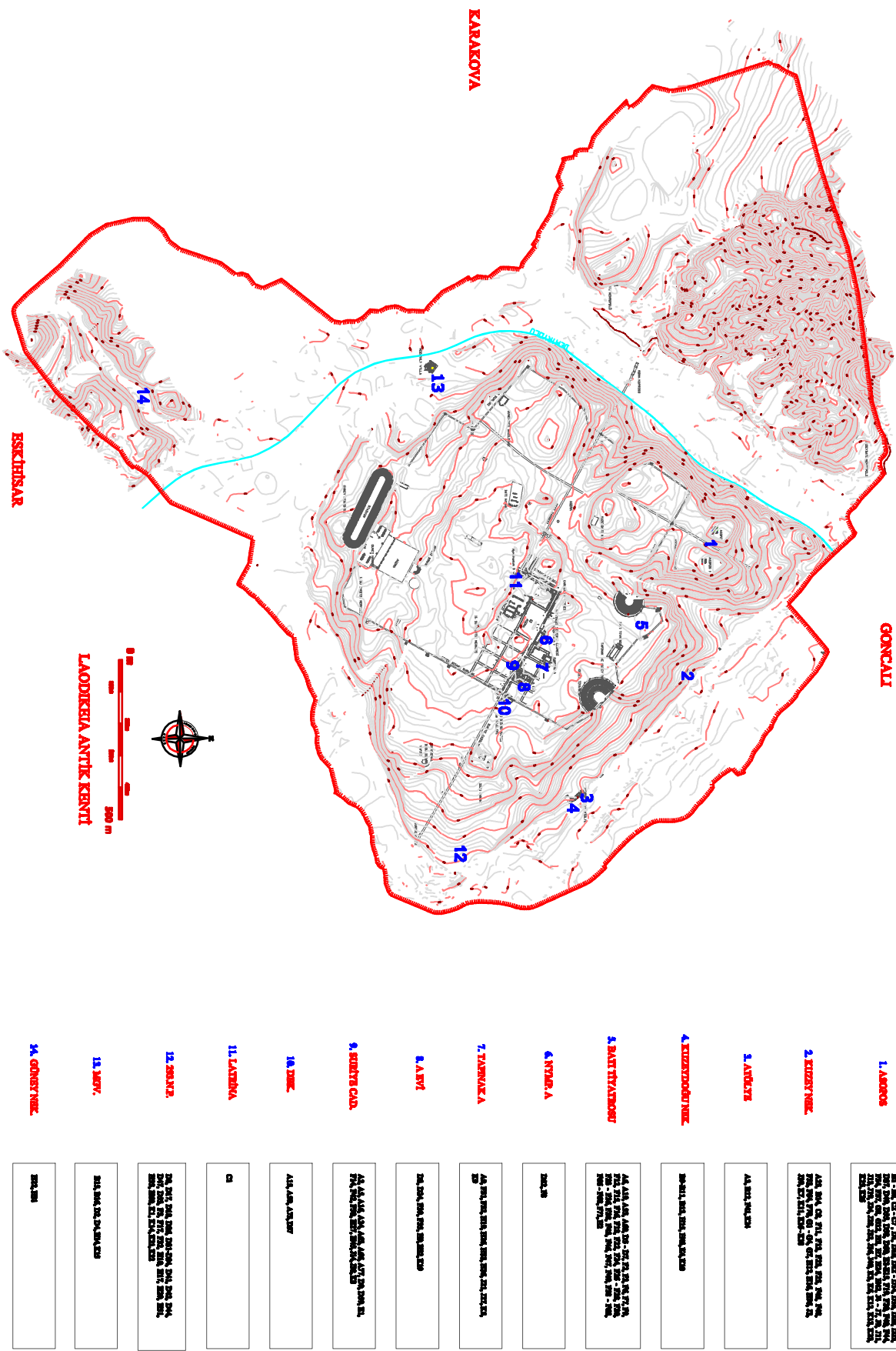
Figür 2: Ptolemaios'un Haritası'nda Laodikeia ad Lycum (Cronin 1905, 432)

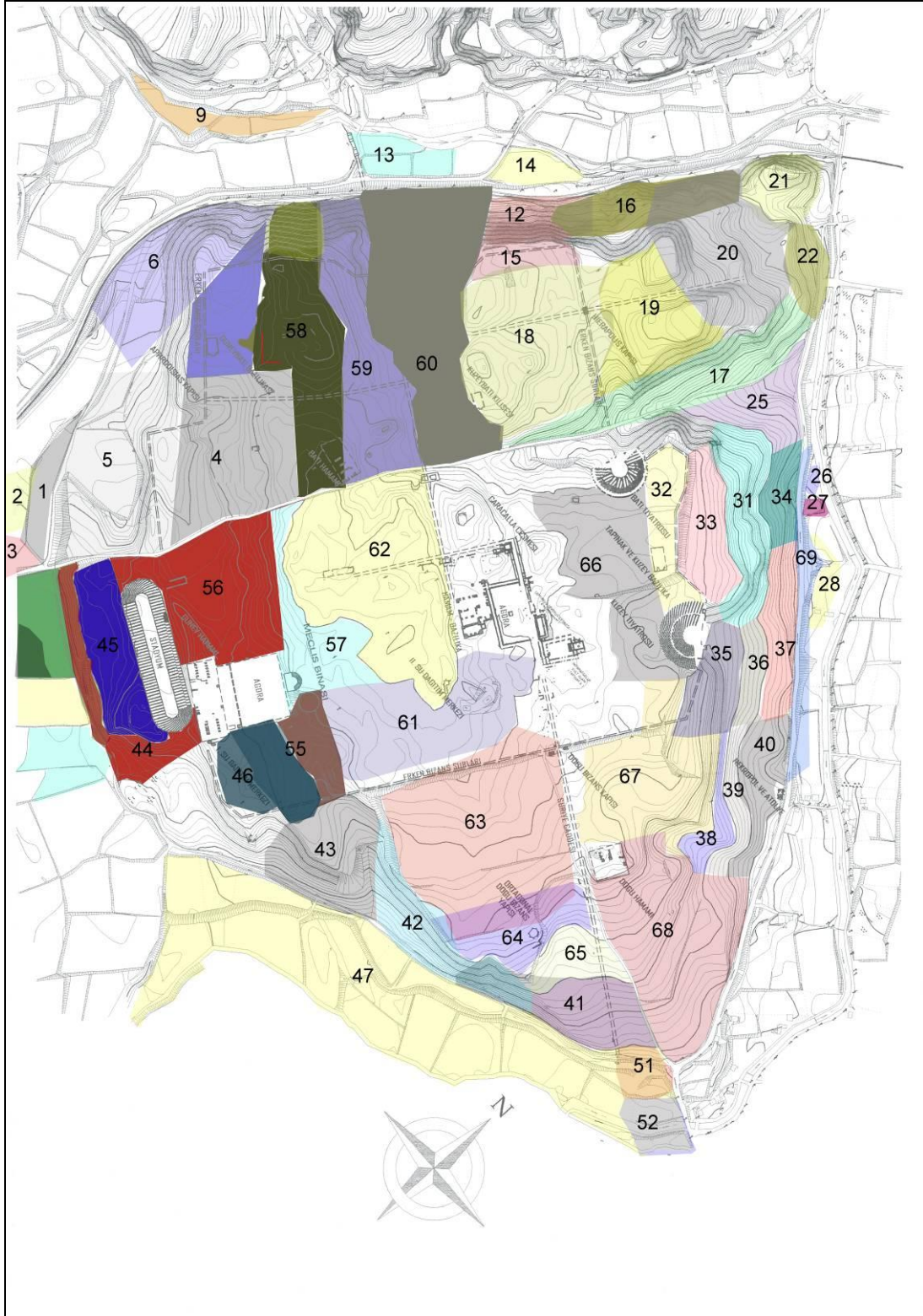

Figür 3: Laodikeia Kent Planı

1. Meclis Binası (Bouleuterion)	25. Efes Yolu Asopos Üzerindeki Köprü
2. Güney Hamam Kompleksi	26. II. Su Dağıtım Merkezi
3. I. Su Dağıtım Merkezi	27. I. Anıtsal Giriş
4. Stadyum	28. Merkezi Agora
5. Merkezi Hamam	29. Erken Bizans Surları
6. Batı Hamamı	30. Doğu Bizans Kapısı
7. Doğu Hamamı	31. Doğu Bizans Nymphaeum
8. Kuzey Tiyatrosu	32. A Nymphaeum (S. Severus Çeşmesi)
9. Batı Tiyatrosu	33. Efes Caddesi
10. Caracalla Çeşmesi	34. Güney Agorası
11. Suriye Caddesi	35. Güney Roma Villası
12. Tapınak A	36. Kuzey Atölyesi
13. Dört Kollu Bizans Yapısı	37. Güneybatı Tapınağı
14. Oktogonal Doğu Bizans Yapısı	38. Pithoslu Mekan
15. Tapınak ve Kuzey Bazilika	39. Sokak Su Dağıtım Merkezi
16. Güneybatı Bazilikası	40. Prytaneion (Konuk Evi)
17. Kuzeybatı Kilisesi	41. Batı Tiyatrosunun Yanındaki Yapı
18. Dört Kollu Bizans Kilisesi	42. Tapınak?
19. Efes Kapısı	43. Tapınak?
20. Hierapolis Kapısı	44. Yuvarlak Tapınak?
21. Suriye Kapısı	45. Anıtsal Geçiş
22. Aphrodisias Kapısı ve Güney Bizans Kapısı	46. Portikus
23. Batı Agorası	47. Nymphaeum?
24. Efes Caddesi Yanındaki Yuvarlak Yapı	48. Batı Nymphaeum
	49. Kuzey Bizans Kapısı
	50. Nekropol Alanları

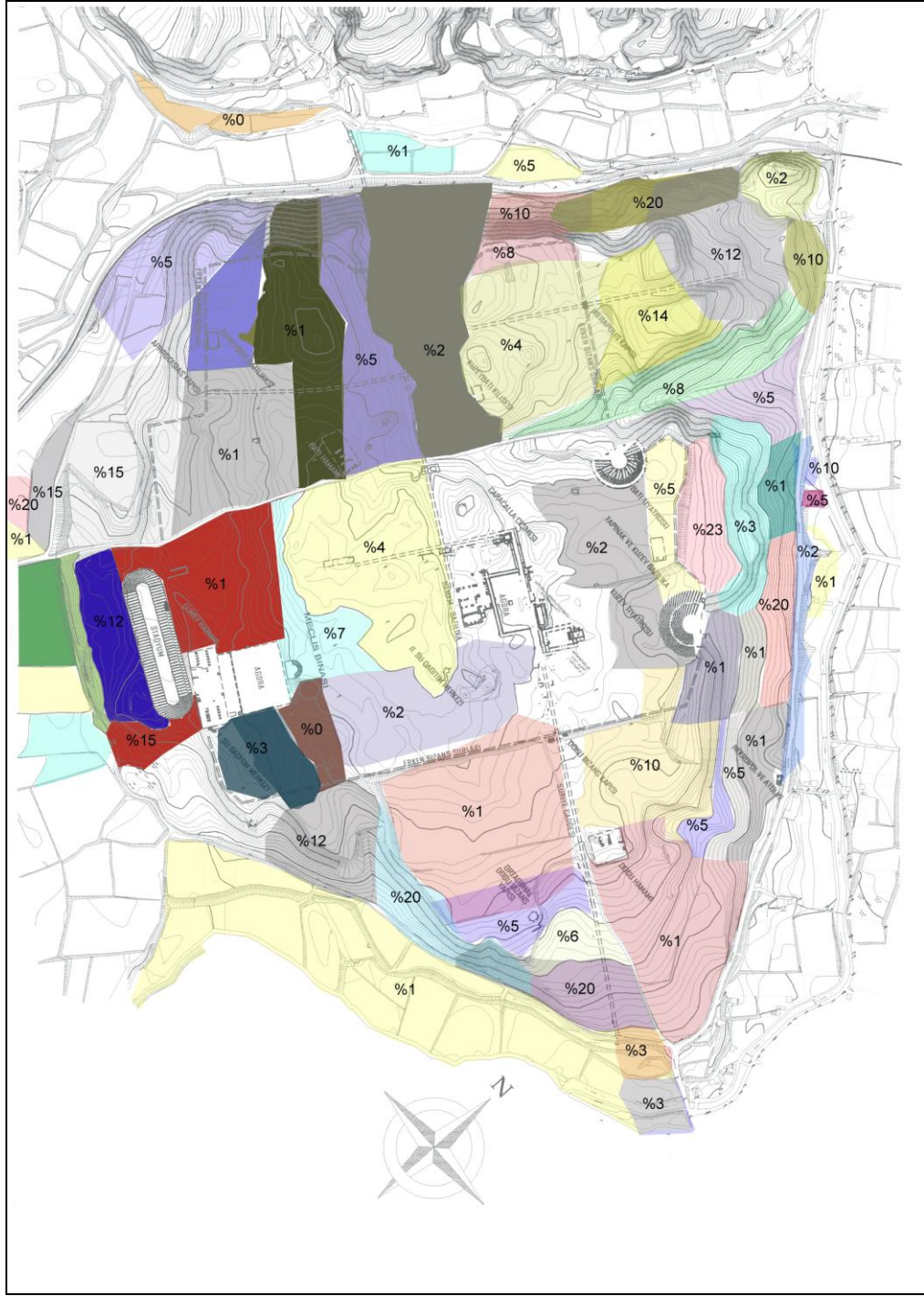
FIGURE 4

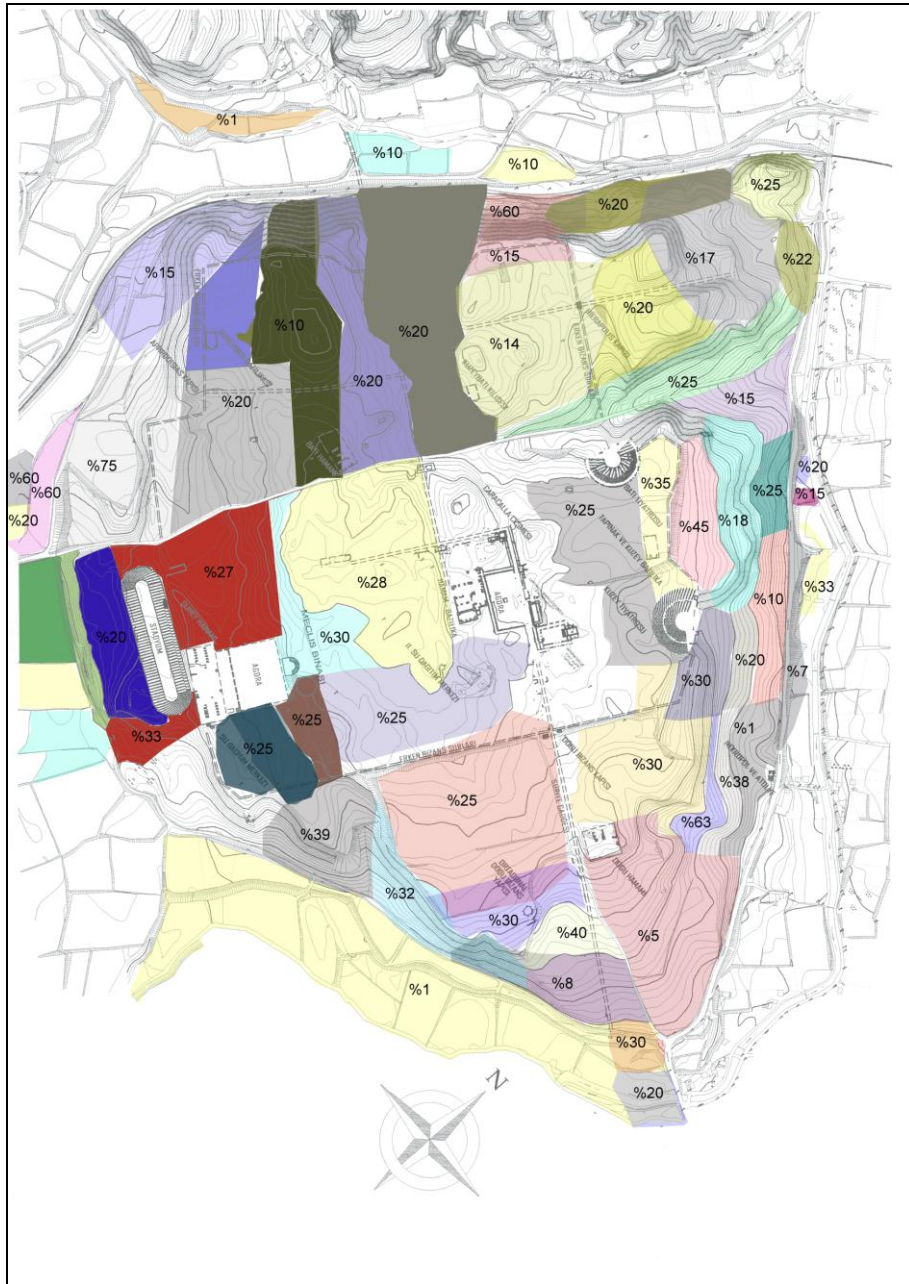

Figür 5: 2005 Yılında Gerçekleştirilen Yüzey Araştırmasında Örnek Toplama

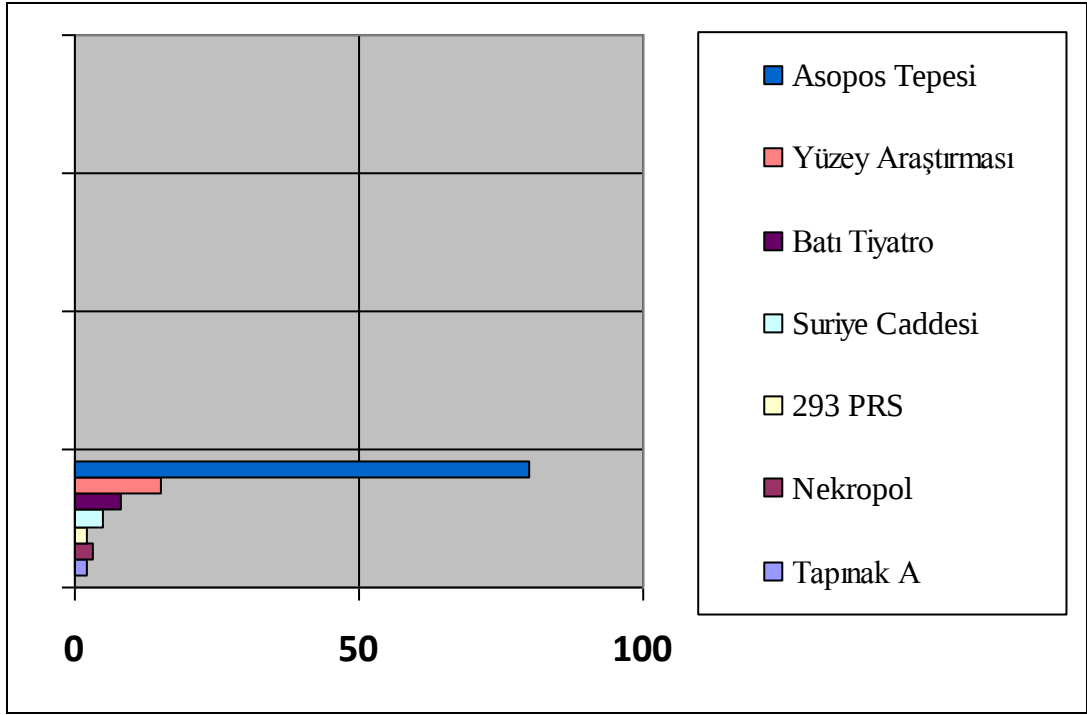
Alanları

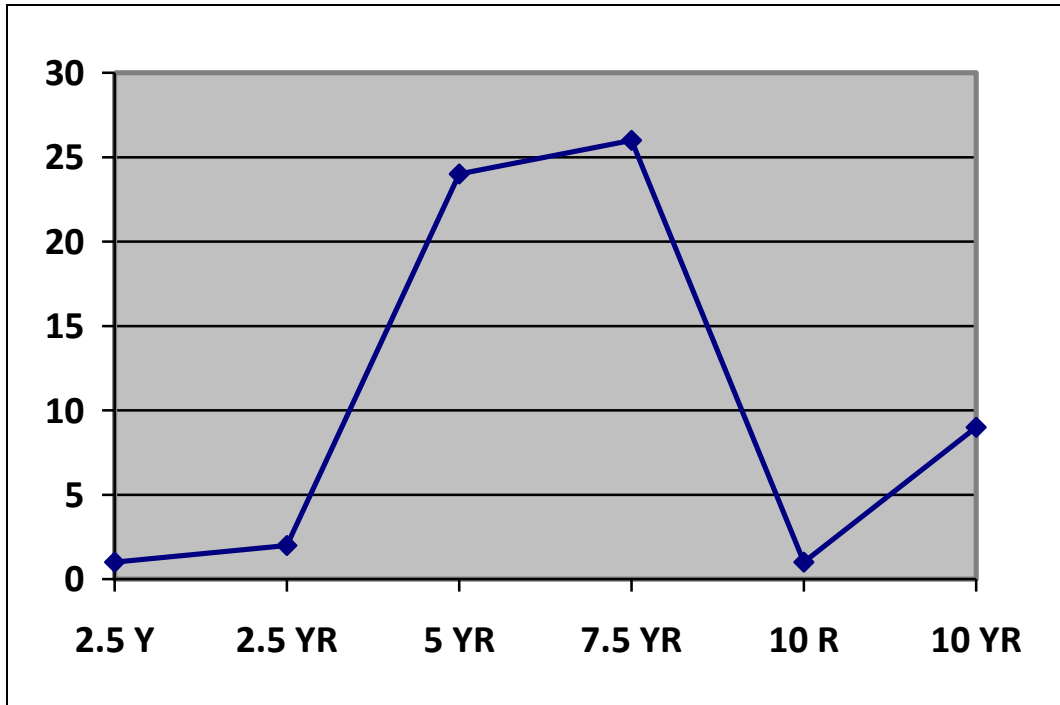
Figür 6: Yüzey Araştırmasında Toplanan Helenistik Seramiklerin Örnek
Toplama Alanlarındaki Yüzdelik Dağılımı

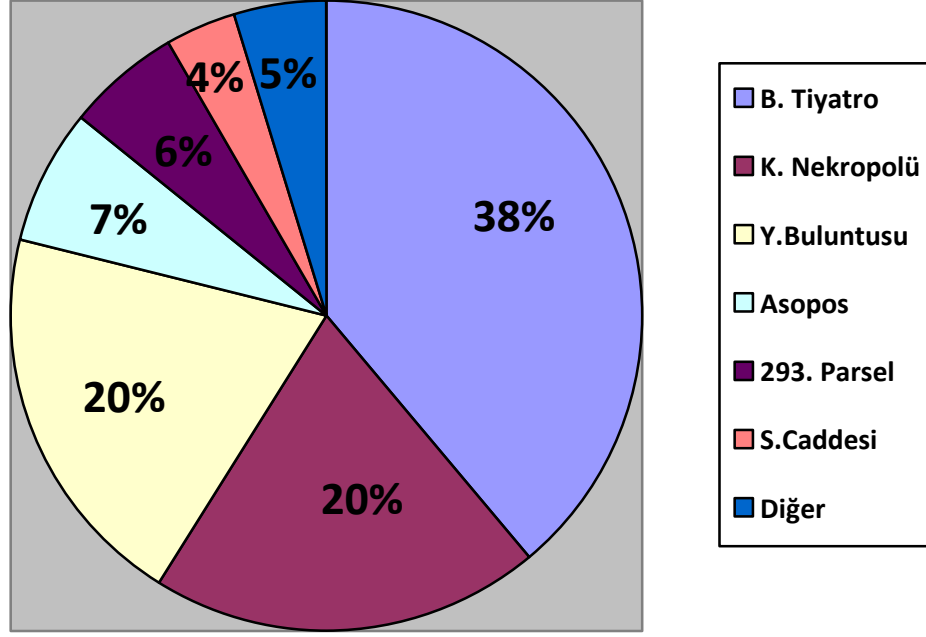
Figür 7: Yüzey Araştırmasında Toplanan Roma Seramiklerinin Örnek
Toplama Alanlarındaki Yüzdelik Dağılımı

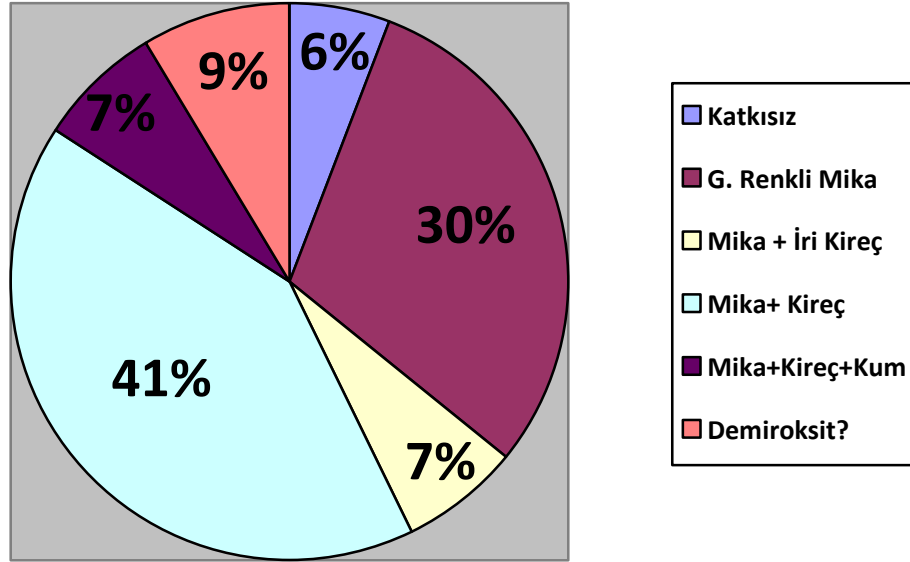
Figür 8: İçe Dönük Kenarlı Kâselerin Çalışma Alanlarına Göre Buluntu Yoğunluğu

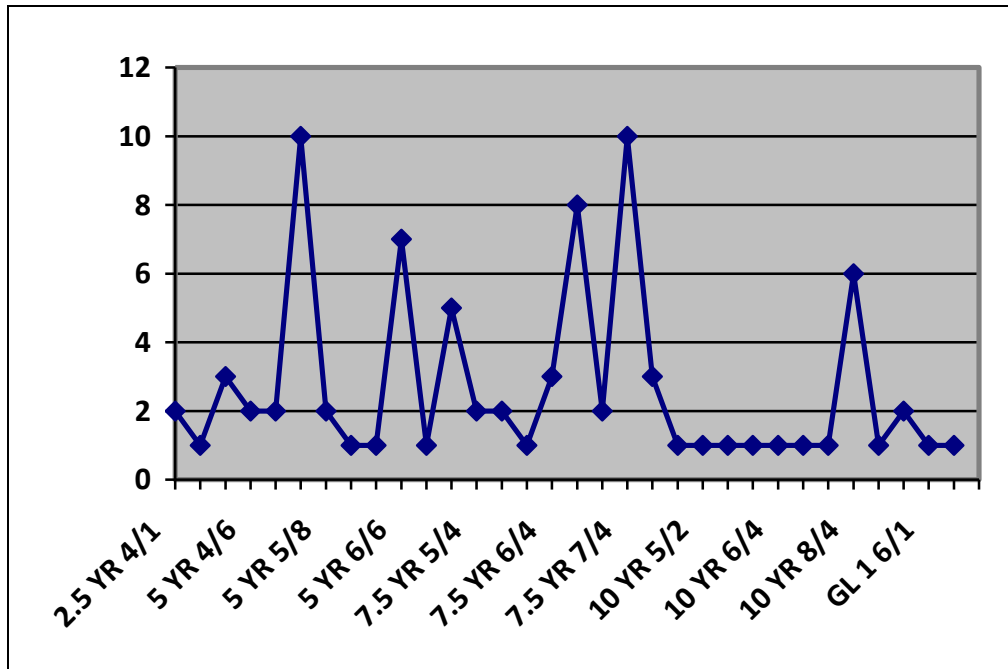
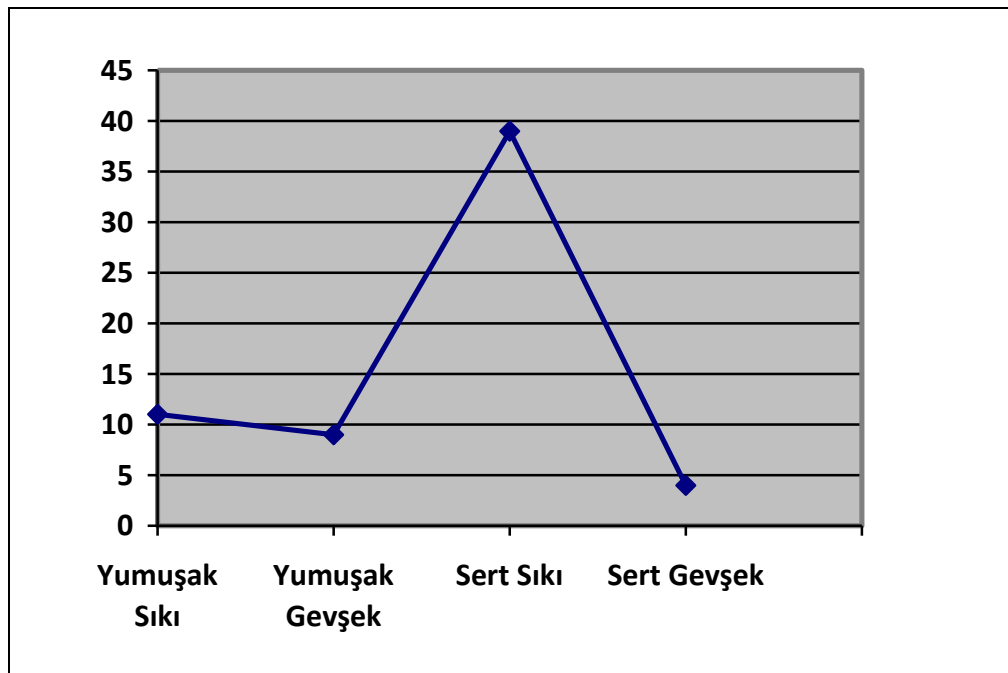
Figür 9: İçe Dönük Kenarlı Kâselerin Hamur Renklerine Göre Dağılımını Gösteren Grafik

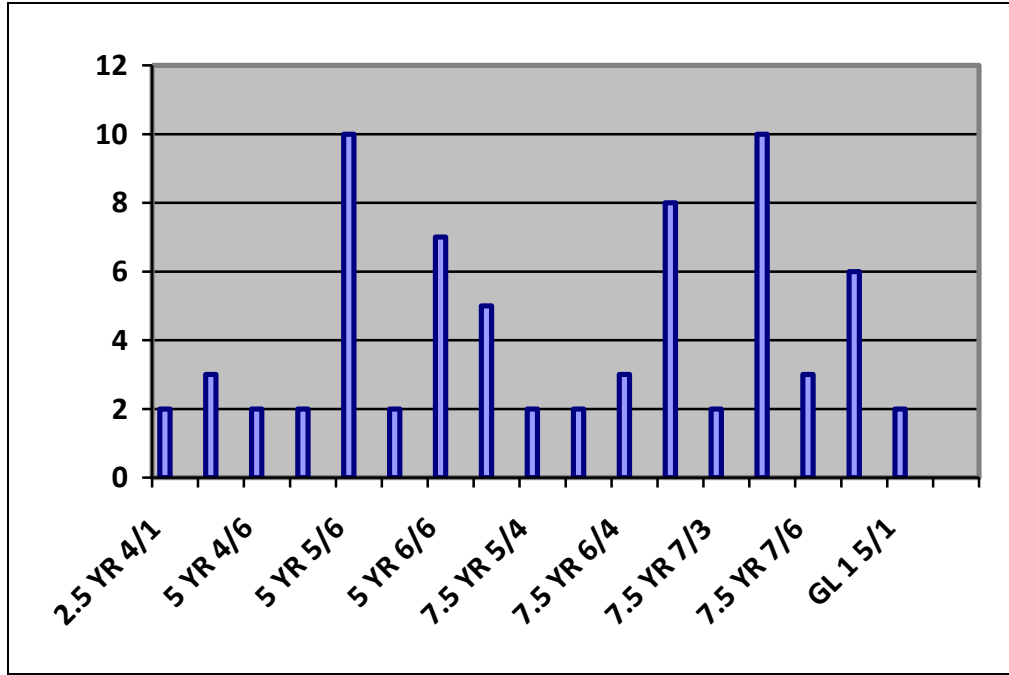

Figür 10: Kabartmalı Kâselerin Sektörlere Göre Dağılımı.

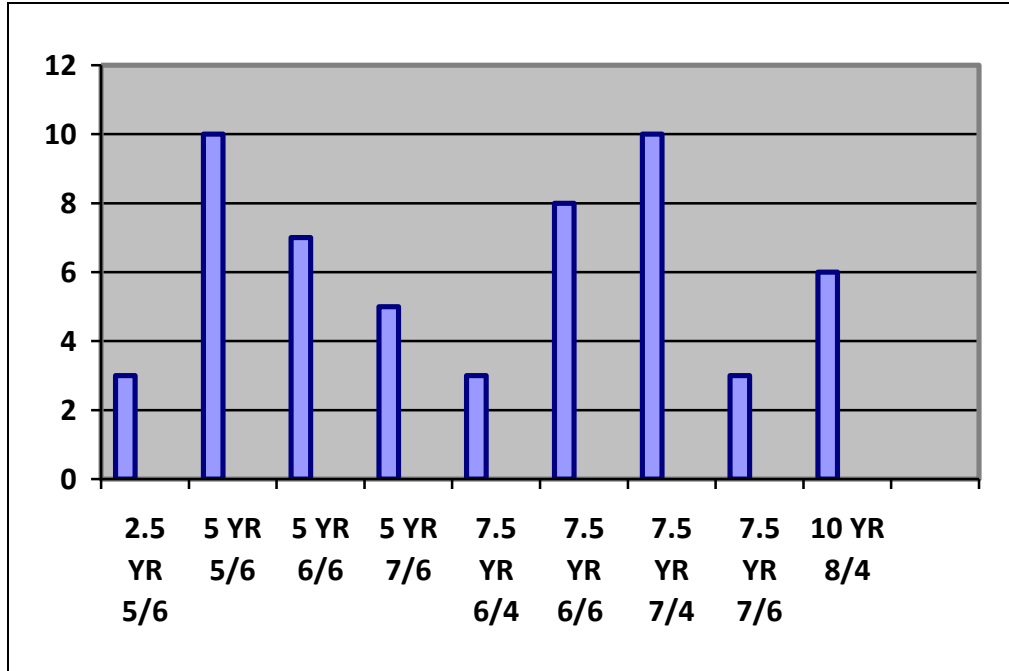

Figür 11: Kabarmalı Kâselerin Hamur İçeriğinin Katkı Maddesine Göre Dağılımı.

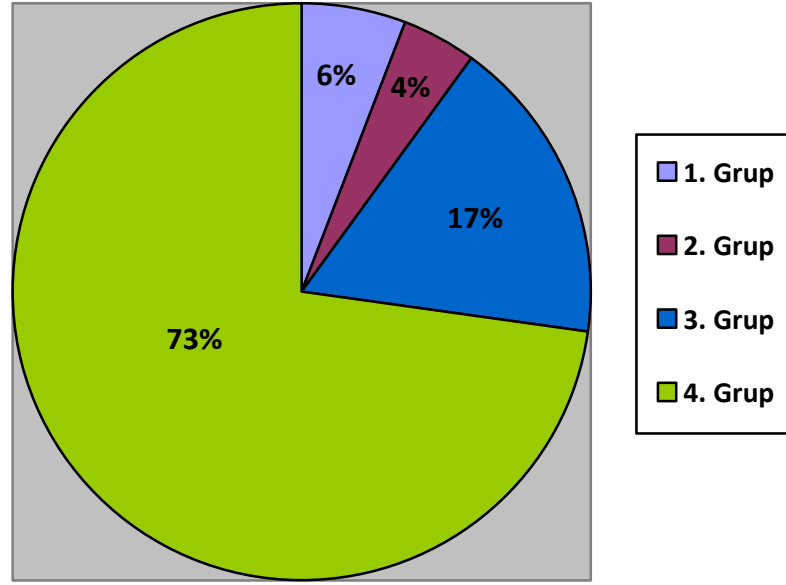

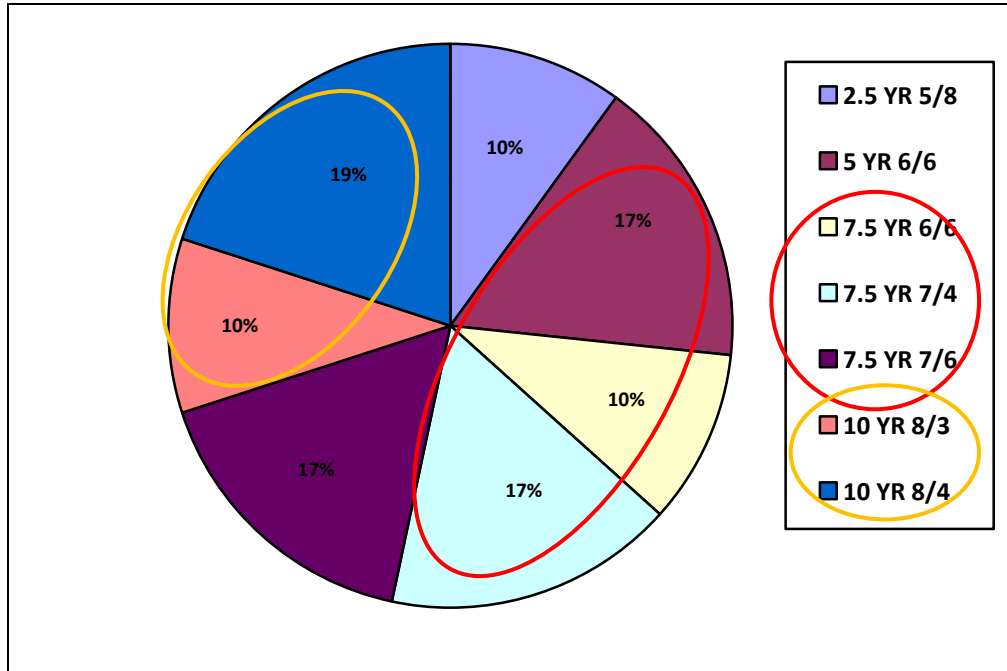
Figür 14: Kabartmalı Kâselerde Hamur Çeşitlerinin En Az İki Örnekle Temsil Edildiği Grafik.

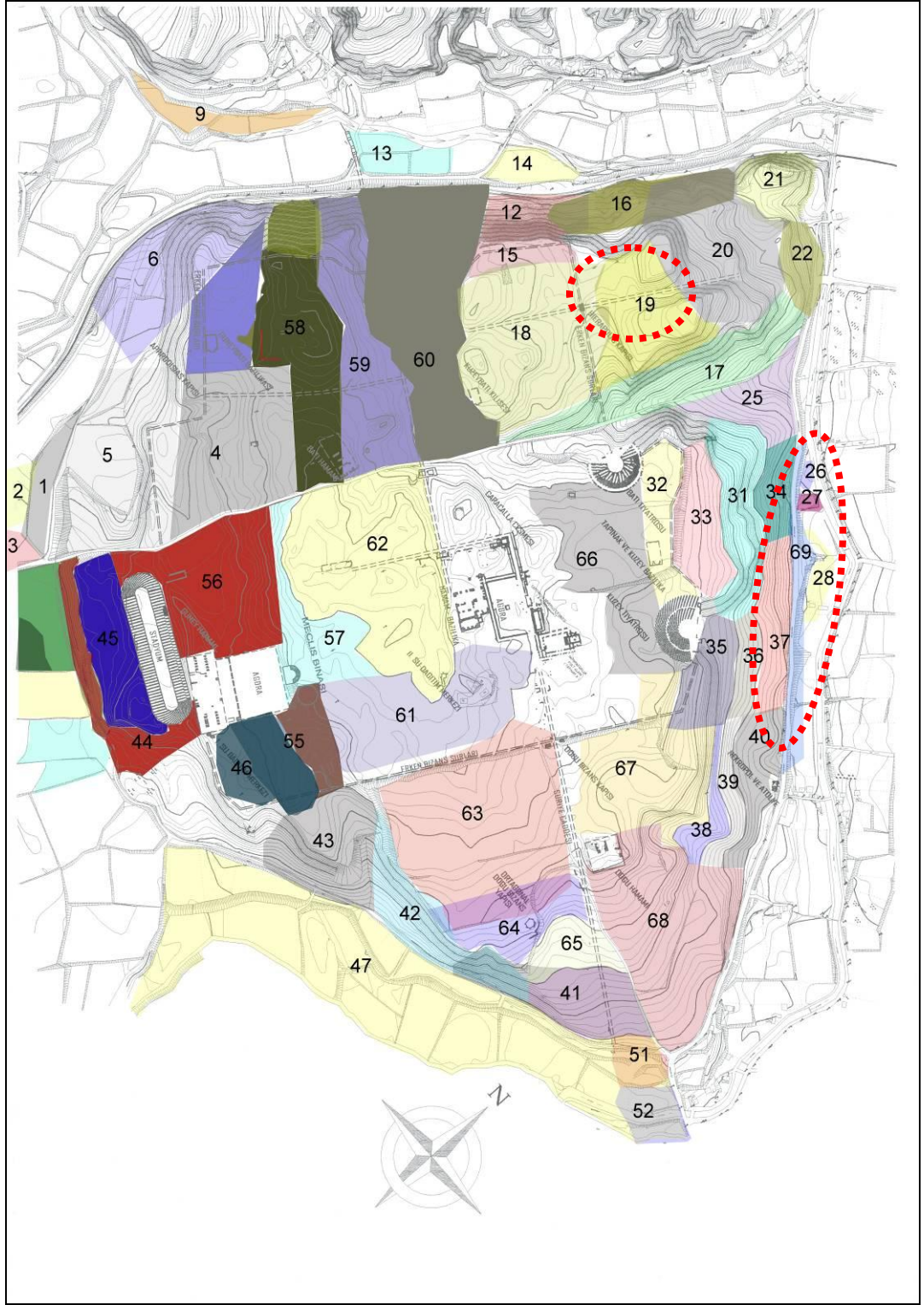
Figür 15: Kabartmalı Kâselerde Hamur Renklerinin En Az Üç Örnekle Temsil Edildiği Grafik.

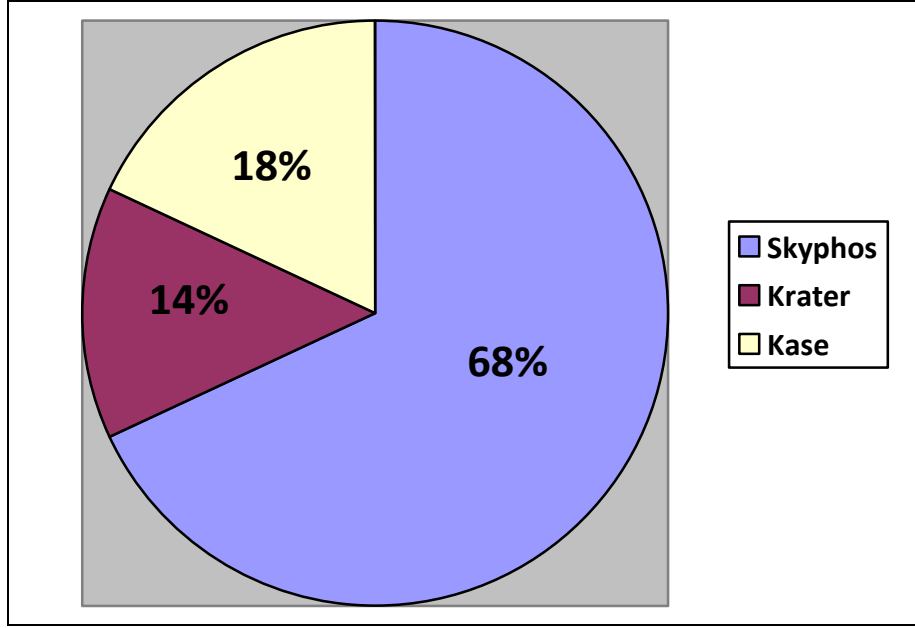
Figür 16: Kabartmalı Kâselerin Astarlama Çeşitlerine Göre Dağılımı.

Figür 17: Geç Helenistik Kabartmalı Kâselerin Hamur Renklerine Göre Dağılımı (Min. 3 örnek)

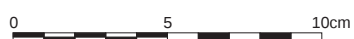
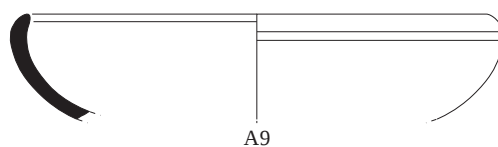
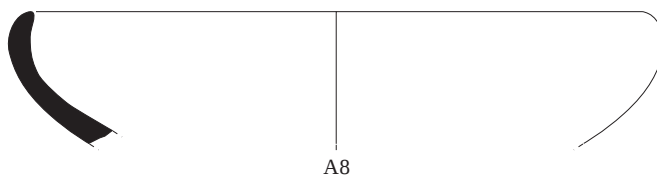
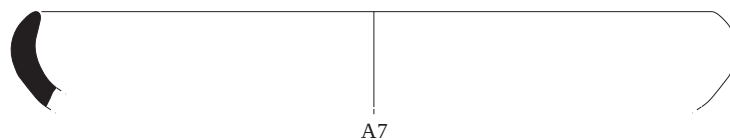
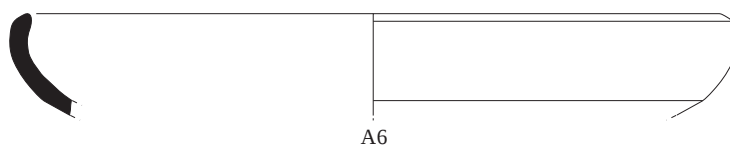
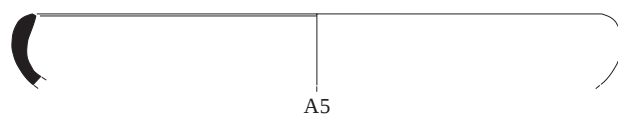
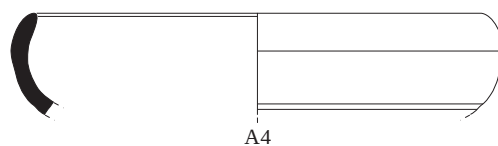
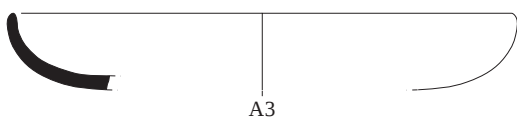
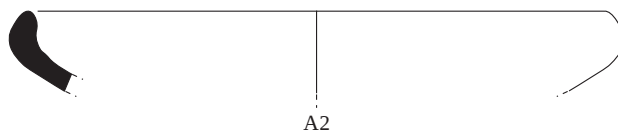
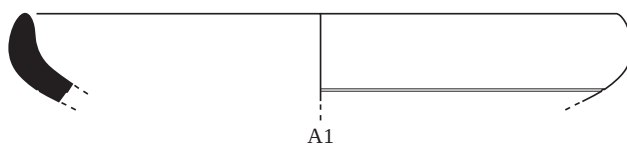

Figür 18: Kabartmalı Kâse Kalıplarının Buluntu Yerleri Doğrultusunda Olası
Seramik Atölyeleri

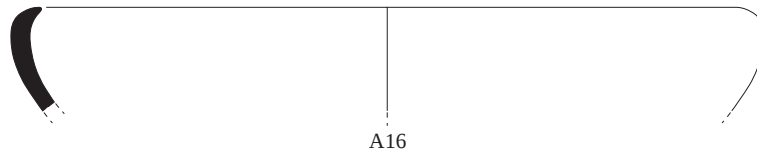
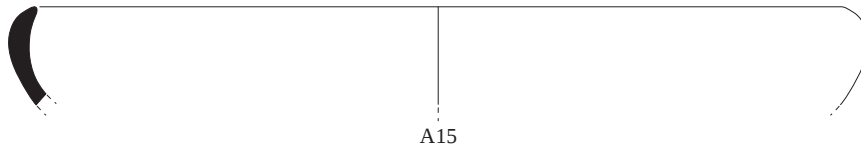
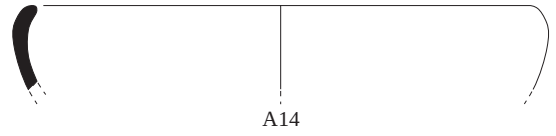
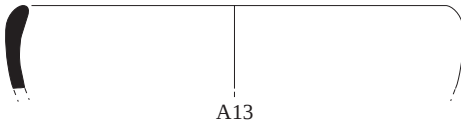
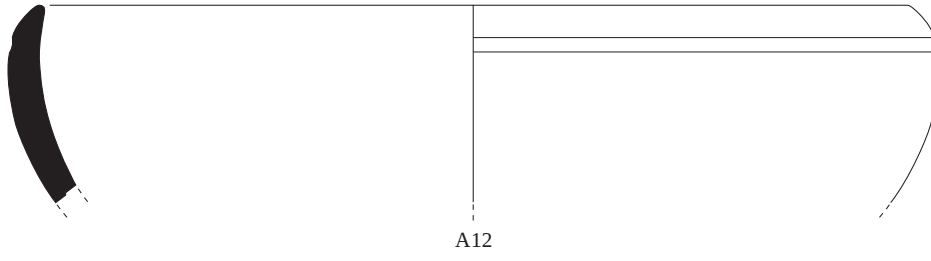
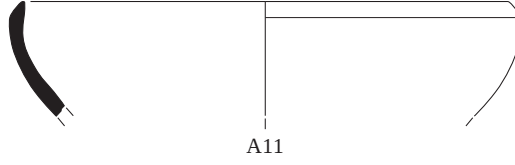
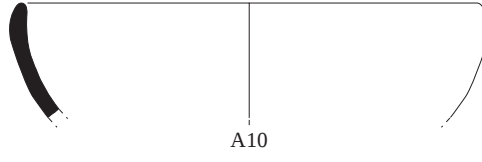

Figür 19: Laodikeia’da Bulunan Kurşun Sırlı Seramiklerin Formlara Göre Dağılımı

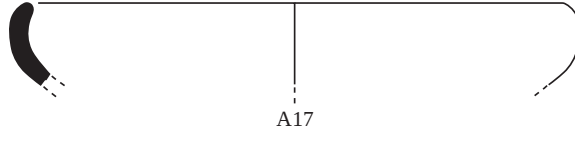
LEVHA I

LEVHA II

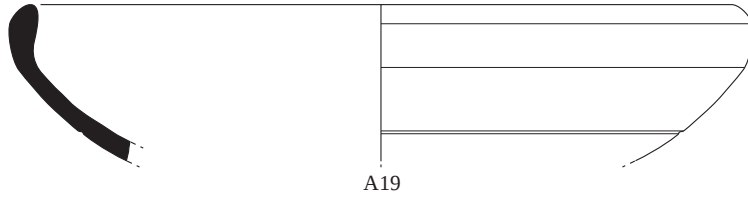
LEVHA III

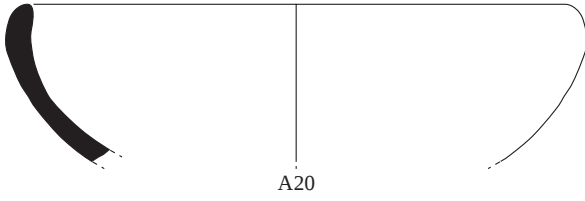
A17

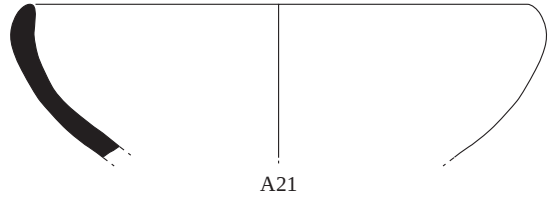
A18

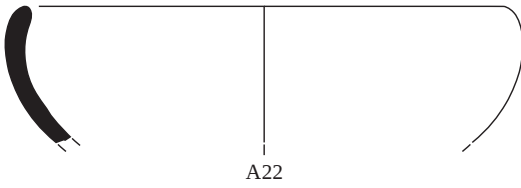
A19

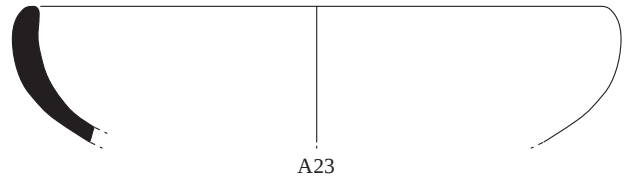
A20

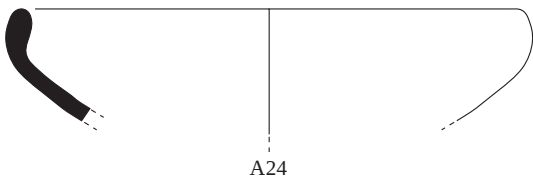
A21

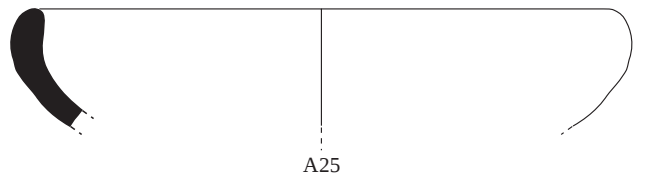
A22

A23

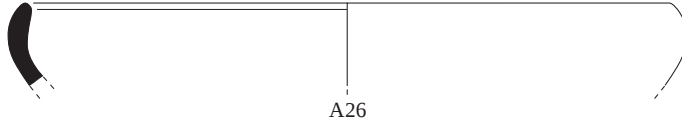
A24

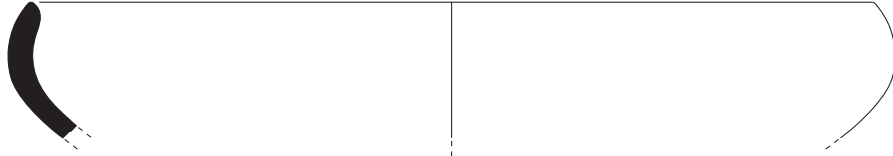
A25

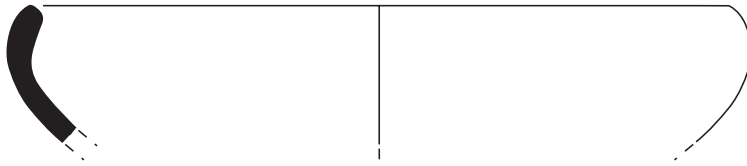
LEVHA IV

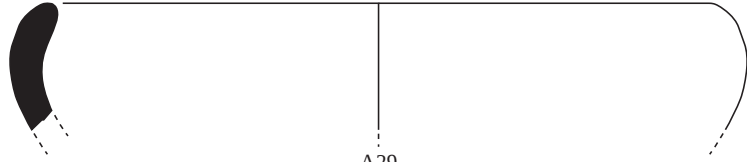
A26

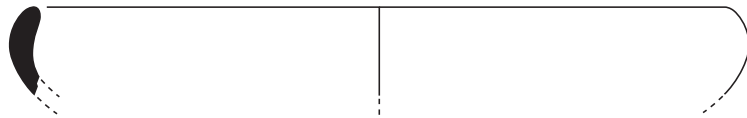
A27

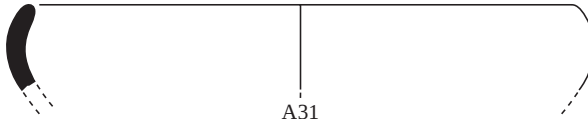
A28

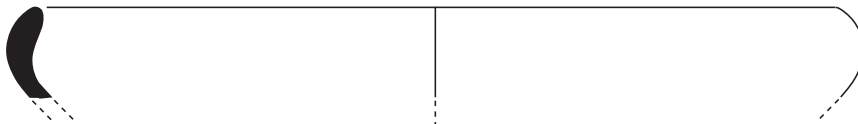
A29

A30

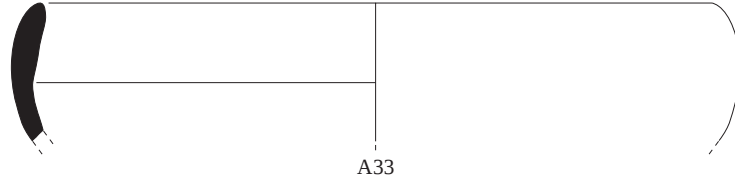
A31

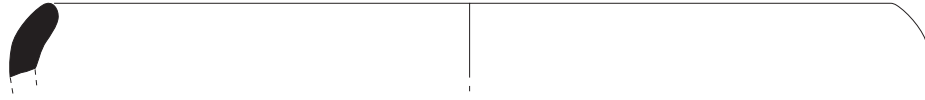
A32

LEVHA V

A33

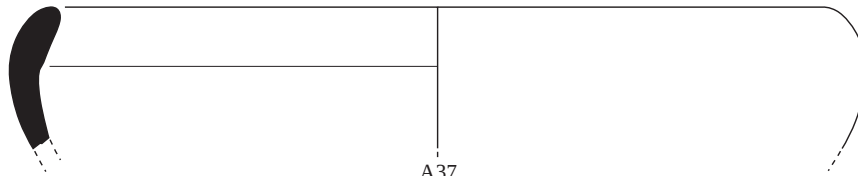
A34

A35

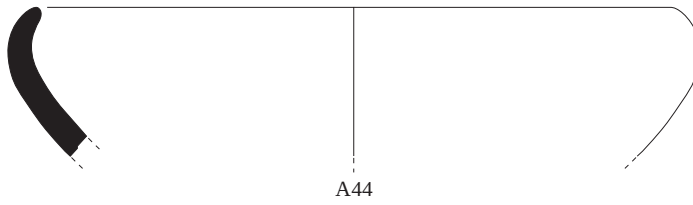
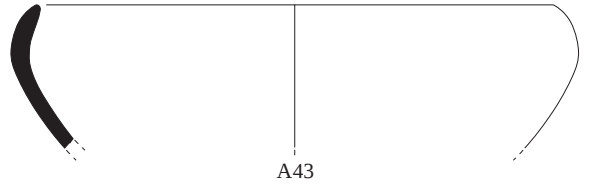
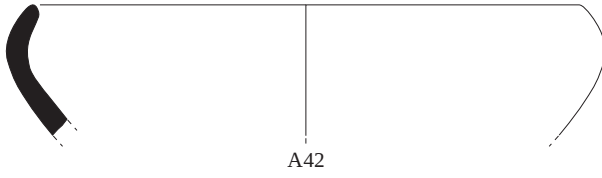
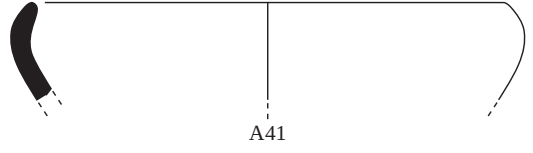
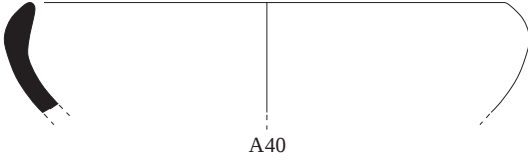
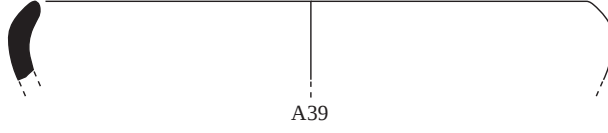
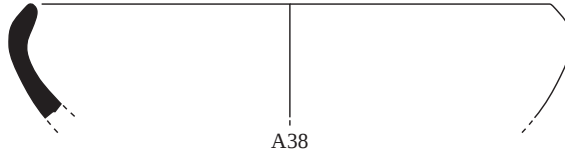
A36

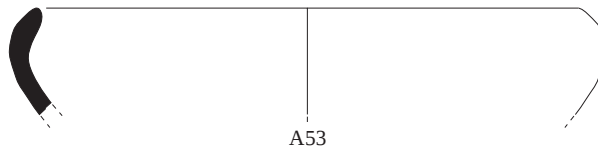
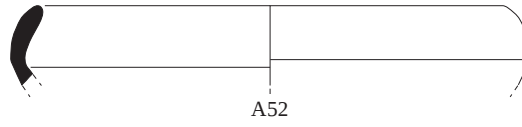
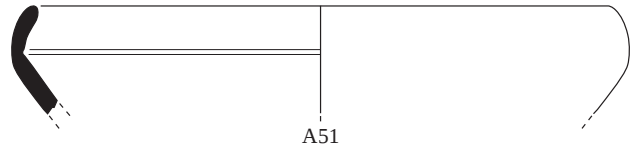
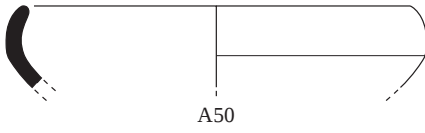
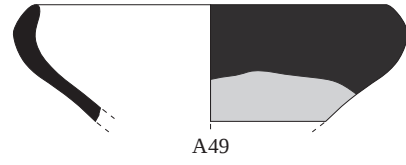
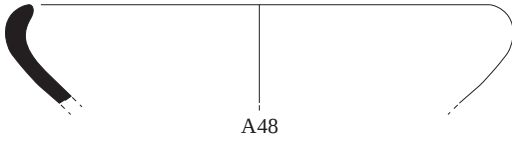
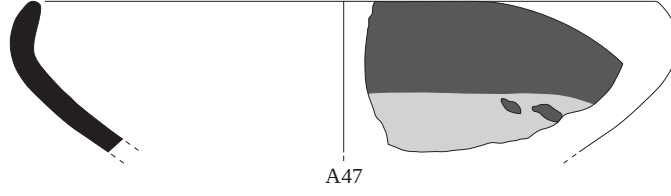
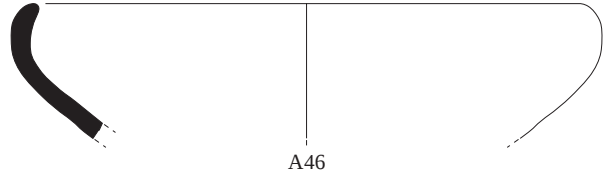
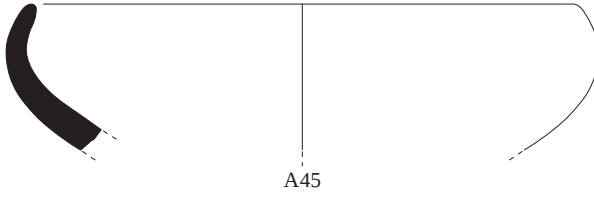
A37

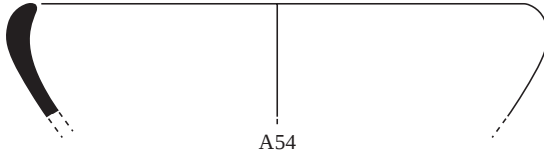
LEVHA VI

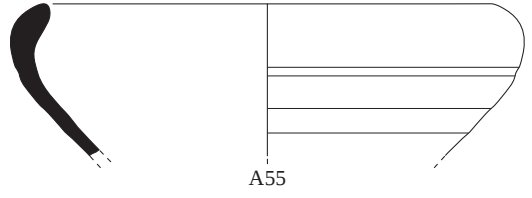
LEVHA VII

LEVHA VIII

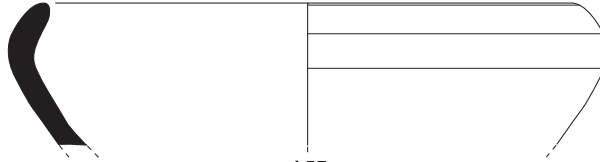
A54

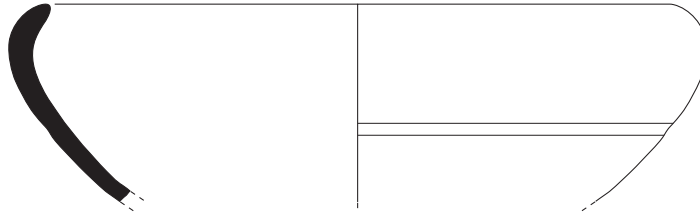
A55

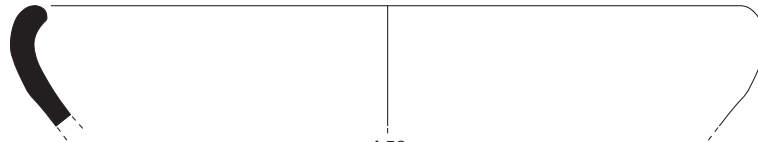
A56

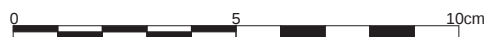
A57

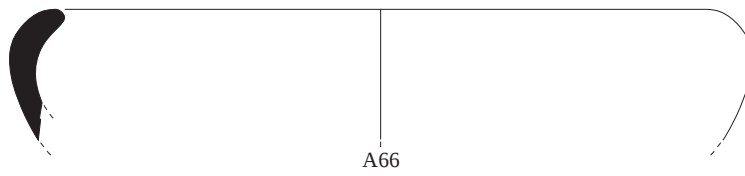
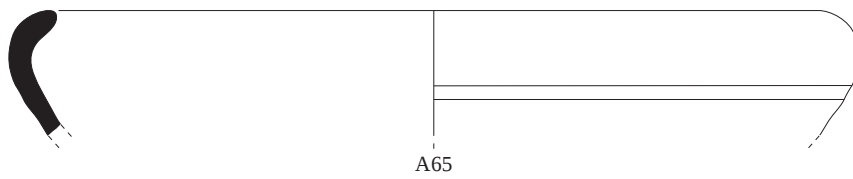
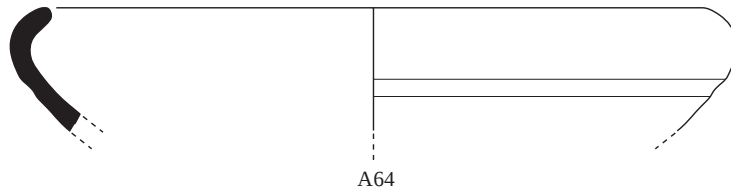
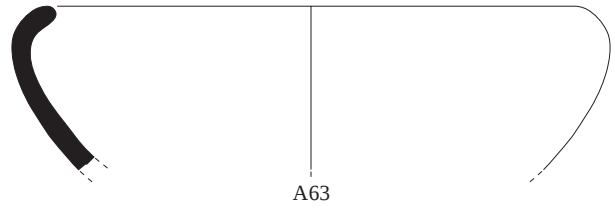
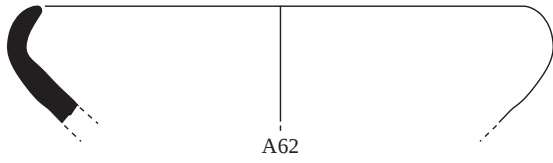
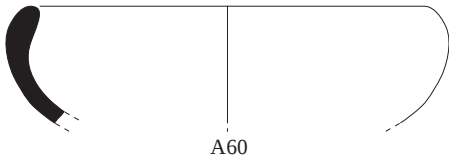
A58

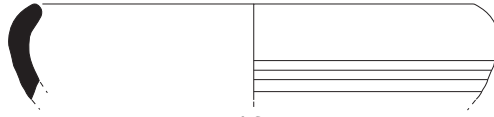
A59

LEVHA IX

LEVHA X

A67

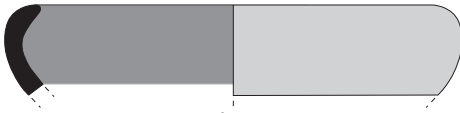
A68

A69

A70

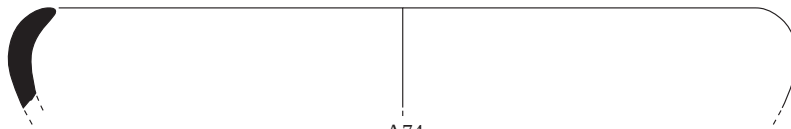
A71

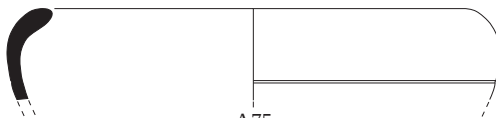
A72

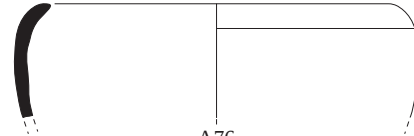
A73

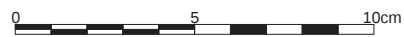
A74

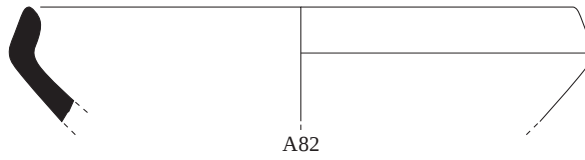
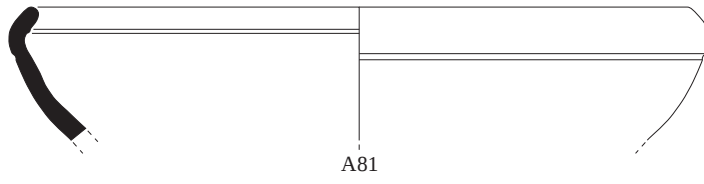
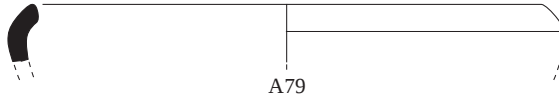
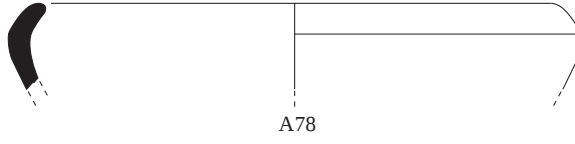
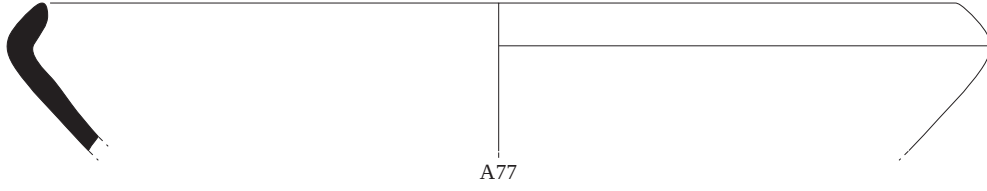
A75

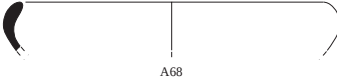
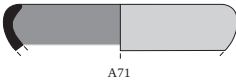
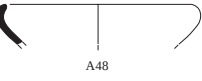
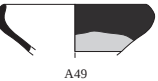
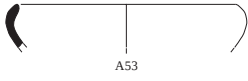
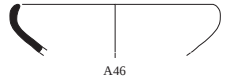
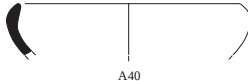
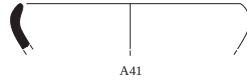
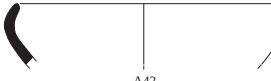
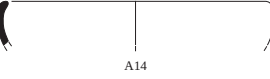
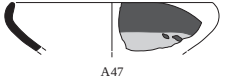
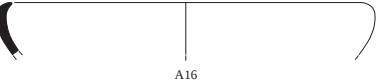
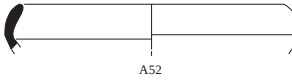
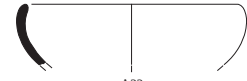
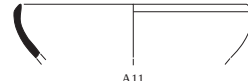
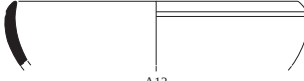
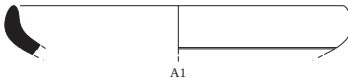

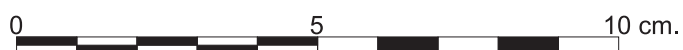
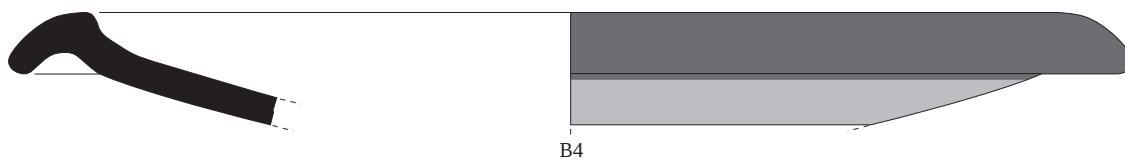
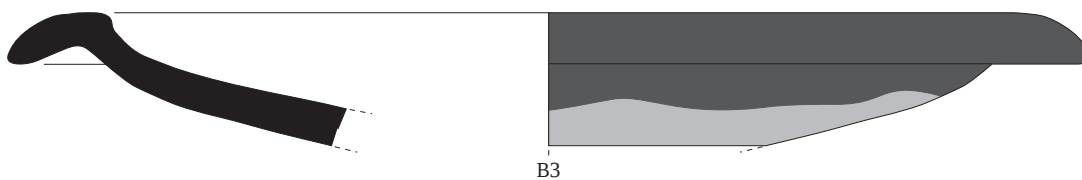
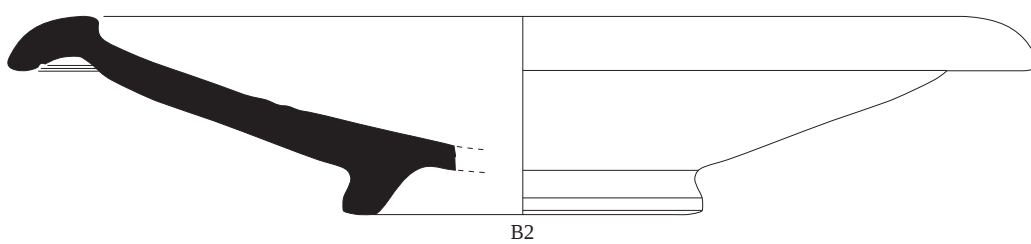
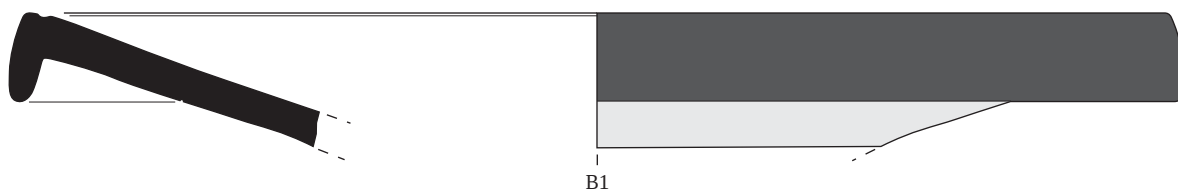
A76

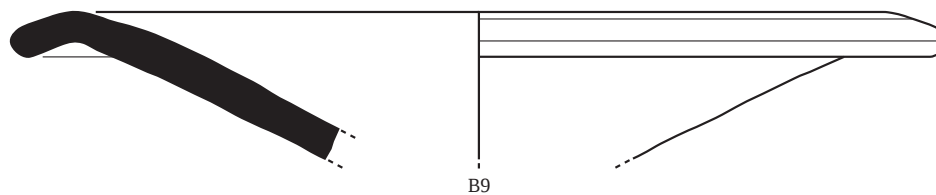
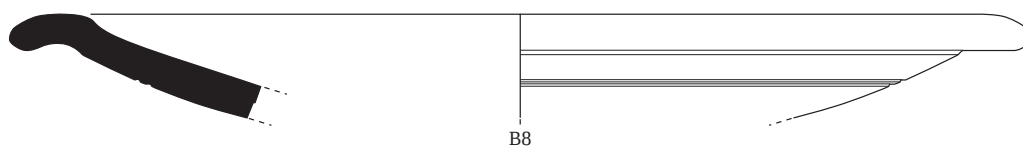
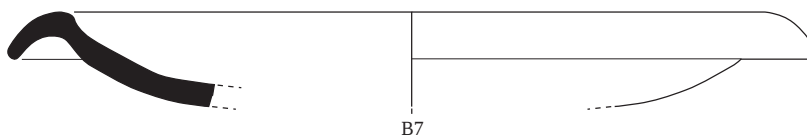
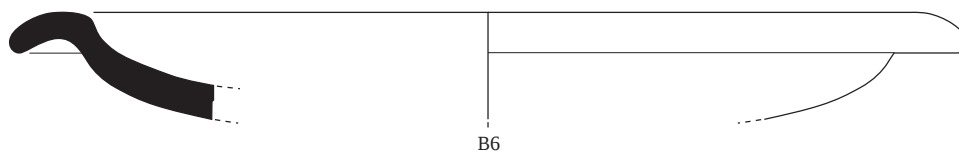
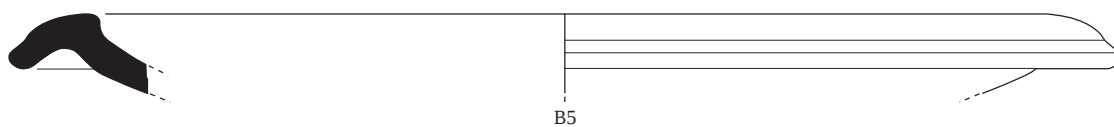

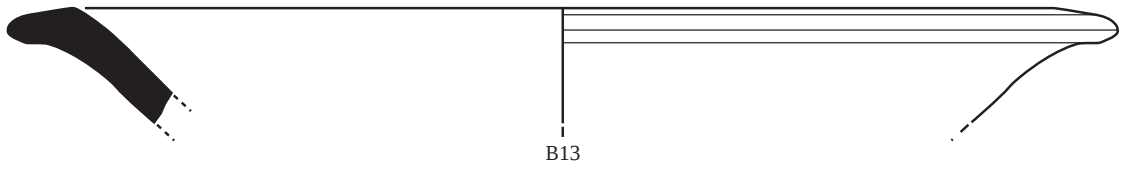
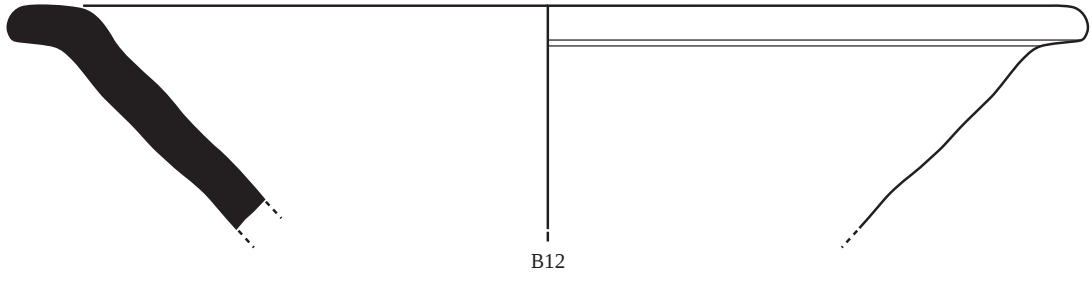
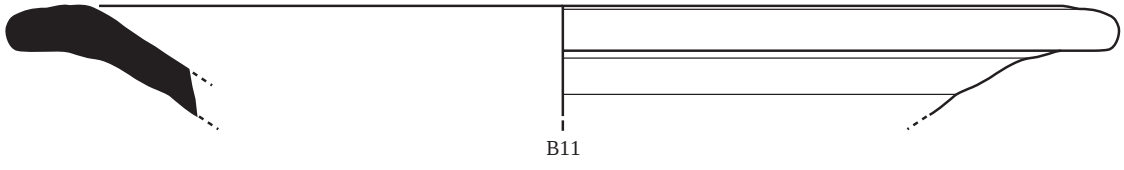
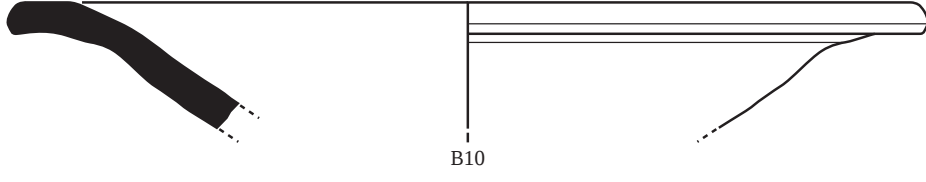
LEVHA XI

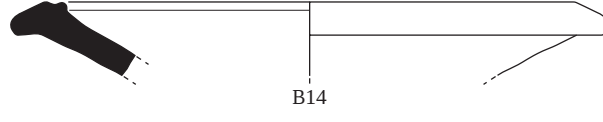

Derinlik	
289.10m 288.87m	
288.72m 288.65m	
288.68m 288.51m	
288.45m 288.27m	
288.27m 288.15m	
288.05m 287.80m	
287.80m 287.70m	
287.70m 287.58m	
286.72m 286.65m	
286.40m 286.30m	

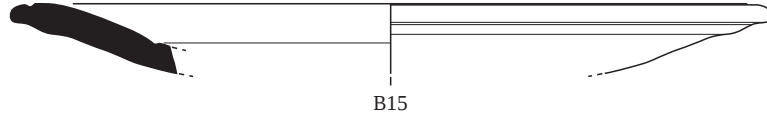

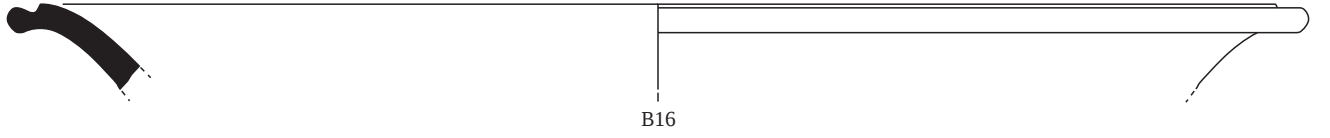

B14

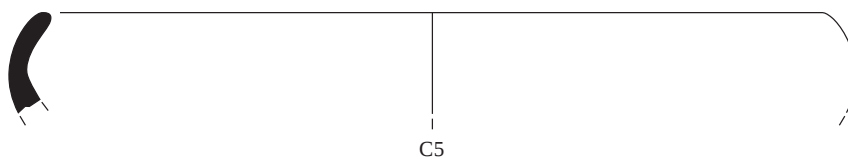
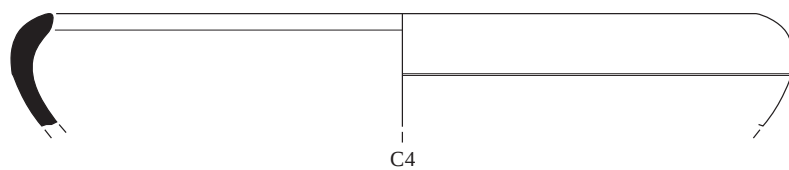
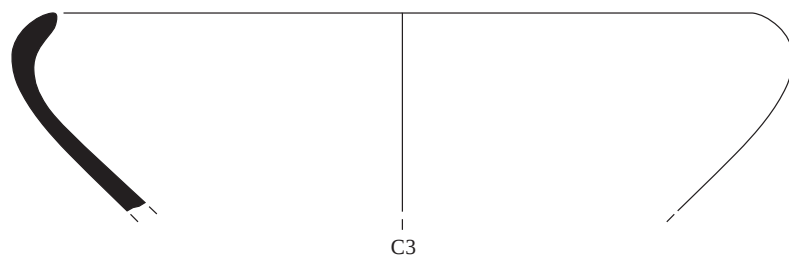
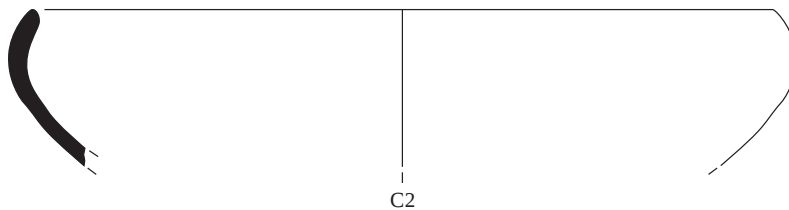
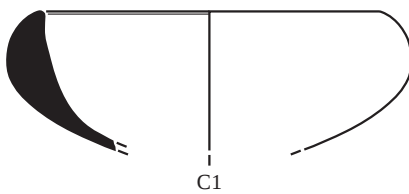

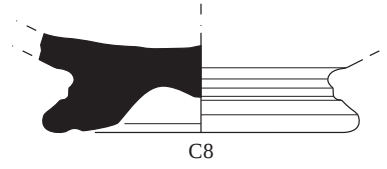
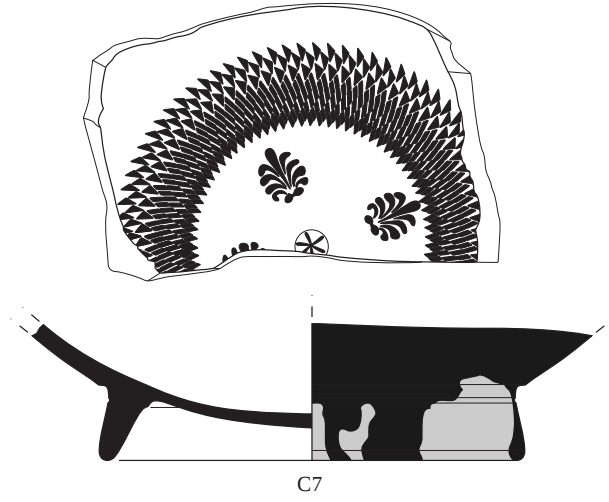
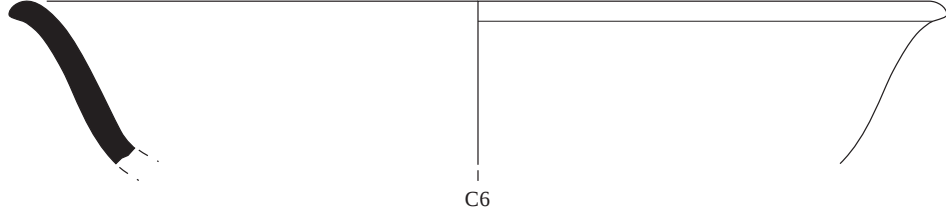
B15

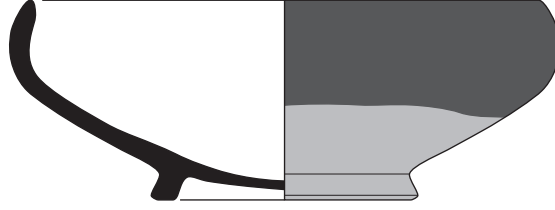
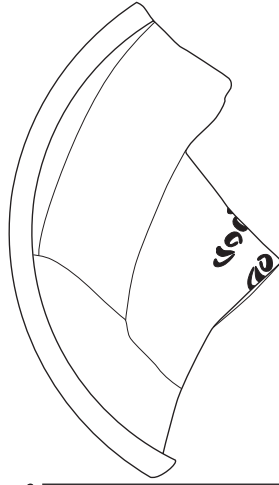
B16

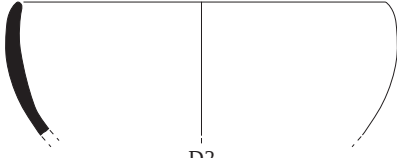

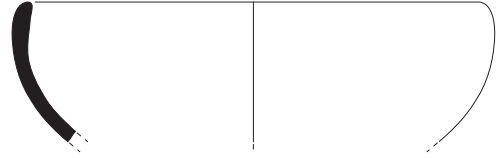
LEVHA XVIII

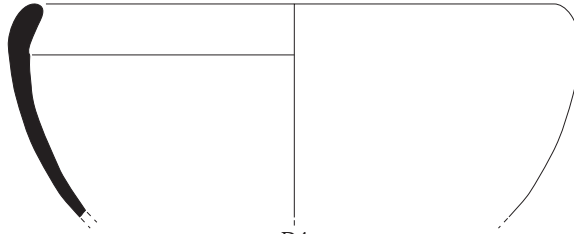
D1

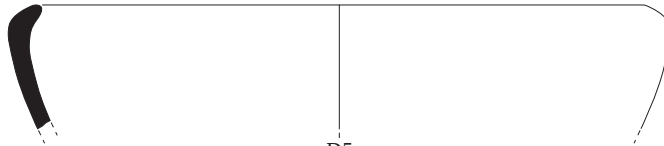
D2

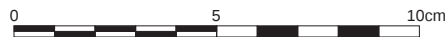
D3

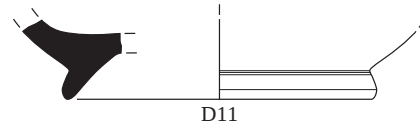
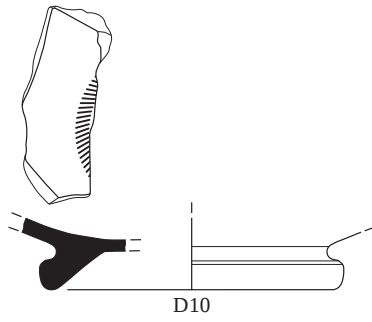
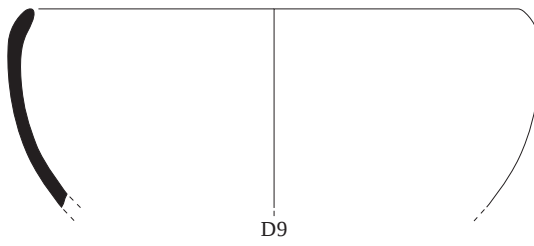
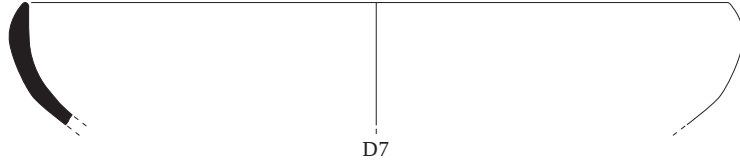
D4

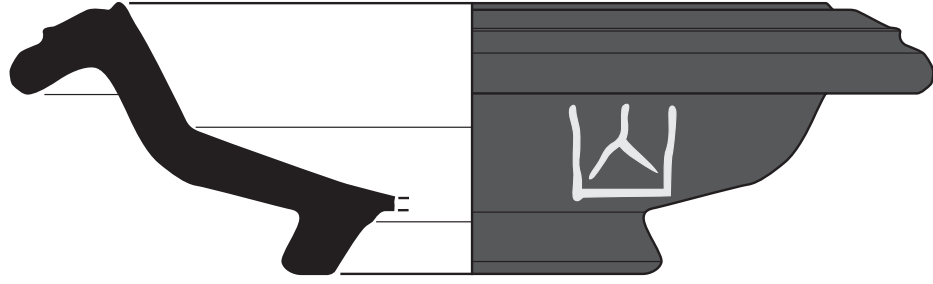

D5

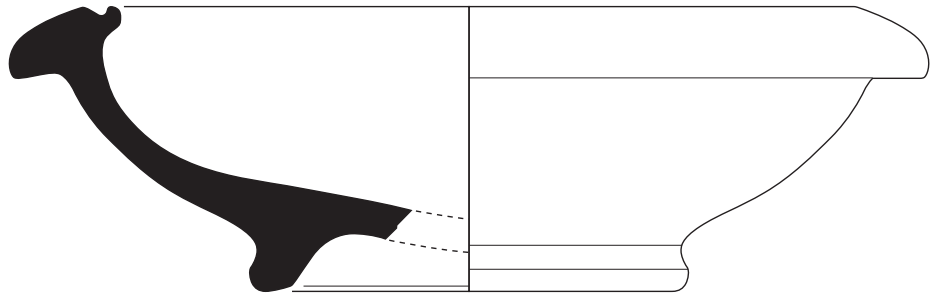

LEVHA XIX

D12

D13

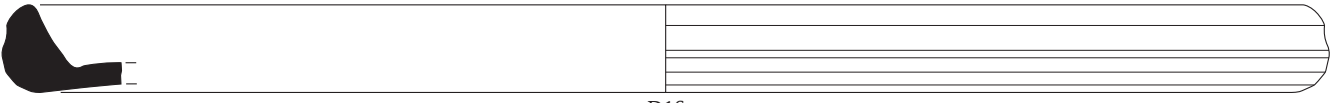
LEVHA XXI

D14

D15

D16

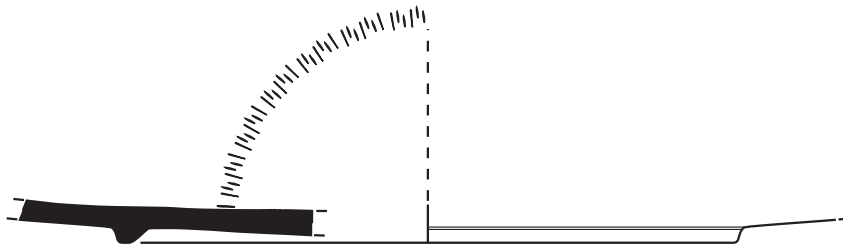
D17

D18

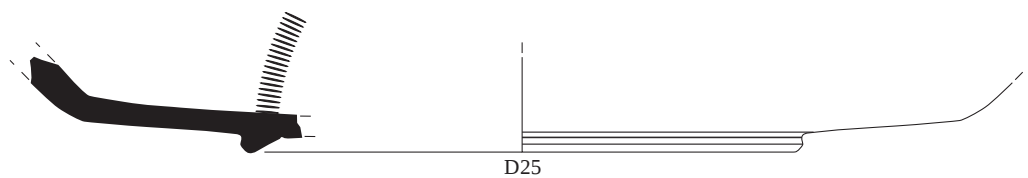
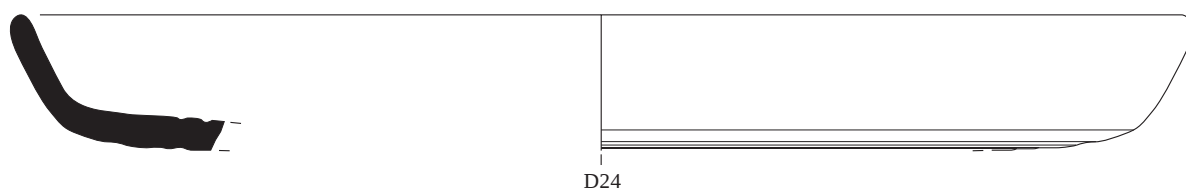
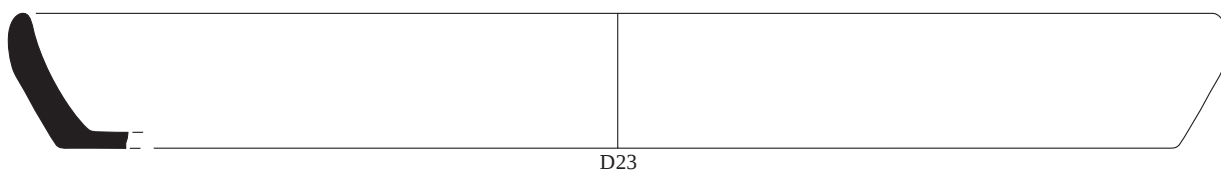
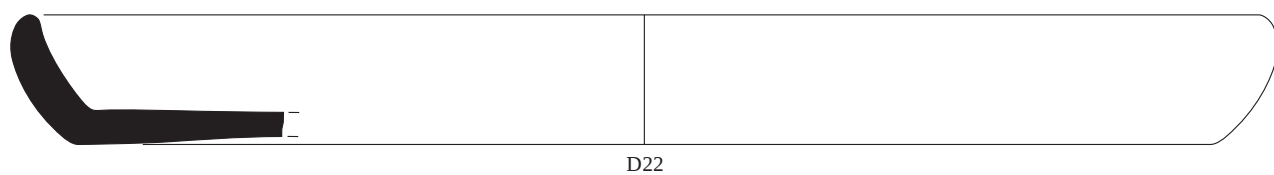
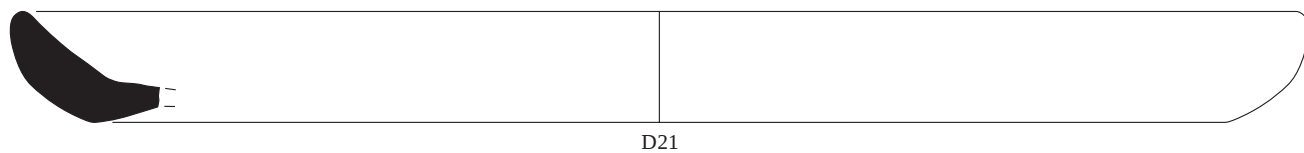

D19

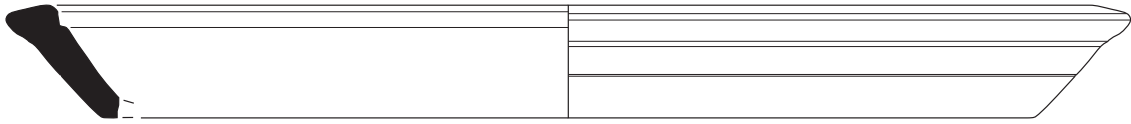

D20

0 5 10 cm.

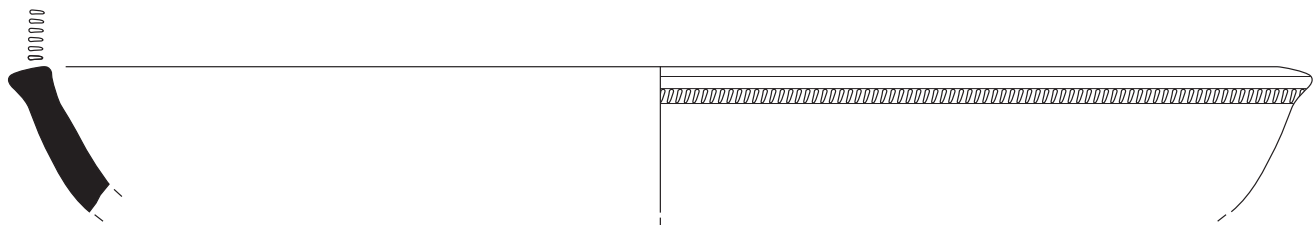
0 5 10 cm.

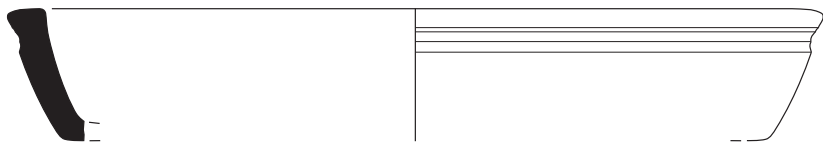
D26

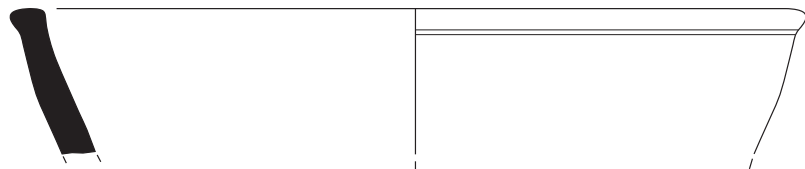
D27

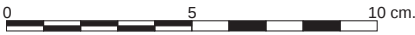
D28

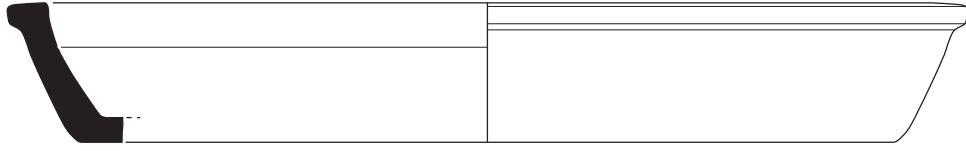
D29

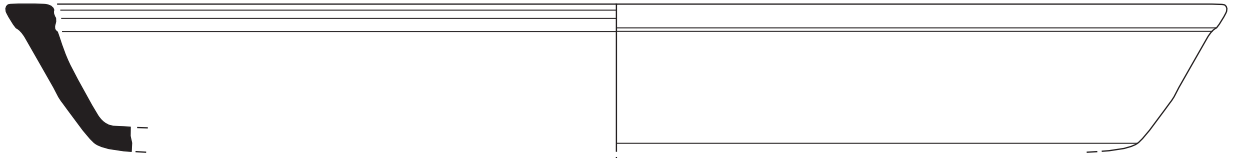
D30

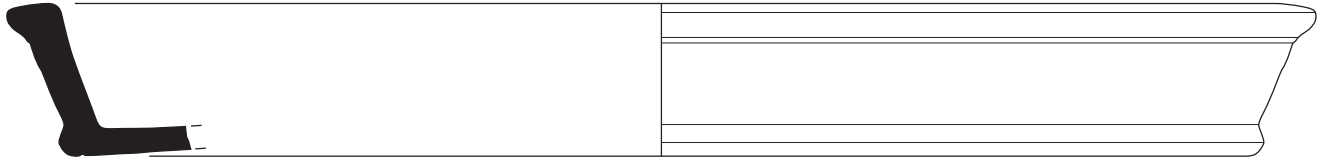
LEVHA XXIV

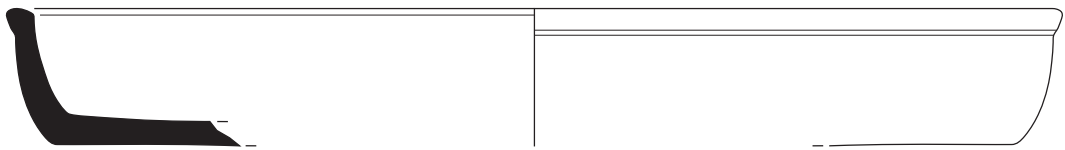
D31

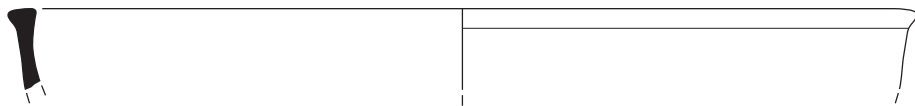
D32

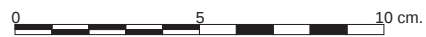
D33

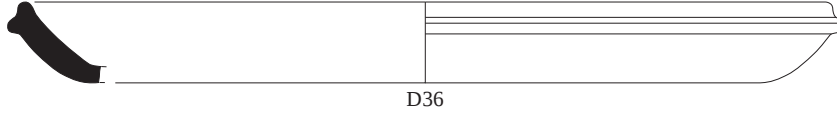
D34

D35

LEVHA XXV

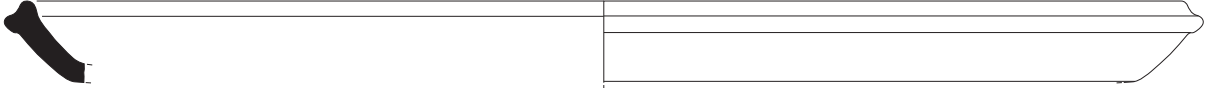
D36

D37

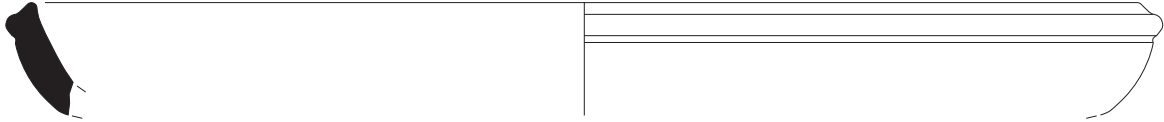
D38

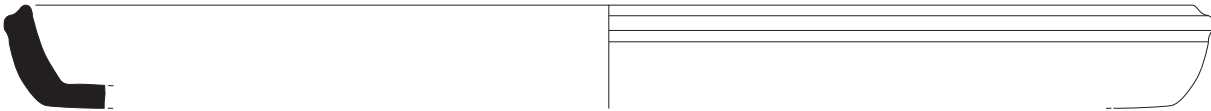
D39

D40

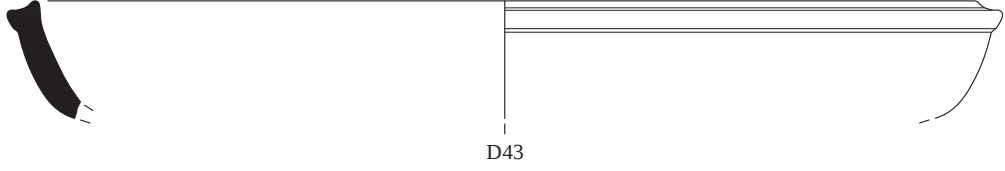
D41

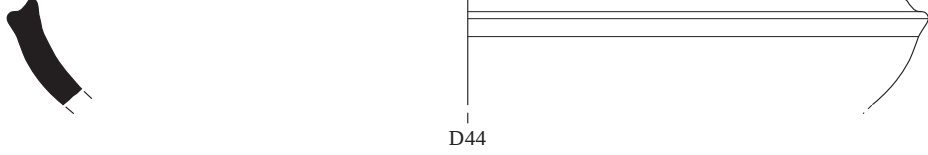
D42

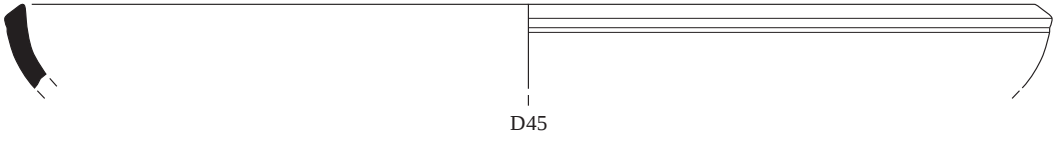
LEVHA XXVI

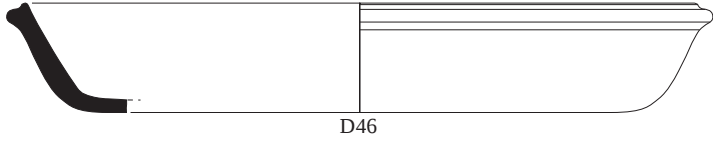
D43

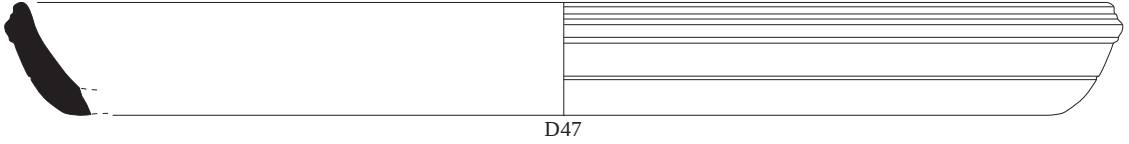
D44

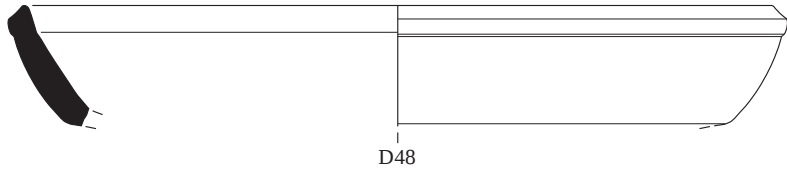
D45

D46

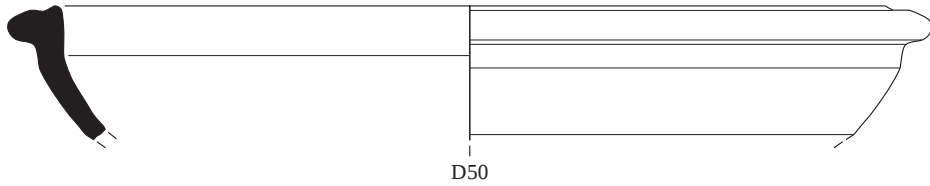
D47

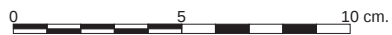
D48

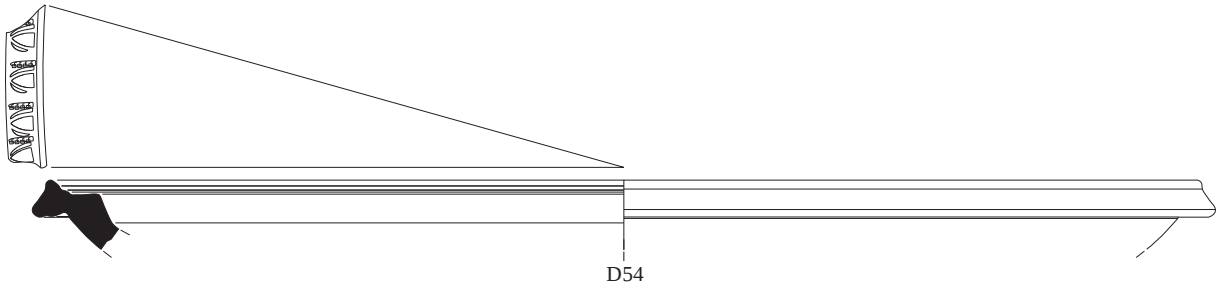
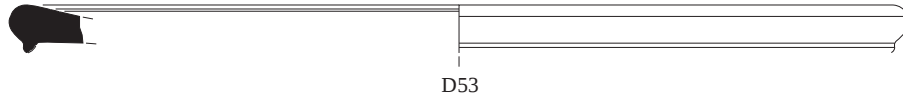
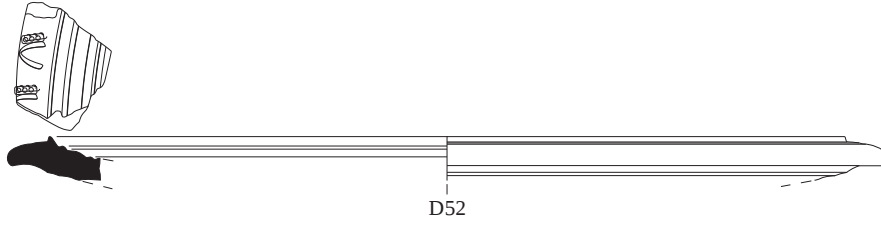
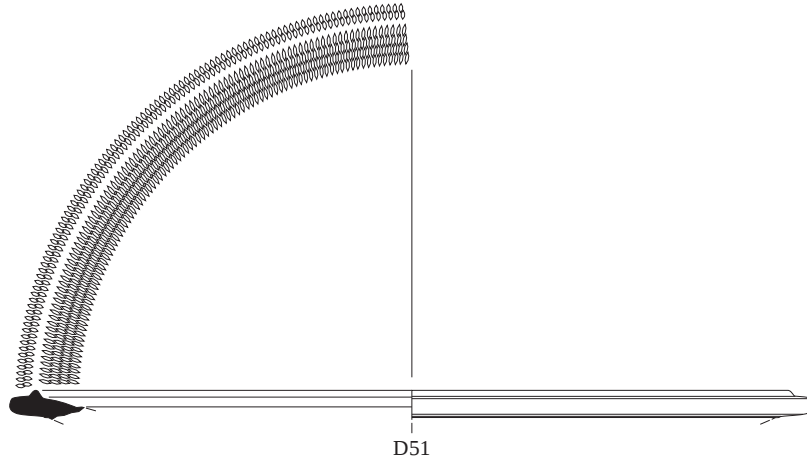
D49

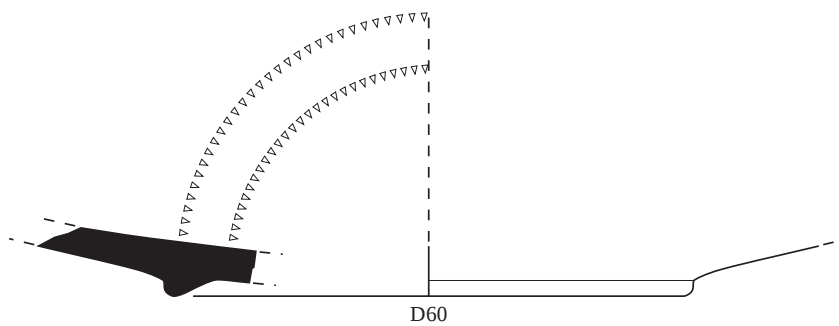
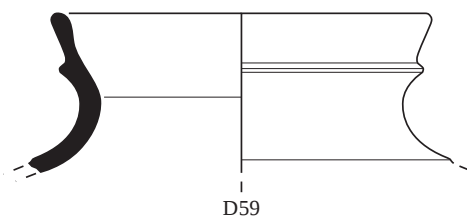
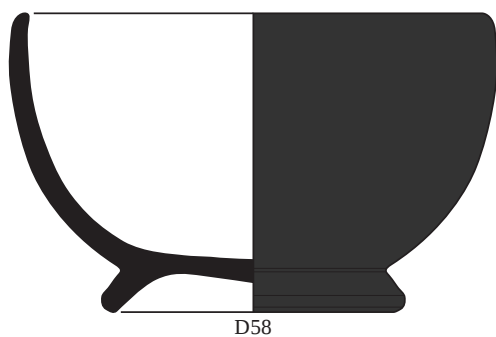
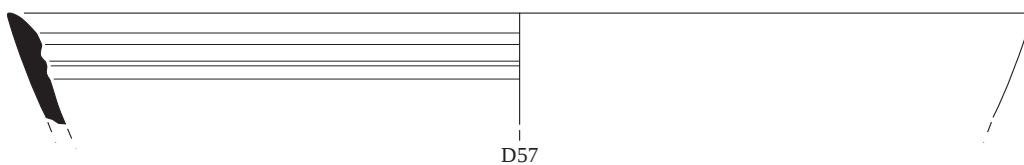
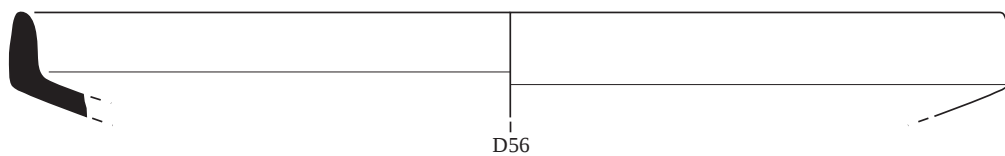
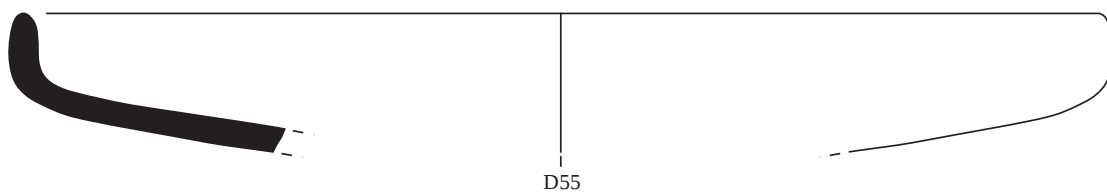
D50

LEVHA XXVII

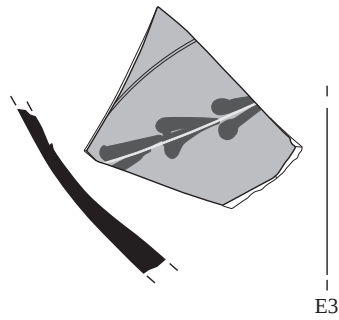
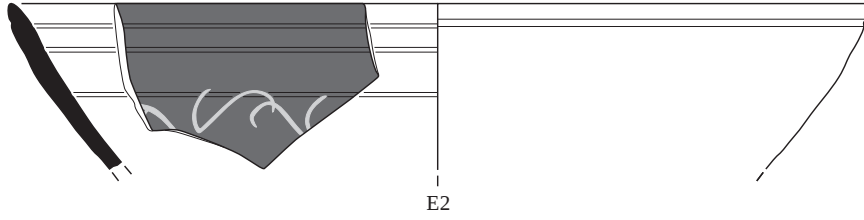
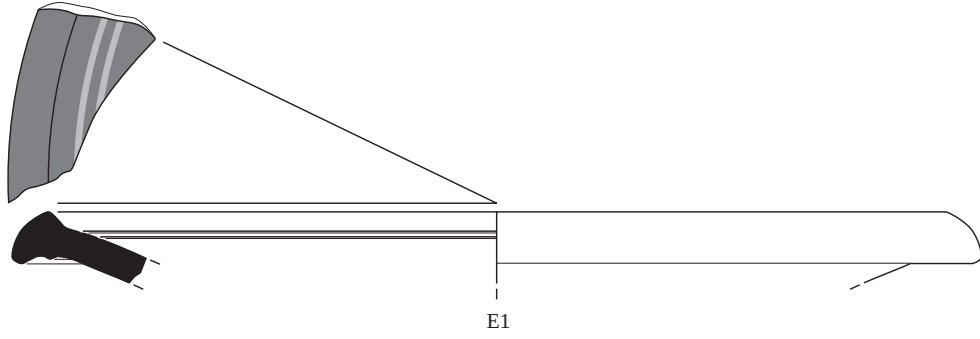

0 5 10 cm.

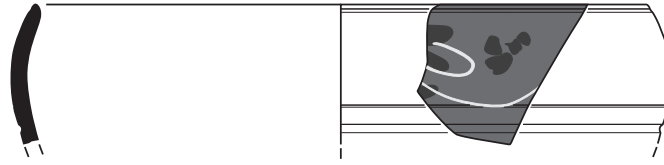

0 5 10 cm.

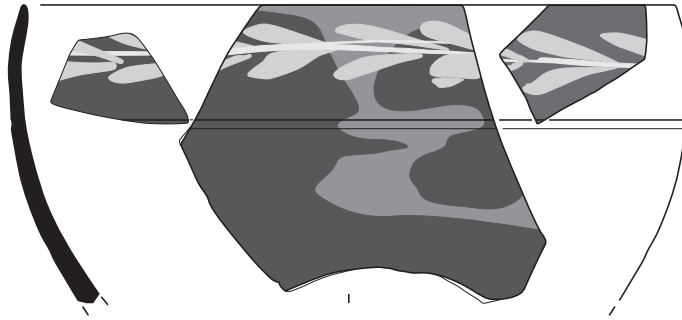
LEVHA XXIX

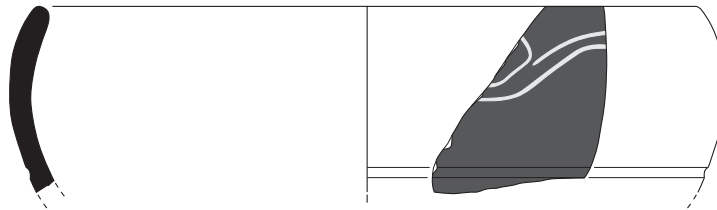
0 5 10cm

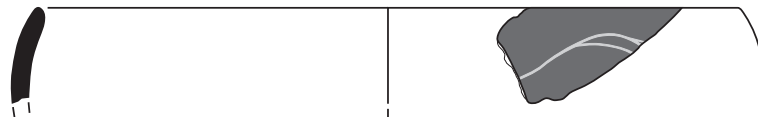
E4

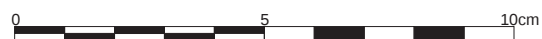
E5

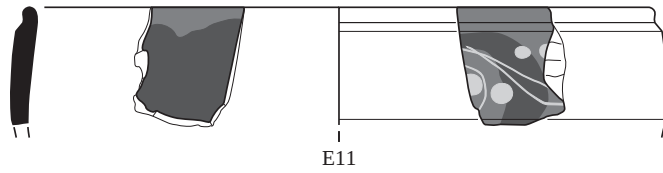
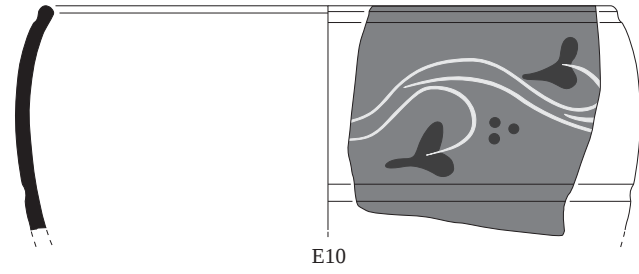
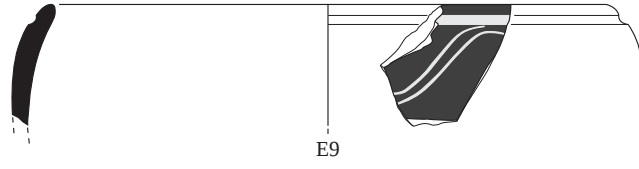
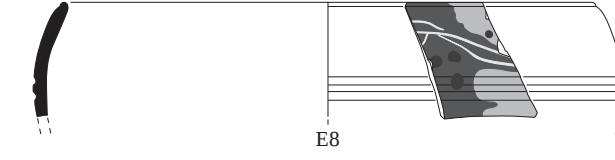
E6

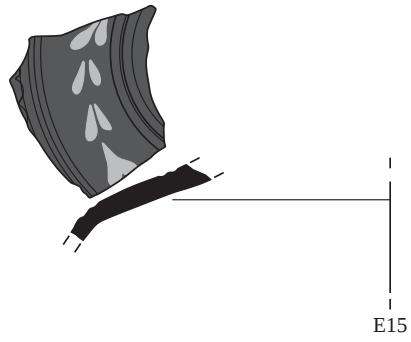
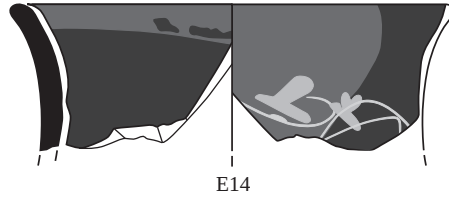
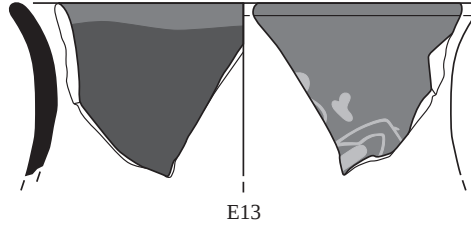
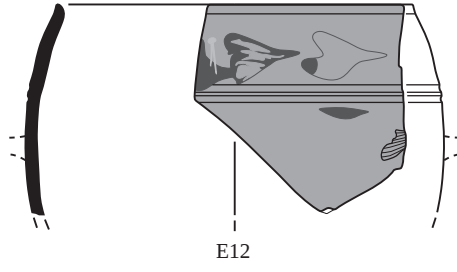

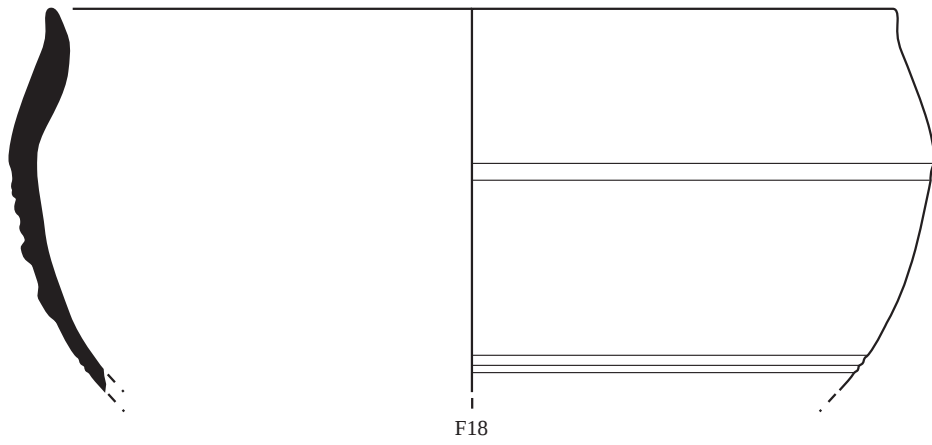
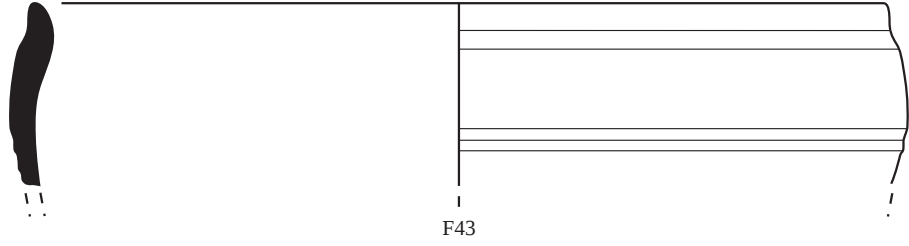
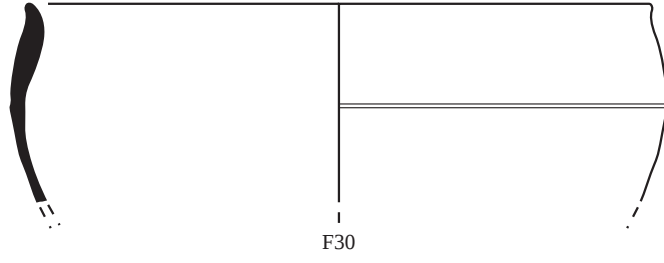
E7

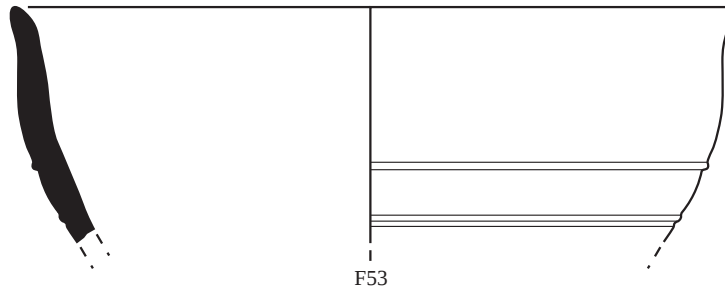

LEVHA XXXI

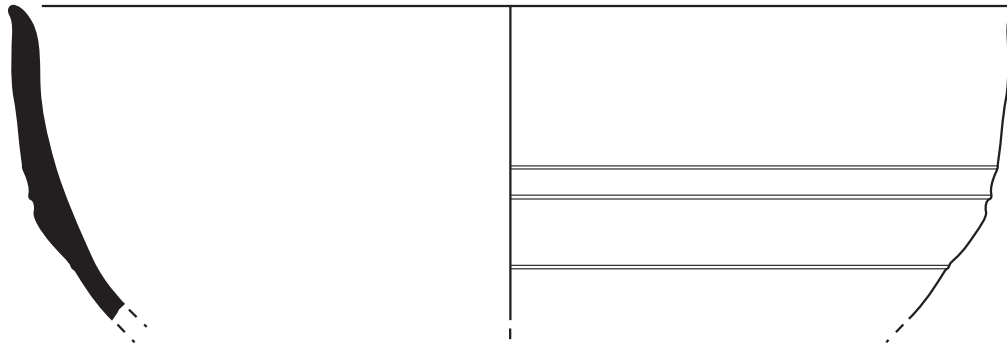

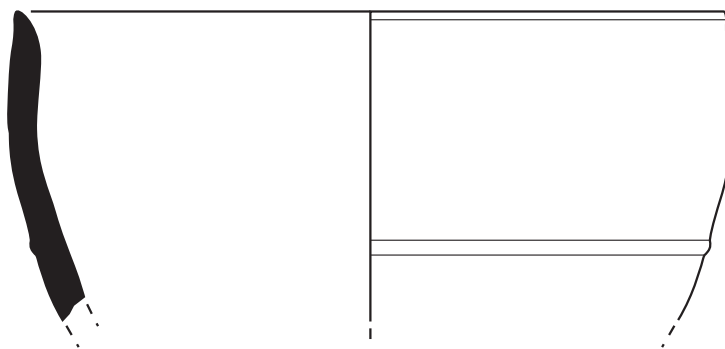

F53

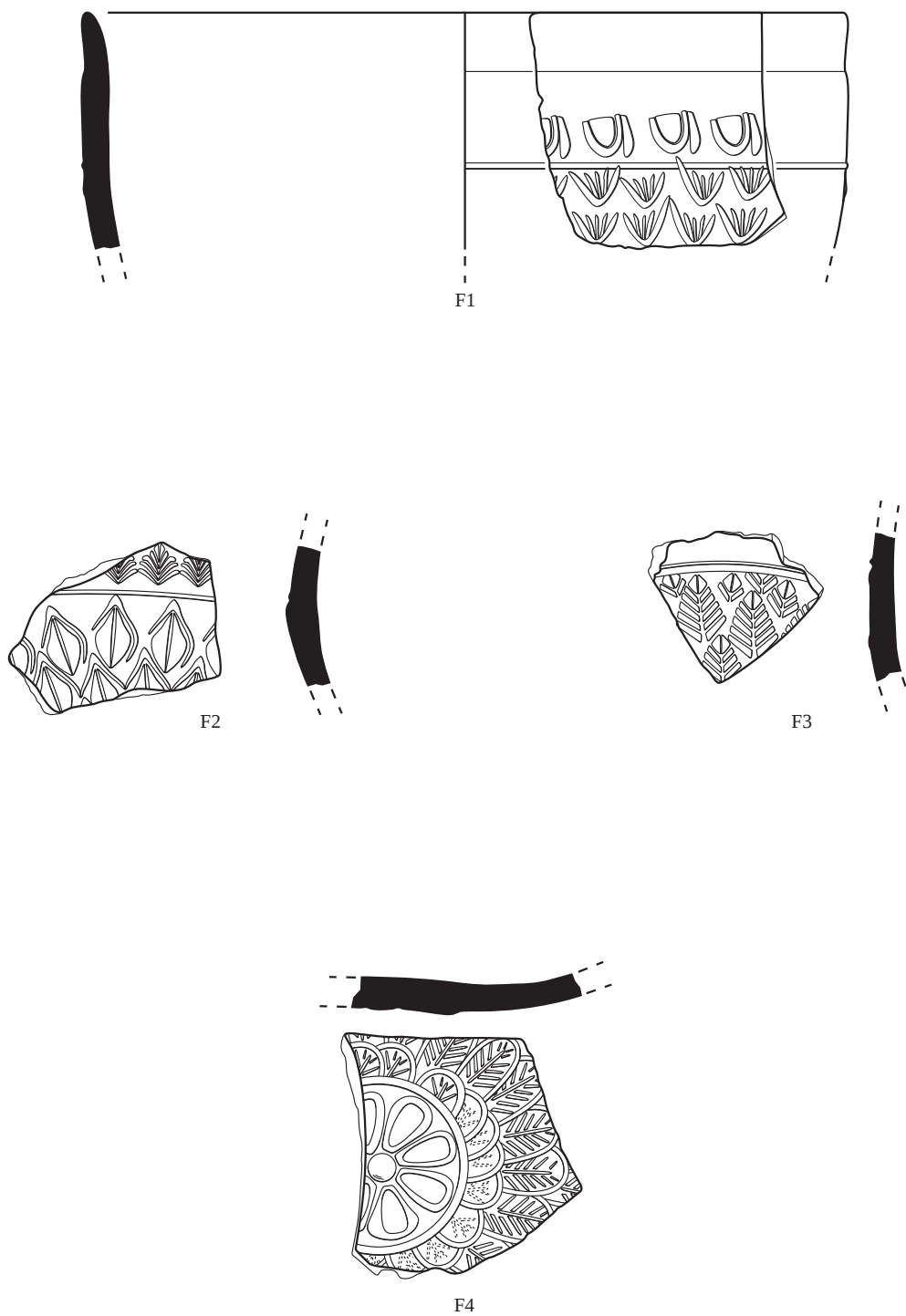

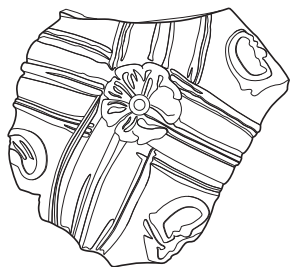
F49

F61

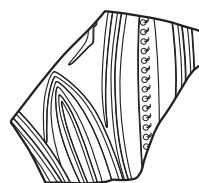

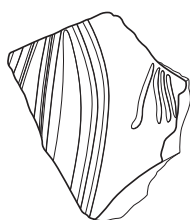
F5

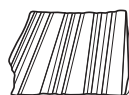
F6

F7

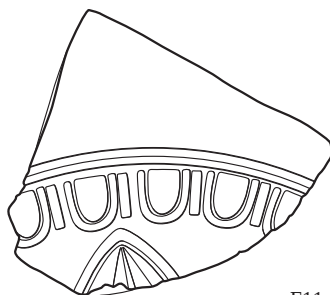
F8

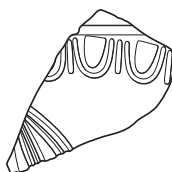
F9

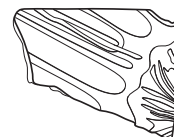
F10

F11

F12

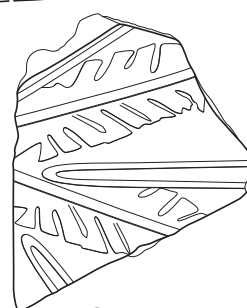
F13

F14

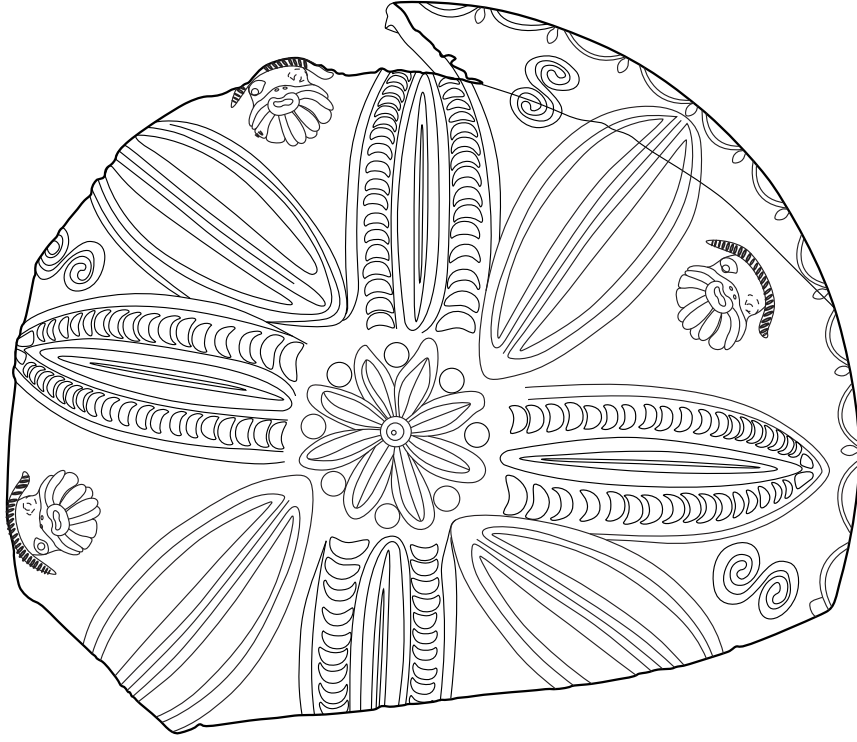

F15

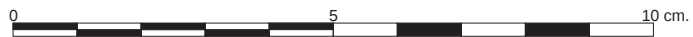

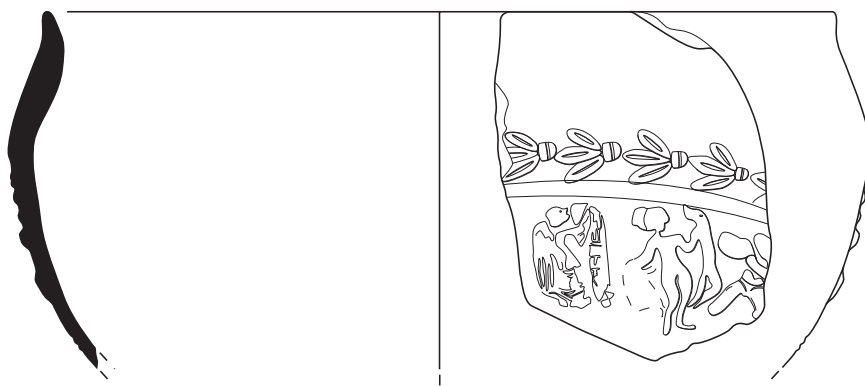
F16

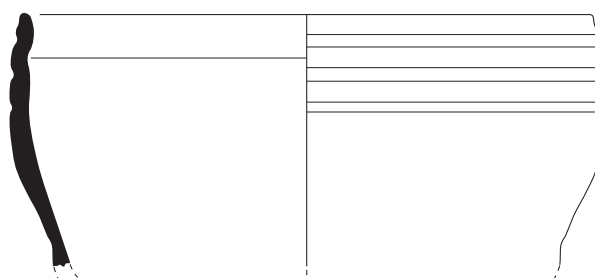

F17

F18

F19

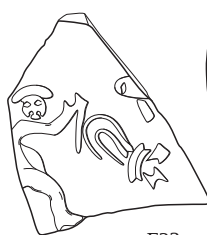
F20

F21

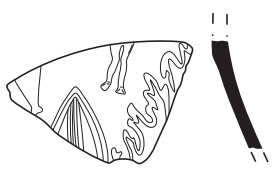
F22

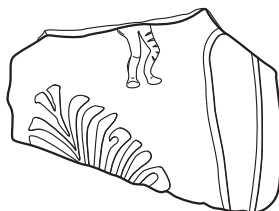
F23

F24

F25

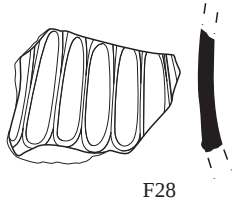

F26

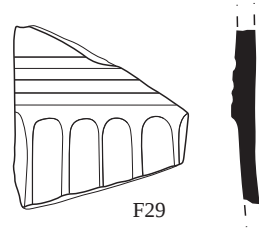

F27

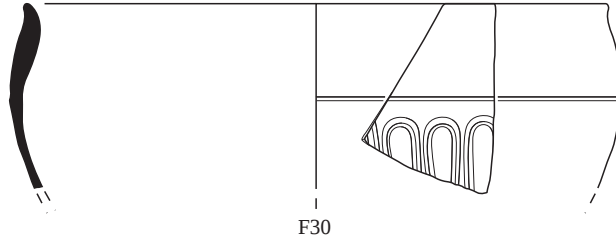

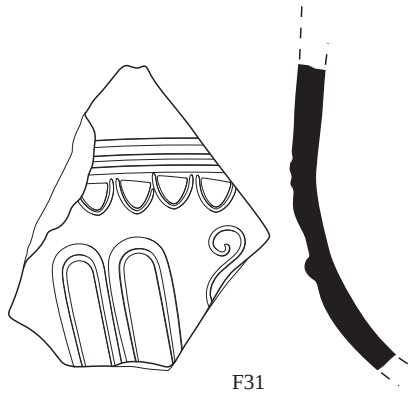
F28

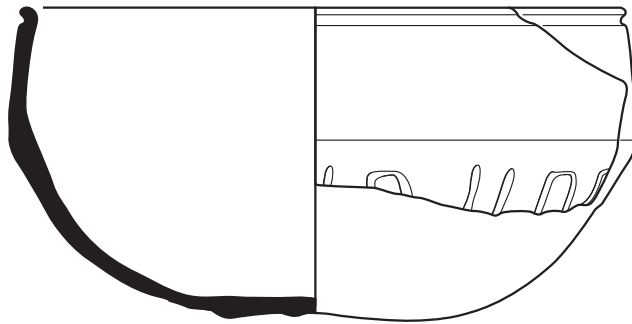
F29

F30

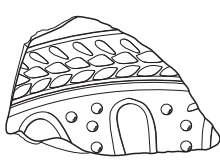

F31

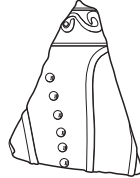

F32

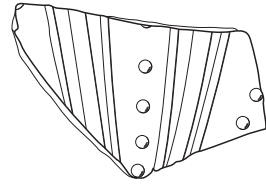

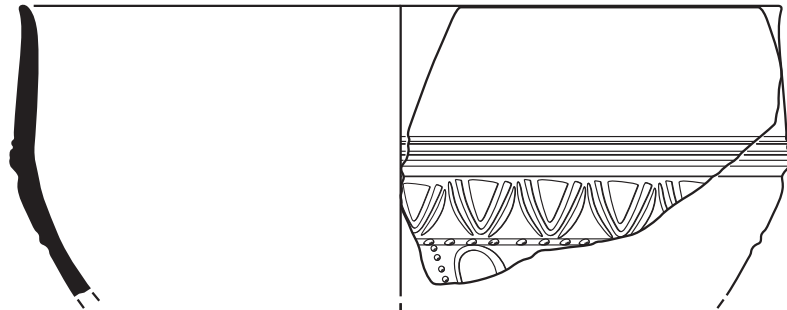
F33

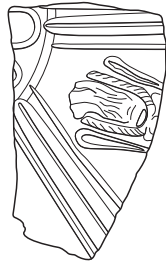
F34

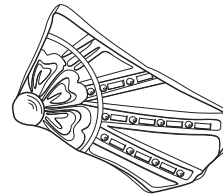
F35

F36

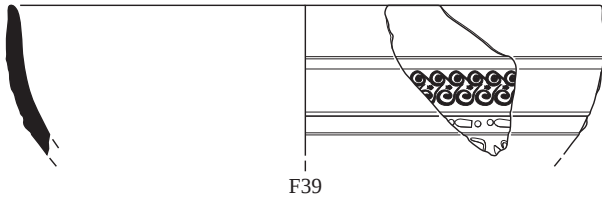
F37

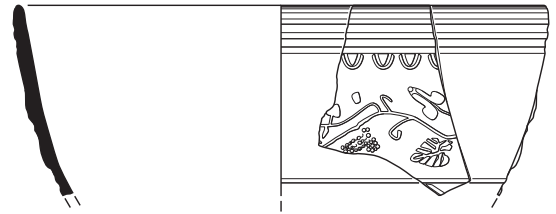
F38

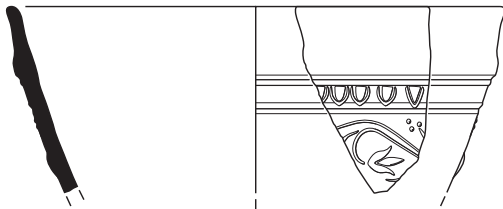
LEVHA XLI

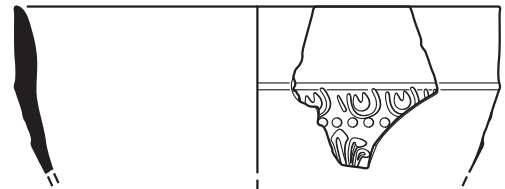
F39

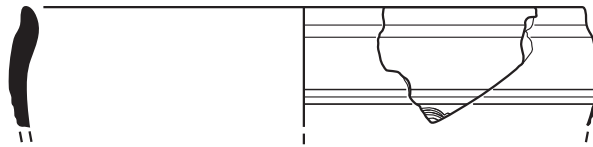
F40

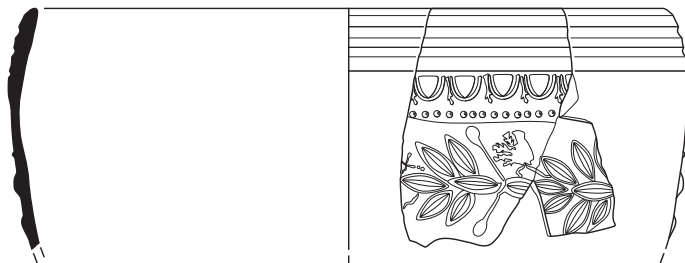
F41

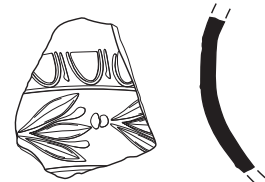
F42

F43

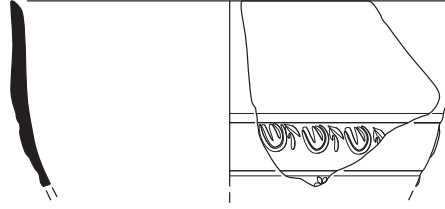

F44

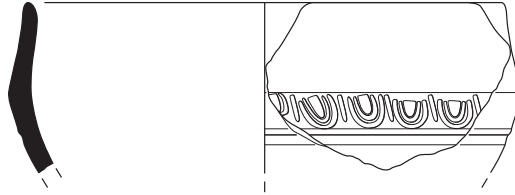

F45

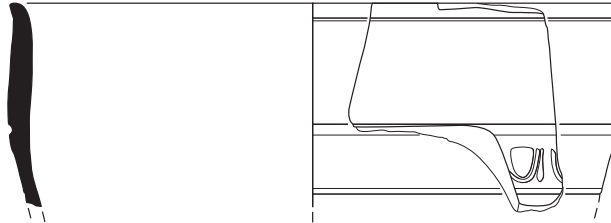
0 5 10 cm.

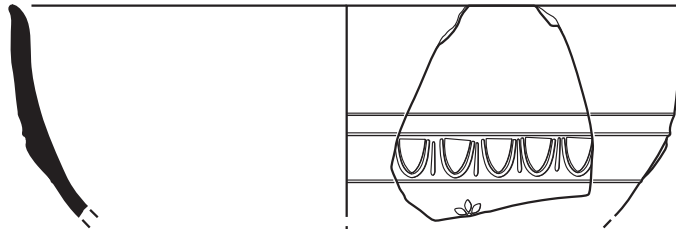
F46

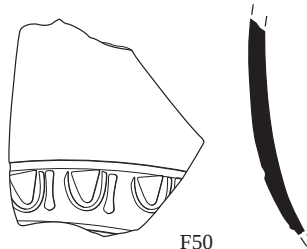
F47

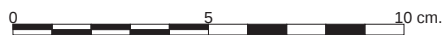
F48

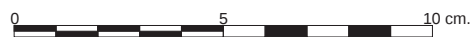
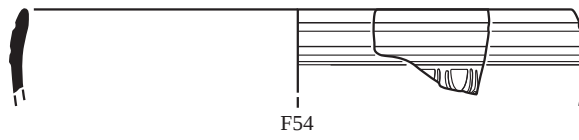
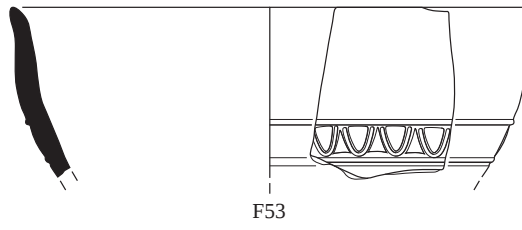
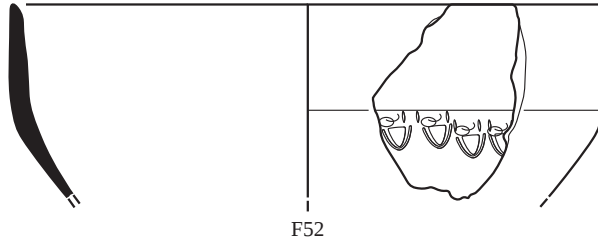
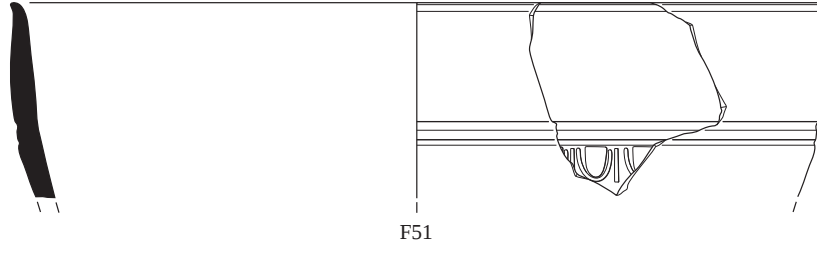

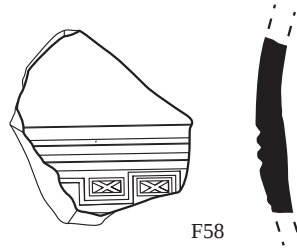
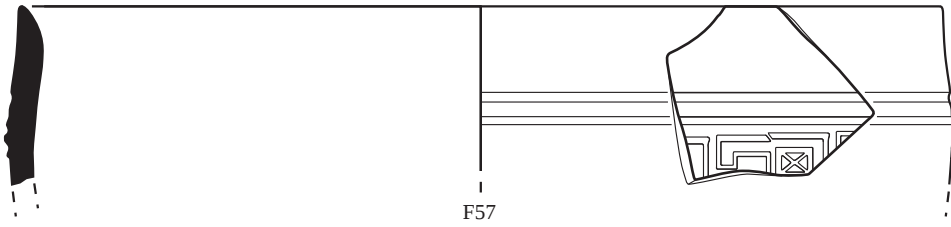
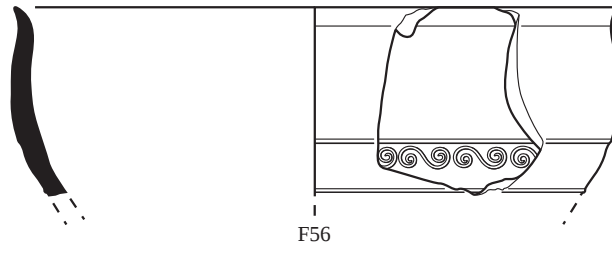
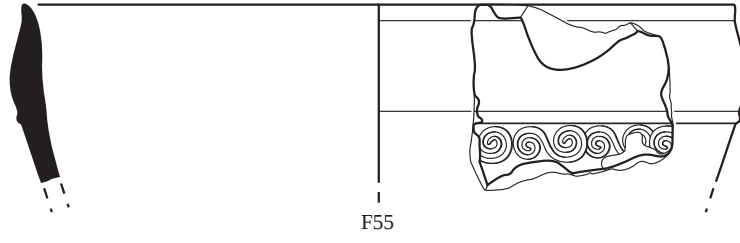
F49

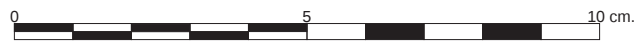
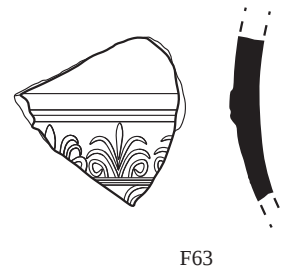
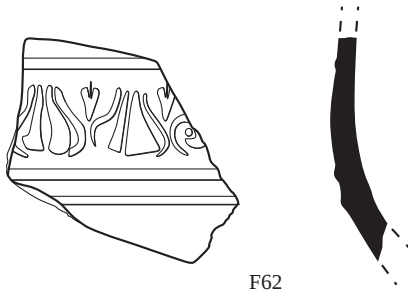
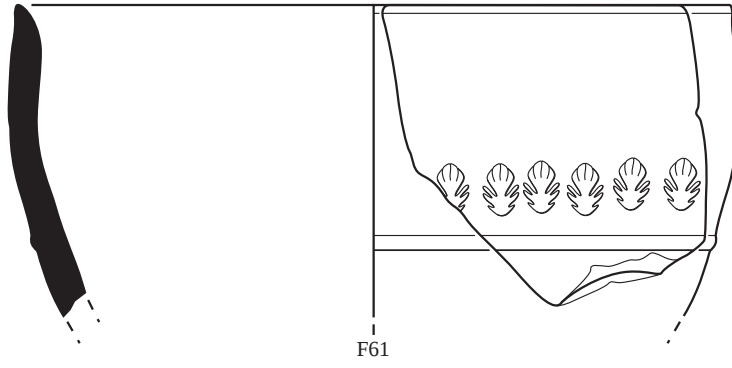
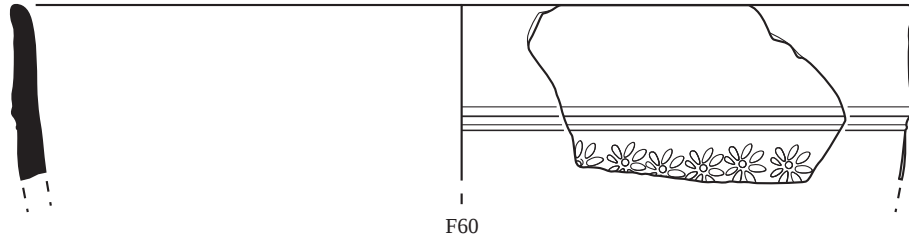
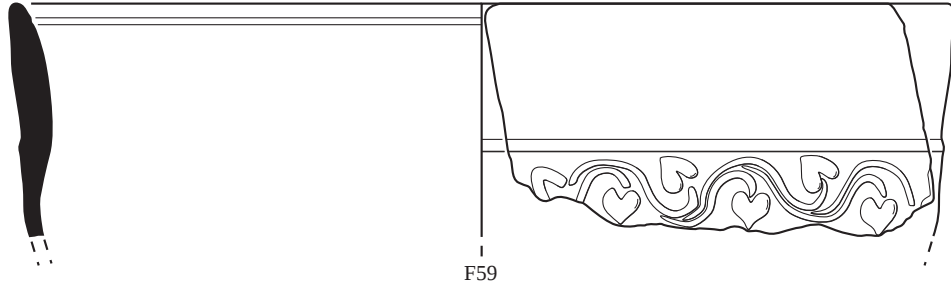

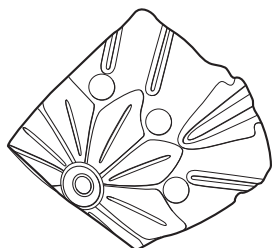
F50

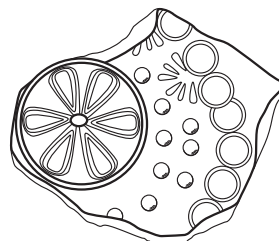

F64

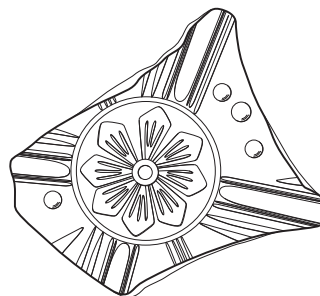
F65

F66

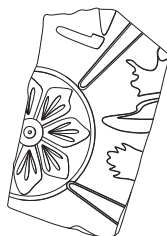
F67

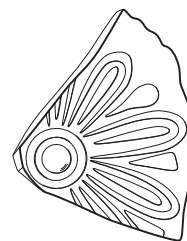
F68

F69

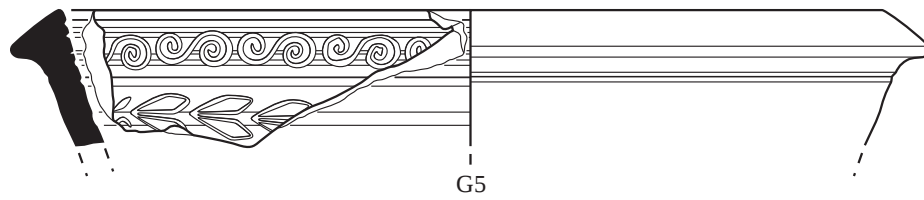
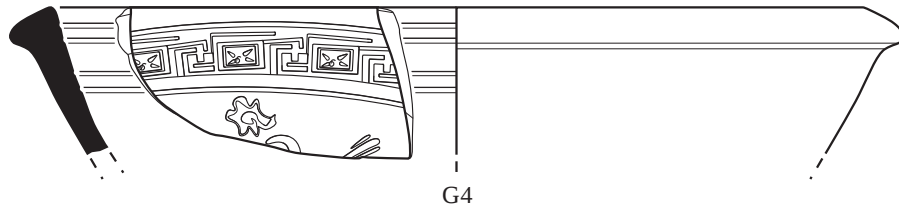
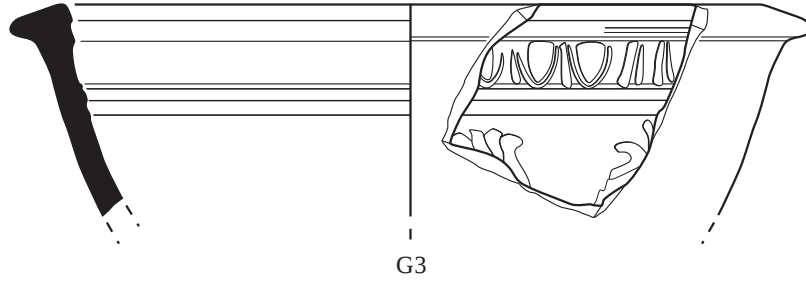
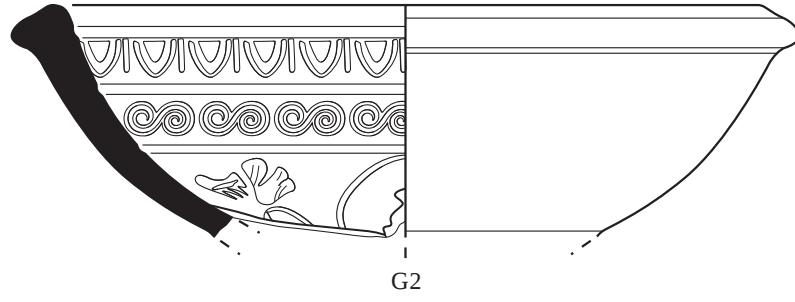
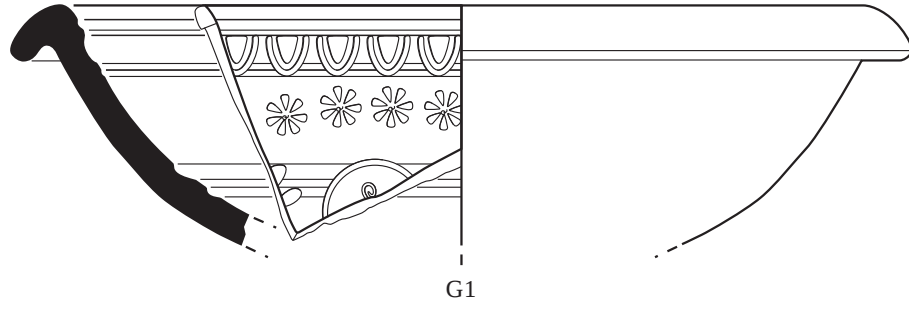

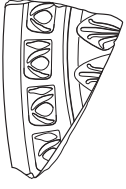
F70

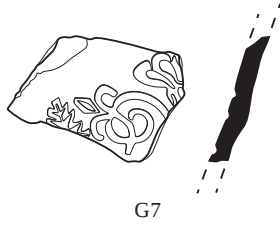
F71

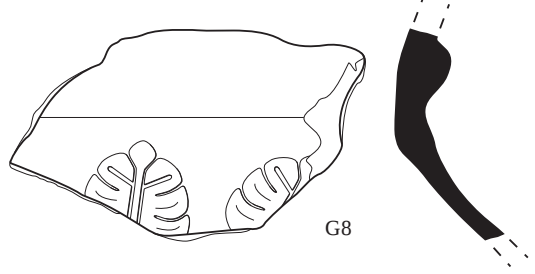

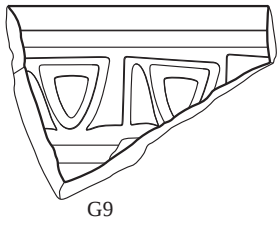
G6

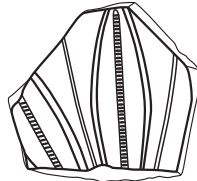
G7

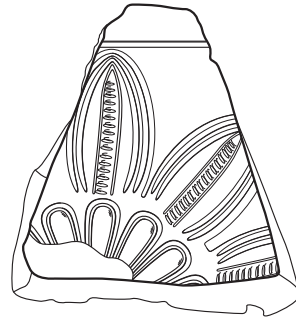
G8

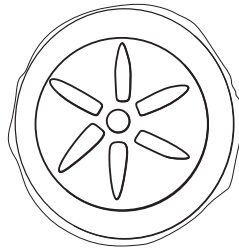
G9

G10

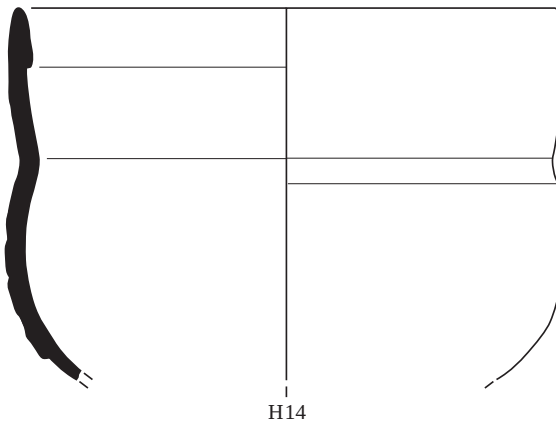
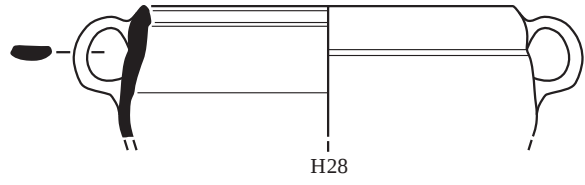
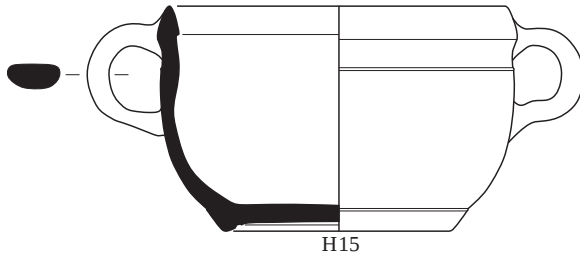
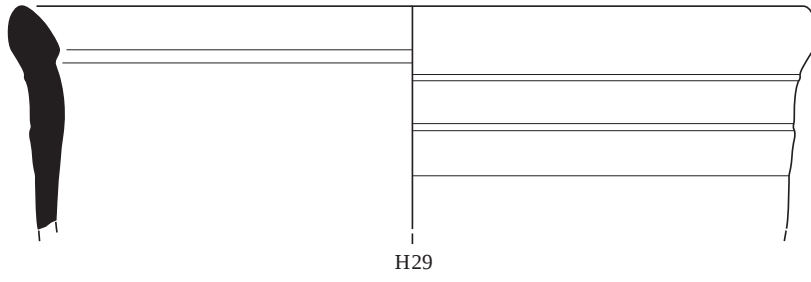
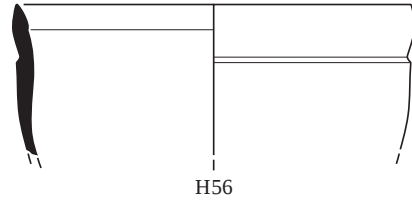
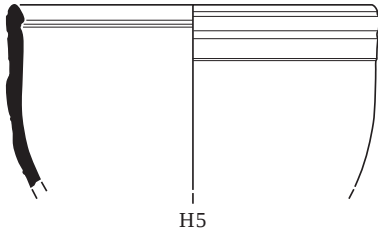
G11

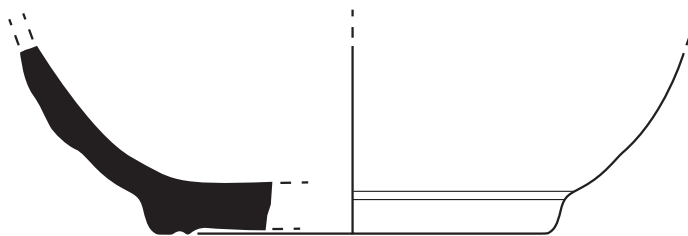

G12

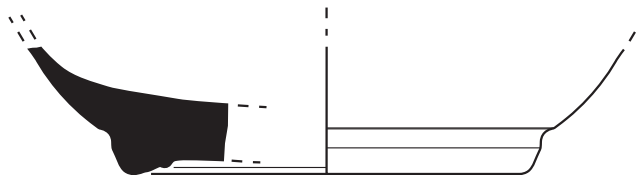

LEVHA XLIX

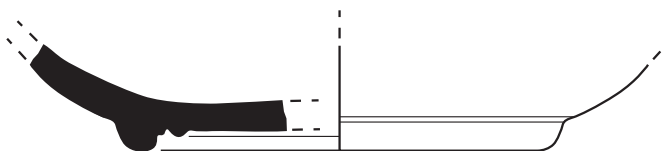
H11

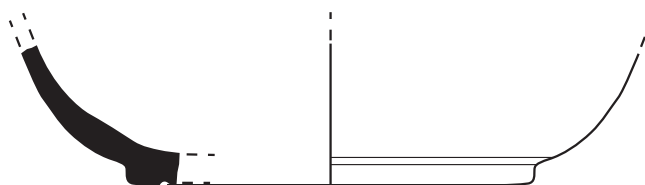
H49

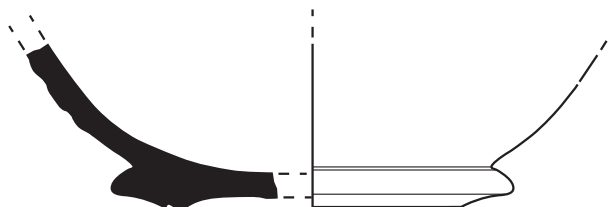
H36

H12

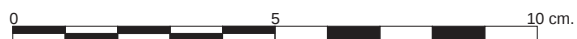
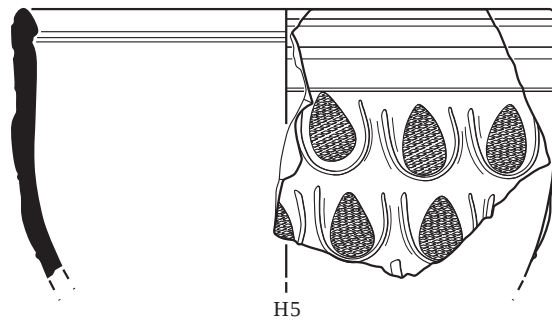
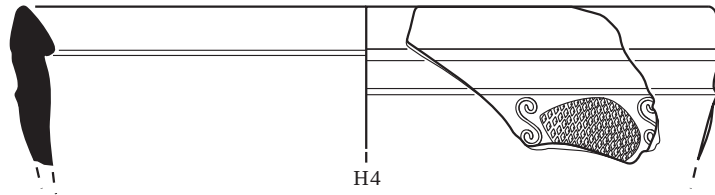
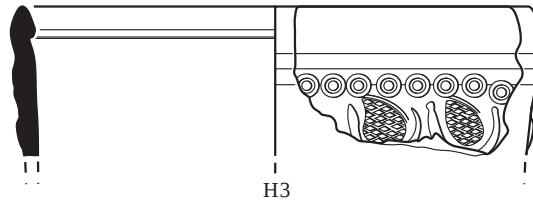
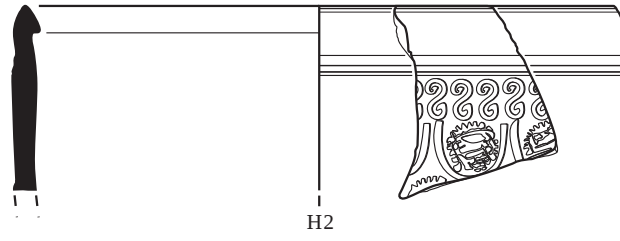
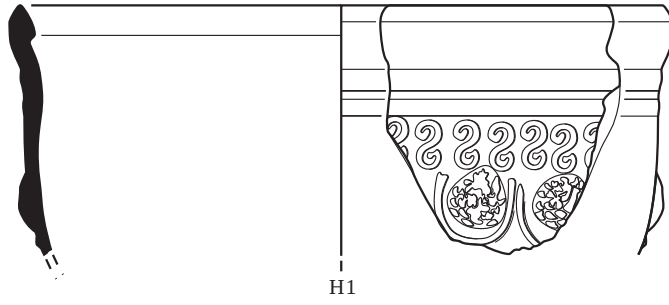

H13

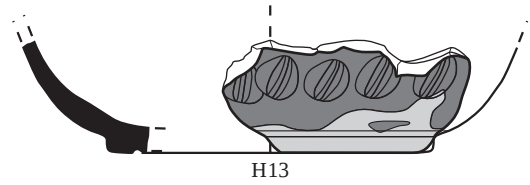
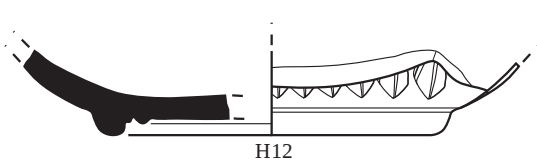
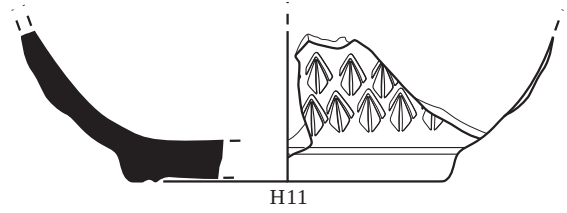
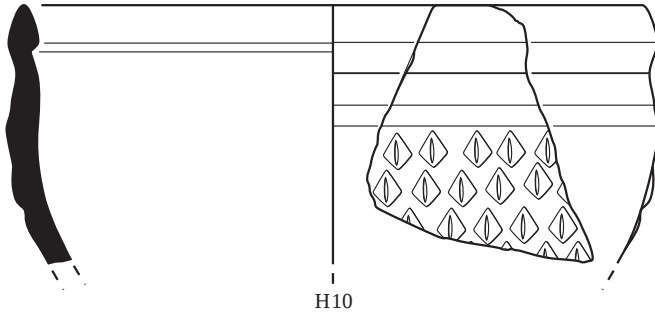
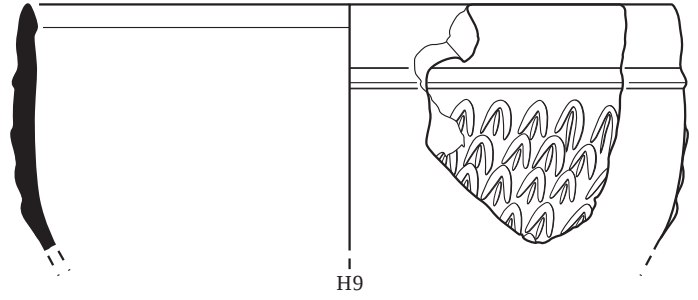
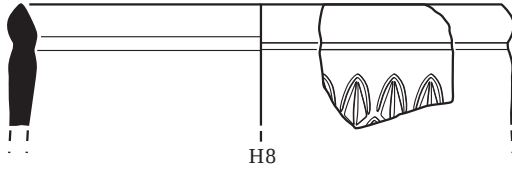
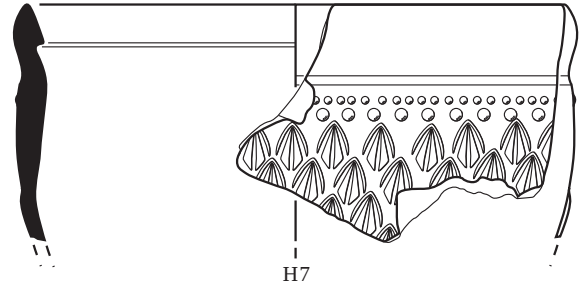
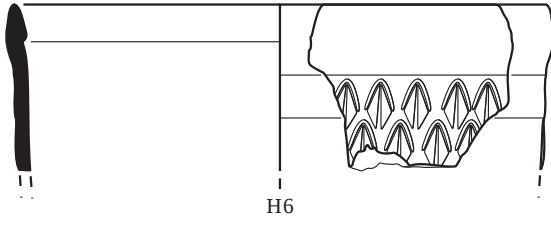

H51

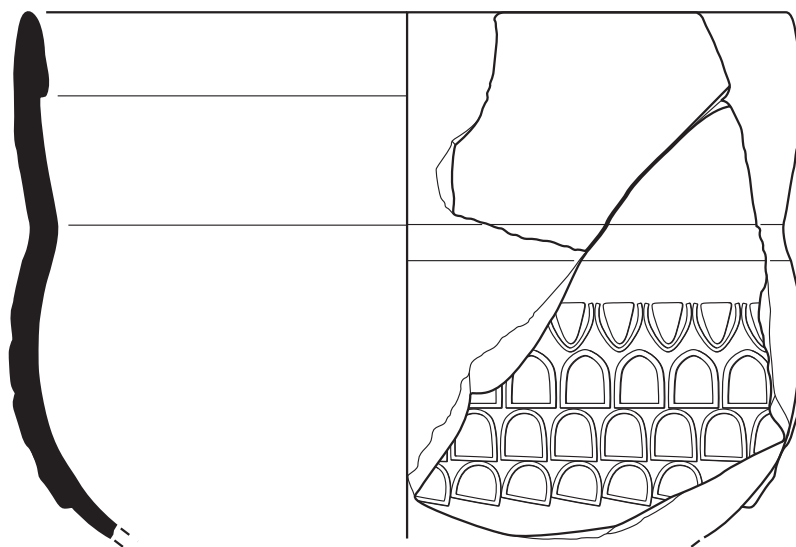

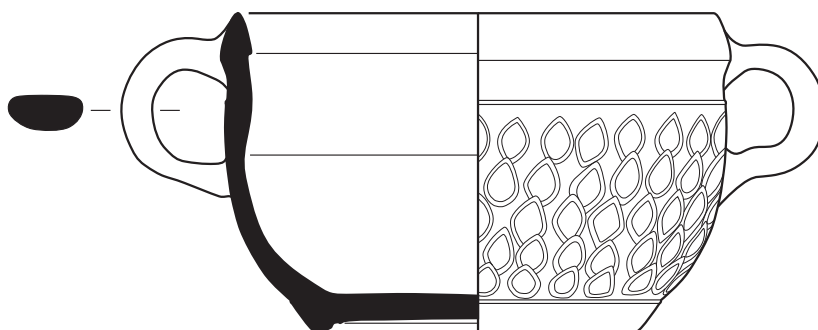
LEVHA LII

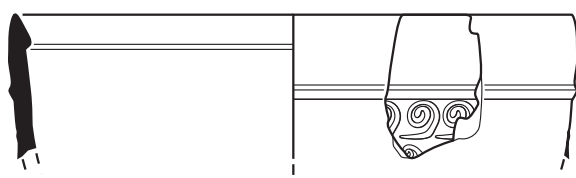
0 5 10 cm.

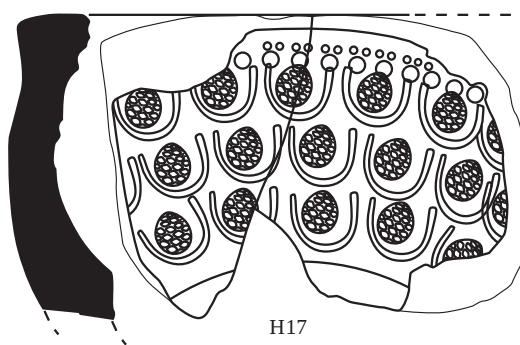
H14

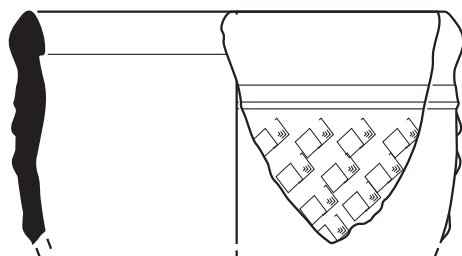
H15

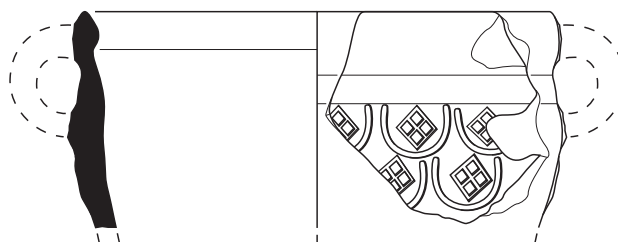
H16

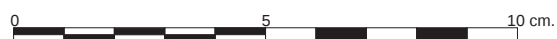
H17

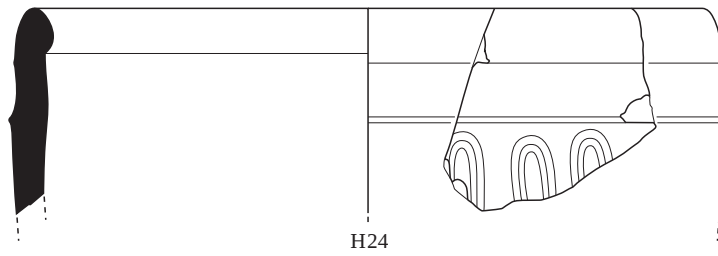
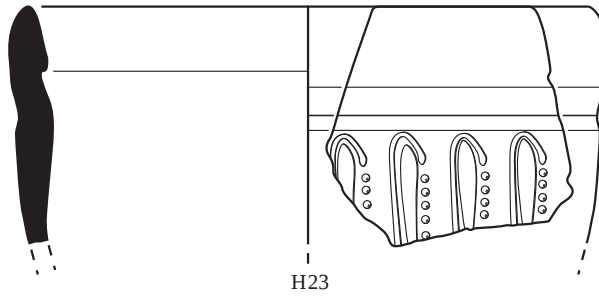
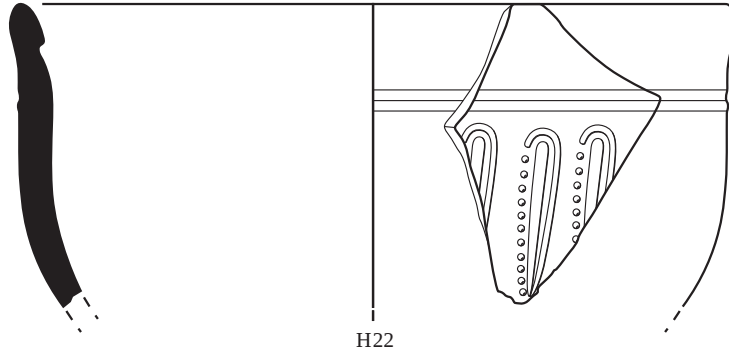
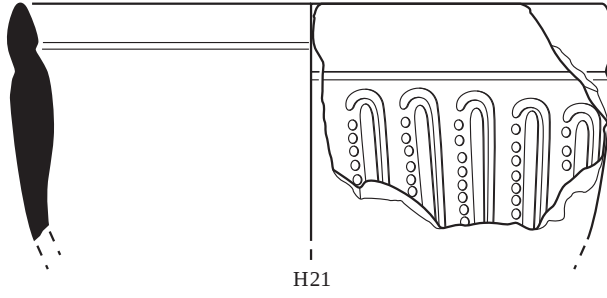
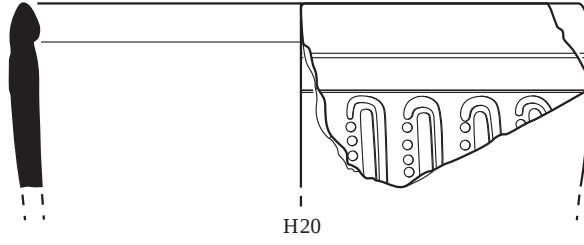

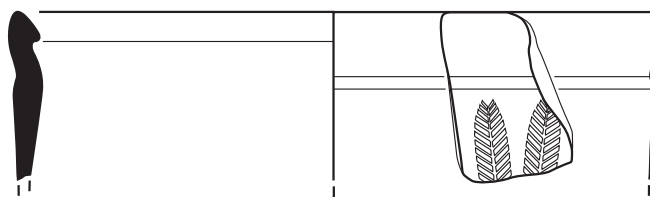
H18

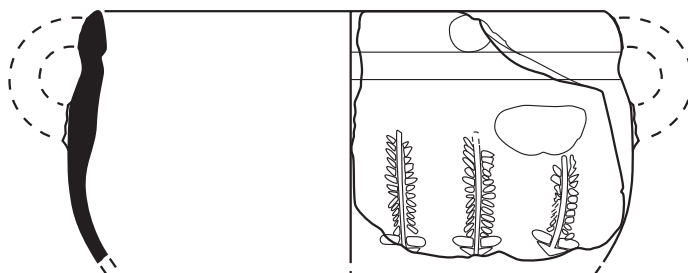
H19

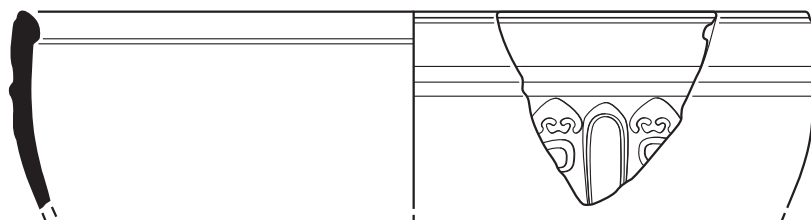

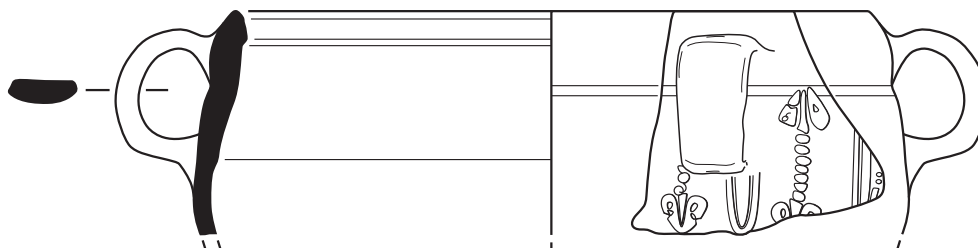
H25

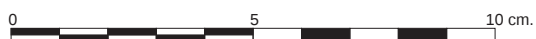
H26

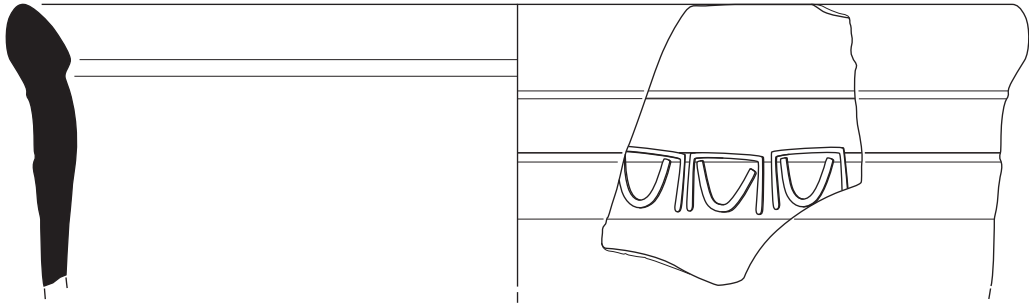
H27

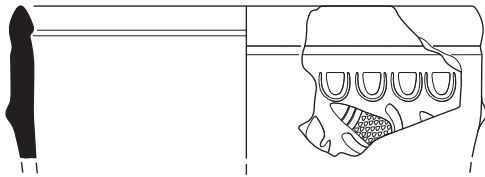
H28

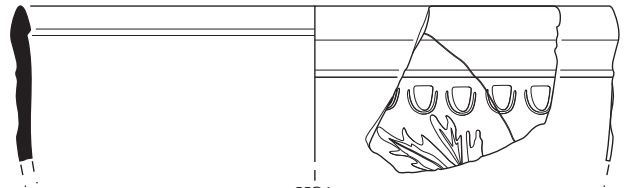
LEVHA LVI

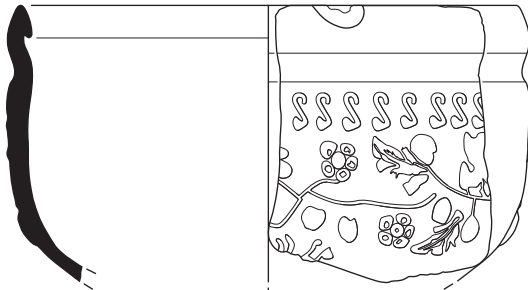
H29

H30

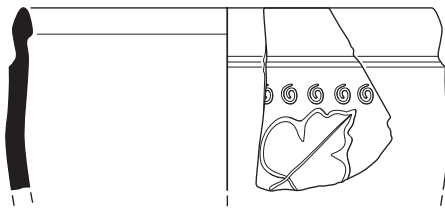
H31

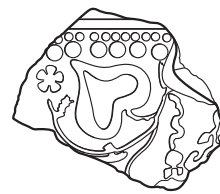
H32

H33

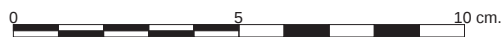
H34

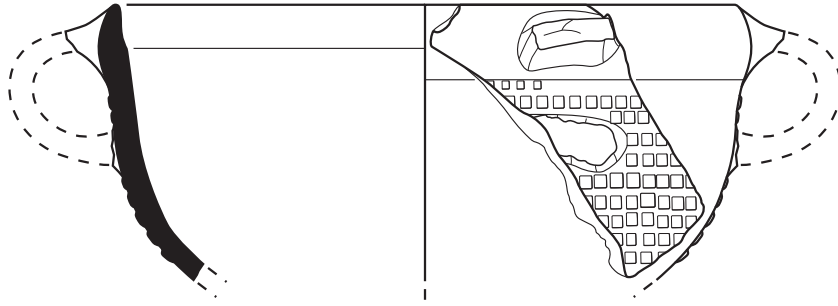

H35

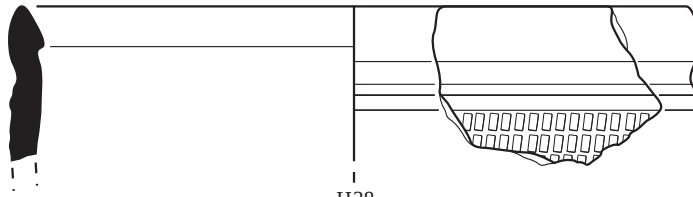

H36

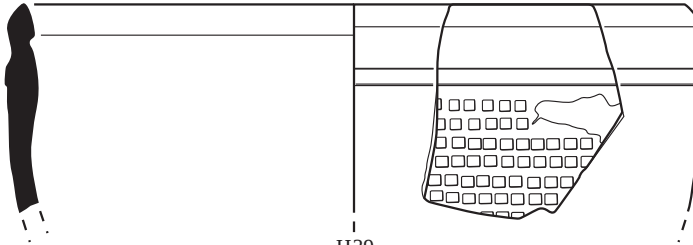

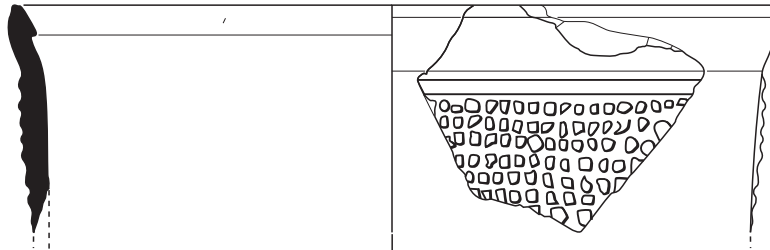
H37

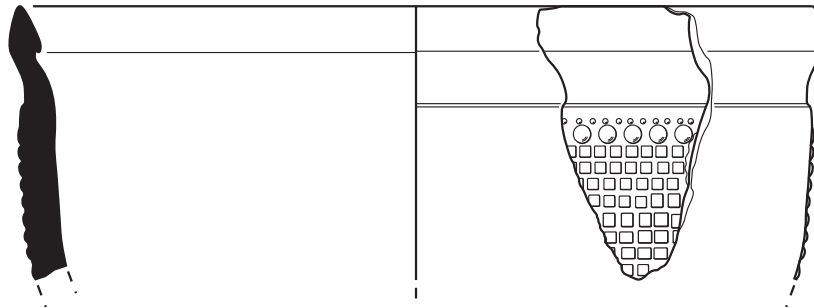
H38

H39

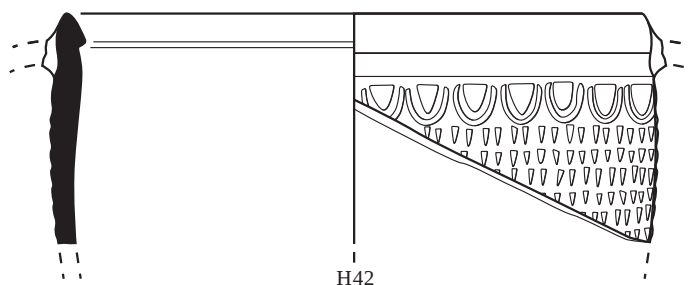

H40

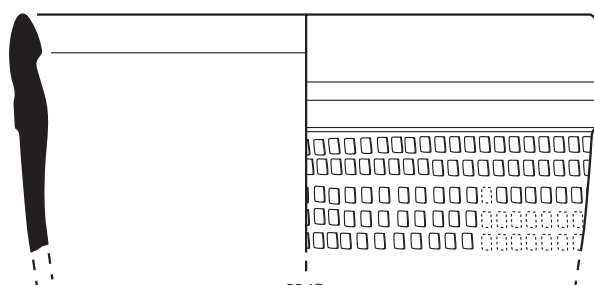

H41

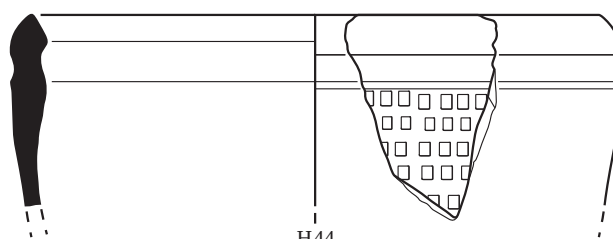

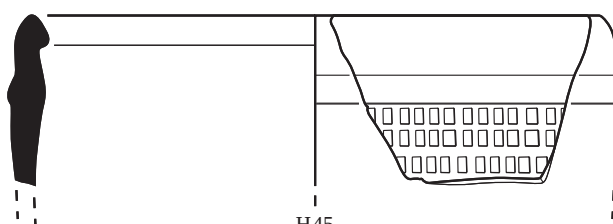
H42

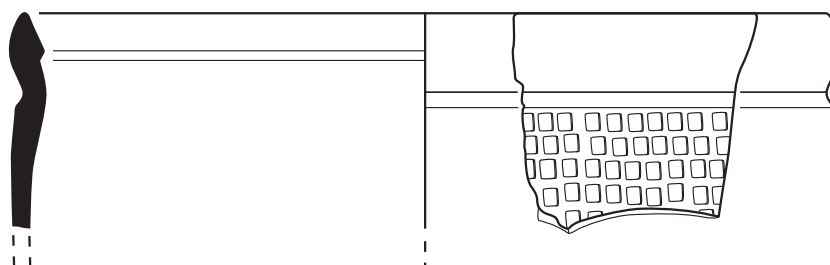
H43

H44

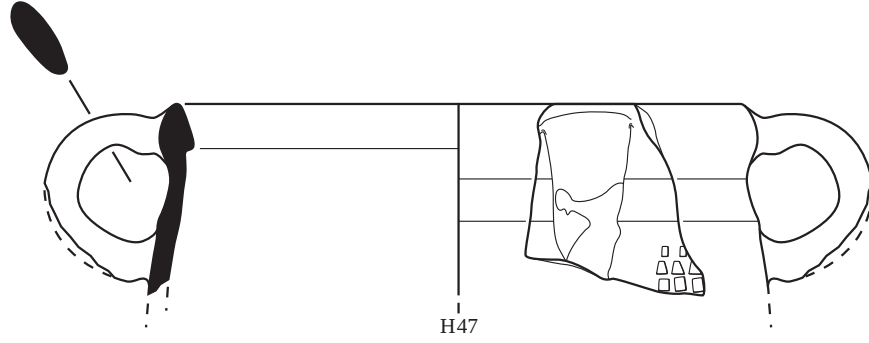

H45

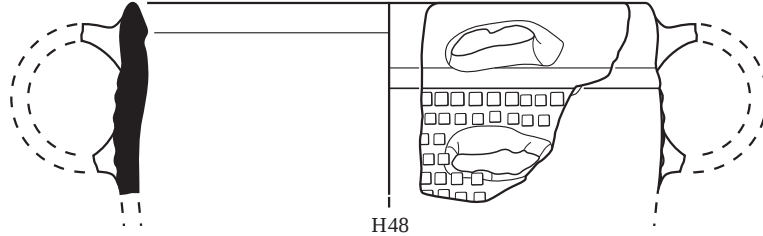

H46

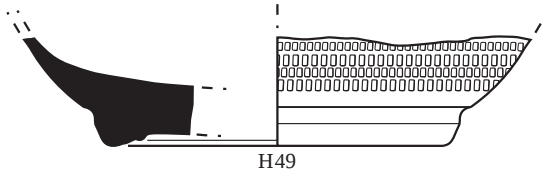

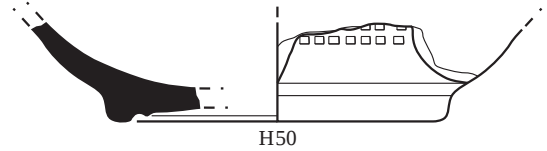
H47

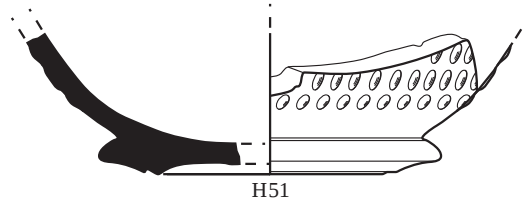
H48

H49

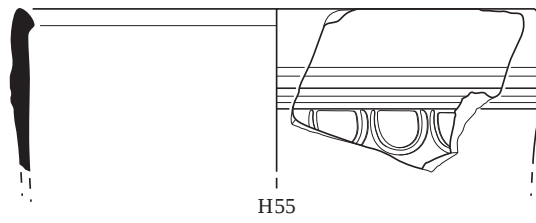
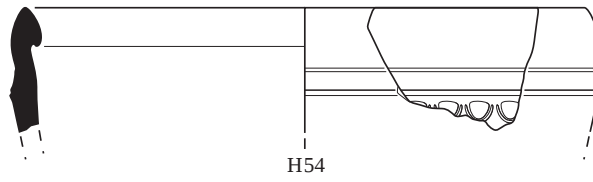
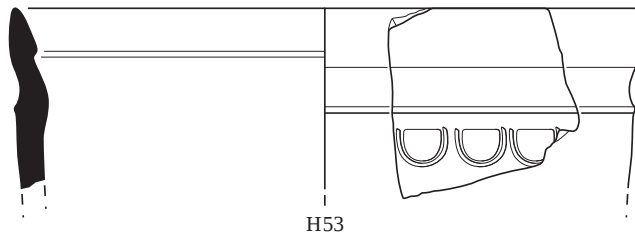
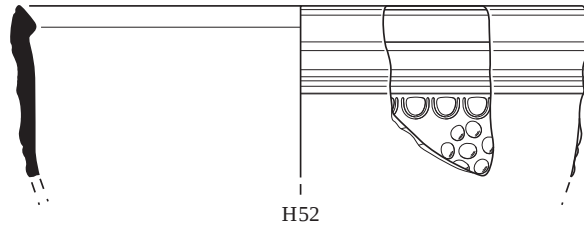

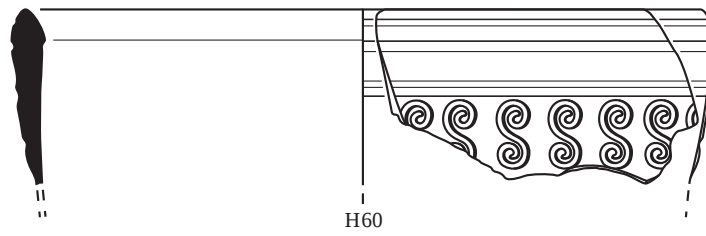
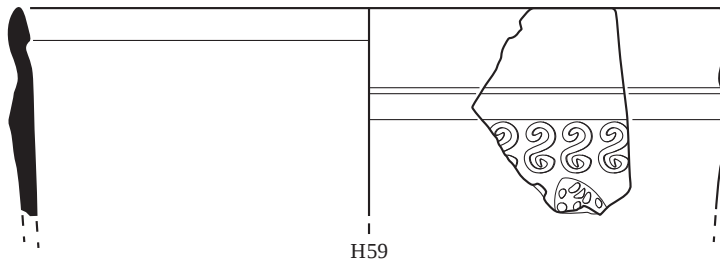
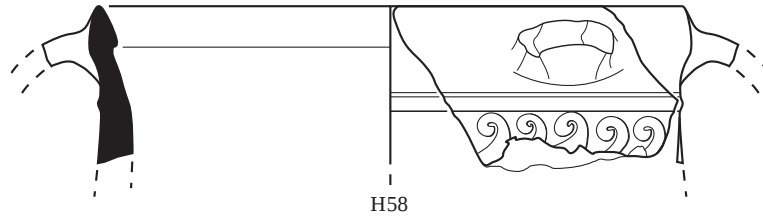
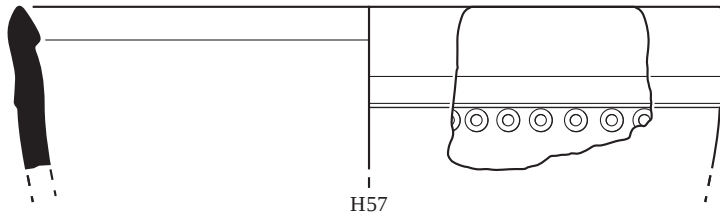
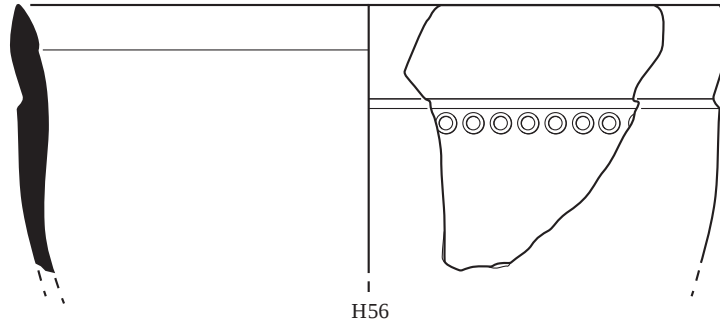
H50

H51

H55

H53

H14

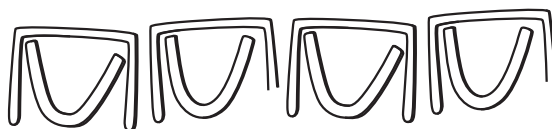
H52

H31

H30

H29

H1

H32

H60

H56

H3

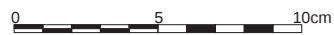
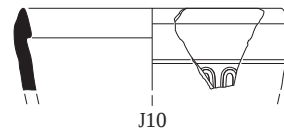
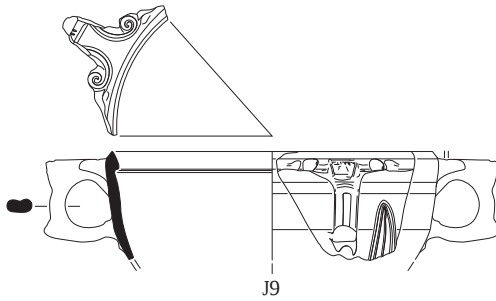
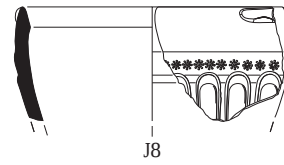
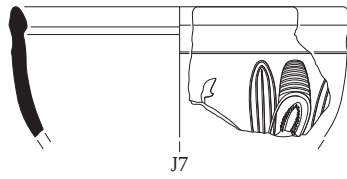
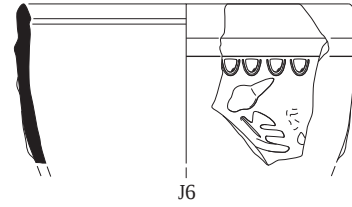
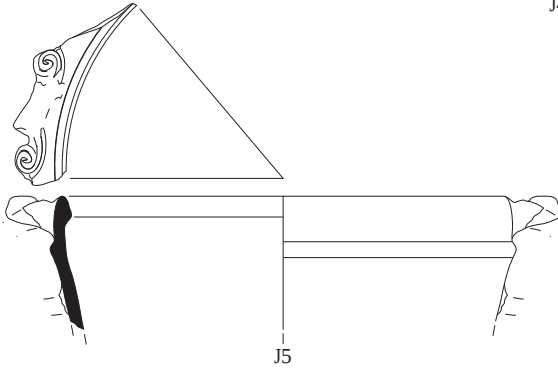
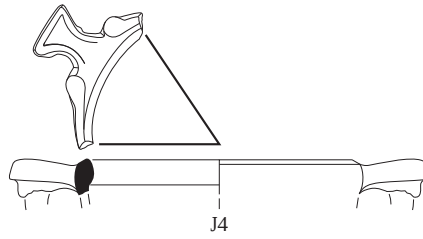
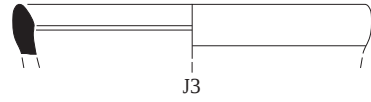
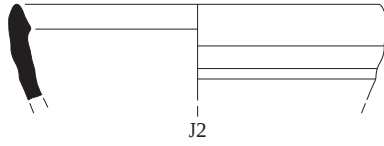
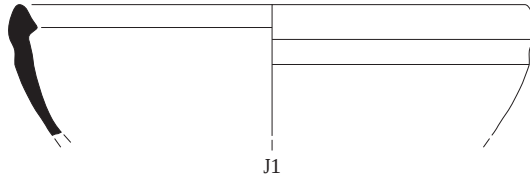
H7

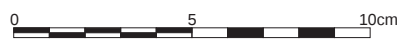
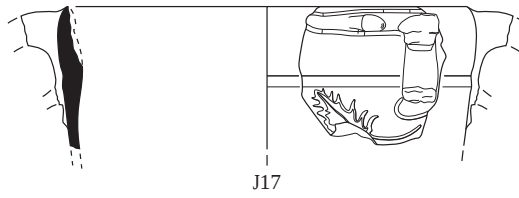
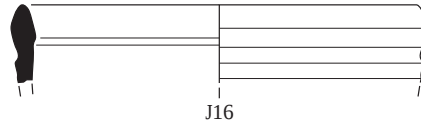
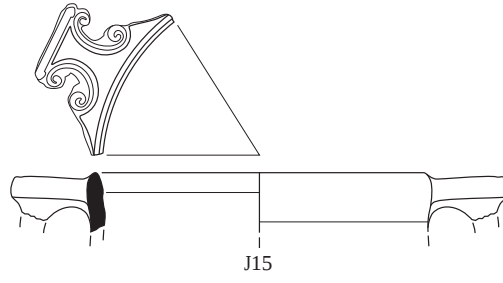
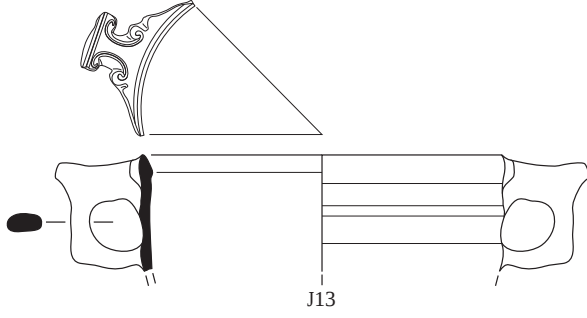
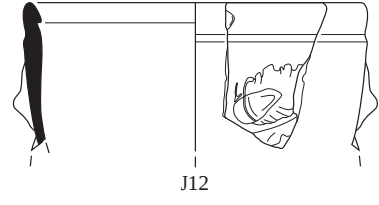
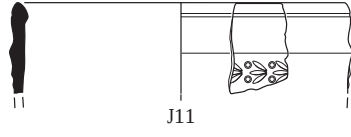
H34

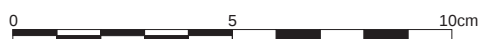
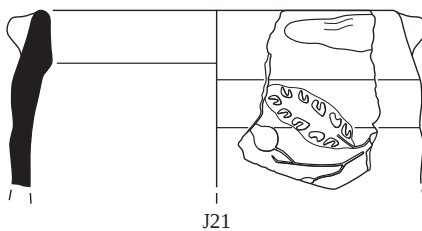
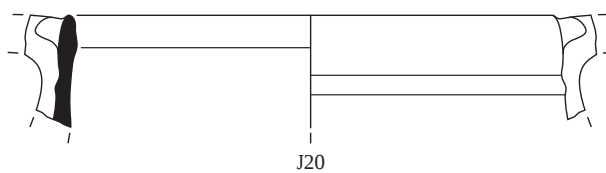
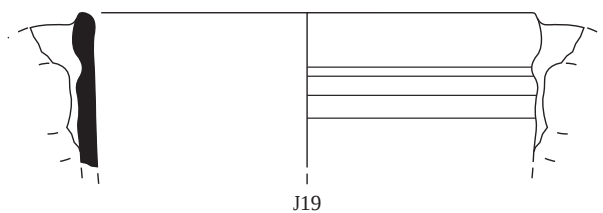
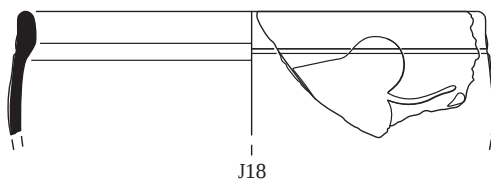

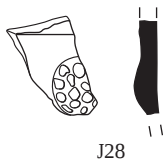
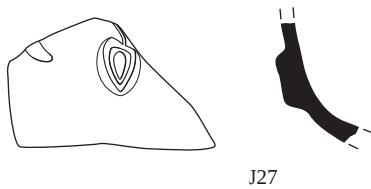
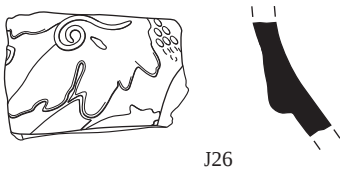
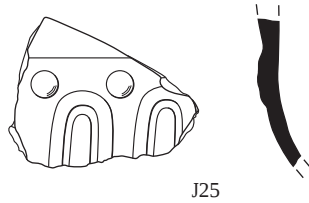
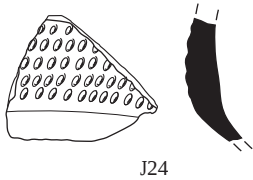
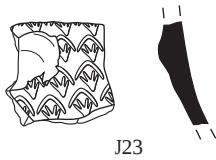
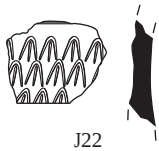
H33

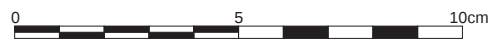
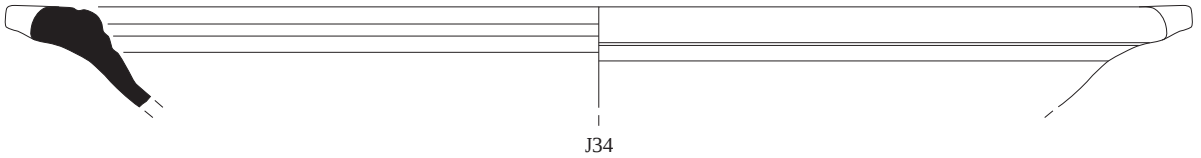
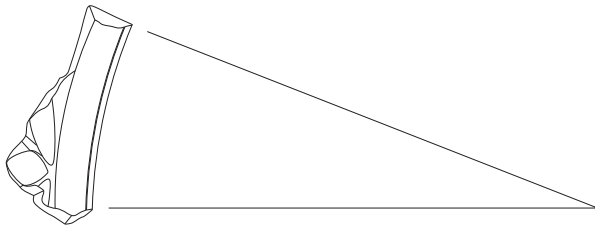
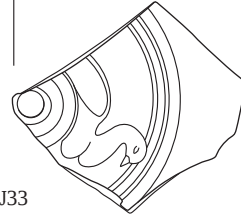
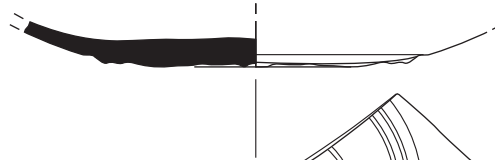
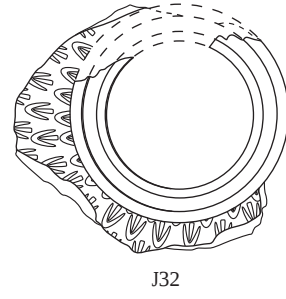
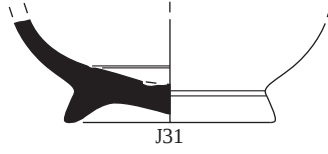
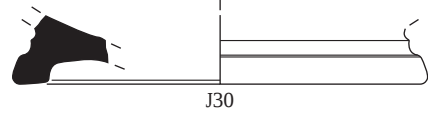
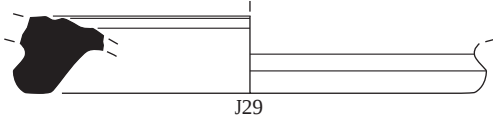
LEVHA LXIV

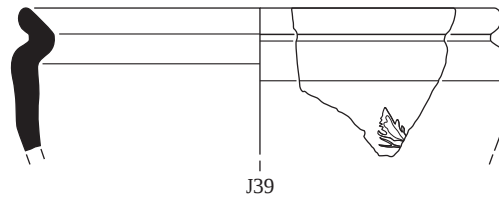
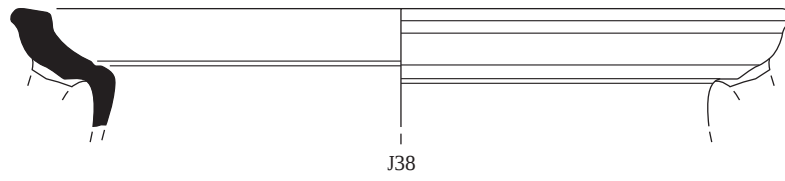
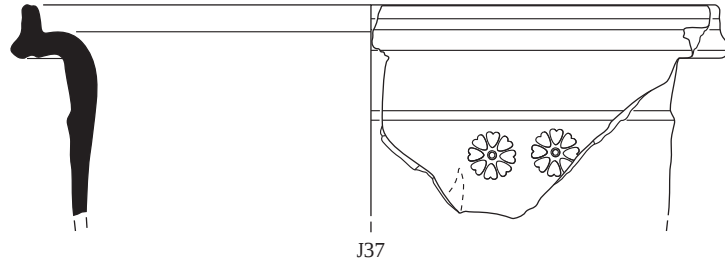
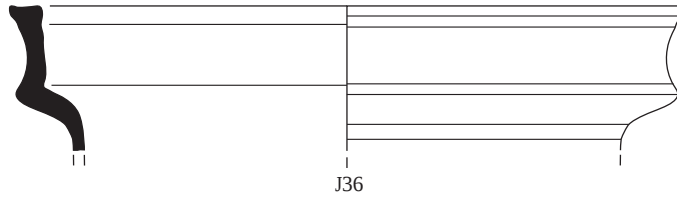
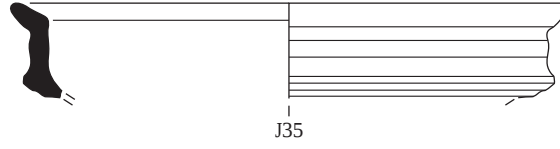

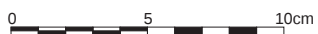
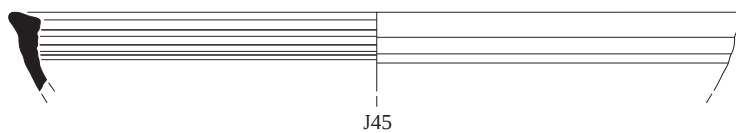
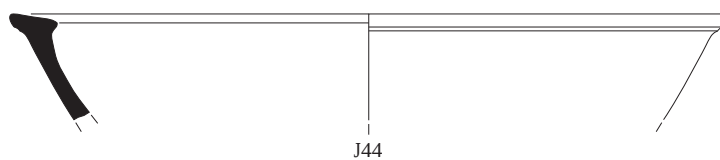
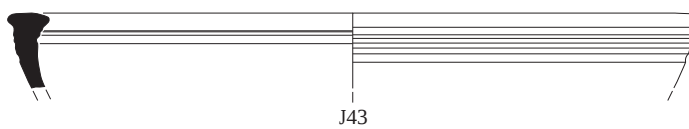
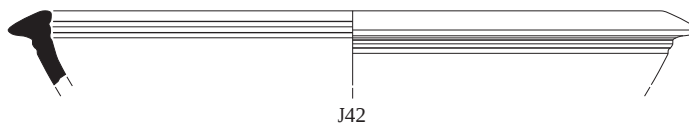
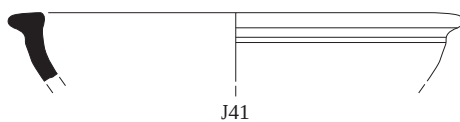
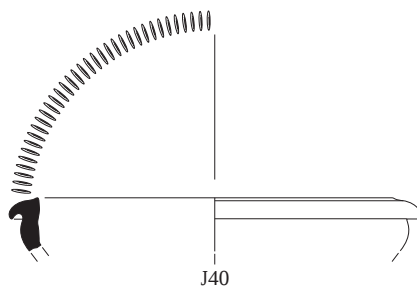

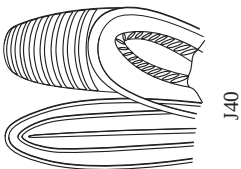
LEVHA LXVII

LEVHA LXVIII

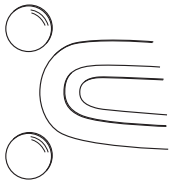
J40

J9

J10

J25

J8

J27

J39

J12

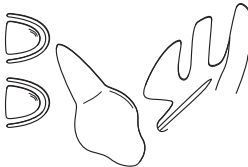
J12

J26

J11

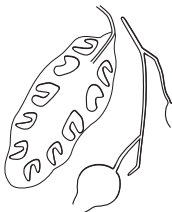
J6

J18

J33

J21

J22

J23

J28

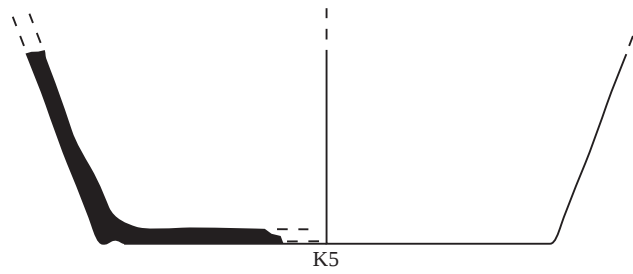
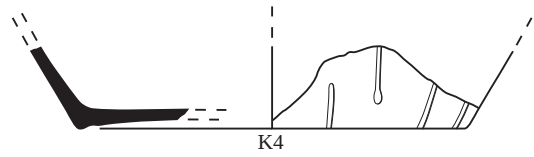
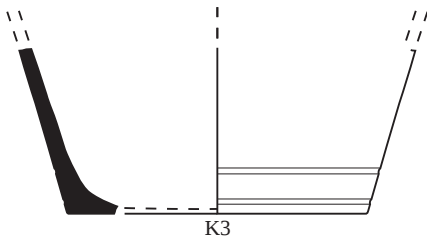
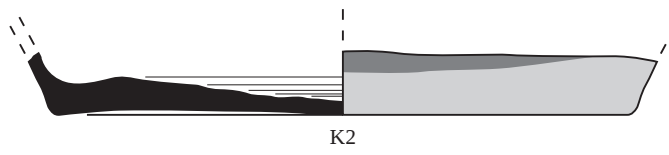
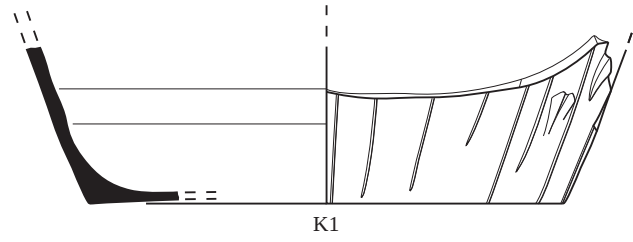
J37

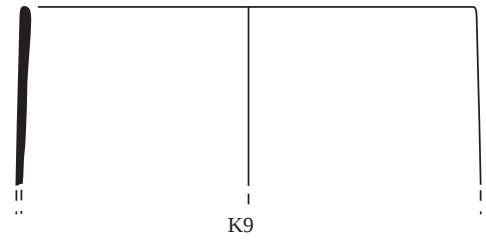
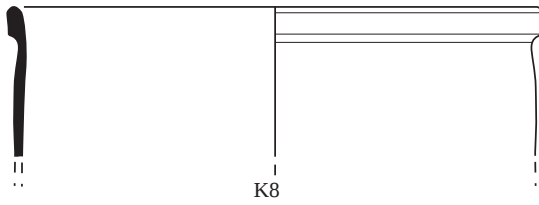
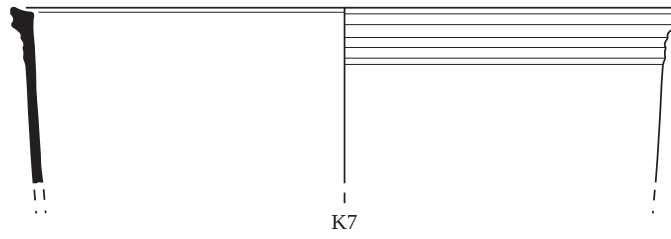
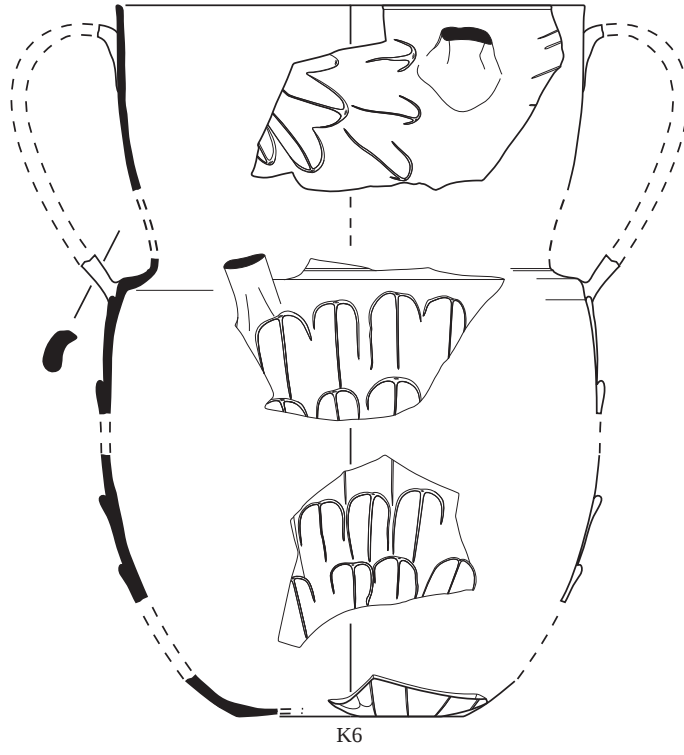

J24

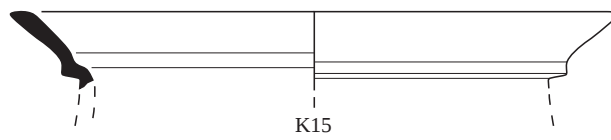
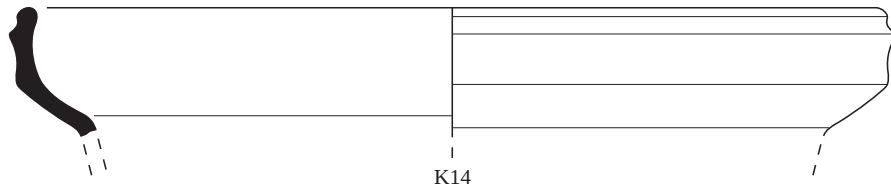
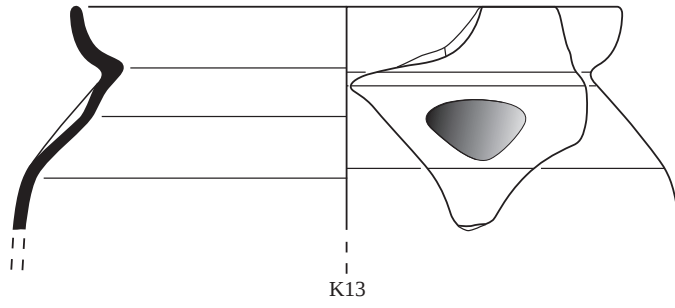
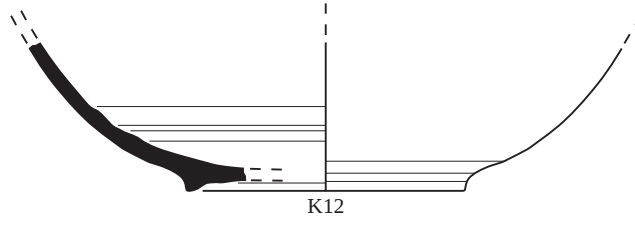
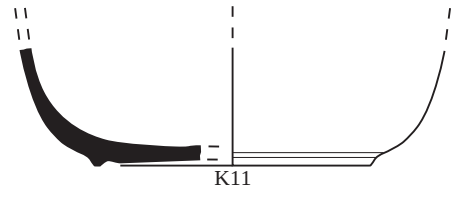
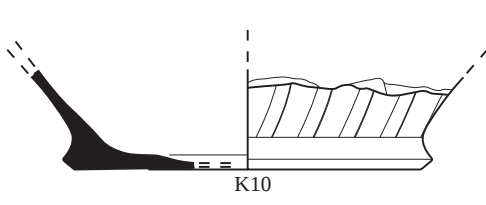
J32

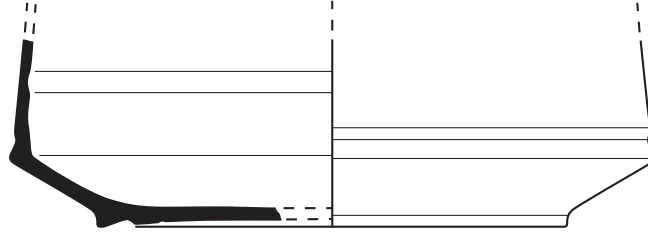

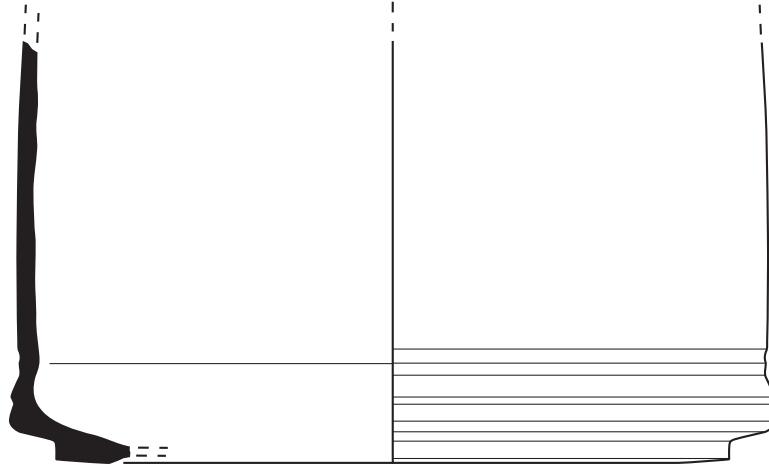

LEVHA LXXIII

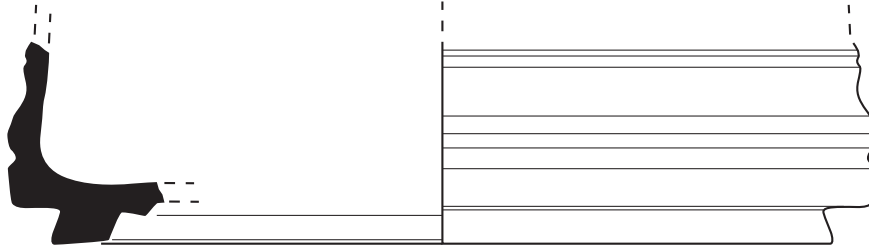

K16

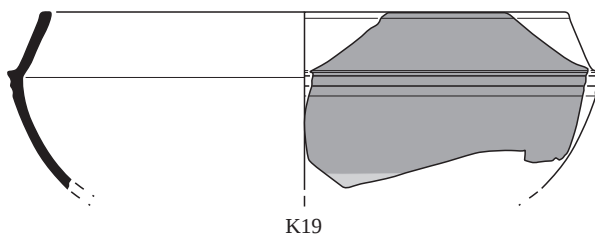

K17

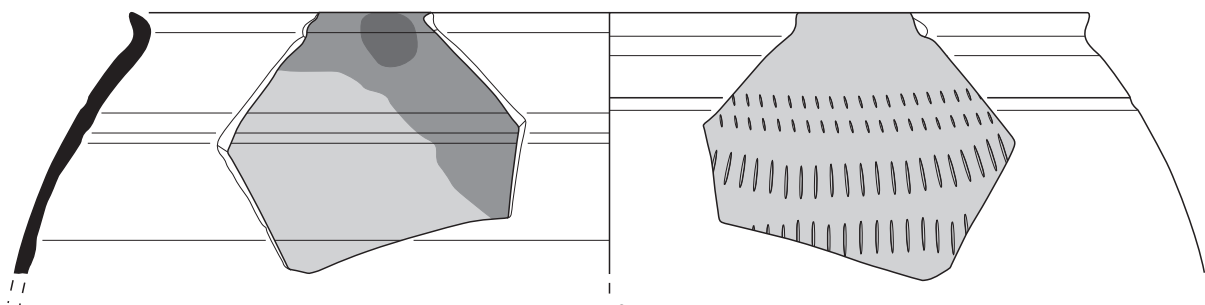

K18

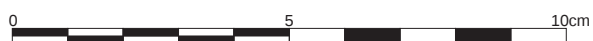

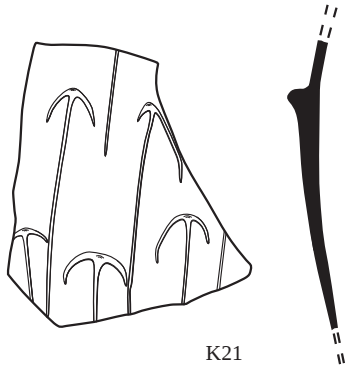

K19

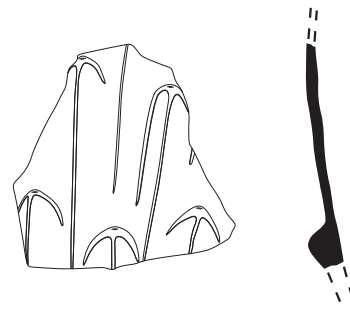

K20

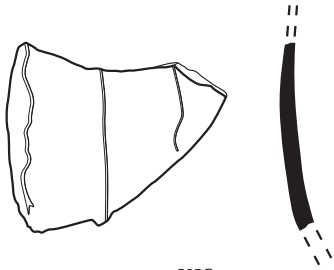

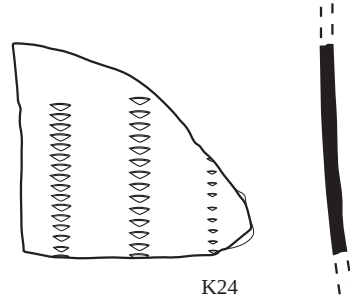
K21

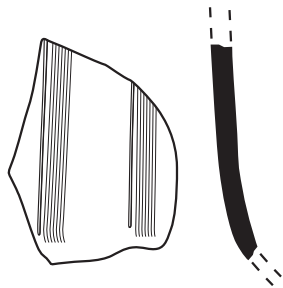
K22

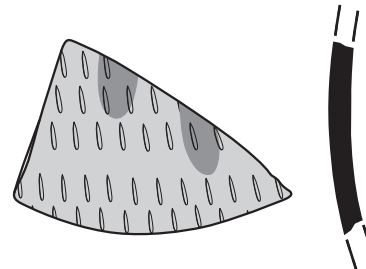
K23

K24

K25

K26

